Phi. Dec. de reg. iu.

EXCELLENTISSIMI AC CELEBERRIMI I. V. MONARCHÆ,

& regij Senatoris dignissimi do. Philippi Decij Mediolanen. scripta siue lectura super titu. De regulis iuris. ff. cum interpraetationibus nõnullarum legum eiusdem tituli, necnon Apostillis, ac etiam Repertorio do. Hiero. Chuchalon Hispani, nuper additis,

Adiectæ sunt nuper adnotationes non paucæ: quibus vocula hæc Additio (quo facilius hæ posteriores additiones à prioribus discerni possint) præposita est.

LVGDVNI APVD NICOLAVM PARVVM.

M. D. XXXIX.

¶ Ad Magnificum ac eminentissimum iuris vtriusq doctorem dominũ Joannem Syluam/ senatus Mediolañ. presidem dignissimum: Joannes Jacobus ꝛ fratres Lignano. S.D.

Acrosancta ac diuina prope colendissime preses commentaria maximi Philippi Decij nostra tẽpestate iurisperitorum antistitis ꝛ monarche super titulo de regulis iuris Digestis edita: quũ nuperrime nobis eruditissimus vtriusq iuris iuuenis Hieronymus Chuchalon attulisset: decreuimus in lucẽ ea castigationis typis emittere: ꝛ eo impensius/ quo inter ceteras legum enarrationes eiusdem Philippi Decij istis nihil purius/ clarius/ emũctius/ luculentiusq inueniri ac legi vix queat. Nam sane in eodem titulo ꝛ regulis ita intrepidus ꝛ vehemens ꝛ accuratis passibus incedit/ vt nihil abstrusum/ nihil recõditum/ tamq altis voraginibus immersum/ ab alijs ve antehac intẽtatum posteris enucleandũ reliquerit. In eo siquidem pluscula Heracliti scriptis obscuriora extitisse/ ac delio indiguisse (vt Socratico vtar dicterio) enarratore nullus est tã mediocriter eruditus qui nesciat. Accedit insuper his diuinis interpretationibus diligẽtissima cura ꝛ euigilati labores eiusdẽ Hieronymi alioqui doctissimi: qui nõ solũ eorũ eximias vndiq emicãtes questiones in volumẽ collegerit: seriatim ad Indicem alphabeticũ redegerit: verũ etiã cõcordãtias quas autor breuitatis gratia dedita opera (nõ autẽ vt alij dissimulãtes) preterijt ingeniosissime addidit. Itaq quũ iã sanctũ ꝛ venerãdum opus sanctissimo ac venerãdo indigeret dño: cuius patrocinio iucũdius hilariusq in mediũ pdiret. Tu vnus occurristi nobis ornatissime pses: cuiꝰ ṽtutes egregie/ sapiã oigena/ vite ac morũ icorrupta itegritas/ diuina huiusce vrbis/ ac regij reuerẽdiq senatꝰ moderatio tãta existit: vt pene q̃ tibi (bona aliorũ pace) cui magis cõueniret iuenirẽ nẽminẽ. Tuis igitur auspicijs in publicũ retulimꝰ sapiẽtissimo iudicio tuo (scimus) approbãdũ. Qđ velut strenã/ etsi papyraceã auro tñ argentoq pretiosiorẽ perenniorẽ his natalitijs hilaritatibus ad te mittimus: daturi plura si potuissemꝰ: bene fausteq presidium ꝛ decus vrbis huius perenne. Uale.

Abula principalium et emergentium questionum: ac omnium que notatu digna sunt preclarissime Lecture Juris vtriusque luminis et Monarche do. Philippi Decij Mediolanensis: super necessario z vtilissimo titulo de regulis iuris. ff. edita per dominum Hieronymum Chuchalon Hispanum: per modum nume. z charta. pro communi omnium studentium vtilitate z laborum suorum leuamine.

¶ Finis tabule.ll.τ.§§.

¶ De litera A.

Abbas ⁊ abbatissa. Abbatissa dici‑tur habere dignitatem cum administratione.l.ij.nu.10.fo.vij.

¶ Absens. Absenti causa reipublice datur restitutio contra fiscum.l.absentia.nu.1.fo.clxxx.

Si sit actus in quo agatur de vtilitate absentis statim ꝙ ille scit ⁊ non contradicit consentire videtur.l.semper qui non prohibet.nume.2.fo.ciij.

Iudex dꝫ recipere defensionē pro innocentia absentis.j.iudex.

Absens an possit condemnari.vide.j.innocentia.

Contra absentem causa reipublice interponitur primum decretum si non defendatur.l.absentia.nume.2.fo.clxxx.

¶ Absolutio. Non pōt absoluere q̄ non pōt condēnare.l.nemo q̄ cōdēnare.n.1.f.lxxviij.⁊ q̄d in materia correctoria.ibi.n.3.f.e.

Qui non potest condemnare ex defectu iurisdictionis nō potest absoluere:secus si ex priuilegio persone:quia tunc bene poterit absoluere.ibi.nu.2.fo.eo.

Absolutus de crimine.vide.j.accusatus.

¶ Accusatio ⁊ accusat⁹. Accusatus de homicidio potest opponere negando se commisisse homicidium:⁊ si probetur potest dicere se fecisse ad defensionem.l.nemo ex his.nu.1.f.lxxxvij. ⁊ qualiter probabitur illa defensio.vide.j.defensio.

Accusatio non potest replicari si accusatus fuit absolutus:siue per viam accusatio.inquisitionis:siue dispensatio.l.bona fides.nu.5.fo.c.⁊ nu.7.⁊.8.fo.cj.

Post mortem quis accusari non potest.vide.j.mors.

Accusans aliquem fecisse homicidiū si probat de mandato succumbet.vide.j.mandatum.

¶ Accessorium. Recisso principali rescissum videtur accessoriū: qñ est eadē ratio.l.cū principalis.fo.clxv.vbi plura exēpla.

¶ Actio/actor/actus/⁊ agere. Actoris intētio vbi est fūdata nisi exceptio ex parte rei probet est ferēda sentētia pro eo:nisi ex actis cōstaret exceptionē cōpetere:qꝛ iudex supplere pōt:lꝫ nō faciēdo nō faceret litē suā.l.nō videt cepisse.nu.4.fo.xliij.

Actio intentata perimitur opposita exceptione.ibi.nu.3.fo.eo.

Actus perfectus ⁊ consummatus durat licet superueniat casus a quo initium habere non possit.l.in ambiguis.§.non est nouum.nu.2.fo.cxxxij.limitatur tamen.nu.3.fo.eo.

Si actus sit prohibitus propter honestatem non obstante prohibitione actus tenet.ibi.nu.4.fo.eo.

Actor an possit variare.vide.j.variatio.

Actus qui aliquo respectu fuit validus si confirmetur per ratifi cationem trahitur retro:secus si omnino fuit nullus:qz tunc non traheretur retro.ibi.nu.fi.fo.eo.z.l. semper qui non pro hibet.nu.16.fo.cvi.
Actu videt illud quod ex qualitate rei colligitur.nu.7.fo.lxix.
Que necessario requiruntur in confectione actus requiruntur etiam in eius resolutione:secus tamen si ex abundanti vltra necessita.aliqua solennitas adhibita sit.quia talis solenitas non est necessaria in eius reuocatione. l. nihil tam naturale. nu.5.fo.lxxxvij.
Actori non debet licere qd reo nõ permittitur.l.nõ dz.fo.xxxiii.
Actor quando potest excusari ex ignorãtia ab expensis.l. qui in alterius.nu.5.fo.lxxxiiij.z nu.10.fo.lxxxvi.
De actione furti/vide.j.furtum.
Ex pluribus actionibus ad idem competentibus vna tantũ eli gi debet.l.nemo ex his.§.quoties.nu.1.fo.lxxxviij.
Actus qui potest fieri aliquo inuito põt fieri eo absente z ignorã te.l.qui potest.fo.lxiiij.
Ex maleficio serui nõ querit actio dño.l.alterius.nu.1.fo. xciiij.
Cui actio est acquirenda non videtur consentire in illicitis.ibi. nu.2.fo.xciiij.
Actus est terminus generalis.l.actus legitimi.nu.1.fo.cxxij.
Actus legitimi qui dicantur.ibi.nu.2.fo.eo.
Actus legitimi quam conditionem non recipiunt.ibi. nu.6.7.8. fo.cxxiij.z nu.11.fo.eo.
¶ Acquisitio.Acquisitio que a principio fuit nulla qz facta per forẽnsem contra formã statuti non reconualescit:licet postea efficiatur ciuis.l.quod in initio.nu.1.fo.lxviij.
¶ Aditio.Aditio in qb⁹ trahat retro.l.omnia fere.nu.5.fo.lxxi.
Aditio non trahitur retro in preiudicium tertij.ibi.n.2.fol.lxxi.
Sifiliusfamilias sit heres institutus z priusq̃ adeat efficiat sui iuris:hereditas postea adita sibi acquiritur / nec alia aditio retro trahitur.ibi.nu.4.fo.eo.
Si pcurator gñalis eius cui erat delata hereditas intẽtauit iu diciũ noie hr̃dis instituti/z opponat q̃ heres nõ adiuit adeũ do confirmatur iudiciũ qz aditio retrotrahit.ibi. nu. 5.fo.eo.
¶ Aduocat⁹.Aduocat⁹ an possit vti malitijs.j.malitia.aduocat⁹ cogit inuit⁹ patrociniũ suscipere.l.inuitus.nu.2.fol. clxxxvi.
¶ Adulterium.Adulterium vel fornicatio non permittitur pre textu necessitatis vide.j.necessitas.
Adulterari nõ põt mulier bãnita:lz occidi possit.vide.j. bãnit⁹.
Si mulier committat adulterium nõ perdit dotem qñ maritus

tenet concubinam: vide. j. vxor.
¶ Alienatio. Alienatio rei minoris q̃ nõ v5 q2 facta sine decreto: cõfirmat supueniẽte maiore etate. l. qd in initio. nu. ll. fo. lxix.
Qui potest alienare aliquo inuito poterit eo absente et ignorante alienare. l. qui potest. fo. lxiiij.
Creditor potest alienare rẽ debitoris. l. nemo plus. n. 3. f. xcviij.
Prohibitus alienare non prohibetur alienãti consentire nisi sit eadẽ ratio. l. aliud est vendere. nume. 2. et. 3. fo. cliij.
Minor: sicut non potest alienare rem immobilem sine decreto: pariter alteri nõ potest consentire. ibi. nume. 4. fo. eo.
Donatio et vẽditio sunt spẽs alienatiõis. l. cui ius est. nu. l. f. clix.
Alienatio dicit qñ trãsfert dñium. l. nõ alienat. nu. 2. fo. clxxiiij.
Largo modo d: alienare qui alienat possessionẽ. ibi. eo. nu. et fo.
Repudiatio legati dicit alienatio. l. nõ fraudant. in fi. f. clxxix.
¶ Alimenta. Pater tenetur alere filium iure naturali. l. iura. numero. 2. fo. xxxviij.
Alimenta an possint tolli per statutum vel pactũ. ibi. nu. 3. fo. e.
Non valet consuetudo q filijs a patribus alimenta nõ prestent. ibi. fo. xxxv. in apostil. in versi. contrariũ. in fi. fo. xxxvj.
Alimenta si debentur titulo lucratiuo non tenetur debitor vendere ppr ietatẽ ad eor prestationẽ. l. diuus. n. 9. in fi. fol. lxviij.
Priuatio alimentor et exheredatio procedunt a pari. l. nuptias. nume. 14. fo. lxxiij.
¶ Amicus et amicitia. Amicus inimici mei non est meus inimicus. §. socij mei. nume. 3. fo. xciij.
Propter amicitiã porẽ vel postea simplr pctã cũ inimico meo nõ reputat ita inimicus q repellat a testimonio. ibi. n. 4. fo. eo.
Si sit copulata amicitia cũ inimico meo in perniciẽ meã: dicit inimicus meus adeo q feudo priuari potest. ibi. nu. 3.
¶ Amittere. Non potest amitti quod acquisitũ nõ fuit. l. non videtur rem. nume. l. fo. cxxix.
Amissio est priuatio que presupponit habitum. ibi. nu. 2.
Largo modo d qs rẽ amittere cui9 ppria nõ fuit. ibi. n. 4. f. eo.
¶ Animus et anima. Dependentia ab animo cõsistunt in facto. l. quatenus. nu. 2. fo. lxiij.
Animus iudicat ex loquela hois. l. semp in stipu. nu. 5. fo. lxxv.
Ubi deficit animus remouetur naturalis obligatio. l. impossibilium. nume. 2. fo. clxxiij.
Ubi agit de fauore anime cõstitutio penalis extẽdi vr. j. pena.
¶ Appellatio. In dubio pronũtiandũ est appellationem nõ esse desertam: et pari ratione appellatio in dubio esse admittendam. l. quoties nihil. nu. 2. fo. clxxxvij.

¶ Arbiter ₇ arbitriũ. Qđ cõfert in arbitriũ dñi vel ꝓcuratoris intelligit de arbitrio boni viri.l.in psonã.§.gñal'r.n.1.fo.liiij.
Qualiter intelligatur arbitrium boni viri.ibi.nu.2.fo.eo.
Arbiter qui iudicat de maiori summa videtur consentire in minori.l.in eo quod plus.nume.11.fol.cxlvij.
Seruus non potest esse arbiter/vide.ĵ.seruus.
De arbitrio iudicis/vide.ĵ.iudex.
¶ Argumentum. Argumentũ de toto ad partẽ valet etiam in tẽpore.l.cuius effectus.nu.1.et.2.fo.clxxxi.
In exceptionib⁹ valet argu.de toto ad partẽ.ibi.nu.3.fol.eo.
In diuiduis valet arg.de toto ad partẽ: secus in indiuiduis.ibi.nume.4.folio eodem.
Argumentũ de toto ad partẽ nõ habet locũ in falsa demonstratione.ibi.nume.5.fo.eo.
Argu.de toto ₇c.nõ hꝫ locũ qñ.l.exp̃sse facit differẽtiã. Item qñ est diuersa ratio. Itẽ etiã in papa: nã põt ꝑ parte tollere ius diuinũ ₇ tũ nõ in totũ.ibi.nu.6.₇.8.fo.eo.et nu.9.fo.clxxxiij.
Argumentum ab oppositis nõ valet.l.secundum.nu.4.fo.xl.
Argu.de testa.ad ꝯct⁹ in dubio nõ vꝫ.l.i testamẽtis.nu.7.f.xlij.
Argu.a maiori habet locũ etiã in statutis.l.non debet cui.nu.2.folio.lij.fallit tamẽ in materia correctoria.ibi.nu.4.₇ in multis casibus vt ibi per totã.l.fol.lij.
Argu.affirmatiue ₇ negatiue an et qñ valeat.de pacto ad statutum.l.nec ex pretorio.nu.9.et.10.fo.lxvi.
Argu.a cõmuniter accidẽtib⁹ an sit validũ remissiue.in.l.qui in alterius.in apostil.super ver.romanus.fo.lxxxvi.
¶ Accessor tenetur de malo consilio.l.consilij.nu.2.fo.xc.
¶ Augmentũ. Inducta ad diminutionẽ operãtur augmẽtum qñ aliter dispositio locum habere nõ potest.l.f.nu.34.fo.5.
¶ Autoritas. Non est permittendum alicui ꝙ eius propria autoritate sibi dicat.l.non est singulis.nu.1.fo.clxxvij.
Plures casus in quibus quis potest propria autoritate ius sibi dicere/vide remissiue.ibi.nu.2.fo.eo.
Quis potest rem suam ꝓpria autoritate accipere quando aliter per iudicem illam consequi nõ potest.ibi.eo.nu.et fol.
¶ Auunculus. Auunculi appellatio. non venit matertera.l.ij.nume.121.folio.xxiij.

¶ De litera B.

Annitus. Occidẽs bannitũ excusatur licet occisus haberet saluũ conductum de quo qui occidit non inuestigauit.l.qui cũ alio.nume.5.fo.lf.
Mulier bannita licet possit occidi: tamen non potest

¶ De litera C.

Causa pia. Cōtractus factus cum pia causa calore iracundie tenet. l. quicquid. nu. i. fo. xciij.
An legata ad pias causas debeantur heredi. non adita/ vide. s. hereditas.
Causa. In sententia causa non requiritur: tamen si exprimatur ad tollendam dubitationem & sit falsa vitiatur sentētia. l. que dubitationis. nu. 5. fo. cxxviij.
In cā criminali an admittat̄ pcurator/ vid. s. defēsor & pcurator.
¶ Causa spiritualis. Cause spirituales an possint delegari/ vide s. delegare.
Causa lucratiua qñ agitur de hereditate vel de donatio. causa mortis vel inter viuos vel de relictis in vltima voluntate dr causa lucratiua. l. in eo q. nu. i. f. lxxiiij. idē qñ causa trahit origine a lucro: licet qñq3 dānū afferat. ibi. nu. 5. f. e. & n. 8. f. lxxiij.
Quod acquiritur ex causa pene dr acquisitū ex causa lucratiua. ibi. nu. 5. idem etiam si ex ludo eo. nu. fo. eo.
Acquisitum ex modico pretio dicitur acquisitum ex causa quasi lucratiua. ibi. nu. 5. fo. eo.
Lucrum dotis qd' facit maritus ex forma statuti dicitur ex causa lucratiua. ibi. nu. 6. fo. lxxiiij.
Quis debet approbare factum eius persone ex qua lucrū capit. l. ex qua persona. nu. 2. in fi. fo. clxxxiij.
In pari causa lucri prefertur qui est prior in tempore. l. quoties vtriusq3. nu. i. fo. cxli.
Non est eadem ratio lucri cessantis & damni emergentis. l. non fraudantur in principio. fo. clxxix.
¶ Cautela. Abundans cautela non nocet in testamento. l. que dubitationis. nu. 2. fo. cxxviij.
In psonis suspectis: puta in vsurarijs cautele adhibite arguūt cōtractū simulatū in fraudem vsurarum. ibi. nu. 4. in fi. fo. eo.
¶ Cautio & satisdatio. Qui tenetur dare pignora nō liberatur a satisdatione licet sit idoneus. l. plus. nu. 4. fo. lxiiij.
Qui est idoneus non tenetur satisdare. eo. nu.
Qui tenetur satisdare liberatur si sit valde idoneus: secus si tenetur dare pignora. l. plus cautionis. nu. 4. fo. lxiiij.
In cautione rati debet pena apponi vbi agitur de libertate vel alia re inestimabili. l. libertas. nu. 6. fo. cxlv.
Satisdatio dicitur qñ quis facit aliquem securum datis fideiussoribus. l. in eo quod plus. §. nemo. nu. i. fo. cxlviij.
¶ Cauillatio & simulatio. Cauillatio an sit reprobata a iure. l. ea est natura. in principio. & nu. 2. fo. cix.

Condemnatus ad mortem si dum laqueo fuit suspensus: et fracto laqueo cecidit in terrā credēdū est illud factū miraculose in dubio cum ipse protestatus fuisset de innocentia: et ideo est liberandus.l.fauorabiliores.nu.8.fo.clxxviij.

Si vnꝰ pcussus sit a pluribꝰ et de vno tm̄ letali vulnere mortuꝰ sit et ignorat a quo illatū sit: nō possunt pdēnari oēs de homicidio: sꝫ in tali incertitudine ad veritatē eruēdā poterit torqri ille q̄ est male pditiōis et fame.l.fauorabiliores.n.6.et.7.f.e.

¶ Conditio videtur in dubio apposita dispositioni quando concurrunt substantialia sine quibus obligatio consistere nō potest.l.in omnibus.nu.8.fo.xlv.

Conditio que debet impleri in persona heredis non verificatur in persona domini vel patris.l.que legata.nu.4.fo.l.

Conditio dandi heredi non verificatur in herede heredis.ibi.nu.5.fo.eo.et in.l.qui per successionem.nu.1.fo.clxxi.

Cōditio purificata trahitur retro.l.contractus.nu.13.fo.lvi.

Actus legitimi nō recipiūt diē neqꝫ cōditionē.l.actus legitimi.fo.cxxij.et de qua cōditiōe intelligat.ibi.n.6.7.8.et.11.fo.cxxiij.

Legitimatio potest fieri sub conditione.ibi.nu.4.fo.cxxij.

Sententia non potest ferri sub conditione extrinseca: secus in intrinseca.ibi.nu.9.fo.cxxiij.

Cōditio de pn̄ti vl' d̄ p̄terito nō ē ppriē pditio.ibi.n.14.f.cxxiij.

Sententia lꝫ non possit ferri sub cōditione lata tn̄ tenet.ꝭ.snia.

Cōditio habetur p impleta tā in vltimis volūtatibꝰ q̄ pctibus q̄ etiā in dispositione statuti qn̄ per eū cuiꝰ interest cōditionē impleri fiat quominus adimpleat.l.in iure ciuili.n.1.f.clv.

Limitat tn̄ ista regula sex modis. Primo qn̄ testator voluisset vere conditionē impleri: qz tunc nō sufficit q̄ pro impleta habeatur.ibi.n.2.f.clv. Secūdo qn̄ impeditur ab eo cuius inter est nō principaliter sed in consequentiā.ibi.nu.3.fo.clvi. Tertio qn̄ impedit directo ab eo cuius prin.interest: secus si per indirectū.ibi.nu.5. Quarto nisi natura cōditionis sit talis qd̄ impediri possit.ibi.nu.6. Quinto et Sexto: vt ibi.nu.8.fo.eod.

Ante aduentum conditionis dispositio suspenditur.l.is damnū.§.quod pendet.nu.1.fo.clx.

Expressa conditio in vltimis voluntatibus impedit transmissionem: tacita vero non.l.expressa.nu.8.fo.clxxiij.

¶ Conductor et conductio. Cōductor tenetur de dolo lata et leui culpa.l.contractus.nu.28.fo.lx.

Cōductor nō tenet d̄ equo quē accepit ad vecturā si i itinere isirmatꝰ sit et pductor dimisit apd̄ hospitē et mortuꝰ sit.ibi.n.29.f.e.

¶ Cōfessio in tormentis facta non precedētibus indicijs nō pōt

Consilium.

¶ Consilium. Nullus obligatur ex consilio: dummodo fraudulentum non fuerit. l. consilij. nu. 1. fo. xc.
Assessor tenetur de malo consilio. ibi. nu. 2. fo. eodem.
Doctor q̄ consuluit per imperitiā si lata sit sententia tenetur satisfacere illi cōtra quem lata fuit sententia. ibi. nu. 3. fo. eodē.
Cōsulēs delictū punit̄ pari pena q̄n is cui ɔsulit̄ nō erat al's facturus: si v̄o erat facturus absq̄ cōsilio mitius. ibi. nu. 4. fo. xci.
In atrocioribus cōsulēs indistincte tenet̄ pari pena. ibi. nu. 5. f. eo.
Distinctio doct. an q̄s erat al's facturus &c. nō habet locū in ɔsulēte quādo specialis pena imponit̄ cōsulēti: q̄z tūc dispositio l. de quo constat attenditur. ibi. nu. 6. fo. eodem.
In interdicto vnde vi quis ex cōsilio nō tenet̄. ibi. nu. 7. fo. eo.
Cōsulens indistincte tenetur q̄n ille cui datū fuit cōsiliū nomine consulentis delinquit. ibi. nu. 8. fo. xcij.
In dubio presumitur q̄ principalis motus sit ex consilio: & q̄ nō fuisset al's facturus. ibi. nu. 9. fo. eod.
Ad hoc vt ex consilio quis teneatur/ requiritur q̄ delictum secutum sit. ibi. nu. 10. fo. eodem.
Ad hoc vt quis ex consilio obligetur: est probandum consilium precessisse delictum. ibi. nu. 11. fo. eodem.
In dubio est interpretādum q̄ bonum sit consilium vt consulēs non teneatur ibidem nu. 12. fo. eodem.
Cōsulēs nō pōt ɔdēnari si p̄ncipalis fuit absolutus. ibi. n. 13. f. eo.
Cōsulens nō tenetur si consilium reuocauit. ibi. nu. 14. fo. eodē.
Statutum imponens penam facienti/ non habet locum in consulente. ibi. nu. 15. fo. eodem.
Propter diuersam qualitatem facientis cōsulens quandoq̄ minori pena punitur. ibi. nu. 16. fo. xciij.
Quando dicatur quis consilium prestare. ibi. nu. 17. fol. eodem.
Iudex non tenetur sequi consilium sapientis electi de consensu partium/ si videat illud esse iniustum. ibi. in addi. super verbo iudex. fo. eod. & an si secutus sit tale consiliū sententia trāseat in rem iud. ibi. in dicta apostilla. fo. eo.
Si q̄s alloquat̄ titiū/ & in breui spatio cōmittat delictū: ɔsumit̄ fecisse de cōsilio titij. ibi. in apostilla sup̄ v̄bo in dubio. fo. eo.
Cōsultor cui causa est cōmissa eius cōsilio: si semel dedit cōsiliū non potest illud mutare. l. nemo potest mutare. nu. 1. fo. cxx.
Doctor an possit mutare consilium. ibi. eod. nu. 2 fo.
Nemo pōt cōsiliū suū mutare in alterius iniuriā. ibi. in. p̄n. fo. eo.
¶ Cōtestatio litis. Per litis cōtest. nō fit deterior ɔditio eius q̄ litē ɔtestat̄. l. nō solet. n. 1. fo. cxxxiiij. l3 q̄nq̄ fic: vt ibi. n. 2. f. eo.
Post lit. cōtest. actor variare non potest. ibi. nu. 2. fo. eodem.

¶ De litera. D.

non videtur.nu.1.fo.xlij.
Debitor in cuius fauore tẽpus appositum est potest soluere ante tempus.l.cum tempus.nu.12.fo.xlix.
Debitor speciei ex natura cõtract⁹ de fortuito nõ tenet.l.cõtractus.nu.42.fo.lxij.qđ tñ fallit tribus modis.ibi.eo.nu.ꝛ fol.
Si solutio debiti nõ potest ꝓbari nisi per instrumẽtũ ex forma statuti:pariter erit idẽ in cõtrario:videlicet in debito qđ nõ poterit probari testibus.l.nihil tam naturale.nu.3.fo.lxxvij.
Debitor qui cõfitet debitũ corã iudice absq; interpellatione nõ debet cõdemnari in expẽsis.l.qui in alterius.nu.8.fol.lxxxv.
Debitor post mortem non dicitur debitor licet heredem reliquerit.l.heredem.nu.1.fo.cij.
Heres debitoris/vide.j.heres.
Statutum q debitor possit capi ꝛ incarcerari/habet locum cõtra heredem.l.heredem.nu.2.fo.ciij.
Debitor de decem annis a quo viginti sunt petita an possit negare illam maiorem summam.l.nõ potest videri.nu.1.fol.cxlj.
¶ Decedere/vide.j.mortuus.
¶ Decretum iudicis an possit delegari/vide.s.delegare.
Decretum est indiuiduum.l.cum amplius.nu.1.fo.cxxx.
¶ Deceptio.Deceptis et non decipientibus iura subueniunt.l.in eo quod.§.mulieribus.nu.2.fo.cxlix.
An liceat contrahentibus se decipere.vide.s.contractus.
¶ Delegare ꝛ delegatus.Ea que plenam cause cognitionem requirunt delegari non possunt:secus autem in semiplenum.l.omnia quecunq;.nu.1.ꝛ.5.fo.cxvij.
Decretum quod interponitur in alienatione bonorũ minoris. Item q in transactionem alimentorum. Item ꝛ secũdum decretum delegari non possunt.ibi.nu.2.3.ꝛ.4.fo.eo.
Que officio iudicis mercennario ꝛ iure actionis expediuntur regula.delegari possunt:licet plenam cause cognitionem videantur requirere.ibi.nu.4.fo.eo.
Restitutio in integrum delegari potest.ibi.nu.6.fo.cxviij.
Spirituales cause licet requirant plenam cause cognitionem delegari tamen possunt.ibi.nu.7.fo.eo.
Delegatus non potest citare re ipsa.ibi.nu.5.in medio.fo.eodẽ.
Prelati non possunt recipere delegationes a iudicibus secularibus:si tamen suscipiant valet iudicium.l.in ambiguis.§.nõ est nouum.nu.5.fo.cxxxij.
¶ Defensio/ꝛ defendere.Quod quis commisit homicidium ad suam defensionem qualiter probetur.remissiue in.l.nemo ex his.in apost.super ver.homicidio fo..lxxxvij.

Dñs nõ potest vlterius fieri dñs.l.neq; pignus.nu.1.fo.lxxxviij.
nisi haberet dñiũ de iure speciali:q2 tũc fic.ibi.nu.2.f.lxxxix.
An quis sit dominus membrorum suorum.vide.j.membrum.
Dominus an teneatur de delicto familie.vide.j.familia.
Dominium acquisitum ex vna causa 7c.vide.j.meum.
¶ Domus. Nemo de domo sua inuitus extrahi debet.l.nemo de domo.in prin.fo.cxliij.
Pena imposita offendẽti in domo aliquem non habet locum in hospitio.ibi.nume.2.fo.eo.
Judex an possit precipere alicui ne exeat domum.ibi.in apostillis.in verbo extrahi.fo.cxliij.
Dominus domus non potest impedire capturam eius qui de iure capi potest.ibi.nu.4.fo.cxliij.
¶ Donatio. An sola presentia donatarij tacentis faciat donationem causa mortis que hodie potest fieri nudo pacto.l.semper qui non prohibet.nu.4.fo.cij.
Donatio põt hodie fieri nudo pacto ṽbis expresso.ibi.nu.5.f.e.
Donatio non venit in generali administratione peculij dato filio.l.ex penalibus.nu.3.fo.cf.
Pro non dato habetur quod datur ab eo qui donare nõ potest.l.nemo plus.nu.1.fo.xcviij.
Nemo dat quod non habet.ibi.nu.2.fo.eo.
Dare sumitur dupliciter.ibi.nu.5.fo.eo.
Donatio in dubio non presumitur.l.cuius per errorem.nume.2.fo.xcviij.quando presumatur.ibi per totam legem.
Donatio facta absenti ꝑ quo notarius illã recipit 7 stipulatus fuit 7 ante ratifica.absentis fuit alteri facta donatio de eisdẽ bonis an ius sit q̃sitũ p̃mo añ ratificationẽ.l.p̃ct9.n.16.f.lvij.
Qui cõuenit ex causa dona.in id qđ facere põt est cõdẽnandus: qđ tñ fallit.v.modis.in.l.diuus.n.1.2.5.6.7.7.8.f.lxvi.7.lxvij.
Donatio ob causam non est proprie donatio.ibi.nu.3.lxvij.
Donatio facta a patre filio in premium emancipationis est donatio simplex.ibi.nume.4.
Quando agitur de donatione causa mortis vel inter viuos dicitur agi de causa lucratiua.l.in eo quod.nu.1.fo.lxxiiij.
Donatio inter virum 7 vxorem est prohibita qñ donans pauperior efficitur non autem si lucrum remittitur.ibi.nu.7.fo.eo.
Sicuti hodie nudo pacto fieri potest donatio sic etiam 7 resolui.l.nihil tam.nume.4.fo.lxxvij.
Donatio que fit causa remunerationis non est vera donatio.l.donari.nume.2.fo.cxxix.
Remittere an sit dare.j.remissio.

¶ De litera E.

Fauore ecclesie constitutio penalis extenditur.vide.ꝟ.pena.
Eccl'ia obligat si fctā sit locupletior.l.iure nature.n.3.f.clxxxix.
¶ Edificium.Edificare in suo quādo liceat.l.nullus videtur.numero.1.fo.xcix.et.ꝟ.reficere.
¶ Electio nulla ex incapacitate persone non confirmatur licet postea efficiatur capax.l.quod in initio.nu.6.fo.lxviij.
In dubio eligi debet ꝙ sit minus preiudiciale vnde de duobus malis qd̄ minimum est debet eligi.l.quoties nihil.n.1.f.cxcvij.
¶ Emphyteota nō pōt soluere canonē ꝑ plurib⁹ annis futuris cū agatur de interesse dn̄i creditoris.l.cū tēpus.nu.8.fo.xlix.
Non valet rescriptū pape ꝙ emphyteota nō soluendo nō priuet iure suo.ibidē.nu.9.fo.eo.bene tamē valeret consuetudo.ibi.nu.10.fo.xlix.et etiam pactum.nu.11.fo.eo.
Contract⁹ emphyteoticus celebrat grā vtriusqꝫ: ideo emphyteoticus tenet de dolo lata ꝛ leui culpa.l.ꝯtractus.nu.30.fo.lx.
Heres emphyteoticus si ignoranter vēdidit fundū emphyteoticum non cadit a iure suo.l.qui in alterius.nu.2.fo.lxxxiiij.
Emphyteota licet non possit vēdere irrequisito domino: potest tamen donare.l.cui ius est.nu.3.fo.clvij.
¶ Emptio.Primus emptor vel donatarius cui res tradita per cōstitutionem prefertur secūdo cui realis traditio facta fuit: fallit tamē in aliquibus casibus.l.contractus.nu.14.fo.lvij.
Non valet emptio rei proprie.l.neqꝫ pignus.nu.5.fo.lxxxix.
¶ Equitas.In omnibus enim est equitas expectāda.l.in omnibus quidem.nu.1.in prin.fo.cxxxiiij.
Equitas precipue in curia mercatorꝫ attēdit.ibi.nu.4.f.cxxxv.
Equitas est modus interpretandi leges ꝛ pacta.ibi.nu.2.fo.eo.
Statuta recipiunt interpretationem equitatis.ibi.nu.3.fo.eo.
Equitas prefertur rigori.ibidē.nu.1.5.et.10.fo.cxxxiiij.ꝛ.cxxxv.
Si aliquid committatur alicui simpliciter videtur cōmitti equitas.ibi.nume.6.fo.cxxxv.
Propter eq̄tatē recedit a regulis iur.ibi.n.7.multa exēpla.f.e.
Pretor ꝛ iudex semp debēt hr̄e eq̄tatē pre oculis.ibi.nu.8.f.eo.
Eq̄tas ꝯ naturalis iustitia ꝯsiderat vbi ius deficit.ibi.n.9.f.e.
Equitas prefertur rigori quando est scripta: alias prefertur rigor scriptus equitati non scripte.ibi.nu.10.fo.eo.
Equitas scripta in specie p̄fert rigori: secus si sit scripta in gn̄e: q: tunc rigor scriptus in specie illi prefertur.ibi.nu.11.fo.eo.
Equitas prefertur rigori si est post scripta: secus si ecōtra: quia prefertur rigor.ibi.nu.12.fo.eo.
¶ Error scriptoris nō nocet partib⁹.l.si librarius.n.1.f.cxxxvij.
Error in falsa grāmatica nō vitiat instrumentū.ibi.nu.2.fo.eo.

¶ Excõicatio. Pena excõicatiõis est extẽdenda/vide.j.pena.
In dubio excõmunicatio intelligitur de maio:.l.semper in obscuris.nume.7.fo.xxxviij.
Excommunicatio an sit pena.ibi.nume.8.fo.eo.
Excõmunicatio mino: non solet ab hoie pferri.ibi.nu.9.fo.eo.
Timo: excõmunicationis inducit iustum metum.l.in omnibus causis.nume.6.fo.lxxx.
Snia excõicatiõis lata p iracũdiã valet.l.q̃cq̃d.nu.6.fo.xciiij.
Excõmunicatus p:ohibetur esse in iudicio si tamẽ oppositũ nõ sit valet iudiciũ.l.in ambiguis.§.nõ est nouũ.nu.8.fo.cxxxij.
¶ Executio z executo:. Executio testa.facta per guardianũ sancti Francisci valet/licet sit p:ohibita.l.in ambiguis.§.non est nouum.nume.4.in fi.fo.eo.
Seruus non potest esse executo:.vide.j.seruus.
Executio sententie in causa criminali an sit fienda si constat de innocentia condemnati/vide.j.innocentia.
¶ Exheredatio. Filiusfamilias non põt exheredari ex eo q͛ sine patris cõsensu matrimoniũ cõtraxit.l.nuptias.nu.10.f.lxxj.
Exheredatio z puatio alimẽtoꝝ pcedũt a pari.ibi.n.14.f.lxxiij.
Filia etiam si contrahat cum turpi persona et sine consensu patris nõ potest exheredari.ibi.nu.13.fo.eo.
Filia exheredata an possit substitui / vide.j.substitutio / et an possit dari tuto:/vide.j.tuto:.
Filius exheredatus de voluntate sua non potest impugnare testamentum.l.nemo fraudare.nu.4.fo.clxxxj.
¶ Expense. Reus quãdo condemnetur in expensis.j.reus.
Debito: q̃ citat⁹ absq͛ interpellatiõe debitũ cõfitetur:nõ est cõdẽnãdus in expẽsis:sec⁹ si negauit.l.q̃ in alteri⁹.n.8.f.lxxxvj.
Acto: quãdo excusetur ab expensis/vide.s.acto:.
Victus non tenetur victo:i ad expensas in quib⁹ victo: cõdẽnatus fuit propter eius contumaciã.l.q͛ quis.nu.2.fo.clxxxviij.
¶ Exp:essio. Exp:essa nocẽt nõ exp̃ssa nõ nocẽt.l.exp̃ssa.f.clxxij.
Quo ad nullitatẽ act⁹ nõ est par virt⁹ taciti z exp̃ssi.ibi.n.2.f.e.
Exp:essio quãdoq͛ p:odest.ibi.nu.5.fo.clxxiij.
¶ Extẽsio. In materia dispositionis nõ fit extẽsio etiã ad casum habentem maio:em rationem.l.nõ debet cui.nu.6.fo.liij.
In mate.penali fit extẽ.fm pp:ietatẽ v̾b.l.in 9hẽda.n.14.f.clxij.
An z quando debeat fieri extensio in penalibus/vide.j.pena.
¶ Estimatio. Libertas non recipit estimationem.j.libertas.
Co:pus hominis liberi non recipit estimationem j.homo.
Patria potestas nõ recipit estimationẽ.l.libertas.n.3.f.cxliiij.
In cautiõe rati vbi agi᷑ ĩestimabili:d3 apponi pena.ibi.n.6.f.e.

¶ De litera F.

Factum & faciens. Facti appellatione continetur non factum. l. id quod. nu. 2. fo. xl.
Que in facto consistunt debent probari: quia non presumuntur. l. quatenus. nu. 2. fo. lxij.
Que dependent ab animo consistunt in facto. eo. nu. & fo.
Statutum & consuetudo loci particularis debent consistere in facto. ibi. eo. nume. & fo.
Factum impossibile est non esse factum. l. verum est. nume. 1. fo. lxxiij. nisi per viam fictionis. ibi. nu. 3. fo. eo.
Pro facto habetur quod factum non fuit propter metum. l. in omnibus causis. nume. 1. fo. lxxix.
Statutum imponens penam facienti non habet locum in consulente nec mandante. l. consilij. nu. 15. fo. xcij.
Quod fieri potest pure pariter & sub conditione. l. actus legitimi. nu. 3. fo. cxxij. & econtra: vt nu. 5. & quandoq; quod non licet pure non licet sub conditione. eo. nume. & fo.
Facta semel vtiliter & legitime durant licet superueniat casus a quo initium habere non potuit. l. in ambiguis. §. non est nouum. n. 1. f. cxxxv.
Multa prohibentur fierique tamen facta tenent. l. in ambiguis. §. non est nouum. nu. 4. fo. eo.
Quandoq; facilius destruitur quod factum est quam quod de nouo fieri impediatur. ibi. nu. 16. fo. cxxxiij.
Factum a maiori parte: an & quando videatur factum ab omnibus. l. aliud est. §. refertur. fo. clv.
Qui per alium facit est perinde ac si faceret per seipsum. l. is damni. n. 1. f. clix.
Statutum loquens in faciente quando habeat locum in mandante. ibi. nume. 3. & 6. fo. eo.
Si quis accuset aliquem fecisse homicidium & probet de mandato succumbet. ibi. nu. 7. fo. eo.
Promissio facti alieni an valeat. vide. s. promissor.
Quando factum est in obligatione difficultas impedit moram. vide. s. mora.
Facta sunt indiuidua. vide. s. indiuiduum.
Non facere dicitur facere etiam in penalibus. l. qui non facit. f. clxxv.
Ex eodem facto non debet quis penam & commodum reportare. l. non fraudantur. §. nemo. nu. 1. fo. clxxix.
¶ Familia. Descendentes ex femina non sunt de eius familia sed patris. l. ij. nu. 74. fo. xv.
Factum a familia domino sciente & non prohibente imputatur domino. l. nullum crimen. nu. 2. fol. cxlv. adeo quod si familia sit mala: dominus non excusatur allegans ignorantiam. ibi. nu. 3. f. cxlvi.
¶ Fauor. De fauore dotis. vide. s. dos.

De fauore ecclesie.vide.§.ecclesia.
De fauore pie cause.vide.§.causa|pia.
Fauor cause preponderat fauori rei.l.in ambiguis.nume.1.fo.cxxxi.z.l.fauorabiliores.nu.2.fo.clxxvi.
Fauori suo quis renuntiare non pōt etiam si actus annulleť in fauorē partis.l.in ambiguis.§.nō est nouū.nu.14.fo.cxxxiij.
In fauorē introductū nō dȝ retorq̄ri in odiū.l.nō dȝ.nu.1.fo.cxx.
De fauore anime.vide.§.anima.
De fauore fidei.j.fides.
¶ Femina z femininū.Femini.nō ↄcipit mascu.l.ij.n.122.f.xxiij.
Femina.vide.j.mulier.
¶ Feudum.Iuramentum non est de substantia feudi.l.ij.§.item impuberes.nume.5.fo.xxiiij.
Si sit copulata amicitia cū inimico meo in pniciē meā dȝ inimicus meus adeo ꝙ feudo pōt ꝑuari.l.ↄsilij.§.socij.n.iij.f.xciij.
Bona data i feu.ↄputāť in bonis vasalli.l.qđ euinciť.n.1.f.clxx.
¶ Fictio.ꝑ fictionē fctā pōt haberi ꝓ ifectis.l.verū.n.3.f.lxxij.
Fictio non habet locum super impossibili in suo genere sed bene in aliquo casu particulari.ibi.nu.3.in fi.
Regula que procedit secundum fictionem non habet locum vbi extrema non sunt habilia que requiruntur in fictione translatiua de tempore ad tempus.l.omnia fere.nu.3.fo.clxxi.
Licet aditio trahatur retro non tamen talis fictio trahitur retro in preiudicium tertij.ibi.nume.2.fo.eo.
Aditio heredi.filijfa.instituti q̄ priusꝙ adiuit effectus est sui iuris nō trahiť retro vt hereditas patri acquirať.ibi.n.4.fo.e.
Si ꝓcurator gn̄alis eius cui erat delata hereditas intētauit iudiciū noīe heredis instituti: z opponať ꝙ heres nō adiuit adeūdo cōfirmať iudiciū: q: aditio retro trahiť.ibi.nu.5.fo.eo.
¶ Fideiussor. Qui tenetur dare fideiussori liberatur dando pignora.l.plus cautionis.nu.2.fo.lxiiij.
Si fideiussor se obligauit in maiori sūma ꝓ pn̄cipali ēt i minori sūma in q̄ erat oblig.pn̄cipalis nō teneť.l.i eo ꝙ.n.12.f.cxlvij.
Mora principalis quando noceat fideiussori.j.mora.
Fideiussor qui promisit se facturum z curaturum sub pena non incurrit penam si fecit quod potuit.l.ipossibiliū.n.5.f.clxviij.
Fideiussor nō pōt repetere a pn̄cipali vsuras quas soluit culpa sua eo casu q̄ illas soluere nō cogebať.l.qđ ās.n.3.f.clxxxviij.
¶ Fides an sit seruāda hosti.l.ea est natura.n.7.z.8.fo.110.z.111.
z q̄d in iudice an debeat seruare fidem delinquenti.ibi.eo.nu.
Fauore fidei constitutio penalis extenditur.vide.j.pena.
¶ Filius vel seruus q̄ aliq̄d facit de mandato pr̄is vel dn̄i excu-

¶ De litera G.

Enus proprie comprehendit species.l.j.nu.7.fo.ij.
Genus quãq ponitur pro agnatione.l.ij.nu.72.fo.xiiij.
Generi p specie derogat.l.in toto iure.in pnc.fo.cxxv.
qd pcedit tam in legib⁹ q statutis:vt ibi.nu.7.fo.e.
Idem etiã in cõtractibus.ibi.nu.11.fo.cxxvj. Idem etiã in vltimis volũtatibus z in legatis.vt ibi.n.12.z.13.fo.eo. Idẽ etiã in rescriptis:vt ibi.nu.15.f.cxxvij. Idẽ etiã in laudo:vt nu.14.fo.eod. Idem etiam in mandatis:vt ibi.nu.15.fo.eod.
Si constat de mente.l.generalis q voluerit derogare speciei: tunc derogatur:z qñ dicatur constare.ibi.nu.8.fo.cxxvj.
Ubi genus debet verificari in vna specie: tunc generi per speciem non derogatur.ibidem.nu.10.fol.eod.
Specialia derogant generalibus etiam si vnum sit ex legali:alterum ex hominis dispositione.ibi.nu.9.fo.eo.
In eadẽ lege generi per speciẽ derogat:secus in diuersis qñ nõ sibi ɔdicerent:q2 diuersimode loquunt:secus vero si species cõtradiceret generi:q2 tunc derogat generi. ibi.nu.10.fo.eo.
Secundum priuilegium speciale non derogat primo generali siue speciali.ibi.nume.16.fo.cxxvij.
Mandatũ fiscale speciale non derogat generali.ibi.eo.nu.z fo.
Mandatũ iurisdictiõis speciale nõ derogat gñali. ibi.eo.nu.z fo.
¶ Gladij potestas qd significat.l.nemo põt gladij.nu.1.fo.cxv.

¶ De litera H.

Eres z hereditas. Heres non potest adire pro parte z pro parte non.l.ius nostrum.nu.5.fo.xxxiij.
Heres grauatus post mortẽ eius distribuere bona inter pauperes nõ põt hoc facere in vita in preiudiciũ pauperũ qui erunt post mortẽ eius.l.cũ tempus.nu.2.f.xlviij.
Heres an statim possit soluere corbem grani quam testator alicui reliquit annuatim vsq ad decem annos.ibi.nu.1.fo.eo.
Conditio que debet impleri in persona heredis non verificatur in persona domini nec patris.l.que legata.nume.4.fo.l.nec etiam in herede heredis.ibi.nu.5.fo.eo.
Heres obligatur ex quasi cõtractu.l.qui cum alio.nu.6.fo.lj.
Ex persona heredis qualitas obligationis in creditoribus mutari non potest.ibi.nu.7.fo.eo.
Quando agitur de hereditate dicitur causa lucratiua z agi de lucro.l.in eo quod.nu.1.fo.lxxiiij.
Heres sicuti non obligatur ex delicto defuncti:ita etiam nec lucrari debet.l.sicuti pena.nu.1.fo.lxxix.
Heres habet iustam causam z probabilem ignorantiam in re-

Prohibitio alienādi facta hr̄di ad heredē heredis extēdit nisi noiatio heredis facta sit nomine proprio.ibi.nu.6.τ.7.fo.eo.

Quando dispositio facit mentionem de heredibus cū hoc adiectiuo infra scriptis vel supra scriptis non in herede heredis qū subest aliqua ratio particularis affectionis inscriptis vel supra scriptis heredibus alias sec⁹.ibi.nu.4.ver.ij.fo.clxxij.

Ille ad quem bona vniuersaliter perueniunt est loco heredis.l.in pari.§.hi qui.nu.2.fo.clxxviij.

Fiscus est loco heredis.ibi.nu.1.fo.clxxvij.

Heres q̄ habet lucrū ex psona defuncti ei⁹ facto ɔtrauenire nō dꝫ nisi fecerit inuentariū.l.ex qua psona.nu.1.τ.2.fol.clxxxiij.

¶ Homicidium.Accusatus de homicidio potest opponere negādo se commisisse homicidium:τ si prohibetur potest dicere se illud fecisse ad defensionē.l.nemo ex his.nu.1.fo.lxxxvij.τ talis defensio potest probari per testes deponentes de credulitate.ibi in addi.super verbo homicidio.fo.eo.

Stante statuto ꝙ homicida puniatur in centum τ alio statuto caueatur ꝙ si quis commiserit duo homicidia decapitetur:si quis commiserit duo homicidia licet pro primo soluerit penā tamen debet decapitari.l.bona fides.nu.10.fo.cſ.

Mandans fieri homicidium non tenetur nec de mādato nec de ratificatione si iam commissum erat.l.semper qui non prohibet.in apostilla super verbo delictis.fo.ciiij.

Homicidium semel commissum iterum cōmitti non potest:ratificari tamen potest.ibi.nu.13.fo.cvſ.

Statutum quod quis puniatur pena pecuniaria pro homicidio an valeat.j.statutum.

Qui pōt occidere a fortiori poterit ꝟberare.l.nō dꝫ.nu.1.fo.lij.

Qui pōt occidi nō pōt adulterari.ibi.nu.3.fo.liij.τ.s̄.bannitus.

Pupillus qui cōmisit homidium an sit decapitādus.j.pupillus.

Qui accusat aliquem fecisse homicidium si probat de mandato succumbit.l.is damnum.nu.7.fo.clviij.

Si q̄s occidat aliquē mādato alicui⁹ potētis q̄ ei mādauit vt illū occideret alias ꝙ ipꝫ mādatariū interficeret excusabit:qꝛ al's vitā saluare nō poterat.l.is dānū.§.eius vero.nu.1.fo.eo.

¶ Homo hois mei nō ē hō me⁹.l.ɔ filij.§.socij mei.n.1.ifi.f.lxxiij.

Hoies alicuius baronis regis nō dicūt hoies regis.ibi.n.2.f.e.

Interest reip.ꝙ homines conseruentur.l.inuito.nu.4.fo.cxv.

Corp⁹ hois liberi nō recipit estimationē.l.libertas.n.2.f.cxliiij.

Non valet venditio de homine libero.ibi.nu.5.

Corpus hominis mortui non est licitum ad furcas suspendere.l.pupillum.§.in heredes.nu.2.fo.cl.

Non dicitur quis homo ante natiuitatem nec puniretur de homicidio. l. si quis pregnantem. nu. 2. in fi. fo. clxix.

¶ Honestas. Si act' sit phibit' pp̄ter honestatē nō obstāte phibitiōe act' tenet. l. in ambiguis. §. nō est nouū. n. 4. f. cxxxij.

In contractibus consideratur non solum quod licet sed etiam quod honestum sit. l. semper in contractibus. nu. 1. fo. clxxiij.

Jus honestatis semp est ab omni reuerētia exēptū. ibi. nu. 2. f. e.

Subditi non sunt compellendi vt eorum mulieres vadant ad domum domini ad tripudiandum. ibi. nu. 3. fo. eo.

Si aliqua mulier inhonesta veniat ad habitandum in cōtratas possunt vicini illam expellere. ibi. nu. 4. fo. eo.

Ad instantiam vxoris et coniunctorum propter honestatem potest maritus compelli ad dimittēdum concubinam. ibi. nu. 6.

Non est honestum contrahentibus se adinuicem decipere: nec conuenit bono viro. ibi. nu. 10. fo. clxxiiij.

¶ Hora. Prioritas hore an sit attendenda. l. in ambiguis. nu. 3. ver. sed in altero. fo. cxxxi.

¶ Hospes cogit iuit' hospites recipe. l. iuit' nēo. n. 7. f. clxxxvi.

¶ De litera J.

Ignorantia iuris etiā excusat a dolo nisi lex prohibeat et resistat: qr tunc videtur in dolo. l. qui in ius. §. nemo. nu. 1. et 2. fo. clxvi.

Jurisperitus nō excusatur a dolo propter ignorantiā iuris. ibi. nu. 3. fo. eo.

Ignorantia iuris excusat a dolo durante ignorantia: secus si superueniat scientia et perseuerat. ibi. nu. 5. fo. eo.

Ignorans et dubitans equiparantur. l. qui cum alio. nu. 3. fo. l. fallit tamen in contrahente cum alio ibidem.

Ignorans excusatur in delictis. ibi. nu. 4. fo. eo.

In facto alieno cadit probabilis ignorantia. l. qui in alterius. nu. 1. et 5. fo. lxxxiiij.

Heres quando excusetur propter ignorantiam: vide. s. heres.

Actor quando excusetur propter ignorantiam. l. qui in alterius. n. 5. et 10. f. lxxxv. et lxxxviij.

¶ Impedimentū. Non dicitur impeditus ille qui de facili potest remouere impedimentū. l. qui potest facere. nu. 1. et 3. f. clxiiij.

¶ Imperitia. Medicus tenetur de imperitia nisi adhibuit diligentiam sm precepta artis. l. imperitia. nu. 1. fo. clxxvij.

¶ Impossibile reputatur quod cū maxima difficultate fieri potest. l. qui potest facere. nu. 3. fo. clxiiij.

Qd pēdet a volūtate pncipis reputat ipossibile. vide. s. pnceps.

Impossibilium nulla est obligatio/adeo q etiam naturalis non

oritur.l.impossibilium.nu.l.fo.clxviij.
Non valet stipulatio adiecta pena precedenti dispositioni impossibili.ibi.nu.3.fo.eo.
¶ Imprudentia. propter imprudentiam pena mitigatur.l.fere in omnibus.nu.6.fo.cxlv.
¶ Judex. Qui iudicis mandato aliquid facit an excusetur.l.velle.nu.5.fo.xxviij.
Super defectu iudicij naturalis dispensari non potest.l.ij.§.itẽ impuberes.nu.3.fo.xxiiij.
Judicium redditur in inuitum.l.qui potest.nu.3.fo.lxv.
Nõ valet pactũ p qd ordo iudicioꝝ tollat.l.nec ex ptorio.n.3.f.e.
Judicium quod a principio erat nullũ ex iure superuenienti cõfirmatur.l.quod in initio.nu.10.fo.lxix.
Judex nõ tenet seq̃ ↄsiliũ sapiẽtis electi de ↄsensu ptiũ si videat illd esse iniustũ.l.ↄsilij.in addi.sup ver.iudex.f.xc.⁊ tunc si sequat an talis sentẽtia trãseat i rẽ iudicatã.ibi.in dicta apost.
Judex adiudicãdo rẽ alicui transfert dominiũ quod ipse nõ habet.l.nemo plus.nu.4.fo.xcix.
Judex de delictis alibi cõmissis qñ possit cognoscere.l. bona fides.nu.11.fo.cj.in apost.super verbo aggrauant.fo.eo.
Judex debet examinare testes suspectos de falso/et eos inuoluere si potest ⁊ interrogare de circunstantijs in quibus substantia rei non consistit.l.ea est natura.nu.4.⁊.nu.5.fo.cx.
Judex ad veritatẽ inuestigãdã põt vti cauillationib⁹.ibi.nu.6.
Judex an possit delinqnti pmittere ipunitatẽ ⁊ liberationẽ si ↄfiteat delictũ/⁊ postea ex tali ↄfessiõe illũ ↄdẽnare.ibi.n.7.f.e.
Judex nõ potest ratione arbitrij credere testi malam rationem adducenti.l.que dubitationis.nu.7.fo.cxxviij.
Ualet iudiciũ agitatũ cũ excõicato si opposi.nõ sit.§.excõicat⁹.
Ualet iudicium agitatum cum milite si oppositum non sit.l.in ambiguis.§.non est nouum.nu.9.fo.cxxxij.
Ualet iudiciũ in q̃ iuramẽ.de calũnia pstitũ nõ est.ibi.n.10.f.e.
Judex an possit alicui precipere ne exeat domum/vide.§.dom⁹.
Judicis arbitrio relinquitur an sit minuenda pena in minorib⁹ delinquentibus.l.fere in omnibus.nu.4.fo.cxlv.
Judex tenetur suscipere defensionem pro innocentia absentis.l.in eo quod.§.nemo aliene.nu.3.fo.cxlviij.
Spoliatus a iudice/vide.§.spoliatus.
Judex quando officium eius excedit videtur vt priuatus ⁊ illi non est parendum.l.factum a iudice.nu.1.fo.clx.
Judex q̃ pcedit absq̃ cãe cogni.dr pcedere vt puat⁹.ibi.e.n.⁊.f.
Qñ iudex pcedit extraiudicialiter nõ psumit p eo.ibi.e.n.⁊ fo.

De ignorantia iuris.vide.s.ignorantia.

¶ Jus publicū.Juri publico partiū cōuētione derogari nō pōt. l.nec ex pretorio.nu.1.fo.lxv.secus tñ per statutū.nu.4.fo.eo.

Testator non potest derogare iuri publi.ibi.nu.1.fo lxv.

Utilitatē pub.respicit q delicta puniant.ibi.n.2.f.e.ppter quā ēt i penalib' fit extēsio.l.factū suū.§.i penalib'.n.15.f.clxxxv.

¶ Jus pretorium est fundatum in naturali equitate.l.in omnibus officijs.nume.1.fo.clxiij.

¶ Jus specia.Jllud q de iure speciali conceditur non debet cōsiderare.l.ea que raro.nume.3.fo.cix.

Jus gētiū ɔsideraf dupl'r.l.cū amplius.§.is natura.n.3.f.cxxx.

Jus accrescendi introductum fuit ne quis decederet pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus.l.ius nostrū.nu.2.fo.xxxiij.

¶ Jussus.Qui facit aliquid iussu iudicis excusatur a dolo.l.non videntur.§.qui iussu.nu.1.fo.clviij.

Si iussu iudicis ex causa iusta precipientis ne soluam : non soluo:non incurro penam ad quam eram obligatus si non soluerem in termino.ibi.nu.1.in fi.fo.eo.

Qui iurauit soluere in certo termino / si iudex precipiat illi ne soluat excusatur.ibi.nu.2.

Jussus iudicis non excusat quando fuit iniustus/vel quando iudex extra officium procedit.ibi.nu.4.fo.eo.

¶ Jncapax qui pro se retinere non potest accipere potest vt alij restituat.l.non videtur quisq.nu.1.fo.96.

¶ Jndefinita plata a lege an equipollet vniuersali.l.f.n.16.f.iij.

Jn testib' indefinita nō eqpollet vniuersali.l.3ct'.n.20.f.lviij.

¶ Jndicijs non precedentibus non potest quis torqueri / alias confessio est nulla que ipsis superuenientibus non confirmabitur.l.quod in initio.nume.4.fo.lxviij.

Unum indicium sufficit arbitrio iudicis ad ponendū quem ad torturam.l.nemo fraudare.nu.10.fo.clxxxij.

¶ Jndiuiduum.Usus seruitutū est indiuiduus.l.ea que in partes.nume.2.fo.clxxi.

Facta sunt indiuidua sicut seruitutes.ibi.eo.nu.⁊ fo.

Jn indiuiduis quis consequitur ex persona alterius qd ex propria persona non competeret.ibi.eo.nu.⁊ fo.

¶ Jnfans.Pupillus / infans vel infantie proximus non obligatur etiam naturaliter.vide.s.pupillus.

¶ Jnhabiles admittuntur vbi agitur de vtilitate publica.l.seruus rei.nume.2.fo.cxci.

Statutum q quilibet admittatur ad accusandū de homicidio comprehendit inhabilem.ibi.nu.4.fo.eo.

Si pclamatũ sit q̃ quicũq̃ ceperit talẽ bãnitũ hẽat castrũ in feu= dũ tali casu etiã inhabiles ad feudũ admittunt.ibi.nu.3.f.eo.
¶ Iniuria. Qui dixit alicui vel fecit iniuriã infra quantum tem= pus poterit se excusare allegando illud dictũ vel factũ calore iracũdie.in.l.quicquid.nume.9.fo.xciiij.
Volẽti nõ fit iniuria/ et iõ agere nõ põt/tñ iudex p interesse publi co agere poterit.l.nemo fraudare.n.1.3.et.11.f.clxxxi.et.clxxxij.
Supradicta regula q̃ volẽti etc. nõ habet locũ quãdo agitur de fraude nec etiam in dolosa persuasione.ibidẽ.nu.5.fo.clxxxi.
¶ Impuberes ab oĩb' officijs ciuilib' remouent.l.ij.§.itẽ impu beres.n.1.f.xxij.q̃ regula ampliat multis modis.ibi.n.2.f.eo.
¶ Inimicus. Amicus inimici mei nõ dicit inimicus meus.l.con silij.§.socij mei.nume.3.fo.xciij.
Qui copulauit amicitiã cũ inimico meo in pnicie meã: est adeo inimicus meus q̃ feudo priuari potest.ibi.eo.nu.et fo.
Propter amicitiã priorem vel postea simpliciter cõtractã cum inimico meo nõ est inimicus/adeo q̃ repellatur a testimonio/ licet detrahatur de fide.ibi.nu.4.fo.eo.
An presumat inimicus meus qui non salutat me.ibi in apostil. super ver.inimico.fo.eo.
¶ Innocẽtia. Iudex etiam post cõfessionem et cõdemnationem si liquet de innocẽtia nõ debet executionẽ facere in pena cor porali.l.et si nihil.nume.1.et.2.fo.clxvij.
Exceptio innocẽtie nunq̃ videtur exclusa.ibi.nu.3.fo.eo.
Testes inhabiles admittunt ad pbãdã innocẽtiã.ibi.e.nu.et fo.
Licet cõtumax habeat p cõfessore:tñ iudex cui pstat absentẽ cõ tumacẽ esse innocẽtẽ nõ põt illũ cõdẽnare.ibi.nu.4.f.clxviij.
Si innocẽtia est notoria nõ est op' psulere supiorẽ.ibi.n.5.f.eo.
Licet innocẽs sit punit' delinquẽs p hoc nõ liberat.ibi.n.6.f.e.
Absens lz nõ possit pdẽnari põt tñ absolui si appet de innocẽtia. l.nẽo q̃ cõdẽnare.n.3.f.lxxviij.et.l.fauorabiliores.n.2.f.clxxvi.
In penis melius est nocentẽ absoluere q̃ innocẽtem cõdemna= re.ibidem nume.6.fo.clxxvij.
Qui protestatus fuit de innocentia criminis propter q̃ conde= mnatus est ad mortẽ.et dum laqueo fuit suspensus cecidit in terram fracto laqueo:credẽdum est illud factum miraculose/ et ideo est liberandus.ibi.nu.8.fo.eo.
¶ Iracũdia. Factũ calore iracũdie ñ tz.l.q̃cq̃d calore.n.1.f.xciij.
Contractus factus calore iracundie cũ ecclesia vel ad pias cau sas tenet.ibidem.
Votum factum calore.vide.i.votum.
Iuramentum factum calore:vide.s.iuramentum.

si tacite sit relictum.l.expressa.nu.7.fo.clxxvij.
Repudiatio legati dicit alienatio.l.nō fraudant.nu.1.fo.clxxix.
Res legata sub cōditione pt alienari.l.plerūq3.nu.2.f.clxxxvij.
¶ Legitima & legitimatio. Legitima an possit tolli per statutū.l.iura sanguinis.nu.4.fo.xxxvi.
Fauorabilior est causa libertatis ꝙ sit legitima.l.quoties dubia. nume.3.fo.lij.
Quis pt pl'ries legitimari.l.nemo ex his.§.qties.n.2.f.lxxxviij.
Legitimatio pōt fieri sub ꝯditione.l.act⁹ legitimi.nu.4.f.cxxij.
Per instrumentum legitimationis probatur quem non fuisse legitimū.l.non videtur rem.nu.3.fo.cxxix.
¶ Libellus. Procedit libellus in quo reus cōdēnatus dicit sententiā nullā.& si qua sit appellat.l.nemo ex his.n.2.fo.lxxxvij.
Admittitur libellus in quibus dicit sententiam nullam vel petat restitu.in integ.ibi.nume.3.fo.eo.
Admittitur libellus incertus actoris quod facto aduersarij nō potest certificari.l.nemo ex his.§.quoties.nu.2.fo.lxxxviij.
Libellus generalis pcedit parte nō opponēte:si tñ ad tollendā dubitationem causa exprimat et illa inepta:sit libellus vitiatur.l.que dubitationis.nu.5.fo.cxxviij.
De forma libelli in restitu.minoris. vide.j.restitutio in integrū.
Libellus q̄ loqt in hrde pōt saluari in bo.pos.l.ptor.nu.2.f.cliij.
De cōtrarietate in libello posita.vide.s.cōtrarietas.
¶ Liberatio. Magna est differentia ꝙ quis sit liberatus ipso iure an ope exceptionis.l.non videtur.nu.5.fo.xliij.
Liberatio facta a filio debitoribus paternis viuente patre est nulla:et recōualescere nō potest.l.qđ in initio.nu.3.fo.lxvij.
¶ Liberi. De liberis/vide.s.filius.
¶ Libertas est res inestimabilis.l.libertas.in princi.fo.l.cxliiij. nisi quis vendat se ad pretiū participandū.ibi.nu.3.fo.eo.
Ubi agitur de libertate vel alia re inestimabili in cautione rati debet pena apponi.ibi.nu.6.fo.eo.
In dubio iudicandū est p libertate.l.quoties dubia.nu.1.fo.lij.
Causa libertatis dicitur pia.ibi.nu.2.fo.eo.
Causa libertatis est fauorabilior ꝙ sit legitima.ibi.nu.3.fo.eo.
Causa libertatis dicitur pub.& non priuata.ibi.nu.4.
Qui tenetur alicui libertatē restituere nō liberatur illū relaxādo simpliciter in eius territorium:qr non dicitur in libertate cū de facili retineri possit.l.in omnibus causis.nu.13.f.lxxxij.
¶ Lex propter metū periculi vel scandali permittit interdū magistratibus trāsgredi.l.in ambiguis.§.quoties.n.3.f.cxxxiij.
Lex posterior corrigit priorem quando directo contrariatur.l.

¶ De litera M.

Si mandatur alicui puideri de p̄bēda certi valoris:de p̄bēda minoris etiā illo volēte,puideri nō pōt.ibi.nu.14.f.cxlvij.
Mandatum non extenditur ad alios casus q̄ expressos.l.nō debet cui.nu.7.fo.lij.
In mādato venit dol⁹ ⁊ lata ⁊ leuis culpa.l.Cōtractus.nu.21.fo.lviij.
Presens ⁊ non contradicens p se interuenire mādare credit.l.semper qui non prohibet.nu.1.fo.cxiij.
Mandatū speciale quando deroget generali.vide.§.genus.
Mandatū.Ita in superioribus sicut in priuatis regulat a volūtate mandantis.l.in eo quod.nu.16.fo.cxlvij.
Mādatum factum alicui vt adeat hereditatē verificatur in bonorum possess.l.pretor.nu.1.fo.cliij.
Mādatarius excusatur cui potēs mādauit q̄ occideret Titiū: als q̄ illum interficeret.ī.necessitas.
¶ Manumissio. Qui prohibet manumittere non phibetur manumittēti consentire.l.aliud est vendere.nu.1.fo.cliiij.
Seruus pene non potest manumitti.vide.ī.seruus pene.
¶ Maritus tenetur de dolo lata ⁊ leui culpa in rebus dotalib⁹.l.contractus.nu.31.fo.lx.
Maritus perdit beneficiū ne teneat vltra q̄ facere potest ⁊c qñ negat mrīmoniū.in.l.diuus.in apostil.sup v̄bo q̄nto.fo.lxvij.
Bona dotalia nō sunt in bonis mariti.l.qd euincit.n.2.fo.clxx.
Maritus potest compelli ad instantiā vxoris ⁊ coniunctorū ad dimittendū concubinā.l.semp in contractib⁹.nu.6.fo.clxxiij.
Quando maritus tenet concubinam si vxor committat adulterium non perdit dotem.ibi.nu.7.fo.eo.
Qñ marit⁹ tenet ↄcubinā pt vxor agere ad sepationē thori ⁊ dotē repetere: ⁊ dz lucrari donat.ppter nuptias.ibi.nu.8.fo.eo.
¶ Masculinū ↄcipit femininū.l.ij.nu.95.fo.xviij.⁊ hoc ex interp̄tatiōe extēsiua:nō tñ de ppet.v̄borū.ibi.nu.96.fo.eo.hec tñ regula fallit multis modis/de q̄bus ibi.vsq̄ ad nu.101.fo.xix.
Masculinū an ↄcipiat femininū i oi materia.ibi.nu.101.fo.xix.⁊ q̄d i vltimis volūtatib⁹.ibi.n.102.f.eo.⁊ q̄d i ↄctib⁹.ibi.nu.104.fo.xx.⁊ q̄d in dispositiōe.l.ibi.nu.108.fo.xxi.q̄d i statut.ibi.nu.112.fo.xxij.q̄d in puilegijs.ibi.n.eo.fo.eo.q̄d i rescript.ibi.nu.114.fo.eo.⁊ q̄d in sñia.ibi.nu.115.fo.eo.⁊ q̄d in officijs.ibi.nu.116.fo.xxiij.⁊ quid in legatis.ibi.nu.106.fo.xxi.
¶ Matrimoniū.Si matrimoniū fuit nullū filij non legimant p dispensationē postea factā:q2 dispensatio videt conualidare matrimoniū prout nunc.l.quod in initio.nu.12.fo.lxix.
An si dolus det causam matrimonio/matrimoniū sit nullū.ibi.in addi.super verbo nullum.fo.eo.

¶ De litera N.

locum tam in notario qui rogatus est q̃ in eo cui alterius rogatus committuntur.ibi.nu.17.fo.eo.
Notari⁹ nõ põt apponere penã rõne cõsuetudinis in ꝯctu ꝑ ei⁹ obseruatiõe nisi talis ꝯsuetudo sit vniformis.ibi.nu.15.fo.eo.
Pupillus an possit esse notarius/vide.j.pupillus.
Notarius stipulatur alteri ratione officij.l.quo tutela.§.nec pascisendo.nu.2.fo.cxix.
Notarius non matriculatus in loco prohibitus sit instrumenta conficere:si tamen rogatus confecerit instrumentum valet.l.in ambiguis.§.non est nouum.nu.6.fo.cxxxj.
Error notarij non nocet partibus.l.si librarius.nu.l.fo.cxxxvij.
Pro notario est presumendum.ibi.nu.3.fo.eo.
Quicquid dixit notarius q̃ factum respiciat videtur dixisse de assertione ⁊ voluntate partium.ibi.nu.4.fo.eo.
Notari⁹ qñ possit errorẽ suũ corrigere.ibi.nu.5.6.⁊.7.f.cxxxviij.
Error notarij qualiter probari possit.ibi.nu.8.9.⁊.10.fo.cxxxix.
Si notarius non errore sed dolo ⁊ malitiose aliquid omisit debet puniri.ibi.nu.12.fo.eo.
In notario qñ presumatur falsitas.ibi.nu.13.fo.eo.
In dubio tñ i notario poti⁹ ꝓsumit error q̃ falsitas.ibi.n.14.f.e.
Si notarius omisit solennitatẽ iuris in testamento que interuenire debebat non presumitur error in eo sed falsitas.ibi.in apostil.super verbo presumitur.fo.eo.
Notari⁹ ꝯpellit istrã facere.l.iuri⁹ nemo.n.5.f.clxxxvj.q̃ si recusat suscipere rogat⁹ ẽ periur⁹:⁊ põt ꝑuari officio.ibi.n.6.f.eo.
¶ Nullũ nullitas.Que a ꝑncipio sũt nulla:an possint ratificari ⁊ recõualescere.l.qd̃ i iitio.f.lxviij.vbi plura exẽpla ꝑ totã reg.
Qd̃ nullũ est nõ venit i ꝯsideratiõe.l.nõ vt ex plurib⁹.n.2.f.cliij.
Remota nullitate non videtur remota nullitas que habet in se contrarietatem.l.vbi repugnantia.nu.2.fo.clxix.

¶ De litera O.

Obligatio.Infans vel infantie proximus nõ obligatur etiã naturaliter.l.pupillus.nu.3.fo.clxx.
Qualitas loci vel tpis posita in obligatiõe itelligit re petita in obligatiõe fideiussoris.l.i oib⁹.n.l.f.xliij.
Obligat⁹ dotare puellã intelligit cũ nubilis erit.ibi.n.2.fo.eo.
Obligatus soluere pensionem domus intelligitur in die quo solutio fieri consueuit.ibi.nu.3.fo.eo.
Obligatus ex mutuo simpliciter restituere: non potest statim conueniri.ibi.nu.4.
Obligatus qui simpliciter promisit non cogitur statim soluere licet debeatur promissum presenti die.ibi.nu.6.fo.eo.

hando.l.fauorabiliores.nu.1.ꝛ.2.fo.clxxvi.
¶ Opinio. Si relatis plurib⁹ opinionib⁹ vltima ꝯtineat rigorē nō vī recessum a ꝑma q̄ h₃ eq̄tatē.l.in oib⁹ q̄dē.n.13.f.cxxxvi.

¶ De litera P.

Pactum insolitū facit presumi contractum vsurarium.l.que dubitationis.nu.4.fo.cxxviij.
Per pactum expressum ipso iure pignus tollitur:sec⁹ per tacitum.l.expressa.nu.9.fo.clxxiij.
Quod pacta seruētur suadet equitas naturalis.l.f.nu.17.fo.iij.
Pactum factum in contractu societatis de lucro intelligit etiā de damno.l.secundum.nu.1.fo.xxx.
Valet pactum quod emphyteota non soluendo canones non cadat a iure suo.l.cum tempus.nu.11.fo.xlix.
Per pactum non potest remitti dolus.l.cōtractus.nu.37.fo.lxi.
Pacto ꝑuatoꝝ iurj publice derogari n̄ p̄t.l.nec ex ꝓto.n.1.f.lxv.
Non valet pactum ꝑ qđ ordo iudiciorum tollatur.ibi.nu.3.fo.e.
Pacto nō potest tolli facultas testandi.ibi.nu.3.ꝛ nu.7.fo.lxvi.
Pacto non potest quis se ad penā mortis obligare vel ad mēbri mutilationem.ibi.nu.6.fo.eo.
Argumentum de pacto ad statutum negatiue non valet.ibi.nu.9.fo.eo.ꝛ quid affirmatiue.ibi.nu.10.fo.eo.
Pactū qđ debitor bonis cedere nō possit est inualidū.idē pactū de h̄r̄ditate ꝑdēda.ibi.in addi.sup v̄bo bonos mores.fo.eod.
Pactū ꝯ bonos mores quot modis dicaꝛ.ibi.in dicta additio.
Priceps obligaꝛ pacto:l₃ lege vl' statuto n̄ obligeꝛ.ibi.n.10.f.e.
Hodie donatio potest fieri nudo pacto ꝛ etiam resolui.l.nihil tā naturale.nu.4.fo.lxxvij.
Pactū factū ab aliquo ad ei⁹ h̄r̄dē porrigiꝛ.l.h̄r̄dē.nu.5.fo.ciij.
¶ Pars. In toto quādo ꝯtineatur pars.l.in toto.in prin.f.cli.
Factum a maiori parte an ꝛ quando videatur factum ab omnibus.l.aliud est.§.refertur.in prin.fo.cliiij.
¶ Pater. Contra patrem ex penalibus datur actio de peculio:quatenus factus est locupletior.l.ex penalibus.nu.1.fo.ci.
Regulariter p̄r ꝓ filio teneꝛ quaten⁹ est in peculio.ibi.n.2.f.eo.
Pater si ex delicto filij factus sit locupletior tenetur ꝛ quando dicatur factus locupletior.ibi.nu.5.fo.cij.ꝛ quis debeat probare eum factum locupletiorem.ibi.nu.6.fo.eo.
Pater ratiōe publici officij magis q̄ in alijs obligatur.ibi.n.7.
¶ Patria potestas non attenditur vbi agitur de vtilitate publica:ideo filiusfamilias licet sit in potestate patris:potest tamē esse tutor.l.qui in seruitute.nu.1.fo.clxxiiij.
Patria potestas res inestimabilis.vide.s.estimatio.

¶ Pax. Si pax sit facta ab aliquo pro se et adherentibus suis sub pena: et vnus eorum offensus sit antequam ratum haberet: licet postea ratificet pena non committitur. l. contractus. nu. 15. fo. lvij.
Si notarius recipit pacem pro absente infra terminum an post terminum possit ratificari. ibi. nu. 17. fo. lviij.
¶ Peculium. Pater quando teneatur de peculio pro filio. vide. s. pater.
In generali administratione peculij filio concessa non venit donatio. l. ex penalibus. nu. 3. fo. cj.
¶ Pena. Qui non potest disponere simpliciter: non potest dispo nere penaliter. l. nuptias. nu. 11. fo. cj.
Pena non potest apponi in contractu per notarium pro obseruatione contractus ratione consuetudinis nisi vniformis esset talis consuetudo. l. semper in stipula. nu. 15. fo. lxxvj.
¶ Pena an possit retineri in foro conscientie. l. quod a quoque. nu. 2. et 4. f. xc.
Solutum nomine pene repeti non potest. ea. l. nu. 1. fo. eo.
Consulens delictum qua pena sit puniendus. s. consi.
Ubi pena delicti ex aliqua causa venit alleuianda quamuis tamen erat pena mortis delinquens non potest puniri tali pena: sed alia mitiori que non sit pena mortis. l. consilij. in apost. super verbo miti⁹. f. xcj.
Absque mora pena non debetur. vide. s. mora.
Pena an sit minuenda propter etatem. vide. j. pupillus senect⁹. et. s. etas minor.
Propter imprudentiam pena mitigatur. vide. s. imprudentia.
Etiam in penalib⁹ non facere dicitur facere. l. qui non facit. f. clxxv.
Ex eodem facto non debet quis penam et commodum reportare. l. non fraudantur. §. nemo. nu. 1. fo. clxxix.
Pena immunitatem tribuere non debet. ibi. nu. 2. fo. eo.
Qui incidit in penam illam petere non potest. l. cum par. §. illi debet. nu. 1. fo. clxxxiij.
Quando qui contraxerunt pacem et contrauenerunt et ignoratur quis primo pacem ruperit null⁹ agere potest ad penam: sed si constaret alterum rupisse alter qui non incidit in penam agere ad penam potest. ibi. nu. 2. fo. e.
Qui vult agere ad penam debet pri⁹ implere pro parte sua. ibi. nu. 3. f. e.
Petitio pene debet esse liquida. ibi. nu. 4. fo. eo.
In penalib⁹ causis benignior interpretatio fieri debet: et ideo si preceptum sit quod aliquid fiat sub pena: non intelligitur quod ipso iure pena committatur sed vt quedam comminatio. l. factum suum. §. in penalib⁹. n. 1. f. clxxxiij.
In penis liquida debet esse probatio. ibi. nu. 2. fo. eo.
Casus penales sunt stricti iuris et non recipiunt interpretationem extensiuam ibi. nu. 3. fo. eo.
Si pena ex conuentione pro vna parte sit apposita ad aliam partem non extenditur. ibi. nu. 4. fo. eo.

aliter non valeret.l.in cōtrahenda.nu.7.fo.clxi.
¶ Priuatio presupponit habitū.l.nō videt rē.nu.2.z.4.f.cxxix.
¶ Priuilegia quādo incipiant cōpetere.l.in omnibus causis.in apostil.super verbo vni.fo.cxiij.
Dispositio generaliter loquēs habet locum in personis priuilegia.l.quo tutela.§.nemo.nu.1.fo.cxvij.
Priuilegiū datū alicui non tollit p legē generalē.l.in toto iure.nu.8.f.cxxvi.et qñ priuilegiū gñale deroget spāli/ vide.s.gen9.
Priuilegij renouatio nō potest fieri sine causa.l.f.nu.43.fo.v.
Priuilegium immunitatis datū posteris etiā cōpetit filie nepti et ex feminis descendentibus.l.ij.nu.69.fo.xiiij.
Priuilegium perditur per mendaciū qñ est fundamētū et causa priuilegij.in.l.diuus.in apostil.super ver.quinto.fo.lxvij.
Priuilegiatus q̄ tractat de dāno euitādo vtit priuilegio ꝯ priuilegiatū q̄ tractat d̄ lucro.l.nō dz.§.in re obscura.n.2.f.lxxxiiij
In priuilegijs q̄ interpretatio sit faciēda/ vide.s.interpretatio.
Qui facit actū cōtrariū priuilegio: nunq̄ videt velle priuilegio renūtiare vbi pōt esse alia cōiectura.l.creditor.nu.4.f.cliiij.
Priuilegium personale cum persona extinguitur.l.in omnibus causis.numero.1.fo.cxij.
Priuilegiū nō soluendi gabellam datū fisco vel ecclesie nō cōpetit emptoribus.l.in omnibus causis.nu.2.fo.eo.
Priuilegium quando dicatur personale.ibi.nu.3.fo.eo.
Priuilegiū restitutionis in integrū cōcessum minoribus nō est personale: z tamē transit ad heredes.ibi.nu.4.fo.eo.
Priuilegiū datū a pncipe in dubio trāsit ad hr̄des.ibi.n.5.f.eo.
Priuilegiū datū vni persone ad alias personas non extenditur etiam ex identitate rationis.ibi.nu.6.fo.cxiij.
In priuilegijs nō pceditur de similib9 ad similia.ibi.eo.nu.z fo.
Priuilegiū cōcessum regi nō extēditur ad reginā.eo.nu.et fo.
Priuilegiū qđ loquit de filio non hz locū in filia.ibi.nu.7.fo.eo.
Priuilegiū datū vni ecclesie nō habet locū in alia.ibi.e.nu.z fo.
Licet priuilegiū regulariter ad alias personas non porrigat: limitatur tamē in personis accessorijs.ibi.nu.8.9.z.10.fo.eod.
et quid in correlatiuis ibi in apost.super verbo filia.z an extēditur ad forēses.ibi.in addi.super verbo regulariter.
Priuilegiū cōtra ius spāle dz late interpretari.ibi.nu.11.f.cxiiij.
Priuilegiū datū actioni transit cum actione. idem si datum sit cause vel relig.ibidem nume.14.z.15.fol.eo.
Priuilegium datū loco an videat datū personis.ibi.nu.16.f.eo.
Priuilegium datum intuitu personarum quandoq̄ durat licet persone deficiant.ibi.nume.17.fo.eo.

expresse reuocare: tacite vero non.l.expressa.nu.9.fo.clxxiij.
Procurator penam quam ex suo delicto passus est recuperare non debet.l.quod quis.nu.1.fo.clxxxviij.
¶ Prodigus quis dicatur et qualiter cognoscatur.l.furiosi.numero.1.et.2.fo.lxxxij.
Prodigi cui bonis est interdictum nulla est voluntas.ibi.in dicta reg.furiosi.in prin.fo.eo.
Ad probandum quem esse prodigum debent testes assignare rationem.ibi.n.3.
Prodigus probatur si coniuncti habeant eum pro prodigo.eo.n.et fo.
Item per dationem curatoris.eo.nu.et fo.
Prodigo non petenti dari potest curator.ibi.nu.4.fo.eo.
Prodigo potest substitui.eo.nu.et fo.
Prodigus equiparatur furioso vbi est eadem ratio: videlicet quantum ad hoc ne faciat deteriorem conditionem suam. e. nu.et fo.
Prodigus potest sibi acquirere.eo.nu.fo.eo.
Prodigus punitur sicut quilibet alius.ibi.nu.6.fo.lxxxiij.
Prodigus non est citandus in datione cura.sibi datum.ibi.n.7.f.e.
Non creditur curatori dato prodigo si dicat eum non esse prodigum.ibi.nu.3.fo.lxxxij.
Prodigus equiparatur pupillo.ibi.nu.5.fo.lxxxiij.
¶ Prohibitus postulare non prohibetur consulere in camera.l.ij.nume.12.fo.vij.
Multa prohibentur fieri que tamen facta tenent.l.in ambiguis.§.non est nouum.numero.4.fo.cxxxij.
Si actus sit prohibitus propter honestatem: non obstante prohibitione actus tenet.ibi.eo.nu.et fo.
Qui non prohibet delictum cum prohibere possit an teneatur.vide.§.delictum.
Prohibitus alienare.vide.§.alienatio.
Prohibitus manumittere.vide.§.manumissio.
¶ Promissio. Qui promisit aliquem non offendere: si bannitus sit et offendat non dicitur contrafacere.l.si.nu.6.fo.cxcf.
Promittens pro se etiam pro heredibus promisisse videtur.l.heredem.nu.6.fo.ciij.
Promittens tantum de facto suo non excludit heredem.ibi.n.7.fo.eo.
Promittens viginti an dicatur promittere decem.l.1 eo qd.n.3.f.cxlvj.
Si quis promittat factum alienum licet promissio non valeat: si pena apponatur valet.l.impossibilium.nu.3.fo.clxviij.
Qui promisit se facturum et curaturum si fecit quicquid potuit excusatur a pena.ibi.n.5.et.6.f.e.nisi constaret de volutate prius quam voluerit obli. ad penam vel interesse ille qui promisit in omnem euentum.ibi.nu.7.f.e.
Mora vnius ex reis promittendi an noceat alteri.vide.§.mora.
¶ Propinquus. Appellatione propinquorum et proximorum venit

vterq sexus.l.ij.nu.119.fo.xxij.

¶ Protestatio. An sit necessaria protestatio in metu.l.in omnib⁹ causis.n.10.f.lxxxi.⁊ si fiat clādestina an prosit.ibi.n.11.fo.eo.

Si protesteris mihi q tibi soluam qz sis procurator vel heres creditoris: debes mihi facere fidem per instrumentum/alias ego non sum in mora.l.qui in alterius.nu.6.fo.lxxxv.

Qui protestatus fuit de innocentia criminis propter quod est condemnatus ad mortem: dum laqueo fuit suspensus cecidit in terram fracto laqueo: credendum est illud miraculose: et ideo est liberandus.l.fauorabilior es.nu.8.fo.clxxvij.

¶ Proximorum appellatione.vide.§.propinquuis.

¶ De litera Q.

Qualitas loci vel tpis posita in obligatione intelligit repetita in obligatiōe fideiusso.l.in oib⁹.n.1.f.xliiij.

Qualitas adiuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi.l.ius nostrum.nu.6.xxxiij.

Qualitas que paucioribus competit facit dispositionem magis specialem: ⁊ in illa que pluribus potest competere facit dispositionem magis generalem.l.in toto iure.nu.6.fo.cxxv.

¶ De litera R.

Raro. De his q̄ raro accidūt nulla rō habet apud legislato.nā rarū ⁊ nūq̄ eqparant.l.ea q̄ raro.n.1.f.cviij.

Quod raro contingit miraculum.ibi.eo.nu.⁊ fo.

Que raro accidunt si naturaliter cōtingant a lege recipiuntur: secus si habeant in se miraculum.ibi.nu.1.⁊.2.

¶ Ratio. Ubi ratio est expressa fit extensio etiam in penalibus: ⁊ proceditur de similibus ad similia ex identitate rationis.l.factum suum.§.in penalibus.nu.18.⁊.19.fo.clxxxv.

¶ Ratihabitio seu ratificatio. Si donatio sit facta absenti pro eo quod notarius recipit illā ⁊ stipulatus est: ⁊ ante ratificationem absenti alteri facta est de dictis bonis: an ius sit quesitum ante ratificationem.l.contractus.nu.16.fo.lvij.

Si notarius recipit pacem pro absente infra terminum: an post terminum ratificari possit.ibi.nu.17.fo.lviij.

Ratificatio domini facta ad obligationem rei sue per alium facta eius nomine nō preiudicat illi cuius ante ratificationem rem vendidit vel obligauit dominus.ibi.nu.18.fo.eo.

Ratificatio actus operat qd act⁹ valuit vt tūc qn̄ aliquo respectu fuit valid⁹: secus si oīno fuit null⁹.l.q in initio.n.13.f.lxix.

Facti noīe defuncti ratificari pōt p heredē.l.heredē.nu.3.f.ciij.

¶ Ratihabitio trahit retro ⁊ mādato equiparat.l.semper q̄ nō prohibet.nu.6.fo.ciiij.quod procedit etiam in requirentibus speciale

ditor.nume.5.fo.cliiii.
¶ Renuntiatio quam fecit filia patri de hereditate non exclu
dit illam ab hereditate fratris.l.hereditas.nu.8.fo.cviij.
Renuntiatio dolosa.vide.§.dolus.
Renuntiatio iuris.vide.§.ius.
Sicut potest probari testibus collatio beneficij: ita et eius re
nuntiatio.in.l.nihil tam naturale.nu.2.fo.lxxvij.
Quis potest renuntiare fauori suo.vide.§.fauor.
Renuntiatio priuilegij.vide.§.priuilegium.
Expressa renūtiatio plus valet q̄ tacita.l.expressa.n.6.f.clxxiij.
¶ Repetitio.Solutum nomine pene repeti non potest.l.quod a
quoq̄.nu.1.fo.cxc.
Solutū p errorē an repeti possit.l.cuius p errorē.in p̄n.f.xcviij.
Solutum pro inuito an possit repeti.vide.§.beneficium.
¶ Repudiatio.Is potest repudiare qui etiam acquirere potest.
l.qui potest.§.quod quis.nu.1.fo.clxiiij.
Pendente conditione hereditas repudiari non potest.ibi.nu.2.
et in princi.legis.nu.2.fo.eodem.
Non omnis qui adire potest:repudiare potest.ibi.nu.3.
Repudiatio legati dicitur alienatio.vide.§.alienatio.
¶ Repugnantia.De repugnantia.vide.§.contrarietas.
¶ Represalie.Facta reformatione q̄ omnes represalie debeant
reuideri:et q̄ fuerint reprobate nō valeāt interim executio fie
ri pōt lz in futurū reuocari possint. l.plerūq3.n.4.fo.clxxxix.
¶ Restitutio in integrum.Duo requiruntur ad hoc vt conceda
tur restitutio in integrum:scilicet vt minor sit et lesus sui faci
litate.l.nihil consensui.§.non capitur.nu.2.fo.cliij.
De forma libelli in petēdo restitutionē in integrū.ibi.n.3.f.cliij.
Minor restituitur absq3 alia prolatione erroris et lesionis quā
do in causa criminali confitetur maleficium de quo non con
stat aliter q̄ per confessionem.ibi.nu.4.fo.eo.
De restitutione minorum.vide etiam.§.minor.
Restitutio semper restituit tantū quantū id aduersus q̄ restitu
stitutio petit abstulit.l.in cōdēnatione.§.cū verbū.n.1.f.clxij.
Restitutus an recuperet fructus bonorum perceptos a fisco in
bonis etiam non alienatis.ibi.nu.2.fo.eo.
Restitutio reponit omnia in pristinum statum nisi in preiudiciū
tertij.ibi.nu.2.fo.eo.et nu.3.fo.clxiij.
Rei appellatione simplr intelligit de tota.l.id qd.nu.5.fo. xli.
In re ppria nō cadit pignus:nec cōstituit vsusfructus:nec cadit
depositū nec p̄cariū.l.neq3 pign⁹.n.1.et.4.f.lxxxviij.et.lxxxix.
Res ppria nō seruit alicui. Itē in re ppria nō cadit emptio.ea.

l.nu.1.2.5.fo.eodem.
Eadem res ex pluribus causis deberi potest licet nostra esse nõ possit.l.non vt.nu.l.fo.cliiij.
¶ Rescriptum. Non valet rescriptũ pape ꝙ emphyteota non sol uendo non priuetur iure suo.l.cum tempus.nu.9.fo.xlix.bene tamen valeret consuetudo.ibi.nu.10.fo.eo.
In scriptis que interpretatio sit fienda.vide.s.interpretatio.
Rescriptum speciale an deroget generali.vide.s.genus.
Non valet rescriptum contra rem iudicatam.vide.j.sententia.
¶ Res iudicata. De re iudicata vide.j.sententia.
¶ Re⁹ q̃ succubuit excusat ab expẽsis si habuit iustã cãm litigã di:ꝛ q̃ dicat iusta cã litigãdi.in.l.q̃ in alterius.nu.7.fo.lxxxv.
Re⁹ q̃ malitiose distulit opponere exceptio.excõicatiõis vt actor vexaret litib⁹ ꝛ expẽsis dꝫ ꝯdẽnari i expẽsis.ibi.n.9.f.lxxxvi.
Reus potest se tueri ratione prescriptionis ꝛ priuilegij disiũcti ue.l.nemo ex his.nu.4.fo.lxxxvij. Item pluribus exceptioni bus contrarijs:lꝫ vna tm̃ contraria non possit.ibi.eo.nu.ꝛ fo.
Reus potest se defendere plurib⁹ exceptionibus: collationib⁹ ꝛ vel electionibus.in.d.l.nemo.§.quoties nu.1.fo.lxxxviij.
Rei potius fauorabiles ꝙ̃ actores habentur.l.fauorabiliores. in prin.fo.clxvi.
Si probationes actoris in aliquo excedant:tamen pronuntian dum est in fauorem rei.ibi.nu.1.fo.eo.
Etiã si reus p accidẽs efficiat actor p accidẽs hꝫ ꝑrogatiuam re gule qd in dubio reus absoluatur.ibi. nu.2.ver.ꝛ ista. fo.eod.
In causis fauorabilibus:puta in libertate dote ꝛ similib⁹ fauor cause ꝓualet fauori rei.ibi.nu.2.ver.ꝛ ista r̃la nõ ꝓcedit.fo.e.
Ubi agit de decisione cãe in dubio absoluit reus:sec⁹ tñ in ꝑpa ratorijs iudicioꝝ iq̃b⁹ magis fauet actori ꝙ̃ reo.ibi.n.4.f.e.
In medio a pari causa procedunt actor ꝛ reus.ibi.nu.5.fo.eo.
Reus nõ tenet edere actori ad ꝓbãdũ ei⁹ actionẽ:actor ṽo non tenet edere reo ad probadũ eius exceptionem.ibi.nu.5.fo. e.
Mora vnius ex reis promittẽdi an noceat alteri.vide. s.mora.
Licet plures rei debendi obligati sint insolidum: vno tamẽ sol uente omnes liberantur.l.bona fides.nu.1.fo.c.
¶ Rigor quando preferatur equitati.vide.s.equitas.

¶ De litera S.

Satisdatio.vide.s.cautio ꝛ satisdatio.
¶ Salarium. De salario notarij.vide.s.notarius.
Si statutũ ꝓhibet salariũ accipere intelligit etiã ab spõte soluente.l.inuitus.§.qd cuiq̃.nu.7.fol.clxxxvij.
¶ Seditio. Propter seditionem ꝛ tumultum quis incidit in cri

gnantem.nu.i.fo.clxix.
Substitutus non admittitur licet institutus decedat cum solo vno filio ꝛ adhuc sit in ventre matris.ibi.eo.nu.ꝛ fo.
Expressa pupillaris substitutio matrem excludit:secus tamē est in tacita.l.expressa.nu.5.fo.clxxiij.
Substitutio que alias extenditur de vno casu ad alium non habet locum si pena apponitur.vide.s.pena.
¶ Successio ꝛ successor.De successione.vide.s.hereditas.
Successor siue vniuersalis siue particularis vtitur iure eius cui successit.l.qui in ius.nu.i.fo.clxv.
Priuilegium datū loco transit in successorem.ibi.nu.2.fo.eo.
Jus personale vel obligatio personalis non sequitur singularē successorem.ibi.nu.3.fo.eo.
Successor simpliciter intelligit de vniuersali.ibi.nu.3.in fi.f.e.
Successor in prelatura non censetur eadem persona cum antecessore.l.in pari causa.§.hi qui.nu.i.fo.clxxvij.
Que obstant contrahentibus obstabunt etiam eorum successoribus vniuersalibus.l.qꝫ ipsis.in prin.fo.clxxxviij.
Uitia realia transeunt in quemlibet successorem:personalia vero in vniuersalē non autē in particularem.ibi.nu.2.f.clxxxi.
¶ Summa.Positio facta de maiori summa an in totum negari possit.l.non potest videri.nu.i.per totum.fo.cxli.
Jn maiori summa minor inest.ibi.eo.nu.ver.cōsiderandum est.fol.cxlij.ꝛ in.l.in eo qꝫ plus.nu.i.fol.cxlvi.ꝛ qꝫ in mādatis vide s.mandatum.ꝛ qꝫ in testibus.vide.j.testis.
¶ Scholares.Priuilegiū cōcessum scholarib⁹ ad eorꝫ nūtios ꝛ famulos extenditur.l.in omnibus causis.nu.9.fo.cxiij.
¶ Species.Ad cognitionem speciei debet procedere cognitio generis.in rub.nu.4.fo.i.
Species quando deroget generi vide.s.genus.
Que lex sit specialis ꝛ que specialior.vide.s.lex.
Spiritualia facilius construuntur ꝙ destruūtur.l.nihil tam naturale.nu.7.fo.lxxvij.
De causa spirituali.vide.s.causa spiritualis.
¶ Spoliatus a iudice non restituitur.l.non videtur.§.qui iussu.nu.3.fo.clviij.nisi processerit extraiudicialiter.l.factum a iudice.nu.i.ꝛ.2.fo.clx.
Spoliat⁹ dꝫ restitui ante oia.fallit in multis casib⁹.l.inuit⁹.§.cui damus.n.4.fo.clxxxvi.ꝛ in apost. super verbo debet.f.eo.
Spōsa nōdū cognita pt intrare religionē.l.nuptias.n.6.fo.lxx.ꝛ idē si per vim sit cognita.ibi.in addi.sup verbo intrare.f.eo.
¶ Spurius potest institui sub cōditione si legitimet a principe.

l.ea que raro.nume.3.fo.cix.

¶ Statutum qd nullus contra instrumentũ pub.audiat:non hȝ ber locum in muliere que velle.iuuatur.l.ij.nu.15.fo.viij.

Statutum requirens in contractu consensum consanguineorũ non intelligitur de feminis.ibi.nu.48.fo.xij.

Statutum ponens penam in aliquo casu habet locum in femi na.ibi.nu.94.fo.xvij.

Statutum ꝗ si quis voluerit aliquam mulierem corrũpere ca pite puniatur:an sit intelligendum cum effectu.idem si dispo nit ꝗ si aliquis voluerit aliquem venenare an intelligat cum effectu.l.non vult.nu.2.fo.xxx.

Statuta punientia delicta intelliguntur de cõsummatis.ibi.in addi.super verbo necessitas.fo.xxxi.

Statuta debent intelligi in casu vero ⁊ non ficto.ibi.in.d.addi.

Uerba statutorum proprie sunt intelligenda.ibi.nu.4.fo.eod. nisi absonus intellectus sequatur.ibi.in dicta addi.fo.xxxi.

Per statutũ põt disponi vt q̃s decedat ꝓ parte testa.⁊ pro parte intesta.lȝ ꝑ testa.hoc fieri nõ possit.l.ius nr̃m.n.10.fo.xxxiiij.

Statutum ꝗ soror non succedat fratri non procedit in casu con trario.l.secundum.nu.5.fo.xl.

Statutũ de nõ rũpendo testa.est fauorabile.l.in testa.n.3.f.xlij.

Statutũ imponẽs penã vendẽti rem suã nõ hȝ locũ in vendẽte rem ad quã hȝ actionẽ personalẽ.l.qui actionẽ.nu.5.fo.xlvi.

Statutum loquens de contractu porrigitur quandoqȝ ad quasi contractum.l.qui cum alio.nu.8.fo.li.

Statutum loci particularis dicitur facti ⁊ in facto consistere.l. quatenus.nume.2.fo.lxiij.

Per statutũ põt iuri publi.derogari.l.nec ex ꝑtorio.n.4.fo.lxv.

Multa possunt fieri ꝑ statutũ q̃ non possunt per pactũ.nu.5.f.e.

Facultas testandi potest tolli per statutum.ibi.nu.6.fo.lxvi.

Per statutum potest se quis ad penam mortis vel membri mu tilationem obligare.ibi.nu.6.fo.eo.

Quando valeat argumentum affirmatiue ⁊ negatiue de pacto ad statutum.l.nec ex pretorio.nume.9.⁊.10.fo.eo.

Statutum ꝗ muliere decedente sine liberis maritus lucretur dotem:an si decedat ante copulam lucrabitur dotem.in.l.nu ptias.in addi.super verbo intrare.fo.lxx.

Non valet statutum ꝗ filiusfa. non possit contrahere matrimo. sine consensu patris.ibi.nu.8.⁊ nu.11.fo.lxxi.⁊.lxxij.

Licet per statutum tollatur exceptio non tamen tollitur defen sio.l.nemo ex his.nu.9.fo.lxxviij.

Statutum imponens penam facienti:non habet locum in con

¶ De litera T.

Abernarius cogitur inuitus recipere hostes.l.inuitus.nume.7.fo.clxxxvi.

¶ Tacitum et tacens. In contractibus par virtus est taciti et expressi.l.expressa.nu.10.fo.clxxiij.

Quo ad nullitatem actus nō est par virtus taciti et expressi.ibi.nume.2.fo.clxxij.

Qui tacet nec cōsentit nec contradicit cū tacere sit mediū inter cōsentire et cōtradicere.l.qui tacet.nu.1.fo.clxxx.

Tacens in statuto non dicitur cōsentire.ibi.nu.3.fo.eo.

¶ Tempus appositum ad soluendum in dubio appositū videtur in fauorem heredis.l.cum tempus.nume.1.fo.xlviij.et an tunc possit soluere ante tempus.ibi.

Declaratio que potest vitiari in tempore ante tempus fieri non potest.ibidem.nu.3.fo.eo.

Tempus in dubio appositum intelligitur pro quocunque debitore.ibidem.nume.4.fo.eod.

Qui se fundat in certo tempore debet illud precise probare.l.in ambiguis.nume.4.fo.cxxxi.

¶ Tenura.Si tenura data fuit parte nō citata:pariter parte nō citata poterit reuocari.l.nihil tam naturale.nu.4.fo.lxxvij.

¶ Testes deponētes sup valore rei de maiori summa nō videntur cōsentire in minori.l.in eo quod plus.nu.17.fo.cxlviij.

Seruus non potest esse testis:et an valeat testamentum in quo erant testes serui:vide.s.seruus.

Testes inhabiles admittuntur ad probandum innocentiam:vide.s.de innocentia.

Prohibita reprobatione testiū nō videtur phibita reprobatio que insurgit ex cōtrarietate.l.vbi repugnātia.nu.3.fo.clxix.

Testes regulariter ante lit.contest.nō recipiunt.l.s.nu.21.f.iiij.

Testes quot requirūtur in cōfectione actus:tot requiruntur in eius reuocatione.l.secundū.nu.6.fo.xlix.

In testib' indefinita nō eq̄pollet vniuersali.l.pcū'.n.20.f.lviij.

Testis in probando interesse debet rationem dicti sui allegare etiā non interrogatus.l.quatenus.nu.5.fo.lxiij.

Testis qui deponit aliquē fecisse ad sui defensionē probat licet rationē non adducat.ibi.nu.6.fo.eod.

Quot testes requiruntur in probādo testamētū tot requirūtur in eius reuocatione.l.nihil tam naturale.nu.2.fo.lxxvij.

Testis qui non iuratus se immiscuit in ferendo testimonium:et falsum dixit:an teneatur pena falsi.remissiue in.l.culpa est.in addi.super verbo culpa.fol.lxxviij.

tutela. §. nemo potest. nume. 2. fol. cxvij.
Tutor dari pōt in testamēto curator vero nō pōt. ibi. n. 3. f. cxviij.
Tutor datur inuitis pupillis: secus autem curator qui datur puberis volentibus. eo. nume. z fo.
Tutor dat principal'r persone: curator principal'r reb'. e. n. z fo.
Curator furioso vel mentecapto dari potest in testamento qui datur principaliter persone. ibi. nu. 4. fo. eo.
Nec adulto nec impuberi potest pater etiam miles dare curatorem. ibidem eod. nume. z fo.
Filio exheredato potest pater dare tutorem. ibi. nu. 5. fo. eo.
Mater potest dare filio instituto tutorem. ibi. nu. 6. fo. eo.
Filio naturali instituto z etiam extraneo instituto potest dari tutor. ibi. nume. 7. fo. eo.
Sub noie curatoris cōprehēdit tutor. l. in 3hēda. nu. 2. fo. clxf.
Seruus non potest esse tutor. vide. §. seruus.
Filiusfamilias potest esse tutor. l. qui in seruitute. n. 1. fo. clxxiiij.
Si agnati cognatis a statuto preferant in hereditate: eodē modo intelligunt onere tutele onerati. l. quo tutela. n. 1. fo. cxvij.
Licet mater vel auia excludantur ab hereditate: non tamen videntur exclu(se) a tutela. ibi. nu. 2. fo. eo.
¶ Transmissio. Legata an transmittantur. vide. §. legatum.

¶ De litera V.

Variatio reprobatur. l. nemo potest mutare. nume. 2. fo. cxx. z premaxime in principe. ibi. nu. 3.
Si pnceps etiā motu pprio reuocat q prius fecit fingit circūuētus: adeo q 3 pbari pōt. ibi. n. 4. f. cxxf.
Post litē contest. actor variare nō pōt. l. nō solet. n. 2. fo. cxxxiiij.
¶ Vasallus seu subditus. Vasallus vasalli mei non dicitur vasallus meus. l. consilij. §. socij mei. nu. 1. fo. xcij.
Bona data in feudum non dicuntur in bonis vasalli. l. qd euincitur. nume. 1. fo. clxx.
Subditi alicuius domini non debent compelli vt eorum mulieres vadant ad domum domini ad tripudiandum ratione honestatis. l. semper in contractibus. nu. 3. fo. clxxiij.
Verbū posteritas excludit omnes descēdētes. l. ij. n. 70. f. xiiij.
Verba denotantia actum z effectum pro voluntate simplici accipiunt propter subiectam materiam. l. non vult. nu. 5. f. xxxij.
Verbū videt importat fictionem. l. qui actionē. n. 2. z. 3. fo. xlvf.
Receditur a verbis quando constat aliter de mente disponentis. l. semper in stipulationibus. nu. 4. fol. lxxv.
De verbo capere z accipere. vide in. l. non videt. n. 3. z. 4. f. xcvij.
Verbum patitur z verbum non prohibet arguunt presentiam.

l.semper qui non prohibet.nu.1.fo.ciij.
Uerba accipiuntur secundum naturam contractus siue secundum materiam subiectam.l.quoties idem.nu.1.2.3.fo.cxi.
Multiplicatio verborum non necessaria non mutat substantiã veritatis.l.que dubitationis.nu.2.fo.cxxviij.
Uerba debẽt intelligi vt aliqd operenť.l.quoties idẽ.n.2.f.cxi.
Uerba debent intelligi potius secundum naturam actus ꝙ secundum qualitatem persone.ibi.nu.3.fo.eo.
Uerbũ inest denotat ꝓprietatẽ ⁊ essentiã.l.in eo qđ.n.1.f.cxlvi.
Uerba vbi non sunt coniuncta nec disiuncta ex mente pronunciantis an presumantur coniuncta.l.in eo quod.§.vbi verba.nume.3.2.4.fo.cxlix.
Uerba que in proprio significatu operari non possunt ad improprium intellectum trahuntur.l.in contrahenda.nu.6.fo.clxi.
In materia penali fit extensio secundum verborum proprietatem.ibi.nu.14.fo.clxij.
¶ Uendere ⁊ venditio.Pretium est de substantia venditionis.l.imaginaria.nume.1.fo.xlvij.
Si venditio fit modico pretio an dicetur donatio.ibi.nu.2.f.eo.
Imaginaria venditio est nulla.ibi.n.3.fo.eo.
Uenditio facta in fraudẽ creditorũ requirit reuocationẽ.ibi.n.4.fo.eo.secus si in fraudẽ legis:qꝛ tũc est nulla.ibi.nu.5.f.eo.
Si res sit vẽdita vel donata duobus successiue diuersis tpibus quo casu ꝑferť cui pmo traditio facta fuit etiã si facta sit p cõstitutũ:fallit tñ in aliquib⁹ casibus.l.cõtractus.nu.14.f.lvij.
Uenditor tenetur de dolo ⁊ culpa.ibi.nu.26.fo.lix.
Uenditio est species alienationis.l.cui ius est.nu.1.fo.clvij.
Emphyteota potest vendere irrequisito domino:donare tamen potest.ibi.nu.3.fo.eo.
Prohibita venditione videtur prohibita donatio.ibi.nu.4.
Uenditio de presenti dicit pura lꝫ resolui possit sub cõditione.l.is dãnũ.§.qđ pẽdet.n.2.fo.clxxxviij.⁊.l.plerũqꝫ.nu.3.fo.clx.
Noie vẽditionis etiã alij ꝯctus cõprehenduntur nisi in materia penali:qꝛ tũc stricte pro ꝯctu vẽditionis accipiť.vid.s.pena.
¶ Uictus victori quando teneatur ad expensas.vide.s.expẽse.
¶ Uicinus presumitur scire facta vicini.l.velle.nu.4.fo.xxviij.
¶ Uidua.De priuilegijs viduarum.vide.s.mulier.
Uirginitas semel amissa non potest restitui/nec deus potest facere ꝙ illa que fuit corrupta non sit corrupta.l.verum est.nu.2.fo.lxxiij.⁊ in.l.nihil tam naturale.nu.8.fo.lxxvij.
¶ Uis quot modis ꝯmittaf.l.quo tutela.§.vi factũ.n.1.f.cxviij.
Uis/alia publica/alia priuata.l.hoc iure.nu.1.fo.clxxxiij.

¶ Finis Tabule.

Excellentissimi pro/fundissimiq3 vtriusq3 Juris Monarche domini Philippi Decij Mediolan. lectura in titul. de regulis iuris. ff. cum apostillis ac Repertorio domini Hieronymi Chucha/lon Hispani nouiter additis.

¶ Sequitur Rubrica.

Maxima ꝛ incō/
parabilis videtur p̄sentis
tituli vtilitas:ꝛ ex eo facile
iudicari pōt ꝙ vtriusq3 iu/
ris cēsura in regulis/aut re
gularū exceptionib⁹ resol/
uitur:idcirco studēdo vtili/
tati vestre quātum possum
eius interpretationē in lectionibus extraordi/
narijs videbimus. Et quia in regulis breuiter
proceditur in qualibet regula eius resolutionē
conclusiue/et ad tex. explicabo.
1 ¶ † Primo cōtinuatur iste ti. vt in glo. dū inquit
nō esse nouū vt quibusdā special'r enumeratis
a generalis clausula subijciat* q̄ oia cōprehēdat
l. si seruus seruū. §. inquit lex. in versi. sed nō est
nouū. ff. ad le. aquil. facit tex. in. c. qui ad agēdū.
de procur. in. vs. ꝛ in. c. qm̄ cōtra falsam. de pba.
¶ Sed tamē in casu isto nō bene adaptat̄ quod
2 glo. dicit qd̄ oia comprehēdat. † Nam generalis
b clausula[b] que subijcit̄ nō refertur ad preceden
tia de quib⁹ specialiter dictū fuit. l. doli clausu/
la. ff. de ver. obli. l. sanctio legū. ff. de penis. l. ali/
menta. §. basilice. ff. de ali. et ciba. leg. l. q̄d sit fu
gitiuus. §. quod aiunt. cū glos. ff. de edi. edic. vn̄
esset supplendū ꝙ oia cōprehēdat q̄ nō sunt spe
cificata. Et ideo cōtinuatio meli⁹ adaptari pōt.
3 ¶ † Primo vt colligitur per glos. in rub. eo. titu.
in. vs. Nam cū regula ex iure prius scripto colli/
gatur. l. j. eo. cōueniens fuit ꝙ vltimo loco hic

*Additio.
a ¶ An autē p generalē clausulā i fine positā specialis augeat̄: aut an generalis clausula limitet̄ p specialē precedentem vel sequentem. dic vt late ꝛ subtilissime scribit Bart. in. l. quesitū. §. j. ff. de fun. instru.

b ¶ Quādo generalis clausula comprehendat casus speciales: vide Abb. c. sedes. de rescri. fi. col. et ibi do. Phili. pe. col. Hierony. Chu.

ponatur. facit glos. insti. de act. in prin. vn̄ ibi ponit continuatio-
nē. Et qd no. Bal. l. s. in pn̄. p illū tex. ff. de iust. ⁊ iur. Uel. ij.
vt Abb. dicit in rub. ex eo. in antiquis: qꝛ p decisiōe casus oc-
currentis pri⁹ ad casus particulares recurrit si reperiant: ⁊
in subsidiū ad cōes regulas iuris: merito ti. iste hic reseruat.
¶ Circa continuationem glo. oppo. sm̄ glo. in rub. eo. ti. in. vs.
Quia nō videtur verū q generalis clausula siue titulus gene
ralis vltimo loco reseruet: qꝛ plerūq a principio ponit tit.
generalis: vt patet in rub. extra de proba. ⁊ de reb. eccle. non
alie. ⁊ in rub. de serui. ⁊ in rub. de bono. pos. cum simi. Glos. re-
spondet in. d. rub. eo. tit. in. vs. q in isto tit. hoc factum fuit vt
ostēderet q ius nō sumitur ex regula. Sed q regula ex iure
sumatur. l. s. §. eo. ⁊. §. dictū est. ⁊ ista respōsio videt bene pce-
dere quātū ad situationē istius titu. Sed per hoc nō respon-
detur ad quesitū glos. de alijs tit. generalib⁹ qui plerūq pre-
mittuntur. vnde aliter respōdendū videtur vt dicamus q qn̄
legislator magistraliter pcedit tradendo doctrinā ad instru
4 ctionē iuuenū a generali titulo inchoandū est: † quia ad co-
gnitionē specierū debet precedere cognitio generis: vt nor.
Bal. per illū text. in. l. s. in. s. no. ff. si cer. peta. facit tex. in. l. s. in
prin. ⁊ quod ibi Bal. ff. de iusti. ⁊ iure. Et hoc modo bene pce-
dit generalis tit. de pba. de serui. de bono. pos. cū simi. Sed
quando clausula generalis ponit post aliquos casus specia-
les: venit ad ampliandum: quia omnes casus specificari non
5 possunt: † quia plura sunt negotia q vocabula. l. natura. ff.
de pscrip. ver. Et tali casu vltimo loco clausula generalis po
nitur dicto. c. qui ad agendum. d. l. doli clausula. cū simi. Ista
tamen latiorem postularent indaginem: quia vario modo iu-
ra loquuntur: sed quia incidenter hic occurrit non insisto.
6 ¶ Ulterius ad intelligentiā premittēdū est † q regula sumit
dupliciter. vt no. Barto. in. l. s. in princ. §. eo. Et pluribus alijs
modis regula dicitur. vt tradit Archi. iij. distin. in. c. regula.
7 ¶ Et breuiter placet vt dicamus † q regula ab-
solute pro ordine[a] accipitur eo q regat ⁊ recte
ducat: vt colligitur in. d. c. regula. iij. dist. in prin.
variatur tamen secundū subiectam materiā vel
ratiōe qualitatis adiūcte. Nam qnq p modo ⁊
ordine viuēdi accipit. d. c. regl'a. post pn̄. Et isto
respectu qlibet lex ēt laicoꝝ regula appellat li.
ij. in fi. §. de legi. ⁊ in pe. decre. in pn̄. in ꝟ. ideoq.
¶ Quādoq pro ordine ecclesiasticoꝝ. xlvij. dist.
in. c. qm̄. quādoq ratione adiuncti declarat: vt

a ¶ Ordie. a Qui dicāt proprie ha bere regu lam. Uide Phili. frā. in rubri. e. tit. lib. vf. Hie. Chu.

quādo dicitur regula minor.liiij.dist.in.c.multos.ibi:sm regulas patrū.et.xij.dist.in.c.de his.ibi:regulas magisterij.et in.c.quēadmodū.§.fi.de iureiur.ibi: sm regulā euangelij.et facit text.lxf.distiu.in.c.bene nouit.dum loquitur de sacris regulis.ad idem tex.in.§.sancimus.in auf.qūo opor.episc.et in auf.de mona.in.§.fin.et sic patet
8 quod regula[a] semper ordinē significat:et secundum subiectam materiā variatur vel ratione adiuncti vt hic elicitur de reg.iuris.Et ista verba de regulis iuris/duobus modis intelliguntur/trāsitiue/et intransitiue:vt not.Bar.in.l.j.§.eod.et ibi in.ij.no.declarabitur. Philip.Decius Ualērie.

¶ Uenio ad legem.

¶ Sequitur regula prima. Paulus.

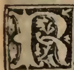

Egula est q̄ rem q̄ est breuiter enarrat:nō vt ex regula ius sumatur/sed ex iure quod est regula fiat.Per regulā igitur breuis rerū narratio traditur. Et vt ait Sabi.quasi cause coniūctio est que simul cum aliquo vitiata est perdit officiū suum.

Sta lex nō summatur quia eius dicta sunt pro summario.Et diuiditur per glos.in quattuor partes:prout quattuor ponuntur dicta q̄ de se patent/ex quibus colligam quattuor notabilia et in his totam materiā.l.complectar.
1 ¶ Primo not.ibi breuiter enarrat†qd in regula breuis narratio et summaria esse dz.Et ideo
2 per illū tex.dicit†Bal.in.l.gallus.§.j.in.iij.oppo.ff.de libe.et posthu.q in legū tradentibus regulā nihil superfluū esse debet.Et dictū Bald. intelligitur maxime pcedere in legibus tradentibus regulā:q: idē est in alijs legibus in quib' omnis superfluitas reijcitur:vt not.Bald.per illū text.in.l.j.ff.qd met.cau.facit tex.in.§.quib'.in j.consti.C.vbi Bald.et in proe.decreta.§.penul.
3 ibi resecatis superfluis.†Et generaliter etiā in alijs breuitas cōmēdatur.l.fi.§.j.C.de app.l.fi.§.de pci.ipe.offe.et.l.fi.C.de dona.facit tex.i.l.j.in prin.ff.de offi.p̄fe.pto.xxiij.di.in prin.et.l.xij.

*Additio.
a ¶ Regula a rego deriuatur:q̄ (vt Paul' diffinit)rē q̄ est breuiter enarrat:pter qd dicunt regulā eē breuē rerum perceptionem. Regula ēt aliquādo p norma ponitur qua linee diriguntur.

dist.i p̄n. Et ideo dicit gl.j.in.l.j.ff.qđ me.cau.q̄
gaudēt breuitate mo.facit tex.in.l.j.§.si cer.pe.
ibi pauca.et in.l.j.de p̄scrip.ver.ibi agā paucis.
4 ¶ † Et hoc intelligitur dūmodo obscuritas non
inducatur: vt not. Bald.in.l.fin.C.de app. Et ne
contingat qđ Hora.dicit. Dum breuis esse labo-
ro obscurus fio. vt per glos.in proe.ffor.col.pe-
nul.in ver.cōpendium. Obscuritas enim repro-
batur.l.si legatario.§.fi.ff.de fideicom.lib.l.ita
a fidei.ff.de iur.fisci. Et presertim in lege[a] que de-
bet esse clara.iiij.distin.c.erit autem lex.⁊.c.fin.
5 de consti. Et † nihil magis proprium est legis q̄
claritas.§.nos igitur.in aut.de testa.imper.
6 ¶ Secūdo no.ibi: ex iure.qđ est regula fiat † qđ
b regula[b] non facit ius sed ipsa colligitur ex iure
qđ est. Et istud verum est quo ad illos casus qui
regulā precedunt ex quibus ipsa regula consti-
tuitur ⁊ formatur. ⁊ hoc modo dicitur regula iu-
ris trāsitiue: quia de regula fit trāsitus ad ius:
ita qđ ius est separatū ⁊ distinctū ab ipsa regu-
la. Secus est quo ad alios casus qui ante regu-
lam determinati non reperiuntur in quibus re-
gula facit ius: vt patet in regula cathoniana q̄
dicitur regula iuris.l.cū legato.ff.qn̄ dies leg.
ce.⁊ facit ius vt no.in.l.j.ff.de regu.catho. Et vi-
dem⁹ quod sepenumero fit decisio casus occur-
rentis per regulam iuris.c.inter dilectos.de fi.
instru.in fi.c.si diligenti.de foro cōpe. cum si.vt
per glos.in rub.eo.tit.in.vj. Et isto casu dicitur
regula iuris intrāsitiue: quia ipsa regula imme
diate est ius: et non transitus: quia tali casu ius
non est distinctum et separatum ab ipsa regula.
c Sed ius ⁊ regula[c]: est vnum ⁊ idē. Et ita colligit̄
ex his que Bar.hic dicit post glo.et alios quos
refert. Et idē Bar.in.l.j.ff.de regu.catho.et not.
per glos.et Dy.in rub.eo.tit.in.vj. Et in isto casu
non cōprehenduntur alij casus per viam exten-
sionis.iuxta.l.j.nō possunt.de legi. sz ab ista re-
7 gula q̄ facit ius immediate includunt̄. † q2 sicut
genus cōprehēdit spēs ꝓprie.vt no.Bal.in.l.ij.
C.de iur.aur.annu.l.facit tex.in.l.semp in gene-
ralibus.j.eo.ita regula complectit̄ casus q̄ post

a ¶ In lege. Sz an tūc q̄s excuseturab ignorātia eius. vide Ab. ⁊ doc. c.fi.de consti. Hiero. Chucha.

b ¶ Regula. Addo gl. ⁊ docto.in rub.de regu. iur. in vj. ⁊ Bald. i sua margarita i ṽ. regl'a. Hieron. Chu.

c ¶ Regula. ergo vr̄ qđ snia lata ꝯ regulā sit ipso iure nulla sicut qn̄ ē lata cōtra ius: vt.l.j. et.ij. C. qn̄ pro.nō est nec.⁊.c.j.đ re iu. de q̄ vide eūdē do.Phil.c. consuluit. lo.j.in finalibus ṽbis de ap. Hierony. Chu.

8 regulam superueniunt.¶†Unde in casibus nō
determinatis fundatā habet intētionē ille qui
habet regulam pro se. vt not.ꝑ glo.in.l.oīs diffi
nitio.ſ.e.ꝛ in rub.e.titu.in vſ.Et ideo dicit Bar.
in.l.quoties.ff.ſi quis cau.ꝙ res dr̄ certa esse ꝑ
eo qui habet regulā pro se.Et idē Barto. in.l.ij.
colū.ſ.ff.ſi qs in ius voc.vbi alle.Inno.in.c.pre-
terea.de dila.Et hoc dictum ꝑ notabili reassu-
mit Mathe. in not.xix.No.ꝙ snia cū similibus
vt dixi in cōsil.viij.in prin.Et dicit Bal.in.c.ſ.in
ij.col.de alie.iudi.mu.cau.fac.ꝙ sm regulā pro
nūtiādū est nisi contrariū ꝓbetur. Allegat no.
in.l.q̄ restituere.ff.de rei vēdi.Et idē Bal.in.l.ſi
tutor.in fi.C.de ser.cōmu.manu.Alb.in.ij.parte
statutoꝝ.q.clviij.ſi ex forma statuti circa fi.bn̄-
fa.text.in.l.ab ea pte.ff.de ꝓba.ꝛ in.l.ſuus quo-
ꝙ.in versi.puto gn̄aliter.ſ.de here.insti.ꝛ in.c.
ad decimas.de restit.spo.in.vſ.¶Et ampliatur
ista conclusio vt regula etiā extēdat contra ꝑ-
9 sonas vel causas alias priuilegiatas†qꝛ regula
ꝛ dispositio q̄ generaliter loquitur etiam com-
a prehendit personas priuilegiatas* vt no. Bal.
per illū text.in.l.in fraudē.in fi.de testa.mili.Et
facit tex.in ea.l.in.§.ſi q̄s.ꝛ ꝙ ibi colligit Bald.
10 ¶†Ex quo infert ꝙ.l.vel statutū gn̄ale etiā hꝫ
locū in cā dotis vel ꝯtra milites.Et hoc verum
esse itelligitur nisi loquatur in tali materia in
qua causa vl' ꝑsona priuilegiata sit.Et ita loqui
tur ꝛ procedit qđ no.Sal.p illū tex.in.l.fi.in pn.
in versi.ex quo not.bonum argumētū.C.de iur.
11 do.†vbi inquit ꝙ statutū gn̄aliter disponēs ꝙ
instrumēta publica non probent nisi registrata
fuerint. tale statutū nō hꝫ locū in instr̄o dotis.
Et bn̄ dicit Sal.per illum text.vbi pꝫ ꝙ in tali
materia cā dotis priuilegiata est qꝛ vt ibi dici-
tur causa dotis nō dꝫ insinuari.Secus ergo est
si causa dotis nō esset expresse priuilegiata: qꝛ
tūc in statuo generali includeref p supradicta.
Et latius dixi in consi.v.vbi ita consului Florē-
tie: dixi etiam in.l.ij.C.vnde lib.Et ad predicta
vidēdū est qđ scripsi in.c.cōsului.el.ſ.de appel.
12 ¶Tertio noto ibi quasi cause cōiunctio† ꝙ re-

*Additio.
a ¶ Et ꝙ
dispositio
gn̄alis tm̄
valeat re-
spectu om
niū q̄tum
specialis
respectu
quorūdas.
vid paul.
de cast.i.l.
q̄ edificiū.
ff.de serui.
pr.pred.Et
qđ disposi-
tio gn̄alis
cēseaf etiā
disponere
casib' spā
liter ꝑmis
sis vide eū
dē Pau.de
cast.in.l.ſ.
§.hoc aūt.
ff.de ope.
no.nūt ia.
Ires an in
dispo sitio
ne gn̄ali
veniāt illi
cita. idem
latissime
tractat in
l.ſi qs.ff.
ꝺ pdi.inst.

gula est cõiunctio cause. i. rõnis. Regula enim constituitur coniungẽdo rõne pluriũ casuũ eandẽ rõnẽ habẽtiũ. Et sic rõnes q̃ erant plures numero in q̃pluribus & varijs casib' ad vnũ per traditionẽ regule rediguntur. vt glo. & doc. hic dicunt/ & in rub. eod. titu. in. vj. Et not. Archi. in. c. regula. iij. distin. Et talis regula cõstituitur. ex his q̃ vt plurimum ita se habẽt. arg. l. nam ad ea. de legi. ita gl. not. concludit in. l. iulianus. §. j. in
13 verbo plures. ff. de act. emp. † Et ideo dictio plerũq; regulam facit vt no. Alb. in. q. clviij. in. ij. parte statutorũ. allegat. l. plerũq;. ff. de iur. do. Et idẽ Albe. in dictio. in verbo plerũq; vbi allegat bonũ tex. in. l. j. §. j. & plerũq; ita est. s. de tute. & ra. distra. & in. l. iij. s. de offic. prefe. vigi. Et ad idẽ est text. in. §. fin.
14 inst. de legi. patro. tute. † Sic etiã presumptio insurgit a communiter accidentibus: vt not. per glos. in. l. neq; natales. C. de proba. cum si. vt dixi in. c. in presentia. colum. xvj. de pbatio.
15 ¶ † Similiter regula cõstituit ex oratione vniuersali vel indefinita: vt declarat glo. & Bar. hic. & glo. Dy. & doc. in rub. eo.
16 titu. in. vj. † Nã indefinita prolata a. l. equipollet. vniuersali[a] vt no. Bar. in. l. si pluribus. de leg. ij. & gl. in. c. vt circa. in prin. de ele. in. vj. Et no. quod dicit Bart. hic. & in d. l. si pluribus. q̃ indefinita equipollet vniuersali ex interpretatione. allega. l. si seruitus. ff. de ser. v:ba. predi. Ibi humanius est verbo generali omne lumen significari. Et doc. communiter ita tenent. ¶ Nouissime tñ Bart. soci. in contrariũ inducit text. in. l. ij. ff. de libe. & posthu. vbi ipse dicit quod ibi in materia odiosa indefinita non equipollet vniuersali ex benignitate. Ergo videtur q̃ regulariter equipolleat vniuersali de pprietate ṽborum. Sz rñderi potest q̃ ibi loquitur de benignitate particulari ratione odij: & excluditur regula cõis que tñ etiam
17 de benignitate procedit † sicut dz q̃ equitas naturalis suadet q̃ pacta seruentur. l. j. in pñ. ff. de pact. Et eadẽ equitas naturalis suadet q̃ q̃nq; pacta non seruentur in aliquo casu particulari. in. l. j. in pri. ff. de mino. ¶ Quarto noto ibi cã in
18 aliquo vitiata est † qd regula quandoq; vitiatur & tunc perdit officium suum. Et sic sunt duo dicta. Circa primũ facit: quia regula & illud quod regulariter fit plerunq; habet exceptiones: vt inquit glo. in rub. eo. titu. in. vj. Et no. Abb. post Car. per illum text. in. c. q̃m frequenter. in prin. vt li. nõ contest. facit text. in. l. regulariter. ff. de

a ¶ Uniuersali. ad de latissime Dy. in rub: i. isto titulo ibi p Anch. et Philipp. frãc. & doc. i. l. si ita. d le. ij. Alexã. psi. vij. in. j. vol. & i psi. cx. eo. vol. Hier. Chu.

peti.here.in.l.regula.ff.de iur.& fac.igno.In ca.
pe.de re iudi.cũ concor.vt tradit Jo.and.in ru-
bri.extra eo.ti.in antiquis.¶ Secus est si gene-
raliter aliqd disponat: quia tũc oĩa sine aliqua
19 exceptione includunt.†Cum plus sit disponere
a generaliter q̃ regulr[a]: vt no.Abb.p illũ text.in
c.venerabilẽ.de elec.ibi:regulariter & genera-
liter.Et idẽ Abb.dicit in.d.c.qm̃ frequenter.in
prin.quã Mod.ibi sequũtur.Sed ista differen-
20 tia quã docto.cõiter tenẽt nõ videt vera:†quia
regula cõstituit ex oratiõe vniuersali vel inde-
finita:vt.s.dictũ est.Ergo regula vel verbũ re-
gulariter vr̃ significare vniuersaliter vel indefi-
nite:hoc est gñaliter secũdũ qd verba regule lo
quunt. Et pbatur in.d.c.qm̃ freqũter.in prin.
21 †vbi dr̃ q regulariter ante litẽ cõtestatã testes
non recipiunt. Et ista regula habet indefinite
in rub.vt lit.nõ cõtest.Et sic regulariter & indefi
nite p eodẽ ibi ponunt: ergo idẽ videt de ṽbo
22 gñaliter:†q: indefinite & generaliter idẽ est:vt
23 colligit in.l.s.§.& gñaliter.ff.de leg.pręstã.†Et
hoc idẽ ɔfirmat:q: minus importat verbũ gña-
liter q̃ vniuersaliter:vt not.Bar.in.l.generali.
24 §.vxoris.ff.de vsufruc.leg.in fi.vbi inquit† qd
in generali legato non includuntur venalia:se-
b cus est in vniuersali.Ergo non videtur verum[b]
quod verbum generaliter excludat exceptio-
nes:quia idem importaret quod vniuersaliter.
25 ¶ †Circa secũdũ dictũ q regula perdit officiũ
suum si in aliquo vitiata sit.Et in effectu sensus
est q exceptiones sunt cõtra regulã: idest ɔtra
illud qd in regula disponitur:vt hic.& in.l.in his
vbi Bar.ff.de legi.Et not.Ang.in cõsi.ccxc.the-
26 ma est.col.iij. ¶ †Et lʒ exceptiones sint contra
dispositionẽ regule: sunt tamẽ de genere regu-
le:quia si regula loquitur de hoie etiã exceptio
debet fieri de hoie.Et nõ esset cõgrua exceptio
si dicit.Omnis homo currit nisi asin⁹:vt cõclu-
dit Dy.in rub.eo.ti.in.vj.circa fi.Bar.hic.& d.l.
in his.ff.de leg. Et propter hoc q: exceptiones
sunt de genere regule dicim⁹ q exceptio decla-
rat regulã:quia ex qualitate exceptionis decla-

a ¶ Regulariter. Adde etiã Alexan.c.synodum.xvij.dist.

b ¶ Vers. Pro ista opinione videtur tex.in ca.q̃ ad agẽdũ.de procu.lib.vj. Hiero. Chucha.

ratur de quo gñe regula loquaf. l. nã qd̃ liq̃de. ff. de penu leg. Et hoc mõ p illũ tex. ad declarationẽ regule arguit Alexan. in. l. seniũ. C. qui test. fa. pos. ⁊ Roma. in consil. cxvij. Circa id.
27 † ¶ Similiter lz exceptiões sint ɔ̃ regulã in casib⁹ exceptua tis: tñ in aliis casib⁹ nõ exceptis exceptiões ɔ̃firmãt regulã: vt no. Bar. i. l. q̃sitũ. §. deniq̃. ff. de fun. instru. ⁊ in. §. vt aũt. vbi gl. ⁊ Bar. i auf. de nõ alie. co. ij. facit tex. in. l. tribun⁹. §. fin. ff. de test. mili. in. c. nõne. de p̃sump. et. xxxi. q. vij. in. c. dñs. ⁊ no. Ang. in ɔ̃si. cxxxix. q̃dã emptores. ⁊ i ɔ̃si. cccxc. s. alleg. ⁊ roma. i ɔ̃si. cccxxxvij. Quo ad primũ. Et rõ videf: q: regula sub gñalitate oẽs casus icludit. Uñ si aliq̃ cas⁹ specialiter excipiũf: alij remanẽt sub regula. arg. l. cũ pretor. ff. de iud. in. l. marit⁹.
28 C. de procura. xxv. distin. ij. in. c. qualis. ¶ † Sed quo ad alios casus q̃ sub regula nõ includũf exceptio nõ firmat regulã: q: nõ facit qd̃ regula extẽdaf ad ea q̃ alias nõ facta exceptione sub regula cõprehẽsa nõ fuissent: vt est tex. not. in. l. gñaliter.
29 §. vxori. vbi Bar. ff. de vsufruc. leg. † Nã in legato gñali eorũ q̃ in domo sunt nõ veniũt venalia. dicta. l. gñali. §. idẽ q̃ sunt. l. si chorus. §. f. l. si ita legatũ. de lega. tertio. Si ergo testator legauit vsumfructũ eor q̃ in domo sunt: nõ veniũt laue venales q̃ in domo sunt: vt est casus in dicta. l. generali. §. vxori vñ exceptio ibi facta de argẽto lz ɔ̃firmet regulã: vt supra dictũ est: nõ tñ ampliat vt sub illo generali legato res venales includãtur: q: alias in tali legato non comprehendebantur. Et idẽ dicit Bar. per illũ tex. in. l. luci⁹. §. f. ff. ad trebel. Floria. in l. mora. la. f. §. f. per illũ tex. ff. de vsur. Et no. Abb. in. c. in nr̃a. per illũ tex. de sepul. cũ simi. vt late cõgerũt Moder. in dicto c. q̃m frequenter. Et vltra dicta ibi hoc tractat Signo. in cõsilio. viij. Questio ꝓponif. ver. secũdo premitto. Jmol. in ɔ̃si. lxxxiij. visa. Rom. in ɔ̃silio. cvij. s. alleg. ⁊ in ɔ̃silio. ccclxxxix. circa primũ. col. fin. Abb. in consilio. xx. Casus in effectu. in fi. li. ij. ⁊ in cõsilio. lxij. Jn controuersia. col. v. eo. lib. ij. Areti. in cõsilio cxliiij. Uisa. colũ. ij. Alexã. in ɔ̃silio. xxxix. Uiso statuto. colũ. iiij. lib. iiij. ⁊ in cõsi. cvi. Uisis. colum. iij. lib. v. Andr. sicu. in cõsi. xix. col. iij. lib. f. ⁊ Maria. in ɔ̃si. xlvij. in prin. colũ. ij. ⁊ Cor. peru. in ɔ̃sil. lvij. placet. lib. f. Et hui⁹ cõclusiõis ratio
30 manifesta videf: q: † exceptio facta est ad restringẽdã regulã: ĩõ illã ampliare nõ dz. l. legata inutiliter. ff. de le. f. l. si mãcipia. de fun. instru. ¶ Et predicta cõclusio vera est ⁊ procedit q̃ñ fuit facta exceptio de eo qd̃ in regula cõtinef: q: tũc exceptio satis operaf: q: regulã restringit prout loquif tex. in dicta. l. generali. §. vxori. secus si exceptio facta sit de eo q̃ in

regula nõ cõprehẽdebat:q2 tũc ne exceptio superflua & inu/tilis reddat regulã ampliare itelligit fm qualitatẽ exceptio
31 nis grã exẽpli†si cõstituo pcuratorẽ gñaliter ad oia non ve/niũt illa q̃ mãdatũ speciale reqrũt.c.q̃d ad agẽdũ.de pcur. in.vj.sed si facio pcuratorẽ ad oia nisi q iuramẽtũ nõ possit deferre.Et sic excipio vnũ casum in quo speciale mãdatũ re/quiritur.Illa exceptio declarat regulã & ampliat:vt oia alia includant in q̃bus mãdatũ speciale requiritur.Ita cõcludit Domi.post.Lap.in dicto.c.qui ad agedũ.§.f.de procu.in. vj. & sequit Alexã.in.l.fi.ff.qđ quisq iur.Et dixi in.c. cõsultatio/nibus:in fi.per illũ tex.de offi.deleg.¶ Et ad hoc facit qđ no. Alex.i psi.ccxv.nec arguẽdi.col.viij.inversic.x.psidero.lib.ij.
32 †Ubi inq̃t q qñ princeps excipit vnũ casũ in quo noluit ter tio piudicare ex tali exceptiõe declarat & ampliat intentio principis q in alijs voluit tertio preiudicare.Ex quo infert q in casu.l.gñali.§.vxori.si fcã fuisset exceptio de re venali que in tali legato alias nõ cõprehẽdit:tñ virtute talis exce/ptiõis regula gñalis legati etiã ad res venales extenderet: vt exceptio congrua sit & aliq̃d operet.argumẽto.l.si qñ.de
33 leg.j.c.si papa.de priuilegijs.in sexto.¶ †Et q2 in dubio inter pretatio dz fieri vt actus valcat.l.quoties.supra eo.Nec isto casu habet obstare q exceptio nõ dz regulã ampliare cũ fa/cta sit ad istũ effectũ vt regula restrīgat:vt supra dicebat.Q2
34 ex quo alias exceptio nõ valeret †inducta ad diminutionẽ operant augmẽtũ qñ aliter dispositio nõ põt habere locũ.l. pculus.ff.de vsufru.l.deniq.§.iterdũ.& ibi Bar.ff.de pec.leg. Et ista declaratio sane pcedere intelligit qñ verba regule q̃ debẽt ampliari non repugnant:q2 generalia sunt & de sui na/tura cõprehẽdũt exceptionẽ:vt patet in.d.l.generali.§.vxo/ri.& in questione in qua loquit Do.Alexan.in locis.s̃.allega.
35 ¶ †Secus si v̋ba regule repugnarẽt:q2 tũc regula per exce/ptionẽ nullo mõ ampliat:sz potius exceptio inepta iudicat & rejicit:vt notabiliter tradit Pau.de castro.i.l.i his.ff.de le
36 gi.vbi dicit q†disponẽte statuto q debeat solui gabella de oi instrumẽto cõtinẽte summã.c.librarũ excepto instrumẽto pcuratiõis.Et sic regula statuti loq̃t de re estimabili & exce ptio de re inestimabili.Nã pter q̃litatẽ exceptiõis regula statuti nõ extẽdit ad istrumẽta facta de reb9 inestimabilib9: sz poti9 exceptio inepta reputat sz Pau.de cast.qđ ex eo vi/det:q2 v̋ba regule nõ pueniũt:q̃ pcise loq̃t de reb9 inestima bilib9.Et in simili casu idẽ tradit do.Jo.Bap.de sctõ Seueri no in.l.oẽs ppli.colũ.lxxvj.in versic.xv.qrit.ff.de iusti.& iur.

¶ Sed in casu. d. l. gnali. §. pro:i. & in qstio. in qua do. Alex. & loquunt i locis. s. alle. verba regule erant generalia: & sz qualitatē exceptiōis extensionē patiebant. Et hoc mō varia doc & cto. dicta adaptari & cōcordari pūt. Et sm istā resolutionē du bia videt decisio Pet. de anch. i. c. ij. de offi. vica. in. vs. in ver.
37 quo eps pcessit. dicēs q † si eps vicario cōcessit vt possit oia q pōt ipse eps excepta collatiōe bñficiorū: nō tñ poterit alia q reseruata sunt epo. Et sequit Areti. in cōsi. viij. abūde satis in fi. & moder. in. d. c. qm̄ frequenter. in prin. ¶ Nā cū exceptio facta sit de collatiōe bñficiorū que est de reseruatis epo. c. fi. d offi. vica. in. vs. talis exceptio videt ampliare regulaz ad oia alia q reseruata sunt episcopo: q: v ba regule nō repugnāt: sz cōueniunt dū dicit: q omnia cōcessit p supradicta sm Domi. in. d. c. quia ad agendū. Nā quando verba cōueniunt & restringuntur propter verisimilem mentem disponentis: vt in. d. c. quia ad agendum. & in. d. c. fi. de offi. vica. Et excipiatur casus in quo requiratur specialis prouisio: ex tali exceptione appa ret de mente disponentis. Ideo verba generalia generaliter vt sonant intelligūtur: nec tali casu regula ampliatur: sed potius dicendum est q verba generalia non restringuntur.
38 ¶ Et ex predictis colligunt tres cōclusiones. † Prima est q exceptio nō ampliat regulā quando est facta de eo qd in re
39 gula cōtinet. d. l. generali. §. pro:i. † Secūda q exceptio ampliat regulā si facta sit de eo qd in regula nō continetur: quādo verba regule conueniūt: vt no. Domi. in. d. c. qui ad agen
40 dū. † Tertia pclusio q si verba regule repugnāt: exceptio facta de eo qd in regula nō cōprehendit nō ampliat regulam
41 sed vitiatur: vt no. Paul. de cast. in. d. l. in his. † Et ad supradi cta notandum est q nunq regula virtute exceptiōis amplia tur si correctio iuris sequeret: vt est gl. in. l. fi. ff. qd q iuris. que ita intelligit sm Alex. vbi. Et eodē modo si absurdū re sultaret: vt not. Alex. in consi. cvs. visis. col. iij. lib. v.
¶ Postremo non est omittendū q sicut regula limitat nō p cedere in casibus exceptis: vt supra dictū est: pariter non hz
42 locū in casibus similib⁹: † q: exceptio facta in aliquib⁹ casi bus ad similes porrigit: vt no. p glo. in. l. f. C. de cōdict. inde. & not. Bar. per illū tex. in. c. post translatiouē. §. q q. de renū. Et ad hoc allegat tex. quē ibi Abb. ponderauit in. c. cū dile cta. de confir. vti. vel inuti. Alex. tamē in. l. si constāte. in prin. col. vs. ff. sol. matri. dicit q ille tex. non est casus exceptuatus a regula: imo pcedit secundū regulā: vt habet in. c. fi. de fide
43 instr. Sed replicari pōt q imo † renouatio puilegij vl' istru

menti videtur specialis casus ex quo fieri nō pōt sine causa. d.c.fi. Et facit tex.in.l.si quis ex argētarijs.§.pe.ff.de edē.et tex.in.c.cum dilecta expresse arguit a simili. ¶ Et Alexā.ipse hoc modo arguit allegando illū text.i.l.singularia.col.ii.iij. in versi.preterea.ff.si cer.pet.& in.l.certi cōdictio.§.si numeros.co.f.eo.tit.& in.l.f.col.xviij.versi.iuxta pdicta queritur.
44 §.de offi.eius. ¶ †Et pro vlteriori declaratione huius cōclusionis habemus considerare duos casus. Primus est in alijs exceptionibus q̄ per alia iura includūtur. Et tūc clarū est q̄ ille non excludunt etiam si exceptio facta sit taxatiue p dictionē tantū vel duntaxat: q: propter hoc non tollunt alie exceptiones cōprehense per alia iura: q: hoc modo alia iura corrigerent qd non est dicendū. vt not. Bart.in.l.iij.§.cū titio.de adi.leg.in.l.ob es.post glos.C.de predi.mino.& l.serui nomine.ff.de vsucap.& in.l.si cōstante.in prin. col.vij.ff.solu. matri. Et idem tradit Ange.in.l.si hominem.§.in edilitijs.ff. de edili.edic.& l.paulus.§.heres rogatus.versi.& hinc est.ff. de vsu.& in.l.ita nobis.C.de adul. Abb.in dicto.c.cū dilecta. col.ij. Alex.in.l.f.C.de cōtrata.& l.f.§.per seruū.§.de acqui. pos.& hoc etiā habet locū si verba taxatiua essent geminata: vt no.tradit Alex.i psi.cxxx.in causa.col.iij.&si.nec ob.li.iiij. ¶ Secundus casus est qn̄ alie exceptiones non includuntur per alia iura. Sed querit an exceptio facta in vno casu porrigatur ad aliū similē casum per viā extēsionis. Et tūc si exceptio facta sit taxatiue nō videt q̄ ad alios casus extendatur: vt no. Bal.in.d.l.ita nobis.col.f.& in.l.item vidēdū.§.fi.ff.de peti.here.& in.l.f.§.sed excipiunt.in fi.ff.de ferijs. Et ad hoc faciūt q̄ dixi in.l.f.§.de cōtrata.vbi pclusum fuit q̄ dictiōes taxatiue excludunt oēs alios casus de pprietate sermonis. ¶ Si vero exceptio facta sit simpliciter in alijs casibus: tunc videtur habere locū cōclusio supra facta q̄ ad similes casus porrigatur. Et hoc tamē altiorē postularet indaginē: q: pendet a pfunda materia extensionis. Et talis conclusio pcedit attento iure cōi. Sed in statuto distinguitur: vt not. Abb.in c.ad audientiam. de cleri.non residen. Et ex his hec prima regula expedita sit. Philippus Decius Ualentie.

¶ Regula secunda. Ulpianus.

Emine ab omnib' officijs ciuilib' vel publicis remote sunt: & ideo nec iudices esse possunt nec magistratum gerere: nec postulare: nec pro alio interuenire: nec procuratrices existere.

Sta regula diuidit in duas partes. In pri-
ma iurisconsultus ponit dictū gñale.
In secunda illationē facit. Secunda
incipit ibi. Et ideo. Et q: regula breuiter loquit
alio summario nō indiget. ¶ In textu ibi: ciuili-
1 bus vel publicis. † Pro eodem accipiunt ciuilia
munera ꝛ publica. l. fi. §. hec omnia. ff. de mune.
ꝛ hon. ibi ciuilia seu publica appellant. Et ꝑ illū
tex. ita dicit Alex. in ꝯsi. ccxiij. Circa primū. col.
ij. lib. v. Et ideo tex. i. C. ij. ff. ad velleia. simpliciter
dicit ꝙ ciuilia officia adempta sunt feminis. in
ꝯtrariū tñ videt tex. hic vbi tex. illationē facit.
primo ad officia publica: deinde ad priuata ꝑut
2 est officiū ꝓcuratoris de quo loqt. † Et ideo vi
cēdū videt ꝙ ciuile officiū dicat genus ꝛ sub eo
ꝯprehendat quodlibet officiū siue publicū siue
priuatū: vt colligit in. d. l. j. ff. ad velleia. ꝛ in. l. j.
cū glo. in ꝟbo ciuilia. C. de ꝓfess. ꝛ med. lib. x. Et
facit tex. in. l. j. ff. de mu. ꝛ ho. ꝛ in. l. ei q. §. ꝗuis.
ꝛ in. l. munerū. in prin. eo. tit. Et qñ reperit ꝙ di-
stincte dicat de officijs ciuilibus ꝛ publicis illa
copula ꝛ ponit tanq̄ inter genus ꝛ speciē: vt in
rub. C. de seru. ꝛ aq̄. ꝛ hoc mō intelligit tex. hic ꝛ
in. l. medicos. C. de ꝓfes. ꝛ medi. l. j. x. ibi ciuilibꝰ
vel publicis. ¶ Et ista regula more aliarū ex plu
ribus casibus particularibꝰ colligit in quibꝰ
deterior videt cōditio mulierū q̄ masculoꝝ: vt
dicit in. l. multis. ff. de sta. ho. Nam aliqui ponū-
tur hic ꝛ q̄plures alij vtiliter applicari possunt.
3 ¶ Nam primo hic dr̄ ꝙ † mulier iudicare nō po-
test.ᵇ Et hoc moribꝰ introductū est. vt dicit tex.
in. l. cū pretor. §. fi. ff̄. de iudi. ꝛ. iij. q. vij. in. c. tria.
in prin. ꝛ. xxxiij. q. iiij. in. c. mulierē. in fi. ¶ Et hoc
verū intelligit nisi iure herereditario hoc sibi
cōpeteret: q: tūc iudicare ꝛ iurisdictionē exer-
cere pōt vt inquit Ang. hic: ꝛ in. d. l. cū pretor. §.
fi. vbi refert vidisse reginā Joannā sedentē in so
lio regali ꝛ sentētiā proferentē ꝯ illos de Balso.
Et not. Inn. ꝛ Abb. post alios in. c. dilecti. de ar-
bi. ꝛ idem Abb. in. c. significauit. de rescrip. in. c.
dilecta. de maio. ꝛ obe. Alex. in ꝯsi. j. co. vj. lib. v.

a ¶ Casibus. Uide Spe. tit. de procur. in pn. vbi ponit. xxxvij. casus in qbꝰ mulier est deterioris ꝯditionis q̄ masculus. Hie. Chu.

b ¶ Non a pōt. Ratio ꝓhibitionis est: nō q: sint incapaces / sed ꝓpter honestatē vt tz Abb. c. dilecti. de arbi. ij. col. ꝛ gl. l. j. §. serū. ff. de postulā. Hiero. L. Zacha.

¶ Scdo hoc pcedit nisi cõsuetudo esset in cõtrariũ: q: virtu-
te psuetudinis mulier iudicare põt: vt probat in.d.c.dilecti.
de arbi.z not.p glo.fi.in.c.cũ deuotissimã.xij.q.ij.z.xv.q.iij.in
§.j.in versi.mulieres.Et not.Bald.in.l.fi.in prin.C.de arbit.z
in.l.de quibus.ff.de legi.¶ Abb.tñ videt hoc limitare in.d.c.
dilecti.in.iij.notab.vt solũ habeat locũ in mulieribus haben
tibus dignitatẽ: prout tex.ibi loquit. Et idẽ videt sentire gl.
in.c.noua.de pen.z remiss.in glo.fi.dũ inquit nisi forte aliqua
nobilis hoc habeat ex psuetudine. ¶ Sed tñ idem dicẽdum
est in quacunq3 muliere: q: moribus z cõsuetudine talis pro-
hibitio inducta est: vt d: in.d.l.cum pretor.§.fi.z in.d.§.qua.
a iij.q.vij.Ergo videt qd ptraria cõsuetudine[a] tolli possit vt in
simili casu arguit Bal.p illũ tex.ibi: moribus.in.l.ij.in prin.ff.
de vulg.z pup.Et idẽ Ang.p illũ tex.in.l.more.ff.de acqr.her.
4 ¶ †Et qd dictũ est de psuetudine idẽ esset in statuto: q: a pari
5 procedũt.vt not.in.l.de quibus.ff.de legi.¶ †Tertio etiã mu-
lier ex priuilegio principis habilitari põt ad iudicãdũ scdm
Bar.hic: z idẽ tenet glo.in.l.j.vbi Bar.C.de mulie.z in quo lo
co.lib.x.Et idẽ glo.in.d.c.dilecti.de arbi.in vbo remote.z in
§.j.xv.q.iij.in vbo mulieres.z in.l.imperialis. in verb.digni-
6 tatẽ.C.de nup.¶ †Illam si cõsuetudine induci põt vt dictũ est
a fortiori cũ priuilegio principis: vt not.in.c.super quibusdã.
de verb.sign.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quot.z esti.
7 ¶ †Scdo mulier magistratũ gerere non põt: vt hic.z in.l.z q
originẽ.§.corporalia.ff.de muner.z hon. Et ista cõclusio pro-
cedit in magistratu seu in dignitate cũ administratione quã
mulier habere non põt nisi ex certa sciẽtia principis sibi cõ-
cederet: vt no.Bar.hic z.ff.dixi. Secus est in dignitate q nõ
haberet administrationẽ: q: illam mulier habere põt: vt not.
Bar.p illũ tex.in.l.j.C.de mulie.z in quo loco. col.ij.lib.x.z in
l.j.p illũ tex.in.ij.opposit.C.de dign.lib.xij. Nã ex simplici re-
scripto principis talẽ dignitatẽ psequit: vt dicit Bar. hic p.l.
iperialẽ.C.de nupt.z ista dignitas in effectu ni-
hil aliud est q nobilitas: vt Bar.cõcludit p glo.
ibi in.d.l.j.C.de dignit.lib.xij.Et femine cõpetit
talis dignitas seu nobilitas ex persona patris.
l.femine. de senato.similiter ex persona mariti:
vxor em radijs mariti illustrat.l.mulieres.C.de
8 dignit.lib.xij.†Et ideo vxor militis vel doctoris
dña appellat: licet ab ipso marito sic nominari
non debeat vt not.Bar.in.l.si post mortẽ.§.fi.ff.
de cõtratab.z in.l.amicissimos.§.fi.de excu.tut.

a ¶ Cõsue
tudie.Idẽ
tz Barba.
c.cũ cõtin
gat.de fo.
cõpet.col.
ij.in fine.
Hierony.
Chuchal.

Et singulariter dicit Ang. in. §. quod vero. in fine. in auf. quib.
9 mo. natu. effi. sui. † qd femina naturalis tantū nupta sit viro
legitimo naturali: ipsa etiā ppter qualitatē mariti legitima
efficit: nā capacitas viri ad vxorē porrigit: vt no. Bald. in. l.
si qs per illū textū. C. de natu. lib. Ista tn̄ dignitas q̄ cōcedit
feminis ex persona alioꝝ: nō est ita potēs sicut est illa que ex
propria persona cōpetit. vt notabiliter Bar. dicit in. l. qd pri.
in fi. de leg. ij. facit qd no. Bart. in. l. si quis in bello. ff. de acq.
vbi inquit q firmius retinetur illud qd quis habet ex propria
acquisitiōe q̄ ex psona alterius. Et in notabili. q. tradit Are.
10 in ɔsi. cxxxi. cōsultissime dn̄e. ¶ Scdo pdicta ɔclusio † nō ha
bet locū in abbatissa q̄ dicitur habere dignitatē cū admini-
stratione: vt no. Bar. in. l. f. C. de digni. et in d. l. f. C. de mulie.
et in quo loc. q habeat dignitatē probat in. c. indēnitatibus.
§. verū. et ibi domi. de elect. in. vi. Et no. Abb. in. c. cū in cun-
ctis. in prin. de elec. cum similibus. vt dixi ibi et in administra
tione abbati equiparatur: vt no. Bal. in. c. f. in prin. col. vi. qui
feu. da. pos. Abb. in. c. ij. in prin. de his que fi. a prela. et Cardi.
in ɔsi. xvij. circa primū colū. ij. Et abbatissa dicit habere iu-
risdictiōem et etiā potest habere collationē bn̄ficioꝝ. c. cū di-
lecta. de cōfir. vti. vel inuti. vbi Abb. in. ij. notabili. in gl. ij. Nō
tn̄ potest ipsa excōmunicare nec absoluere. d. c. cū dilec. Nec
absoluere a peccatis. c. noua. vbi Abb. in pn. de peni. et remis.
11 ¶ † Tertio postulare femina prohibet: vt hic. et in. l. j. §. sexū.
ff. de postul. vbi d: q p alijs postulare nō pōt: et ita intelligit
hic. Pro se vero nō prohibet. vt ibi colligit et etiā pro alijs qui-
busdā personis. l. j. §. fi. ff. de postu. Et not. per glo. hic: Et ista
conclusio procedere videtur qn̄ mulier corā iudice se presen-
taret: q: tūc postulare dicitur. d. l. j. §. postulare. ff. de postu.
Secus ergo vr̄ si in camera hoc faceret scribēdo cū hoc sibi
12 prohibitū nō videatur: † q: prohibitus postulare nō prohibe
tur cōsulere in camera: vt no. Bart. in. d. l. j. §. postulare. ff. de
postu. et Ang. ibi sequit dicens esse casum pro doctore legēte
qui licet prohibitus sit aduocare in camera: tn̄ cōsulere pōt.
Et idē not. Bart. in. l. j. §. aduocatos. ff. de var. et extraor. in. l.
paulus. ff. de leg. et sequit Abb. in rubri. de postu. Et hoc in ca-
su isto videt bene pcedere: q: ratio phibitionis que in mu-
liere cōsiderat in. d. l. j. §. sexū. omnino cessare videt qn̄ ipsa
nō vadit coram iudice in alio casu videlicet in doctore ratio
prohibitionis deberet diligenter considerari. que etiam vi-
detur militare scribendo in camera: vt tradit Joan. de ana.
in rub. de magistris. in. iiij. col. circa fin. in versi. sed aduerte.

a ¶ p̄sidē. Adde. Barb. c. Rodulphꝰ. co.iiij. ꝺ rescri. Hie. Chu.
b ¶ Uelleiano. Adde ꝙ regula est ꝙ mulier nō pōt renūtiare velleia. de qua vide Soci. in suo trac. fallē. in rl'a. cclxxiiij. vbi ponit regulā cū suis fallē. Itē ē alia rl'a ꝙ i casu iquo pōt renūtiare si renūtiat nō certificata de velle. nō tenet renūtiatio. rl'r ita Soci. qui ponit hāc rl'am cum suis fallē. vbi. s. i rl'a cclxxiij. et vide Pau. de ca. in. l. fin. §. colū. C. ad velle. qđ mulier q̄ pmi sit dotē nō pōt se iuvare velle. Itē si fide iubeat ad pias cās ⁊ vt i l. pe. C. ad velle. Hie. Chu.
c ¶ Extraiudiciali bus. Adde Ale. i. l. q̄nis. §. nihil ad tre. ⁊ vide Iaso. in. d. l. q̄ alienā. vbi pōit. ix. limitatiōes l. §. col. ⁊. l. more. ꝺ acqui. here. Hie. Chu.

13 ¶ †Et talis p̄hibitio stricte debet interpretari vnde p̄hibitꝰ apud p̄sidē[a] postulare apud legatū eiꝰ p̄hiberi nō intelligitur. l. moris. §. f.
14 ff. de peni. ¶ †Quarto pro alio intercedere seu obligare se mulier nō potest ita senatusc ōsulto velleiano disponēte: vt hic. ⁊ in. l. j. ff. ad velleia.
15 †Et ideo si statutū dicit qđ nullꝰ ꝯtra instrumētum publicū audiat nō habet locū in muliere q̄ velleiano iuuat: vt no. Bald. i. l. in multis. ff. de sta. homi. ⁊ tradit Ant. de canario. in tracta. de execu. instru. q. xviij. Et dato ꝙ p̄r mulieris consentiret in filia q̄ se obligaret consensus patris nihil operatur: vt no. Bal. in. l. fi. §. necessitate. col. penul. versi. quero nunq̄d. C. de bo. que libe.
b ¶ Limitat̃ tū hoc qđ dictū est de velleiano[b] nō habere locū in q̄pluribus casibus: vt no. per gl. in. d. l. j. ff. ad velleia. Et tradit Alexā. in. l. in repudiāda. ff. de acq̄. hered. ⁊ in. l. sciēdū. char. pe. ff. de v̄bo. obli. ⁊ plenius Ange. are. scribit in. §. itē qui in iudicio. colū. xij. in versic. hinc sumpta occasione. instit. de except. vbi late p̄sequtur materiā velleiani. Et p̄sertim in q̄bus casibus non
16 habet locū. ¶ †Quinto mulier officiū pcuratoris suscipere nō potest vt hic dicitur. ⁊ in. l. neq̄ femina. ff. de procura. ⁊ in. l. alienā. C. eodē titu.
c Et hoc pcedit in iudicio: in extraiudicialibus[c] ṽo pcuratrix cōstitui pōt: vt no. Bar. hic p tex. in. l. iij. §. j. ff. de neg. gest. Et idē tenet Alberi. et docto. in dicta. l. alienā. Abbas in. c. cū dilecta. de ꝯfir. vti. facit text. in. l. j. §. parui refert. ff. de insti. ⁊ in. l. idēq̄. §. si cui mādauero. versi. si mr̄. ff. mā. Et ideo licet mulier ex forma statuti obligari nō possit: tū officiū pcurationis ad negotia suscipere potest: vt no. voluit Angel. in. l. q̄nis. ff. de acquiren. posses. ¶ Secundo fallit in iudicio volūtarie iurisdictionis: vt no. Bal. per

illũ text. in. l. fi. §. id quoq;. C. cõmunia de manu. ¶ Tertio fallit in quinq; casib⁹ quos ponit Spe. in tit. de ꝓcu. §. ſ. ¶ Quarto fallit in abbatiſſa q̃ procuratrix ꝓ monaſterio conſtitui poteſt. c. cũ dilecta. de confir. vtili. vbi gloſ. in verbo procuratricẽ. de quo not. per gloſ. in. c. dilecti. de arbi. ¶ Quinto fallit in caſu quẽ ponit Bart. in fauorem pupilli vel minoris in. l. ij. in fin. C. de nego. geſt. quod declaratur: vt Alex. ibi proſequitur. ¶ Ultimo fallit quãdo eſſet ꝓcedendũ de equitate remotis apicibus iuris. q2 iſta exceptio d2 eſſe de apicibus iuris: vt no. gloſ. per illũ tex. in l. fideiuſſor. §. quidã. ff. mand. Ex quo infertur ꝙ vbi agit̃ de ſalute aie mulier poterit eſſe ꝓcuratrix: quia tali caſu non eſt diſputandũ de apicibus iuris: vt no. Archi. in. c. ſcriptũ. vſ. q. iij. ⁊ ita dicit Anto. de alex. in. d. l. alienã. C. de ꝓcur. ⁊ de his vidẽdũ ẽ qđ dixi i. d. c. cũ dilecta. de ꝯfir. vti.
17 ¶ † Sexto in mulierẽ cõpromiſſum fieri non poteſt vt eſt caſus in. l. fi. C. de arbi. Et ad hoc facit: q2 ſicut mulier iudicare ꝓhibet̃ ita nec arbitrari debet: cum arbitria ad inſtar iudicioꝝ redacta ſint. l. ſ. ff. de arbi. Ex quo infert̃ qđ in caſib⁹ in quibus ſupra dictũ eſt ꝙ mulier iudicare põt etiã in illis caſibus poterit in illã cõpromiſſum fieri. Et iſta concluſio bene procedit in arbitro prout loquit̃ text. in. d. l. fi. Sed arbitratrix mulier cõſtitui p̃t: vt not. Spe. in tit. de arbi. §. põt. in p̃n. Bar. i. l. mulier. ff. de ſta. ho. ⁊ Cy. Alb. Sali. ⁊ doc. i. d. l. fi. de arb. Et no. Abb. poſt Bal. ⁊ alios in. c. q̃ntauallis. ꝑ illũ tex. in ij. not. ⁊ in. vſ. differẽtia quã ibi ponit inter arbitrũ ⁊ arbitratorẽ de iureiur. Et tractat Lanfrã. de or. i. in tract. de
18 arbi. in prin. ¶ † Septimo ab officio tutele mulier remouet̃. l. fi. ff. de tute. l. ſ. C. q̃n mulier tuto. off. fungi poteſt. ⁊ in. §. fi. inſti. de legi. patro. tu. Et hoc abſolute verũ erat de iure antiquo: niſi a principe filioꝝ tutelã impetrarẽt: vt d2 in. d. l. fi. quo caſu priuilegiũ habebat locũ nõ ſtantib⁹ legitimis: ⁊ ſeruata forma que habet̃ in. l. ij. C. q̃n mul. tut. offi. hodie ỽo etiã de iure cõi mulier habilitata eſt vt tutelã filioꝝ ſuſcipere poſſit[a]. vt eſt tex.

* Additio. a ¶ Et qđ hodie đ iure autenticoꝝ mr̃ p̃ferat̃ oib⁹ tutorib⁹ legitimis et datiuis: ſ3 non teſtamẽtarijs: ⁊ renuntiando ſimplici ỽbo ſecũdis nuptijs ẽ gl. not. i. c. ex parte i extra. de appella. Nec requiritur iuramẽtũ: vt aut̃. matri ⁊ auie. C. q̃n mu. tu. off. fun. poteſt.

est tex.in auf.vt ma.z auie.C.mul.tu.offi.Et no.Bart. distin∗
guēdo iura in.l.si quis sub conditione.colla.iij.de testa.tute.
Et talis tutela que matri competit nō potest sibi a patre au∗
ferri vt no. Bald.in consi.cccviij. testatoꝛ. lib.ij. vbi miraf ꝙ
Bar.dubitauerit de hoc.Nā Bar. videf velle ꝯtrium in.l.mi∗
les.§.sexaginta.in fi.ff.de adul.Et talis tutela adeo matri ef∗
19 ficaciter competit† ꝙ licet ipsa excludatur ab hereditate fi∗
lij a statuto vt plerunqȝ est in Italia:non tamen excluditur a
tutela:vt no.Sali.in.d.auf.ma.z auie.in versi. nono quero.z
in auf.sicut.in fi.C.de leg.tut.Et hoc idē voluit Io. an.in ad∗
di.Spec.in ti.de cura.col.vſ.vbi ponitur instrumentum cure
furiosi in fi.in ver.dñs Hubertus de bobio.Et tradit Alex.in
consi.cxxſ.viso statuto.lib.iij.Et ita cōsuluit vt ptȝ in ꝯsi.xvſ.
¶ Secus in alijs tutoꝛibus legitimis qui si priuati sunt here
ditare etiam a tutela excluduntur:vt not. Barto.in.l.ſ.ff.de
egi.tute.z dixi in.c.ex parte.de appellatio.In tutela vero a∗
20 lioꝛum iura antiqua incoꝛrecta remanēt:†z ideo mulier nō
poterit dari tutrix filijs alienis:vt notat Maria. in consilio
xx.visis actis.colum.v.z licet mulier tutrix esse nō possit:nā
dari tamen potest in testamento a testatoꝛe ꝙ eius consilio
tutela administretur.l.quidam decedens.§.ſ.ff.de admini.tu
to.Et not.Bald.in.c.decernimus.de iudi.
21 ¶ †Octauo mulier officiū executoꝛis suscipere nō pōt eo ca
su quo in iudicio explicari debet:vt Bart. hic concludit. Ex∗
8 tra iudicium vero puta in vltima voluntate[a] executrix con∗
stitui non ꝓhibetur.Bar.hic z in.l.alio.in ṗnc.ff.de ali. z cib.
le.z in.l.filio.§.matri.ꝯ.de alle. Bald.in.l.id qđ
pauperib⁹.col.ij.ver.ſcđo q̄ro.ꝯ. de episc. z cle.
Bal.in peculio ei⁹ in xbo mulier.vbi alle.Spe.
in ti.de instr.edi.§.nūc xo.xſi.sed nunqd. z Io.
an.in.d.c.fi.de testa.in.vſ.Et no.Pet.de ancha.
in cōsi.cciij. circa primū in priu. Et tali casu qñ
est executrix nō ꝑdit offiñ lȝ ad ſcđa vota transe
eat:vt tȝ Bar.in.d.l.alio.z sequif Bar.i auf. hiſ
dem penis.in fi.C.de secū.nup.imo etiā si nupta
sit executrix ꝯstitui pōt:vt no.Ang.in auf.vt li.
matri z auie.in ṗn. Et i duob⁹ casib⁹ mulier ad
officiū executoꝛis indistincte admitteref qñ ipa
nō esset mera executrix: z ageref de suo inter∗
esse.Et eodē mō ad pias cāsgeneraliter consti∗
tui pōt:vt not. Ange.in.l. feminas.ꝯ. de ꝓcur.z
Bal.in.d.l.id quod in loco.ꝯ.alleg.

a ¶ Volū tate. Adđ Alb. cū. l. filiū. ff. de opt. leg.ſ. col.z.l. titiū.ff.đ ad mi.tu.ſ.co lū.z.l.filio §.mři.ff. sol. ma. et bal. in sua margarit. xbo mlr. Hier.chu.

22 ¶ †Nono mulier bonorum curatrix dari nõ potest s̃m Ang. in. l. ij. §. de cura. bo. dã. Qđ videt̃ ꝓcedere nisi esset mater: q: sicut tutelã filioꝝ suscipere põt: ita etiã curã filioꝝ ꝛ bonoꝝ habere poterit: vt not. Bart. post glo. in. d. auť. mr̃i ꝛ auie. col. ij. ꝛ i. d. l. si q̃s. col. iiij. in ṽ. q̃ro an idẽ sit in cura. ꝛ no. Abb. in. c. ex parte. de appella.

23 ¶ †Decimo nõ põt constitui exactrix tributoꝝ: vt concludit Luc. de pen. in. l. ſ. col. j. C. de mulie. ꝛ in quo loco. li. x. Et ibi plura dicit de feminis.

24 ¶ †Undecimo ab officio argentarij repellit̃. l. penul. que incipit: femine. ff. de eden.

25 ¶ †Duodecimo delatio in fiscũ mulieri ꝓhibetur. l. deferre. in ṗn. ff. de iur. fis. nisi de annona agat̃. l. mulierẽ. ff. de accu. ꝛ in. l. fi. §. ad. l. iul. de anno. Simil'r ad denūtiãdũ delicta mulierũ deputari põt: q: ipe meli⁹ cognoscũt vt dicũt Luc. de pen. ꝛ ioã. de pla. i. d. l. ſ. C. de mul. ꝛ in q̃ loco.

26 ¶ †Decimotertio actione populari mulier agere non potest. l. mulieri. ff. de popu. actio.

27 ¶ †Decimoquarto mulier ꝓhibet̃ esse testis i testamẽto[a]. l. q̃ testamẽto. §. mulier. ff. ď testa. §. testes aũt. insti. de test. Sec⁹ tñ est in codicillis s̃m gl. in. l. fi. in gl. pen. in fin. C. de codi. ꝛ in. d. §. mulier. in ṽbo poterit: quã doc. omnes sequunt̃.

28 ¶ †Sed in cõtrariũ facit: q: ꝓhibitio facta in testamẽto etiã vr̃ habere locũ in codicillis. l. ij. ff. de lega. ſ. l. si q̃s in graui. §. si q̃s codicillos. ff. ad sileya. in. l. diu⁹. §. codicillos. el. ij. l. conficiũtur. §. codicilli. ff. de iur. codi. ꝛ in. l. discretis. C. qui testa. face. pos. Responderi potest ꝙ regula que habetur in locis ꝓallegatis habeat locum quãtum ad habilitatẽ persone/ita ꝙ ille qui nõ põt facere testamẽtũ nõ possit pariter facere codicillos: nõ sic videt̃ respectu solẽnitatis testamẽti: q: solẽnitas req̃sita in testamẽto nõ habet locũ in codicillis. d. l. fin. C. de codi. vbi testes in codicillis etiã nõ rogati recipiuntur: qui tamẽ in testamẽto nõ admittuntur. Et ita respondet Areti. in. d. l. q̃ testator. §. mulier. Sed huic solutioni obstare videt̃ tex. nota. in. l. hac consultissima. in versi. q̃ in eũdem modũ. C. qui. testa. fac.

a ¶ In testamento. Uide Soci. q̃ ponit hãc regulã. f. ꝙ mulier i testẽ nec in causa crimiali: nec i cirographo nõ põt eẽ testis i tra cta. fallẽ. i re. cccxix. ꝛ quo ad illud de cirographo adde Fel. c. qm̃. ď testi. ṽsi. fallit tertio. col. ꝛ Jas. l. si q̃s. C. ď codic. vbi etiã ponit ꝛ qñ possit eẽ testis. Hier. chu.

pos.vbi text.in prin.facit mentionē de septē testibus q̄ regulariter in testamēto requirunt.Et postea in.d.ver.q̄ in eundē modū.dicit q ea q̄ supradicta sunt eundē modū debēt obseruare in codicillis. Ergo videt q qualitas testiū requisita in testamēto habeat locū in codicillis. Et hoc nisi cōtrariū expressum reperiat: vt in.d.l.fi.C.de codi.¶ Similiter qd dictū est de testamēto in quo mulier non pōt testificari.hoc nō habet locū in testamēto ad pias causas[a].vt not.Bal.in.l.pe.in fi.C.de sac.san.eccle.cū si.vt tradūt Moder.in.c.qm̄.de testi. Et idem sequit Alex.in ɔsi.cv.viso.col.vs.lib.iiij. ꝛ Cor.perū. in consi.ccxv.videt col.ij.lib.ij. Idem not.Bal.in.l.habeat.in repet.d.l.ver.super prima quest.ibi: de mulierē.C.de sac.san. eccle.Lanfr.de oria.in repeti.c.quoniā cōtra falsam.in versi. testes.ver.ꝛ primo querit ibi.inter liberos.extra de probat. Feli.idē in.c.qm̄.extra de testi. Pau.de cast.consi.suo.ccclxv. Bal.ɔsi.viij.ꝛ Pet.phi.cor.ɔsi.ccxv.in lra f. par.ij. ¶ Est verū q Rom.tenet contrariū in aut.similiter.in.xv.speciali in vltima volūtate.C.ad leg.fal.per tex.in.c.relatū.el.j.de testa. vbi testamentū ad pias causas probari debet duobus aut tribus legitimis testibus.Ergo non videt q mulier admittat: q2 non videt testis legitimus in testamēto.¶ Sed respondet

29 † q non requirtur q sint legitimi scdm qd requirit in testamēto de iure ciuili: sed sm canones debent esse legitimi vt expresse dicit in.d.c.relatū.Et ratio q̄ ibi allegatur hoc ostēdit dum dicit: q2 in ore duoꝝ vel triū stat omne verbū: nam ista ratio declarat q testes debeāt esse legitimi sm regulam

30 cōmunem.¶ † Et ad hoc facit.text.in.l.lucius.in fi.ff.de test. mili.vbi similiter testamentū militis legitimis probationibus debet probari.Et tñ probatio ordinaria sufficit: vt ibi

31 no.ꝛ in.l.j.ff.eo.tit. † Et quod.s.dictum est de testamento ad pias causas idē est in testamento inter liberos in quo etiam mulier admittitur vt not.voluit glo.in aut.qd sine.C.de test. ꝛ Bal.ibi rōnē adducit: q2 q masculi requirant statutū fuit de solennitate iuris ciuilis q̄ nō attendit inter filios.Et pari rōne idē dicendū est in testamēto militis.ꝛ hoc videt sentire glo in.d.auf. qd sine.q̄ allegat tex.in.d.l.lucius.ff.de test.mil. ¶ Et eadem rōne idē esset dicendū si in statuto disponat q valeat testamētū cū duob9 aut tribus testibus: q2 tali casu statutū videt ɔsiderare ordinariā pbationē: vt Cor.perusi.dicit in.d. auf.qd sine.secus ergo videret si statutū loqueretur de tribus vel quatuor testibus: q2 ista non

a ¶ Causas. Uide Ale.ꝛ Ias. in.l.fin. C. de codicil.

esset ordinaria pbatio. ⁊ ideo esset intelligēdū
de masculis sm ius cōe cui nō apparet esse dero
gatū. ⁊ ꝙ possit mulier esse testis in testamēto
inter liberos: ita qd̾ institueret liberos pbatur
per gl. fi. in alleg. aut. ꝙ si sine. C. de test. ⁊ ita te-
nēt oēs docto. in alleg. l. q̄ testamēto. §. mulier.
32 ff. de test. ¶ † Sed circa hoc dubitatur an illa gl.
pcedat eo casu quo instituat bastardū. Bal. in
d. §. mulier. format dictā questionē in terminis:
⁊ alleg. Spec. sed nō dicit vbi. dic ꝙ est in tit. de
instru. edi. §. cōpēdiose. versic. q̄d si pr̄ natura-
lis. vide etiā Bal. de hac eadē q̄stione i. l. si qua
illustris. C. ad or. fi. ⁊ in. l. hūanitatis. C. de natu.
lib. ⁊ i. l. fi. C. fa. hercis. ⁊ ibi etiā Pau. de cast. ⁊ i
l. parētes. ff. de in ius vo. col. ij. v̄. liij. q̄d dicem⁹.
33 ¶ † Decimoquinto mulier phibetur esse testis in
a priuata scriptura[a] in terminis. l. scripturas. C.
qui potio. in pig. hab. vbi Bal. hoc dicit per illū
tex. in verbo triū viroꝝ. ¶ Sed cōtra hoc facit
qd̾ no. idē Bal. per illū tex. in. l. licet vniuersis.
de testi. vbi req̄rit numerus duorū vel triū te-
stiū. iuxta illud qd̾ habetur in euangelio in ore
duoꝝ vel triū stat oē verbū. Et tn̄ text. ibi dicit
duoꝝ vel triū viroꝝ: ⁊ sm Bald. ibi illa v̄ba non
excludūt mulieres: ita ergo dici potest in casu
d. l. scripturas. q̄ non videtur habere rōnē specia-
litatis: vt dicūt Moder. in. c. qm̄. de testi. in. d. c.
licet vniuersis. ⁊ dicūt ꝙ in. d. l. scripturas. vide
tur facta expressio de viris rōne maioris freq̄ē
tie. vt in simili habetur. in. l. f. per gl. de rap. virg.
in cle. f. in verb. presidētes. de rescript. ¶ Nō tn̄
videtur recedēdū ab eo qd̾ dicit Bald. in. d. l. scri-
pturas per illū tex. q2 text⁹ ibi loq̄tur in casu spā
li: vt p3: q2 tres testes pcise req̄runtur. Et duo r̄lr
sufficiūt. l. vbi numer⁹. ff. de testi. Et debēt eē te
stes pbate atq3 itegre opinionis: vt ibi dicitur. ⁊
id̄ cū ibi dicatur triū viroꝝ consonat ꝙ talia v̄ba
plata sint cū misterio: ideo a pprietate v̄boꝝ
nō est recedēdū. Sec⁹ vr̄ i. d. l. l3 vniuersis. q2 il-
le text. loq̄tur sm regulas iuris cōis vt ibi p3 t
34 ¶ † Decimosexto nō pōt mulier testificari in cā
b criminali[b] saltē de iure canonico. c. mulierem.

a ¶ Scriptura. Vide Iaso. in l. f. §. d leg. col. iij. in princi. vbi vult tenere contrariū. tamen opi. Bald. communiter est approbatur. Hierony. Chuchalon.

b ¶ Criminali. Nisi aliter veritas haberi non possit. de quo p Hippo. d Marsil. in. l. diuus pius. in. ij. colū. §. de questioni. Hie. Ch.

xxiij.q.v.vbi gl.in.c.forus.§.fi.⁊ vbi gl.ꝙ ita re-
stringit illū tex.de ver.signi.⁊ idē gl.in.c.ex eo.
xv.q.iij.cū simi.vt Abb.tractat in.c.qm̄.de test.
⁊ ibi dicit ꝙ ista est cōis opinio.⁊ idē tenet Flo-
ria.in.l.ex eo.ff.de test.⁊ Jo.de pla.⁊ Ang.areti.
in.§.testes aūt.insti.de test.¶ Sed tn̄ aduertē-
dū est:q₂ ista ꝯclusio nō ꝓbaꝛ iure:nā p̄mo tex.
in.d.c.mulierem.absolute dicit ꝙ mulier testis
esse nō pōt.⁊ sic nō loquiꝛ magis in causa crimi
nali ꝙ̄ ciuili.Sꝫ ille tex.videꝛ hoc prohibere vt
nō possit sine cōsensu viri.q₂ hoc infert ex dicto
p̄cedēti dn̄ inq̄t mulierē subiectā esse viro.Vn̄
accedēte cōsensu viri:ita videꝛ ꝙ posset in cri-
minali sicut in ciuili.q₂ cū de iure ciuili admit-
taꝛ etiā in criminalib⁹ per.l.ex eo.ff.eo.tit.per
locū a speciali:hoc etiā deberet seruari de iure
canonico:ex quo ꝯtrariū expressum nō reperiꝛ:
vt no.in.c.j.de ope.no.nuntia.¶ Nō obest.text.
in.d.c.forus.q₂ ille tex.simpliciter dicit ꝙ testi-
moniū mulierū nō est tāte autoritatis sicut ma-
sculorū:q₂ variū ⁊ mutabile semper femina:nā
ista rō gn̄alis est:⁊ nō magis in causa criminali
ꝙ̄ ciuili loquiꝛ.¶ Et gn̄aliter in omnib⁹ causis
quib⁹ femina admittiꝛ vt testificari possit illis
a minus crediꝛ ꝙ̄ masculo[b]:vt no.Abb.in.d.c.fo-
rus.⁊ Bal.in ꝯsi.cxxj.qui melius lib.ij.facit tex.
in.l.fi.ff.de fide instru.cū simi.vt inferius dicā.
35 ¶ †Sed dato ꝙ cōis opi.sit vera limitatur non
habere locū qn̄ aliter veritas haberi non po-
test:q₂ etiā mulieres in subsidiū in causa crimi-
nali recipiūtur:vt no.Jo.and.post Guid.de Su
za.in addi.Specu.in tit.de teste.§.j.in ver.item
ꝙ mulier.Et tradit Alexā.in ꝯsi.lxiiij.viso the-
mate in p̄n.lib.j.⁊ idē Alexā.i ꝯsi.xxiiij.animad
uersis.colū.iiij.lib.ij.⁊ Abb.in.d.c.qm̄.de test.
¶ Et casu quo mulier admittatur non est testis
omni exceptione maior ꝓpter fragilitatem se-
xus:vt ex plurib⁹ cōcludit Bartholo.veroñ.in
cōsi.xxxij.quidā rustici.col.ij.Et idē Alex.in ꝯsi.
xcix.in causa inquisitionis.lib.j.⁊ in cōsi.clxxvj.
⁊ viso thema.lib.ij.¶ Et nō sunt integri testes:
ita ꝙ due mulieres sufficiant ad condemnatio-

b ¶ Masculo. Vid late Feli. ca. qm̄. de test. ij. col. hoc tn̄ limita nisi mulieres deponerēt ꝓ reo/⁊ viri ꝓ actore: de quo vid Hipp. de Marsil. i. l. vni⁹ §. i ea causa. v. col. s. de questioni. Hieronymi. Chuchalon.

nem: sed si plures essent numer⁹ suppleret defectū: vt in simi li. no. Innocen. in. c. cū nuntius. de testi. quē refert ꝛ sequitur Alexā. cōsi. xcix. visis processibus. col. iiij. lib. v. facit glo. in. l.
36 iij. §. eiusdē. in ver. numerus. de testi. ¶ †Decimoseptimo mulier ꝓhibetur testificari in feudis. vt no. Bald. per illum tex.
27 in. c. j. in fi. in titu. qui test. sunt necess. ¶ † Decimooctauo in legib⁹ vel statutis cōdēdis mulieres nō debēt interuenire. l. j. vbi Bar. ꝛ Ang. hoc dicūt. ff. de legi. per illū tex. ꝛ ideo augusta nō potest legē ꝯdere. vt per gl. in. l. princeps. §. de legi.
38 no. Ang. in. d. l. j. †Et pari rōne mulieres nō possunt cōsuetudinē inducere: vt no. Cy. in. l. ij. C. q̄ sit lōg. ꝯsue. Bar. ꝛ Alb. in d. l. j. Et idē Abb. in. c. fi. col. vij. de cōsue. vnde infert roma. in singula. suo. xlv. al's. xlij. incip. ad hoc vt cōsuetudo. ꝙ si mulieres ꝯtrahūt cū ꝑsonis ꝓhibitis nō derogant statuto: hoc tñ qđ dictū est limitat᷑ nisi esset comitissa vl' regina: q2 ꝓprio iure hereditario haberet potestatē faciēdi statuta: ſm Ang. hic arg. eius qđ no. in. l. fi. C. de arbi. ꝛ idem Ange. in. d. l. princeps. §. de legi. facit qđ. §. in prin. l. de iurisdictiōe. q̄ quādoq3
39 mulieribus cōpetit. ¶ Est etiā notādū† ꝙ l3 mulieres nō habeāt vocē in statutis ꝯdēdis vel legibus videtur tñ ꝙ ꝯsiliū mulieris haberi possit: q2 imperator ipse dicit se legē fecisse ꝛ cōsilij participē habuisse cōiugē ei⁹. in auf. vt iudi. sine quoquo suffra. §. hec aūt omnia. facit qđ. §. dixi de tutela q̄ cōsilio mulieris administrari pōt. Et ad idē facit qđ no. Bal. in. c. sta
40 tutū. el. j. de here. in. vj. quē refert ibi Peru. †ꝙ l3 nō valeat statutū ꝙ mulier nō possit matrimoniū cōtrahere sine cōsensu patris vt ibi dicit Jo. an. Secus tñ est in cōsilio. Et ad idē facit ꝙ licet reprobata sit ꝯditio ꝙ matrimoniū ꝯtrahat de cōsensu alterius. Secus tñ est in cōsilio. Et ratio est q2 cōsiliū non astringit. c. cū olim. de arb. Et ita Pau. de ca. cōcludit in ꝯsi. lxxxvj. videt᷑ dicendū. Et dicit in. c. ecclesia sancte ma
41 rie. col. xvj. de cōsti. ¶ Decimonono† mulier ordinari nō potest ad ordines ecclesiasticos: nec recipit characterem si ordinetur. vt per glo. xxvij. q. j. in. c. diaconissam. not. Abb. in. c. noua. de pe. ꝛ remis. Et facit tex. xxxij. dist. i. c. mulieres. ꝛ. c. fi. ¶ Et ideo abbatissa l3 possit habere iurisdictionē iure speciali. c. dilecta. de maio. ꝛ obe. non tñ potest ea que sunt ordinis vel ab ordine depēdēt: vñ nō potest excōmunicare nec absol
42 uere a peccatis. d. c. noua. vbi Abb. in pn. ¶ Uigesimo† mulier etiā si monialis sit: sacrata vasa ꝛ res sacras tāgere ꝓhibet᷑ ꝛ incensum circa altaria deferre nō debet. xxiij. dist. in. c. sacratas. Et mulier ꝓhibetur ad altare accedere ꝛ presbyte

a ¶ Patronatus. Unum tamē scias q̄ si sunt duo patroni eccle sie masculus et femina: et discordant in presentando: q̄ prefer tur presentatus a masculo. ita Bal. in. l. j. ff. de senato. et Fran. de are. et Feli. c. quoniam in fine de testi. Hiero. Chucha.

b ¶ Inchoari. Aliā tibi assigno rōnē: q: mulieres oēs sunt male.

ro ministrare nō pōt. c. j. in fi. de coha. cleri. et mu lie. Et iō dicit Archi. de pse. dist. j. in. c. hoc q̄q̄. q̄ mulier nō potest seruire presbytero in missa.

43 ¶ Uigesimo primo † mulier predicare nō potest/ neq̄ docere / licet docta sit et saucta. c. noua. de peni. et remis. xxiij. distin. in. c. mulier. et in. c. mu lierē. xxiij. q. v. ¶ Potest tamen cum autoritate superioris. fm glo. xvj. q. j. in. c. addiscimus. quā Abb. reprobare videtur in. c. decernimus. de iu di. sed defendi potest per ea que dixi ibi.

44 ¶ Notandū tñ est † q̄ lз mulier videat̄ phibe ri a reb⁹ spiritualib⁹ et ecclesiasticis: pōt tñ fe

a mina habere ius patronatus[a] in ecclesia: vt per gl. xvj. q. vij. in. c. qm̄. el. j. no. Abb. in fin. versi. sed quero. de pces. preben. Et idē Abb. in. c. j. in ver. secūdo potest dubitari. et in. c. nobis. in. j. no. de iure patro. Et idē Abb. in cōsil. liiij. videt̄ primo in fin. lib. j. Ut idem Calde. in consil. iiij. de iure patro. Calde. in cle. fin. q. vj. de iurepa. cum simi.

45 ¶ Uigesimosecūdo † i fragilitate sex⁹ est dete rioris cōditionis. l. ij. §. V̄ba itaq̄. ff. ad velleia. l. si mulier. C. eo. tit. et i. c. ex parte. el. j. de priuile.

46 ¶ Uigesimotertio † ppter hoc tortura debet

b inchoari[b] a femina: q: timidior videtur. arg. l. vnius. in prin. ff. de q̄stioni. et ita tenet Gandi. in in tract. maleficiorꝫ. in rub. de q̄stio. et tormen. §. nūc videndū. colū. ij. et Pari. de puteo in trac. de syndicatu. in charta. cxiij. in versic. viso. de iudi.

47 ¶ Uigesimoquarto † mulier mortua prius pre/

ita Bar. in l. pr̄ feue. §. socrus. ff. de pdi. et demō. et iō ab eis est incipiēda tortura. p no. in. c. ij. de iudi. et notaq̄ mu lieres ra ro sunt bo ne: et sūt ni miū crude les. faciūt fictas adu lationes: sui natura sunt aua re: sūt mo biles et in cōstantes: odiūt pui gnos. ita Alb. in. l. fi lia in orbi tate. i. j. co lum. C. de inoffic. te. Barba. in c. ad hoc. vt lite non cōtest. col. vj. Itē mulier si est sterilis est infamis et maledicta: ita Jas. l. j. sol. matri. col. ij. Itē si est ihō nesta potest de vicinia expelli. pau. de cast. l. null⁹. C. de sum. tri. col. j. et finaliter vide Joā. de venisanis in suo tracta. q̄ vo catur sylua nuptialis vbi plenissime ponit oēs malitias femi narū / et etiā eaꝝ v̄tutes q̄ rare reperiunt̄. Hiero. Chuchalō.

sumitur. l. qui duos. §. si maritus. vbi gl. ff. de reb. du. Et econ
tra masculus presumitur prius natus. vt no. gl. in. l. idē erit.
ff. de statu. homi. & no. Bar. i. l. si fuerit. §. plane. ff. de reb. dub.
48 ¶ Uigesimoquinto † si statutū requirit in contractu alicuius
autoritatē vel cōsensum cōsanguineorū vel cōiunctorū non
intelligitur de feminis: vt not. Bald. in. l. j. col. fin. versic. sed
quid si statutū. C. qui admit. cū sim. vt tradit Alexan. in cōsil.
xxiiij. animaduersis. charta fi. col. j. lib. ij. Et idē Bal. in cōsil.
ccj. col. fin. in prouincia. lib. j. idem voluit Ang. in. l. fi. de ver.
signi. & Cor. perusi. in consil. clj. videtur lib. iiij. Et dicit Bald.
in. c. j. de iudi. col. ix. in versi. vltimo quero. allegādo Aristo-
49 telē † q mulieres habent cōsiliū inualidū. & idē Bal. in. c. si-
gnificauit. de rescrip. col. j. dicit/q cōsiliū animi apud femi-
nam non reperitur. ¶ Et illud videtur verum quo ad integrā-
dum personā alterius: put doc. loquunt in locis prealle. & fa
cit tex. in. c. forus. §. fi. de v. sig. ¶ Secus esset in materia in-
differēti: q: tūc veniūt etiā femine. vt not. Bal. de ppinquis.
in. cōsi. cccxxxiiij. in questione. lib. iij. Eodē modo appellatiōe
proximorū: vt not. Ang. i cōsi. cclxxxix. viso facto. Et appellatiōe
cōiūctorū no. Alex. in cōsi. cxv. circa dubitationem. col. fi. lib. ij.
50 ¶ † Uigesimosexto si mulier concurrit i aliq officio cū mascu-
lo pualet mascul9. l. j. ff. de sena. & .ē. dictū est in officio execu
toris: vñ si mascul9 & femia patroni discordāt i psentādo vox
masculi pfert fm Bal. in dicta. l. j. de senato. Et in testificādo
pualet masculus ceteris paribus. Abb. p illū tex. i. c. forus.
de vbo. signific. in. §. fi. & Bald. in cōsi. cxxj. quis melius. lib. ij.
¶ Et in substitutione exēplari ceteris paribus attendit sub-
stitutus a patre. vt no. Bal. in. l. ex facto. col. fi. v. vltimo que
ro. ff. de vulga. & pupil. & in simili not. Sal. in. l. vxor. col. ij. C.
q accusa. nō possunt. ¶ Et ista cōclusio sane intelligit quādo
officiū equaliter cōpetit vtriq. Secus si principaliter illud
officium fundatū sit in femina ex eo quod notabiliter tradit
Rota in decisione. ccccxxij. fuit dubitatū in nouis: vbi cōclu-
dit q si maritus ratione dotis presentauit vnum: & ipsa vxor
que dedit ius patronatus in dotē cum alijs bonis presenta-
51 uit aliū prefertur presentatus ab vxore. ¶ † Uigesimosepti-
mo prefertur masculus in deposito. l. fin. ff. de fide instrumē.
52 ¶ † Uigesimo octauo mulier est deterioris cōditionis: q: te-
netur lugere maritū. l. j. & ij. C. de secun. nup. Secus est in vi
53 ro. l. vxores. ff. de his qui no. infa. ¶ † Uigesimonono femina
non hz filios in potestate. §. ceteri. inst. de here. quali. & diffe.
54 & insti. de adop. §. femine. ¶ † Trigesimo propter hoc nō po-

a test mulier pupillum substituere[a]. l. ij. in princ. ff. de vulg. & pupil. si mater. vbi glo. fi. de vulga.
55 ¶ †Trigesimoprimo non pōt mulier dare tutorē filio. §. permissum. insti. de tute. l. pater. in pn.
56 ff. de test. tutel. ¶ †Trigesimosecūdo non potest mulier adoptare nisi impetret a principe. §. femine. insti. de adopt. l. si suspecta. §. fi. ff. de inoff. testa. & in. l. mulierē. C. de adop. Et istud etiā hodie procedit vt tradit Ang. aret. in. §. sed hodie.
57 insti. de adoptio. ¶ †Trigemotertio mulier nō pōt legitimare fm Bal. in. l. mulierem. in fi. C. de adop. Et no. Ang. are. i. d. §. femine. insti. de adop.
58 ¶ †Trigesimoquarto nō potest mulier posthu-
b mum[b] heredē instituere. l. placet. vbi Soc. post
59 Cuma. ff. de libe. & posthu. ¶ †Trigesimoquinto in testamētis mulierum non datur cōtratabulas. l. illud. §. ad testamenta. ff. de contratabu.
60 ¶ †Trigesimosexto mulier viro subiecta est. c. mulierē. xxxiij. q. v. Et debet versari in obsequio viri. l. sicut. de oper. lib. Et est naturalis ordo vt viris seruiant femine. in. c. ordo. xxx. questio. vij.
61 ¶ †Et ideo maritus corrigere & leuiter vxorem castigare pōt. l. consensu. §. f. C. de rap. & auf. ibi posita. & p gl. in. c. queadmodū. in glo. fi. de iureiur. d voluit q etiam in vinculis tenere possit. ¶ Et hoc verū est i vxore clerici: vt est tex. i. c. placuit. xxxiij. q. ij. Secus est in vxore laici: q2 iure cautum non reperitur fm glo. in. d. c. placuit. in
62 verbo potestatem. ¶ †Trigesimoseptimo ius vindicte non cōpetit feminis: vt per glo. in. c. f. §. hoc autē notandū. in tit. de his qui feud. dare possint in glo. magna in fi. q dicit q femina non recipit cōpositionē patris occisi: sed tm masculus. & no. Ang. in. l. pro herede. §. fi. ff. de acq. he. in. l. iij. §. catho. de ver. obl. & in cōsi. lxvij. ex themate. & Bal. in. l. cū inter veteres. C. de fideicō. lib. vbi inquit q si sunt duo heredes masculus & femina sufficit habere pacē ab herede masculo. ¶ Glo. tū preallegata reprehēdit per Bal. in. d. §. hoc aūt notādū. q2 pcedit de iure lōbardorū & non iure romanorum. Cōclusio est q vindicta extraiudicialis nō ppetit mulieribus: secus est

a ¶ Substituere. Adde Cal. cōsi. ij. sub tit. de test.

b ¶ Posthumū. intellige q femina potest omnē posthumū heredē instituere: tū posthumum suū scz generatiōe bene potest. ita Jas. ibi in fin. f. col. & Soc. in. f. col. versi. ex quibus conclude. Hie. Chu.

in iudiciali: vt no. Ang. distinguit in cōsi. lxxxix.
63 viso & facto & statutis. ¶ †Trigesimooctauo in muliere maior honestas requirit: vt per gl. nor. in. l. palā. §. que in adulterio. ff. de ritu nuptia.
64 ¶ †Trigesimonono femina repellit a succes-a sione feudi. c. j. §. hoc autē notandū. in ti. q̄ feu. da. pos. in. c. j. de. §. ad filias. de succes. feud. in ca. vnico. an mutus. & in ca. j. de alie. feud. pater. ¶ Et etiā si expresse dictū sit ꝓ se & descēdētib⁹ masculis & feminis. Masculi tñ preferūtur. c. j. §. quid eti. l. in tit. epō vel Abb. de cuius intellectu notabil'r scribit Alex. in consi. ix. pōderatis his. li. v. & in cōsi. xxix. qm̄ abūde. col. pe. lib. j. Et dixi in cōsi. cxxxix. circa fi. & in cōsi. cxciij. col. iij. ¶ Et predicta cōclusio ꝓcedit qn̄ cōcessio est facta in feudū: secus si per viā donationis: q: tūc femina admittit: vt notabil'r Ang. tradit in ꝯsi. cxlij. super puncto. in fi. et Cardi. in consi. lxiij. ꝙ domina mera. cū similib⁹. vt dixi in consi. xxxij. ¶ Etiam in pluribus casib⁹ in feudo femina admittit: vt colligit Ro. in notabili suo. clxxx. hodie femina. & in cōsi. ccclxvij. circa primum. et Jaco. de ferō Beorg. in tracta. de feud. in xbo et feminis. & Cor. perusi. in cōsi. xvj. aperta fronte. lib. j. cū simi. ¶ Sed stante iuramēto fidelitatis femina semp excluditur nisi de illa specialiter exprimat: vt Alex. cōcludit in dicto cōsi. ix. ponderatis his. colū. iij. ver. preterea. lib. v. & dixi in d. cōsi. cxciij. & cxxxix. ¶ Et predictos casus fere oēs posuit Specu. in ti. de procu. §. j. licet nō cū
65 tanto apparatu. ¶ †Et non solum femine: vt supra dictum est: sed etiā descēdentes ex feminis sunt deterioris cōditionis ꝙ ex masculis descēdentes. Nam priuilegiū datū alicui circa immunitatem & generi posterisꝙ suis ad eos qui nati sunt ex feminis nō pertinet: vt est tex. notabi. in l. j. §. fi. ff. de iur. immuni. Et hoc ꝓcedit in priuilegio ꝓut ille tex. loquit. Secus est in beneficio cōcesso a principe: q: ille tex. non haberet locū. vt tradit Jmo. i. l. si ita scriptū. de leg. ij. & sequit Alex. in. l. q: ꝑsonale. ff. sol. ma. & idē Alex. in cōsi. clx. viso themate. li. ij. Et idē Jo. de imo. in consi.

a ¶ Feudi. Vide omino dnm preceptorē meū Fran. cur. i suo trac. feu. in. iij. parte. in. j. q. vbi pōit regulā cū suis fallē. et circa id qd hic dicit do. Philipp. ꝙ masculi. &c. vide eisdem do. Frācis. vbi. s. xsi. xvij. ad declarationē &c. l. arbi. c. significauit. de rescrip. colū. ij. Hier. Chucha.

lxij.post exhibitiõ.vbi dicit illũ tex.in.l.j.ꝓcedere in quolibet
priuilegio ꝯtra ius cõe.Et idẽ Ant.de bu.in ꝯsi.ix.viso pũcto.
66 ¶ †Et ratio predicte cõclusionis videt:q2 bñficiũ principis
late interpretari debet.l.fi.§.de cõsti.prin.¶ Priuilegiũ vero
cõtra ius cõe stricte interpretat:vt no.Bar.in.l.circa fi.C.de
iur.⁊ fac.igno.⁊ in.d.l.fi.in prin.de cõsti.prin.¶ Iste tamẽ in-
tellectus qui cõiter approbat ꝙ tex.in.d.l.j.restringat ꝙ lo-
67 quitur in priuilegio nõ ꝓcedit sine dubio †q2 de proprietate
verboꝝ descẽdẽtes ex feminis dicunt esse de genere ⁊ de po-
68 steritate:vt.j.dicã.Ergo in ꝓuilegio cõprehẽdi debẽt:†q2 nõ
solũ in priuilegio:sed etiam in dispẽsatiõe et in materia odio
sa fiat lata interpretatio quatenus verborũ ꝓprietas videat
requirere.Et de dispẽsatiõe no.Cal.in ꝯsi.j.de cõsan.⁊ affi.et
in materia penali est tex.in.l.cũ lege.ff.de testa.⁊ Aret.ibi ad
hoc no.illũ tex.¶ Unde secũdo ille tex.in.d.l.j.de iur.immu.
habet aliũ intellectũ:videlicet ꝙ solũ habeat locũ in priuile
gio immunitatis:prout loquit qđ quoddã priuilegiũ est ꝯtra
vtilitatẽ publicã.Secus esset in alio priuilegio:q2 etiã descẽ
dẽtes ex feminis cõprehẽderent:vt dicit Pau.de ca.in.l.ma-
ritũ.ff.solu.ma.gl.in.d.l.si ita scriptũ.et sequit Alex.in.d.l.q2
personale.Nam etiã beneficiũ principis qđ de sui natura late
interpretatur:tamẽ restringitur qñ vtilitati publice deroga-
ret:vt no.Ange.in.l.fin.col.iij.de consti.princi.facit tex.in.l.si
quãdo.C.de ope.pub.et no.Bald.in.l.ij.C.an ser.ex suo facto.
¶ Sed cõtra istũ ꝫm intellectũ de priuilegio immunitatis vi
69 de tex.in.l.j.C.de impo.lucra.descrip.li.x.†vbi priuilegium
immunitatis datũ posteris etiam cõpetit filie nepti ⁊ ex femi
nis descẽdentibus.Andr.sicu.in.l.cũ acutissimi.in.xiij.char.
versi.⁊ pondera.C.de fideicõ.opponit de illo tex.et respõdet
ꝙ loquit in materia fauorabili et plus nõ dicit.¶ Sed ista re
sponsio nõ satisfacit:q2 etiã in.l.j.ff.de immuni.materia fauo
rabilis videtur respectu eius cui priuilegiũ conceditur et si
reputetur odiosa:quia sit contra publicam vtilitatem:vt do-
cto.dicũt declarando illũ tex.eadem ratione odiosa materia
videt etiã in casu dicte.l.j.de impo.lucra.descrip.q2 etiã ibi
iuri publico derogat.Nisi dicamus ꝙ text.in.d.l.j.de iure im-
mu.loquit de immunitate generali q̃ magis nocet reipubli-
ce et tollit legẽ cõem. Secus videt in illa immunitate parti-
culari de qua loquit tex.in.d.l.j.de impo.lucra.descrip.q2 lo-
quit illa.l.specialr̃ de curialibꝯ ⁊ causis lucratiuis:⁊ ibi priui
legium immunitatis tollit illã.l.specialẽ. quo casu late dꝫ in-
terpretari:q2 ad ius cõe reuertitur;vt no.in.c.olim.vbi Abb.

secundum vnum intellectũ de verbo. signi. et facit glos. in. c. statutum. §. numerandum. de preben. in. vj.
¶ Tertio reperio ad illum tex. in. d. l. f. ff. de iure immu. alium intellectũ ꝙ ibi concessio facta fuit alicui pro se et posteris: quo casu posteritas ad nomen familie refert. l. vacatio. ff. de mune. ⁊ hono. familia autẽ cõsistit in his qui per sexũ masculinum tantum ꝓcedunt. l. familie. §. fina. ff. de verbo. signi. ita Alexan. dicit in consi. clx. viso themate. lib. ii. ã. allega. Et hoc allegat Cy. d. l. fi. de cõstitu. prin. in. iiij. q. ¶ Sed aduertendũ est: quia ista declaratio ad tex. in. d. l. f. de iure immu. nõ satisfacit: quia ille tex. nõ solũ dicit de posteris sed etiã de gñe ibi: gñi posterisq; date: quo casu appellatiõe gñis etiã femine includũtur: vt no. Anto. de bu. in. c. nouit. in. iiij. no. per illũ tex. de iudi. ⁊ latius. j. dicã. Preterea etiã sub noie posteroꝝ femine et descẽdẽtes ex eis cõprehẽdunt: vt cõcludit precipue Ant.
70 de but. in cõsi. ix. viso pũcto. in. j. dubio. ã. alleg. † vbi dicit ꝙ verbũ posteritas includit oẽs descẽdẽtes. et ibi allegat tex. in. l. qd his vbis. §. fi. de leg. iij. vbi appellatione posteroꝝ veniunt liberi: ⁊ appellatiõe liberoꝝ veniũt oẽs vtriusq; sexus et etiã ex femineo sexu descẽdẽtes. allegat etiã Anto. de but. in. d. cõsi. tex. in. c. quibusdã. de peni. ¶ Et vlterius facit tex. in l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. in. l. gñaliter. in prin. C. de insti. ⁊ substi. in. l. vel que pater. in v. exheredatis. ⁊ in. l. si vẽditor. ff. de relig. ⁊ in. l. j. in prin. C. de lucra. descrip. li. x. cũ simi. vt tradit And. sic. i. d. l. cũ acutissimi. char. xiiij. col. iiij. C. de fideicõ.
71 ¶ † Et bene facit tex. in. l. iunitates. ff. de iure immu. vbi dr̃ ꝙ immunitates gñaliter tribute vt ad posteros trãsmittant durãt succedentib⁹ in perpetuũ. Ergo etiã vident cõpetere feminis ⁊ earũ descẽdẽtib⁹: quia illis equaliter successio tribuit. Et hoc de ꝓprietate verborũ nisi lex vlterius ꝓcederet. put in casu. d. l. j. §. fi. ff. de iure immu. Eodẽ modo in noie familie dicendũ est: nam lz quãq; familia specialiter pro agnatiõe intelligit. d. l. familie. §. fi. Tamẽ de ꝓprietate ibi etiã descẽdentes ex feminis includunt. l. fi. C. de verb. signifi. vbi Old. Bal. et Pau. de cast. per illũ tex. hoc dicũt. ⁊ facit tex. in. l. pronuntiatio. §. familie. ff. de verb. signi. ⁊ not. Bar. in. l. cũ ita. §. in fi-
72 deicõmisso. de leg. ij. ¶ † Eodẽ modo dicẽdũ est de genere. nã quãq; ꝓ agnatiõe accipit vt p gl. i. l. j. ff. de ꝓba. Et hoc modo intelligit qd no. Ang. aut. de incest. nup. in prin. ad fi. dũ inqt per gl. ibi illos esse de gñe q̃ cõsanguinei sunt. Et ideo frater dicit esse de gñe. l. cũ q̃. ff. de interdic. ⁊ releg. ⁊ no. Bal. in. c. si pater. de testa. in. vj. dicẽs ꝙ appellatiõe gñis veniũt tm̃ de-

ſcendētes per lineā maſculinā.ꝛ Bal.refert Peru.in.d c.ſi pa
ter.in.xiiij.char.in.xiij.q.ꝛ Andr.ſicu.in cōſi.lvij.in.ij.lib.Jo.
de pla.in.l.vacātia.C.de bo.vac.lib.x. ¶ Regulariter tñ ꝛ ge-
neraliter ſub appellatiōe generis oēs vtriuſqꝫ ſexus cōprehē
dūtur:vt no.Bal.in.l.j.ff.de ꝓba.vbi inquit ꝙ de genere meo
dicunt etiā q̄ ſunt cognati.alleg.bonū tex.ꝛ gl.ibi in.§.opoꝛ-
tet autē.in auſ.de māda.pꝛin.vbi dꝛ ꝙ puniri dꝫ qui deliquit
et bona permitti debēt generi ſui ꝙ.ll.diſponūt. Et idē dicit
Anto.de but.in.d.c.nouit.per illū tex.in.iiij.notabi.lꝫ Andr.
ſicu.conet reſpondere ad illū tex.in.d.conſi.lvij.circa finem.
¶ Et idē ꝓbat ꝛ tenet Pau.de ca.in.l.ſ.C.de cōdi.incer.col.ſ.
in ver.item querit.ꝛ dicit ꝙ iſta eſt veritas ꝙ deſcēdentes ex
feminis dicunt eſſe de gñe.ꝛ dicit ſe ita cōſuluiſſe:ꝛ ſic repe-
rit in cōſi.cccxiij.ſupꝛaſcript⁹ dñs cōſultoꝛ.in nouis.vbi etiā
ad hoc alleg.Spe.in ti.de loca.ver.nūc aliqua.ꝟ.clv.ꝛ indu-
cit tex.in.c.ſtatutū.el.ſ.in pꝛin.de here.in.vſ.Et idē concludit
Jo.de imo.reſpōdendo ad ea q̄ in cōtrariū adduci poſſunt in
cōſi.lxij.poſt exhibitū ꝯſiliū.ꝛ idē Maria.in ꝯſi.xxv.do.Frā.
in.ſ.dubio.Et nouiſſime do.Pe.Phil.de coꝛ.in cōſi.ccxxiij.in
hac cōſultatiōe.li.iiij.vbi inducit tex.in.c.ſ.de ſchiſma.in.vſ.
ꝛ idē Luc.de pena.i.l.fi.col.pe.C.de loca.ꝑdi.ciui.li.xj.Et iſta
addēda ſunt ad ea q̄ tradit Bal.ꝛ Mod.i.l.ij.C.de iur.emphy.
73 ¶ †Silr deſcēdentes ex femina nobili ſunt deterioꝛis cōdi-
tiōis:qꝛ nō dicūt eſſe nobiles:qꝛ nobilitas nō dicit a matre:
vt no.Bal.ꝑ illū tex.in.l.liberos.i fi.ff.de ſena.Et idē no.Bal.
ponēdo rōnē in fi.l.ꝟ.ſed hic q̄ro.C.de ſer.fug.ꝛ tradit Pe.de
anch.in ꝯſi.ccclxxxix.viſis diligēter iurib⁹.Et ideo nō poteſt
quis poꝛtare arma matris:qꝛ tale ius deferēdi arma nō cōpe
tit cognatis:vt no.Bar.i trac.de inſig.ꝛ ar.in ꝟſi.quero qua-
liter.vbi alleg.tex.in.l.ius familiarū.C.de relig.Et ad hoc fa-
74 citꝗ† qꝛ deſcēdētes ex femina nō ſunt de familia eius:qꝛ q̄ na
ſcunt patris nō matris familiā ſequuntur.l.familie.§.fi.ff.de
ver.ſigni.ꝛ in tantū pꝛocedit qđ dictū eſt:vt nobilitas ex ꝑſo-
na matris nō cōſideret:qđ ſtatutū ꝛ cōſuetudo in cōtrarium
nō valet.vt not.Bal.per illū tex.in fi.in.l.exemplo.C.de decu.
lib.x.Jn quo dicto aduertēdū eſt ꝙ ſtatutū vel cōſuetudo in-
ferioꝛis nō valeret:qꝛ ibi in.d.l.exemplo.derogat cōſuetudi-
ni.ideo cōſuetudo contraria nō valet ſicut etiā dicit in auſ.
nauigia.C.de fur.in auſ.oēs peregrini.C.cōmunia de ſucceſ.
¶ Sed ab ipſo imperatoꝛe vel pꝛincipe vel populo q̄ ſuperio-
rem nō recognoſceret bñ videt qđ ſtatutū fieri poſſet vel cō-
ſuetudo induci:qꝛ ꝙ nobilitas ſit a p̄re:hoc a iure ciuili indu

a ¶ Melioris. Adde Spec. tit. de p. ver. ⁊ ecõtra. in. iij. col. vbi ponit. xj. casus in quibus femine sunt melioris conditionis q̄ mascu. Hierony. Chuchal.

b ¶ Crescit. Quare citius pubescit mulier q̄ masculus: vide Bart. in l. ij. C. de his qui veniã impetra. Hierony. Chucha.

c ¶ Carcerari. Vide Ja. l. iij. C. de iur. emphyt. ⁊ in l. f. doct. et pmaxime Philipp. franc. in c. mulieres. de iudi. lib. vj. in princ. Jas. in. l. plerique. ⁊ in. l. neque impuberes. de in ius vocan. Barba. in c. lator. de pigno. col. f. Socin. in tract. fallen. in regula. ccxxix. in. ij. fallen.

ctum est sicut ius agnationis qd̃ tolli ⁊ mutari
potest. §. fi. insti. de leg. agna. tut. vnde in totum
nobilitas a statuto induci põt. vt no. Bar. in. l. f.
in fi. char. in ṽ. iij. ex pdictis. ⁊ in ver. iiij. infert.
C. de digni. lib. xij. ⁊ Pau. de cast. in ɔsi. cxxvj. du-
75 bitat. f. in. iij. dubio in nouis. ¶ † Econtra vero
in pluribus casibus melioris[a] conditionis sunt
76 femine q̄ masculi. ¶ † Primo mulier citius po-
test facere testamentum. l. qua etate. ſ. de testa.
¶ Scd̃o prius matrimoniũ contrahit. instit. de
nup. in prin. q: proprius efficit pubes. insti. qui.
77 mo. tut. fi. in prin. ¶ † Tertio mulier citius ve-
niã etatis impetrare potest. videlicet in. xviij.
anno. ⁊ masculi tantũ in. xx. l. ij. C. de his q̄ ven.
eta. impe. Et ratio predictorũ videtur ſm Bal.
in. d. l. ij. q: naturaliter citius crescit[b] qd̃ citius
78 finitur. ¶ † Quarto mulier non põt carcerari[c].
l. f. C. de offi. diuer. offic. aut. nouo iure. C. de cu-
sto. reo. Et hoc habet locũ in honestis mulieri-
bus: secus est in meretrice que capi ⁊ carcerari
põt. vt no. Ang. post Pet. in. l. quoniã. C. de custo.
reo. Et idem not. Bal. in. l. consentaneũ. col. fi. C.
q̃n ⁊ q̃n iudex. alleg. tex. in argu. in. §. fi. in aut.
de testi. ⁊ ea q̄ parit. ¶ Et hoc verũ est nisi esset
in matrimonio: q: propter honorẽ matrimonij
licet inhoneste viuat non põt carcerari. vt not.
voluit Jo. an. in tit. de iniur. in pn. in addi. Spe.
ar. l. si vxor. in. §. diuus. ff. de adult. no. Ro. in. l. si
vero. §. de viro. in. ij. fallen. ſ. sol. matri. Alex. in
79 l. plerique. ff. de in ius voc. ¶ † Secundo fallit in
muliere obligata pro administratione tutele: vt
not. Bar. in aut. matri ⁊ auie. C. q̃n mul. tuto. of.
⁊ in. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tutel.
80 ¶ † Tertio fallit q̃n recusat redire ad virũ: q:
capi potest ⁊ extrahi de domo: vt ad virũ ducat:
vt notabiliter tradit Abb. post Card. in. c. lr̃as.
81 col. fi. de resti. spol. ¶ † Quinto mulier non cogit

a ¶ Comparere. Dic ꝙ regulariter non tenet cõparere nisi in casibus a iure expressis: ita Anch.p tex. ibi in.c.mulieres.de iud.lib.vj.in.f.not.⁊ Pau.de ca.l.ij.ff.si quis cautio.§.si nõ ppter.ij.col.⁊ ibi Alex.⁊ Bal.in.l.fi.C.de procur. Hier. Chucha.

b ¶ Pregnãs. Mulier pregnas est maioris pretij quã non pregnãs. Alb. l.si quid.f. co.de le.ij. ⁊ an possit citari post partũ. vid eũdẽ. l.nõ exigimus. §.si qs.f. col.si quis cau. Item põt examinari lit.nõ cõtestata. Feli.c.qm frequẽter. vt lite nõ cõtest. vij. col.⁊ post partũ retinet eadẽ puilegia. ita Alexã. d.l.nõ exigim⁹.⁊ nõ tenet i iudicio cõparere.paul. de ca.l.ij.§. si nõ ppt. si qs cau. cogit ad testimõiũ. Alex.l.imperator.de sta.ho.itẽ non põt torqueri: vt hic de quo late per Hipp.de Marsil.in.l.f.in princ.in.v.col.versic.nono requiritur.⁊ in.l.edictum.in.iij.col.§.de questio. Hiero. Chucha.

a comparere[a] personaliter saltẽ nõ ex omnibus causis ex quibus masculus cõpellit vt not. Bal. in.l.fin. C.de procur. in versic.vltimo quero hic.
82 ¶ † Sexto statutũ ꝙ nullus de magnatibus intret palatium nõ intelligitur in muliere. vt no. Bal.in.l.in multis.ff.de sta.ho. ¶ Septimo mulier in diuisione q̃ fieri debet habet electionem. vt no. Bart.in.l.f.per illũ tex. C.de his q̃ se defe. lib.x. qđ dictũ videtur procedere specialiter in illo casu: vt sentit Bart.ibi: ⁊ Jo.de platea.q̃ dicit qđ mulier in illo casu habet duo priuilegia.
83 ¶ † Octauo statutũ quod loquitur de bannito non habet locũ in femina: quia ratio statuti nõ videtur procedere in femina. tradit Ang.in cõ
84 sil.lxvij. primum est.co.f. ¶ † Nono si legatum factũ sit monasterio in dubio de monasterio feminarũ ⁊ monialium intelligitur: qꝛ locus magis pius reputat: vt no. Bald.in.d.l.in multis.in fi.de sta.ho.alleg.Cy.in.l.cum multe.C.de dona. ante nup.in vlt.q.vbi de hoc idem Bald.⁊ Ang.
85 sequuntur. ¶ † Decimo in crimine lese maiestatis filie femine sunt melioris cõditionis: vt in.l. quisquis.C.ad leg.iul.maie.fa.tex.in.c.quicũq̃. de pen.in.vj. Et in simili si filij bannitorũ expelluntur de ciuitate non intelligitur de filiabus:
86 vt no. Bal.in.l.quicunq̃.C.de ser.fu. ¶ † Undecimo si mulier pregnans[b] habet prerogatiuã: vt habetur in.l.pregnantis.C.de penis.quia pena differtur ⁊ torqueri non potest.de quo Bart. ibi ⁊ Bald.in.l.imperator. ff. de statu ho.⁊ idem Bal.in.l.interpositas.in fi.C.de transac.⁊ Joan. de ana.in.c.f.col.ij.de his qui fil.occid.

a ¶ Dotis. Cuius priuilegia vide late ibi per doct. & per Bald. nouel. in suo tracta. de dote. vbi ponit de priuilegijs competentibus constante matrimo. & etiam soluto.

b ¶ Decimooctauo. add tu q mulier q̄ est nupta si habeat rem cū clerico efficit de foro ecclesiastico. ita Feli. c. cū sit. de fo. cp. co. vij. idē ētō lai co habēti rē cū mo niali: fm Mar. So. quē refert ibi Felin. Hic. Chu. a

c ¶ Filie nu pte. Hanc opi. tenēt Bar. Ang. Platea. d. l. quoties. Feli. c. no uit. f. col. d iud. Barb. c. pposui sti. d fo. cō pe. fin. col. Corf. sing. in ver. pui legiū. Jas. & Rom. in l. cū qdā. ff alle. & Ro. b l. f. in prin. ad silleia. Bar. brix. in suo rep. c in v. poste ri. Curt. in addit. ad Alex. in. d. l. cum quedam. & hec est cōmunis opi. tñ contrariā opi. tenet Alex. in. d. l. cū quedā. & dñs Philip. hic circa qd primo est vi prout

87 ¶ † Duodecimo est melioris cōditionis femina
quia pro excōmunicatione non cogit Romā pe-
88 tere. c. mulieres. de sent. exc. ¶ † Decimotertio
q: mulier pro minori metu excusat q̄ masculus:
fm glo. in. c. cum locū. de sponsa. de cuius intel-
lectu videndū est qd dixi in. c. fi. de ap. & in. c. cau-
89 sam matrimonij. de off. dele. ¶ † Decimoquarto
est melioris cōditionis respectu dotis[a] que est
valde priuilegiata. l. f. ff. soluto matrimo. l. assi-
duis. C. qui potio. & in. §. fuerat. institu. de actio.
90 ¶ † Decimoquinto in muneribus corporalib⁹ &
l. iij. §. corporalia. ff. de mu. & hono. Et ideo statu-
tū de capiendo malefactorē nō intelligit in mu-
lieribus: vt no. Jo. de pla. in. l. patrimonij. C. de
91 mune. patrimo. lib. x. ¶ † Decimosexto propter
fragilitatē sexus mulieri magis succurritur q̄
masculo: q: mulier plerūq; cōtra propria cōmo-
da laborat. l. iij. C. de nuptijs. Et ideo in muliere
facilius iuris ignorantia presumit. vt no. Bart.
in. l. fi. C. de iur. & fac. ignor. Et facit qd no. Bald.
in rubr. C. de re. permu. circa fi. vbi dicit q in mu
liere & rustico presumit simplicitas non obstāte
iuramēto: q: iuramentū captiosum est. Et facit
qd. s. dictū fuit de velleiana & fragilitate mulie-
ris. ¶ Decimoseptimo in casu. l. sicut patronus.
ff. de operib⁹ lib. ¶ Decimooctauo[b] in casu. l. iij.
§. si filiofamilias. ff. cōmo. & de his no. Spe. in ti.
92 d pcu. in. §. f. ¶ Et ad supradicta notādū est † q
priuilegiū datū alicui pro se & filijs masculis & fe
minis non cōpetit filie nupte[c]. Ad hoc allegat
dictum Bar. in. l. quoties. C. de priuile. scho. lib.
xij. vbi Ang. & Jo. de pla. sequunt. ¶ Sed Mari.
Soci. in cōsi. incip. reuerēdus dñs de Reuella.

dendū an tex.in.d.l.quoties. probet id ad quod alleg. p Bar. ⁊ doc.⁊ an Bar.dicat id ad quod allegat. quo ad pmū dico ꝙ tex.in.d.l.quoties.pbat opi.Bar.⁊ doc.duob⁹ modis.pmo in ṽbo liberi.vbi dicit ꝙ si liberi alteri⁹ iudicio iurisdictioni se submiserūt ꝙ perdūt dictū priuilegiū: ergo patet ꝙ tam filij put Moder.referūt in.c.nouit.col.f.de iud. reprobat illud dictū:qꝛ mulier nupta retinet tñ originē ⁊ familiā patris:vt no.Bar.in.l.fi.§.pe.ff. ad muni.Et contra Bar.etiā tenet Alex.in.l.cū quedā puella.col.fi.ff.de iurif.om.iud.Et late id cōcludit Cor.peru.in cōsi.clxxvij.circa qd̄ est pmo videndū.col.fi.lib.iiij.Sed nō est laborādū: qꝛ Bar.in.d.l. quoties. nō dicit illud ad qd̄ allegat.Et verissima cōclusio videtur ꝙ filia nupta gaudeat priuilegio dato prī suo ⁊ filiab⁹: qꝛ licet mulier nupta sit: remanet tñ in ptāte prīs: vt no.per glo.inst.ad tertul.§.f.in ver.parētes. ⁊ no.Bal.in.l.si vxor.c.in prin.C.de cōdi.ince. Et retinet originē ⁊ familiā patris:vt no.Bar.in.d. l.fi.§.pe.ad muni.⁊ Bal. in.d.l.cū quedā puella. Et ideo bona prohibita alienari extra familiam nō prohibētur alienari in filiā nuptā:vt Alex.cōcludit in consi.lvi.cōsideratis verbis.col.pe.li. f.⁊ late hoc tradit Soci.in ꝯsi.ccxxvij. pſens cōsultatio.col.ix.Et cū predictis etiam concordat Alex.in consi.xx.viso processu.in fi.lib.ij. in ꝯsi. cf.ex inspectiōe.in prin.lib.ij. ¶ Extra casus. s. notatos in qb⁹ expresse inter masculos ⁊ feminas differētia ꝯstituit a pari pcedūt reglr masculus ⁊ femina:qꝛ eīn inter eos differētiā inducūt/nature accusatores existūt:vt d: in.l. maximū vitiū.C.de lib.pte.⁊ i.l.lege.xij.tab.C.d leg. here.⁊ in.§.nr̄a ꝯstitutio.insti.de erhe.li.ibi inter masculos ⁊ femias nihil iteresse existimās. ⁊ i auf.defuncto.C.ad tert.ibi exclusa prius oi

ꝙ femine mutando forū pdūt puilegiū. Scdo inquātū dicit matres ve eorꝫ in viduitate ⁊c. vult ꝙ matres et sic ascēdētes per lineā femininā quibus cōpetit priuilegiū expso na filiorū ꝙ gaudeant dicto puilegio / si pmanserint in viduitate alias sec⁹. ergo videtur ꝙ con trahendo matrimoniū pdant puilegiū.

⁊ sic idem videtur in filia nupta:⁊ hoc modo probat id ad qd̄ Bart.allegat/quicquid dicat Philip.Corf. in dicto suo consi. clxxvij.in fi.col.iiij.vol.de quo vide Barb.qui tenet hanc opinionē:⁊ dicit se ita consuluisse in cle.f.de elec.col.xviij.versi. ego vidi dubitari.Hierony.Chuchalon.

no differẽtia sex⁹. ⁊ in auf. ĩ successiõe. C. de suis ⁊ legi. ibi: nõ distinguẽdo sex⁹. Ad idẽ tex. i. §. cõsiderem⁹. ĩ fi. i. xͥ. nõ aũt. ĩ auf. de triẽ. ⁊ semis. ibi: nõ aũt distinguem⁹ de filijs siue masculi siue femine sint. Ad idẽ tex. ĩ. l. mulier an mascul⁹. ff. ad treb. in. l. pe. C. q̃ bo. cede. pos. vbi vtriusq; sex⁹. ⁊ in. l. quoties. §. imparoꝛ. ff. de polli. ibi: nõ tm̃ masculos sꝫ etiã feminas. ⁊ i. l. f. §. ⁊ gñaliter. ff. ð lega. pst. ibi: sed nec psonas psecut⁹ est vtrũ ex virili sexu an ex feminino descẽdũt. ⁊ in. l. ij. §. f. ff. vnde legi. ibi: nõ tm̃ masculoꝝ / sed ẽt feminarũ. ⁊ i. l. oẽs oio. C. de agri. ⁊ cẽsi. li. xi. ibi: sine nullo sex⁹ discrimine. ⁊ in. l. vel q̃ pr̃. §. liberis. ff. de religio. ibi: liberis vtriusq; sex⁹. ⁊ facit tex. i. c. f. in fi. de vit. ⁊ hone. cler. vbi feminis sicut masculis laicis ingressus ecclesie ad oꝛandũ pariter cõcedit. Et mulier in ꝯctib⁹ pꝛincipalib⁹ masculo eq̃paratur: vt no. Bal. per illũ tex. in. l. ⁊ si a muliere.
93 C. ð inst. ¶ † Et si mulier nullã habet pꝛogatiuã vltra masculũ nisi quaten⁹ expꝛessuꝫ in iure[a] reperitur. l. fi. vbi Bal. C. de iur. ⁊ fac. ig. vnde qð disponit in monachis / etiã hꝫ locũ in monialib⁹ in his que sunt eis pꝛopoꝛtionabilia: vt not. Abb. in. c. fi. per illũ tex. in vltimo notabili. de statu regu. de quo not. Car. in cle. f. in. v. q. de regula.
94 ¶ † Et eodẽ mõ statutũ qð imponit penã in aliquo casu etiã hꝫ locũ in femina: vt not. Bar. in. l. iura. in fi. ff. de leg. vbi loquitur in statuto penali ꝙ q̃s nõ vadat de nocte sine lumine: nã etiã cõphẽdit mulierẽ: ⁊ idẽ no. Bar. in. l. f. in fi. ff. de pecu. post Cy. in. l. f. in añpe. q. q̃ sit lõ. ꝯsue. ⁊ Bal.[b] in. l. q̃cũq;. col. iij. C. de ser. fugi. ¶ Et idẽ in statuto qð imponit penã p violentia illata cũ armis vel sine: q: etiã mulierẽ icludit: vt not. Imo. Ro. Pau. de ca. ⁊ Alex. in. l. si cõstãte. §. fi. ff. sol. matr. Et facit qð no. per gl. magnã quã Bal. ⁊ doct. sequuntur in. l. si q̃s in tantã. C. vnde vi. que tenet penã illius. l. etiã habere locũ in muliere. Et facit gl. in. l. f. C. de rap. vir. ¶ Aliqua iura ex supꝛadictis alleg. Spec. in. d. ti. de pꝛocu. §. f. ¶ Et q2. s̃. pꝛoxi. dicta in effectu pẽdẽt ab illo articulo an masculinũ concipit femininum: hic nõ imperti-

a ¶ In iure. Adde Ias. l. si q̃s maioꝛ. C. ð trãs. ⁊ spe. ti. de pcu. xͥsi. poꝛro. co. iiij. vbi ponit plu- res casus in q̃b⁹ mascul⁹ ⁊ femina ad iparia non iudicantur. Hier. chu.

b ¶ Bald. Adde eundẽ in. l. ne passim. C. de iu. ⁊ fa. ign. vbi dicit ꝙ mulieres ligãtur statutis / nisi expsse reperiãtur excepte. Hier. Chuchal.

nenter pro cōplemēto huius.l.applicari potest/ et plenius et meliori ordine ꝗ͂ hactenus scriptū ꝯ sit declarabit. ¶ † Sit ergo conclusio et regula a affirmatiua ꝙ masculinū[a] concipit femininum q: dicit tex.in.l.qui duos.in fi.de leg.iij.ꝙ sexus masculinus se per femininū continet. et in.l.seruis legatis.de leg.iij. dicit quasi cōmune nomē vtrunqꝫ sexū contineat: et hoc procedit etiā ſm grāmaticos:vt dicit Pau.de cast.in.l.quicunqꝫ. C.de ser.fug.Et hoc etiā habet locū in lege diuina: vt no.Abb.per illū text.in.c.maiores.col.ij. ver.itē noto.de baptis.Et ratio huius cōclusionis videt: q: non debet fieri differētia inter masculū et feminā.l.maximū vitiū.C.de lib.preteri. cū si.§.alle.Et istā rationē adducit Pet.de anc. in cōsi.cxx.pro clariori.Et attēta hac rōne dicēdū est ꝙ regula ꝓcedat in materia indifferenti: prout tex.loquit in.d.l.maximū vitiū.et ita.s.regulā limitat. Secus ergo videt in materia differēti ꝗ non ita cōueniret feminis sicut masculis: q: tūc masculinū non cōplectit femininū: vt no.Bar.in.l.j.ff.de ver.sig.et in.l.j.in fi.ff.de pec. et idē dicit Bald.in.l.seruus.C.cōmu.de succes.et in.l.in multis.in ver.et no.ꝙ masculinū.§.de sta.ho.Et idē Bal.in.l.tres fratres.in ver.et est argumentū.ff.de pac.et in ꝯsi.ccs.in prouincia.col. fi.li.j.et no.Sal.in.d.l.ꝗcunqꝫ.C.de ser.fug.et Lu. in consi.lxxxiiij.presupposito.et facit qd.§.dictū est in hac.l.de statuto requirēte ꝯsensum ꝓpinquorū:qd non intelligit de feminis:q: est diuersa ratio in feminis: vt dictū fuit. Et ista rōne si statutū ꝓponit agnatos cognatis nō intelligit de feminis:vt voluit no.Jo.de ana.in ꝯsi.iiij.visis statutis.in.ij.dubio. Et reperio qd Bald.idē dicit in ꝯsi.cccclxxxiij.circa ꝗstionē.li.v. Et ista prima limitatio etiā hꝫ locū si statutū expͣsse dicat ꝙ masculinū concipiat femininū: q: statutū intelligit si materia adaptari pōt. et sit eadē ratio in feminis: vt not.Bal.in ꝯsi.xlvij.factū tale est.li.v.Et tale statutū ſm ius cōe itelligit et pariū opat vt tradit Cor.peru.i ꝯsi.xj.Stātib⁹ dictis statut.li.j.Nisi statutū diceret ꝙ in oib⁹ ca

a ¶ Masculinum. Hāc regulam ponit So.in suo trac.fallē. i reg.cclv. fol.xxxix. vbi ponit ix. limita. et vide late Jas.in.l.si ꝗs id qd.de iuris.om. iud.qui loquit quasi in omnib⁹ casibus ꝗb⁹ hic do. Phili.decius.Car. in cle.j.de elect.et in cle.j.de sepultu.Hiero.Chu.

a ¶ Interpretatione. Adde Car. clemen. f. a hic alleg. & in. l. f. de bap. & Bal. in. l. fi. C. de here. insti. Hiero. cle.

sibus masculinū cōcipiat femininū: vt idē Cor. peru. scribit in cōsi. cccvi. q̄ ad primū. col. pe. lib. f. 96 ¶ † Secundo / regula procedit ex interpretatione[a] extensiua: q: de proprietate sermonis masculinū non cōcipit femininum: vt no. Bar. in. d. l. f. de verb. sig. per tex. in. l. pronūciatio. in prin. ff. de verb. signi. vbi dicit q̄ pronūtiatio sermonis in sexu masculino plerunq; ad vtrūq; sexum porrigitur: ergo illud videtur p extentionē per illud verbum porrigit. facit text. in. l. ij. de libe. cau. ibi. ad iniuriam nostram porrigitur. Et ad hoc allega. tex. no. in. l. in adoptiuis. versic. que in filio. C. de adopt. vbi expresse dr̄ q̄ in filio diximus hoc in filia extēdim᷒. ¶ Et ista limitatio sane intelligit in noie masculino: put est seruus equus filius. Secus est in termino cōmuni prout est homo. Et idē si dicat si quis: q: intelligitur homo: & tali casu in termino cōmuni masculinū cōprehendit femininū de proprietate sermonis: vt Bart. concludit in. d. l. f. de verb. sig. per illū text. vbi verbum si quis complectitur tā femininū q̄ masculinū. Et hoc proprie propter illud verbum complectitur. Et idem sequitur. Bal. in. l. gallus. in prin. col. fi. de li. et post. Card. in cle. f. in. iij. q. de elect. Domi. in. c. generali. colū. iij. de elec. in. vj. Alex. in cōsil. lxx. super eo. lib. f. & idem Alexā. in cōsil. xxiiij. animaduersis. col. iiij. lib. ij. & idem Cuma. in cōsi. clxvi. visa. & Benedi. capra. in cōsil. lxij. Cum viso. circa finem. ¶ Et circa predictam doctrinam Bar. primo dicit Ange. in. d. l. quicunq;. C. de ser. fugi. q̄ in materia fauorabili talis differentia non attenditur: q: termini sunt communes in substantia: licet non in probatione sermonis. Secundo dicit Domi. in. d. c. generali. col. ij. q̄ talis differentia non attenditur: q: ista est interpretatio passiua que habet locū etiā in statutis. ¶ Tertio dicit Bartolus in. l. f. col. fi. ff. de pecu. q̄ licet de proprietate sermonis masculinū cōciperet femininū illa tamen est oratio indefinita que de proprietate sermonis nō equipollet vniuersali. & sequitur Areti. in cōsi. xxxix. in facto. col. ij. in verb. pro hac decisione. ¶ Et hoc videtur esse intelligendum quando prefertur ab homine. Secus videtur si a lege: vt no. Bart. in. l. si pluribus. de leg. ij. ¶ Quarto & vltimo cōsiderandum est: q: non videtur q̄ Bart. bene dicat in secūdo mēbro. dū inquit equiparādo siue dicat de homine simpliciter: siue dicatur si quis: q: intelligit de homine secūdū eū. Nam hoc non videtur verum: q: licet terminus homo sit cōis si profe-

ratur simpliciter nõ tñ sic videtur si dicatur si quis homo:qꝛ tunc terminus homo restrictus videt in masculino ꝑ illud verbũ si quis qḋ est masculini generis.ꝛ ita Fulgo.dicit i.d.l.q̄cũqꝫ.
97 ¶ †Tertio regl'a limitat vt habeat locũ quãdo genus masculinũ in noīe appellatiuo exprimit: puta filius vel seruus. Secus si nomine ꝓprio: vt no.Bart.in.d.l.f.de ver.sign.ꝑ.l.si q̄s ita.§.f. cũ glo.in ver.filio.ff.de testa.tute.ꝛ idē Ang.di cit.in.d.l.q̄cũqꝫ.Et idē est si exp̄sse dicat de ma sculo.qꝛ tũc femina nõ cõprehendit.vt Abbas tradit in cõsil.xxxvij.videt p̄mo in.§.li.vbi inq̇t ꝙ terminus masculus tantũ ꝯuenit viris ꝛ non feminis.ꝛ idē Anto.de bu.in ꝯsi.xlvi.recte deci sum est.ꝛ Joã.de ana.in cõsil.xxij.ad probandã.
a ¶ Et idē si dicat de viris:qꝛ nõ veniũt femine[a] vt no.Bar.ꝑ illũ tex.s̄.de legi.ꝛ Bal.in.l.scriptu ras.ꝑ illũ.tex.C.q̄ potio.in pig.habeāt.de quo s̄.dictũ fuit. Et ad hoc etiã allego bonũ tex.in c.maiores.de baptis.ibi:tã viri ꝙ̄ femine. bapti
98 zantur.¶ †Quarto limitat nisi cõstaret de vo lũtate disponētis:qꝛ tũc masculinũ nõ cõtinet femininũ:vt no.Bar.in dicta.l.f.de ver. sig.ꝑ.l. lucius.§.q̄situm.de leg.iij.ibi:nisi aliud sensisse testatorē ꝓbet.Et idē dicũt Ange.ꝛ Sali.in.d. l.q̄cũqꝫ.¶ Et hoc clarũ videt qñ apparet de vo lũtate:idē tñ est etiã si hoc ex cõiecturis colli gat:qꝛ volũtas testatoris q̄ apparet ex cõiectu ris etiã attēdit.l.lꝫ imperator.vbi Bar.de leg. f.l.cũ auus.de ꝯdi.ꝛ demon.l.cũ proponeret.in fi.l.qui solidũ.ff.de legatis.f. ¶ Et exēplũ poni potest in notabili questione quã ponit Pau.de cast.post Fulg.in.l.f.colũ.fi.C.de cõdi. inser.vbi inq̇t ꝙ si p̄r instituit filiã in re certa ꝛ filiũ vni uersaliter instituit ecclesia substituta:si fili⁹ in stitutus sine filijs decederet.Nã tali casu illa cõ ditio filioꝝ intelligit de masculis:qꝛ nõ est veri simile ꝙ testator voluerit neptes esse melioris ꝯditiõis ꝙ̄ filias ꝓprias.arg.l.si viua mr̄e.C.de bo.mr̄.de quo dicēdũ est:vt tradit idē Pau.de cast.in ꝯsi.lxxvij.Casus frequēter cõtingit.ꝛ in ꝯsi.cclv.Viso dicto testamēto.ꝛ Rapha.cuma.

a ¶ Femi ne.vide la te Jasonē in.l.si q̄s id.iiij.col. de iur.om. iu.ver.x.li mita.ꝛ Ale xan.in.l. f.de verb. sig.qui di cit ꝙ etiã in statutis ratiõe vi masculinũ virorum cõcipit fe mininum. Hierony. Chucha.

in ḡsi. cxxvij. a testamēto. in pn. cū si. vt dixi in ḡsi. xv. Et nouissime late in hoc insistit Soci. in. l. cū auus. in. xiij. char. ff. de cōdi. & demō. ¶ Et in ꝓposito de dictis ꝯiecturis tradit Bal. in. l. tres fratres. l. nota. ff. de pac. cū si. vt Alex. tradit in ḡsi. cxxvij. viso testamēto. lib. j. ¶ Et ad ꝯiecturādū volūtatē testatoris nō parū facit qualitas testatoris: q2 si ipsa femina sit: nō est verisimile qd voluerit feminas excludere: vt in no. casu singu. scri. Pet. de anch. i ḡsi. cccxxxix. Pro maiori itelligētia. col. iiij. Et de isto ḡsi. fecit mētionē i. c. pñria. i. v. char. de pro. ¶ Et ex hoc colligi pōt limitatio ad tex. i. l. j. ď iure imu. ꝙ dispositio illi⁹. l. nō haberet locū si ꝓuilegio imunitatis cōcessū fuisset ab aliqua muliere: puta a regina vel ducissa qd addēdū est ad ea q̄ dicta sūt. ē. circa itellectū. d. l. j. §. fi. ď iur. imu.

199 ¶ † Quito lmitaf qū eēt facta mētio distīcte de vtroq₃ sexu: q2 tūc masculinū nō ꝯcipit femininū: vt no. Bal. in. l. i multis. i fi. ff. de sta. homi. q2 expressū facit cessare tacitū. l. cū ex filio. §. j. ff. de vul. Et reperio qd Bal. hoc idē dicit in ḡsi. clxxxvj. q2

100 allegatiōes. lib. j. fm nouā formā. ¶ † Sexto / regula nō h₃ locū stāte statuto ꝙ vba itelligi debeāt ad literā. Nā tali casu masculinū nō cōtineret femininū: vt no. Bal. in ḡsi. cclx. Joānes. lib. v. & Cor. peru. id tradit in ḡsi. xiiij. in pñti cōsultatio

101 ne. col. pe. lib. ij. ¶ † Premissis ꝓdictis limitatiōib⁹ q̄ gñales

a sunt nūc vidēdū est an regula habeat locū in omni materia[a].

¶ Et ad maiorē declarationē possunt formari decē q̄stiones.

¶ Prima: quid in vltimis voluntatibus.

¶ Secunda: quid in contractibus.

¶ Tertia: quid in dispositione legis.

¶ Quarta: quid in statutis.

¶ Quinta: quid in gratia vel priuilegio.

¶ Sexta: quid in rescriptis.

¶ Septima: quid in sententia.

¶ Octaua: quid in officijs.

¶ Nona: an appellatione fratris veniat soror.

¶ Decima: vidēdum erit de quibusdā questionibus in specie.

¶ Postremo econtra. An femininū cōcipiat masculinum.

102 ¶ † Circa primā in vltimis volūtatib⁹ iura clara sunt qd masculinū cōprehendat femininū: q2 legatis mulis etiā mule cōtinenf. l. qui duos. de le. iij. & legatis seruis serue veniūt. l. seruis legatis. eo. ti. de leg. iij. et in. §. j. in auf. de nō eligen. ibi duos filios masculum & feminā. Et in substitutiōe no. Pet. de ancha. in ḡsi. cxx. pro clariori.

a ¶ Materia. Uide bar. i cle. j. de elect. in. xj. colū. Die. chu.

¶ Et conditio illa si decesserit sine filio. etiam de filiabus intelligitur vt not. Joan.and. ⁊ doc.in. c. Raynaldus.de testa. cum similibus vt dixi in consil.xv.in princi. ¶ Et ex ista communi.opi. confunditur quod dicunt Moder. papi. videlicet Jas.in.l.si quis id quod.colū.iiij.ff.de iuris.om.iudi. ꝙ si testatoꝛ reliquit fundū Titio ⁊ filijs successiue ⁊ nō stātib⁹ filijs substituit ecclesiam ꝙ ecclesia non excluditur stante filia:qꝛ ecclesia substituta tollit pꝛesumptionem filioꝝ de qua in.l. cū auus.ff.de cōdi. ⁊ demō.⁊.l.cū acutissimi.C. de fideicō.vt no.tradit Pet.de anc.in cōsi.xlvj.prima facie.nam talis decisio quā ponunt moder.in.d.l.si id qd̄. fundata in ꝑalleg.cōsil. Pet.de ancha.nō est vera:qꝛ est cōtra cōmunē opi.que habet ꝙ in vltimis voluntatibus masculinū cōcipit femininum.vt s.dictū est. ¶ Nō obstat dictū Pet.de anch. qꝛ ad propositū nō bn̄ adaptat̄:qꝛ fauoꝛ eccl'ie ita excluderet masculos sicut feminas in casu in quo loq̇tur Pet.de anch. ¶ Propterea cōtrariū eius qd̄ dicit Pet.de anch.tz Bal.in.d.l.cū acutissimi. ꝙ illa.l.etiā habeat locū eccl'ia substituta de quo dicēdū est vt late Soci.scribit in.d.l.cū auus.in.vj.char.in.℣. secundū

10; coꝛrelariū. ¶ † Et pꝛedicta conclusio ꝙ in vltimis voluntatibus masculinū concipiat femininū procedit in materia fauoꝛabili.Secus est in materia odiosa: puta si facta sit exheredatio de filio nō hz locū in filia.l.f.§.sed ⁊ si incertū.ff.de vēt.in pos.mit.et no.Bart.in.d.l.f.de verb.signi.Et isto casu verificari potest qd̄ dicit glo.in.c.generali.de elec.in.vj.ꝙ in fauoꝛabilibus masculinum concipit femininū ⁊ non in odiosis.Et ita simpliciter etiā Bald.dicit in cōsil.ccxvj.pꝛemissis verbis.col.fi.lib.v.et Cuma.in cōsi.clxvj.visa. ¶ Sed tamen aduertendū est qꝛ text. in.d.l.f.de vēt.in possessio. mit.videt̄ loqui quando verba masculini generis geminata sunt vt colligitur ibi si mihi filius vnus nascatur. quo casu dici potest ꝙ illa verboꝛum geminatio hoc operetur : qꝛ verba geminata pꝛecisam ostendunt voluntatē disponentis.vt no. Bal. ꝑ illū tex.in.c.cū te.de rescr. ¶ Uel secundo respōderi potest ꝙ ille tex.videtur loqui in casu claro quando constabat de voluntate testatoꝛis.ꝙ noluisset filiam exheredare sed solum filium ⁊ tunc bene adaptatur casus:de quo ibi loquitur.quia incertum est an nascatur filius vl' filia.Et licet hoc modo tex. cauillari possit negari tamē nō potest quin in.d.l.f.§.sed ⁊ si incertū pro cōstāti pꝛesupponebatur ꝙ exheredato filio non sit filia exheredata:⁊ sic bene ꝓbatur ibi cōis opinio qꝛ materia odiosa est.Et facit tex.in.l.ij.in.l.cū q̇dā.de lib.⁊ posth.

104 ¶ † In secunda questione cōmunis est opinio q in cōtracti-bus masculinū nō cōcipiat femininū. vnde si quis recipit in emphiteosim fundū pro se & filijs nō veniūt femine: vt voluit Guid. de suza. in. l. veterib⁹. per illum text. ff. de pac. q: verba interpretātur cōtra illū qui illa ꝓtulit. Et idē tenet Archidi. xvij. q. iiij. in. c. si quis suadente. cū similib⁹. vt Alexā. tradit in ꝯsi. lxj. super eodē lib. s. & in cōsi. cxiij. viso instrumēto. lib. ij. & in ꝯsi. cciij. cōsideratis verbis. eodē lib. ij. & dixi in. c. in pñtia. de ꝓba. col. xvij. & idē tenet Imola in consil. xxxviij. in casu premisso. & Cuma. in cōsi. clxvj. vbi dicit hoc presertim procedere in cōtractu stricti iuris. ¶ Et qd dictū est etiā se-quitur Roma. in ꝯsi. xxxv. visa facti serie. & Cor. perusi. in ꝯsi. lxxiiij. de duobus. col. fi. & in consil. clxxj. post redditum consi lium. col. fi. lib. iij. & in ꝯsil. ccxxxiij. in hac cōsultatiōe. lib. iiij.

105 ¶ † Predicta conclusio habet locum quando in contractu dicitur de filijs: secus si dicatur de liberis: quia tūc etiam in contractibus femine includuntur: vt no. Bald. per illum tex. in. l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. Pet. de ancha. in cōsi. cxxv. visis. Alex. in. d. §. liberos. & in cōsi. lxxx. viso. lib. s. ¶ Sed tamē talis differētia nō videtur ꝓcedere sine dubio. q: ratio dicte. l. veteribus. ff. de pactis. etiā videtur militare in liberis: q: sicut appellatiōe liberoꝝ veniūt femine cū ma-sculis. d. l. sed si hac. §. liberos. & in. l. fi. ff. de cēsi. & in. l. cogno scere. §. liberorū. ff. de verbo. signi. Eodē modo appellatione filioꝝ veniūt filie. vt. s. dictū est. Et tū in cōtractibus nō ve-niūt: per. d. l. veteribus. que quidē etiā videt militare in libe ris. nā etiā quādoq appellatione liberoꝝ nō veniūt femine. l. liberos. ff. de senato. vnde concludendū videtur. vt. j. dicā. ¶ Secūdo / cōclusio. s. facta in cōtractibus nō haberet locū quādo absurdū sequeretur si femine in cōtractu nō include-rentur: vt Alex. declarat in. d. l. sed si hac. §. liberos. & in ꝯsi. lxj. sup eo. lib. s. s. alleg. & ibi respōdet ad illū tex. i. §. liberos. ¶ Tertio / predicta conclusio non videtur habere locum in donatione que late debet interpretari. c. cū dilecti. de dona. ¶ Et ad hoc allego decisionē Ang. in cōsi. ccxlij. super primo. in fine. Cardi. in cōsi. lxiiij. quod dicta vera. & dixi in ꝯsi. xxxij. ¶ Postremo aduertendū videtur q: licet cōmunis sit opi. q in cōtractibus masculinū non cōcipiat femininū: vt patet ex supradictis: tamē ista opi. non probatur iure: q: reg. l. veteri-bus. dicit / q in re obscura & ambigua interpretatio fit cōtra vēditorem & contra locatorē qui apertius potuit legē dicere. Sed hoc in isto casu nō videtur adaptari; quia non videtur

obscurū nec ambiguū quādo dicitur de filijs quin cōprehendant filie: q: hoc semper habet locū quod masculinū cōcipit femininum. d. l. qui duos. de leg. iij. Et cum ista sit regula: res clara & certa dicit pro eo qui fundat in regula: vt not. Bar. in l. quoties. ff. si quis cau. Et quia hoc est in vltima voluntate: vt. s. dictū est. ergo pariter idē videt esse in contractibus q: ratio diuersitatis efficaciter reddi nō pōt. nec valet rō Alex. in. d. cōsi. lxx. dum inquit qd in vltimis voluntatibus fit larga interpretatio. l. in testamētis. ff. de reg. iur. q: illa reg. non habet locū in legatis in quibus attendit qd minimū est. l. num
106 mis. de leg. iij. l. apud iulia. §. seio. de leg. j. †Et tñ in legatis masculinū concipit femininum. d. l. qui duos. & l. seruis. Ergo non videt obscurū legatū qñ masculinū concipit femininū. Ergo. l. veteribus. non videt habere locū in tali casu. ¶ Et ad hoc facit qd doct. dicūt de liberis: nam idē videt dicendū de filijs ex quo ratio diuersitatis assignari non pōt: vt. s. dictū est. Et q: etiam in materia odiosa: vt. j. videbimus in dispositione. l. masculinū concipit femininū. l. si quis id qd. ff. de iu
107 risdictiōe omniū iudicū. Ergo idē in contractibus videt †in qbus licet debeat fieri stricta interpretatio. l. qcquid astringende. de verb. oblig. non tñ verba cōtractus magis restringi debēt ꝙ si materia esset odiosa. Et de hoc aliqd dicit Cor. Perusi. in cōsi. clxxvij. circa qd. lib. iiij. & in cōsi. ccxxxiij. lib. iiij.
108 s. alleg. ¶ †Tertia est questio in dispositione legali in qua cōmuniter omnes tenēt ꝙ regula habet locū si lex loquit de eo etiā in ea intelligit. l. j. §. j. ff. de consti. pecu. l. iij. in prin. ff. de neg. gest. ¶ Et hoc etiā procedit in materia odiosa & penali: vt dicit Cy. post Odof. in. l. quicunqꝫ. C. de ser. fug. Et idē dicit Alb. per illū tex. in. l. si quis id qd. ff. de iurisd. om. iud. & ibi etiā allegat text. in. l. ait diuus. ff. de iure fisci. vbi verbū quicunqꝫ masculū & feminā cōtinet. & idē est in ver. si quis. l. j. ff. de verb. signi. & no. per glo. in. c. generali. in ver. vniuersos. de elec. in. vj. & facit tex. in. l. si quis in tantā. cū glos. fi. in prin. C. vnde vi. & in. c. si qs suadēte. xvij. q. iiij. iuncto. c. mulieres. de sent. exc. & in. l. si quis maior. C. de transac. cū glo. in. l. cū proponas. eo. tit. & in clemen. j. cum glo. in versi. eos. de sepul. Et ex his verificat qd no. Ang. in consi. cclxxxix. viso testamēto. vbi inquit: ꝙ qñ masculinū profertur a lege semper concipit femininum. alleg. Jo. an. in. c. fi. de electionibus in. vj. ¶ Non omitto tñ ꝙ in casu. l. si quis id qd. nō videt materia odiosa: q: interest reipub. ꝙ delicta puniant. l. ita vulneratus. ff. ad
109 leg. aquil. c. vt fame. de sen. exc. †Et qñ tractat de interesse

reipublice materia reputat fauorabilis & extẽsio fit etiam in materia penali. vt no. Bar. in. l. quẽadmodũ. C. de agri. & cẽsi. lib. xj. ¶ Et ita dicit Cor. Peru. in cõsi. cxxxiij. lib. iiij. §. alleg. Et idẽ dicũt Moder. in. d. l. si quis id quod. ¶ Sed rñdetur q illud est verum qñ delictũ remaneret impunitũ: al's secus. vt declarat Bartol. in. l. ij. §. exercitum. ff. de his qui notan. infa. ¶ Secũdo potest rñderi q in penis causa imediata est fauor reipublice. Et cã immediata attendit que principalis est. Et ita respõdet Soci. in. l. j. in prin. colũ. fi. de verbo. oblig. alleg. Bal. in. l. fi. C. de interdi. matrimo. ¶ Predicta pclusio limitat primo vt procedat in materia indifferẽti. secus si materia penitus nõ cõueniret feminis: vt in isto casu Domini. dicit in. d. c. gñali. cũ simi. vt dixi. §. in prin. nã ista limitatio semp intelligitur p ea que. §. dicta sunt. ¶ Secũdo ista cõclusio hz locũ vt dictũ est etiã in materia odiosa. Et hoc intelligit in odio rationali: secus est in odio irrationali prout est qñ vnus pro alio punit: q2 tunc masculinũ nõ pcipit femininũ. vt no. Bar. in. d. l. j. ff. de verb. signi. per. l. quisquis. C. ad le. iul. maiesta. & Domini. in. d. c. gñaliter. Areti. in cõsi. xxix. in facto. & facit qd no. Bald. in. l. quicũq3. col. iij. in vsi. sed pone statuto. C. de ser. fugi. vbi inquit/ q si filij bannitor nõ possunt morari in ciuitate. hoc statutũ nõ intelligitur de feminis. ¶ Sed tñ aduertendũ est: q2 tex. in. d. l. quisquis. per quã monẽtur doc. ad ita dicendũ etiã videt feminas includere. Sed ibi ex dispẽsatiõe excipiunt: quia imperator vlterius ita declarando processit. ¶ Secũdo in. d. l. quisquis nõ veniũt femine alia ratiõe: q2 est facta ibi distinctio de masculis & de feminis. et ita illum tex. intelligit Bal. in. d. l. quicũq3. col. iij. de seru. fugi. & facit quod not. idẽ Bal. in. l. in multis. §. de statu homi. & §. dictum fuit. ¶ Tertio etiã dici potest q in. d. l. q̃squis. materia nõ ita cõueniebat feminis sicut masculis: q2 in feminis nõ est tãta auda-
110 cia: vt no. Bal. in. d. l. quicũq3. col. iij. ¶ † Tertia pclusio. §. facta nõ habet locũ qñ lex de masculo loquit per modũ qualitatis: vt q2 dicat religiosus vel medicus. nam tali casu masculinum nõ concipit femininũ: vt not. Domini. in. d. c. generali. per text. in cle. eos. vbi Card. in fi. idẽ. tenet de cõsang. & affi. p illũ tex. ibi: religiosos & moniales. Ad idẽ tex. in. c. qm̃. §. hoc etiã. de simo. vbi similiter fit specialis noĩatio de monialibus et monachis. Ad idẽ facit tex. xxvij. q. j. in. c. impudicas. et sequitur Alex. in psi. cxxxv. circa primũ. col. pe. li. j. & Bar. vero. in cõsi. xxvj. magnifice & generose. ¶ Sed tamẽ ista limitatio nõ videtur pcedere sine dubio/ quia si materia conueniat ita

mulieribus sicut religiosis. idem dicendum videtur: vt not. Card. in cle. j. in. v. q. de rescrip. Et certe nō videtur differētia in noīe appellatiuo cuius qualitatis vel alio nomīe. Et ad hoc facit tex. in. l. quicūq3. C. de ser. fugi. vbi quod dicit de seruo fugitiuo etiā vr̄ habere locū in fugitiua: et tn̄ est nomē qualificatū: et ita tenendū videt.

111 ¶ †Quarta conclusio. s̄. facta nō habet locū in materia correctoria[a] quia masculinū non concipit femininum: vt not. Alex. in. l. gallus. in prin. col. vj. de libe. et posthu. ¶ Postremo etiā aduertendum est/ qz licet fm cōem opi. s̄. dictum sit q in dispositione. l. etiā in materia odiosa masculinū cōcipiat femininū: hoc efficaciter nō probat in materia odiosa: quia text. in. l. si quis id quod. cum simi. s̄. allega. nō loquit in masculino precise: sed in termino cōmuni qn̄ dicit si quis: qz de hoīe intelligitur: vt no. Bald. in d. l. j. de verb. sig. Et hoc tenendo dictū Bar. qd̄ cōiter approbatur l3 aliud. s̄. dictū sit. Et in 9triuum facit quia ex quo pprie masculinū nō cōcipit femininū: vt. s̄. dictū est hoc nō deberet habere locū in materia odiosa q̄ debet stricte interpretari. l. cū quidā. de lib. et posthu. et in regu. odiosa. de reg. iur. in. vj. Et ad hoc facit illa distinctio cōmunis q in fauorabilib9 masculinum cōprehendat femininū: nō in odiosis: vt not. per glo. in d. c. generali. cum simi. s̄. alleg. et facit tex. in. d. l. j. §. sed et si in-

a ¶ Correctoria. Jason tenet contra. l. si qd id. col. ij. de iurisdi. omniū iudi. Hier. Chucha.

112 certū. de ventre in pos. mitten. ¶ †Quarto querit quid in statutis? Et videtur dicēdum q etiā masculinū cōprehēdat femininum: vt not. Bar. in. l. iura. in fi. ff. de legi. cum simi. vt tradit Alexan. in. l. si constante. §. fin. col. fi. ff. solu. matrimo. et notat Bar. in. l. j. in fi. ff. de pecu. vbi absolute dicit/ q si statutum loquatur in materia indifferenti masculinū cōcipiat femininū. et sequitur Areti. in 9si. copiose et eleganter. col. j. et idem not. Bal. in consi. xlvij. factum tale. lib. v. Et ideo statutum de primogenito habet locum in primogenita: vt not. Bald. in. l. in multis. ff. de statu homi. et sequitur Roma. in consi. xcviij. quo ad id. circa finem. et idem Fulgo. in consilio. ciiij. visis.

¶ Jn contrariū tamen facit: quia in statuto saltem odioso qd̄ stricte debet interpretari nō videt q masculinū cōcipiat femininū. Et ita in statuto penali arguit Alexan. in cōsi. cxxxv. lib. j. s̄. alleg. Et idē Bartho. Veron. in 9si. xxvj. s̄. alleg. et idē in statuto tradit Alexan. in 9si. xxiiij. animaduersis his. col. ij. antepe. lib. ij. vbi cōcludit q statutū de habitatore non habet locum in muliere habitatrice. et idem Alexan. in consi. xxviij.

preclare et subtiliter. col. iij. li. iij. cōcludit quod statutū cōtra ius cōe quod loquit in filiofamilias nō habet locū in filia: vt not. Cor. Peru. in cōsi. xiiij. in presenti. li. ij. ¶ Domini. in. d. c. generali. col. ij. distinguit quod si masculinū pfert a statuto sub termino cōi: idem est quod in dispositione legis: quia masculinū cōcipit femininū. Si vero statutū precise in nomine masculino loquitur in materia exorbitanti masculinū nō cōprehēdit feminum: secus in materia fauorabili. Unde infert quod si statutū excludit matrē vt nō succedat filio nō habebit locū in filia. et ad hoc facit qđ no. Bal. in. l. quicūque. col. iij. in ver. sed ponet. C. de ser. fugi. vbi inquit quod si statuto cauetur quod filij bannitorum de ciuitate expellant non habet locū in feminis: quia in illis est minor audacia: et statutum de adultero non habet locum in adultera: vt not. Bal. in consi. vl. factum tale est. lib. v. in fi.
113 ¶ † Quinto vidēdū est de priuile. Et Bal. in. d. c. ad audictiā. l. j. col. fi. vñ. qro nunqđ. de rescri. dicit quod vsu veterū masculinū cōcipit femininū etiā in puilegijs. et idē Domini. in. d. c. gñali. col. iij. in vñi. tertio casu. vbi infert quod puilegiū immunitatis cōcessum alicui ex filijs etiā filiabus cōpetit. ¶ Et ad hoc facit tex. in. l. f. §. fi. de inmu. vbi excipiunt descēdētes ex feminis/ nō autē femine. Et p hoc videt dubitādū de eo qđ voluit Signo. in psi. clxxx. in. q. vbi inquit: quod puilegiū legitimādi filios datū alicui nō intelligit de filiabus. Nam opi. cōis videt in cōtrariū quia etiā in priuilegijs masculinū concipit femininū. Et cōtra Signo. facit/ quia potestas legitimādi est fauorabilis/ et late dz interpretari: vt no. Jo. and. in. c. fi. de simo. p illū tex. et Abb. ibi post alios sequitur. et idē Oldr. dicit in cōsi. clij. factū tale est. in prin. et Domini. in. c. quāuis. el. ij. de prebē. ¶ Et ad predicta notandū est qđ tradit Cor. Perusi. in cōsi. clxxvij. circa qđ lib. iiij. et qđ not. Fulg. in consi. cxxf. supposita. vbi in mādato pape de charitatiuo subsidio moniales includūt. et Car. consi. cxxxv. puto. et Domini. in ca. ne aliqui. de priuileg. in. vl.
114 ¶ † Sexto idē est in rescriptis: vt no. Archi. in. d. c. si qs. xvij. q. iiij. vñ sub illa clausula. et qdā alij etiā femina cōprehendit: vt no. Spe. in ti. de rescrip. psenta. §. fi. vñi. sed qrit vtrū. col. f. in fi. Jmo. i. l. si ita scriptū. de leg. ij. et Domini. in. d. c. gñali. col. iij. vñi. quarto casu. et no. in. c. significauit. de rescrip. vbi Abb. hoc tenet quia rescriptū est modici piudicij. de quo ibi late insi
115 stit And. sicu. col. iiij. ¶ † Septimo idē in snia in verbis iudicis: vt no. Archi. in. d. c. si qs. xvij. q. iiij. Et illud dictū Alexan. extēdit etiā ad verba arbitri. in cōsi. f. col. vl. lib. v. ¶ Sed tñ de snia dubitari potest quia est stricti iuris: vt no. Jnno. in. d. l. si

ita scriptū.de leg.ij.¶ Et cōfirmatur quia ex verbis sententie plus inferri nō debet q̄ ex his necnō inferat. Bart.in.l.iulianus.col.iiij.ff.de cōdi.inde.& Fulg.in consi.cxl.presuppositis.in.ij.dubio.& dixi in cōsil.xliij.circa fi.Et de hoc etiā no.Alex.
116 in.d.cōsi.j.col.vj.¶ Octauo†quid in officijs? Bal.in.c.ad audientiā.el.j.circa fi.v̄si.sane in officijs.de rescrip.tenet q̄ nō.vn̄ infert q̄ si q̄s in testamēto dedit executores fratres suos nō intelligit de sororibus:q: femina inualidū habet consiliū.¶ Et ex tali rōne videt q̄ dictū de officijs pcedat in materia differenti:prout regulariter est in officijs:vt in hac.l.femine.
117 ¶ Nono†specialr dubitat an appellatione fratris/soror includat de iure cōi:hoc clarum videt in dispositione.l.q: iura hoc expsse dicūt.l.tres fratres.ff.de pac.vbi gl.& in.l.luci⁹.§.quesitū.de leg.iij.& in.l.luci⁹.in pn.vbi gl.ff.fami.her.& in.l.lucius.§.meuia.el.ij.ff.ad treb.& not.Fulg.in consi.lxxj.mulier.¶ Et hoc pcedit etiā si verbū fratres/ab hoie pferat:vt not.Ange.in.d.l.tres fratres.in.d.§.q̄sitū.& in.d.§.meuia.& sequit Alex.psi.viij.aiaduersis.col.ij.lib.iiij.Et Pau.de ca.in.d.l.fratres.vbi ipse distinguit an pferat in numero plurali vel singulari.¶ Sed magna dubitatio est an hoc habeat locū in statuto? Pe.de anch.in.c.j.de psti.quē refert Alex.in.d.psi.lxxv.tenet/q̄ nō in statuto odioso.& idē Pau.de ca.in psi.cccxl.hereditas predicta quē refert Frā.de cur.in cōsi.ix.Et cōcludit Pau.de ca.in.d.cōsi.q̄ statutū excludens sororē a successione fratris nō hz locū in successione sororis.& idē tradit Benedi.cap.in cōsi.lxij.cū viso.circa fi.q̄ tenet q̄ non:q: non pprie masculinū cōcipit femininū.Et quia sunt diuersa noia frater & soror & nō est idē sicut est i filio & filia.Et hoc idē in casu substitutiōis.no.Ful.i psi.xxxiiij.dn̄a Catherina:q: nō pprie masculinū cōcipit femininū:ideo appellatione fratrū nō veniūt sorores.Et idē in statuto exorbitāti tenet Cor.perusi.in cōsi.xciiij.circa prin.lib.ij.in pn.¶ In cōtrariūᵃ aūt est decisio Bal.in cōsi.xlvij.factū tale.in v̄.dubitatur.lib.v.vbi inquit/q̄ in dispositiōe legis & testatoris appellatione fratris soror cōprehēditur.Et idē dicit in statuto si eadē ratio sit.& idem tradit Alex.in cōsi.lxxv.Animaduersis.col.ij.li.iiij.S.alleg.et late Frā.de cur.in cōsi.ix.Ticinēsi statuto.& Lu do.Bolo.in consi.lx.tota difficultas videtur in perscrutādo an sit eadem ratio in sorore que est

a ¶ In cōtrariū. Ui de hip.de mar.i suis sing.xxxix.incipi.capias vnuz de pane lucrādo vbi alleg.plura consilia doctorum tenentium hanc partem,Inier,Chucha,

in fratre. Nam ubi esset diuersa ratio allegata. s. in contrarium procederent et exemplum habetur per Alexand. in consilio. xv. viso testamento. lib. iiij.
118 ¶ † Decimo notandũ est de quibusdã verbis specialiter. Nã appellatione coniunctorũ vtrũque sexus cõprehẽditur etiam de proprietate sermonis. Alex. in cõsi. xv. circa dubitationẽ.
119 col. fi. lib. ij. ¶ † Idem est appellatione propinquorũ. Bal. in cõsi. ccccxxxiij. in. q. lib. iij. idem est appellatione proximorum vt no. Ang. in ɔsi. cclxxxix. viso facto. idẽ est appellatione descendentiũ: q2 veniũt masculi et femine. Alex. in consi. clx. viso
120 themate. lib. ij. ¶ † Idem est appellatione posterorum. Anto. de but. in cõsi. ix. viso puncto. in. §. dub. cum si. vt. s. dixi. et tradidit Pe. de anch. in consi. ccccxxxix. pro maiori intelligẽtia.
121 col. iiij. ¶ † Et sub nomine auunculi matertera non cõprehẽ-
122 ditur. Cor. perusi. in consi. cclxxi. lib. iij. ¶ † Ultimo econtra
a femininũ[a] non cõcipit masculinũ. l. si ita scriptũ. de leg. ij. no. per glo. in. §. fi. qui da. tut. testa. pos. in. l. §. ff. de verb. sig. Ideo ancillis legatis masculi non continent. l. seruis legatis. de leg. iij. Nam hoc esset contra naturã quam ars quantũ potest imitatur: vt dicit Card. in cle. §. in. ij. q. de sepul. in fi. et clemẽ. §. iiij. q. de elec. Et ideo nomine abbatisse abbas non cõprehenditur: vt per glo. in cle. ascendẽtes. de sta. mona. ¶ Et hoc intelligitur nisi esset eadẽ ratio in masculo que est in femina: vt dicit Ant. de but. in. c. fi. char. ix. de consuet. quem referunt et sequunt Mod. in. l. si quis id quod. ff. de iurisd. omnium iud. ¶ Sed hoc non videtur verũ: quia tunc non esset differentia inter masculinũ et femininũ contra. d. l. si ita scriptũ. ¶ Et cõtra illud dictũ Anto. de but. allego tex. notabilem. in. c. quoniam. in prin. de simo. vbi pena que mulieribus imponit non habet locũ in masculis in quibus tamẽ erat eadem ratio. Et illum text. ad hoc ponderauit Jo. de ana. Sed illud quod dicit Ant. de but. posset habere locũ quando dictũ fuisset de femina gratia maioris frequentie. Ex quo infertur ad questionem quam Albe. ponit in. §. parte statutorũ. q. ciiij. incipien. sed quid si statutũ sit in villa quod quis non teneat capras sub pena an habeat locum in hyrcis. dicit fuisse determinatũ mutine quod non de cons. Alberti papi. per regulam. d. l. si ita scriptum. quia femininum non concipit masculinum. ¶ Dicit tamen Alb. quod vidit contrariũ obseruari propter identitatem rationis et dici

a ¶ Femininus. Uide Alex. in. l. sed si hac. §. liberos. de in ius vocando. et in consi. xvi. iiij. volu. et consi. lxvi. Hier. Chucha.

potest expressum fuisse de capris propter maiorem frequentiam vt dixi. Et ad hoc facit glo. in 123 l. f. C. de rap. virg. ¶ † Appellatione tamen persone masculus cōtinetur: vt no. Bal.ª in. l. quicunqʒ. col. iij. versic. idem si statutū diceret quecunqʒ persona. C. de ser. fug. Et idem dicit ibi nomine vniuersitatis per. l. metū. §. animaduertēdum. ff. qđ me. causa. Et idem dicit Bald. in. d. l. quicunqʒ. de nomine aquile: quia masculus ꝛ femina comprehēditur. Et in hac. l. hec satis sint.

Philippus Decius regius senator Delphi.

¶ Sequitur. §. Item impuberes.

Item impuberes ab omnibus officijs ciuilibus debent abstinere.

1 Nota regulā † ꝙ impuberes ab omnibus officijs ciuilibus remouent. Et ideo nō tenet pater q̄ cōsentit filiū infantē creari decurionē qꝛ creatio nō valet. l. lucius. §. p infante filio. vbi glo. ff. ad munic. Et idē est in officijs ecclesiasticis q̄ impuberibus nō cōferunt. c. indecorū. de eta. ꝛ quali. c. sup inordinata. de preb. ¶ Et ista regula generaliter ꝓcedit adeo ꝙ etiā ꝓpter penuriā hominū impubes non admittit. 2 l. ij. §. fi. ff. de iur. imu. ¶ Scdo ampliat † vt etiā iudex eligi nō possit ita ꝙ officiū debeat exercere post pubertatē qꝛ tēpus electionis ꝯsiderat: vt no. Bar. in. l. impuberē. in prin. ff. de fal. vbi dicit ꝙ pupillus notarius creari nō pōt hoc modo vt postea factus maior officiū exequat. alle. l. excusant. in prin. ff. de exc. tu. ꝛ tex. in. c. si eo tēpore. de rescrip. in. vi. ¶ Sed hoc dictū dubitabile videt: qꝛ vt. j. dicam impubes pōt habere officiū ꝛ dignitatē sine administratione. Ergo nihil repugnare videt quominus cōstituat notarius cōferendo exercitiū post tēpus pubertatis ꝛ qꝛ tunc dum est impubes nihil facit iudicio intellectus impuberis. Sed postea post pubertatē exequit officiū ſm iudiciū qđ tunc hʒ. Secus esset qñ actus in effectu haberet fundamētū a iudicio pupilli dū est pupill᷒. gratia exēpli: si minor. xiiij. annis faceret testamētū conferēdo

a ¶ Bald. Adde eundem in. l. omnes populi. de iu sti. ꝛ iure. col. pen. ꝛ Barb. c. de lecti. đ fo. comp. col. viij. ꝛ si vis videre latiſ. de pluribus verbis puta si lij app. an veniat filia ꝛ hꝛci appel. an veniat capra ꝛ verbū si quis si comprehendat feminā verbū raptor ꝛ de simili bus vide Barba. in clem. j. de electi. vbi multa dicit in col. xj. vſqʒ ad xx. Micro. Chucha.

eius testamentũ post tempus pubertatis. Certe hoc non valeret: vt est bonus tex. in. l. si minor. ff. de ser. expor. ibi cõsilio eius quasi parũ firmo resistit. & facit tex. in. l. f. §. fi. ff. con. mo. ¶ Non obst. iura allegata p Bart. q: habẽt locũ qñ electio fit simplr. Secus qñ facta est cõferendo exercitiũ in tẽpus habile: de quo tñ videndũ est qđ dixi in. c. post cessionẽ. de pba.
3 ¶ †Tertio pupillus phibet hic: q: iudicio caret: vt dixit tex. in. l. cũ ptor. §. nõ aũt. ff. de iud. & in. §. pterea. insti. qui. nõ est permis. fac. test. & facit tex. in. l. f. §. impuberes vero. C. de fal. mo. Idcirco tertio ampliat ista regula vt 9riũ p viã dispẽsationis a principe cõstitui nõ possit: q: sup defectu iudicij naturalis dispẽsari nõ põt: vt no. Inn. in. c. sciscitatus. de rescri. Bal. in. l. bonarũ. C. qui admit. fa. test. in. l. fi. C. de test. mili. cũ si. vt not. tradit ibi Alex. Et videt hoc pcedere nisi pupillus esset doli capax: q: cũ eo videt ꝙ princeps dispensare possit: vt no. Ang. & sequit Alex. in. d. l. fi. p illũ tex. de testa. mili. & ad hoc facit tex. in. d. l. de minore. in pn. ff. de q̃sti. vbi in crimine lese maiest. impubes habilitat ad testimoniũ. & facit gl. in. c. statutũ. in ℣. in canonicis. de rescrip. in. vs. q̃ dicit ꝙ papa ex certa sciẽtia põt causam pupillo cõmittere. Et de hoc tradit
4 Abb. & Mod. in. c. cũ vigesimũ. de offi. dele. ¶ †Et pdicta regula nũc limitat vt pcedat in officijs & dignitatib' cũ administratione. Secus esset in officio & dignitate simplici q̃ non haberet administrationẽ ad quã etiã pupillus habilis videt: vt no. Bal. post Odof. in. d. l. fi. per illũ tex. de test. mili. Et idẽ Bal. p illũ tex. in. l. sed & milites. §. iam aũt. ff. de exc. tu. vt no. Bar. in. l. f. col. x. ver. ex pdictis patet. C. de dig. lib. xij. vbi inquit ꝙ infans licet nihil intelligat miles creari põt. Et hoc sepenumero faciũt barones & reges q̃ faciũt eorũ filios paruulos milites: vt Albe. dicit in. d. l. fi. Et ista rõne etiã infanti feudũ cõcedi põt: q: magis habet naturã beneficij ꝙ 9ctus. Et licet nõ possit iurare. l. iusiurandũ. §. pupillo. ff. de iureiu.
5 †iuramentũ nõ est de substãtia feudi. ita Bal. dicit in. l. si qs seruo. C. cõmu. de manu. & facit tex. in. l. quã tuberonis. §. pu-
6 pillũ. ff. de pec. vbi pupillus põt habere peculiũ. ¶ †Et eodẽ modo in ecclesiasticis põt pupillus habere canonicatũ in ecclesia cathedrali licet vocẽ dare nõ possit. c. ex eo. de elec. in vs. no. in. c. fi. vbi glo. de iudi. in. vs. ¶ Et põt etiã pupillus habere prebendã in ecclesia: vt not. Bal. in. l. administrãtes. §. q̃ corporis. ff. de excu. tu. & est tex. in. c. ex insinuatione. de simo. de quo Fede. trad. in 9si. xlix. dñe Raynu. & in cõsi. cxxxij. Casus est talis: quedã est canonia. Et late Abb. in. c. super ordinata. de

nata.de preb͞c.Nā etiā pupillus potest habere ordines mino
res in quibus sufficit septēniū:vt p glo.lxxvij.dist.in summa.
& in cle.fi.de eta. & qualit. ergo etiā poterit habere beneficia
simplicia:vt.s.dictū est:q2 ille qui reputat habilis in ordini-
bus etiā in b͞nficijs d3 habilis reputari.c.ō his.vbi gl. xxviij.
7 dist.in.c.accepimus.de eta.& quali. ¶ †Secūdo/ regula pce-
dit nisi pupill9 iure hereditario dignitatē cū administratiōe
cōsequeret:vt patet in filio regis q̄ mortuo patre succedit:vt
no.in.c.grandi.de sup.neg.prel a.& no.Bal.& Ang.in.d.l.fi. de
testa.mili.& idem Ang.in.l.cum pretor.§.non autem.ff. de iu-
di.Et tunc debet regi per tutorē:vt not. Oldra.in cōsi.lij.que-
stio talis est.Jo.and.in addi. Spec.in titu.de tuto.in rub:.cū
similib9:vt tradit Alex.in.d.l.fi.& Abb.in.c.cū vigesimū.col.
ij.de offi.deleg.& Jo.de ana.in rub:.de delic.puc.col.f.
8 ¶ †Et per istā regulam infertur q pupillus nō potest esse no
9 tarius:vt no.Bal.in.d.l.impuberem.in prin.de fal.† Et eodē
modo nō potest esse testis.l.iij.§.lex iulia.l.inuiti. in fin.ff. de
testi.§.testes autē.instit.de testa.q2 eius testimoniū esset: si-
cut si cecus testificaret de coloribus:vt Bal.dicit in.l. testiū.
C.de testi.col.ij.ver.redeo ad primum.
¶ Et licet non opponatur eius dictum non valet:q2 ipso iure
est nullum:vt no.Ang.per illū tex.in.§.f.in auf.de testa.
¶ Et non videtur q etiam in defectum aliorum impuberes
admittantur propter defectum iudicij naturalis/ex eo quod
supra dictum est per.l.ij.§. fina. ff. de iure immunitatis. licet
secus esset in alijs testibus qui ob alium defectum repel-
luntur.
¶ Et ista conclusio fallit in crimine lese maiestatis in quo pu
pillus ad testimoniū habilitat.l.de minore.in prin.ff.de que-
stio. Secūdo fallit quo ad iudiciū faciendū si sit doli capax:
vt not.per glo.in.l.inuiti.l.ij.in fi.ff.de testi.& no. Bar.per glo.
ibi in.l.fi.C.de his quib.vt indig.& in.l.ex libero.§.fi.ff.de qō.
Non tamē facit iudiciū plenū sed aliquale:vt not. Bartol.in
l.maritus.s.de questio.
10 ¶ †Tertio & vltimo limitat nisi sit maior factus: q2 testifica-
ri pōt de his q̄ vidit in pupillari etate fm glo.in.l.iij.§. lex iu
lia.s.de testi.in.l.notionē.§.instrumentorū.de ver.sig.in.l.ad
testiū.in prin.ff.de testa.& in.§.sed neq3.institu.de testa. & no.
Spec.in titu.de testib.§.f.ver.sed nunquid factus impubes.
Et hoc est verum in his que vidit dum esset proximus puber
tati:vt not. Bartol.in. d. l.ad testium.in princip.& in dicto. §.
instrumentorum.& est cōmunis opinio: vt dicit Areti.in. d.l.

a ¶ Ad testiū. Hec opi. est etiā cōmunis de iure canonico. circa quā vide Fel. late post alios. c. cū nobis. de pscri. iij. col. in cā crimiali requirit q sit etatis. xx. ann. vt. l. in testimoniū. §. ð testi. Sʒ an vbi delictuʒ aliter nō posset pbari admittāt ipuberes. Alb. q sic in. l. i testimoniū. §. de test. qð tū nō credo verū p no. p Bal. i. l. testiū. C. de testi. h. co. τ per ea q dicit l hic do. phi lip. i ℣. τ p istā. τ maxime: q: in criminalibus pbationes de- 2 bēt esse luce clariores. l. fi. C. de pbat. τ p tex. in. d. l. i testimoniū. q nō sine misterio statuit etateʒ. xx. anno. i cā criminali. 3 Hier. chu. ad testiū. a τ Ang. are. in. §. testes. insti. de testa. ¶ Sed tamen considerandum est: q: hoc non videtur verū. Nā ex quo eorū dictū refertur ad tēpus pupil. etatis in quo nō habebat iudiciū nō videtur valere testimoniū: q: factus pubes non deponit prout nunc sed prout tūc. facit text. in. l. iij. §. fi. ff. cōmo. vbi factus maior nō obligat pro cōmodato facto in etate pupillari.

Philippus decius Valen.

¶ Regula. iij. Ulpianus.

E Jus est nolle: qui potest et velle.

Sta regula vltra glo. meli⁹ exēplificari pōt. ¶ Ex eo qð dicit tex. in. l. pater seucrinā. in prin. ff. de cōdi. τ de. τ Bar. ibi ponit summariū hui⁹. l. Et no. illū q illa † q nō est viripotens nō ð: nolle nubere ex q mrimoniū ɔ̄hcre nō potest. Et sic velle nō pōt. bene facit tex. i. l. qs sit fugitiu⁹. §. idē ait si seru⁹. ff. de edi. edic. vbi nolle ð: ille q pt statim facere τ nō fecit ibi: cū posset noluit. Ad idē tex. i. l. nolle adire. ff. de acq. here. vbi nō videt nolle adire q nō pt. Et ista rōne dicit q † religiosus nō hʒ velle nec nolle. c. si religiosus. de elec. in. vi. τ i. c. si religiosus. de testa. i vi. i. c. fi. de sepul. e. li. no. i. c. nō dicatis. xij. q. f. τ ideo nō nocet nolle ei q velle nō pōt: vt no. bal. p illū tex. i. l. ab administratiōe. C. de leg. vbi post Jac. but. ifert ad statutū qð iponit penā declināti iurisd. ptātis vt nō hēat locū in clerico q ēt si velit nō pt corā sclari litigare. c. si diligēti. ð fo. cōpe. τ hoc late psequit ibi Alex. τ p istū ēt vt. §. τ nolle ēt ð: q facit qð nō possit velle: vt no. Bal. i. c. itelligim⁹. col. ij. de iud. p. l. f. C. de na. lib. vbi ēt bal. i vl. no. idē dicit. ¶ Et p istū tex. dicit abb. i psi. xxij. q dā Jo. col. ij. li. ij. q † ille ð: ppe silere q pt loqui: τ desistere ð: ille q ichoauit: vt no. Cal. i ps. xvi. de ℣. sig. facit tex. de pe. dist. ij. i fi. vbi di-

cit ꝙ illud qd nō est deferi non pōt. Et proprie excusat ille q̄ acceptare pōt ⁊ qui non pōt dicit improprie excusari. gl. no. in.l.f.§.initium.in ver.casum.ff.de postu.⁊ facit qd no.p.glo. in.c.ad dissoluendū.de despon.impu. dum inquit ꝙ nō morit ille qui nō vixit.alle.xxxij.q.ij.in.c.qd vero.⁊ in.c.sicut ex vestrarū.de homici.cum si.vt per gl.in.d.c.ad dissoluendū.⁊ est regula generalis ꝙ priuatio presupponit habitū.l.decem.de verb.oblig.l.manumissiones.de iust.⁊ iure.l.non videt.s.eo.
4 vbi de hoc plene videbimus. ¶ †Et regula istius.l.fm glos. Bar.hic fallit in tutore qui bonorū possessionē agnoscere potest pro pupillo:⁊ tñ illā repudiare non pōt.l.tutor.ff.de bo. posses. ¶ Sed tñ videt dicendū ꝙ imo ista regula etiā in tutore habeat locū.nam ipse nō potest velle cū habeat facultatem adeundi hereditatē vel agnoscendi bonorū possessionē. Ergo etiā bene verificat vt dicat nolle adire vel nolle cognoscere. Sed non sequitur ꝙ licet dicat nolle adire velle nolle agnoscere bonorū possessionē ꝙ videat repudiare:q2 ex eo ꝙ tutor dicat nolle agnoscere nolle adire non infert repudiatio:vt not. in.l. qui se patris.C.vnde libe. vbi declaratū fuit. Bene verū est ꝙ per illū text.in.d.l.tutor.limitat regula.l.is potest.ff.de acqui.here.vbi dicit is potest repudiare qui pōt adire.Nam illa regula habet locū in eo q̄ iure suo ⁊ ex ppria persona adire pōt.Secus si ex persona alterius:vt no.Bart. hic.⁊ sequit Alex.in.l.legatū.ff.de leg.j.in.l.fi. C.de repu.bo. pos.Et hoc etiā non videt verū q2 imo regula.d.l.is pōt. etiā habet locū in eo qui ex persona alterius adire pōt:vt probat in.l.is qui heres.§.fi.ff.de acqui.he. vbi in repudiando volūtas patris ⁊ filij requirit sicut etiam in adeūdo necessaria est vt etiam dixi in.d.l.ij.de repu.bo.poss. Et ideo.d.l.tutor.aliū habet verū intellectū q2 pcedit in eo q̄ ad vtilitatē alterius adire pōt.Nam in preiudiciū alterius repudiare non pōt:vt no.idē Bar.in.d.l.is potest.col.v.vbi alle.gl.hic:q̄ hoc senti-
5 re videt dū dicit ꝙ fallit in tutore ratione officij. ¶ †Postremo ad declarationē ṽboꝝ regule notandū est ꝙ nolle ⁊ velle cōtraria sunt. Et inter ista contraria datur mediū qd est non
a velle[a].vt no.Bar.in.l.iam dubitari.de here.inst.⁊facit qd no. in.l.f.§.scientiam.ff.de tributo.Nam verbū nolle denotat expressam resistentiā nō sic in verbo non velle. vnde dormiens bene dicit non velle sed non dicit nolle.vt tradit Inno.Jo.an.⁊ doc. in.c.prudentiā.§.sexta.de offi.dele.cum si.vt dixi ibi:⁊ in.l.qui se patris.post Alex.ibi.C.vnde

a ¶ Non velle.Add Bald.in.l. verbuz.C. de fideic.

a ¶ Reuocetur. not. vnu casus 6 unicum in a materia reuo. mandati q ubi subest causa reuocandi mandatum reuocatur. l. si cum cornelius. b ff. de solu. ibi nec casus habuisset. Hie. chu. b ¶ Reuocare. hic et dicit iudex q posuit quedam ad confinia donec reuocauerit an eo mortuo expirerent confinia de quo dicit Bar. l. centesimis hic alleg. Bal. l. l. ineptis ubi late Sali. C. de contrahen. empt. late p cañ. in c. si gratiose de rescrip. li. vi. Hie. Chucha.

libe. Et adde Abba. q videt in c. fine litibus. de do. et contu. in ij. col. ¶ Et ad predicta etiam facit q aliud est q in aliquo casu cesset volutas et aliud est q volutas reuocet[a]. gra exépli. morte mandatis expirat mandatu et mandatu no extinguit per morte tanq reuocatu sit a dño. Sed q volutas dñi cessat. l. iiij. ff. loca. na p morte no dicit volutas reuocata q reuocatio est qñ contraria voluntas ponit et talis reuocatio p morte fieri no d. ita notabiliter Bar. dicit in. l. more maioru col. fi. §. de iurisdi. om. iudi. vbi p hoc infert q si aliqs causam delegauerit donec iusserit reuocadu q per mortem no vr reuocare[b]. Allegat bonu text. in c. si delegat. de offi. dele. in vi. et est cois opinio q p morte no dicat act reuocari: vt late Alex. coclu dit q alios refert in. l. cétesimis. §. fi. de v. obli. et est dictu Inno. i. c. ls vndiq. de offi. dele. refert et seqt Ang. l. l. et q. §. de iuris. om. iud. Et sic ille cuius volutas cessat d. no velle. Et nolle d. qui reuocatioñe facit. Philippus Decius Ualentie.

¶ Regula quarta. Ulpianus.

Uelle non creditur qui obsequit imperio patris vel domini.

Nota q non reputat velle ille qui actum facit ex iussu pris vel dñi: ls pcise no cogat obedire: q etiam iubéte dño seruus pot nolle adire. vt dicit tex. in. l. cu pponas. C. de here. insti. Tñ obtéperádo act ille no dicit volutari vt hic d. Et fs gl. hoc intelligit quo ad hoc vt a pena excuset alias secus q etiá volutas coacta volutas est vt p gl. hic q alle. l. si mulier. §. si metu. el. ij. §. q me. ca. et. l. si patre cogéte. §. de ritu nup. Sz certe hoc modo ista rła multu restringit intelligédo illá respectu pene de qua in text. nihil dicit. Et id gñaliter vt vba sonant intelligi pot: q pprie et ve no dicit velle nec act volutari videt qñ fit iussu pris vel dñi: q ex volutate fieri dicit q ex libero métis arbitrio pficiscitur. vt dicit text. xv. q. i. c. i. in. §. volutaté. Et p obediétiá ppria volutas mactat vt inqt tex. viij. q. i. in. c. scié

dū. Et actus nō dicit̄ volūtarius/qñ fit ab eo q̄ poterat cōpel
li vt no. Bal. p illū tex. in. l. nouissime. ff. qđ fal. tuto. auto. ⁊ tra
dit Joā. and. in. c. p̄terea. in ver. extorquēres. de iure patro. ⁊
in rl'a bona fides. in prin. de re. iur. in. vj. cū si. vt dixi in. c. cū
M. de ↄsti. ⁊ facit tex. in. l. rē legatā. ff. de adi. leg. vbi aliena-
tio dr̄ volūtaria qñ nō instāte necessitate sed a mera volūtate
pcedit. Et iō ex p̄dictis bñ infert̄ ꝙ hec rl'a absolute pcedat
prout loquit̄. ¶ Non ob. ꝙ volūtas coacta voluntas dicat̄ vt
in iurib' alle. in gl. ⁊ ad idē tex. in. l. si priuat'. in prin. ff. qui ⁊
a quib. ⁊ est tex. melior de iure. xv. q. j. in. c. merito. qr respōdet̄
ꝙ volūtas est qualificata ⁊ non simpliciter vñ nō ppriē dicit̄
volūtas ex quo nō est simpliciter sed ſm quid. argumento. l.
hoc legatū. ⁊ qđ ibi Bar. de leg. iij. Et ad hoc est tex. ad literā
in. c. maiores. j. §. itē q̄rit̄. de baptis. vbi dr̄ ꝙ coactus dr̄ velle
cōditionaliter ⁊ nō absolute. ⁊ fa. tex. in. d. l. si priuat'. vbi pri
mo dicit̄ ꝙ coactus manumittere volūtatē accōmodauit. Et
postea dicit tex. ꝙ nō fuit volūtas manumittēdi. Et sic simpli
citer ⁊ absolute eius q̄ cogit̄ nō dicitur volūtas. Et in primo
limitat̄ ⁊ declarat̄ illud qđ dicit̄ ꝙ voluntas coacta volūtas
est. Et regula nostra intelligit̄ de volūtate simplici ⁊ ppria.
¶ Secundo qđ dicit̄ ꝙ voluntas coacta voluntas est habet
locū in negotio pprio. Secus est in negotio alterius vt no.
Bal. dicit in rub. de ↄtro. inue. in fin. p. l. j. in fi. ff. de aut. tut. ⁊
idē no. Bal. in. l. ij. §. sed si q̇s. col. fi. C. cōmu. de leg. ¶ Sed cō-
siderādū est ꝙ imo etiā in gerēte negotiū alteri': qr in tuto-
re vel pcuratore volūtas coacta volūtas est dū eligit poti'
hoc facere q̄ aliud malū pati. vt dicit̄ in. d. c. merito. xv. q. j.
Nā rō ista que in facto pprio ↄsiderat̄ etiā in alieno pcedit.
bñ verū est ꝙ cōpulso nō reddit actū nullum in facto pprio:
secus in tutore. ⁊ ita loq̄tur tex. in. d. l. j. in fi. Et hoc idē est in
plurib' alijs casibus. vt no. ibi p gl. ¶ Tertio volūtas coacta
volūtas dicit̄: qñ violētia p̄cise nō infert̄ sed est cōditiona-
lis: puta nisi sic feceris te interficiā. In eo eñi ꝙ elegit ita fa
cere poti' q̄ mori ei' volūtas est vt declarat tex. in. d. c. me-
rito. xv. q. ij. ⁊ in. d. c. maiores. in. §. itē q̄ritur. de baptis. Sec'
qñ q̇s p̄cise cogit̄ aliq̇d facere qr tunc nullo modo cōsentire
videt̄: qr potius dr̄ pati q̄ agere: vt dicit text. notabilis in. c.
satis. qđ met. causa. ⁊ idē habet̄. in. d. c. maiores. ¶ Quarto ⁊
vltimo licet coacta volūtas dicat̄ non tñ est volūtas spōta-
nea. vt no. Abb. p illū tex. in. c. j. de reg. ⁊ est gl. no. xxxiij. q. v. in
c. notificasti. in v̄bo licētia. ⁊ no. Abb. in. c. cū locū. de spōsa.
in. c. abbas. qđ met. cau. Et in hoc etiā cōsiderādū est qr si vo-

luntas spõtanea accipiatur p libera hoc habet locũ in quali bet volũtate simplici q ppie libera esse debet p ea que supe rius dicta sunt. Si vero capiat spontanea volũtas p volũta te eius qui spõte offert tũc spõtanea volũtas a volũtate sim plici distinguitur. Nã spõte fieri dicitur illud quod fit ppio motu et non ad petitionem vt not. dicit Pe. de ancha. in cle. psenti. de censi. in. v. no. vbi expresse dicit q non dicitur spõ
2 te fieri illud quod fit ad petitionem. ¶ †Ultimo notandũ est qd dicit glo. hic p istũ tex. q excusat filius vel seruus q aliqd facit de mãdato patris vel dñi. Et hoc intelligitur in delictis leuib' q nõ habẽt atrocitatẽ vt gl dicit p. l. ad ea. j. eo. Et ad hoc est tex. in. l. liberoꝝ §. excusant. ff. de his. q no. infa. et in l. liber homo. la secũda. in pn. s. ad leg. aquil. et gl. ibi late in sistit. Sec' est i grauib' delictis in quib' nõ excusat fili' vel seru'. d. l. ad ea. q a ɔtrio sensu. et est tex. i. l. seru' nõ in oib'. s. de actio. et obli. et no. Bar. in. l. seru'. ff. de noxa. in. l. nõ solũ. §. si mãdato. col. f. s. de iniur. et ibi in v. idẽ puto. dicit q qlibet iniuria psonalis dicit graue delictũ qtũ ad ppositũ: et lz in grauioribus (vt dictũ est) nõ excuset filius vel seruus ex iussu patris vel dñi: pena tñ mitigat: vt est tex. no. in. l. seruos. C. ad leg. iu. de vi pub. et Bal. et Sali. ibi ad hoc no. illũ tex. Et eo dẽ modo excusaret etiã in atrocib' qñ seruus cogeret a dño sub cõminatione mortis si illud nõ faceret. vt Bar. dicit in. d. l. seru'. de nc rali. Et hoc haberet locũ in quolibet qui tali mõ per metũ cõpelleret. vt no. p doct. in. l. vt vim. s. de iust. et iur.
3 ¶ †Et qd. s. dictũ est de filio vel seruo etiã habet locũ in alijs hominib' sui iuris q ex mãdato alterius excusant: saltẽ in his q sunt de gñe pmissoꝝ. vt no. p gl. fi. in. l. i rẽ. §. tignũ. ff. de rei vẽdi. q dicit de laboratore q pduct' de mãdato pductoris in trauit fundũ alteri': q excusat: et Bar. Ang. et doc. illã sequũt. et tradit no. Bal. in psi. cccclxiij. statuto ciuitatis papie. li. iij. fm nouã formã. et no. Albe. i. l. si qs id qd. col. pe. in vsi. itẽ fa cit. s. de iurif. om. iudi. et idẽ Albe. in. l. f. in pn. col. f. in fi. in v. et bñ facit ista lra. s. de eo p quẽ factũ est. et no. Bar. in. d. l. nõ so lũ. §. si mãdato. col. iij. in. v. sed qro. Bal. i. l. nõ ideo. col. f. ver. et no. q. l. nra. C. de accu. et idẽ Sali. ibi in. f. q. et idẽ Bal. i. auf. ingressi. col. ij. i v. qd dico de medico. C. de sacros. eccle. et facit qd no. Bald. in. q. accusat' de vi turbatiua. col. añpe. v. tertio qrit. ¶ Et pdicta ɔclusio limitat nõ pcedere qñ pdicto labo ratori sit facta denũtiatio. vt dicũt Jmo. et rom. i. l. de pupillo. §. nũtiationẽ. in v. qs forte. p gl. ibi i v. null'. i fi. Et idẽ voluit Ang. i. d. §. tignũ. in vsi. qd intellige, dicẽs q cõtra laboratẽs

nõ obstante ꝓtestatione eis facta est ꝑsumptio doli.ꝛ idem not.Ang.in auth.vt oẽs obe.iud.in.iij.col.in ṽsi.itẽ ex hac lectura patet.ꝛ sequit Alex.in cõsil.xxxvj.visis his q̃ per dños.lib.j.col.ij.ꝛ in cósil.lxxix.visis his q̃ egregie.lib.iij.Et ista videt cõis opi.licet idẽ Alex.cõtradicat in.d.l.de pupillo.§.nũtiationẽ.colũ.iiij.vbi inq̃t/ꝙ laboratores ꝑpter talẽ ꝓtestationẽ nõ debẽt desistere:qꝛ illa denũtiatio extraiudicialis nõ cõstituit illos in mala fide.alle.text.in.l.penul.ff.ꝓ emp.vbi emptor rei aliene q̃ bona fide possidebat nõ cõstituit in mala fide ex eo ꝙ quis extraiudicialiter sibi denũtiauit rẽ esse suã.

¶ Sed respõderi põt ꝙ tex.in.d.l.pe.loq̃t in eo q̃ erat in bona fide causata ex tit.emptiõis:merito illa bona fides nõ alterat ex simplici denũtiatione alteri᷒.Nõ sic videt in laboratorib᷒ quoꝝ bona fides ꝛ credulitas erat solũ fundata in simplici dicto ꝯductoris:ideo ẽt ex simplici dctõ alteri᷒ alterat.Cũ nulla sit rõ quare magis vni q̃ alteri credat.Et sic defenditur ista limitatio q̃ maxime haberet locũ si ꝓtestatio facta fuisset re integra anteq̃ laboratores itrarẽt fundũ.arg.l.si fundũ.ꝛ qd̃ ibi Bar.C.de rei vẽdi.ꝛ ex eo qd̃ dixi respõderi potest ad doctrinã Bar.que facit pro opi.Alex.in.l.qd̃ te.col.pe.ff.si cer.peta.in.l.q̃ in alteri᷒.de reg.iur.cũ si.vt dixi ibi ꝙ quis nõ tenet credere denũtiãti vel protestãti in eo qd̃ nõ pẽdet a facto ꝓprio eius cui fit protestatio:qꝛ in facto alieno est ꝓbabilis ignorãtia nisi facta sit fides ꝑ instrumẽtũ:nã hoc nõ videt habere locũ in laboratore:qꝛ vt dixi sicut fuit facilis ad credẽdũ ꝯductori:ita etiã debet cõtradicẽti credere ꝛ desistere.

¶ Scdo/gl.in.d.§.tignũ.habet locũ ꝑpter ignorãtiã probabilẽ in qua sunt laboratores. Secus ergo videt si ignorãtia nõ esset ꝓbabilis:vt qꝛ essent vicini q̃ ꝑsumunt habere noti-
4 tiã † qꝛ vicinus presumit scire facta vicini.c.quosdã.de ꝑsum.ꝛ no.Bar.ꝛ doc.in.l.j.ff.si cer.pe.Et in simili casu ad ꝓpositũ nr̃m tradit Spec.in tit.de emp.ꝛ vẽdi.§.nũc dicẽdũ est.in fi.ꝛ in terminis tradit Alex.in ꝯsi.xxxvj.li.j.ff.alle.Et pari rõne idẽ esset dicẽdũ in aliis casib᷒ in q̃bus scientia ꝑsumit:vt qꝛ esset fama in loco ꝑpter quã sciẽtia ꝑsumit:vt no.Bar.i.l.is põt co.vj.de acq̃.here.ꝛ i.l.si cui.§.eisdẽ.ff.de accu.cũ si.ꝛ tradit Alex.in ꝯsi.xxxvj.visis his.co.ij.lib.j.ꝛ in ꝯsi.clxxvj.in hac cã.col.iiij.lib.ij.ꝛ in ꝯsi.clix.col.ij.e.li.ij.ꝛ ſm istã limitationẽ ꝓcedit tex.in.l.ij.in fi.in ver.si ṽo.ff.de termi.mot.de quo tex.opponit Albe.ꝛ nõ soluit in.l.si q̃s id qd̃.ff.de iurisd.om.iu.Nã loq̃t ille tex.qñ operarij sciẽter hoc fecerĩt.vt colligit ibi i ṽ.seq.ꝙ si ꝑ ignorãtiã.vbi tex.aduersatiue loq̃t de ignorãtia ex

quo datur intelligi q in dicto ver. si vero immediate pcedēt loquitur qn scienter id factū fuit. et nō placet sol. Moder. in d. §. nūtiatiōe. qui dicūt q in tex. d. l. ij. sequitur qn laboratores cōducebant ad opus illicitū: q: ibi nō pstat hoc: q: illa muta
5 tio lapidū et terminorū de se nō vr de gn̄e prohibitorum. † Ad supradicta etiā esset vidēdū an excuset ille q mādato iudicis aliqd facit. Et regula est q sic in reg. qd qs. de reg. iu. in. vi. et in. l. nō videt. §. qd iussu. ff. eo. et quomodo hoc pcedat et intelligat reseruat dicēdū ibi vbi meli' cadit. Phil. Decius. Valē.

Regula quinta. Paulus.

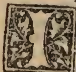
In negotiis contrahendis alia causa habita est furiosorū: alia eorū qui fari possunt. Quis actum rei non intelligant. nam furiosus nullum negotium ptrahere potest: pupillus omnia negotia tutore autore agere pōt.

1 Primo noto q† furiosus nullū negotiū contrahere potest: q: nō inteligit qd agit. §. furiosus. insti. de inuti. stipu. et nulla est eius volūtas. l. furiosi. ff. eo. §. pterea. insti. q. nō est permiss. face. testa. et in omnibus et per omnia loco absentis et quiescētis habetur. l. ij. §. furiosus. ff. de iure codi. l. i. §. adipiscunt. ff. de acquiren. pos. et in. l. vbi nō voce. §. furiosus. ff. eod. in. l. ij. §. furiosus. ff. de procuratoribus. ¶ Et ista conclusio procedit etiā dato q actus per furiosum recte factus fuisset put prudēti cōueniret: q: hoc videtur factū a casu ex quo mēte caret: vt dicitur in. d. §. preterea cum simili. ff. alleg. Et hoc patet: q:
2 †ēt ad pias causas furiosus testari nō pōt: vt Bar. pcludit. i. l. i. in fi. q. C. de sacrosan. eccl. bene facit tex. in. c. fi. de succes. ab intesta. et in. c. sicut tenor. de reg. et hoc videt verū quādo constat talē nō esse sane mētis. als vero ex dispositione que mature et prudēter facta sit: ex quo hic cōstat de furore videtur q nō psumat furiosus. Et hoc modo videt pcedere qd notat Joā. and. in. c. fi. de succes. ab intesta. circa fin. vbi refert testamētū cuiusdā q dicebat furiosus ex eo qd recte factū fuisset Rome in senatu approbatū fuisse et recitat. Bal. in. c. i. in pn. per quos fiat inuesti. Alex. in. l. furiosum. C. q test. fa. pos. et facit quod no. Ang. in. d. l. furiosum. vbi inquit q in furioso qui dilucida habet interualla ex qualitate act' psumit factū qn erat sane mētis cū fi. et tradit Alex. in cōsi. cxij. matureqz. col. iiij. lib. i. et in psi. xxxvi. visis attestationibus. col. penul. lib. ij.
3 ¶ † Secūdo predicta cōclusio que videt loq in cōtractibus ampliat vt habeat etiā locū in delictis in qb' furiosus nō pu

2 ¶ Delicto. Nota tñ ꝙ si culpa sua sit factus furiosus ⁊ delin- quit non excusat. ita Car. in cle. s. de homic. in. vj. ꝙ de delicto tñ cõmisso ante furorem non potest puniri criminaliter. ita Bal. in. c. s. de eo q̃ fra. suũ occid. ⁊ ista est cõmunis opi. de qua vide latissime per Jas. post Alex. l. ex facto. de vul. ⁊ pup. co. x.

nitur. l. sed ⁊ si quecunq̧. §. ij. ff. ad leg. aquil. l. il- lud. §. sane. ff. de iniurijs. ⁊ etiam pro graui deli-
3 cto[a]: puta pro homicidio: vt est text. in. l. diuus. ff. de off. presi. l. infans. ff. ad leg. cor. de sica. in. l. pe. §. fi. ff. de pari. Aliqualis tñ penitentia impo- nit si furiosus post delictũ cõmissum ad sanam mentẽ conuertat: vt dicit tex. xv. q. j. c. si quis in- saniẽs. ⁊ hoc tolerat ne disciplina ecclesie dese- rat: vt dicit in. c. excõmunicatorũ. xxiiij. q. v. vbi imponit penitentia pro homicidio permisso ne disciplina ecclesie deserat. ⁊ in hoc tenet Luc. de pen. in. l. si apparitor. col. fin. de coarta. lib. xj. Sed hoc dictum non videt verũ: q: furiosus pro tali homicidio nõ efficit irregularis. tex. in cle. s. de homi. ergo non videt aliquo modo punien dus. ⁊ q: satis ipso furore punit. d. l. diuus. ⁊. d. l. pe. §. fi. de pari. ⁊ q: ibi dicit tale homicidiũ esse
4 impunitũ. † Et q: factũ a furioso videt factum a casu sine facto psone: vt dicit tex. in. l. fi. i fi. ff. de admi. tu. ⁊ glo. hoc tenet in. d. c. si quis insaniẽs. in ver. ppria. ⁊ ad illũ tex. in prin. respõsio colli- git. Non obst. tex. in. d. c. excõmunicatorũ. q: ibi
5 potest esse culpa q̃ nõ cadit in furioso. ¶ † Et ad

ꝟ. sed pul- chrum du- biũ. ⁊ Bal. in. c. in li- teris. de re scri. ⁊ hoc pcedit e- tiã si ante furorẽ fue rit condẽ- natus: s̃m docto. ibi. Si tñ con staret de si- mulatiõe bene põt puniri. ita Bald. l. fu- riosum. q̃ test. fa. pos sunt. C. in cautel. hic vsus est q̃- dã iudex i p̃ria mea

quadã cautela: nam cũ vellet mandare sententiã executioni ꝯ quendã malefactorẽ fuit oppositũ ꝙ non poterat ppter su- peruenientẽ furorẽ: tũc ipse fecit ponere malefactorẽ in loco vbi erat sagittãdus ⁊ precepit cuidã ex executoribus vt per- cuteret sagitta lignũ in quo malefactor erat. quo facto ipse alta voce petijt confessionẽ: ⁊ sic detecta fuit malitia malefa- ctoris. Qualiter autẽ probet furor: vide Barb. c. cũ dilectus. de suc. ab inte. ij. col. Jas. l. furiosum. s. col. q: q̃s nõ presumit furiosus. s̃m Bal. p illã. l. fi. C. de here. insti. ideo allegãti incũ- bit onus pbãdi: vt p Bal. in. l. nec codicillos. C. de cod. ⁊ Car. cle. s. ff. alle. in. ij. q. ⁊ an probet p testẽ nõ reddentẽ rõnẽ dicti sui. vid Bal. in. l. solã. C. de testi. Pau. de ca. in. d. l. furiosũ. W. E.

a ¶ Furiosus. Et an furiosus gaudeat oibus pui legijs pupilli. Bal. in. l. ij. C. q admitti. et vnu nota/ q lz furiosus no habeat consensum in contractibus habet tn in quasi contractibus. ita Bal. in sua margarita in verb. furiosus. et in dubio si sit furiosus p dilucida itervalla si faciat testamentu vel contractu psumit fecisse tempore no di lucidi intervalli. ita Bald' vbi. s. Hierony. Chuchalon.

a supradicta notandu est q furiosus[a] tn obligat ex causis ex quib' ignorans obligat: vt pbat in l. iij. §. et si furiosi. ff. de neg. gest. et no. per gl. hic et tradit Bar. in. l. iulian'. in. vij. col. ff. de cdi. inde. ¶ Et no. etia casum singu. que gl. hic adducit in quo furiosa filia p cosentiete habet in. l. ij. §. voluntate. ff. sol. mat. vbi vr ille tex. ptex. in. l. qz certu. ff. loc. vbi furiosus no pt haberi p psentiete: qz expsse cosentire no pt. doc. laborat in rone illi'. §. volutate. i. d. l. ij. sol. ma. Ias. ibi dr q i. d. §. volutate. no fingit psensus aut volutas: qz istud est ipossibile i furioso. d. l. q ad certu. sed ibi fingit no ptradictio: qz filia ibi furiosi habet p no cotradicere. ¶ Sed certe hoc vr cotra illu tex. qui expresse dicit cosentire ea qz merito credat: ergo ibi fingit psensus et nullo mo dici potest q fingat ibi no ptradicere qz in vitate no ptradicit filia furiosa. Cu ergo habeam' veritate non est opus fictione: qz fictio cu veritate no connectiret. l. filio quem pater. ff. de libe. et posthumis.
6 ¶ † Preterea in illo casu filia sane metis si no cotradicit habet pro cosentiente vt ibi d: ibi: nisi euidetr cotradicat videri patri psentire: ergo in illo casu no vr differetia an fingat consentire vel fingat no cotradicere. Et ideo stat cotrariu de. d. l. qz certu. qz in filia sane mentis taciturnitas habet pro cosensu qz cotradicere potuisset: secus videt in furiosa. d. l. qz certu. ¶ Sed potest rnderi: vt dicit gl. hic q ibi sit casus specialis et ratio specialitatis vr: qz actio erat cois cu filia: et qz no agit de interesse filie ex quo pr teneret illa iteru dotare si non haberet dote: vt not. per gl. in. l. ij. §. qd si in prts. in. v. dos est. ff. solu. ma. ¶ Secudo principalr no. differetia qua regula facit inter furiosum et pupillu q fari potest: et ide hr in. §. furiosus. et in. §. pupillus. insti. de inuti. stip. Sec' est in pupillo infante qz furioso equiparat: vt a ptrario sensu colligit hic. et ad ide p ista equiparatioe est tex. in. d. §. pupillus. in. l. f. §. adipiscimur. ff. de acqui. pos. in. l. fulcinius. §. adeo. v. ita aut. ff. ex q. cau. in pos. ea. i. l. pupill'. ff. de acq. her. i. l. vij. ff. de cdi. fur. i. l. qd ifans. ff.

de rei vē.in.l.infans.ff.de sica.in.l.inuitū.de ser.vrb.pre.in.§.
preterea.insti.q.nō est pmis.fa.te.in.l.qd pupill⁹.ff.de cōdi.inde.
in.l.pupill⁹.ff.de act.ᵹ ob.in.l.f.C.de fal.mo.limitat in casu.l.
infantis.C.q admit.vbi gl.facit differētiā inter īfantē ᵹ furiosum:de quo ibi dixi. ¶ Et qd dictū est de pupillo infante idem est si infantie prim⁹ sit:vt d: in.d.§.pupill⁹.insti.de inuti.stip.
ᵹ gl.ibi declarat qn̄ dicat prim⁹ īfantie vel pubertati in ṽbo infantie prim⁹.ᵹ idē gl.in.l.pupillū.in.f.glo.ff.eo.not. Bar.in l.f.ff.de noua.col.ij. ¶ Et de hoc quō intelligat ᵹ pcedat videbimus in.d.l.pupillū.ff.e.vbi melius cadit:q: tex.ibi loquitur de pupillo primo pubertati.regl'a ergo ex differētia q tradit hic pcedit in pupillo q sit maior infante ᵹ prim⁹ pubertati q casu hz aliquē intellectū ᵹ act⁹ in eo fundari pt ᵹ suppleri cū autoritate tutoris:vt hic d: et in.d.§.pupillus.de inuti.stipu.
7 ¶ † Et qualiter pupillus obliget no.Barto.in.d.l.f.col.pe.ff.
de noua.cuius dicta reassumit Ang.aret.in dicto.§.pupillus.
colum.f.et videbimus.in.l.pupillus.ff.eod.

¶ Regula sexta. Ulpianus.

NOn vult heres esse qui ad alium transferre voluit hereditatem.

Ista regula melius q gl.dicat exēplificari pōt in casu.l.si qs ita heres instituat.si legitimus.ff.de here.insti.vbi hēs institut⁹ sub cōditione si legitim⁹ heres hereditatē vēdicare nolit.Nā si legitimus cōsentiat q hereditas in heredem institutū transferatur apparet q nō velit esse heres/vt hic dicit: qui eñi rē in alterū trāffert illā nolle ipse habere d:: vt de donatiōe tex.dicit in.l.senatus.§.f.ff.de do.cau.mor. vbi q donat illū potius q se habere mauult.Et q rē hz p derelicto intelligit voluisse in aliū trāsferre ᵹ a se oīno reijcere: vt inqt tex.in.l.f.in.l.si id qd.§.fi.ff.p dereli.in.l.qd seru⁹.in pn̄.ff.de stip.ser.ᵹ in.§.hoc ampli⁹.insti.de re.di.Et ideo hic bene d: q nō vult heres esse q ad aliū voluit hereditatē trāsferre:ᵹ ṽbū istud trāsferre:de
1 quo text.loquit:intelligit de totali abdicatione:† q: plus est trāsferre q cōcedere:vt p gl.in.c.f.de cōmo.i.§.s3 qd princi.in ver.cōcessi.insti.de iure na.ᵹ in.c.lex est.ij.di.q exponit trāslulit.i.cōcessit.Et ideo trāslatus de vna ecclesia in aliā nihil retinet de prima.xxi.q.ij.c.si qs translatus.Et not.Bal.per illū tex.in.l.vlpian⁹.ff.de exc.tut.Et dū in tex.d: hic voluit trāsferre ista ṽba dupl'r intelligi pnt. ¶ primo simpl'r p nuda volūtate vt q: declarauit volūtatē suā eē q hrditas i aliū trāsferat put dictū est in figuratiōe casus p illū tex.i.d.l.si qs ita hēs.

¶ Scdo/illa verba voluit trãsferre intelligi pñt cũ effectu ita q re ipsa hereditatẽ ipse in aliũ transtulerit. Et ita videtur glo. hic intelligere. ¶ Et fm istũ intellectũ hic pbatur qd voluit gl. no. p illũ tex. in. l. fi. ff. de re. diui. q verba hic posita muros trãscẽdere voluerit: interpretatur et
2 itelligit q re ipsa trãscẽderit muros. † Et Bar. ibi p illã glo. infert in statutũ quo cauet q si qs
a voluerit[a] aliquã mulierẽ corrũpere capite puniat. Nã intelligit q cũ effectu illã corruperit. Et ex hoc dicto Bar. infert Frã. de cre. i suo no. xlix. defensaui semel q stãte statuto q si qs voluerit aliquẽ venenare capite puniat q tale statutũ nõ haberet locũ in illo q pparauerat venenum si delictũ nõ fuit psummatũ: q: verbũ illud voluerit intelligit de re ipsa q fecerit. Et p tali expositione etiã est gl. in. l. s. in verb. voluerit. ff. de leg. ij. Et illã no. ibi Alex. i fi. post Pau. de ca. Et ad idẽ est glo. in. l. fi. in prin. C. de cõdi. in ver. voluerit q exponit voluerit. i. elegerit. et in. l. si constiterit. in §. voluisse. ff. fini. reg. et in. l. q si ab initio. ff. si cer. per. et in. c. si diligẽti. in ver. purgare. de fo. cõpe. et not. Bal. Ang. et Imo. in. l. si quis sempronium. §. de here. insti. ¶ Sed tamẽ aduertendũ est in predictis q doctores simpliciter sequunt. Nam talis expositio est cõtra pprietatẽ
3 verborũ: † quia volũtas ab ipso facto separata est et distinguitur. c. s. de eo qui mit. in pos. l. promissor sticbi. §. cũ constituto. §. de cõsti. pecu. Et ideo exponere vbũ voluerit p ipso actu est cõtra pprietatẽ verborũ. bene fateor q talis expositio tolerari potest quãdoq pter subiectã materiã q: verba secundũ subiectam materiã accipiunt. l. si vno. in prin. vbi Bar. C. loc. etiã improprĩando vba: vt Alex. tradit in psi. v. puto de iure. lib. iiij. cũ si. vt dicã in. l. quoties. j. cod. Et hoc modo pcedit et intelligit gl. in. d. l. fi. §. de re. di. Nam illa expositio ibi necessaria est q exponatur verbũ illud trãscendere voluerit p facto qd transcenderit: q: pena de qua ibi agebatur erat imposita p ipso facto vt dicit ibi in principio. l. si quis violauerit. Nam verbũ illud violauerit

a ¶ Voluerit. istud dictũ sequit Barb. i ca. q: nõnulli. de rescrip. colũ. xvij. et Fel. in suo trac. qñ conatus puniatur. in iiij. colum. in princip. quem vide in ista materia. et Soci. in trac. fallẽ. in regu. xxxj. folio. viij. et Bertach. i suo reperto. in §. venenatio.

a ¶ Necessitas. Imo videt q̄ sic: q: statuta punientia delicta itelligunt de cōsumatis: iuxta doctrinā Barto. ⁊ omniū in. l. s. ad leg. corne. de sica. ⁊ statuta debēt intelligi in casu vero ⁊ nō ficto. l. iij. et ibi Bar. §. hec v̄ba. de neg. gest. et. l. quicq̄d. de ver. oblig. §. et sic ista volūtas venenandi etiā si pcessit ad actum ppinquū dicit ficta: vn̄ nō pōt puniri per statutū: q: reqrit factū verū ⁊ cōsumatū: put in simili cōsuluit Bal. i cōsi. ccclvi. inci. statuto placentie. in. s. volu. vbi vult q̄ stāte statuto q̄ quicūq̄

designat factū. vnde licet postea inferius in eadem. l. dicat q̄ Remus occisus fuit ex eo q̄ muros trāscendere voluerit cōsonat q̄ verbū illud voluerit p facto accipiat secūdū quod in prin. l. dicit. Et ideo illatio quā facit Barto. ad statutum in. d. l. fi. nō bene pbatur in statuto q: in statuto nō cōcurrit illa ratio ita interpretādi que in preal leg. l. fi. habetur. ¶ Et in cōtrariū est re-
4 gula cōis † statutorū verba pprie intelliguntur l. iij. §. hec verba. vbi Bartol. ff. de nego. gestis. ¶ Minus etiam satisfacit illa decisio Frācis. de Cre. q̄ statutū si quis voluerit venenare aliquē nō habeat locū in eo qui preparauit venenum. ¶ Primo q: militat ratio inducta cōtra Bart. q̄
a in casu statuti nō subest illa necessitas[a] recedēdi a proprietate v̄borū put erat in casu. d. l. fi. de rerū diui. ¶ Secūdo q: in casu in quo loquitur

nixus fuerit adulteriū cōmittere decapitet: q̄ si quis tētauerit ⁊ non potuit adimplere q̄ non sit decapitandus: sed q̄ puniatur alia pena pecuniaria: per not. per Cy. ⁊ doc. in. l. is qui cū telo. ad le. cornel. de sica. Tertio facit: quia per consuetudinem totius mūdi est derogatū oībus legib⁹ disponentib⁹ conatū puniri. vt vult Spec. in ti. de accusa. in. §. s. quē sequitur Bal. in cōsi. ccclxi. in. s. volu. inci. quidā rumor. ⁊ Alexā. in cōsi. xv. in. s. volu. ij. col. Ange. ⁊ Moder. in. l. s. §. hec autē verba. ff. qđ quisq̄ iu. Feli. in trac. quādo conatus puniatur. in. iij. col. Ange. in trac. malefi. in v̄. ⁊ ex interuallo. pe. col. Bertachi. in suo reper. i v̄. venenatio. vbi dicit se pluries iudicasse Rome. Barba. latissime in cōsi. xxxiij. in. ij. vol. ⁊ hec est cōis opi. put ipse dicit: et sic v̄r q̄ bn̄ iudicauerit Frā. Cre. exponēdo venenauerit. i. re ipsa fecerit: ⁊ mors secuta est. pro quo facit text. cū glo. in. c. psulere. de simo. his tamē nō obstātib⁹ credo opi. do. Philip. verā per ea q̄ ipse subtiliter dicit put moris eius est semp mittere falcē suā in materias subtiles nodosas ⁊ intricatas, ⁊ eas miro ⁊ subtili modo enucleare. nā negari non

potest ꝙ volũtas sit separata ab ipso facto. tex. c. j. hic p eum alle. vbi glo. in ver. voluntatẽ. alle. plures cõcor. q̃ voluntas in delinquẽdo retenta in animo etiã in atrocissimis delictis nõ punit. l. cogitationis. ff. de penis. late Car. in cle. j. de vsur. in. iij. q. sed vbi processum est ad actũ exteriorẽ efficit punibilis: vt not.
dicit Bal. i. l. nõ ideo minus. C. de accu. vij. col. dicẽs/ ꝙ etiã in atrocissimis volũtas seu ordiatio ad delinquẽdũ non punit nisi ꝑcessum sit ad aliquẽ actũ ordinatum de

Fran. de cremo. ille nõ habuit simplicem voluntatem/ sed deuenit ad actũ: q2 venenũ preparauit ⁊ per eum non stetit/ q2 detectus fuit vt ipse dicit: quo casu statutũ videt voluisse talem penam imponere propter atrocitatẽ delicti: quia plus est hominẽ veneno interficere ꝙ gladio. l. j. C. de malefi. Et ad hoc bene facit deci. Bart. in l. j. ff. de parici. vbi in vlt. no. per illum tex. dicit/ ꝙ ille qui emit venenũ vt daret alicui: licet non dederit: punit tamen ac si dedisset. Qđ dicit notandũ esse cõtra quosdã monachos q̃ voluerũt abbatem venenare. ¶ Et de hoc not. Jo. de ana. in rub. de his q̃ fil. occid. ⁊ Bartho. verõ. in ↄsi. lxxxj. visa inq̃sitione. ⁊ est cõsiliũ vltimũ. Et idẽ Barth. verõ. i ↄsi. v. casus talis. ⁊ in sili casu de abortiuo tradit And. sic. i cõsi. xxiij. sapiẽtissim⁹

pñti ad ipm factum: quo casu venit punienda: sic ergo in pñti casu. Scđo vbi q̃s est impeditus impedimẽto facti: vt q2 fuit detectus: tũc venit puniendus conatus: vt volunt doc. maxime Car. in. d. c. j. de eo q̃ mit. in pos. Tertio/ statutũ loquit clare ⁊ expresse puniẽdo ipsam voluntatẽ: ergo debemus sequi illud: q2 lex vel statutũ quantũcũq3 durũ ⁊ rigorosum sit/ vbi clare loquit est sequendũ. l. prosperit. ff. qui ⁊ a qui. Quarto verba statuti sunt intelligẽda ꝓprie vbi absonus intellectus non sequit: vt in. l. iij. §. hec verba. ⁊ ibi Bar. ff. de neg. gest. ita in casu isto cum clare cõstet voluntatẽ statuentiũ velle punire ipsam voluntatẽ delinquẽdi propter atrocitatẽ delicti: vt in. l. j. C. de malefi. vbi glo. ⁊ Sali. ⁊ Jo. fab. ⁊ Ang. post glos. in §. alia. insti. de pu. iu. Bal. in suo cõsi. clxiiij. in. iij. vol. vbi appellat istud delictũ grauissimũ dicẽs/ ꝙ cõmittens tale delictũ ꝓditor ⁊ homicida nuncupat: ergo si est grauissimũ quare non puniet eius conatus sicut in alijs/ etiã hodie/ vt in crimine lese maiestatis ⁊ in assasinamento: vt vult ipse Bald. ⁊ Ang. post glo. ibi in. d. §. hec verba. ⁊ magis late Lud. bolog. in suo consi. viij. in. ij. col. versi. in quo assasinamẽto. Quinto

facit dictū cōsi. Bal.cccl vs.vbi vult ꝙ si ibi ꝓbatū esset ꝙ ille qui tētauit cōmittere adulteriū fecisset quicquid potuerit/ꝛ per eū nō steterit ꝙ veniret puniēdus:tñ qꝛ ibi nō perseuerauit/qꝛ aufugit nō venit puniēdus.ꝛ ad ꝯ̃ria. ſ̃.adducta respōdeo ꝙ nos loquimur vbi statutū clare vult pūnire conatū/qꝛ tūc nō pōt dicit.li.ij.col.pe. ¶ Eodē modo quātū ad casum huiꝰ.l.applaudet ꝙ ṽba illa trāsferre voluerit intelligant cū effectu ꝓpter subiectā materiā: 5 vt.ſ̃.dictū est. ¶ † Sic etiā ecōtra ꝓpter subiectā materiā ṽba q̃ denotāt actū ꝛ effectū ꝓ volūtate simplici qñq₃ accipiunt.l.stipulatus sum dam.de ver.obl.cū gl.in ver.dares.q̃ exponit.i. dare velles.l.ij.in pn.ff.sol.mat.in ver.cogit.circa fi.dū dicit:stipulanti.i.stipulare volēti.ꝛ in.l. illud.C.de sac.san.ec.in ṽ.fecerit.q̃ exponit.i.facere voluerit.facit tex.in.l.ſ.§.ſ.ff.de aqua plu. arc.cū gl.in ver.noceat.q̃ exponit.i.nocere possit.ad idē tex.in.l.labeo.in pnc.ſ̃.de sta.lib.ibi. noceat.i.nocere possit.ꝛ in.l.he actiones.ff.ad velleia.cū glo.in ver.cōpetūt.q̃ exponit.i.cōpetere possunt.cū si.vt in no.casu tradit And.sicu. in ꝯsi.xxj.pꝛeclare dicit.col.iij.lib.ij.ꝛ ꝯsi.lxxxj. pꝛeclare ꝛ elegāter.col.ij.lib.iiij. ¶ Et recto.ſ̃. dicto intellectu ad istū tex.ꝙ verba illa trāsferre voluit/intelligant cū effectu:ita ꝙ realiter in aliū hereditatē transtulerit:colligit ꝛ bene 6 ꝓbat hic † ꝙ ex facto volūtas declarat.ad idē tex.in.l.paulus rñdet.ff.rem ra.ha.in.l.si auia. C.de iure delib.in.l.repꝛehendēda.cū glo. C.de insti.ꝛ substi.vbi glo.in ver.cōpꝛobasti.q̃ alleg. bonū tex.in.l.de quibus.ſ̃.de legi. ¶ Et plus est aliquid facere facto q̃ verbo:vt dicit tex.i.c.dilecti.el.ij.de appel. Et plus est facere q̃ pꝛonunciare:vt inquit text.in.l.si tñ.§.ei qui.ſ̃.de edil. edic.ꝛ potioꝛa sunt facta ad declarādū volūtatē q̃ verba q̃ sepenumero ꝯ̃ intētionē ꝓferunt:vt

dici casus fictꝰ/imo verus/qꝛ ipsa volūtas delinquēdi vere est:nec ēt nō cōsummatum/qꝛ satꝭ est cōsummatus illō qō punit statutū.nec ēt obst.cōis opi.q̃ hꝫ/ꝙ gñali cōsuetudine est hodie derogatū oibꝰ.ll.punientibus conatū/qꝛ illa nō extendit ad atrocissima ðlicta: vt.ſ̃.dictū ē.nec ēt ob.d.c.ꝯsulere:qꝛ rñde ꝓut

ad.l.fi.de re.di.ē bñ verū ꝙ in iudicādo esset durū recedere a pma opi.quā sequūt oēs.ð q̃ vid.ꝯsi.ƀ p do.Phi.alle.maxime Barb.vnū tñ dico ꝙ si casꝰ euenireṫ vbi eēt in pꝛactica talis spēs ðlicti/ꝓut ē rome ꝙ iudicarē ꝯ̃ cōe₃:ꝛ credo ꝙ recte.Ip.

Abb. dicit in psi. cxvij. illud de iure q̃rit. li. ij. col. ij. Notandũ tamen est q̃ voluntas que ex facto colligitur tacita videtur. Et ad qualitatẽ facti restringitur & limitat: vt no. Bar. in. l. f. §. si quis hoc interdicto. in fi. ff. de iti. actuq̃ pri. qd vero verbis sit expressum dicit: & magis extendit: glos. no. in cle. sepe. in ver. partibus. circa fi. de verb. sign. de qua no. Pau. de cast. in. l. si cõuenerit. §. de iurif. om. iud. & in consi. xxv. sup primo. col. v. secundũ formam primã. & Ro. in consi. cxxxij. in proposito casu. Et ad idẽ facit glo. no. in. l. f. §. sed videndũ. in versi. succedat. j. de suc. edi. prout illam declarat Pau. de cast. in. l. f. C. qui admit. de quo vidẽdũ est qd dixi ibi. col. iij. ¶ Similiter notandũ est qd licet facto volũtas declaretur: vt. §. dictũ est:
7 †tñ actus facti q̃ se habet per modũ agendi: est fortior & magis intentus ad demonstrandũ voluntatem: q̃ actus qui sola patientia consistat: vt no. Inn. tradit in. c. olim. el. ij. de restit. spo. Anto. de but. in. c. veniens. col. ij. versi. restat videre. de fi. presby. cum si. vt Mod. congerũt. in. c. gratũ. de offi. delega. & dixi ibi. col. pe. Sic etiã testis facilius pbat facere q̃ pati: vt no. Bal. in. l. data opera. col. xi. ver. octauo modo dz. C. q̃ accu. ¶ Ultimo considerandum est q̃ regula ista videt procedere quantũ ad hereditatẽ de qua principaliter disponit q̃ in aliũ transferat. Secus est in consequẽtia q: transferendo in aliũ hereditatẽ videtur velle esse heres per prius: q: aliter in aliũ translatio fieri non potuisset. l. si auia. vbi text. C. de iure deli. ¶ In glo. vnica. que laborat ponendo exempla ad istum text. que non videt conuenire. Nam in duobus primis exẽplis nõ potuisset pro se retinere ille qui in aliũ transtulerit hereditatẽ: cuius cõtrariũ videtur presupponere tex. hic dum inquit non vult heres esse: q: nõ velle dicit qui potest & velle. l. eius. §. eo. & vlterius in secũdo exẽplo q̃ñ quis fuit grauatus restituere ipse remanet heres saltem nomine: & non fit talis trãslatio vt denotat verbũ illud transferre: vt. §. dictũ fuit in pñ. Alia duo exẽpla posita in gl. etiã non possunt bene adaptari: q: ibi hereditas in aliũ transfert pprer expressam repudiationẽ & nõ eo simpliciter q̃ñ quis hereditatẽ in aliũ trãstulerit: prout hic tex. loquit. & vltra glos. fm Alb. hic exẽplificari põt. ter. in casu. l. fuit q̃õnis. §. de acq. here. & in. l. iulianus. in prin. §. si quis omis. cau. te. Sed etiã illa iura nõ vident bene adaptari posse ad istã regulã que videtur loqui in casu licito in quo q̃s possit licite in aliũ hereditatẽ trãsferre vel illã habere apud se: sed in illis iuribus punit trãsferẽdo hereditatẽ in aliũ: ideo exẽplificari põt: vt dixi. §. in pñ. l. Phi. Dec. Ual.

Regula

¶ Regula septima. Pomponius.

Us nostrum nō patiť eū dē in paga
a nis ⁊ testato ⁊ intestato [a] decessisse:
earūq; rerū naturalr̄ inter se pugna
est vt testatus ⁊ intestatus quis sit.

1 Sta regula cōprobať:†q2 testamētū est
actꝰ indiuiduꝰ:ideo ꝓ pte valere nō
pōt:vt no.Cy.in.l.furiosum.C.ꝗ test.
fac.pos.⁊ Bal.per illū text.in.l.si is ꝗ legē.§.de
testa.⁊ facit tex.in.l.si fideicommissa.§.f.qđ ibi
2 Bar.de leg.iij.Et propter istā regulā†ius accre
scēdi introductū fuit ne quis decedat pro parte
testatus ⁊ pro parte intestatus:vt no.per glo.in
l.si seruus ꝯmunis extero.ff.de acqui.hered.vt
no.Bar.in.l.f.§.his ita.versi.tertio haber.C.de
cadu.tol.in.l.re coniūcta.col.viij.ver.quarto qͦ
ro.de leg.iij.⁊ pbať in.§.non autē.insti.de here.
insti.vbi text.istā rationē adducit:⁊ in.l.si duo
bus.§.de testa.mil.⁊ de ista ratione videndū est
quod dixi in.l.f.C.quādo nō pet.par.vbi defen
do predictā rationem ab impugnatione Mod.
¶ Jsta regula ampliať tripliciter:⁊quatuor mo
3 dis limitatur.¶†Primo etiā ampliať vt etiam
habeat locū in pupillari substitutione quā facit
pater pro filio:vt no.Bald.in.l.sed ⁊ si plures.§.
ad substitutos.ff.de vul.vbi p illū tex.dicit ꝙ si
cut pater pōt decedere ꝓ pte testatus ⁊ ꝓ parte
intestatꝰ:ita filius cui pater pupillariter substi
tuit:qđ dicit esse notatu dignū.⁊ hoc refert ⁊ se
4 quiť Cor.pusi i ꝯsi.xxxvij.i casu isto.li.v.¶†Se
cundo ampliať vt ista regula in tantū ꝓcedat ꝙ
dispositio testatoris in ꝯtrium nō valet: q2 nō pt
testator i institutiōe ꝓhibere ius accrescēdi ad
istū effectū/vt ꝓ pte decedat testatꝰ ⁊ ꝓ pte in
testatꝰ:vt no.Bar.in.l.si duo.in pn̄.§.de here.in
sti.⁊ i h' doc.oēs ꝯueniūt.arg.l.nemo pōt.de leg.
f.Sʒ inter doc.magna est discordia.An tali casu
debeat testator i totū testatꝰ vl' in totū itestatꝰ
decedere:de ꝗ vidēdū est in locis all'.ꝑ Alex.i.l.
ꝗties.C.d her.inst.⁊ i.l.si ꝗs por.i fi.§.ad treb.

a ¶ Intestato.Circa istā regulā videas Soci.i tract.fal.vbi ponit xxij.fallētias i reg.cccc.f.lix.⁊ inquātū dicit ꝙ ad pias cās pōt ꝗs decedere ꝑ pte ⁊c.vid Jas.l.f.C.de sa.san.ec.col.iiij.vbi dicit ꝙ cōis opi.ē ꝙ in testamētis ad pias cās ñ sint sublate solēnitates iuris ciuilis Socīū.tñ vbi.§.⁊ʒ cum Bar.Hier.chu.

5 ¶ † Tertio ampliatur vt idē sit in herede q̄ nō potest hereditatem p parte accipere ⁊ p parte recusare. l. s. ⁊. ij. ff. de acq̄r. hered. Et intantū hoc procedit q̄ etiam filius heres institut⁹ non potest legitimā retinere: ⁊ residuū hereditatis repudiare: vt t3 Cy. in. l. heres instituta. C. de impu. vbi Bal. ⁊ Pau. de ca. sequūtur. ⁊ Bar. in. l. q2 poterat. §. ad treb. cū simil. vt tradit ibi Alex. ⁊ idē Alex. i ɔsi. viij. li. v. Pet. de anch. in cōsi. cccxij. ex sola vulgari. Are. in ɔsi. clx. longa est ista ɔsultatio. col.
6 ij. ¶ † Predicta regula primo fallit in milite q̄ pōt decedere p parte testatus ⁊ p parte intestatus: vt colligit̄ hic ibi in paganis: ⁊ est tex. in. §. non aūt. insti. de testa. mili. ⁊ in. l. si miles vnū. in. l. si duobus. §. de test. mili. Et nō solū p parte bonoꝝ: sed etiā p parte tēporis militi ꝑuilegiū ɔcedit̄: vt pbat̄ in. l. miles ita heredē. §. de testa. mili. Et ratio specialitatis in milite videt̄: q2 vice duarū psonarū fungit̄. l. ij. §. fi. §. ad maced. ¶ Et regula ista de eadē psona loquit̄ ibi eundē. vnde nō mirum si regula nō h3 locū in milite: l3 vice pluriū psonarū fungitur. Et ita dicūt Bal. Sal. ⁊ Mod. in. ij. no. in. l. s. C. de testa. mili. Et ista ratiōe inferri videt̄ q̄ miles testari possit de bonis castrēsibus tm̄: ⁊ in paganicis remanebit intestatus vel econtra: non autē videtur q̄ pro parte bonoꝝ paganicoꝝ testari possit. ita inferri videtur ex ratiōe preall'. ¶ Sed tm̄ hoc nō est verū: q2 etiā de vna re miles testari pōt / ⁊ in oībus alijs bonis intestatus decedere. l. si miles vnū ex fundo. §. de test. mili. l. cogi. §. sed ⁊ si miles. §. ad treb. Et ratio supius all'. non videt̄ vera: q2 imo miles p vna psona ɔsiderat̄ in tali priuilegio: vt colligit̄ in. d. §. nō autē. insti. de here. inst. vbi ponit̄ regula q̄ idē nō pōt decedere p parte testatus ⁊ p parte intestatus nisi sit miles ¶ Ut ergo exceptio facta de milite cōueniat miles p vna psona reputat̄: ex quo regula ibi facta est de eadē psona ibi: nec idē. ⁊ dixit latius in. d. l. s. de testa mili. Non obst. l. ij. §. ad mace. qua ibi d2 q̄ miles filiusfa. in castrēsi pec. reputat̄ sui iuris: q2 al's nō posset testari. l. seniū. C. q̄ testa. fa. pos. l. qui in potestate. §. de test. vn̄ in alijs militib⁹ q̄ sunt sui iuris illa ratio cessat. Est ergo dicendū q̄ in militib⁹ spāli ꝑ
7 uilegio hoc ɔcedat̄ vt possint etiā p parte testari: ⁊ † tale puilegiū h3 locū qn̄ apparet de eoꝝ volūtate: al's in dubio presumitur q̄ iure communi vti velint. l. in testamēto. C. de testa. mili. cū si. vt dixi ibi in vlt. not. Et ista limitatio de militibus extenditur vt etiam habeat locū in pia causa: vt not. Bar. in l. s. C. de sac. san. eccle. ⁊ sequit̄ Alex. in ɔsi. cv. in fi. lib. iiij. Abbas in consi. xxxj. circa duo. col. ij. in. ij. libro. Et pari ratione

idē videt in testamēto facto inter liberos. p ea q not.in.l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto.C.
8 de test. ¶ † Restringit tñ ista limitatio in mili-
a tibus armate[a] militie: put iura.s̄.all.loquunt. Et nō haberet locū in militib[9] celestis militie: vt no.dicit Jo.and.in rub.de pecu.cler.in addi. Spe.in v̄.Est aūt sciēdū.z sequit Are.in.l.f.quā legit cū.l.ij.col.iiij.v̄. Adde etiā.ff.de acq.here. Hoc tñ pēdet ab his q tradūt Alex.z Mod.in.l. cēturio.s̄.de vul.z pup. ¶ Scdo/regula limitat pcedere a pncipio:vt verba regule etiā indicāt ibi decessisse.z in.d.§.nō aūt.ibi nec eni ex parte intestatus decedere pōt.Et sic verba referūt
9 ad tps mortis:q: † qualitas adiuncta verbo fm tps v̄bi intelligit.l.titi[9].vbi Bar.ff.de test.mil. l.in delictis.§.si extrane[9].d̄ noxa. Sec[9] vero est ex postfacto:q: nō prohibet qs ex postfacto de-
b cedere pro parte testatus z p parte intestatus[b] vt pbat i.l.circa.s̄.d̄ inof.te.vbi Bar.z doc.hoc dicūt z hoc sane intelligit qñ p sentētiā iudicis post aditā hereditatē mediāte qrela rumpit testamētū p parte.d.l.circa. nā qrela nō intentat nisi post aditā hereditatē.l.filiū.§.sed cū exheredatio.s̄.de 9tab.z sentētia iudicis stricte intelligit: q: ex verbis sentētie nō infert nisi quatenus verba sentētie important de necessitate: vt no.Bar.in.l.iulianus.col.iiij.s̄.de 9di.inde.vbi alleg.l.si iudex.s̄.de his q sunt sui vel alie.iur.z l.f.C.de ord.iud.z no.Fulg.in 9si.cxl.presupposi tis.merito ergo sentētia iudicis restringit vt p parte rumpat testamētū: secus vero si testamētū rūpat pro parte ex dispositione.l.z ante aditam hereditatē q: tunc etiā ex postfacto in totū rumpit:vt no.Bar.p illū tex.in.l.pe.ff.de iniust. rup.z Pau.de ca.ibi declarat. ¶ Tertio/regula fallit si aliter disponat a statuto:q: huic regule lz a testatore derogari nō possit: vt.s̄.dictū est:
10 tñ † autoritate statuti iduci pōt q qs possit decedere p parte testatus z p parte intestatus:vt no.Ang.z Jmo.in.l.moribus.in pn.p illū tex.ff. de vul.z pup.z Alex.ibi sequit in.ij.not. ¶ Quar
11 to z vltimo regula fallit † quādo quis alicui nō

a ¶ Armate. pro hoc facit glos.in.§.sed hactenus.insti.de mili.testa.q vult q nulla puilegia cōpetant militib[9] non existētib[9] in expeditione nisi q filiusfa.z surdus z mutus milites possint testari que glo.pmuniter approbat ibi de quo late doc.l.centurio.hic alleg. Mie. Chu.

b ¶ Pro parte intestatus. De hoc vid. latissime do.Pau.d̄ ca.in.l.nam z si.§.filius.ff.de inof.testa.z in l.cum duobus.C.de inoff.test.

potest totũ relinquere: sed tm̃ partẽ qꝛ in alia parte erit intestatus: vt not. Bar. per illũ tex. in. l. f. C. de secũ. nup. no. in. l. si is q̃. ff. de vulg. ꝛ pupil. vbi Alex. post alios in. ij. no. ꝛ ibi reprehẽdit gl. nostrã hic que tenet ꝙ totũ acquiratur: licet postmodum auferatur sibi illud qđ erat ꝓhibitum. ꝛ Bar. in. d. l. f. de secũ. nup. refert opi. gl. hic ꝛ in. d. l. f. que idem tenet. Sed ipse dicit esse speciale in illo casu vt quis possit decedere ꝓ parte testatus: ꝛ pro parte intestatus: sicut est in milite: quasi velit Bar. ꝙ ꝑpter dispositionem. l. ꝛ statuti hoc fieri possit: vt. s. dictum est. Et certe hoc esset verum in terminis. d. l. f. de secũ. nuptijs. Si constaret de mente. l. sed in illo casu non constat ꝙ imperator voluerit derogare huic regule. Nam simpliciter vbi dꝛ ꝙ nõ potest vxor maritum instituere nisi in tertia parte. Et per hoc non infertur ꝙ in alijs partibus mulier intestata decedat qꝛ intelligitur ꝙ alium instituat in alijs partibus. Et casu quo nõ institueret in totum acquiritur iure accrescẽdi. Sed vltra tertiam partem restituere. arg. l. cogi. §. is qui solidum. s. ad trebel. Et ita in effectu. glo. hic saluari potest.

¶ Regula octaua. Pomponius.

Iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt.

Ec regula de plano procedit capiendo iura sanguinis pro ipsa coniũctione sanguinis: q̃ tolli nõ potest etiam pacto. l. ius agnationis. s. de pac. l. abdicatio. vbi gl. C. de
1 pa. po. † qꝛ naturalia immutabilia sunt. §. fin. inst. de iu. na. bene facit tex in. l. ij. s. de vsuf. ea. re. que vsu consu. vbi dicitur ꝙ ratio naturalis autoritate iurisconsulti mutari non potest. ꝛ ideo ista naturalis coniunctio sanguinis etiã cadit in seruum: vt no. Bar. in. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accu. ius vero cognationis qđ a iure ciuili inducitur bene tolli põt: vt per gl. in. §. qđ autẽ. in ṽbo cognationis. insti. de cap. di. ꝛ no. Bal. in. l. j. §. ius naturale. in fi. ff. de iusti. ꝛ iur. vbi inquit ꝙ ista agnatio vel cognatio nõ põt tolli: sed ius agnationis. i. ius ꝓueniẽs ab agnatione tolli potest. Et in no. casu tradit ro. in ꝯsi. lxxxij. quo ad id quo q̃ritur. vbi cõcludit cõiũctum sanguine posse haberi ꝓ extraneo ex forma statuti quo
2 ad ꝯmoda ciuitatis. † Et cũ pr̃ iure naturali teneaẗ filiũ alere. l. j. §. ius naturale. s. de iust. ꝛ iur. per istũ tex. infert Albe. de ros. in. j. parte statutoꝝ. in. q. xl. ĩ ṽ. itẽ q̃ro. ꝙ nõ valet statutũ ꝙ pr̃ non teneaẗ filiũ educare. ꝛ ad hoc alle. Jac. de are. in. l. si q̃s a liberis. ff. de lib. agno. ꝛ Galeotũ in trac. de alimẽ.

in xvi.pone questionē.ꝛ alle.etiā Spec.in ti.qui fi.sint legi.col.iiij.ver.sed pone q̄dā emācipauit
3 filiū.† vbi tenet nō valere pactū ꝙ pater nō te neaṫ alere filiū cui dedit partē suā si postmodū
a ad necessitatē peruenerit.ꝛ ꝙ nō valeat pactū[a] nec statutū tenet idē Alb.in.l.f.§.ius naturale. col.fi.ver.ſ3 quero.ff.Sed tū cōtrariū de iure vř saltē ex cā:q: l3 educatio liberoꝝ fit de iure naturali q̄tū ad instinctū nature.d.l.f.§.ius naturale.ꝛ.f.dist.in.c.ius naturale.tū ille naturalis instinct⁹ est reduct⁹ ad necessitatē a iure ciuili. l.si q̄s a liberis in p̄n.ff.de li.agno.vñ in pluribus casib⁹ videm⁹ ꝙ alimēta filio denegari possunt puta si fili⁹ a seipso viuere potest.d.l.si q̄s a liberis.§.sed si fili⁹.de lib.agno.Et ex pluribus causis fili⁹ pōt exheredari.§.aliud quoq; capitulū. in auṫ.vt cū de ap.co.Et pariter ex illis causis alimēta denegari possunt:vt no.Bar.i.d.l.si q̄s a liberis.§.si quis ex his.ꝛ in.l.diuus.§̄.de pari. ꝛ in.l.si patrem.C.de alē.libe.ergo pariter videtur ꝙ ex causa filius a statuto poterit priuari iure alimētoꝝ:q: tolliṫ solū illa necessitas a iure ciuili introducta:ꝛ remaneret ille instinctus naturalis:ꝛ tūc př ſm illū naturalē instinctū q̄ tolli nō pōt poterit alimenta ministrare:q: solū in effectū vt dictū est tolliṫ illa forma:ꝛ illa necessitas inducta a iure ciuili.Et ad hoc facit text.in auṫ.ex cōplexu.C.de incest.nup.vbi př filio non teneṫ p̄stare alimēta.Ergo pariter ex cā a statuto hoc induci potest:imo etiā sine cā.videṫ ꝙ fieri possit:q: iura ciuilia p volūtate statuētiū mutari possunt.§.fin.insti.de iure natrali. ¶ Non obstāt alle.supra in cōtrariū q: possunt habere locū in pacto prout loquiṫ Spec.in loco.§̄.alle. sec⁹ vř in statuto saltē cā subsistēte p ea q̄.§̄.dixi.Et i pacto idē t3 Bal.ꝙ filius q̄ cōsumpsit par
b tē suā quā habuit a patre possit petere[b] alimēta. Bal.idē t3 in.d.l.f.§.ius naturale.col.fin.in xvi. q̄ro q̄d si fili⁹.ꝛ in.l.scim⁹.in prin.in ver.sexto q̄ro.§.de inof.test.arg.l.libert⁹ qui operaṫ.§̄.de ope.li.ꝛ idē Bal.in auṫ.si captiui.ꝛ fi.C.de epis.ꝛ cle.cū si.vt tradit Alex.in.l.si cū dotē.§.f.col.iij.

a ¶ pactū Uide Ludo.bolog. in ꝯsil.xxi. in.ij.col.ꝛ vij.vbi an valeat ar. de pacto ad statutum.ꝛ adde ꝙ communis opinio cano. a qua nullus discrepat tenet ꝙ nō valet cōsuetudo ꝙ př nō teneaṫ alere filium.ita Rochus Cur.in repe.c.q̄to. de consue. co.xxxiiij. fol.xxij. Hie.Chu. chuchalō.

b ¶ petere. Uide Barba.in.c.que i ecclesiarū. de cōstitu. col.v.post medium. Hie.Chu.

a ¶ Cōtrariū tñ cōcludit ⁊ tenet. Unū scire debes ꝙ vsqꝫ ad hec tpa null⁹ discrepauit in hac opi. vcʒ ꝙ legitima possit minui pter Barb. i. c. raynuti⁹. de test. q̄ tenet ꝙ nō pōt minui. i col. xli. ⁊ in cōsi. xxiiij. in. i. vol. sed an possit in totū tolli. Dy. ⁊ Jo. and. in regula indultū. tenēt ꝙ sic. idē Jo. and. i addi. Spe. in tit. de suc/cess. ab in/testa. hāc opi. tenēt oēs hic al/leg. p dūm Phili. i v. contrariū tñ ⁊c. hāc etiam Ol/dra. cōsil. cvij. ici. cir ca ius mu nicipale ⁊c. Ang. in ɔsi. ccclxij incip. post h̄ scriptū. ⁊ in consil. ccclix. ici. presuppo. statu. et in consil. ccc. inci. pūct⁹ talis est i f. col. Roma. consil. cxxxiij. incip. pro dclaratio/ne pme in a pnc. sede.

ff. sol. mat. ⁊ dicit Bar. in. d. l. f. §. parēs. in fi. non valere pactū ꝙ fili⁹ alimētari non debeat. ff. de libe. agno. ¶ Et qd̄ dictū est videt̄ limitare Bal. in auf. q̄d si rogat⁹. col. ij. vsi. ⁊ facit ad duas que stiones. C. ad treb. nisi filius partē sibi datam a patre perdidisset dolo vel lata eius culpa. ⁊ seq̄ tur Alex. in. d. l. si cū dotē. §. f. ¶ Sed considerā/dū est: q: aut dicim⁹ ꝙ nō valet pactū: q: fit cō/tra ius naturale vel cōtra officiū paternum. Et ista ratio pariter militare videt̄ dato ꝙ fili⁹ ei⁹ dolo vel lata culpa portionē sibi datā pdiderit. Aut dicimus ꝙ vʒ pactū: q: ex cā factū videt̄ ex quo ei⁹ partē recipit. Et indistincte videt̄ pactū valere quocūqꝫ modo ei⁹ portionē pdiderit: q: nō priuat̄ legitima ex quo illā habuit. Et hoc vr̄ de stricto iure: lʒ ex quadā miseratione deberet pr̄ illi puidere: sed ad hoc nō cogit̄: ⁊ sic tali ca/su idē videtur in pacto qd̄ in statuto. Et hoc q̄ñ specialiter fit dictū de alimētis: al's secus videt̄: q: in gn̄ali remissiōe nō vidētur remitti alimē/ta. d. l. libert⁹ q̄ operat̄. ⁊ bñ facit tex. i. l. libert⁹. §. posthum⁹. ⁊ qd̄ ibi Bar. ff. d alimē. ⁊ ciba. leg. Et tali casu qñ nō fuit expssuʒ de alimētis salua ri pōt opi. Bal. ⁊ docto. in locis. s̄. alleg. ¶ Simi liter p istū text. arguit Dy. in rl'a indultū. de re. iu. i. vj. ꝙ legitima q̄ filijs debet̄ tolli nō possit a statuto: q: fʒ naturā debet̄. §. cū itaqꝫ. in auf. de her̄. ⁊ fal. ibi. fʒ ipaʒ naturā eis debeat̄. facit tex. in. l. scripto. in fi. s̄. vū. libe. in. l. cū ratio. i. pnc. de bo. dāna. Cōtrariū tñ cōcludit ⁊ tenet[a] Dy. in di/

in cōsi. xxi. in. iij. col. inci nūquid heres. Cald. in cōsi. xv. incip. an si statutum augeat. Et Calde. in cōsil. xxxij. sub ti. de testa. Cardi. in. d. c. Raynutius. Lāfrā. in repe. d. c. Raynuti⁹. in. vs. col. vbi dicit hāc cōem legistarū. Ant. in. l. plane. §. si duob⁹. de le. f. Roma. in. l. sequens grad⁹. ad fille. Ang. in rep. c. pater

filiū.de inoff.test.Bar.Imo.ꝛ Moder.i.l.titio.§.titio gño.de pd.ꝛ demō.Pau.i.l.plane.§.si duob⁹.ðle.ſ.Ful.d.l.papi.§.vñ ſi q̄s.Ray.ꝛ Ioā.de bel.i auſ.de heř.ꝛ fal.ꝛ ibi Bart.Sali.in auſ.nouissima.vj.col.xſ.q.vbi dicit ꝙ cōiter teneť opi.Dy.tñ cū modificatione vcʒ ex causa.Pau.in cōſi.xvſ.in.ij.col.in.ij.

pte.Phili. Cor. in oībus ꝯſilijs hic alleg. affirmat

cta rl'a indultū ꝙ de rigore iuris q̄ i isto casu ꝓ-ualet eq̄tati statutū possit tollere legitimā q̄ in-troducta fuit a iure ciuili q̄ð q̄dē i⁹ ciuile iposuit

hāc cōem.Bar.in.l.de quib⁹.ff.de leg.in.iij.col.in p̄n.¶ Cōtra riā tñ opi.videlʒ ꝙ nō in totū tenēt doc.hic alle.ꝑ do. Phi.in ver.nonnulli tñ.ꝛ dños de rota in deci.cccclxxvſ. sub titu.de cōsue.fo.xcij.col.iij.in antiq̄s.incip.cōsue.vcʒ ꝛc.ꝛ magis la-te in decisione.xviij.in nouis fo.v.co.iiij.incip.fuit dubitatū. Iaſ.in.l.qm̄ in prioribus col.ij.in fi.ꝛ in auſ.nouissima co.pe. C.de inoffi.test.tenet hāc opi.ꝛ dicit hāc eē cōem opi.Barba. singulariter in ꝯsil.xxiiij.in.ſ.volu.ꝛ in.c.Raynuti⁹.de testa. col.xlſ.ꝛ.xlij.vbi allegat Bal.ꝛ Ancha.in q̄busdā recollectis. i.l.hac edictali.C.de secū.nup.Card.Alex.in.c.ius naturale. ſ.dist.in.iij.co.vbi reprobat dictū Abb.i.d.Raynuti⁹.Ang.in d.c.Raynuti⁹.in.v.co.i medio.Bal.in auſ.nūc añt.C.de episc. ꝛ cle.ꝛ in tractatu statutorū in x̄bo legitima.x̄ſ.viij.ꝛ ix.ꝛ in sua marga.in ver.legitima.ver.iij.Bar.in ꝯsi.lxij.col.ij.Card. in ꝯsi.ij.vbi dicit ꝙ de iure cano.nō valet tale statutū.Ang.ꝛ Bal.i.l.ij.§.ius naturale.de iust.ꝛ iure i finalib⁹ x̄bis. Capra in ꝯsi.lxxij.in.ij.col.Inn.in.c.q̄ in ecclesiarū.de ꝯstit.Feli.i.c. eccl'ia scte Marie.de cōst.co.iij.soci.ꝯsi.cl.in.ſ.parte.ꝛ in ꝯsi. cclxxv.inc.in causa fratris i.ij.vol.ꝛ in ꝯsi.cclxxxviij.ij.parte. Alex.in ꝯsi.cxcvij.inci.viso tit.q.in.iiij.col.vbi dicit hāc verā opi.ꝛ cōem cano.Alb.de rosa.i.ij.pte statu.q.ciij.ꝛ.ciiij.ꝛ in.l. qm̄ i p̄orib⁹.pe.ꝛ fi.co.Bal.tʒ hāc opi.in plurib⁹ locis relatis vbi.s̄.i trac.statu.ꝛ sic vides ꝙ vtraq; opi.est cōis.tñ nō rece das ab opi.cano.q: ē magis equa.q: vbi sunt due opi.cōes ꝯ-rie scʒ cano.ꝛ legistaꝝ est tenēda opi.Cano.de q̄ vide Lāfrā. in repe.c.qm̄ ꝯ.in x̄b.testiū.co.xſ.in.fi.de ꝓba.ꝛ vbi est deci. Rote ē maioris auto.ꝙ cōis opi.doc.ita Barb.i.c.olim.de li. pte.co.xij.post p̄n.ē bñ veꝝ ꝙ cū cā poterit i totū ꝑ statutū vl' ꝯsuetudinē tolli legitima ſm magis cōeʒ opi.doc.quā refert Abb.i ꝯsi.lxxv.fi.col.ꝛ Roch⁹ curti⁹ i tra.de ꝯsue.co.lxxiiij. fo.xxij.ꝛ dato ꝙ opi.ſ.legistaꝝ eēt x̄a cōiter tenēt oēs ꝙ alu-mēta possēt peti.de q̄ ꝑ Barb.vbi.s̄.ꝛ Imo.i.§.titio gño.col.

pe. ⁊ Abb. cōsil. lxiij. in .f. volu. ⁊ per do. Rochum de curte vbi s. qui dicit ꝙ nullus discrepat: ꝙ non valet consuetudo ꝙ filij a parentibus non alantur: ⁊ sic per ista patet an valeat statutum inclyte ciuitatis Valentie regni Hispanie disponens ꝙ pater possit filium exheredare cū quinq3 solidis monete ipsi' regni qui faciūt summam q̄rte partis vni' aurei. Item etiā an meliorationes seu maiorī catus sunt liciti de quo vide moder. hisp. in rep. c. p vestras. de dona. inter vi. et vxo. fo. lxxxiij. Cōsi. restat nunc examinare. Hier. Chu. a ¶ Legitima. Rom. ꝯsil. xxxij. incip. visa municipali. fi. colū. vbi dicit ꝙ nullus tenet cōtrarīū. ⁊ Abb. ꝯsil. lxxv. incip. q̄dā decessit ⁊c. Hie. Chu.

illam necessitatē relinquēdi filijs. §. f. in auf. de triē ⁊ semis. §. si quis autē. ⁊ in auf. de sal. Bene verū est ꝙ lex ciuilis ista statuit naturali ratione suadente. Et hoc modo iura alleg. in contrarīū intelligūtur. ⁊ idē finaliter tenet Cy. in. l. sancim'. in fi. C. de nup. Oldr. in cōsi. cxxxv. factū est tale. ⁊ Alex. in consil. lxxv. visis. col. ij. li. f. refert Dy. ꝙ legitima debet de iu. ciuili naturali tamē ratione. Et ꝙ legitima absolute a statuto tolli possit: tenet Ang. in. l. papinianus. §. quarta autē. col. fi. ff. de inoffi. test. vbi dicit se pluries ita cōsuluisse. ⁊ patet in eius cōsil. xv. statuto cauetur. in cōsi. cccxlix. cōsultatio hec. ⁊ idem Ange. in. l. qđ de bonis. §. fin. ff. ad leg. falci. ⁊ ibi Imo. dicit ꝙ ista est cōis opi. ⁊ Alex. ibi post multas alle. dicit ꝙ cōiter ita tenet saltem ex causa. Et idē Domini. in. c. Quis. colū pe. de pac. in. vs. Io. de ana. in cōsi. iiij. visis. Lapus in alleg. cs. in ciuitate Florētie. col. f. Rota in. xviij. deci. fuit dubitatū in nouis. ⁊ Abb. in cōsi. lxv. primo est vidēdum. col. fin. lib. f. And. sicu. in cōsi. lxxvij. col. vs. lib. iij. Et istam esse communem opi. etiam attestatur. Cor. perusi. in consi. cl. hanc questionem. in fi. lib. f. ⁊ cōsil. ccx. in hac consultatione. col. f. penul. lib. ⁊ in cōsi. cvij. in hac cōsultatione. lib. ij. in prin. ⁊ in cōsi. cv. in hac cōsultatione. lib. iij. ⁊ in ꝯsi. cxxiij. licet breue sit. e. li. iij. col. fi. ⁊ in ꝯsi. f. col. iij. lib. iiij. vbi pluribus medijs tollit equiparationem que fit de alimentis ad legitimam. ¶ Et ista cōclusio presertim habet locū in legitima a q̄ debet matri vel patri. vt no. Ang. in dicto ꝯsi. cv. Bal. in. l. f. §. ius naturale. ff. de iusti. ⁊ iure. Roma. in cōsi. xxxij. visa. col. fin. Benedic. capra. in cōsi. xv. p pleniori. ⁊ in cōsi. clf. subscripsi. ¶ Nonnulli tū cōtrarīū ꝙ nō possit tolli in totū sed minui. Et vltra antiquos quos refert Dy. in

dicta reg.indultū.hoc tenet Bal.in consi.xlvij.in.q.lib.s.z in consi.cxxxs.circa predicta.lib.ij. Fulg.in consi.xcv.quidam. Raphael cuma.in consi. lxx.quidā serpetius.col.s.And.sicul. in consi.xxiiij.col.iij.z fi.lib.s.Alex.in consi.lv.viso titulo.col. fi.lib.ij.z Maria.in consi.xxx.quamuis ex his.z Soc.in cōsi. cl.in princ.vera z magis communis opinio est q possit tolli etiam in totum saltem ex causa per supradicta.

¶ Regula nona. Ulpianus.

Semper in obscuris quod minimum est sequimur.

Eadem regula habet eo.tit.in.vs.in.c. obscuris.z glo. ibi exēplificat in.c.ex parte.de cēsi. Sed nō bene q: tex. ibi rationē specialē adducit. z in terminis illius c.si legatū factū fuisset ecclesie deberet maius.l.titia.§.seia. z ibi Bar.ff de au.z arg.leg.vnde exēplificari pōt.l.in nūmis. de leg.iij.quā glo.hic adducit.z in.l.apud iulia.§.seio.de leg. s.in.l.qui concubinā.§.cū ita.de leg.ij.cū si.vt tradit Dyn.in d.reg.in obscuris.¶ Et ista regula habet locū in subsidiū: q: prius inspicitur quod actum est.¶ Scdo qd verisimilius est. ¶ Tertio qd fieri solet.l.semp.ff.eo.l.in obscuris.ff.eo.z no.per glo.in.d.reg.in obscuris.Et huius regule rationē adducit gl. in.d.reg.in obscuris. eo. tit.in.vs.q: in eo qd plus est cōtinet minus.Sed ista ratio bene pcederet in quātitatibus nō aūt in speciebus.l.inter stipulantē.§.si stipulante.ff.de ver.obli.

1 vnde melior ratio videt:†q: in legatis testamētis videt minus grauare heredē q fieri possit.l.vnū ex familia. §.si rem. de leg.ij.in ɔtractibus vero ratio videt per reg.l. veteribus. ff.de pac.z in delictis ratio colligit p.l.si preses. ff.de penis.

2 ¶ †Habet ergo locū regula:primo in legatis:z in vltimis voluntatibus:vt probatur in.d.l.nummis.de leg.iij.in.d.l.apud iulia.§.seio.in.l.si ita scriptum sit.in fi.de leg.s.in.l.si ita relictum fuerit.in prin.de leg.ij.in.l.qui concubinā.§.cum ita.de leg.ij.¶ Et tali casu regula pcedit vbi est incertitudo in rebus. Secus est in personis: q: tunc electio datur heredi.l.si quis seruū.§.inter duos.de leg.ij.Et no.per Dy.in reg. in obscuris.eo.tit.in.vs.vbi dicit quod in personis minimum apparere non potest. ¶ Secundo regula limitatur nisi propria significatio vocabuli aliud importaret:vt no.Bar.per illū tex. in.l.si is qui ducenta.in princ.ff.de reb.dub. ¶ Tertio regula intelligitur quando illud minimū habet in se vtilitatē. alias secus:vt per glos.in.l.legato generaliter. de lega.s.vbi Alex.

a ¶ Causas. Idem Socin. in tracta. fallentiarum. in regu. cccc. in. xli. privilegio pie cause. Hiero. Chu.

in.iij.col.in v.itẽ dicit gl. ¶ Quarto regula itel-
ligitur qñ nõ apparet q electio data fuerit legã
tario:al's sec⁹.vt no.Bar.in.d.l.legato genera-
liter.circa fi.in versi.predicta omnia.de lega.ij.
¶ Quinto fallit qñ qualitas legati vel legatarij
aliud suaderet. l.si cui.de ali.z cib.lega.l.stich⁹.
de leg.iij.q: legatũ obscurũ ex affectiõe cuiusq3
capit interpretationẽ:vt dixit tex.in.l.capiẽda.
§.qd factum est.ff.eo.facit tex.in.l.aurelius.§.ti
tius testamento.z quod ibi Bar.ff.de libe.lega.

a 3 ¶ †Sexto z vltio fallit in legato relicto ad pias
causas[a]:quia non de minori sed de maiori favore religionis
intelligit.l.titia.§.seia.ff.de aur.z argẽ.leg.vbi Bar.ita limi-
tat istam regulã z illũ tex.pro singulari.alleg.Roma.in sing.
cccccxv.quero si lego ecclesie.z no.do.Abb.in.c.indicante.de
test.col.ij.versi.vnũ tamen singu.Et tradit Andr.sicu.in cõsi.
lix.illud in mediũ.col.xi.li.ij. ¶ Limitatur tamẽ ille tex.pce-
dere in legato ecclesie put loquitur. ¶ Secus si esset legatũ
factũ clericis vel psonis ecclesiasticis.vt no.Abb.dicit p illũ
tex.in.c.ex parte.de cẽsi.p rationẽ q̃ in text.ibi assignat.Sed
certe cũ tex.ibi loquat in voto cõsonat q votum factũ fuerit
de dãdo eccl'ie z clerici ibi vident p eccl'ia recipere:vnde ille
tex.indistincte put loquit videt procedere fm istã reg.q̃ etiã
videt habere locũ in relicto facto ecclesie. ¶ Non ob.tex.in
d.l.titia.§.seia.q: nõ videtur pbare illud ad qd p Bar.z doc.
oẽs allegat.Nam ibi erat factũ legatũ tẽplo in quo nõ erant
nisi dona aurea z argẽtea:merito fm qualitatẽ loci legatum
intelligit.Et dũ ibi dicitur:q de argento debeat legatũ fieri
bene probatur regula q in dubio legatũ sit:qd minus est.Ex
quo fit ibi de argẽto nõ de auro. Et ideo Roma.in no.ff.alle.
cccccxv.bene dicit q legatũ factũ eccl'ie de calice intelligit
de argẽto vel auro:q: de alia materia calices eccl'ie nõ confi-
ciunt.c.vt calix.de conse.dist.j.Et sic pter qualitatẽ loci vi-
detur fieri illa interptatio. ¶ Alias ergo in legato facto etiã
ecclesie regula ista haberet locũ: vt pbat in.d.c.ex parte.Et
hoc modo saluat gl.in.d.reg.in obscuris.e.ti.in.vj.q̃ exẽplifi-
cauit reg.p illũ tex.in.d.c.ex parte.Et ad hoc facit qd no.Ro-
ma.in sing.lix.quidã Rome. vbi inquit q si q̃s legauit eccl'ie
vtilitatẽ palatij sui q videt legare solũ vsum z nõ pprietatẽ.
allegat text.cum glos.in.l.si habitatio.§.j.ff.de vsu.et habi.

4 ¶ †Secũdo regula etiã h3 locũ in cõtractib⁹.l.inter stipulan
tem.§.si stipulãte.l.si stipulatus fuero decẽ.de vb.obli.l.si fi-

de iussor.la.ij.§.māda.l.si qd vēditor.in fi.§.de edili.edi.Et facit regula q in cōtractib⁹ in alternatiuis electio est debitoris.l.plerūq.in fi.ff.de iure do.Et ad ꝑpositū facit gl.nota.in l.fi.§.de p̄reto.stipu.q̄ dicit q iudices semp sequūtur qd min⁹ est.Et ideo in mādato obscuro attēdit illud qd min⁹ p̄iudicaret:vt no.Bal.in.l.falsus.col.penul.C.de fal.⁊ in dubio non videt qd trāsferat dominiū.vt not.Bar.in.l.cū pater.§.pater pluribꝰ.de leg.ij.Alex.post Bal.quē ibi refert in.l.si pascēda.C.de pac.Et talis regula in ꝯtractibꝰ ꝓcedit qñ illud minimū nō sit inutile.Al's debet mediocre.l.si quis argētū.§.similiter modo.C.de dona.declarādo vt p Dy.in regu.in obscuris.eo.ti.in.vi.¶ Secūdo regula fallit in dote:vt no.p glo.in p̄ин.in l.nuptura.ff.de iure do.q̄ alleg.l.in ambiguis.eo.ti.Nā illa regula.i ambiguis q̄ loquit in dote est magis specialis:⁊ videt derogare huic regule generali:vt regula generi p speciē.de reg.iur.in.vi.¶ Tertio fallit qñ illud qd obscurū est declarari debet arbitrio iudicis:q: tūc nō recurrit ad minimū:vt not.Abb.in.c.i.de dec.vbi limitat istā regulā:et ad hoc bene facit tex.in.l.cū post.§.gener.§.de iur.do.⁊ qd.§.dictū fuit in legatis p.l.is cui.de ali.et ciba.leg.¶ Quarto fallit in casu.l.veteribus.§.de pact.vt p gl.hic.⁊ Dy.in.d.regu.in obscuris.Et de intellectu.d.l.veteribus.vidēdum erit in locis.i.allegandis.¶ Quinto fallit ratione subiecte materie q: in dubio videtur dominiū transferri.l.i.in ver.si tamē.ff.p̄o dote.l.si ita distrahatur.§.i.de ꝯtrahen.emp.⁊ not.Bar.in.l.dotis.ff.de iur.do.
5 et in.l.cū pater.§.pater pluribus.de leg.ij.¶ †Tertio regula etiā ꝓcedit in delictis:vt no.p gl.hic q: in dubio minor pena imponit.l.si p̄ses.⁊.l.interp̄retatiōe.§.de pe.⁊ de pe.di.i.in.c.pene.in.l.pactū.§.in penalibꝰ.i.e.facit tex.cū gl.in.l.he enim cause.§.de suspec.tuto.in.l.absentem.ff.de pe.Et no.Bald.in l.diuortio.in p̄in.ij.ver.⁊ facit ad questionē.ff.solu.ma.⁊ in.l.quoties.§.si qs ita.in versi.facit etiā hoc ad qōnē.§.de here.insti.⁊ tradit Alex.in cōsil.cxvi.in cā inquisitionis.li.ij.Et ad idē facit q:cōdēnatus pena capitali(cū sint plures cause capitales)de minori intelligitur:vt no.Abb.post glos.⁊ alios in in.c.quāto.col.iiij.ver.tertio quero.de iureiur.cū simi.vt tradit Alex.in cōsi.cū statutū loquens.lib.i.Et cōdemnatus ad restitutionē rei furtiue in dubio videt cōdēnatus ꝯdictione furtiua q̄ nō infamat:vt in no.q.trac.Jo.de ana.in.c.qualiter et quādo.§.ad corrigēdos.col.iij.de accu.vbi dicit se ita consuluisse Uenetijs.facit glos.in.l.si quis id quod.in ver.quingentorum.que dicit q alias in text.est quinquaginta.Et

a ¶ Dicendū ē. Aliā tibi assigno rōnes quam dat Ancha. i. c. statuim⁹. de sen. excō. li. vj. in x. ij. no. nā excōicatio non pferf nisi p mortali ca. nemo. xj. q. 6. iij. mortale de p se operat remotionē a sacramentis vt minor excōicatio. c. sacerdotes. s. q. 6. s. g vt aliqd addat excōicatio debz itelligi de maio. vt. l. s. in fi. ff. ad munic. al's rōnes ponit Fe. i. d. c. pe. d sen. a excōi. quē vidē vbi sen tit istam lz nō ita declaret. Hieron. Chu.

ita approbat: qz est minor pena fm Cy. Alb. Bal. et alios ibi z Fulg. in cōsi. cxxxviij. hoc maxime. ¶ Et pdicta cōclusio limitat pmo: nisi ex qualitate facti aliud colligat: vt pz i. l. s. C. ad le. cor. de sic. i. l. si nō cōuitij. C. de iniu. i. c. s. de psump. z lati⁹ p Dy. i. d. reg. in obscuris. ¶ Scdo fallit in casu. l. itē mela. §. si plures. ff. ad le. aql. de cuius intellectu vide Jo. de ana. in. c. significasti. el. ij. de homi. in. iij. nota. Et pe. de anch. in ɔsi. ccxvj. nos Bartholomeus. cū si. vt tradūt Moder. in d. c. significasti. Et adde Ro. in ɔsi. ccccj. eo psup posito. Alex. in cōsi. xv. viso pcessu. lib. j. z in ɔsi. l. visis. col. ij. eo. li. j. z in ɔsi. xlvj. copiose. lib. iiij. ¶ Tertio pdicta pclo limitat nō hre locū: quatenus vbor pprietas vr reqrere: qz lata interpretatio fit vt vbor pprietas seruet etiā in penalibus. l. cū lege. ff. de rest. vbi Are. no. illū tex. ad hoc. z facit qd no. Cal. in ɔsi. j. de cōsan. z affi. vbi inqt: q materia dispēsatiōis q stricte dz interptari. c. j. de fil. psb. tñ late fm pprietatē vbor interptat. ¶ † Quarto z vltimo pclo supradicta 6 pcedit i delictis vbi agit de pena corporali vel 7 pecuniaria. † Sec⁹ est in excōicatiōe in qua in dubio fit interptatio de maiori excōicatione. c. pe. de sen. excō. q excōicatio nō dr pena sz medicina ad correctionē. c. j. de sen. exc. in. vj. vt not. Abb. in. d. c. pe. z in. c. j. de postul. pla. ¶ Sed ista 8 rñsio nō vr vera: qz † absurdū est dicere q excōicatio nō sit pena. qz ɔtrū pbat in. c. qm frequēter §. fi. vt lit. nō cōtest. z nulla maior pena est in eccl'ia: vt dicit tex. in. c. corripiantur. xxiiij. q. iij. Obstare tñ vr tex. i. d. c. pe. vbi ɔ naturā pene fit lata iterptatio. Et in h valde laborāt doc. Jmo. in. c. j. de loca. Jo. de ana. i. c. j. de sagitta. Mod. in. c. pe. i. c. dilecte. de excep. ¶ Sed nō bene resoluūt. Unde dicēdū est^a q tex. in. d. c. pe. loquit in iudice q ptulit sniam excōicationis. Nam de 9 maiori intelligunt: † qz ab hoie minor excōicatio pferri nō solet: z vba intelligunt fm cōem vsum loquēdi. c. ꝗꝗ. ij. q. vij. l. labeo. ff. de supel. lega. z in delictis quō regula pcedit dicendum est; vt latius per Dy. in dicta regu. in obscuris.

10 ¶ † Ultimo regula nõ hz locũ in iudicijs: vt gl. hic dicit: q2 in dubio fieri debet interpretatio in fauorẽ actoris. l. si q̃s intentione ambigua. ff. de iudi. l. inter stipulantẽ. §. si stichũ. de vb. obli. ⁊ not. Bar. in. l. rerũ amo. in fi. ff. re. amo. Et no. Inn. in. c. licet causam. in fi. de proba. quẽ Bal. refert in. l. ordinarij. C. de rei vẽdi. col. pe. ⁊ idẽ Inn. in. c. examinata. de iudi. in fi. Abb. in cõsi. lxxvij. in. q. fin. lib. ij. Alex. ↄsi. lxvij. viso themate. col. pe. lib. ij. Et predicta cõclusio etiã habet locũ in iudicio criminali: vt Alex. cõcludit reprobãdo Roma. in. l. diuortio. in princi. col. iij. ff. solu. mat. ⁊ ita tenet Bar. in. l. libellorũ. col. fi. in prin. ff. si. quero aliq̃s percussit. limitat̃ in tex. in. d. l. si quis in intentione. vt Bal. ibi dicit in scdo nota. ⁊ tradit Alex. in ↄsi. lv. q̃m

11 causa. col. fi. li. v. ¶ † Et ad declarationẽ regule: vt. l. veterib⁹. ff. de pac. qñ aliquid dicat̃ esse obscurũ tradit Alex. in ↄsi. xl. viso. col. fi. li. ij. ⁊ ibi dicit ꝙ verba generalia nõ dicunt̃ obscura. de quo no. in. l. si fideiussor. la. ij. ff. man. ¶ Et an sit differentia inter verbũ obscurum ⁊ ambiguum. dixi in. c. fi. de cõstitu. ¶ Et de pallegata. l. veterib⁹. no. Imo. in cõsi. xxl. in casu premisso. Jo. de ana. in cõsi. xcviij. visis. in fi. Areti. in cõsi. liiij. in causa magistri Blasij. in fi. ⁊ in consi. lxxxiiij. diligenter. col. fi. Old. in consi. xcv. ex forma. col. ij. Phi. Decius Ualen.

¶ Regula decima. Paulus.

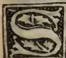

Secundum naturam est cõmodo cuiusq; rei eum sequi quem sequuntur incõmoda.

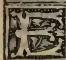

Eadem regula habet̃ in. c. q̃ sentit. eod. tit. li. vj. ⁊ pbat̃ in. l. j. in prin. ff. de instito. §. cũ aũt. insti. de emp. ⁊ vẽd. l. j. §. p secũdo. C. de cadu. tol. cũ simi. alleg. in glos. alia exempla ⁊ similia tradunt̃ p glo. in. d. regula q̃ sentit. Et adde tex. in. l. is q̃ in potestate. in. §. fi. ff. de leg. pcstã. vbi dr̃ absurdum esse aliũ habere cõmoda: ⁊ aliũ onera sustinere. ⁊ vbi periculũ est ibi lucrũ debet collocari. l. fi. §. pe. C. de fur. gl. p illũ

1 tex. in. l. si is qui. §. j. ff. cõmo. Et ideo † pactũ factũ de lucro in cõtractu societatis etiã de damno intelligit̃. §. illud. instit̃. de socie. Iniquissimũ eñ est genus societatis in qua vn⁹ damnũ et nõ lucrũ haberet. l. si nõ fuerint. §. fi. ff. p soc. Et ideo cõmodum ab onere regulatur: vt in no. q. tradunt Bal. Ang. ⁊ doct. per glos. ibi in. l. plane. §. si duobus. de lega. j. vbi Alex. refert col. j. facit tex. in. l. scio. in prin. et qd̃ ibi Bar. ff. de an. leg. in. l. nesennius. §. fi. ff. de excusa. tut. in. l. quoties. ff. ad treb. Et ad predicta facit quod no. Bart. in. l. qua poterat. in fi. ff. ad treb.

vbi ponit questionē de socio qui suo periculo voluit ire venetias contra voluntatē socij: nam de lucro qđ fecit nihil debet habere socius qui noluit periculū subire cum si. vt tradit ibi Alex. col. j. ꝛ sequit Ang. are. in. §. illud. insti. de socie. ꝛ Rom. cōsi. ccccclxxv. ꝛ per istam regulā. ꝛ Bald. dicit in. l. j. §. pro secundo. in fi. C. de cad. tol. ꝙ aut vasallus dimittat feudum aut prestet seruitiū. ¶ Et predicta regula procedit data habilitate persone. Sed qñqꝫ propter inhabilitatē persone quis cōmodū consequit: licet onus ꝛ incommodū non patiat: vt patet in muliere ꝛ minore qui ad hereditatem agnatorū admittunt: ꝛ tñ tutelam eorū subire non tenent. l. j. §. interdū. ff. de leg. tut. in. §. fi. insti. de leg. pat. tute. ¶ Scdo regula nō habet locum in dote in qua mulier qñqꝫ habet lucrū ꝛ onus non patit: vt no. Bar. in. l. si constante. in prin. co. pe. in. v. q. iij. q. prin. ¶ Tertio ista regula habet locū qñ est eadē ratio: vt quis ad cōmodū ꝛ incōmodū admittat: secus vbi esset diuersa ratio: vt no. Bar. hic ꝛ patet in iuribus alleg. in glo. videlicet in. l. si negotia absentis. §. de neg. gest. in. l. si quis. §. j. §. cōmu. diui. in. l. sed ꝛ socius. §. si absenti. ff. pro socio. in quibus iuribus propter culpā eius quis cogit damnū subire ꝛ a lucro repellitur: vt no. Ang. per gl. fi. ibi in. l. fi. C. ad tertul. ¶ Et secundū istā limitationē due limitationes supradicte vident procedere: ita omnia supradicta in ista limitatiōe includi possunt. ꝛ ratio Bar. in. d. l. si constāte. non fundat in fauore dotis: sed q: eadem ratio videtur. Et ad hoc facit quod inferius dicam. ¶ Per istū tex. cū similibus. §. ꝛ in gl. alle. infert glo. hic illud
2 vulgatū † cōtrariorū eadem est disciplina. ꝛ idem no. per glo. in rub. C. de acq. pos. in. c. quāto. de censi. in gl. fi. ꝛ in. l. sciēdū. §. fi. §. qui satisd. cog. in. l. pōponius. §. j. in ver. esse. ff. de ꝑcu. ¶ Predicta regula exponit ꝛ declarat pluribus modis. Primo vt dicamus eadem disciplina. i. eadē cognitio: q: cognito vno de ꝯtrarijs alterū cognoscit. ꝛ hoc ꝑbat in. l. j. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iur. insti. eo. in prin. ꝛ ibi Ange aret. ꝛ insti. de tut. in princi. ꝛ in. l. qui accusa. in princ. ff. de accu. ꝛ in. l. j. §. stipulatio. §. de ꝑto. stip. Et hoc modo arguit Dy. in reg. ij. in ꝑn. de reg. iur. in. vj. Bar. in. l. inter stipulantē. §. sacrā. co. iij. ff. de ver. obl. Abb. in. c. fraternitatis. de test. col. ante pe. ¶ Et ideo sicut facta publicatione testiū testes nō admittunt sup eisdē capitulis: ita non admittūt sup directo ꝯrijs: q: est idē timor subornationis in directo ꝯrijs: q: cognito vno ꝯrio alterū cognoscit: vt dicit Ang. are. inst. ꝺ his q̄ sunt sui vł alie. iu. col. j. in fi. alle. no. in cle. ij. de test. ꝛ in. §. q: non. in auť. de testi. not.

in.c.fraternitatis.de testi. ¶ Scdo cōtrarioꝝ eadē est disciplina.intelligit ꝙ eadē sit decisio: q: dispositū in vno habet locū in alio: vt glo.hic dicit per istū tex.cū simi. Nam licet cōtraria sint contrarie nature ꝛ effectus.c.hospitiolum.xxxij.dist.in fi.vnde si vnū cōtrariū est bonū alterū malū est: vt per glo.in.c.intellecto.de iureiurā.quia qđ operaf ppositū in pposito operaf oppositum in opposito.l.si ꝛ toto.in priu.l.qđ in rerum.§.si quid potest.de leg.j.l.fi.§.fi.de leg.iij. Et contraria non possunt simul stare: q: vno posito alterū tollitur.xxij.q.ij.c.cum humilitatis.ꝛ ibi glo.in.l.fin.vbi glo.de diuor. facit tex.in.l.non codicillū.C.de testa.ꝛ qđ ibi glo.l.pomponius.§.j.ff.de procu. Tamen quādoqꝫ de vtroqꝫ contrario idē disponit ꝛ iudicaf vbi est eadē ratio: vt hic: secus si diuersa ratio sit: vt concludit Bar.hic ꝛ idē Bar.in.l.in fundo.in.j.co.ff.de rei vend. Ange.in cōsi.lxvj.visis in fi.ꝛ Dy.in.d.regu.qui sentit.ꝛ Bar.in.d.§.sacram.Pau.de ca.in.l.ꝙ proprio.§.procurator.ff.de procu.Ang.are.in.d.§.illud.ꝛ insti.de his ꝙ sunt sui ꝛc.in priu.ꝛ in ista cōclusione omnia iura resoluūtur.ꝛ ita etiā concludit Are.in rub.ff.de acqui.pos.vbi ad hoc inducit

3 glo.no.in cle.ff.de appel.in ver.repulso. ¶ † Et secundū predicta procedit qđ no.Bal.in.l.pe.C.de solu.vbi dicit ꝙ oppositorum est eadē disciplina: q: si diminutio non minuit: sic nec augmentū augere debet.allegat pro concordantijs.l.ꝛ si cōtra.§.fi.ff.de vulg.ꝛ pup.ꝛ qđ no.Bal.in.l.non nudis.in fin.C.

4 de proba.† ꝙ nō valet argumentū ab oppositis: quia non est eadem ratio.ꝛ qđ no.glo.in cle.j.in verbo obseruare de sent.excom.que dicit ꝙ cōtrariorū non est eadem disciplina.vbi verba ꝛ mens resistūt.ꝛ idem Bal.in.l.si presens.C.quo.ꝛ quan.iud.in princ.dicit ꝙ contrariorū non est eadem disciplina quando non est eadē ratio cōtrariorū. ¶ Ex supradictis infertur ad questionem quam ponit Bald.in.l.duodecim tabularū.in fi.C.de leg.here.in ver.quero statur.vbi dicit

5 † ꝙ si statuto^a cauetur ꝙ sorori non succedat fra

a tri non tamē in casu contrario videtur statutū disponere ꝙ frater non succedat sorori quia nō videtur eadē ratio contraria cōseruande agnationis ꝛ illud etiam sequif Pau.de cast.in dicta l.lege.cum simi.vt tradit Alerā.in.l.inter stipu-

6 lantem.§.sacram.de verbo.oblig.† Et quot testes requiruntur in cōfectione testamenti. Tot

a ¶ Statuto. Do. Soc.ꝫ 3° riū p pulchra silda-mēta i ru. ff.de acqr. pos.in fin. Nobis.Jas. tū ibi dicit cōmunē opi.esse ꝫ Soc.ꝛ ibi late p do. circa hanc materias. Wie. Chu.

etiã in eius reuocatione requirunt: vt not. Bal. in. l. fi. col. iij.
ver. ⁊ scias. C. de fideic. cum si. vt tradit Alex. in rubr. de acqr.
posses. ⁊ de hoc videbimus plura similia in reg. nihil tam na-
turale. ĩ. eod. vbi melius similes questiones conueniunt.

¶ Undecima regula. Pomponius.

ID quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferre non potest.

Vbi in textu facto nostro.

¶ Hic factũ nostrũ pro voluntate simplici etiã ac-
cipitur. † Nam volũtas nostra ⁊ animus facti esse
1 dicitur. l. bonefidei. §. ſ. de acqui. re. do. ibi: ad factũ pertinet.
no. Bar. in. l. pro herede. in prin. ad finem. ff. de acquir. hered.
¶ Secundo factum nostrum hic etiam non factum includit.
2 † Nam appellatione facti etiam non factũ continet. insti. de
nupt. §. si qua vxor. in fin. vbi dicit rectius illos facturos si se
abstinuerint. ⁊ no. per glo. ⁊ doc. in. l. iij. in prin. ff. de ver. obli.
Et hoc etiã habet locũ in materia pena. vt tradit Alex. in. l.
vbi autẽ. §. qui id qd. ff. de verb. obl. ⁊ in terminis regule hoc
patet: qr id quod nostrum est mediante negligentia: ⁊ sic me-
diante non facto ad aliũ transfertur: vt contingit in prescri-
ptione ⁊ vsucapione. l. ſ. C. de vsuca. l. traditionibꝰ. C. de pact.
⁊ glos. hic dicit: dum inquit qꝫ ille qui tacet ⁊ patit contra se
prescribi: dicit aliquid facere. ⁊ fortior videt ista translatio
que fit mediante prescriptione: qr prelatus q̃ non potest alie-
nare cum eius negligentia ecclesia priuat iure suo mediante
prescriptione. c. veniẽs. de prescrip. ¶ Et ista re-
gula sic declarata limitatur non procedere ex
3 causa: † qr princeps[a] ⁊ respublica ex causa pos-
sunt rem meam mihi auferre. l. item si verbera-
tum. §. ſ. vbi Bart. ff. de rei vendic. l. lucius. ff. de
euic. no. in. l. antiochensium. ff. de priui. cre. ⁊ ibi
Bar. Jmo etiam officialis ex causa hoc potest. l.
fi. §. titius. vbi Bar. ff. de pigno. act. Et hoc sane
intelligitur dummodo pretiũ soluat. l. serui. vbi
Bald. C. pro qui. cau. li. accip. glo. in. l. si locus. §.
fi. ff. quemadmodũ ser. amit. ⁊ no. Bar. in. d. l. fi. §.
titius. Arch. ix. q. iij. c. per principalẽ. bonus tex.
in. l. venditor. §. si constat. ff. commu. predi. ¶ In
4 hac. l. est glo. no. que allegat: † qꝫ illud quod est
cõmune dicitur meum largo modo per fictionẽ
⁊ non

a ¶ Princeps. Vid latissime a Jas. l. barbarius. de offic. pres. vs. co. versicu. circa duas vltimas. Cano. c. q̃ in ecclesiaꝝ. de consti. Hie. Chu.

a ꝛ nõ proprie: ꝛ istam glo. sequitur Bar. in. l. ser· ui electione. §. f. in fi. ff. de leg. f. per tex. in. l. illõ. ff. de ritu nup. vbi videt tex. dum ibi dicit. Quia non ꝓprie videtur eius liberta que etiã alteri' sit. ¶ Nico. de neap. in. d. §. f. ꝛ Albe. de rosa. quẽ ibi Alex. refert dicũt q: tex. in. d. l. illud. videt ꝓ bare ↄtrariũ: ꝛ illũ cõtra Bar. inducit Areti. in d. §. f. q: licet primo secundũ sententiã Iaboleni tex. dicat ꝙ res communis ꝓprie non sit mea: tamẽ videtur recedere ab illa opinio. dum inquit: alijs contra visum est: q: libertã eius esse negari nõ potest / licet alterius quoq; sit liberta: ꝛ iure consulatus illã approbat: ꝛ sic videtur recedere a prima opiniõe Iaboleni. ¶ Sed respõderi potest ꝙ licet sentẽtia Iaboleni reprobet in decisione illi' casus: ratio tñ alleg. non reprobat / ꝛ ibi de liberta cõi iudicat idẽ qđ de ꝓpria: q: liberta nupta patrono non põt illo inuito diuertere. l. fi. in prin. ff. de diuor. ꝛ hoc fuit statutũ ꝓpter reuerẽtiã patroni: vt đ: in. l. in eo iure. §. fi. ff. de ritu nup. Et talis reuerẽtia insolidũ pñono debet. l. cõis libert'. ff. de in ius voc. l. fi. de iure pat. l. q̃dã mulier. ff. fa. herc. ꝛ ista rõne in. d. l. illud. de ↄmu. lib. idẽ iudicat qđ de ꝓpria: vt So. ci. ibi declarat: ꝛ ibi est casus spãlis fauore matrimonij: vt no. Io. an. in. c. fi. col. ij. de verb. sig. in. vs. Et difficultas ẜm Aret. in hoc ↄsistit: vtrũ ille q̃ dicit rẽ suã ita ꝓprie loquẽdo intelligi possit de parte / sicut de toto: ꝛ ipse tenet ꝙ res ꝓpe sua dicat si ꝓ pte sua sit: q: in materia penali q̃ ꝓprie ꝛ stricte intelligit appellatione rei mee venit cõis. d. l. libert'. ¶ Sed responsio colligit ex supra dictis. ¶ Ad idẽ Are. inducit tex. in. l. recte dicim'. de ṽb. sig. vbi res cõis non falso dicitur mea. ¶ Sed dic verũ esse / ꝙ nõ falso đ: mea: quia excusat a falsitate ex quo mea est ꝓ parte. Sed nõ sequit ꝙ ꝓprie dicat mea. ad idẽ alleg. tex. in. l. pupill'. in fi. de ṽb. sig. vbi dicit ꝙ ṽbuz suũ ambiguũ est an de toto vel de parte intelligat: ꝛ ideo qui iurat suũ nõ esse addere dꝫ neq; sibi cõe esse. ¶ Sed dic q: lꝫ ṽbũ suũ ambiguuz sit in dubio cũ ꝓ toto intelligit inferi' dicã. Illa

a ¶ Et nõ ꝓprie. Ad de Bart. l. si testõ. in pn. ff. đ cõdi. inst. ꝛ. l. hoc legatũ. de leg. iij. ꝛ doct. i c. cũ i illis §. fi. de pb. lib. vs. vbi dicit ꝙ in materia fauorabili meũ đ: qđ est cõe: secus i odio sa: de qua vide Car. i cle. f. đ ho. in. ij. col. i fi. adde tñ bal. in. l. f. C. đ cõmu. re. ali. q̃ dicit ꝙ cõe dicit meũ tñ vsq; ad dispositionẽ partis mee / ꝛ nõ vltra. Pie ro. Thu.

expͥssio ꝙ nō sit cōis videt facta ad maiorē declarationē/ vt
glo. ibi dicit: ⁊ no. Jo. an. in. c. fi. de ver. sig. in. vi. col. j. vbi dicit
q: v̄bū meū de vi verbi dʒ intelligi ꝙ sit meū simpliciter. i. oī
sui parte. ⁊ dicit ꝙ tex. in. d. l. pupill⁹. intelligit ad tollēdā du-
bitationē/ vt ibi no. ⁊ sic videt approbare glo. ibi: ⁊ concludit
ꝙ cōmune nō potest proprie dici meū: ⁊ idē sequūtur doc. ibi.
col. ij. ¶ Ultimo Aret. alleg. l. ij. in prin. ff. de cond. insti. vbi il-
la cōditio si talis seru⁹ meus erit cū moriar/ verificat etiam
si me⁹ sit ꝑ parte: ⁊ sic videt ꝙ proprie verificet: q: conditio
est volūtaria que formaliter debet impleri. l. meuius. ⁊. l. he-
redi. de cond. ⁊ demon. ¶ Sed pōt respōderi ꝙ ibi illa condi-
tio verificata videt vt act⁹ valeat: q: al's si in totū seruus ꝓ-
prius remansisset/ institutio nō valuisset: q: erat institus ser-
uus sine libertate/ quo casu institutio nō valet. Sed in aliena
in totū vel in parte valet. l. iij. ff. de hered. inst. ⁊ ita illū tex. de
clarat Soci. in. d. §. labeo. in. l. serui. allegata. de leg. j. Licet
idē Soci. referat dicta Aretini: ⁊ sequat in consi. ccxl. incipiē.
circa presentē consultationē. col. v. ¶ Et concludēdo ꝯclusio
glo. hic verissima videt ꝙ proprie illud qd̄ est cōmune nō di-
5 citur meū: † q: appellatione rei simpliciter de tota intelligi-
tur: vt dicūt Jo. mona. Jo. and. ⁊ Domi. in. d. c. fi. de ver. sig. ⁊ si
quādoqȝ cōtrariū reperit: illud videtur ꝓcedere in casib⁹ spe
cialibus q̄ habēt particularē rōnem: ⁊ hoc modo etiā ꝓcedit
tex. in. l. j. §. domini appellatione. ff. ad sille. ibi: etiam appel-
latione domini pro parte dominium contineri dicendum est:
quia in illa materia vt occasio delinquendi remoueatur fit
larga interpretatio: vnde ibi etiam filius viuente patre do-
minus reputatur. in. l. j. §. domini appellatione. el. ij. Et ꝙ se-
cundum regulam appellatione rei simpliciter de tota intelli-
gatur probatur in. l. si quis cum totum. in prin. ff. de exceptio.
rei iudi. vbi parificatur ꝙ quis petat totum fundum: vel fun-
dum simpliciter. ad idem tex. in. l. si defensor. §. que interroga
tus. ff. de interro. actio. in. l. de pupillo. §. qui nuntiat. ff. de o-
per. no. ⁊ ibi Bart. cum simil. vt tradit ibi Alexā. ⁊ idem Alex.
in consi. cxiij. viso. in fi. lib. iij. Abb. in. c. ij. de libel. oblat. col. ij.
iij. versi. secundo dicit glo. ⁊ facit tex. in. l. j. §. edere. ff. de edē.
vbi dicitur ꝙ edere dicitur ille qui totum edit.
¶ Et ideo quando res communis tanquam propria iudicatur/
iura vtuntur verbis designantibus impropͥetatem. l. extra-
neo. de quest. versic. cum enim ibi: de communi seruo haben-
dam questionem rescripsit quod pro domino fore videretur.

¶ Regula. xij. Paulus.

In testamentis plenius voluntates testātium interpretamur[a].

In testamentis plenius voluntates testantiū interpretamur. Et idē
1 dicit in.c.cū dilecti.de do.†nam agitur de interesse publico q testamēta habeāt locum.l.vel negaret.ff.quemad.test.ape.l.gallus.
2 §.si is.vbi Bal.ff.de lib.et posthu.†Et qñ agitur de interesse publico lata interpretatio fieri debet.l.ij.§.exercitiū.vbi Bar.ff.de his q no.infa. l.quemadmodū.vbi Bart.de agri.et censi.lib.xj.
3 †et pp̄ter hoc statutū de nō rumpēdo testamentū dicit esse fauorabile: vt no.Bal.in cōsi.cccc xxxiij.incip.dña Jo. lib.iiij. et ideo in fauorē testamēti iudicari debet.l.siue pars.ff.de inof te. c.fi.de re iud.¶ Et ista regula non videt habere
4 locū†in legatis q̄ licet in testamēto relicta sint tñ stricte debēt interpretari.l.nūmis.de leg.iij. l.apud iulianū.§.scio.de leg.j.cū si.vt dixi.s.in reg.in obscuris.Et ideo glo.q̄ ponit exemplū in legatis nō bene dicit.et Barto.in.l.cum auus.de condi.et demon.videt istam legē intelligere respectu institutionis:qz institutio est caput testamēti.§.ante heredis.instit.de leg.Et ideo fauorabilior interpretatio fit in testamentis q̄ in legatis:vt not.per glo.fi.in.l.si plures.ff.de cond. insti.et ad hoc facit tex.in.l.cum quidā.iuncta.l. pe.§.illo.C.de necess.ser.her.inst.¶ Uide tñ tex. in.l.titie textores.de leg.j.vbi etiā in legatis videtur fieri larga interpretatio: qz casus mixtus sub simplicibus cōtinet. Sed potest respōderi q ibi erat facta prouisio de vtroq simplici quo casu licet materia odiosa sit tñ prouisio facta in vtroq simplici videtur habere locū in mixto:vt probat in.l.si ita. ff. de iniu.rup.et irri. facto testa.vbi hoc dicitur in exheredatione que odiosa est.l.cum quidā.s.de libe.et posth.Et de intellectu.l.titie textores.not.Bar.in.l.seruis vrbanis.§.fi.de leg.iij.Aret.in.l.gallus.§.quid si tantum.col.iij.versi.tertio adde. de libe. et posthu.

a ¶ Interpretamur. Que sit interp̄ratio vide Bal. in rubr. C. de ver.sig. et quotuplex sit vide Bart.l. omnes populi.in.xj. q. de iusti. et iur. et ibi Alexan.et Bald.in.l. iij.C.de liprete.et qñ sit faciēda late et latissime. vide hic Bar. et in.l.ij. C. d bo.vacan. lib.x. Wie. Chucha.

a ¶ Cōtra ctib⁹. Que sit rō diffe a rentie: vide Ja. post Alber. i. l. beneficiū. de consti. prin. colū. iij. versic. in. iiij. parte vbi satislate tractat Albe. hāc materiā. z in tractatu. iru. an statu. recipiant interpretationem. Hier. chu. b ¶ Ad cō tractus. Quādo valeat argumētum de contractibus ad vltimas voluntates: z econtra. vide dn̄m Paul. de ca. in. l. seruum filij. §. eu3 qui. ff. de lega. i. z in. l. pactu3 inter. ff. de pac.

¶ Itē regula bene pcedit cōparatiue ad cōtra- 5 ctus † q: plenior fit interpretatio in testamētis q̄ in cōtractibus[a]: vt d3 in. d. cū dilecti. de dona. Nā in testamētis appellatione filio2 veniūt nepotes secus in cōtractib⁹: vt no. Bart. in. l. libe- 6 ro2. col. vl. ff. de verb. sign. † z relicta in testamētis paratā habēt executionē. vt no. Ang. per illū tex. i. §. illud quoq3. in vsū. itē no. in auf. de here. z fal. z no. Bar. z doc. in. l. fi. per illū tex. C. de edi. diui adria. tollē. vbi Alex. in. ij. notabili. ¶ Sec⁹ est in alijs instrumētis que nō habent paratam executionem. l. minor viginti quinq3 annis. ff. de minori. z in dispositis in testamento masculinum concipit femininum. Secus in contractibus secundum communem opi. vt. s̄. late dixi in l. ij. eod. titu. ¶ Et ex his comprobatur qd dicit 7 Alex. in cōsi. lxf. inci. sup eo. col. iij. li. f. † q in dubio nō valet argumētum de testamento ad con- b tractus[b]: secus tū vbi constaret q esset eadē ratio: q: tunc valeret argumētū. vt ibi Alex. dicit z hoc modo pcedit in. l. seruū filij. §. eū q̄ chirographū. de le. f. in. l. pactū iter heredē. s̄. de pac. i. l. f. vbi Bal. C. de le. fusia cani. tol. cū multis si. z p istā regulā arguit do. Alex. i psi. cclx. co. iij. li. iij. z i psi. lviij. li. iij. co. fi. Abb. psi. xxxij. li. ij. co. h.

¶ Regula. xiij. Ulpianus.

NOn videtur cepisse qui per exceptionē remouetur a petitione.

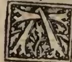

Ad istam regulā alia cōformat in. l. nihil interest. f. eo. vbi d3 nihil interest ipo iure quis actionē nō habeat / an per exceptionem infirmet. z facit alia reg. q̄ habet in. l. si q̄s obligatione. §. non potest videri cepisse. f. eod. ¶ Et per istā reg. cōfirmatur qd not. Bar. in. l. qd si maritus. §. si quis autem. s̄. de cōsti. pecu. vbi inquit † q non dicitur deberi illud qd perpetua 1 exceptiōe defendi potest. facit tex. in. l. debitor. in. l. creditor. s̄. de ver. signi. z ista ratione valet legatum factum creditori: cui exceptio perpetua competebat. l. si creditori. in prin. de lega. f.

¶ Et per istā regulā etiā infertur ad illud qđ no. pe. de ancħ.
2 in cōsil.v.p:o parte.in vlti.dubio dñ ibi cōcludit† qđ non di-
citur esse in negligētia ille q̄ nō petijt debitum a quo debito
excludi poterat exceptiōe:q: ille male agere dicitur cui ob-
3 stat exceptio.l.verū.ff.de cōpensa. ¶ † Et ad declarationē re-
gule considerandū est q̄ opposita exceptione actio intētata
perimitur.l.quecūq̄.ff.de cōpēsa.⁊ exceptio ꝓposita actionē
excludit.l.ij.ff.de exce.⁊ not.in.l.si vn⁹.§.pact⁹ ne peteret.ff.
de pac.vbi Bart.hoc declarat col.iij.⁊ in.l.iulianus.col.x.ff.
de cōdi.inde.Et ideo regula bñ dicit q̄ nō videtur cepisse qui
per exceptionē remouetur a petitione:q: intētio agētis ex-
cludit exceptione opposita:vt.ff.dictū est.Et tali casu intel-
ligit alia regula.ff.alle.in.d.l.nihil interest.j.eo.Secus est si
exceptio nō opponat q: acto: obtineret.vt no.p glo.in.d.l.si
vnus.§.pactus ne peteret.quē Bar.ibi sequit.col.antepe.di-
cēs/q̄ si petij a te decē in quibus eras debito: meus licet fece-
rim tibi pactū de nō petēdo: nisi tu opponas exceptionē iu-
dex te condemnabit.⁊ Pau.de cast.ibi col.fi.⁊ alij sequuntur
⁊ hoc idem not.Bar.in.l.eum qui ita.§.qui ita.ff.de ver.obli.
⁊ in.l.exceptionē.C.de p:oba.⁊ tradit Ang.areti.in.§.omnis.
4 col.ij.instit.de verbo oblig. ¶ Et ad hoc facit† q: vbi est fun-
data intentio acto:is:nisi exceptio ex parte rei p:obetur:fer-
tur sententia p:o acto:e.c.post electionem.c.cū sup.de cōces.
p:ebē.⁊ tradit Alex.in cōsi.lviij.viso ⁊ perlecto.in p:in.lib.v.
Et ista cōclusio ꝓcedit nisi ex actis cōstaret exceptionē cōpe-
tere:q: tunc iudex supplere potest in his que ex actis colligū-
tur vt no.per gl.in.l.f.C.qui⁊ aduer.quos.Ant.de but.in.c.ex
teno:e.col.f.in ꝟ.not.hoc dictū de rescri.Ang.in.d.l.si vnus.
§.pact⁹ ne peteret.co.fi.Ro.in ꝯsi.ccxxvij.spectabilis dñe.in
fi.cū si.vt dixi late in.c.ex insinuatione.circa fin.de app.⁊ tra-
dit Alex.in.l.f.C.vt q̄ desunt aduo.col.ij.⁊ in ꝯsi.xcv.in causa
⁊ lite.co.pe.li.f.Cautius tñ fit aduocat⁹ vt opponat exceptio-
nē:q: si iudex nō vellet supplere nō facit litē suā.vt no. Ang.
in.d.§.pact⁹ ne peteret.co.fi.alle.dictū Spe.in ti.de offi.iud.
in.§.cōpetit de quo late dixi in.c.ad hec.el iij.de app. vbi vi-
dēdū est.Et superius dicta ꝓcedūt vbi agit de exceptiōe ꝓ-
p:ia:que excludit actionē:sec⁹ si nō excluderet actionem:q:
nō esset opus replicatione ꝓut esset exceptio intentionis ⁊
facti.vt no. Pau.de cast.post Ang.in.l.licet.col.fi in ver.not.
tu q̄ p:acticas.C.de iud.⁊ de illa exceptione intentionis ⁊ fa-
5 cti:dixi in rub.extra de excep. vbi videndū est. ¶ † Et ex.ff.
dictis colligitur q̄ magna sit differentia an quis sit liberat⁹

a ¶ Ipso iure. Uide bal. in sua marg. in ver. liberatio. & Jas. in. §. in bone fidei. & isti. de actio. col. f. Brie. chuchalo.

b ¶ Sub pena. Et q petitio etiam infructuosa sit punibilis quia petenti pena imponitur, ponit Bart. in. l. f. in. iij. nota. C. de bo. pet. sub la. lib. x.

a ipso iure[a] vel ope exceptionis. & declarat Ang. are. in. §. ois. als. ff. in. ij. colu. insti. de ac. ob. & ideo ille q obligatus ipso iure reperitur: licet exceptione se tueri possit. dr esse i dano: q: magis sibi expediret q ipso iure no eet obligat⁹, vt no. Ang. dicit in. l. metu. §. sed qd pretor. per gl. ibi. ff. qd me. cau. & ad hoc facit q: meli⁹ est iura intacta seruari q post causam vulneratā remediū querere. l. fi. C. q. cau. in integ. resti. no est neces. l. f. C. qn lic. vnicuiq sine iud. se vindi. ¶ Postremo regula ista limitatur pcedere respectu principalis petitionis: put loquitur: q: illa exceptione opposita permittit: vt dictu est. Secus videtur: quo ad ea que extrinsecus veniut: q: tuc petere videt: licet per exceptione repellat. gratia exepli. in. l. ampli⁹ no peti. ff. re ra. habe. vbi phibitus

b petere sub pena[b] si petat & lite pstet incidit in penā certe hoc etiā haberet locu licet post lite contestatā opposita exceptiōe excludat. d. l. ampli⁹ no peti. & etiā circa litis contestatione in. l. si qs maior. C. de trāsac. cōmitteret pena fm dispositione illius legis: q: petes licet repellat exceptione dicit tn petisse & contrauenisse q̄tu ad penā illius legis. ¶ Similiter quo ad effectu interrum6pendi prescriptione†: q: sola petitio sufficit: vt no. Bart in. l. fin. ff. de eo p que factu est. per. l. cu notissimi. C. de pscrip. triginta anno. cu si. & hoc modo fallētie q ponunt in gl. adaptari possunt. ¶ In gl. ibi: no aliu restituendum. Hoc non bene cōgruit verbis regule que etiā primā acquisitione excludit: dum inquit remouet a petitione. Et per hoc etiā no videt cōuenire qd gl. dicit de herede grauato restituere q grauat⁹ adiuit. Similiter aliud exemplum qd gl. ponit pro veriori no satisfacit: q: ibi in. l. nihil. §. si cu filius. ponit casus specialis in quo fili⁹ decept⁹ fuit facto patris: & no cōsonat q rła in casu speciali restringatur. Similiter limitatiōes q ponunt in gl. no cōueniut verbis litere que dicit remouetur a petitione: & in casib⁹ qbus gl. loquit no remouet a petitione: quia habuit hereditatem vel heres esse reputatur. & ideo limitationes glo. debent

adaptari.prout dixi in ultima declaratione ad textum.
¶ Et dum in textu dicitur/non videtur cepisse. melius quam glossa dicat exponi potest/cepisse.idest inchoasset petijsse:vt colligitur ibi:remouetur a petitione.Et pro ista expositione facit tex.in.l.j.§.cepisse.ff.de pollici.xj.q.iij.i.c.cepisti.xxiij.q.j.in.c.fi.vel cepisse.i.acquisiuisse vt per glo.in.l.si quis obligatione.§.nō pōt videri cepisse.j.eo. Philip.Decius papie.
¶ Regula.xiiij.

In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur:presenti die debetur.

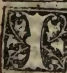

Idem habet i.l.cū q̄ calēdas.§.quoties.& xx.obli.cū fi.all'.igl.ad idē tex.in.l.si dies in prin.ff.qñ dies lega.cedunt.in.§. omnis.instit.de verbo obli.¶ Ista regula procedit nisi dies ratione loci tacite intelligatur.§.loca.instit.de ver.ob.&.l.eam qui.§.quoties.l.interdum.l.cōtinuus.§.cum ita.ff.de ver.obli.l.iij.§.si quis ita.el.ij.ff.de eo quod certo loco.
¶ Et hoc etiā habet locū respectu fideiussoris.l.si testamentorum.ff.de fideius.facit.l.si vt proponitur.ff.eo.tit.de fideiusso. per quē Bar.cōcludit in.l.si ita stipulatus.§.Chrisogonus.in
1 pe.col.ver.obli.†q qualitas loci vel tpis posita in principali obligatione repetita intelligit in obligatione fideiussoris.& no.Bal.p illū tex.i.l.titi⁹.C.de ope.liber.Et dixi i p̄si.meo.ij.
¶ Secūdo qd dictū est ratiōe loci/idē est rōne rei q̄ nō sit in rerum natura sed speretur:q2 dies & tacita cōditio intelligit si nascatur.&.l.interdum.de ver.obli.l.j.§.fi.ff.de condi.& demōstra.no.per glo.hic.& in.§.omnis.insti.de verbo.obl.cū si.
¶ Tertio idē est si ex volūtate disponētis tacite aliquod tempus determinatū intelligat:vt de testatore not.per glossam in.l.si dies.in princi.in verb.confestim.ff.quando dies legati cedūt.que allegat.l.epistolā.in.§.fi.ff.ad trebel.& Bar.ibi declarat.ad idē facit tex.in.l.fideicō.§.si filio.de legatis tertio. quē ad hoc Bar.adducit in.l.si legatarius.§.fi.de legatis.iij.
¶ Quarto hoc idē dicendū est si ex qualitate contractus vel actus hoc intelligat.& potest exēplificari hoc plurib⁹ modis.
¶ Primo ex eo qd notabiliter dicit Christophorus porcius in dicto.§.omnis.de verborum obligationibus. insti.in glo.
2 in verbo confestim.q†si quis promittit puelle dotē tacite intelligitur cum erit nubilis etatis.allegat.l.qui filium. ff. vbi pupil.educa.debe.& ibi dicit q eo ita r spōdēre iudicatū fuit.
3 ¶ †Secūdo aliud exēplū Porci⁹ ibi ponit:i eo q̄ pmittit sol

a ¶ Imol. Idē etiam tz ibi Ra phā. sed Bal. in ad di. in. d. l. si penā. z ibi Ang. tenēt gl. d. l. si penā. lz Bar. eā repro bet z alle get gl. i. l. pe. in fi. C. cōmoda. p sua opi. tū illā gl. rep̄hēdit Frā. tigri. z all' tex. cōtra eā i. l. ser ui⁹ le. §. fi. d̄ le. j. z in. l. fideicō. §. si heres. d̄ le. iij. q̄ iu ra meo vi deri pbāt clare opi. Bar. mari me. §. si he res. z §. fi. si iūgatur cū. §. si he res. hanc opi. tenet Iason. d. l. si penā. z Leū quica lendis. §. 6 f. eod. tit. Hier. chu.

uere mercedē magistri vel pensionē domus. nā tacite intelligit in die quo solutio fieri psueuit: l. nec semel. §. si in habitationem. ff. quando di. leg. ced. ¶ Tertio aliud exēplū colligitur ex di ctis Bar. in. l. si penam. in fin. de verborum obli 4 gationibus. versi. inquit. q † si mutuaui tibi de cem z promittas simpliciter restituere / non ta men videtur q statim possis conueniri: quia ex tali mutuo non haberes aliquam vtilitatē. alle gat glo. in. l. penultima in fine. C. cōmodati. z se quitur. Imo^a. z Alex. in. d. l. si penā. q2 nō debet quis decipi bñficio / sed iuuari. l. in cōmodato. §. sicut. ff. cōmodati. facit. l. q̄ sic. ff. de solutionib⁹. ¶ Quarto hoc in fili voluit Abb. in. c. fi. de pca 5 rijs. col. ij. versic. sic pōt dici in precario dicēs † q licet pcariū reuocari possit ad voluntatē cōce dentis. non tū videtur q statim reuocari possit. ex eo qd notat Bar. in. d. l. si penam. hoc tamē di ct̄ Abb. de precario nō videtur procedere sine dubio. q2 pcariū pendet ex sola volūtate cōcedē tis. l. luci⁹. ff. de donationib⁹. ergo videt q sta tim reuocari possit. z ita Bal. dicit in. l. ij. C. cō modati. Cōfirmat hoc: q2 si pēdet a volūtate cō cedētis dicta. l. lucius. z in. l. j. de pcarijs. in. c. j. eo. ti. volūtas est libera. l. fideicōmissa. §. quāq. ff. de leg. iij. l. cū quidam de legatis. ij. ergo vide tur q semper p volūtate reuocatio fieri possit. ¶ Et pro ista cōclusione cōtra Abb. induco tex tū in. l. quesitum. §. eum quoq. ff. de precarijs. z quod per illum textum notat Barto. in. l. quod natura. col. finali. versiculo / decimotertio que ro. ff. depositi. vbi concludit quod ex eo qd pre cariū reuocari potest ad nutum concedētis: so lum de dolo tenetur qui precarium recipit: quia cū in vno grauetur / in alio releuatur. Et ista ra tio facit / z inferre videt / quod statim reuocari possit: nec propter hoc deceptus videtur / qui precariū recipit: quia ista est natura precarij de qua cogitare potuit a principio ille qui recipit. ¶ Quinto † gñaliter cōsiderādū est q licet pñti die debeat illud qd simpliciter pmissū fuit: nō tū statim promissor cogit soluere. vt gl. hic dicit

⁊ idem glo.in.d.§.omnis.insti.de ver.obl.vbi tex.magis pre-
cise loquitur dum inquit ꝙ confestim peti potest. ⁊ tñ glo.ibi
dicit hoc esse intelligendū cum aliquo spatio : ⁊ idem glo.in
§.si impossibilis.in verbo statim.insti.de inuti. stip. ⁊ ad hoc
facit q: licet interpellatio constituat debitorē in mora.l.si ex
legati cau.de ver.obli.no.in.l.ꝙ te.§.si cer.pe.hoc tamen in-
telligit̃ cum aliquo spatio.l.si quis filiū.§.stip.de colla.bono.
ff.⁊ no.Bar.in.l.si penam.§.qñ di.leg.ced.cum simi.vt tradit
Alex.in.l.j.§.item si ita.col.ij.§.ad leg.fal.Et stante ista con-
clusione dictū Bar.in.d.l.si penā.videt̃ habere locū non solū
in mutuo:prout ipse loquit̃:sed in quolibet alio debitore qui
licet statim teneat̃:nō tñ statim cogit̃ soluere: vt.§.dictū est.
7 ¶ Ulterius in casibus supradictis aduertendū est† q: magna
differētia est an dies qui apponit̃ apponat̃ dispositioni vel
executioni:vt no.Bar.⁊ distinguit in.l.talis scriptura. in fin.
de leg.j.Et eodē modo in cōditione q̄ respicit executionē nō
suspēdit neq; facit actū ꝯditionalē:vt per Bar.in.l.j.col.ij.ff.
de cōdi.⁊ demon.vbi declarando tex.in.l.mutuo.§. sub cōdi-
tione.ff.de tut. dicit ꝙ illa cōditio apposita tutori si satisde-
derit nō facit cōditionem : vt ibi dicit̃:q: nō respicit dationē
tutoris sed executionē ⁊ administrationē tutele.⁊ idē Bart.
ꝯcludit in.l.itē q:.ver.huius rei.§.de pac.in.l.ita demū. C.de
arbi.⁊ Bal.in.l.iij.C.de arbi.cū si.vt tradit Alex.in.d.l.itē q:.
8 ⁊ est bonus tex.in.l.si decē.cū petiero.de ver.obl.† Et in du-
bio cōditio videt̃ apposita dispositioni qñ cōcernit substan-
tialia sine q̄bus obligatio cōsistere non pōt:secus si respiciat
accidētalia : q: tūc executioni apposita videt̃:vt not.Bal.in
c.fi.col.j.in fi.de presumptio.Et applicando ista ad ea q̄ supe-
rius dicta sunt cōsiderandū est ꝙ qñ datur tēpus debitori ad
soluēdū miserationis causa :vt.§.in.v.⁊ vlti. casu dictū fuit.
illud tēpus respicit executionē ⁊ nō impedit natiuitatē obli-
gationis:⁊ tali casu regula ista nō limitat̃ q: verū est dicere
ꝙ presenti die debet̃:lz exactio differat̃ q: cessit ⁊ venit dies
cū obligatio pura fit.l.cedere diē.de ver.sig. ⁊ eodē modo in
casu mutui.de q̄ Bar.loquit̃ i.d.l.si penā. ille q̄ mutuū recipit
statim tenet̃ illud restituere:vt no.p gl.fi. in.d.l.si penā.facit
l.j.ff.si cer.pe,lz aliqua dilatio ad soluēdū tribuat̃. ar.l.ratū.
⁊.l.qđ dicimus.ff.de solu.secus est in tacita ꝯditione rōne rei
q̄ nō sit in rerū natura:vt.§.in scđo casu dictū fuit : q: ista su-
spēdit dispositionē q: respicit substātiā obligationis. d.l.in-
terdū.de ver.obl.⁊.d.l.j.in fi.de cōd.⁊ demon.⁊ idem dicendū
est si testator hoc velit:vt.§.in tertio casu dictū fuit per gl.in

l. si dies. ff. qñ di. leg. ced. cum si. ḡ. alleg. et facit. l. in conditio-
nibus. §. j. de condi. et demon. In istis enim casib⁹ regula no-
9 stra hic limitat̃: q: p̄senti die nō debetur. ¶ † Sed dubitatio
est de die tacita q̃ ratione loci subintelligit̃: de qua. s̄. in pri-
mo casu dictū fuit an ante diem que tacite intelligit̃ sit nata
obligatio. Bar. in. d. l. interdum. cōcludit ꝙ obligatio statim
nata sit: sed non actio per illū tex. & opi. Bart. cōiter tenetur.
vt Alex. ibi dicit. facit tex. in. l. si ita stipulatus essem abs te.
de ver. obli. ibi nō ante agi posse. & in. l. existimo. §. ex hac. eo.
ti. de verb. obli. & in. l. si tutor reip. §. fi. de tute. & ratio. distra.
¶ Jason tamē nouissime in. d. l. interdū. dicit se tenere cōtra
oēs qd̄ dies tacita nedū ipediat natiuitate actiōis: vt cōiter
doc. dicunt. sed ꝙ etiā ita impediat natiuitatē obligationis
ꝓpter equiparationē quā facit tex. in. d. l. interdū. de stipula-
tione que fit de partu nascituro vel de fructib⁹ nascituris ad
promissionē solutionis q̃ certo loco fieri debet: et quia scdm
eum si dies que tacite ratione loci intelligit̃ impedit natiui-
tatē actionis: vt doc. cōmuniter tenēt. pariter videtur natiui-
tatem obligationis impedire: q: ratio diuersitatis dicit ipse
reddi nō potest. Audacter iste loquitur: & cum paruo funda-
mēto. & ideo a cōi opi. recedendum non videtur. ¶ Non obst.
equiparatio quam facit tex. in. d. l. interdū. q: loquitur respe-
ctu actionis. de qua tex. expresse dicit: nō autē de natiuitate
obligationis. & certe quantū ad natiuitatē obligationis alia
ratio videt̃ in eo qui partū futurū vel fruct⁹ nascituros pro-
mittit: q: incerta est obligatio: non sic videt̃ in eo qui certo
10 loco soluere promittit. ¶ † Nō obst. ꝙ nō videt̃ ratio diuersi-
tatis inter natiuitatē actionis et obligationis: q: hoc in die
expressa reperit̃ que licet impediat natiuitatem actionis: nō
tamē impedit natiuitatē obligationis. l. cedere diē. de verb.
signi. no. Bar. in. d. l. ita stipulatus. in. ij. principali. q. de verb.
obli. Jason respōdet in. d. l. interdum. et fatetur hoc in die ex-
pressa: secus dicit in tacita de qua agit̃: sed talis differentia
nō satisfacit quātum ad propositū: q: si dies expressa nō impe
dit natiuitatem obligationis: a fortiori nec tacita: que. l. in-
telligitur ex cōiectura tacita mente contrahentiū. ¶ Adde tamē
ꝙ ꝯtra cōmunē opi. videlicet ꝙ ante diē que tacite intelligit̃
nō sit nata obligatio. videt̃ text. in. l. cōtinuus. §. cū ita. in fi.
dum ibi d: ꝙ si ille qui certo loco dare promisit ad talē locū
peruenerit celeri⁹ q̄ fieri solet statim ꝙ applicuit ad locū obli-
gatus est: ergo videtur ꝙ prius nō sit obligatus. et Areti. ibi
no. illum tex. ¶ Non obst. ꝙ in die expressa sit nata obligatio

ante diem: q2 nō sic videt in tacita in qua mino2 est certitudo ꝙ in die expressa ⁊ determinata: q2 dies tacita arbitrio iudi-
11 cis declarari debet.d.§.cū ita. ¶ Ultimo no. istū tex. † ꝙ illud quod presenti die debet pure debetur. Ad idē text. in.l.liber homo.§.decē.de ver.obli.vbi ille qui hodie dare ꝓmittit potest statim cōueniri q2 obligatio presens dicit ⁊ nō in diem.⁊ illū tex.glos.hic adducit.hoc verū est respectu dilationis: q2 illa expressio presentis diei non facit dilationē: secus est quo ad aliū effectū extrinsecū: quia diem habere dicit: vt est tex. not.in.l.talis scriptura.de lega.j.ibi clausula illa q̄ loquit de legatis in quibus dies non erat non cōprehendit legata que presenti die relicta erant: quia illa dicuntur habere diem ad
12 effectū: de quo tex.ibi loquitur. † Et notandū est ꝙ promissio facta de soluendo hodie vel presenti die nō impedit exactionem fieri in ipsa die ꝓpter specificam expressionē temporis: licet secus sit in ꝓmissione facta simpliciter: vt not. Ang. are. in.§.omnis.insti.de verb.obli.per glos.ibi in verbo nec ipso. et allegat etiā Bar.ad hoc in.l.liber homo.§.decimo.de ver. oblig.et probatur per illū tex.⁊ ad idē facit.l.iij.§.si quis ita. el.ij.§.de eo qđ cer.loco.vbi si q̄s ꝓmittit hodie dare Rome decē non valet stipulatio ꝓpter impossibilitatē.ergo dat intelligi ꝙ illa expressio de dando hodie sit precisa: ⁊ dilationē nō patiatur. ¶ In glos.ibi: idē si exprimatur. Albe.hic dicit ꝙ ista glo.a docto.reprobatur: sed saluari debet vt habeat locū quo ad natiuitatē obligationis prout loquitur: secus qđ ad transmissionem: vt Bar.cōcordando glos.contrarias concludit in.l.ita stipulatus.in.ij.qđ.de verbo.obliga.

Philippus Decius Papie.

¶ Regula.xv. Paulus.

Qui actionem habet ad rem recuperandam: ipsam rem habere videtur.

Nota ꝙ de actione idē qđ de re ad quā cōpetit
1 iudicatur. † et ideo illud qđ mihi debitū est meū appellatur: vt not.per glo.in.l.si tibi pecuniā.in verbo meū.ff.si cer.peta.⁊ in.l.si me.⁊ titium.in ver.pecunia.in.l.eius qui in prouincia.in ver.defuncti.⁊ ibi Bar.ff.si cer.pe.⁊ in.l.si pecuniā.in ver.tuā.
2 C.de neg.gest.in.l.j.ff.qđ cū eo.in verb.suum. ¶ † Et ista rōne actio iudicatur res mobilis vel immobilis ſm qualitatē rei que in ea deducitur vt per gl.in.l.j.C.si aduer.trāsact.⁊ Bar. ibi hoc declarat.⁊ idē Bar.in.l.potest.ff.de auto.tut.cū simi.

¶ Et quantū ad istā regulā, ille de plano exēplificari potest in actiōe reali: q: cū actio cōpetat ad rem recuperādā talis res dicit esse in bonis. l. rem in bonis. ff. de acqui. re. do. l. bono: ū app. §. titu. s. ¶ Nec obst. ꝙ habēs dominiū rei: ꝛ rei vendicatione ꝓprie dicat rem habere: vt glos. hic dicit. Regula autē
3 ista loquitur p modū fictionis dū dicit † videt. ꝛ per istam rationē glos. reprobat istū intellectū. Quia respōderi potest ꝙ ista ratio nō tollit quin ista regula verificetur: ꝛ a fortiori habeat locū in actiōe reali: dato ꝙ vere ꝛ ꝓprie dicatur rem habere ille qui habet dominiū: sed ratio p:eallegata videretur inferre ꝙ in actiōe reali regula nō restringat. p:eterea ꝛ secūdo respōdet lȝ in actiōe reali q̄s vere habeat dñium plus tamen est habere rem apud se q̄ habere actionē ad rem recuperandā ꝓpter cōmodū possessionis qd non videt esse paruī momēti. §. cōmodum. insti. de interdi. l. is qui. §. de rei vēdi. ꝛ ideo alia regula q̄ habet. ff. eo. dicit minus est actionē habere q̄ rem. et isto respectu iura vtuntur verbis denotantib᷒ fictionē: q: vere nō habet rē apud se licet habeat dñium. ꝛ isto modo loquēdi vtitur tex. in. d. l. rem in bonis. de acqui. re. do. dū vtit v̄bo intelligit qd denotat fictionē. l. quoniā. vbi Bal. ff. de his qui no. infa. l. heres quādoq3. §. de acq̄. here. quē tex. ad hoc alleg. Roma. cōsi. cccc v. p:esuppositis terminis. col. s. et in. c. ex studijs. de p̄sump. quē tex. ad hoc alleg. Abb. in cōsi. xx. casus in effectu. col. ij. li. ij. ¶ Similiter tex. in. d. l. bono: ū. §. fi. §. ti. s. vtitur verbo videnť qd verbū etiā no. fictionem: vt per gl. hic. ꝛ in. l. si duo. in glo. fi. §. de acqui. here. in. l. s. §. deiecisse. in v̄bo video:. ff. de vi ꝛ vi arma. cū simi. vt per Bar. in. l. si q̄s p:o empto:e. de vsucap. ¶ Secūdo ista regula etiā videt p:ocedere in actiōe personali: vt tenet glo. hic que rationem adducit. q: cū abesse dicat debito:i id in quo alij obligat᷒ est. l. si mādato titij. ff. de nego. gest. ergo ecōtra credito:i cui de-
4 betur videt adesse ſm gl. hic. ꝛ ad hoc facit † q: actiones psonales ꝛ noia debitoꝝ dicunt eē in bonis. d. l. bonoꝝ. §. fi. ti. s. ꝛ ideo q̄ nō potest rē acquirere eodē modo actionē ad rē acquirere nō potest. l. si ad resoluendā. C. de p:ed. mino. l. si vnus ex socijs. ff. de serui. rusti. p̄di. vbi Pau. de cast. ꝛ illud qd est in iure ꝛ obligatione dicitur esse in patrimonio: vt not. Bald. in. l. facere. in p:in. per illū tex. ff. solu. matrimo. ¶ Et ista cōclusio vera est largo modo ꝛ ficte: vt denotat verbū illud: secus est vere et ꝓprie: q: vt. §. dictum est minus est actionē habere q̄
5 rem: vt. j. eo. l. minus. † et ideo statutū quod loquitur de vendente rem suā imponēdo penā nō habet locū in eo q̄ vēderet

rem ad quã haberet actionẽ psonalẽ. vt not. Bar. in. l. gallus. §. videndũ. de libe. & posthu. q2 ille nõ dr ppꝛie habere rem ad quã habet actionẽ vt post alios tradit Alex. in. d. §. vidẽdũ. et no. Bar. in. l. nemo. ff. de in integ. resti. & dicit Bart. in. l. forma. §. si cũ ego. ff. de censi. q ille q̃ possidet debet ponere rẽ in catastro nõ ille qui habet actionẽ ad rem petẽdã. & facit. l. scien dum. §. si fundus. ff. qui satisda. cogan. ibi diuersa causa est ei9 qui fundi petitione psonalẽ habet. sic etiã qd. ff. in prin. dictũ fuit q meũ q̃q3 appellat quod est mihi debitũ illud est verũ largo modo & impꝛopꝛie p supꝛadicta: et ad idẽ facit: q2 l3 ius patronatus sit de foro ecclesie. c. quãto de iudici. nõ tñ actio personalis ad ius patronatus dicit de foro ecclesie ſm Anto. de but. in. d. c. quãto. circa fi. & no. Are. in psi. vs. viso instrumẽto. in fi. de quo dixi in. d. c. quãto. in fi. ¶ Et q2 vt dixi ppꝛie non dicit meũ qd est mihi debitũ: vt no. per gl. insti. de act. in prin. in ver. debet. & per illã gl. dicit Roma. in psi. ccs. pꝛo decisione q meũ pꝛopꝛie nõ dr mihi debitũ etiã facit tex. in. l. aurelius. §. meuia. in. l. creditoꝛ. §. titia. de libe. leg. & qd no. Bal. in. l. cũ necessitatem. C. de fideicõ. in prin. & aliud est quod bñficiũ sit suũ aliud qd sit sibi debitũ: vt no. p gl. in cle. auditoꝛ. in v. debitum. de rescrip. large ergo & impꝛopꝛie mihi debitũ dicit meũ vt dixi & no. Roma. in consi. cxcv. in casu pꝛemisso. & quod not. Alexan. in consi. lxiiij. & si celeberrime. lo. iij. in princi.

Philippus Decius Papie.

¶ Regula. xvj.

Imaginaria venditio est pꝛetio accedẽte.

Nam pꝛetium arguit cõtractũ vẽditiõis l. fi. vbi Bar. C. de pꝛedi. curia. lib. x. no. gl. & Bal. in. l. cũ dotẽ. C. de iure do. & gl. in vb. pꝛetio. in. l. apud celsum. §. sed cũ legitima. ff. de excep. do. † et pꝛetiũ dicit esse de substãtia cõtractus venditionis. l. pacta cõuenta. ff. de cõtrahẽ. emp. & ideo accedẽte pꝛetio vt ibi dicit vera est venditio & nõ imaginaria: sufficit etiã vt vera dicat vẽditio cõuẽtio facta de pꝛetio cũ pposito soluẽdi pꝛetiũ q2 solo cõsensu vẽditio pficit. §. f. insti. de emp. l. ij. ff. eo. vñ qd dicit hic pꝛetio accedẽte intelligit etiã cõuentio: nec resoluitur contractus venditionis licet postea pꝛeter pꝛimũ ppositũ loco pꝛetij aliud soluatur. l. pꝛetij causa. C. de rescin. ven. l. si spõsus. §. circa vẽditionẽ. ff. de dona. inter vir. quẽ tex. hic glos. adducit. & qd dictũ est intelligitur qñ a pꝛincipio intentio erat q pꝛetiũ solueretur: secus si pꝛetiũ appo

natur ex causa donationis i. ea intentione quod nõ soluatur: tunc enim nõ dicitur venditio. l. in venditione. ff. de cõtrahen. emp. esset enim imaginaria venditio quae in effectu facta est sine pretio vt hic a cõtrario sensu colligitur: et eo modo imaginaria venditio dicitur si facta sit vno nũmo de re longe maioris pretij: vt no. per glo. in. §. praeterea. inst. quib. mo. ius pat. pote. sol. in verbo imaginaria. et insti. de testa. in princ. in verbo libripende. Si autem venditio facta sit pro modico pretio illa tñ est venditio vera: vt hic dicit per tex. quod hoc bene probat. in. l. quis donationis. ff. de cõtrahen. emp. secus est vt dixi in vẽditione facta vno nũmo: quia tale pretiũ nullam habet proportionẽ ad

a ¶ Nulla. Uide Bal. et doc. in. l. f. C. plus va le. quod agi. vbi dicit quod simulatio viciat iuramẽtũ transactionẽ sententiam et laudũ: et quotuplex sit vide Bal. in. l. cũ pre cibus. C. de pbat. late Cepolã in trac. de si mu. cõtractuum: et qualiter probetur: vide Bald. vbi ff. Bart. l. pacta. C. de pac. et Bal. i. l. multũ. f. colũ. C. si quis alte. vie. Chri.

2 estimationẽ rei. An autem † venditio facta modico pretio dicatur potius donatio quam vẽditio. Ex. in. l. f. in fin. C. de pac. quẽ Bal. ibi refert dicit quod potius dicitur donatio: et ad hoc est glo. in. l. apud celsum. §. de autoris. in verbo causa. de except. do. ff. et ideo Bal. in. d. l. f. infert quod dispositio. l. si vnquam. C. de reuo. do. habeat locũ in vẽditione facta modico pretio, et idẽ dicit Bal. in. d. l. si vnquam. et facit quod no. Bar. in. l. nõ vsque. ff. si quis a pa. fue. ma. et hoc intelligendũ videtur quando pro maiori parte esset donatio secundum doctrinã quã tradit Bart. in l. arist. circa fin. ff. de dona. et. l. tenetur. §. f. ff. de ac. empt. no. in. c. ad quaestiones. de re. permu. et tradit Abb. in cõs. xv. queritur. lib. v. Alex. cõs. cxvij. viso

3 processu. co. pe. lib. v. † Et imaginaria vẽditio et simulata de qua dictũ est nulla[a] est. l. emptor. in prin. ff. de aqua plu. arcẽ. facit. l. et quae sub imagine. C. de distra. pig. et no. Bar. in. l. post cõtractũ. col.

4 iij. ff. de dona. † vbi secus dicit esse in vẽditione facta in fraudẽ creditorum: quia illa valet: et opus est quod reuocetur mediantibus actionibus reuocatorijs: de quibus in ti. de his quae in frau. cred. et Bar. in l. filios. C. de reuo. his quae in frau. cred. et hoc bene

5 procedit in alienatione facta in fraudẽ creditorum: et † secus si facta sit in fraudẽ legis: quia illa est nulla: vt no. Bar. per illũ tex. i. l. si libertus. ff. de iure pat. et Bal. in. l. f. in. f. opp. de ope. lib. quia vbi agitur de annullatione actus durius agitur cũ lege quam cũ

homine vt per Bar.in.d.l.ij.libertus.& in.l.amplius nō peti. ff.rem ratā hab. ¶ postremo ad declarationem istius.l.dicit Bal.allegādo istū tex.in.l.cū precibus.C.de pbat.q̄ hic agit de simulatione in qua nihil agit. Et hoc exēplificari pōt in eo q̄ nullo modo velit vēdere:sed propter timorē tyranni vel criminis cōmissi facit venditionē simulatā:vt dicit pau.de cast. in cōsi.cxiij.viso puncto supra scripto.col.ij.& ibi prosequitur plures species simulationis: de q̄bus no.Bal.in.d.l.cū precibus.Bar.in cōsi.lxv.per.nicole.col.ij.ver.circa primū.in.l.f. C.plus vale.qd agitur.in.l.lucius.la.ij.ff.deposi.& nouissime Soc.scribit in cōsi.cclxviij.visis.col.iij.ver.circa scdam questionē. ¶ †Et cum sint plures species simulationis ille q̄ dicit cē tractū simulatū debet exprimere & specificare speciem simulationis:vt no.Bar.in.d.cōsi.lxv.col.iij.Bal.in.l.ab anastasio.in fi.C.mand.pau.de ca.in.l.iurisgentiū.§.dolo malo. ff.de pac.Alex.in cōsi.cxl.viso superiore themate.col.f.lib.iij. in cōsi.xxviij.In causa.col.iiij.lib.v.Pet.de anc.in cōsi.ccxxvij. Ad corroborationē.col.f. Et ista addenda sunt ad ea q̄ tradit Bar.veros.in trac.simulationū.in.xxvj.presumptione.col.fi.

6

¶ Regula.l.Cum tempus.

Cum tempus in testamento adijcit credendū est pro herede adiectum:nisi alia mens fuerit testatoris: sicut in stipulationibus promissoris gratia tēpus adijcitur.

1 Nota †q̄ tēpus appositū ad soluendū in dubio appositū videt in fauorē debitoris & heredis. ¶ Et primo de herede vt hic dr:& ideo heres in dubio lucrari debet fructus q̄ pēdēte dilatione percipiunt.l.si ita relictū.§.pegasus.de lega.ij. Et pter hoc heres si velit ante tēpus soluere pōt.l.cū qui.ff.de an.leg.&.l. post mortē.C.de fideicom.&.l.patrē.ff.de his q̄ in fraud.cred. ¶ Et ex hoc infert Bar.in.l.cum prefinitione.in fi. ff. qn dies leg.ce. ¶ Quod si testator vnā corbē grani reliquit annuatim vsq ad.l.annos heres statim ante tempus soluere poterit q2 est vnum legatū. Et dilatio apposita est in fauorem heredis. ¶ Et ista cōclusio procedit qn solū agit de interesse heredis: secus si tractat de preiudicio tertij: q2 tūc heres ante tēpus soluere nō pōt.l.vxorē.§.seia.de leg.iij.l.cū pater.§.a filia.de

2 leg.ij.vbi Bar.infert †q̄ heres grauatus post mortē eius distribuere bona inter pauperes nō pōt hoc facere i vita in preiudiciū pauperū q̄ erūt post morte ei⁹. Et idē dicūt Bar.Ang. & doc.in.l.post mortē.C.de fideic. Et est cōis opi.vt prosequit

a ¶ Dubio. Ubi clarissime respõdet notiuis Bar. & p ista opi. facit tex. l. uxorem. §. sceuola. de leg. iij. vbi v̄ba post mortẽ exponunt. i. qñ vellet. Hie. Chu. a

Alex. in. l. stipulatio ista. §. incertam, quem legit
simul cum. §. si quis dolũ. de ver. obli. ¶ Et in si-
mili no. Bar. in. l. omnes populi. in. v. q. questio-
nis principalis. ff. de iusti. & iur. vbi no. cõcludit
q potestas q̃ habet arbitriũ imponẽdi penã in
casibus non determinatis a iure non poterit in
3 principio officij hoc declarare: qr talis † decla-
ratio q̃ potest variare in tẽpore ante tẽpus fieri
non potest. d. l. cũ pater. §. a filia. & sequitur Pet.
de anch. in. c. f. in ver. querit Bar. de consti. ¶ Et
idem qd dictũ est de pauperib9 sequit Roma. in
consi. cccclij. circa primũ. & Bald. in consi. lxxvij.
videtur q electio. lib. iij. ¶ Aliter tñ reperio q
in hoc voluit Pet. de anch. in consi. ccij. circa pri-
mum dubiũ in secũdo dubio[a]: qr illa distributio
debet fieri inter pauperes post mortẽ heredis
est principaliter facta pro salute anime defuncti. ¶ Cui expe-
dit q celerius prouideatur: vnde si heres in vita voluit eli-
gere pauperes debet cõmendari: nec est curandũ de paupe-
ribus qui a successorie veniũt vt latius ipse ibi prosequitur. Et
hoc idẽ videt tenere Abb. in consi. xi. factũ sic proponitur in
pmo dubio & scdo lib. & ista opi. de iure verior videt. ¶ Scdo
4 q dictũ est de herede † idem est de quolibet alio debitore: qr
in dubio pro eo tempus appositũ intelligitur vt hic dicitur. &
l. eum qui Calendis. §. fi. de verb. oblig. & tex. in. §. omnis. ver.
qd in diem. insti. de verb. obli. ¶ Et ideo ante tempus si velit
soluere potest. l. qd in diem. ff. de solu. ¶ Et eodẽ modo si de-
bet solutio fieri in certo loco fauore debitoris poterit alibi
debitor soluere: ac si talis locus expressus non fuisset: vt no.
Bar. in. l. is qui. ff. de eo q certo loco. Et idẽ not. Bal. in. l. ac-
ceptã. in. xij. q. in fi. ver. sed pone. C. de vsuris. ¶ Et qd dictum
est de tẽpore procedit in die certa: secus est in die incerta: vt
expresse tex. distinguit in. l. stipulatio ista. §. inter certam. de
5 verb. obli. † Nam dies incertus pro cõditione habet. l. dies
6 incertus. ff. de cõdi. & demon. † Et ante cõditionẽ non cogit
creditor inuitus solutionẽ recipere qr deficiente conditione
tenet restituere: vt no. Bar. in. l. itẽ liberat. §. q̃ paratus. in fi.
ff. qui. mo. pig. vel hypothe. & no. in. d. §. inter certã. ¶ Secũdo
predicta conclusio qd ante tempus solui potest habet locum
qñ tempus solum apponit fauore debitoris: secus si agatur
de interesse creditoris: qr ante tempus solui non potest. l. qui
rome. in prin. ibi gl. & Bar. de ver. obli. facit qd. ff. dictũ est de
herede

herede. qui ante tps soluere nõ põt in pñiudiciũ legatarij. ¶ Et a fortiori hoc dicẽdũ est si solũ fauore creditoris tps adijciatur: q: silr añ tps solutio fieri nõ põt. l. si ita relictũ. §. pegasus. de leg. ij. vt no. i. l. in fideicõmissi. §. cũ polidi⁹. ff. de vsu.
7 ¶ Et ex his infert † q creditor nõ cogit añ tps recipe vinũ nec granũ nec aliud qd cursu tpis deteriorari possit: vt no. Bal. post Guil. de cu. in. l. plures apochas. C. de fid. instr. r Flo. i. d. §. cũ polidi⁹. in fi. Alex. in. d. §. inter certã. r no. Cy. in. d. l. ij. in vl. q. C. de iur. emphi. Ang. in. l. titi⁹. in fi. in
8 ver. vnũ tñ. ff. q res pig. obl. pñt. ¶ Et hac rõne † emphiteota nõ põt soluere canonẽ p pluribus annis futuris: q: agit de interesse ipsius dñi creditoris: vt tenẽt Cy. Bal. Alb. r Do. i. d. l. ff. de iu. emphi. Spec. in ti. de locato. §. nũc aliqua. v. xlij. Bar. in. l. eũ qui. ff. de an. leg. cũ si mi. vt tradit Alex. in. d. §. inter certã. vbi dicit istã esse cõmunem opi. r idẽ Are. dicit in. d. l. qui rome. in prin.
9 Et Mod. in. d. l. ij. q. xxij. Et adde † q nõ valet re
a scriptũ [a] pape q emphiteota nõ soluẽdo nõ priuet iure suo: vt no. Bal. in. l. si a te. ver. r no. C. de pac. inter emp. r vẽdi. ¶ Videt tñ q valeret rescriptũ q emphiteota possit soluere añ tps pro pluribus annis futuris pter malignitatẽ quorũdam dñorum q subterfugiũt r nolunt canonẽ recipe ad illaqueandũ emphiteotã: q: malitijs hominũ obuiandũ est. l. in fundo. ff. de rei vend. ¶ Et q: agit de modico pñiudicio: nã si põt cõcedi dilatio ad soluendũ p rescriptũ. l. quoties. C. de pci. impe. offe. a fortiori videt q ds possit cogi ad recipiendũ/ q: hoc videt min⁹ pñiudiciale.
10 ¶ Et licet valeat rescriptũ (vt dictũ est) † valet tñ ɔsuetudo q nõ soluẽdo emphiteota iure suo nõ priuet: vt no. Abb. tradit in ɔsi. lxxij. circa prin. li. j. vbi hoc dicit in ecclesia. r idẽ Jo. de ana.
11 in ɔsi. lxxxiiij. videndũ est. col. fi. ¶ † Et eodẽ mõ valeret pactũ factũ cum ecclesia q emphiteota nõ soluẽdo nõ cadat: vt no. dicit Bar. in. l. fundi. C. de fund. patri. li. xj. r sequit Pau. de ca. in ɔsi.
12 cxxxvij. ¶ † Et sicut debitor in cui⁹ fauore tẽp⁹ appositũ est põt si velit añ tps soluere: ita cre-

a ¶ Refert prĩ. Intellige pprie naz largo mõ cõprehendit pri uilegiũ: et bene posset fieri: q: qd põt per cõsuetudinẽ induci põt a fortiori p priuilegiũ vt p. c. sup qbusdaz. de v̄bo. sig. r hoc ẽt sentit Bal. in l. si a te. in pri. legis. Hier. c. hu.

dito: in cuius fauo:ē tēpus apponif poterit petere ante tem pus vt sit equalis ꝯditio cōtrahētis: vt Ro. dicit in. d. §. inter certā. ⁊ sequif Arc. in. d. l. q̄ rome. in p:in. arg. l. cū dies. §. si ar biter. in fi. ff. de arbi. facit tex. in. l. fi. C. de fruc. ⁊ lit. expen.

¶ Soci. in. d. l. qui rome. in p:in. rep:obat istā equiparationē/ ⁊ dicit manifestā esse rationē diuersitatis: q: in debito:e sol uente ante tēpus nō agif de interesse credito:is: secus videf in credito:e si velit sibi solui ante tēpus: q: agif de interesse debito:is vt ante tēpus nō cogaf soluere. Et ipsi debito:i vi detur esse ius quesitū beneficio credito:is/ vnde illud sibi tol li nō potest. ar. l. fi. ff. de pac. Et facit qd̄ no. in. l. petē. C. de tēp. in integ. rest. pet. ⁊ qd̄ no. Bar. in. l. si post mo:tē. §. fi. ff. de ꝯtrab.

¶ Sed verio: videf opi. Ro. q: si tēpus apponif fauo:e credi to:is ꝑut loquif Rom̄ etiā ipse d₃ posse renūtiare fauo:i suo: nec tali casu pōt debito: ꝑtēdere aliquod interesse: q: si so lum est dilatio in fauo:ē credito:is/ d₃ esse nociua debito:i: et interesse debito:is nō est in ꝯsideratiōe. Nā si interesse debi to:is deberet cōsiderari in tali casu/ tūc gr̄a vtriusq̄ esset di latio: quo casu etiā debito: in diē nō pōt p:ius soluere q̄n tp̄s respicit fauo:ē vtriusq̄: vt no. in. d. l. q̄ rome. in p:in. vn̄ patet q̄ recte cōsiderāti debito: ⁊ credito: a pari ꝑcedūt ꝑut Ro. ⁊ Aret. dicūt ⁊ bene. Philippus decius Pisis.

¶ Regula. l. Que legata.

Que legata mo:tuis nobis ad heredem no strū trāseūt eo:ꝝ cōmodū p nos his quoꝝ in ptāte sum⁹ eodē casu acq̄rim⁹ alr̄ atq̄ cū stipulati sum⁹: nā sub ꝯditione stipulātes oimō eis acq̄rim⁹: etī si libertate nobis ꝯstita a dn̄is ꝯditio extitet.

1

Nam † legata q̄ pure vel in diē certū relicta sunt ad heredē trāsmittunf. l. si post diē. i p:inc. l. si penū. in p:in. ff. q̄n dies leg. ced. l. f. c. cū igif. in fi. eo. ti. C. q̄n dies lega. ced. ¶ Eodē modo ista lega ta ex persona filij vel serui patri vel domino acquiruntur: vt

2 hic dicitur ⁊ in. d. l. si post diem. §. pen. ¶ Sic econtra † legata que ad heredē non transmittunf/ vt sunt legata conditiona lia. l. f. §. fin autē aliquid sub conditione C. de cad. tollen. ⁊. d. l. si post diē. §. sed si sub conditione. patri vel domino nō acq̄ runf: sed ipsi filio vel seruo si tēpo:e purificate cōditiōis sui iuris reperiunf: vt hic a ꝯtrario sensu colligif/ ⁊ i. l. si vsuffru ctus. §. fi. ff. quādo dies leg. ced. ⁊ in. l. si legatis. ff. de pignori. ⁊ in. l. f. §. fi. ff. vt leg. no. ca. in. l. si vxo:. C. de condi. insertis. Et

3 hoc bene ꝑcedit in legatis: † sec⁹ est in stipulationib⁹ quoꝝ

commodū indistincte patri vel domino acquiritur: licet tempore purificate conditionis sint sui iuris filius vel seruus vt hic dicit. ad idē text. in. l. si filius. ff. de verb. oblig. in. l. ij. §. id quod. C. de col. bo. ¶ Et ratio diuersitatis videtur: q: in stipulatione cōditionali illa spes q̄ habet de cōditione futura trāsit ad heredē. §. ex conditionali. insti. de ver. obli. ideo patri vel domino acquirit per regulam que hic in prin. habetur. Sed spes legati cōditionalis non transmittit in heredē. l. j. §. fin. autem. C. de cad. tollen. ideo patri vel domino nō acquiritur secundū regulam que hic ponitur. ¶ Et si vlterius queratur de ratione quare potius spes future conditionis in cōtractu ad heredes transmittitur q̄ in legato. Dicendū est q in contractu actus fundatur ex consensu duorū / et factum stipulatoris interuenit qui sibi et heredibus suis prouidere videtur: vnde fortior acquisitio redditur. Non sic videtur in legato: vt per glo. in. d. §. ex conditionali. et per docto. in. l. si filius. de quo tamen dicendum est: vt dixi in. l. j. C. de pac. ¶ Ultimo ad equiparationē que fit hic de herede ad patrem vel dominū. facit tex. in. l. qui liberis. §. hec verba. de vulg. et pup. vbi substitutio facta de herede non habet loc. ī in patre vel domino

4 et pariter nec in herede heredis. †Et conditio que debet impleri in persona heredis non verificat in persona domini vel patris. l. qui heredi. in prin. C. de condi. et demonst. et facit tex. not. in. l. iij. §. hoc autem. de lega. prestand. ¶ Et

5 pariter videtur q †conditio dandi heredi non

a verificetur in herede heredis[a]. dicto. §. hec verba. facit textus in. l. cum ita datur. C. de condi. et demonstrat. vbi conditio dandi titio non potest impleri in herede titij. Subtilis Decius pisis.

¶ Regula. l. Qui cum alio.

Qui cum alio cōtrahit vel est debet esse non ignarus conditionis eius: heredi autem hoc imputari non potest cum non sponte cum legatarijs contrahit.

1 Nota quod †qui cum alio contrahit debet esse certus de conditione et qualitate contrahentis. Et ideo qui mutuauit pecuniam filiofamilias non potest mutuum recipere obstante senatusconsulto Macedoniano: quia

a ¶ Here dis. Uide oino Jas. l. paterfamilias. de vul. et pup. et quomodo intelligatur regula q heres heredis primi testato. est heres. vide Anch. cōsi. cxxx. Die. Chu.

scire potuit illũ esse filiũ familias. l. penulti. §. ad maced. ¶ Et idem in minore: vt no. per glo. in. l. si titius. in ver. etatis. §. de fideiuss. vñ p̃sumit͛ ille q̃ contrahit habere notitiã ei⁹ cũ quo mercat͛: vt no. Bal. per illũ tex. in. l. inciuile. C. de furtis. ¶ Et in hoc etiã forẽsis nõ excusat͛: q2 debet cõditionẽ eius cũ quo cõtrahit inuestigare vt no. cuma. in ꝯsi. xxvi. Cum statutũ pa due. col. ii. ¶ Et ista ratione etiã iusta causa nõ excusat a pena cõuẽtionali: q2 debuit inuestigare: vt no. tradit Alex. in cõsil. cxviij. titul⁹ questiõis. col. pe. li. ij. Et bene facit qđ no. tradit Pau. de ca. in. l. ii. §. nõ aũt. in ṽ. itẽ alias cõsului. ff. de exerci.

2 vbi dicit se cõsuluisse† ꝙ cũ duo mercatores fecissent societatẽ ꝑ q̃nquẽniũ ꝙ finito quinquẽnio alter nõ tenet͛ ex cõtracti bus cũ alio celebratis licet cõtrahentes ignorarẽt finitã esse societatẽ: q2 debuerunt ꝑscrutari ꝛ se informare de qualitate societatis ꝑ istã regulã. ꝛ idẽ Pau. de ca. in. l. ii. §. conditio. ff. de inst. ꝛ idem Pau. de ca. in cõsi. cccxxxv. visis ꝛ ponderatis omnibus. in prĩn. ꝛ idẽ Per. de anch. in consi. cccxxxiij. pro cla riori decisione. vbi cõcludit ꝙ vnus socius ꝑ alio nõ tenetur nisi ꝑ illa quãtitate quã imposuit in corpore societatis. Et iđ ille qui contrahit debet inuestigare qualitatẽ societatis per

3 ipsam regulã. Et ad idẽ facit: q2† licet al's ignorãs ꝛ dubitans

a eq̃parent͛[a]. l. manifestissimi. §. finaũt. vbi Bar. C. de fur. l. fi. C. de cõdi. inde. Hoc nõ h3 locũ in ꝯtrahẽte cũ alio: q2 si dubitat debet eius cõditionẽ inq̃rere. ita Bal. no. dicit allegãdo istũ tex. in. c. i. §. ꝑsona vero. ṽ. sed q̃d indubitate. per quos fiat in uesti. de cuius dicti veritate dixi in. l. quandiu. C. qui admit. ¶ Et quod hic dicitur de contrahente idem est in eligẽte qui presumitur habere notitiã electi. ꝛ ideo nõ excu santur canonici qui eligũt indignũ: vt no. Bar. in. l. si patronus. de cõfir. tut. ꝛ ibi Bart. alle. istũ tex. Et per istã. l. qui cũ alio arguit Alexã. in. l. si cũ dotẽ. §. si mulier. ff. so. ma. col. ij. ṽ. vnũ addo ꝙ imputatur creditori qui acceptauit debitorẽ qui non erat soluendo: q2 debuit eius conditio nem perscrutari. ꝛ idem dicit Pau. de ca. post Ange in. l. i. ff. si quis in ius voc. ¶ Et ista regula procedit nisi ignorantia esset multũ probabilis ꝛ iusta: q2 tunc excusatur. l. si quis patrem. ff. ad mace. ꝛ. d. l. si titius. de fideiusso. ¶ Secundo re gula habet locum in contrahente. prout loqui

4 tur† secus est in delictis in quibus quia a pena excusatur ex iusta causa et non imputatur si cõ

a ¶ Equiparentur. An dubitans equiparetur ignorãti vel erranti. vide Pau. d̃ cas. in. l. manifestissimi. §. sed querebatur. C. de furtis.

a ¶ Conditionem. Hec faciūt ad materiā. c. si vero. de sen. ex. vbi ponuntur plura exempla per do. Fe. quando quis delinq̄t ignorando conditionem seu qualitatē psone. ⁊ ponit ibi regula ꝙ vbi factū est illicitū non excusatur allegans ignorantiā q: presumit sciētia. de quo p cano. in. c. a nobis. e. ti. Hie. chu.

a ditionem[a] offensi inuestigauit vt nota. tradit
Pau. de ca. in cōsi. xxxij. licet ista sit questio in fi.
5 versi. ad quartum. vbi propter hoc cōcludit † ꝙ
occidens bannitum excusatur: non obstante ꝙ
bannitus occisus haberet saluum conductum
de quo ille inuestigauit. ¶ Sed tamen talis differentia
non videtur vera: quia in tali casu ex
quo erat publice bannitus ⁊ descriptus in libro
bannitorum ignorantia salui conductus erat
multum probabilis quo casu idem esset in contrahente
vt. s. dictum est: sed si ignorantia non
esset ita probabilis idem esset in delinquente.
¶ Et q: si ille qui cum alio contrahit debet inuestigare
conditionem eius cum quo contrahit
vt hic dicitur multo magis qui alium offendit
debet eius conditionem inquirere. ita Barto.
b dicit[b] in. l. fi. ff. de adul. Et de questione Pau. de
cast. late scribit Alex. in. l. huiusmodi. §. si ita. de
leg. j. ⁊ in cōsi. lxxvij. visis dubitationibus. li. iij.
¶ Tertio / regula habet locum in contrahente:
6 secus est in herede vt hic dicitur: † quia ipse ex
quasi contractu obligatur. §. heres. institu. de
oblig. que ex quasi contractu. l. ex maleficijs. §.
heres. s. de act. ⁊ oblig. ¶ Et hoc verum intelligitur
quo ad legatarios quibus heres obligatur
ex quasi contractu: secus est in creditoribus
quibus heres est obligatus ex contractibus
quibus defunctus tenebatur. vt not. Bart.
dicit in. l. eo. ff. de iud. Et idem Raphael cuma.
in consil. cclxxxj. statuto papiensi. colum. ij.
¶ Et de legatarijs loquitur text. hic in. §. heres.
instit. de oblig. q. que ex quasi contrac. Et in. d. l.
ex maleficijs. §. heres. ⁊. l. apud iulianum. §. fin.
vbi glos. ver. contrahere. ex quib. cau. in pos. ea.
7 ¶ Et ad hoc facit: q: † ex persona heredum qualitas
obligationis in creditoribus mutari non

b ¶ Dicit. Uide Jas. qui plura circa hāc q. accumulauit post alexā. in. l. si senō obtulit. §. cōdēnatū. in vi. colū. x. vlti. Dy. et albe. ⁊c. s. de re iud. vbi etiam ponit an possit q̄s occidere bannitum q̄n nullitas banni est patēs: q̄d quādo pendet lis an bannū sit nullum vel ne an potestas a statuto cō cessa occidendi bannitum sit interim suspensa. Hierony. Chucha.

debet. l. ij. §. ex his. de verbo. oblig. ¶ Quantum tñ ad istam
regulã idem videtur in creditoribus a quibus heres conue
niturex cõtractibus cum defuncto celebratis de quibus he-
redi nihil imputari potest si conditionem creditoris nõ in-
uestigauit. Et sic militat ratio que hic in text. allega. ¶ Et ex
his colligitur ꝙ illud quod dicitur de contractu non habet
locũ in quasi contractu ex eo qd̃ hic dicitur de herede qui ex
quasi cõtractu obligatur. Et hoc in statuto no. Bar. in. l. apud
iulianũ. §. fi. in fi. ff. ex q̃. cau. in pos. Bar. in. l. j. per illũ tex. ff.
de cõtrario iud. tute. cũ si. vt tradit Alex. in. l. mutũ. ꝛ in. l. mo
re. in secũdo notabili. ff. de acquirenda hereditate. Et idem
Ang. in cõsilio. ccccj. visis ꝛ diligẽter. Abb. in consi. lxj. quinqꝫ
dubia. col. viij. lib. j. ꝛ. c. qua frõte. de ap. vbi dixi. ¶ Et idem
Alex. in. cõs. lxxvj visis dubitationib⁹. col. iij. lib. v. Et ista cõ-
clusio ꝓcedit inspecta vi ꝛ ꝓprietate verborum: per viam vero
8 extensionis † quando statutũ qd̃ loquitur de cõtractu etiã
ad quasi cõtractũ porrigitur qñ omnimoda ratio militaret.
Et ita ꝓcedit qd̃ no. Bal. in rubrica. C. de pac. Bar. in. l. more.
de acqui. here. cum si. vt tradit Alex. in. l. siue apud acta. C. de
trãsac. ꝛ idẽ Roma. i. cõsi. xij. viso facto col. fi. in fine. ꝛ in cõsil.
cccl xxx. presupposito. in prin. ꝛ subtiliter scribit Cum. in cõsi.
clxxvj. statuto papien. ff. alle. facit qd̃ no. Bar. in. l. si vni⁹. §. pa
ct⁹ ne peteret col. iiij. ff. de pac. ꝛ in. l. meuia. §. pmo. ff. so. ma.
¶ Ultimo ex verbis illius regule duo notanda sunt. ¶ Primo
9 ibi est vel esse debet † ꝙ paria sunt esse vel esse debere. Sic
etiam paria sunt scire vel scire debere. l. qd̃ text. ff. si cer. pet.
vbi dixi vt notatur per gl. hic. ¶ Unde sicut denũtiari potest
ille qui scit se debitorẽ. ita ille q̃ scire debet: vt no. Bal. in auť.
ad hec. col. iiij. C. de vsuris. sic etiã paria sunt scire. ꝛ scire pos
se. l. pe. ff. ad macedo. no. Bal. per illũ tex. in. l. si duo. de acq̃r.
here. facit tex. in. l. q̃ cõtra. vbi Bar. C. de incest. nup. in. c. ij. cũ
gl. de tempo. ordi. in. vj. Sic etiã paria sunt habere ꝛ habere
posse: vt ĩ no. q. Ang. dicit. l. itẽ veniũt. §. petitã. ff. de peti. her.
¶ Sic etiam paria sunt habere ꝛ habere debere: vt no. Bart.
in pulchra questione in. l. penulti. §. cum ita. de aur. ꝛ arg. leg.
10 ¶ Secundo no. † ꝙ sponte non dicitur quis contrahere ꝛ se
obligare q̃ ex quasi cõtractu per interpretationẽ iuris obli-
gatur. Et sic sponte dicit̃ fieri illud qd̃ fit principaliter ꝛ im-
mediate ex ꝓpria volũtate. adeo ꝙ no. dicit Pet. de an. in cle.
pñti. in. v. no. de cẽsi. qd̃ nõ dicit̃ spõte factũ illud qd̃ fit ad pe
titionẽ. sed videtur tex. in cõtrariũ in. l. ij. C. de pac. ꝛ ibi dixi.

Subtilis Decius Pisis.

§.Non solet.

Non solet doli exceptio nocere his quibus voluntas testatoris non refragatur.vltra glo. hic iste.§.exemplificari potest vt statim dicã in text. ibi doli
1 exce.Nam†exceptione doli generaliter repellitur qui debitum petit quod exceptione elidi potest. l. ij.§. generaliter. ß.de exce.doli.vnde petens consulto deleta exceptione repellitur.l.f.§.sed consulto.ff.de his que in testa. delen. sed si inconsulto deleta sint non repellitur. d.l.f. versi. inconsulto vero.quia voluntas testatoris non refragatur:vt hic dicitur. Et aliud etiã exeplũ colligit in.l.pe.§.fi.ß.de bõ̃m tab.vbi si testator vltimũ testamẽtum inciderit:vt primum habeat locũ preualet primum. Philippus Decius Pisis.

¶Regula.l.quoties.

Quoties dubia est interpretatio libertatis:secundum libertatem respondendum erit.
1 Nota q in dubio†p libertate iudicãdum est. faciũt iura allegata.in glo.ad idẽ tex.in l.lege iulia.ß.de manumis. l.inter pares.ß. de re
2 iu.& in.l.in obscura.& in.l. libertas.in eadẽ.†Causa enim libertatis dicit pia.l.f.circa fi.C.de cõi seruo manu.no.Bar.in.l.proxime.ff.de his q̃ in testa. delentur. in.l.si vnus.C.de testa.Bal.in.l.ij.& penul.C.de fideicom. lib. ¶Et libertati magis q̃ reo fauendũ est.c.fi.de re iud.d.l. in
3 ter pares.&.d.l.iulia.¶Et†fauorabilior est causa libertatis q̃ sit legitima liberorum:vt no.dicit Pau.de cast.per illum tex. in.l.papinianus.§.quarta autẽ.de inof.test.Et causa liberta
4 tis dr publica†nõ priuata.l.si q̃s rogatus.ß.de fidecommissa.liberta. Philippus Decius Pisis.

¶Regula.l.Non debet.

Non debet cui quod plus est licet quod minus est non licere.

Cum ista regula cõcordat reg. cui licet.eo.ti.in.vi.& istã regulã etiã colligit Alex.per illũ text.in l.in actionibus.§.f.ff.de in li.iur. Et ideo
1 †si q̃s potest aliquẽ occidere[a] a fortiori illum
a poterit verberare & contumelijs afficere.l. nec in ea.ff.de adul.vbi Bar.facit tex.in.l.in suis.in fi.ß.de li.& posthu.l.f.C.ne fideius.dent.c.ex parte.de deci.c. per venerabilem qui filij sint legi.
2 ¶†Et istud argumẽtũ a maiori etiam h3 locũ in

a ¶Occidere. Vid plura exẽpla p Dyn. in.d.regu. cui licet.& eius addi. super litera a.

a ¶ Statutis. An h procedat qn̄ statuta sunt cōtra ius cōmune vel ne vide Lāfr. in trac. de interpret. stat. in .vj. col. Hier. Chucha.

statutis[a]: vt no. Bal. in .l. qd̄ vero. ver. sed pone. ff. de legi. i. l. si vo. §. de viro. s̄. so. ma. l. ij. C. de in ius voc. & l. affinitatis. v̄si. pone statutū. C. cōi. de succes. ¶ Et ex his sumit arg. a maiori affirmatiue: qd̄ valet. aut. multomagis. C. de sac. san. ec. c. cū i cūctis. i p̄n. de elec. cū si. vt dixi ibi. ¶ Et ecōtra etiā regula negatiue p̄cedit: q: cui denegat qd̄ min⁹ est etiā qd̄ plus est videt p̄hiberi. l. relegatorū. §. pōt. s̄. de interd. & rele. l. q̄ indignus. s̄. de sena. l. cui pacto. s̄. de ser. expor. & in. c. cū illorū. de sent. exc. ¶ Et per istam regu. hic arguit glo. in. d. l. ij. C. de patri. qui filios distra. q̄ si pater pōt filiū vendere a fortiori pōt illū pignorare. Et hoc tenet Azo. ibi in summa. ¶ Et per istā regu. infert Nellus in tract. bannitoꝝ. in. ij. parte scdi tpis. q.
3 xlvj. † q̄ si mulier bānita pōt occidi a fortiori poterit adulterari cū maius sit homicidiū q̄ adulteriū. xxxiij. q. ij. c. si q̄d verius. ibi: si em̄ factur⁹ est: q̄ nō lz prius faciat adulteriū q̄ homicidiū. aliter tñ in hoc expresse voluit Bal. in. l. fin. C. si ꝯ ius vel vti. pub. vbi inquit q̄ lz mulier occidi possit/nō tñ poterit adulterari. de quo dicēdū est vt scripsi. in. c. q̄ in ecclesiaꝝ. co. vj. de ꝯsti. ¶ Nūc regula ista limitat nō habere locū in casib⁹
4 notatis in gl. hic. Et vlterius † primo fallit in materia correctoria in qua nō valet argumentū a maioritate rationis: fm gl. q̄ approbat cōiter in aut. quas actiones. C. de sac. san. eccl. & gl. fi. & ibi Bar. in. l. sancimus. C. de testa. & l. p̄cipimus. C. de app. ¶ Et idē Bar. in. l. si ꝯstante. in p̄n. in. ix. q. f. partis principalis. s̄. sol. mat. & est bonus tex. in aut. de admi. sac. pa. co. iij.
5 ¶ † Scdo regula habet locū qn̄ plus & minus sunt eiusdē speciei: secus est in diuersis speciebus: q: regula non procedit: vt per Dy. in. d. reg. cui licet. per tex. in. l. solemus. §. latrunculatoꝝ. ff. de iudi. vbi latrunculator hominē interficere potest. Et tñ de causa pecuniaria cognoscere non potest. ¶ Contra istā tñ limitationē facit tex. in. d. l. in suis. de li. & posthu. & d. l. nec in ea. & d. l. f. ne fideiuss. do. den. vbi arg. fit a maiori etiā in diuersis specieb⁹ nō obst. tex. in. d. §. latrunculatoꝝ. q: respondet vt statim dicā. ¶ Tertio regula fallit qn̄ est facta diuisio potestatis fm plus & minus: q: tūc ille qui habet potestatē in eo qd̄ plus est: nō potest qd̄ minus est. cū alteri illud specialiter sit attributū: no. Bal. in reg. cui licet. vbi Peru. sequit. Et hoc modo pōt procedere tex. in. d. l. solemus. §. latrūculatoꝝ.
6 ¶ † Quarto regula non procedit in materia dispēsationis in

qua non fit extensio ad casum etiam habentem maiorem ratione: vt est dictum Host in.c. postulasti. de rescri. vbi ad hoc alleg.c.s.z.ij.de fil.psby.z sequit Abb. in. c. at si clerici. §. de adul.de iudi. ¶ Et hoc pro regula ponit Feli. in.c. postulasti. ¶ Et comprobat per text.in.c.fi.de postu.prela.vbi dispensatio facta cum aliquo q possit transire ad archiepiscopatum non habet locu in episcopatu. ¶ Et qz licet sit dispensatum cu monacho in curato beneficio: dispensatio non habet locum in simplici beneficio. ¶ Sed vt dixi.in.d.§.in adulterijs.col. vi.ista conclusio non probat iure.nam in text.d.ca.s.z.ij.de fi. presby.simpliciter dr quod materia dispesationis odiosa est: ergo no dz dispesatio magis stricte interpretari q alia materia odiosa. Sed in alia materia adiosa habet locum argumetum a maiori.d.l.nec in ea.z.d.l.in suis.z.d.c. cum illorum.de senten.excom.cum simi.s.alle.ergo ide videtur in despesatione: z in terminis est tex.in.c.per venerabile.qui filij sint legi. ¶ Non obstat q sit despensatio gratiosa: imo est odiosa qz cotra ius coe. ¶ Non obst.c.fi.de postula.prela. qz ibi no trahitur ad id qd minus est: qz no est eade ratio cu facilius debeat dispesari maiori beneficio q in minori pper maiorem vtilitate vt ibi colligit. Et ista ratione facilius dispesatur cu monacho in beneficio curato: qz in eo maior est vtilitas z necessitas

7 q in simplici: vt latius dixi in.d.§.de adul. ¶ † Quinto fallit in madato. vt tex.no.in.c.ei cui.§.fi.de preben. in. vi. vbi si madat puideri de prebeda certi valoris de minori valore puideri no potest: qz huiusmodi madata quoz fines obseruari diligeter oportet no debet ad alios casus q expssos extedi: vt ibi dicitur.z facit tex.in.c.fi.de verbo.signi. ¶ Sexto fallit in decreto: vt est tex. in.l.si pupillorum.§.si pror.ff.de reb' eorum.ibi: cu qs aliud facit q a pretore decretu sit nihil agit.z no. per gl.hic z sequit Alex.in.d.l.in actionibus.de in lite iuran. ¶ Ultimo fallit qn no est eade ratio in eo q min' est put colligitur ex.s.dictis: z faciut iura alle.in gl.hic. Et eode modo limitat reg.l.q de tota.ff.de rei vedi.vbi arguitur de toto ad

8 parte. † Na argumetu pcedit vbi est eade ratio vt Abb.declarat in.c.pastoralis.§.ite cu in totu.in fi.de offi.dele.z no.are. in psi.clxiiij.dilige ter.col.iij.versi.no obstat argumetu.z hoc ide Bar.dicit.in.l.iurisgetiu.§.adeo.ff.de pac.z adde q dixi in reg.in eo.in princi.j.co. ¶ Philippus decius Pisis.

¶ Regula.l. In personam.

In personam seruilem nulla cadit obligatio.

1 Sta regula intelligit de obligatione ciuili: † q̃ actiue nec passiue cadit i seruũ. l. serui. ẜ. de act. ⁊ obl. l. nec seru⁹. ẜ. de pecu. vbi tex. not. q̃ ẽ gl. hic adducit. ¶ Secus est in naturali obligatione ad quã seruus obligat. l. serui. ⁊. l. heres a debitore. §. seruo. ẜ. de fideiuss. ad idẽ text. in. l. naturaľr. ff. de cõdic. inde. ⁊. l. si id quod. eo. ti. vbi Bar. declarat quomodo naturalis obligatio cadat in seruo. ¶ Et hoc quod dicitur
2 est seruũ obligari naturaliter † verũ est nisi ex causa fideiussoris promitteret: q2 tũc etiam naturaliter seruus nõ obligat. l. sed ⁊ si serui. in prin. ẜ. de fideiuss. ibi: cũ seruus fideiussionis nomine obligari non possit. ⁊ glos. ibi: ⁊ in. l. in personã. §. qui pecunia. in ver. a titio. ẜ. de pac. ⁊ not. Bar. in. l. seruus inscio. de fideiuss. vbi ratione adducit: q2 lex resistit. d. l. sed si serui. ⁊ l. licet. §. sed si filius. ẜ. de pecu. ergo nõ oritur naturalis obligatio ex quo lex resistit. l. cũ lex. de fideiusso. et sequitur Pau. de cast. in. d. l. seruus inscio. ¶ Sed tamen cõsiderandum est: quia imo seruus etiam fideiubendo naturaliter obligari videtur/quia consensit. dicta. l. naturaliter. cum simi. ẜ. allega. ¶ Non obstat ꝙ iura resisterẽt: quia illa prohibitio est respectu domini vt de peculio nõ teneatur: prout iura predicta loquuntur non autẽ quo ad ipsum seruum procedere videatur. ¶ Secundo quod dictũ est seruũ obligari naturaliter actiue et passiue ꝓcedit quãdo ista naturalis obligatio prouenit ex promissione sm quã graue erat fidẽ fallere. l. j. ẜ. de pac. l. j. in princi. ẜ. de cõsti. pecu. ¶ Secus si ex cõtractu mutui vel alio cõtractu q̃ fit de iure gẽtiũ quo iure statut⁹ seru⁹ erat annihilatus/q2 tũc etiã naturalis obligatio seruo acq̃ri non potest: vt no. Bar. in. l. frater a fratre. in. j. q. extra gl. ẜ. de cõdi. inde. ¶ Secũdo principaliter regula ista habet locũ in contractibus: secus est in delictis in quib⁹ etiam serui obligant: prout tex. distinguit in. d. l. serui. de act. ⁊ oblig. et no. glos. hic q̃ dicit idem esse in quasi maleficio alleg. l. j. §. cum seruus. de his qui deiece. vel effude. facit tex. in. l. si vnus. §. cũ seru⁹. ẜ. de iniur. et. l. si minor. §. si seruus. ẜ. de mino. ⁊ insti. de noxa. in princi. ⁊ generaliter vbi de pena corporali agitur seru⁹ tenetur. l. hos accusare. §. omnibus. ẜ. de accusa. Philippus Decius.

§. Generaliter.

Generaliter probandum est vbicũq3 in bonefidei iudicijs cõfertur in arbitriũ domini vel procuratoris eius conditio pro boni viri arbitrio hoc habendum esse.

1 Noto † q illud qd confert in arbitrio dñi vel pcuratoris: de arbitrio boni viri intelligit: facit tex. in l. hec vẽditio. in prin. ff. de cõtrahẽ. emp. et l. si in lege. in prin. ff. loca. l. si cum ea. C. de dot. promiss. Et no. Bar. in trac. ad reprimen. in ver. videtur. ¶ Et hoc intelligit quãdo simpliciter dicitur de arbitrio: secus si de libero arbitrio dicat: qz tunc de libera volũtate intelligit: vt not. Bar. in l. si sic. de lega. j. in l. alio. col. iij. in vsi. ex predictis. de alimẽ. et ciba. lega. in l. fidei cõmissa. §. si sic. de lega. iij. Bal. in l. j. §. de testa. mili. et Roma. in l. filiusfamilias. col. iij. in tertio casu principali. §. de dona. ¶ Secũdo regula ista limitatur nisi arbitriũ concedatur illi qui alias arbitrium boni viri habuisset: quia tunc vt verba aliquid operentur de voluntate et libero arbitrio intelligitur: vt notat Imo. in dicta. l. si filiusfamilias. de donationib9.

2 ¶ Ultimo notandum est † q arbitrium boni viri intelligitur illud quod in rebus suis quis faceret vel q vellet sibi fieri: vt not. Bartol. in l. j. ff. de solu. et Roma. in rubric. de arbi. col. iij.

Philippus Decius Pisis.

¶ Regula l. Contractus.

Ontractus quidã dolũ malum dũtaxat recipiũt. qdã dolũ et culpã. dolũ tm̃ depositũ et precariũ. Dolũ et culpã: mãdatum: cõmodatũ: vẽditũ: pignori acceptũ: locatũ: itẽ dotis datio. tutele: negotia gesta: in his qdẽ et diligẽtiã societas / et rerũ cõio / et dolũ / et culpã recipit. sed hoc ita nisi qd nominatim cõuenit vel plus vel minus in singulis cõtractibus. Nam et hoc seruabit quod initio conuenit. Legẽ eni cõtractus dedit excepto eo qd Celsus putat non valere si cõuenerit ne dolus prestet. hoc eni bone fidei iudicio 9trium est et ita vtimur. Animaliũ vo casus: mortesq q sine culpa accidunt fuge seruoz q custodiri nõ solẽt rapine tumultus: incendia: aquarũ magnitudines: impetus predonũ a nullo pstant.

1

Rimo noto ibi: dolũ tm̃ depositũ. q † depositarius dũtaxat de dolo tenet. ad idẽ tex. in l. si vt certo. §. nũc videndum. ff. cõmo. ibi: solũ dolũ in deposito. et in d. l. j. §. si vestimẽta. et. §. fi. ff. eo. tit. et in. §. preterea. insti. q. mo. re contrahi. obli. Et nõ solũ de dolo: sed etiã de lata culpa tenet. l. j. C. deposi. et per glos. in d. §. preterea. in vsi. dolo. et c. fi. in gl. de culpa. extra de deposi. et tra. Bal. in cõsi. ccxxiij. premittẽdum est lib. v. Nam dictio illa / tantũ nõ excludit latam culpam. l. j. §. j. §. si mẽs. fal. modũ dixe. no. per glo. hic. et in dicta. l. iij. §. in

terdū. §. de neg. gest. vbi Ang. tamē dicit hoc nō habere locū in statuto in quo dūtaxat dicat de dolo. ¶ Et cū tantū de dolo et lata culpa teneat depositarius infertur q de leui ꝛ leuissima non tenetur. ex quo infert Ang. are. in. d. §. preterea. in prin. q si leui culpa depositarij / res deposita furto subtracta sit q non tenet. ¶ Et ista cōclusio procedit qū depositum factū sit gratia deponentis prout regulariter et cōiter fieri solet: q2 nulla vtilitas eius versatur apud quē deponit: ideo solus dolus prestatur: dicit text. in. d. l. si vt certo. §. nunc videndū. ¶ Secus ergo si factū sit depositū gratia depositarij: q2 tūc de culpa etiā leuissima tenet. l. si quis nec causam. in prin. ff. si cer. petat. sm cōem intellectū de quo dixi ibi.

2 ¶ † Et tali casu in deposito idē vr̄ q in cōmodato / q2 data paritate terminoꝝ nō videt differētia inter cōmodatū ꝛ depositū: vt declarat Bar. in. l. qd nerua. co. ti. vr̄. duodecimo quo. §. deposi. ¶ Eodē modo si depositari9 obtulit se de leuissima culpa obligatur: sm glo. hic per. l. f. §. sepe. §. deposi. facit text. in. c. ij. ex de depo. ¶ Et ratio videt / q2 gr̄a eius q rogauit cōtractus vr̄ celebrari. l. si gratuita. in. §. margaritas. ff. de pscri. vr̄. si vero depositū factū sit gr̄a vtriusq depositarius de dolo lata ꝛ leui culpa tenet sm distinctionē que habet in. d. l. si vt certo. §. nūc videndum. ꝛ latius ista tradit Barto. in. d. l. qd nerua. col. antepe. vr̄si. octauo principalr quero. ꝛ Abb. post alios in. d. c. ij. col. ij. de deposi. ¶ Et ad pdicta facit / quia si depositarius accipit pecuniā p custodia rei deposite de leui culpa tenet: q2 gr̄a vtriusq pctus fieri videt vt cōductor cōueniat. l. f. §. si vestimēta. ff. depo. et. d. l. si vt certo. §. nūc videndū. Nam pecunia p deposito dari potest: vt not. Ang. in. l. interesse. §. de acq. possess. And. Sicu. in psi. lxxj. li. iiij. facit qd not. Roma. i psi. ccccc. summarius qonis. col. f. ¶ Et qd dictū est depositariū qui obtulit se de leuissima culpa teneri: hoc de plano pcedit: si gratia ipsius depositarij depositū factū sit[a] vel gr̄a vtriusq vt obligatio aliqd operet: secus vr̄ si gr̄a deponētis

a ¶ Factū sit. Uide Barba. ca. bonafides de deposi. vbi dr̄ hāc cōem opi. tamē ipse in contra. ponderat ibi text. in equiparatione quā facit de eo q se obtulit: ꝛ de eo qui pecuniam p custodia recipit quē vide. ij. col. ꝛ vide eū: q2 vult q qū qs se obtulit videatur cōtractus celebrat9 gratia recipientis tm̄. Hierony. Chucha.

depositū factū sit q2 satis obligatio operatur si de leui culpa obligetur. & ad hoc facit tex. in. d. c. ij. de deposi. vbi equiparant isti duo casus qd se offerat vel pecuniā accipiat depositarius. sed quando recipit mercedem tantū de leui tenetur: vt. s. dictū fuit: ergo pariter videtur in alio casu quando se obtulit. ¶ Et certe ex quo nullam habet vtilitatem depositarius qui se obtulit: non videtur q ex tali obligatione in tantum debeat obligari. ¶ Non obst. text. in dicta. l. j. §. sepe. quia ibi de leuissima culpa nihil dicitur. Sed simpliciter dicit q debet prestare culpā & custodiam: que verba videntur potius leuem culpam respicere. ¶ Non obstat si dicatur dum text. ibi dicit illum teneri de culpa & non de casu fortuito: ergo videtur oīs culpa includi ex quo tantum casus fortuitus excluditur: quia respondetur hoc nō esse verum: nam nō sequitur de casu non tenetur ergo de oīi culpa obligat. l. que fortuitis. C. de pig. actio. ¶ Non obstat/q gratia eius qui rogauit cōtractus videtur celebratus: q2 hoc videtur verū qn agitur de vtilitate rogantis: prout loquitur text. in. d. l. si gratuita. §. si margaritas. Secus videtur vbi constat rogantē nullam habere vtilitatem. esset enim absurdum q vbi tantum agitur de vtilitate deponentis q ex eo q depositarius magis liberalem se exhibuit debeat ita grauari vt de culpa leuissima teneatur.

¶ Adde etiā aliū casum in quo depositari9 de leuissima culpa tenet: videlicet qn fuit in culpa: q2 portauit rem depositā per loca periculosa: vt not. per glo. in. d. §. preterea. in verb. dolo. allega. l. in rebus. in prin. & l. si vt certo. §. interdū. ff. cōmoda. ¶ Sed aduertendum est quia illa iura loquuntur in cōmodato

5 † in quo venit regulariter leuissima culpa. Et non videtur bene inferri ad depositū in quo regulariter quis de dolo et lata culpa tenetur.

4 ¶ Sed respōderi potest † q culpa que est in faciendo prout iura. s. allegata loquuntur etiam si leuissima sit equiparatur leui et etiam late

a culpe in non faciendo[a]: vt notat Bartol. in. l. quod nerua. colum. antepenul. versi. item quero vtrum culpa. ff. depositi. et glos. in. l. si maritus. ff. solu. matrimo. vbi Alexand. Et alios casus in quibus tenetur depositarius de leuissima culpa et de casu tradit in glos. in dicto. §. preterea. in. l. prima. §. sepe. versicu. euenit. s. depositi. et ca. ij. de deposito. in verbo/de culpa.

a ¶ Faciēdo. Uide Jasonem l. si mora. iij. colum. s. solu. matrimo.

¶ Et notabilē casum nota in quo depositarius

a ¶ De casu a teneť. Et 5 in quibus casib⁹ depositari⁹ teneať de casu fortuito. Vide Paul de cast. in. l. s. §. si euenerit. ff. de posi.

de casu tenetur[a] † qñ fit depositū in numerata pecunia ⁊ actū est ꝙ tantūdē reddať: tunc enim egredit̃ terminos depositi: vt dicit̃ in. l. lucius. la. §. ⁊. l. die sponsaliorū. ß. depoſi. Et tali casu depositarius teneať ad tantundē in genere: eius est periculū. l. incendiū. C. si cer. pe. Nam de tali deposito idē ꝙ de mutuo quantū ad hoc iudicatur: vt no. Ro. in cōsi. ccccc. Sūmarius questionis. col. ij. ⁊ in cōsi. cccccrr. circa propositam in prin. Pau. de cast. in consi. ibi. in presenti causa. ⁊ idē tradit Bal. in cōsi. cccrv. premittendū est. lib. ij. ⁊ in cōsi. ccclrij. viso instrumēto. eo. lib. ij.

6 ¶ Secūdo noto ꝙ † recipiēns rem precario de dolo dūtaxat teneť ⁊ etiam de lata culpa vt est

7 tex. in. l. quesitū. §. eum quoq. ß. de precario. † Et vt sit precariū oportet ꝙ adijciať verbum precariū vel aliud idē importans: puta si dicatur: promitto tibi vt volūtate mea edifices. Nam illud verbū idem importat qđ precariū. l. lucius cū glo. ff. de dona. ita Ang. dicit in cōsi. s. porrecta fuit. col. pe. Et differt precariū neutri generis a precaria in feminino generet q: concessio precaria nō potest reuocari ad libitū concedentis sicut precariū: q: ad certū tempus concedit̃: vt not. Abb. in. c. s. in. ij. notab. ⁊. c. fi. in vlti. notab. extra de preca. ¶ Et mi

8 rum videť ꝙ cum † precariū fiat gratia recipientis ꝙ de culpa leui ⁊ leuissima non teneať sicut est in commodato. l. si vt certo. §. nunc videndū. ff. cōmo. ¶ Ad hoc tex. respondet. in. d. l. quesitū. §. eum quoq. ita statutū fuisse in precario: quia voluntate concedētis reuocari potest. ⁊ not. Bart. in. l. ꝙ nerua. col. fin. ver. viij. quero. ff. deposi. ¶ Et ex hoc videť dubitandū de eo ꝙ Abb. voluit in. c. fin. in. ij. colū. de precar. dicens ꝙ si

9 † concedens velit reuocare precariū statim in preiudiciū recipientis non videtur ꝙ possit: q: secundū eum iura que simpliciter dicūt precariū posse reuocari ad libitū concedentis intelligit̃ dato aliquo interuallo. argu. l. qđ dicim⁹. ß. de solu.

b ¶ Contra. Barbat. c. fi. tenet cō tra. Abb. ⁊ alleg. l. lucius. ß do na. ß.

b Nam hoc videtur contra[b] tex. in. d. l. quesitū. §. eum quoq vbi videtur precise statim posse reuocar ex quo propter hoc solum de dolo ⁊ lata culpa teneť: nec potest allegare se deceptum ex quo ista est natura precarij de qua a principio cogitare potuit: vt dixi etiā in. l. in oībus. ß. eo.

10 ¶ Mirū etiā videtur ꝙ † cōmodatarius ꝗ plus obligatur minus iuris consequať ꝙ ille qui pre

cario rem accipit. Nam cōmodatarius non pos-
sidet sed simplicem habet tenutam. l.officiū. C.
de rei vend. l.rei cōmodate. C.cōmo. Et per pre-
cariū possessio transfertur. l.et habet. §.eum qui
de preca. ¶ Sed ratio a quibusdam assignat: q2
in cōmodato vsus est limitatus. In precario ve-
ro vsus est latior ad voluntatem concedentis: et
hoc incertū est: quo casu dubiū perpetuū repu-
tatur. l.sufficit. C.de cond.indeb. l.iurisperitos.
in prin. vbi Bar. ff.de excu.tut. ¶ Et licet preca-
riū reuocari possit ad voluntatem concedentis
(vt. s.dictū est) nō tñ per mortē concedētis re-
uocatū intelligitur: vt no. Abb. per illū tex. in. c.
11 fi. in. iij. no. de preca. † Transit enim precariū ad
a heredē cōcedētis[a]. l.quesitū. §.f. l. cū precario.
§.fi. C.de preca. Et hoc verū est qñ precariū con-
ceditur simpliciter: secus si concedat ad bene-
placitum cōcedentis: quia tunc per mortē beneplacitū expi-
rat. c.si gratiose. de rescript. et ita Abb. dicit in dicto. c. fin. Et
hoc de beneplacito in pulchra questione tradit Ange. in cōsi.
ccxvij. in causa accusationis. colū. ix. ¶ Et eodem modo vide-
tur si concedatur precarium ad voluntatem concedentis vi-
detur precarium extingui mortuo concedente: quia per mor-
tem cessat voluntas. l.iiij. vbi text. ff.loca. ¶ In contrarium
tamen facit text. in. l.f. C.de precar. vbi precarium concessum
videtur quandiu patitur qui concessit. Et idem dicitur in di-
cto. c.fina. de precar. Ergo ista patientia videtur cessare per
mortem. dicta. l.iiij. ff.locat. ¶ Sed potest responderi q illa
verba quandiu patitur qui concessit sunt declarata. in. l.iij.
§.f. C.de precar. vt dicatur pati ille qui concessit donec reuo-
cauerit et voluntatem mutauerit: vt colligitur ibi: vt possim
reuocare cū mutauero voluntatem. et not. Bart. in. l.centesi-
mis. §.fin. de verbo. oblig. Merito per mortem non extingui-
tur precarium: quia licet per mortem cesset voluntas non ta-
men dicitur facta reuocatio: vt not. declarat Bar. in. l.et quia.
colum. fina. C.de iurisdi. om. iudi. et bonus text. in. c.si delega-
tus. de offi. deleg. in. vj. Et idem no. Bar. in. l.centesimis. §.fi.
12 de ver. ob. cū si. vt Alex. ibi prosequit. ¶ Et nota † differentiā
esse inter precariū et cōstitutū. Nam in precario trāsit natura-
lis possessio in ipsum rogātē et ciuilis remanet apud cōcedē-
tē. l.et habet. §.eū qui. C. de preca. Sed in constituto si consti-
tuo me simpliciter noīe tuo possidere omnis possessio trans-

a ¶ Concedentis. Est bonus tex. in. l.lucius. C. do-nat. C. vbi etiā proba-tur q si cō-cessum sit ad volun-tatem q morte con-cedētis nō extingua-tur. Mer. Chucha.

fertur: q2 ille possidet cuius nomine possidet. l. qd meo. ff. de acq. pos. & no. Bar. in. l. interdu. in prin. ff. de acq. pos. & in. l. cre ditores. in. ij. q. ver. ite qro. C. de pig. cu si. vt tradit Alex. in. d. l. interdu. Et hoc videt pcedere in dubio al's etia in pcario agi pot q omnis possessio transferat: vel qd nulla transeat: vt p gl. in. d. l. & habet. §. cu qui. in verbo in possessione. & insti. de interdi. §. hodie tame. ver. nec cla. ¶ Et notandu est q per constitutu vera possessio acquirit licet modus acquiredi sit fictus: vt no. Bar. in. l. ab emptione. circa fi. ver. vltimo aduer tas. ff. de pac. & probat in. l. certe. §. f. ibi: pprie habere dico. & Bar. ibi no. illu tex. ff. de preca. Et ide tradit Bar. in. l. si is q pro emptore. col. pe. ff. de vsucap. cu si. ¶ Et hoc fallit vbi cor poralis traditio precise requirit: q2 tuc no sufficit costitutu: vt no. Bar. dicit in. l. titia. circa fi. ver. quid si do tibi fundu. ff. de ver. obl. ¶ Scdo ista coclusio procedit qn costitutu appo nit in ptractu vero: secus si sit simulatus vel sit suspicio frau dis: q2 tuc vera & corporalis traditio requirit: vt not. Bar. in l. post cotractu. col. iij. ver. sed quid si vedito. ff. de dona. & in l. emptor. ff. de aqua plu. arc. ¶ Ite notandu est q tale costitu tu non pot conferri post morte constituetis: vt no. Ang. dicit in. l. Quis. §. f. vsi. s3 ex hoc dico. ff. de acq. pos. Na tali casu di cit ipse constitutio precarij nihil operat: q2 confert in tepus quo possessio defuncti erat penitus interrupta. l. cu heredes. in prin. de acq. pos. & sequit Alex. in. d. l. Quis. §. f. versi. ite per istu tex. & ide Alex. in consi. lxxij. perspectis his. col. iij. lib. ij. secus tn est si coferat in tepus mortis: vt in notabili casu tra dit Oldr. in cosi. cxxxix. ad habenda aliquale notitia. in. v. du bio. Et sequit Alex. in consi. lxxxiij. visa facti narratione. col. iiij. lib. ij. Et eode modo si pferat post morte accideraliter: vt q2 costitutu factu sit sub coditione q post morte costituentis
13 purificet valet costitutu: † q2 coditio purificata retrotrahit: vt Oldr. tradit in cosi. prealle. cxxxix. in tertio dubio. ¶ Et su pradicta habet locu qn apparet de pstituto in ipso instrume to: si non apparet non pot illu notarius apponere virtute ri ctionis &c. vt no. pcludit Alex. in cosi. xxviij. viso & prehabito.
14 lib. ij. ¶ Ex supradictis infert ad quotidiana questione † q si res sit vedita vel donata duobus successiue diuersis tepori bus quo casu pfert ille cui prius rei traditio facta sit. l. quo ties. C. de rei ven. Nam sufficit q traditio facta sit per costi tutu: vnde primus emptor vel donatarius cui factu fuit costi tutu prefert scdo cui postea realis traditio facta sit: vt tenet Guil. de cug. in. d. l. quoties. que refert & sequit Jo. an. in addi.

ad Spe.

ad Spe. in tit. de emp. & vend. §. sciendū. col. x. ver. q si res tradita nō est in presentia. in add. inci. hic dubitat. Et idē sequit Bal. in rub. de cōtrahē. emp. in. xvi. q. Abb. in. c. ij. col. fi. de cōsuet. & in cōsi. xci. quo ad primū dubiū. col. pe. lib. i. & idē Alex. in cōsi. xiiij. circa primū dubiū. in fi. li. i. & in cōsi. xxv. viso testamēto. lib. iij. et idē Bal. in cōsi. ccclxix. vēditor cōstituit. lib. v. & Ang. in cōs. cvi. quedā mulier. Et ista cōclusio est satis nota: sed pluribus modis vtiliter limitat. ¶ Primo quādo possessio tēpore cōstituti erat penes cōstituentē: al's sec9: vt no. Ang. i d. l. Quis. §. si cōductor. & Alex. ibi in fi. sequit/ & post Ang. admonet aduocatū eius q̄ agit virtute cōstituti vt debeat pbare cōstituentē possidere tēpore cōstituti: & idē Ang. dicit in. l. ij. circa fi. C. de acqui. posses. & in. l. quedā mulier. col. i. ver. attende tamē. de rei vend. & Bal. in. l. i. col. i. C. qñ li. ab empt. discedere. & idē Alex. cōsi. x. viso pcessu. lib. iiij. hoc fallit in anti quis/ vt Soci. scribit in cōsi. clxxxvij. in controuersia. col. iiij. ver. tertio probatur. Et nō sufficit q constituens detineret: vt no. Bal. in rub. de contrahē. empt. q. xvi. ¶ Scdo fallit qñ primus emptor nō soluisset pretiū/ nec habita fuisset fides de pretio: q: tali casu vera traditio nō transfert dominiū. §. vēdite. insti. de rerū diui. A fortiori ergo nec ista que inducitur p constitutum: vt not. Bal. in. d. rub. de contrahē. emp. in. xvi. q. ¶ Tertio/ conclusio predicta intelligitur quādo res certa sit quā quis cōstituat se possidere: sec9 si incerta sit: q: ppter incertitudinē cōstitutū nihil operat: vt no. Bar. in. l. iij. §. incertam. ff. de acqui. pos. & idē no. Ang. in. l. qui de tota. §. incerte. ff. de rei vend. ver. & ideo. vbi inquit q si vēderē vel donarem quicq̄d habeo in tali fundo/ & constituā me precario nomine possidere: nō transfertur possessio ppter incertitudinē. Et ad hoc bene facit qđ no. Bart. in cōsi. xxiiij. Petrus vēdidit. vbi inquit q si venditio facta sit ad mensuram/ quo casu ante mēsurā nō est perfecta vēditio. l. quod sepe. §. in his. ff. de cōtrahen. empt. vnde tali casu constitutū nihil operat: & secundus emptor cui facta est vēditio & traditio debet primo pferri: vt cōcludit Bar. in cōsi. preal. & ista videtur quarta limitatio ad cōclusionē supra factā. ¶ Quinto limitatur cōclusio supra dicta quādo cōstitutū fuit factū presenti/ secus vero si absenti factum sit: q: tūc possessio nō transfertur anteq ille ratificet: vt no. cōcludit Alex. in. l. quod meo. in prin. col. ij. ver. itē istud quod hic dicitur. ff. de acquir. posses. vbi limitando illum tex. dicit q intelligitur quando erat presens ille cuius nomine sit constitutum. Nam tunc in illum per constitutū possessio trāsfertur

fertur: secus si quis cōstituat se possidere pro absente: q2 illi nō acquirit possessio anteq̄ ratū habeat. l. si cōmunis seruꝰ. §. j. de acquir. pos. facit tex. in. l. si ergo. ff. de neg. gest. Et ideo dicit Ant. de but. in. c. cum venissent. in fi. de restit. spol. q̄ si ille p̄ quo absente fuit factū constitutū expellatur de possessio ne anteq̄ ratū habeat nō cōpetit sibi remedium recuperādę possessionis: q2 ante ratificationē possessio acquisita nō fuit. Et si nūc ratificaret post spoliationē nō admitteretur ratificatio: q2 nō esset facta cōgruo tēpore: videlicet tēpore quo cōstituens possideret: q2 iam erat perdita possessio. arg. l. bono rum. ff. rem ratā haberi. Et ad hoc alleg. Anto. de but. in. d. c. cum venissent. decisionē domi. de Rota in decisione. cxlvj. incip. itē licet amicus. et reperitur in nouis in decisione. cl. et sequit Alex. in. d. l. qđ meo. col. ij. q2 ratificatio debet fieri re integra: vt no. Bar. in. d. l. si vxor. §. si q̄s plane vxor. c. ff. de adul.
15 vbi inquit † q̄ si ab aliquo fuit facta pax p̄ se et adherētibus
a suis sub pena: et vnus ex adherētibus offensus fuit anq̄ ratūᵃ haberet/ q̄ licet postea ratificet pena nō cōmittit. arg. d. l. bo norū. sic in p̄posito ꝯstitutū factū p̄ primo emptore vel dona tario absente nō pōt ratificari si ante eiꝰ ratificationē facta sit vēditio et traditio scđo emptori vl' donatario. ¶ Et amplia tur singulariter ista limitatio etiā si notarius stipulatꝰ sit p̄ illo absente p̄ quo factū fuit cōstitutū: vt sing tradit Pau. de cast. in cōsil. cxcvij. al's. cxcv. visis his q̄ narrant. et plene allegata sunt in secūdo dubio. versic. scđo videndū est. vbi ponit
16 questionē † de donatione facta absenti/ pro quo notarius illā recipit et stipulatꝰ fuit: et ante ratificationē absentis fuit alteri facta donatio de eisdē bonis/ cōcludit q̄ ante ratificationē nō fuit ius quesitū primo donatario per reg. l. si ego. de nego. gest. et alleg. §. generaliter. auf. quib. mod. natur. effi. sui. Et q2 speciale est in mutuo vt alteri per alterū etiā ignoranti actio acq̄ratur. l. certi cōdictio. §. si nūmos. ff. si cer. pet. Nō obstat stipulatio notarij: q2 dicit ibi Paul. de castr. q̄ stipulatio notarij non facit q̄ absenti ius acquiratur nisi sequuta ratificatione. Solum enim operat vt sequuta ratificatione vtilis actio sine cessiōe acq̄rat qđ nō esset in alio q̄ notario: qui si stipulet nomie absentis etiā sequuta ratificatione actio illi nō acq̄rit sine cessione vt latiꝰ p̄sequit Pau. de cast. in. d. ꝯsil. Et ibi ad p̄positū ꝯcludit q̄ ratificatio nō pōt fieri in p̄iudiciū scđi dōatarij cui medio tpe ius q̄situ fuit: q2 illi fuit res donata et tradita. alle. l. si ego. §. si

a ¶ Ratum. Uide eun dē in reg. semp̄ qui nō prohibet. j. eod.

res.ff.de iur.do.& no.in.l.si indebitū.§.j.ff.rem ra.ha.Et hoc idē tradit Pau.de ca.in ɔsi.clxxij.al's.clxxj.in casu pñti visis omnibus:de quib⁹.s.in nouis. Et id qđ dictū est de notario etiā tз Bal.in.l.nec ei.§.satisdatio.circa fin.ver.vl. q̄ro.s.de
17 adop.vbi q̄rit† si notarius recipit pacē p absente.j.terminū nunq̄d post terminū ratificari possit.Et videt primo q̄ sic:in notario q̄ alteri acq̄rit.Cōtrariū cōcludit:q2 nō obstāte stipulatione notarij ratificatio requirit ante terminū. & sic Bal.tз q̄ non obstāte stipulatione notarij ratificatio necessaria sit. Sm predicta al's cōsului Lugduni in quadā donatione facta p magistrū Jo.de Albēdo notariū filie sue Margarite absenti.
¶ Sexto limitat nō habere locū in primo emptore vel donatario cui factū sit cōstitutū sub cōditiōe:q2 lз purificata cōditiōe ɔditio retrotrahat: vt no.Old.in ɔstituto in ɔsi. cxxxir. s.alle.in.iij.dubio.¶ Tū si ante euentū cōditionis res p qua fuit factū ɔstitutū alteri vēdita sit & donata & tradita illi ius q̄sitū videt q̄ tolli nō pōt:lз prima ɔditio ɔstituti pmi emptoris vel donatarij purificata sit: q2 illa ɔditio nō trahit retro in preiudiciū scđi emptoris vel donatarij: q2 extremū a quo nō est habile:iuxta no.p Bar.in.l.si is q̄ p emptore.col.iiij.v. idē si estimabile extremū a quo.s.de vsuc.alle.l.bonorū.s.rē ra.ha.vbi si ille actus q̄ ratificat nō pōt sm veritatē fieri tpe ratificatiōis illa ratificatio nō trahit retro q2 extremū a quo nō est habile.Et idē pbat.in.l.necessario.§.qđ si pēdēte.s.de peri.& cō.rei vē.vbi si ɔditio vēditionis extitit re perēpta cōditio nō retrotrahit: q2 extremū a quo nō est habile. & ita in pposito videt:q2 tpe purificate ɔditiōis illa clausula ɔstitui nō potuisset possessionē trāsferre:q2 nō erat apud vēditorē.& hoc idē no.Bar.in.l.q̄ties.in fi.s.de noua.& Alex.i ɔsi.xxv.viso testō.col.ij.li.iij.& q2 ad h vt ratihabitio vel ɔditio trahat retro requirit q̄ res sit in eodē statu:vt no.tradit Bar.in.l.si vxor.§.si qs vxorē.v.vel aliter.s.de adul.& Ale.i.d.l.qđ meo. in prin.col.ij.& in ɔsi.lxxviij.viso.col.pe.lib.v.& Cor.in ɔsi.cx. i iudicio diuisorio.co.pe.li.ij.& ad idē facit qđ no. Bar.i.l.res
18 aliena.in pn.s.de pi.act.vbi ɔcludit† q̄ ratificatio dñi facta de obligatiōe rei sue p aliū facta ei⁹ noie nō piudicat illi cui dñs an ratificationē rē vēdidit vel obligauit. Et facit qđ no. Ab.post Ant.de bu.i.d.c.cū venissent.col.ij.de re.spo.& qđ no. Pau.de ca.in ɔsi.cxcvij.cū si.in pñti limitatione.s.alle.Et ita al's ɔsului i ciuitate Auinionēsi p magnifico barono dales.
¶ Ultimo ɔclusio.s.dicta limitat pcedere stāte pmo ɔctu vēditiōis valido:secus si null⁹ fuisset: q2 ɔstitutū in ɔctu nullo

a ¶ Intelligitur. Vide Jaso. i. l. si mora. sol. matri. ij. colum.

b ¶ In cotractibus. Vide Jas. l. domus. ij. colū. de lega. j.

c ¶ Mandatarius. Quō mandatari⁹ teneatur de leuissima culpa: et q̄ dicatur leuissima: et quando de dolo vel lata culpa. vid. Paul. de ca. in. l. in rebus. ff. commodati. Item de qua culpa teneatur mādatarius: vide Barto. in. l. eius q̄. §. si culpa. ff. de fur.

nihil operatur: vt no. Bal. in. l. ex testamento. C. de fideicōmis. dicēs q̄ si nō valet principale consequēter nō valet precariū eius accessoriū. Et idē no. Bal. in. c. ij. de feu. dato inui. legis cōmis. et sequitur Alex. in. l. j. §. si vir. et. l. qd meo. i pn. ff. de acquirēda possessiōe. et lati⁹ idē Alex. in psil. lxxxj. lecto et discusso. col. iiij. lib. iij. Et hoc bn̄ pcedit in ista possessiōe q̄ a iure per cōstitutū trāsfert: q̄ pariter pōt a iure annullari: sec⁹ est in possessione reali q̄ in facto psistit: q̄ illa trāsfert: licet cōtract⁹ principalis sit nullus. l. j. §. si vir. ff. de acqui. posse. vbi Pau. de ca. ita dicit et declarat.

19 Et hec, satis sint de pstituto. ¶ † Tertio noto ibi dolū et culpā. q̄ in plurib⁹ pctib⁹ hic enumeratis venit nō solū dolus sed etiā culpa. Et de leui intelligit: q̄ sub noie culpe qn̄ pfert a lege de leui intelligit[a] vt no. Bal. in auf. qd locū. in. ij. q. j. de colla. et alle. l. si cū vēderet. §. fi. ff. de pig. actio. et no. p gl. in. l. in vēditiōe. §. de pe. in v̄bo ex culpa. et Bar. ibi i vltimo notabili. ff. de bonis auto. iu. pos. et facit gl. i. §. preterea. in v̄. culpe. insti. q̄b. modis re ptrahit obli. et in. l. si filiusfamilias. §. marito. in v̄. culpa. ff. so. matr. et not. Bal. in. l. acceptā. in. vs. q. C. de vsu. Et hoc intelligit nisi fm subiectā materiā eēt aliud dicēdū. q̄ tūc culpa intelligit fm subiectā materiā: vt no. Bal. in. l. q̄ fortuitis. col. iiij. v̄. s3 dubitat. C. de pig. ac. cū si. vt p Alex. in. l. si mora. col. v. ff. soluto matrimo. ¶ Hoc tn̄ nō haberet locū in testib⁹: q̄ si deponūt de culpa in pctu gīa vtriusq̄ celebrato nō intelligit de culpa leui fm subiectā materiā: q̄ pbatio nō pcludit cū possit intelligi de leuissima culpa. vt no. Cor. peru. in psi. cxviij. videt prima facie. co. ij. li. j. Et hoc ex eo videt q̄ pbatio d3 d necessitate cōcludere. c. i pn̄tia. de pba. l. nō

20 hoc. ff. vñ leg. † Et iō in testib⁹ indefinita nō equipollet vniuersali: vt no. Abb. post Inn. in. c. auditis. de pscrip. Alex. i psi. cx. visis acutissimis. li. j.

21 ¶ Et discurrēdo breuiter † qn̄o veniat culpa i pctib⁹[b] hic enumeratis. Primo i mādato. Cōclusio sit q̄ regul'r in mādato mādatari⁹[c] teneat de dolo lata et leui culpa. tex. hic declarādo vt dixi fa-

est tex.in.l.si pcuratorē.§.fi.ff.mãda.in.l.in re mãdata.in fi.C.manda.Et ista cõclusio videt procedere in mandato qd me diocrē diligētiā vr̃ reqrere vt emere aliqd vel negotia gerere.Secꝰ est in mãdato in quo maxima diligētia requirit vt in mãdato ad lites:qꝛ tunc pcurator de culpa etiã leuissima tenet.l.a pcuratore.C.mãda.ꝛ no.Dy.in reg.contractꝰ cũ si.vt tractat Alex.in ɔsi.xli.viso pũcto.co.ij.li.f.Et ex hoc ibi īfert ꝙ capitaneꝰ galeaꝝ de leuissima culpa teneatꝙ tale negotiũ vr̃ exactissimã industriã reqrere.Si vero in mãdato cõtinet illud qd modicã aut nullã reqrit industriã vt in mãdato facto fideiussori ꝙ soluat vel alicui porter lr̃as:tũc solũ mãdatariꝰ de dolo ꝛ lata culpa tenet.l.si fideiussor.in prin.ꝛ.§.f.ff.mãdati.Et ita adaptãdo iura.ff.alle.concludit Bar.in.l.qd nerua.col.pe.v̄.ix.qro.ff.mãda.ꝛ in.l.eũ qui.§.fi.ff.de fur.ꝛ sequitur Bal.in.l.q̃ fortuitis.in pe.col.v̄.iuxta hoc reuoco in dubiũ.C.de pig.act.Pau.de ca.in.l.i reb'.in p̄n.ff.cõmoda.ꝛ Ang.are.in.§.mãdatũ.in fi.insti.mãda.gl.tñ in.l.in re mãdata.C.manda.in v̄.exactio.aliter distinguit ɔsiderãdo cuiꝰ gr̃a factum sit mãdatũ.Sed gl.insti.mãda.in.§.mãdatũ.in ver.iusta causa.non approbat dictã opi.dicēs:ꝙ ɔctꝰ mãdati multũ distat ab alijs ɔctibꝰ.Et hoc prꝫ ex eo qd.ff.dictũ est de pcuratore ad iudicia qui etiã de leuissima culpa tenet:ꝛ tñ mãdatũ factũ videt gr̃a mãdãtis.Et supradicta habēt locũ in actione mãdati directa:secꝰ est in cõtraria in qua venit leuissima culpa.l.si seruꝰ cõis.§.qd vero.in p̄n.ꝛ ibi Bar.ff.de fur.Et hoc limitat ꝛ declarat vt p Bal.i.l.q̃ fortuitis.co.pe.C.de pig.act.

22 ¶ †Secũdo dicitur hic de cõmodato.nam cõmodatũ differt a precario:qꝛ precariũ cõceditur ad voluntatē concedentis.l.f.ff.de precario.c.fi.de preca.ꝛ.ff.dictum fuit.Sed cõmodatum fit ad certũ vsum ꝛ debet esse gratuitũ.l.si rem tibi inspiciendã.ff.de pscrip.v̄.irē debet fieri cũ certo tēpore expresso vel tacito:secus si concessio facta sit ad certum vsum indeterminatũ qꝛ esset precariũ:vt not.Bar.in.l.f.in p̄n.ff.de preca.ꝛ in.l.i cõmodato.§.sicut.ff.ɔmodati.ꝛ p.l.luciꝰ.ff.de do.ꝛ idē no.Bar.in.l.aquiliꝰ.in.f.oppo.ff.de dona.ꝛ idē no.Bal.in.l.ij.C.cõmo.ꝛ Ang.areti.sequit.in.§.sequēs.co l.iij.inst.de actio.

¶ Et commodatũ nõ potest reuocari nisi vsu finito.d.l.in cõmodato.§.sicut.in.c.f.in fi.eo.ti.de cõmo.sufficit tñ ꝙ tantũ temporis elapsum sit ꝙ potuerit commodatarius perficere vsum ad quē res fuit cõmodata.Et si non sit vsus etiã pper aliquod impedimētũ:reuocatio non impeditur:vt no.Barr.post gl.in.d.l.in cõmodato.§.sicut.Et in cõmodato qꝛ gratia

cõmodatarij communiter fieri solet: ideo de leuissima culpa regulariter cõmodatarius tenet. §. itẽ is cui. institutã quib9 modis re cõtrahi. obli. & l. prima. §. is quoq3. ff. de actio. & obl. l. in reb9. in prin. l. si vt certo. §. nũc vidẽdũ. ff. cõmo. c. f. in prin. de cõmo. Sec9 si grã vtriusq3 dãtis & recipiẽtis factũ sit commodatũ: q2 tunc solũ de leui culpa obligat. l. in rebus. §. hoc ita. ff. cõmo. l. si cũ vẽderet. §. fi. & ibi gl. ff. de pig. actio. si vero tm̃ grã cõmodãtis factũ sit cõmodatũ: cõmodatarius solũ de dolo & lata culpa tenet. d. l. si vt certo. §. interdũ. ff. cõmodati. & gl. ibi ita distinguit & lati9 tradit Bar. in. d. l. qd nerua. col. fi. in v. xij. q̃ro. & Bal. in. l. q̃ fortuitis. col. pe. C. de pig. act. Abb. in. d. c. f. col. ij. Et ex p̃dictis infert Bar. i. d. l. qd nerua. in

23 loco p̃alle. † nõ esse differẽtiã inter cõmodatũ & depositũ data paritate terminorum: sed differẽtia quã facit tex. hic & in. d. l. si vt certo. §. nũc videndũ. videt procedere cõsiderato eo qd plerũq3 cõtingit: q2 cõmodatũ grã cõmodatarij & depositũ cõiter grã

24 deponẽtis fieri solet. Et propter hoc in dubio p̃sumit † q rogatũ cõmodatarij sit factũ cõmodatũ: vt no. Bar. in. l. si vt certo. §. interdũ. & sequit Ang. are. i. d. §. itẽ is cui. insti. qb. mo. re cõtrahi. obl. vbi dicit: q caut9 sit ille q̃ agit cõtra cõmodatariũ: vt dicat q ipse cõmodatari9 rogauit & petijt. ista tñ cautela nõ videt necessaria ex eo qd dictũ est q rogatu cõmodatarij presumit factũ cõmodatũ. Et ad iudicãdũ cuius grã cõtractus sit celebratus debemus inspicere principale propositũ: vt no. Bart. in

25 l. rogasti. ff. si cer peta. ¶ † Et ex supradictis infert q si cõmodatarius vtat re cõmodata ad vsum pro quo fuit cõmodata et res deteriorata sit: nõ tenet. l. fi. ff. cõmoda. Et si res cõmodata remittat per nũtiũ idoneũ cõi opi. & a casu perdita sit nõ tenet cõmodatari9. l. argẽtũ. ff. cõmo. Qui tex. limitat & declarat vt dixi in. c. significãte. de app. & tradũt Moder. in. l. f. ff. de eo per

26 quẽ fac. est. ¶ Tertio dicit hic de vẽditore † q̃ etiã ipse de dolo. & culpa tenet: vt hic dicit. Et de culpa leui intelligit cũ gratia vtriusq3 contractus celebret: vt cõcludit gl. per illũ text. in. §. cũ aũt. insti. de contrahen. emp. in ver. neq3 culpa. & in. l. custodiã. ff. de peri. & cõmodo rei vẽ. & tex. i. l. si vt certo. §. nũc vidẽdũ. ver. sed vbi. Nã licet in re vendita periculũ pertineat ad emptorẽ. d. §. cũ autẽ. & in. l. f. C. de peri. & cõmo. rei ven. debet tamẽ venditor custodiã in re vẽdita p̃stare qualẽ bonus paterfamilias in rebus suis adhiberet. l. qd sepe. §. si res ven

27 dita. ff. de cõtrahen. emp. ¶ † Quarto idẽ est in contractu pignoris: vt hic dicit. Gratia eñ vtriusq3 cõtract9 pignoris celebrat: & ideo de dolo lata & leui culpa creditor tenetur. §. credi

tor quoq. insti. quib. mo. re contrahi. obli. et l. si vt certo. §. nūc videndū. ver. sed vbi. et l. sicut. ibi a gl. Bal.[a] C. de pignori. et l. si cū venderet. §. fi. et ibi gl. ff. de pig. actio. Et ista cōclusio procedit in pignore cōuētionali put tex. hic dicit et iura. s. allegata loquunt. Secus est in pignore ptorio vel iudiciali in quo creditor solū de lata culpa tenet. l. ptor ait. §. est prerea. ff. de bonis auc. iudi. pos. vbi tex expsse istā differētiā facit. Et no. Bart. in
28 l. j. ff. de pig. act. ¶ †Quinto dicit hic de cōtractu locatiōis et cōductiōis in quo vterq adinuicē tenet de dolo lata et leui culpa: vt hic qr gra vtriusq celebrat. d. l. si vt certo. §. nūc videndū. ver. sz vbi. Ad idē tex. in l. in iudicio. C. loca. vbi gl. et §. q p vsu. vbi gl. inst. loca. ¶ Hoc fallit in rebus q leuiter frāgunt in qb venit etiā culpa leuissima. l. si merces. §. q colūnā. vbi glo. ff. loca. et no. p glo. in d. §. q pro vsu. ¶ Et ex pdictis infert ad qstionē quā ponit Bal. in psi. ccxix. incip. vā
29 nutius. lib. j. q† p equo quē qs accipit advectu rā: si in itinere infirmat sit et cōductor apud hospitē dimisit et mortu sit nō tenet qr de vitio naturali nec de casu fortuito: nec etiā de leuissima culpa conductor tenetur per supradicta. ¶ Et similiter infertur ad glo. in auc. de nō alienan. §.
30 scire autē. ver. fecit. que dicit † q emphyteota qui rē deteriorem facit tenetur qñ talis deterioratio pueniat ex lata vel leui culpa: qr ptract gratia vtriusq celebratur. Et not. Bal. in auc. q rem. de sacrosan. eccle. C. in j. col. versi. tertio requiritur. et tradit Alexā. in psil. lxviij. in casu de quo querit. col. pe. lib. v. ¶ Similiter infert ad qōnē quā ponit Corneus perusi. in psil. cccxviij. pro dicto victurali. li. iiij. ibi: de victurali q perdidit sacculū in quo erat argētū. ¶ Sexto dicit hic de dotis datione. Nam etiā contractus do-
31 tis gratia vtriusq celebratur: †ideo maritus de
b dolo lata et leui culpa tenetur: [b] vt hic. et in d. l. si vt certo. §. nūc videdū. ver. sed vbi. et no. per gl. in l. si cōstāte. §. si marit. in ver. culpanda. in fi. et in l. si mora. in ver. culpa. ff. sol. matri. Illo tñ casu tenetur de leuissima culpa; videlicet qñ in rebus

a ¶ Bald. Adde eum in. l. q fortuitis. i. q. C. de pigno. act. et in. l. pign. xiiij. colū. eod. titu.

b ¶ Tenetur. Adde Bald. in. l. que fortuitis fin. col. do. l. si mora. sol. ma.

1 Sta regula intelligit de obligatione ciuili: † q̄ actiue nec passiue cadit i seruū. l. serui. §. de act. ꝛ obl. l. nec seru⁹. §. de pecu. vbi tex. not. q̄ñē gl. hic adducit. ¶ Secus est in naturali obligatione ad quā seruus obligat. l. serui. ꝛ. l. heres a debitore. §. seruo. §. de fideiuſ. ad idē text. in. l. naturalr. ff. de cōdic. inde. ꝛ. l. si id quod. eo. ti. vbi Bar. declarat quomodo naturalis obligatio cadat in seruo. ¶ Et hoc quod dictum
2 est seruū obligari naturaliter † verū est nisi ex causa fideiussoris promitteret: q2 tūc etiam naturaliter seruus nō obligat. l. sed ꝛ si serui. in prin. §. de fideiuſ. ibi: cū seruus fideiussionis nomine obligari non possit. ꝛ glos. ibi: ꝛ in. l. in personā. §. qui pecunia. in ver. a titio. §. de pac. ꝛ not. Bar. in. l. seruus inscio. de fideiuſ. vbi rationē adducit: q2 lex resistit. d. l. sed si serui. ꝛ l. licet. §. sed si filius. §. de pecu. ergo nō oritur naturalis obligatio ex quo lex resistit. l. cū lex. de fideiusso. et sequitur Pau. de cast. in. d. l. seruus inscio. ¶ Sed tamen cōsiderandum est: quia imo seruus etiam fideiubendo naturaliter obligari videtur/quia consensit. dicta. l. naturaliter. cum simi. §. allega. ¶ Non obstat ꝙ iura resisterēt: quia illa prohibitio est respectu domini vt de peculio nō teneatur: prout iura predicta loquuntur non autē quo ad ipsum seruum procedere videatur. ¶ Secundo quod dictū est seruū obligari naturaliter actiue et passiue ꝑcedit quādo ista naturalis obligatio prouenit ex promissione ſm quā graue erat fidē fallere. l. j. §. de pac. l. j. in princi. §. de cōsti. pecu. ¶ Secus si ex cōtractu mutui vel alio cōtractu q̄ fit de iure gētiū quo iure statut⁹ seru⁹ erat annihilatus/q2 tūc etiā naturalis obligatio seruo acq̄ri non potest: vt no. Bar. in. l. frater a fratre. in. j. q. extra gl. §. de cōdi. inde. ¶ Secūdo principaliter regula ista habet locū in contractibus: secus est in delictis in quib⁹ etiam serui obligant: prout tex. distinguit in. d. l. serui. de act. ꝛ oblig. et no. glos. hic q̄ dicit idem esse in quasi maleficio alleg. l. j. §. cum seruus. de his qui deiece. vel effude. facit tex. in. l. si vnus. §. cū seru⁹. §. de iniur. et. l. si mino. §. si seruus. §. de mino. ꝛ insti. de noxa. in princi. ꝛ generaliter vbi de pena corporali agitur seru⁹ tenetur. l. hos accusare. §. omnibus. §. de accusa. Philippus Decius.

§. Generaliter.

Generaliter probandum est vbicūꝙ in bonefidei iudicijs cōfertur in arbitriū domini vel procuratoris eius conditio pro boni viri arbitrio hoc habendum esse.

Noto † q illud qd confert in arbitrio dñi vel pcuratoris: de arbitrio boni viri intelligit: facit tex. in. l. hec vēditio. in prin. §. de cōtrahē. emp. & l. si in lege. in prin. ff. loca. l. si cum ea. C. de dot. promis. Et no. Bar. in trac. ad repri- men. in ver. videtur. ¶ Et hoc intelligit quādo simpliciter dicitur de arbitrio: secus si de libero arbitrio dicat: q: tunc de libera volūtate intelligit: vt not. Bar. in. l. si sic. de lega. j. in. l. alio. col. iij. in vsi. ex predictis. de alimē. & ciba. lega. in. l. fidei- cōmissa. §. si sic. de lega. iij. Bal. in. l. j. §. de testa. mili. & Roma. in. l. filiusfamilias. col. iij. in tertio casu principali. §. de dona. ¶ Secūdo regula ista limitatur nisi arbitriū concedatur illi qui alias arbitrium boni viri habuisset: quia tunc vt verba aliquid operentur de voluntate et libero arbitrio intelligitur: vt notat Imo. in dicta. l. si filiusfamilias. de donationib⁹.

2 ¶ Ultimo notandum est † q arbitrium boni viri intelligitur illud quod in rebus suis quis faceret vel q vellet sibi fieri: vt not. Bartol. in. l. j. ff. de solu. & Roma. in rubric. de arbi. col. iij.

Philippus Decius Pisis.

¶ Regula. l. Contractus.

Contractus quidā dolū malum dūtaxat recipiūt. qdā dolū et culpā. dolū tm̄ depositū & precariū. Dolū & culpā: mādatum: cōmodatū: vēditū: pignori acceptū: locatū: itē dotis datio. tutele: negotia gesta: in his qdē & diligētiā societas / & rerū cōio / et dolū / & culpā recipit. sed hoc ita nisi qd nominatim cōuenit vel plus vel minus in singulis cōtractibus. Nam & hoc seruabit quod initio conuenit. Legē eñ cōtractus dedit excepto eo qd Celsus putat non valere si cōuenerit ne dolus prestet. hoc eñ bone fidei iudicio p̄rium est & ita vtimur. Animaliū vo casus: mortesq q sine culpa accidunt fuge seruoꝝ q custodiri nō solēt rapine tumultus: incendia: aquarū magnitudines: impetus predonū a nullo p̄stant.

1
Primo noto ibi: dolū tm̄ depositū. q † depositarius dūtaxat de dolo tenet. ad idē tex. in. l. si vt certo. §. nūc videndum. ff. cōmo. ibi: solū dolū in deposito. & in. d. l. j. §. si vestimēta. et. §. fi. ff. eo. tit. & in. §. preterea. insti q. mo. re con- trahi. obli. Et nō solū de dolo: sed etiā de lata culpa tenet. l. j. C. deposi. & per glos. in. d. §. preterea. in vsi. dolo. & c. fi. in vsi. de culpa. extra de deposi. & tra. Bal. in cōsi. ccxviij. premittēdum est lib. v. Nam dictio illa / tantū nō excludit latam culpam. l. j. §. j. §. si mēs. fal. modū dixe. no. per glo. hic. & in dicta. l. iij. §. in-

terdū. §. de neg. gest. vbi Ang. tamē dicit hoc nō habere locū in statuto in quo dūtaxat dicat de dolo. ¶ Et cū tantū de dolo et lata culpa teneat depositarius infertur q̄ de leui et leuissima non tenetur. ex quo infert Ang. are. in. d. §. preterea. in prin. q̄ si leui culpa depositarij / res deposita furto subtracta sit q̄ non tenet. ¶ Et ista cōclusio procedit qn̄ depositum factū sit gratia deponentis prout regulariter et cōiter fieri solet: q2 nulla vtilitas eius versatur apud quē deponit: ideo solus dolus prestatur: dicit text. in. d. l. si vt certo. §. nunc videndū. ¶ Secus ergo si factū sit depositū gratia depositarij: q2 tūc de culpa etiā leuissima tenet. l. si quis nec causam. in prin. ff. si cer. petat. fm cōem intellectū de quo dixi ibi.

2 ¶ † Et tali casu in deposito idē vr̄ q̄ in cōmodato / q2 data paritate terminoꝝ nō videt differētia inter cōmodatū et depositū: vt declarat Bar. in. l. qd̄ nerua. co. fi. ꝟ. duodecimo q̄ro. §. deposi. ¶ Eodē modo si depositari⁹ obtulit se de leuissima culpa obligatur: fm glos. hic per. l. j. §. sepe. §. deposi. facit text. in. c. ij. ex̄ de depo. ¶ Et ratio videt / q2 gr̄a eius q̄ rogauit cōtractus vr̄ celebrari. l. si gratuita. in. §. margaritas. ff. de p̄scri. ꝟ. si vero depositū factū sit gr̄a vtriusq̄ depositarius de dolo lata et leui culpa tenet fm distinctionē que habet in. d. l. si vt certo. §. nūc videndum. et latius ista tradit Barto. in. d. l. qd̄ nerua. col. antepe. ꝟsi. octauo principal'r quero. et Abb. post alios in. d. c. ij. col. ij. de deposi. ¶ Et ad p̄dicta facit / quia si depositarius accipit pecuniā p̄ custodia rei deposite de leui culpa tenet: q2 gr̄a vtriusq̄ p̄ctus fieri videt vt cōducto: cōueniat. l. j. §. si vestimēta. ff. depo. et. d. l. si vt certo. §. nūc videndū. Nam pecunia p̄ deposito dari potest: vt not. Ang. in. l. interesse. §. de acq̄. posses. And. Sicu. in p̄si. lxxj. li. iiij. facit qd̄ not. Roma. i p̄si. ccccc. summarius q̄onis. col. j. ¶ Et qd̄ dictū est depositariū qui obtulit se de leuissima culpa teneri: hoc de plano p̄cedit: si gratia ipsius depositarij depositū factū sit[a] vel gr̄a vtriusq̄ vt obligatio aliq̄d operet: secus vr̄ si gr̄a deponētis

a ¶ Factū sit. Uide Barba. ca. bonafides de deposi. vbi d̄r hāc cōem opi. tamē ipse in contra. ponderat ibi text. in equiparatione quā facit de eo q̄ se obtulit: et de eo qui pecuniam p̄ custodia recipit quē vide. ij. col. et vide eū: q2 vult q̄ qn̄ q̄s se obtulit videatur cōtractus celebrat⁹ gratia recipientis tm̄. Hierony. a Chucha.

depositū factū sit q2 satis obligatio operatur si de leui culpa obligef.⁊ ad hoc facit tex.in.d.c.ij.de deposi.vbi equiparant isti duo casus qđ se offerat vel pecuniā accipiat depositarius. sed quando recipit mercedem tantū de leui tenetur:vt.§.dictū fuit:ergo pariter videtur in alio casu quando se obtulit. ¶ Et certe ex quo nullam habet vtilitatem depositarius qui se obtulit:non videtur ꝙ ex tali obligatione in tantum debeat obligari. ¶ Non obst.text.in dicta.l.j.§.sepe.quia ibi de leuissima culpa nihil dicitur. Sed simpliciter dicit ꝙ debet prestare culpā ⁊ custodiam: que verba videtur potius leuem culpam respicere. ¶ Non obstat si dicatur dum text.ibi dicit illum teneri de culpa ⁊ non de casu fortuito: ergo videtur oīs culpa includi ex quo tantum casus fortuitus excluditur:quia respondetur hoc nō esse verum: nam nō sequitur de casu non tenetur ergo de omi culpa obligaf.l.que fortuitis.C.de pig. actio. ¶ Non obstat/ꝙ gratia eius qui rogauit cōtractus videtur celebratus: q2 hoc videtur verū qñ agitur de vtilitate rogantis:prout loquitur text.in.d.l.si gratuita.§.si margaritas. Secus videtur vbi constat rogantē nullam habere vtilitatem. esset enim absurdum ꝙ vbi tantum agitur de vtilitate deponentis ꝙ ex eo ꝙ depositarius magis liberalem se exhibuit debeat ita grauari vt de culpa leuissima teneatur. ¶ Adde etiā aliū casum in quo depositari⁹ de leuissima culpa tenef:videlicet qñ fuit in culpa:q2 portauit rem depositā per loca periculosa:vt not.per glo.in.d.§.preterea.in verb.dolo. allega.l.in rebus.in prin.⁊.l.si vt certo.§.interdū.ff.cōmoda. ¶ Sed aduertendum est quia illa iura loquuntur in cōmoda-

3 to † in quo venit regulariter leuissima culpa. Et non videtur bene inferri ad depositū in quo regulariter quis de dolo et lata culpa tenetur.

4 ¶ Sed respōderi potest † ꝙ culpa que est in faciendo prout iura.§.allegata loquuntur etiam si leuissima sit, equiparatur leui et etiam late culpe in non faciendo[a] ⁊ vt notat Bartol.in.l. quod nerua.colum.antepenul.versi.item quero vtrum culpa.ff.depositi.et glos.in.l.si maritus. ff.solu.matrimo.vbi Alexand.Et alios casus in quibus tenetur depositarius de leuissima culpa et de casu tradit in glos.in dicto.§.preterea. in.l.prima.§.sepe.versicu.euenit.§.depositi.et ca.ij.de deposito.in verbo/de culpa.

a ¶ Faciēdo. Uide Jasonem l.si mora. iij.colum. §.solu.matrimo.

¶ Et notabilē casum nota in quo depositarius

a ¶ De casu a teneť. Et ĩ in quibus casib⁹ depositari⁹ teneaẗ de casu fortuito. Vide Paul de cast. in .l.f. §.si euenerit. ff. depo.

de casu tenetur[a] †qñ fit depositũ in numerata pecunia ⁊ actũ est ꝙ tantũdẽ reddaẗ: tunc enim egrediť terminos depositi: vt dicit in .l. lucius. la. s. ⁊ .l. die sponsaliorũ. ff. depo. Et tali casu depositarius teneaẗ ad tantundẽ in genere: eius est periculũ .l. incendiũ. C. si cer. pe. Nam de tali deposito idẽ ꝙ de mutuo quantũ ad hoc iudicatur: vt no. Ro. in cõsi. cccc. Summarius questionis. col. ij. ⁊ in cõsi. ccccccx. circa propositam in prin. Pau. de cast. in consi. ibi. in presenti causa. ⁊ idẽ tradit Bal. in cõsi. cccxv. premittendũ est. lib. ij. ⁊ in cõsi. ccclxij. viso instrumẽto. eo. lib. ij.

6 ¶ Secũdo noto ꝙ † recipiens rem precario de dolo dũtarat teneť ⁊ etiam de lata culpa vt est

7 tex. in .l. quesitũ. §. eum quoq;. ff. de precario. † Et vt sit precariũ oportet ꝙ adijciaẗ verbum precariũ vel aliud idẽ importans: puta si dicatur: promitto tibi vt volũtate mea edifices. Nam illud verbũ idem importat qđ precariũ .l. lucius cũ glo. ff. de dona. ita Ang. dicit in cõsi. s. porrecta fuit. col. pe. Et differt precariũ neutri generis a precaria in feminino genere: q: concessio precaria nõ potest reuocari ad libitũ concedentis sicut precariũ: q: ad certũ tempus concediť: vt not. Abb. in .c.f. in .ij. notab. ⁊ .c. fi. in vlti. notab. extra de preca. ¶ Et mi-

8 rum videť ꝙ cum† precariũ fiat gratia recipientis ꝙ de culpa leui ⁊ leuissima non teneaẗ sicut est in commodato. l. si vt certo. §. nunc videndũ. ff. cõmo. ¶ Ad hoc tex. respondet. in. d. l. quesitũ. §. eum quoq;. ita statutũ fuisse in precario: quia voluntate concedẽtis reuocari potest. ⁊ not. Bart. in .l. ꝙ nerua. col. fin. ver. viij. quero. ff. deposi. ¶ Et ex hoc videť dubitandũ de eo ꝙ Abb. voluit in .c. fin. in .ij. colũ. de precar. dicens ꝙ si

9 †concedens velit reuocare precariũ statim in preiudiciũ recipientis non videtur ꝙ possit: q: secundũ eum iura que simpliciter dicũt precariũ posse reuocari ad libitũ concedentis intelligiť dato aliquo interuallo. argu. l. qđ dicim⁹. ff. de solu.

b Nam hoc videtur contra[b] tex. in. d. l. quesitũ. §. eum quoq; vbi videtur precise statim posse reuocar: ex quo propter hoc solum de dolo ⁊ lata culpa teneť: nec potest allegare se deceptum ex quo ista est natura precarij de qua a principio cogitare potuit: vt dixi etiã in .l. in oĩbus. ff. eo.

b ¶ Contra. Barbat. c. fi. tenet cõtra. Abb. ⁊ alleg. l. lucius. ff. de dona. ff.

10 ¶ Mirũ etiã videtur ꝙ† cõmodatarius ꝗ plus obligatur minus iuris consequaẗ ꝙ ille qui pre-

cario rem accipit. Nam cōmodatarius non pos‑
sidet sed simplicem habet tenutam. l. officiū. ff.
de rei vend. l. rei cōmodate. ff. cōmo. Et per pre‑
cariū possessio transfertur. l. et habet. §. eum qui
de preca. ¶ Sed ratio a quibusdam assignat: quia
in cōmodato vsus est limitatus. In precario ve‑
ro vsus est latior: ad voluntatem concedentis: et
hoc incertū est: quo casu dubiū perpetuū repu‑
tatur. l. sufficit. ff. de cond. indeb. l. iurisperitos.
in prin. vbi Bar. ff. de excu. tut. ¶ Et licet preca‑
riū reuocari possit ad voluntatem concedentis
(vt. ff. dictū est) nō tū per mortē concedētis re‑
uocatū intelligitur: vt no. Abb. per illū tex. in. c.
11 fi. in. iij. no. de preca. † Transit enim precariū ad
a heredē cōcedētis[a]. l. quesitū. §. f. l. cū precario.
§. fi. ff. de preca. Et hoc verū est qū precariū con‑
ceditur simpliciter: secus si concedat ad bene‑
placitum cōcedentis: quia tunc per mortē beneplacitū expi‑
rat. c. si gratiose. de rescript. et ita Abb. dicit in dicto. c. fin. Et
hoc de beneplacito in pulchra questione tradit Ange. in cōsi.
cccvij. in causa accusationis. colū. ix. ¶ Et eodem modo vide‑
tur si concedatur precarium ad voluntatem concedentis vi‑
detur precarium extingui mortuo concedente: quia per mor‑
tem cessat voluntas. l. iiij. vbi text. ff. loca. ¶ In contrarium
tamen facit text. in. l. f. ff. de precar. vbi precarium concessum
videtur quandiu patitur qui concessit. Et idem dicitur in di‑
cto. c. fina. de precar. Ergo ista patientia videtur cessare per
mortem. dicta. l. iiij. ff. locat. ¶ Sed potest responderi quod illa
verba quandiu patitur qui concessit sunt declarata. in. l. iij.
§. f. ff. de precar. vt dicatur pati ille qui concessit donec reuo‑
cauerit et voluntatem mutauerit: vt colligitur ibi: vt possim
reuocare cū mutauero voluntatem. et not. Bart. in. l. centesi‑
mis. §. fin. de verbo. oblig. Merito per mortem non extingui‑
tur precarium: quia licet per mortem cesset voluntas non ta‑
men dicitur facta reuocatio: vt not. declarat Bar. in. l. et quia.
colum. fina. ff. de iurisdi. om. iudi. et bonus text. in. c. si delega‑
tus. de offi. deleg. in. vj. Et idem no. Bar. in. l. centesimis. §. fi.
12 de ver. ob. cū si. vt Alex. ibi prosequit. ¶ Et nota † differentiā
esse inter precariū et cōstitutū. Nam in precario trāsit natura‑
lis possessio in ipsum rogātē et ciuilis remanet apud cōcedē‑
tē. l. et habet. §. eū qui. ff. de preca. Sed in constituto si consti‑
tuo me simpliciter noie tuo possidere omnis possessio trans‑

a ¶ Concedentis. Est bonus tex. in. l. lucius. ff de donat. § vbi etiā proba tur quod si cō cessum sit ad volun tatem quod morte con cedētis nō extingua tur. Iker. Chucha.

fertur: quia ille possidet cuius nomine possidetur. l. quod meo. §. de acq. pos. et no. Bar. in. l. interdum. in prin. §. de acq. pos. et in. l. creditores. in. ij. q. ver. item quero. C. de pig. cum si. vt tradit Alex. in. d. l. interdum. Et hoc videtur procedere in dubio alias etiam in precario agi potest quod omnis possessio transferatur: vel quod nulla transeat: vt per gl. in. d. l. et habet. §. eum qui. in verbo in possessione. et insti. de interdi. §. hodie tamen. ver. nec clam. ¶ Et notandum est quod per constitutum vera possessio acquiritur licet modus acquirendi sit fictus: vt no. Bar. in. l. ab emptione. circa fi. ver. vltimo aduertas. §. de pac. et probatur in. l. certe. §. fi. ibi: proprie habere dicor. et Bar. ibi no. illum tex. §. de preca. Et idem tradit Bar. in. l. si is qui pro emptore. col. pe. ff. de vsucap. cum si. ¶ Et hoc fallit vbi corporalis traditio precise requiritur: quia tunc non sufficit constitutum: vt no. Bar. dicit in. l. titia. circa fi. ver. quid si do tibi fundum. §. de ver. obl. ¶ Secundo ista conclusio procedit quando constitutum apponitur in contractu vero: secus si sit simulatus vel sit suspicio fraudis: quia tunc vera et corporalis traditio requiritur: vt not. Bar. in l. post contractum. col. iij. ver. sed quid si venditor. §. de dona. et in l. emptor. §. de aqua plu. arc. ¶ Item notandum est quod tale constitutum non potest conferri post mortem constituentis: vt no. Ang. dicit in. l. Quis. §. fi. versi. sed ex hoc dico. §. de acq. pos. Nam tali casu dicit ipse constitutio precarij nihil operatur: quia confertur in tempus quo possessio defuncti erat penitus interrupta. l. cum heredes. in prin. de acq. pos. et sequitur Alex. in. d. l. Quis. §. fi. versi. item per istum tex. et idem Alex. in consi. lxxxij. perspectis his. col. iij. lib. ij. secus tamen est si conferatur in tempus mortis: vt in notabili casu tradit Oldr. in consi. cxxxix. ad habendam aliqualem notitiam. in. v. dubio. Et sequitur Alex. in consi. lxxxij. visa facti narratione. col. iiij. lib. ij. Et eodem modo si conferatur post mortem accidentaliter: vt quia constitutum factum sit sub conditione que post mortem constituentis
13 purificetur valet constitutum: † quia conditio purificata retrotrahitur: vt Oldr. tradit in consi. prealle. cxxxix. in tertio dubio. ¶ Et supradicta habent locum quando apparet de constituto in ipso instrumento: si non apparet non potest illum notarius apponere virtute dictionis &c. vt no. concludit Alex. in consi. xxviij. viso et prehabito.
14 lib. ij. ¶ Ex supradictis infertur ad quotidianam questionem † quod si res sit vendita vel donata duobus successiue diuersis temporibus quo casu prefertur ille cui prius rei traditio facta sit. l. quoties. C. de rei ven. Nam sufficit quod traditio facta sit per constitutum: vnde primus emptor vel donatarius cui factum fuit constitutum prefertur secundo cui postea realis traditio facta sit: vt tenet Guil. de cug. in. d. l. quoties. quem refert et sequitur Jo. an. in addi. ad Spe.

ad Spe.in tit.de emp.& vend.§.sciendū.col.x.ver.q si res tradita nō est in presentia.in add.inci.hic dubitat.Et idē sequit Bal.in rub.de cōtrahē.emp.in.xvi.q.Abb.in.c.ij.col.fi.de cōsuet.& in cōsi.xcs.quo ad primū dubiū.col.pe.lib.i.& idē Alex. in cōsi.xiiij.circa primū dubiū.in fi.li.i.& in cōsi.xxv.viso testamēto.lib.iij.et idē Bal.in cōsi.ccclxix.vēditor cōstituit.lib.v. & Ang.in cōs.cvi.quedā mulier.Et ista cōclusio est satis nota: sed pluribus modis vtiliter limitat. ¶ Primo quādo possessio tēpore cōstituti erat penes cōstituentē:al's sec9:vt no.Ang.i d.l.Quis.§.si cōductor.& Alex.ibi in fi.sequit/& post Ang. admonet aduocatū eius q agit virtute cōstituti vt debeat pbare cōstituentē possidere tēpore cōstituti:& idē Ang. dicit in.l. ij.circa fi.C.de acqui.posses.& in.l.quedā mulier.col.i.ver. attende tamē.de rei vend.& Bal.in.l.i.col.i.C.qn li.ab empt.discedere.& idē Alex.cōsi.x.viso pcessu.lib.iiij.hoc fallit in anti quis/vt Soci.scribit in cōsi.clxxxvij.in controuersia.col.iiij. ver.tertio probatur.Et nō sufficit q constituens detineret: vt no.Bal.in rub.de contrahē.empt.q.xvi. ¶ Scdo fallit qn primus emptor nō soluisset pretiū/nec habita fuisset fides de pretio:q tali casu vera traditio nō transfert dominiū.§.vēdi te.insti.de rerū diui.A fortiori ergo nec ista que inducitur p constitutum:vt not.Bal.in.d.rub.de contrahē.emp.in.xvi.q. ¶ Tertio/conclusio predicta intelligitur quādo res certa sit quā quis cōstituat se possidere:sec9 si incerta sit:q: pter incertitudinē cōstitutū nihil operat:vt no.Bar.in.l.iij.§.incertam.ff.de acqui.pos.& idē no.Ang.in.l. qui de tota.§. incerte. ff.de rei vend.ver.& ideo.vbi inquit q si vēderē vel donarem quicqd habeo in tali fundo/& constituā me precario nomine possidere:nō transfertur possessio pter incertitudinē.Et ad hoc bene facit qd no.Bart.in cōsi.xxiiij. Petrus vēdidit. vbi inquit q si venditio facta sit ad mensuram/ quo casu ante mēsurā nō est perfecta vēditio.l.quod sepe.§.in his.ff. de cōtrahen.empt.vnde tali casu constitutū nihil operat:& secundus emptor cui facta est vēditio & traditio debet primo pferri: vt cōcludit Bar.in cōsi.preal.& ista videtur quarta limitatio ad cōclusionē supra factā. ¶ Quinto limitatur cōclusio supra dicta quādo cōstitutū fuit factū presenti/ secus vero si absenti factum sit:q: tūc possessio nō transfertur anteq ille ratificet: vt no.cōcludit Alex.in.l.quod meo.impriin.col.ij.ver.itē istud quod hic dicitur.ff.de acquir.posses.vbi limitando illum tex. dicit q intelligitur quando erat presens ille cuius nomine sit constitutum.Nam tunc in illum per constitutū possessio trās

fertur: secus si quis cõstituat se possidere pro absente: q: illi nõ acquirit possessio anteq̃ ratũ habeat. l. si cõmunis seruus. §. j. de acquir. pos. facit tex. in. l. si ergo. ff. de neg. gest. Et ideo dicit Ant. de but. in. c. cum venissent. in fi. de restit. spol. q̃ si ille pro quo absente fuit factũ constitutũ expellatur de possessione anteq̃ ratũ habeat nõ cõpetit sibi remedium recuperãde possessionis: q: ante ratificationẽ possessio acquisita nõ fuit. Et si nũc ratificaret post spoliationẽ nõ admitteretur ratificatio: q: nõ esset facta cõgruo tẽpore: videlicet tẽpore quo cõstituens possideret: q: iam erat perdita possessio. arg. l. bonorum. ff. rem ratã haberi. Et ad hoc alleg. Anto. de but. in. d. c. cum venissent. decisionẽ domi. de Rota in decisione. cxlvj. incip. itẽ licet amicus. & reperitur in nouis in decisione. cl. & sequitur Alex. in. d. l. qd̃ meo. col. ij. q: ratificatio debet fieri re integra: vt no. Bar. in. d. l. si vxor. §. si qs plane vxore. ff. de adul.
15 vbi inquit † q̃ si ab aliquo fuit facta pax pro se & adherẽtibus
a suis sub pena: & vnus ex adherẽtibus offensus fuit anteq̃ ratũ haberet / q̃ licet postea ratificet pena nõ cõmittitur. arg. d. l. bonorum. sic in proposito cõstitutũ factũ pro primo emptore vel donatario absente nõ põt ratificari si ante eius ratificationẽ facta sit vẽditio & traditio scd̃o emptori vel donatario. ¶ Et ampliatur singulariter ista limitatio etiã si notarius stipulatus sit pro illo absente pro quo factũ fuit cõstitutũ: vt sing tradit Pau. de cast. in cõsil. cxcvij. al's. cxcv. visis his q̃ narrantur. & plene allegata sunt in secũdo dubio. versic. scd̃o videndũ est. vbi ponit
16 questionẽ † de donatione facta absenti / pro quo notarius illã recipit & stipulatus fuit: & ante ratificationẽ absentis fuit alteri facta donatio de eisdẽ bonis / cõcludit q̃ ante ratificationẽ nõ fuit ius quesitũ primo donatario per reg. l. si ego. de nego. gest. & alleg. §. generaliter. auth. quib. mod. natur. effi. sui. Et q: speciale est in mutuo vt alteri per alterũ etiã ignoranti actio acq̃ratur. l. certi cõdictio. §. si nũmos. ff. si cer. pet. Nõ obstat stipulatio notarij: q: dicit ibi Paul. de castr. q̃ stipulatio notarij non facit q̃ absenti ius acquiratur nisi sequuta ratificatione. Solum enim operatur vt sequuta ratificatione vtilis actio sine cessiõe acq̃ratur qd̃ nõ esset in alio q̃ notario: qui si stipuletur nomie absentis etiã sequuta ratificatione actio illi nõ acq̃ritur sine cessione vt latius prosequitur Pau. de cast. in. d. cõsil. Et ibi ad propositũ cõcludit q̃ ratificatio nõ põt fieri in preiudiciũ scd̃i dõatarij cui medio tpe ius q̃situ fuit: q: illi fuit res donata & tradita. alle. l. si ego. §. si

a ¶ Ratum. Uide cun dẽ in reg. semp qui nõ prohibet. ff. eod.

res.ff.de iur.do.⁊ no.in.l.si indebitū.§.j.ff.rem ra.ha.Et hoc idē tradit Pau.de ca.in ꝯsi.clxxij.al's.clxxi.in casu pūti visis omnibus:de quib⁹.s.in nouis.Et id qđ dictū est de notario etiā tʒ Bal.in.l.nec ei.§.satisdatio.circa fin.ver.vſ.qro.s.de
17 adop.vbi qrit si notarius recipit pacē ꝑ absente.j.terminū nunqđ post terminū ratificari possit.Et videt̃ primo ꝙ sic:in notario q̄ alteri acq̄rit.Cōtrariū cōcludit:q2 nō obstāte stipulatione notarij ratificatio requirit̃ ante terminū.⁊ sic Bal.tʒ ꝙ non obstāte stipulatione notarij ratificatio necessaria sit. Sm p̄dicta al's cōsului Lugduni in quadā donatione facta p magistrū Jo.de Albēdo notariū filie sue.Margarite absenti.
¶ Sexto limitat̃ nō habere locū in primo emptore vel donatario cui factū sit cōstitutū sub cōditiōe:q2 lʒ purificata cōditiōe ꝯditio retrotrahat̃:vt no.Old.in ꝯstituto in ꝯsi.cxxxix.s.alle.in.iij.dubio.¶ Tn̄ si ante euentū cōditionis res ꝑ qua fuit factū ꝯstitutū alteri vēdita sit ⁊ donata ⁊ tradita illi ius q̄situ videt̃ ꝙ tolli nō pōt:lʒ prima ꝯditio ꝯstituti p̄mi emptoris vel donatarij purificata sit:q2 illa ꝯditio nō trahit̃ retro in p̄iudiciū scđi emptoris vel donatarij:q2 extremū a quo nō est habile:iuxta no.p Bar.in.l.si is q̄ ꝑ emptore.col.iiij.ꝟ.idē si estimabile extremū a quo.s.de vsuc.alle.l.bonorū.s.rē ra.ha.vbi si ille actus q̄ ratificat̃ nō pōt sm veritatē fieri tp̄e ratificatiōis illa ratificatio nō trahit̃ retro q2 extremū a quo nō est habile.Et idē ꝓbat̃.in.l.necessario.§.qđ si pēdēte.s.de peri.⁊ cō.rei vē.vbi si ꝯditio vēditionis extitit re perēpta cōditio nō retrotrahit̃:q2 extremū a quo nō est habile.⁊ ita in ꝓposito videt̃:q2 tp̄e purificate ꝯditiōis illa clausula ꝯstituti nō potuisset possessionē trāsferre:q2 nō erat apud vēditorē.⁊ hoc idē no.Bar.in.l.q̄ties.in fi.s.de noua.⁊ Alex.i ꝯsi.xxv.viso testō.col.ij.li.iij.⁊ q2 ad h̄ vt ratihabitio vel ꝯditio trahat̃ retro requirit̃ ꝙ res sit in eodē statu:vt no.tradit Bar.in.l.si vxor.§.si qs vxorē.ꝟ.vel aliter.s.de adul.⁊ Ale.i.d.l.qđ meo.in prin.col.ij.⁊ in ꝯsi.lxxviij.viso.col.pe.lib.v.⁊ Cor.in ꝯsi.cx.
18 i iudicio diuisorio.co.pe.li.ij.⁊ ad idē facit qđ no.Bar.i.l.res aliena.in p̄n.s.de pi.act.vbi ꝯcludit ꝙ ratificatio dn̄i facta de obligatiōe rei sue p aliū facta ei⁹ noīe nō p̄iudicat illi cui dn̄s an̄ ratificationē rē vēdidit vel obligauit.Et facit qđ no.Ab.post Ant.de bu.i.d.c.cū venissent.col.ij.de re.spo.⁊ qđ no.Pau.de ca.in ꝯsi.cxcvij.cū si.in p̄nti limitatione.s.alle.Et ita al's ꝯsului i ciuitate Auinionēsi ꝑ magnifico barono dales.
¶ Ultimo ꝯclusio.s.dicta limitat̃ ꝓcedere stāte p̄mo ꝯctu vēditiōis valido:secus si null⁹ fuisset:q2 ꝯstitutū in ꝯctu nullo

nihil operat: vt no. Bal. in. l. ex testamento. C. de fideicōmis. dicēs / q si nō valet principale conse quēter nō valet precariū eius accessoriū. Et idē no. Bal. in. c. ij. de feu. dato inui. legis cōmis. & se quit Alex. in. l. j. §. si vir. & l. qd meo. i pn. ff. de ac quirēda possessiōe. & lati⁹ idē Alex. in ɔsil. lxxxj. lecto & discusso. col. iiij. lib. iij. Et hoc bñ ꝓcedit in ista possessiōe q a iure per cōstitutū trāsfert: q: pariter pōt a iure annullari: sec⁹ est in posses sione reali q in facto ɔsistit: q: illa trāsfert: licet cōtract⁹ principalis sit nullus. l. j. §. si vir. ff. de acqui. posse. vbi Pau. de ca. ita dicit & declarat.
19 Et hec, satis sint de ɔstituto. ¶ † Tertio noto ibi dolū & culpā. q in plurib⁹ ɔctib⁹ hic enumera tis venit nō solū dolus sed etculpa. Et de leui intelligit q: sub noie culpe qñ ꝓfert a lege de
a leui intelligit[a] vt no. Bal. in aut. qd locū. in. ij. q. j. de coll a. alle. l. si cū vēderet. §. fi. ff. de pig. actio. & no. p gl. in. l. in vēditiōe. §: de re. in x bo et cul pa. & Bar. ibi i vltimo notabili. ff. de bonis auto. iu. pos. & facit gl. i. §. ꝑterea. in x. culpe. insti. qb. modis re ɔtrahit obli. & in. l. si filiusfamilias. §. marito. in x. culpa. ff. so. matr. & not. Bal. in. l. ac ceptā. in. vs. q. C. de vsu. Et hoc intelligit nisi fm subiectā materiā eēt aliud dicēdū. q: tūc culpa intelligit fm subiectā materiā: vt no. Bal. in. l. q fortuitis. col. iiij. x. sz dubitat. C. de pig. ac. cū si. vt p Alex. in. l. si mora. col. v. ff. soluto matrimo. ¶ Hoc tñ nō haberet locū in testib⁹: q: si depo nūt de culpa in ɔctu gr̄a vtriusq celebrato nō intelligit de culpa leui fm subiectā materiā: q: ꝓbatio nō ɔcludit cū possit intelligi de leuissi ma culpa. vt no. Cor. peru. in ɔsi. cxviij. videt pri ma facie. co. iij. li. j. Et hoc ex eo videt q: ꝓbatio dz d necessitate cōcludere. c. i pñtia. de ꝓba. l. nō
20 hoc. j. vñ leg. † Et iō in testib⁹ indefinita nō eq pollet vniuersali: vt no. Abb. post Inn. in. c. audi tis. de ꝑscrip. Alex. i ɔsi. cx. visis acutissimis. li. j.
21 ¶ Et discurrēdo breuiter † qñō veniat culpa i ɔ
b ctib⁹[b] hic enumeratis. Primo i mādato. Cōclusio
c sit q regul'r in mādato mādatari⁹[c] teneat de do lo lata & leui culpa. tex. hic declarādo vt dixi fa

a ¶ Intelligitur. Vide Jaso. i. l. si mora. sol. matri. ij. colum.

b ¶ In cōtractibus. Vide Jas. l. domus. ij. colū. de lega. j.

c ¶ Mandatarius. Qñ mandatari⁹ teneatur de leuissima culpa: et q dicatur leuissima: et quando de dolo vel lata culpa. vid Paul. de ca. in. l. in rebus. ff. commodati. Item de qua culpa teneatur mādatarius: vide Barto. in. l. eiuz q. §. si culpa. ff. de fur.

est tex.in.l.si ꝓcuratorē.§.fi.ff.māda.in.l.in re mādata.in fi.
C.manda.Et ista cōclusio videt̃ procedere in mandato qđ me
diocrē diligētiā vr̃ reqrere vt emere aliqd vel negotia gere-
re.Secꝰ est in mādato in quo maxima diligētia requirit̃ vt in
mādato ad lites:q: tunc ꝓcurator de culpa etiā leuissima te-
net̃.l.a ꝓcuratore.C.māda.⁊ no.Dy.in reg.contractꝰ cū si.vt
tractat Alex.in ꝯsi.xlj.viso pūcto.co.ij.li.j.Et ex hoc ibi īfert
ꝙ capitaneꝰ galeaꝝ de leuissima culpa teneat̃ ꝙ tale negotiū
vr̃ exactissimā industriā reqrere.Si vero in mādato cōtinet̃
illud qđ modicā aut nullā reqrit industriā vt in mādato facto
fideiussori ꝙ soluat vel alicui porter lr̃as:tūc solū mādatariꝰ
de dolo ⁊ lata culpa tenet̃.l.si fideiussor.in prin.⁊.§.j.ff.māda
ti.Et ita adaptādo iura.ff.alle.concludit Bar.in.l.qđ nerua.
col.pe.v̄.ix.qro.ff.māda.⁊ in.l.eū qui.§.fi.ff.de fur.⁊ sequitur
Bal.in.l.q̄ fortuitis.in pe.col.v̄.iuxta hoc reuoco in dubiū.C.
de pig.act.Pau.de ca.in.l.i rebꝰ.in p̄n.ff.cōmoda.⁊ Ang.are.
in.§.mādatū.in fi.insti.māda.gl.tū in.l.in re mādata.C.man-
da.in v̄.exactio.aliter distinguit ꝯsiderādo cuiꝰ gr̃a factum
sit mādatū.Sed gl.insti.māda.in.§.mādatū.in ver.iusta cau
sa.non opprobat dictā opi.dicēs:ꝙ ꝯctꝰ mādati multū distat
ab alijs ꝯctibꝰ.Et hoc prꝫ ex eo qđ.ff.dictū est de ꝓcuratore
ad iudicia qui etiā de leuissima culpa tenet̃:⁊ tū mādatū fa-
ctū videt̃ gr̃a mādātis.Et supradicta habēt locū in actione
mādati directa:secꝰ est in cōtraria in qua venit leuissima cul
pa.l.si seruꝰ cōis.§.qđ vero.in p̄n.⁊ ibi Bar.ff.de fur.Et hoc
limitat̃ ⁊ declarat̃ vt p Bal.i.l.q̄ fortuitis.co.pe.C.de pig.act.
22 ¶ †Secūdo dicitur hic de cōmodato.nam cōmodatū differt
a precario:q: precariū cōceditur ad voluntatē concedentis.
l.j.ff.de precario.c.fi.de preca.⁊.ff.dictum fuit.Sed cōmoda-
tum fit ad certū vsum ⁊ debet esse gratuitū.l.si rem tibi inspi
ciendā.ff.de p̄scrip.v̄.itē debet fieri cū certo tēpore expresso
vel tacito:secus si concessio facta sit ad certum vsum indeter
minatū q: esset precariū:vt not.Bar.in.l.j.in p̄n.ff.de preca.
⁊ in.l.i cōmodato.§.sicut.ff.ꝯmodati.⁊ p.l.luciꝰ.ff.de do.⁊ idē
no.Bar.in.l.aquiliꝰ.in.j.oppo.ff.de dona.⁊ idē no.Bal.in.l.ij.
C.cōmo.⁊ Ang.areti.sequit̃.in.§.sequēs.col.iij.inst.de actio;
¶ Et commodatū nō potest reuocari nisi vsu finito.d.l.in cō-
modato.§.sicut.in.c.j.in fi.eo.ti.de cōmo.sufficit tū ꝙ tantū
temporis elapsum sit ꝙ potuerit commodatarius perficere
vsum ad quē res fuit cōmodata.Et si non sit vsus etiā ꝓpter
aliquod impedimētū:reuocatio non impeditur:vt no.Barr.
post gl.in.d.l.in cōmodato.§.sicut.Et in cōmodato q: gratis

cõmodatarij communiter fieri solet: ideo de leuissima culpa regulariter cõmodatarius tenet. §. itẽ is cui. instituta quib⁹ modis re cõtrahi. obli. et. l. prima. §. is quoq;. ff. de actio. et obl. l. in reb⁹. in prin. l. si vt certo. §. nũc videndũ. ff. cõmo. c. j. in prin. de cõmo. Sec⁹ si gr̃a vtriusq; dãtis et recipiẽtis factũ sit commodatũ: q: tunc solũ de leui culpa obligat. l. in rebus. §. hoc ita. ff. cõmo. l. si cũ vẽderet. §. fi. et ibi gl. ff. de pig. actio. si vero tm̃ gr̃a cõmodãtis factũ sit cõmodatũ: cõmodatarius solũ de dolo et lata culpa tenet. d. l. si vt certo. §. interdũ. ff. cõmodati. et gl. ibi ita distinguit et lati⁹ tradit Bar. in. d. l. qđ nerua. col. fi. in v̄. xij. q̃ro. et Bal. in. l. q̃ fortuitis. col. pe. C. de pig. act. Abb. in. d. c. j. col. ij. Et ex p̄dictis infert Bar. i. d. l. qđ nerua. in
23 loco p̄alle. †nõ esse differẽtiã inter ɔmodatũ et depositũ data paritate terminoꝝ: sȝ differẽtia quã facit tex. hic et in. d. l. si vt certo. §. nũc videndũ. videt p̄cedere ɔsiderato eo qđ plerũq;
ɔtingit: q: cõmodatũ gr̃a cõmodatarij et depositũ cõiter gr̃a
24 deponẽtis fieri solet. Et p̄pter hoc in dubio p̄sumit †q roga tũ cõmodatarij sit factũ cõmodatũ: vt no. Bar. in. l. si vt certo. §. interdũ. et sequit Ang. are. i. d. §. itẽ is cui. insti. q̃b. mo. re ɔ̄hi. obl. vbi dicit: q caut⁹ sit ille q̃ agit ɔ̄ ɔmodatariũ: vt dicat q ipse cõmodatari⁹ rogauit et petijt. ista tñ cautela nõ videt necessaria ex eo qđ dictũ est q rogatu cõmodatarij presumit factũ cõmodatũ. Et ad iudicãdũ cuius gr̃a cõtractus sit celebratus debemus inspicere principale p̄positũ: vt no. Bart. in
25 l. rogasti. ff. si cer peta. ¶ †Et ex supradictis infert q si cõmodatarius vtat re cõmodata ad vsum p̄ quo fuit cõmodata et res deteriorata sit: nõ tenet. l. fi. ff. ɔmoda. Et si res ɔmodata remittat per nũtiũ idoneũ cõi opi. et a casu p̄dita sit nõ tenet cõmodatari⁹. l. argẽtũ. ff. cõmo. Qui tex. limitat et declarat vt dixi in. c. significãte. de app. et tradũt Moder. in. l. j. ff. de eo p̄
26 quẽ fac. est. ¶ Tertio dicit hic de vẽditore † q̃ etiã ipse de dolo. et culpa tenet: vt hic dicit. Et de culpa leui intelligit cũ gratia vtriusq; contractus celebret: vt cõcludit gl. per illũ text. in. §. cũ aũt. insti. de contrahen. emp. in ver. neq; culpa. et in. l. custodiã. ff. de peri. et cõmodo rei vẽ. et tex. i. l. si vt certo. §. nũc vidẽdũ. ver. sed vbi. Nã licet in re vendita periculũ pertineat ad emptorẽ. d. §. cũ autẽ. et in. l. j. C. de peri. et cõmo. rei ven. debet tamẽ venditor custodiã in re vẽdita p̄stare qualẽ bonus paterfamilias in rebus suis adhiberet. l. qđ sepe. §. si res ven
27 dita. ff. de cõtrahen. emp. ¶ †Quarto idẽ est in contractu pignoris: vt hic dicit. Gratia em̃ vtriusq; cõtract⁹ pignoris celebrat: et ideo de dolo lata et leui culpa creditor tenetur. §. credi

to quoq̃.insti.quib.mo.re contrahi. obli.z.l.si vt certo.§.nūc videndū.ver. sed vbi.z.l.sicut.ibi
a gl.Bal.[a] C.de pignori.z.l.si cū vēderet.§.fi.z ibi gl.ff.de pig.actio. Et ista cōclusio procedit in pignore cōuētionali put tex.hic dicit z iura.s̃.allegata loquūt.Sec⁹ est in pignore p̃torio vel iudiciali in quo creditor solū de lata culpa tenet. l.p̃tor ait.§.est p̃terea.s̃.de bonis aut.iudi.pos. vbi tex exp̃sse istā differētiā facit.Et no.Bart.in
28 l.j.ff.de pig.act.¶ †Quinto dicit hic de cōtractu locatiōis z cōductiōis in quo vterq̃ adinuicē tenet de dolo lata z leui culpa: vt hic qz grā vtriusq̃ celebrat.d.l.si vt certo.§.nūc videndū. ver.sz vbi.Ad idē tex.in.l.in iudicio.C.loca.vbi gl.z.§.q̃ p vsu.vbi gl.inst.loca.¶ Hoc fallit in rebus q̃ leuiter frāgunt in q̃b⁹ venit etiā culpa leuissima.l.si merces.§.q̃ colūnā.vbi glo.s̃.loca.z no.p glo.in.d.§.q̃ pro vsu.¶ Et ex p̃dictis infert ad q̃stionē quā ponit Bal.in ɔsi.ccxix.incip.vā-
29 nutius.lib.j.q̃ † p equo quē q̃s accipit advectură:si in itinere infirmat⁹ sit z cōductor apud hospitē dimisit z mortu⁹ sit nō tenet qz de vitio naturali nec de casu fortuito:nec etiā de leuissima culpa conductor tenetur per supradicta.¶ Et similiter infertur ad glo.in aut.de nō alienan.§.
30 scire autē.ver.fecit.que dicit † q̄ emphyteota qui rē deteriorem facit tenetur q̄n talis deterioratio pueniat ex lata vel leui culpa:qz ɔtract⁹ gratia vtriusq̃ celebratur.Et not.Bal.in aut.q̃ rem.de sacrosan.eccle.C.in.j.col.versi.tertio requiritur.z tradit Alexā.in ɔsil.cxviij.in casu de quo querit.col.pe.lib.v.¶ Similiter infert ad q̃ōnē quā ponit Corneus perusi.in ɔsil.cccxviij. pro dicto victurali.li.iiij.ibi:de victurali q̃ perdidit sacculū in quo erat argētū.¶ Sexto dicit hic de dotis datione.Nam etiā contractus do-
31 tis gratia vtriusq̃ celebratur:†ideo maritus de
b dolo lata z leui culpa tenetur:[b] vt hic.z in.d.l. si vt certo.§.nūc videndū.ṽ.sed vbi.z no.per gl.in l.si cōstāte.§.si marit⁹.in ṽ.culpanda.in fi.z in.l. si mora.in ver.culpa.s̃.sol.matri.Illo tñ casu tenetur de leuissima culpa: videlicet q̄n in rebus

a ¶ Bald. Adde eum in.l.q̃ fortuitis.i.s.q.C.de pigno.act.et in.l.pign⁹.xiiij.colū.cod.titu.

b ¶ Tenetur.Adde Bald.in.l.que fortuitis fin.col.do.l.si mora.sol.ma.

fuisset diligentissimus. vt per gl. no. in l. in rebus. C. de iur. dot. in gl. f. in fi. & Alex. in l. etiam. §. licet. in prin. ff. solu. matr. & ibi post Nicolaus de neapoli dicit hoc modo posse limitari omnia iura dicentia quem teneri de dolo: lata & leui culpa. Et ibi infert ad questionem de boue quam ponit Bal. in l. pign⁹. sed voluit allegare. l. que fortuitis. co. iiij. ver. sed iuxta predicta queritur. C. de pig. act. Eodē modo si esset leuissima culpa in faciēdo maritus tenetur: quia cum de leui teneatur vt s. dictum est leuissima culpa in faciendo equiparatur leui in non faciendo: vt per Barto. in l. quod nerua. in. vij. q. princi. versi. item quero vtrum. s. depositi. Et ad hoc est glo. no. in l. si mora. et Alexā. ibi. ff. soluto matrimo. ¶ Septimo etiam in
32 tutela † obligatur tutor de dolo lata & leui culpa: vt hic. & est tex. in l. quicquid. C. arbi. tute. & in l. tutori. C. de neg. gest. in l. iij. §. tutores. vbi gl. in ver. inconsideranter. s. de suspe. tu. vt no. Bar. in l. quod nerua. colū. pen. in. x. q. Et ibi excipit duos casus in quibus tātum de lata culpa tenetur. & tradit Bal. in l. que fortuitis. col. pe. C. de pig. act. Ang. are. in. §. actionum. col. xxiiij. inst. de act. & vide tex. in l. ij. C. arbi. tut. in l. si tutor. s. de admi. tut. & Fulgo. in ꝯsi. xxv. Spectabilis miles. in fi. Et faciūt que dixi in ꝯsi. clxxviij. & in ꝯsil. cxcij. & in cōsi. cx. col. fi. Et licet tutor de leui culpa teneatur heredes tū tutoꝝ solum de lata culpa cōueniri possunt. l. f. & per totū. C. de here. tuto.
a ¶ Successiue octauo dicitur de actione[a] negotiorum gestoꝝ
33 † in qua etiā regulariter venit dolus lata & leuis culpa. l. tutori. C. de ne. ge. Et per illū tex. hāc regulā facit gl. in l. iij. §. interdū. s. de ne. ge. & §. sunt aūt. inst. de obl. q̄ ex quasi ꝯtrac. Et licet iste qui alteri⁹ negotia gerit videatur se ingerere tū regulariter de leuissima culpa nō tenet̄ vt facilius homines inducātur ad gerēdū negotia absentiū q̄ perirēt: vt no. Bar. in l. quod nerua. col. fi. in. xi. col. ¶ Et considerandū est ꝙ ista actio negotioꝝ gestoꝝ numerat̄ inter cōtractus qui gratia vtriusq; celebrant̄: qđ ex eo fieri videt̄: q: cū spōte q̄s veniat ad negotia alterius illa oblatio facit ꝙ etiā eius grā contractus videtur celebrari arguitur. l. f. §. sepe. s. depositi. Merito ergo tenetur de leui culpa: quia in contractibus bonefidei qui gratia vtriusq; celebrātur qui tantum de leui tenetur. l. si seruus. §. cum quid. de lega. f. limitatur tamen ista conclusio vt per glos. in d. l. iij. §. interdū. de neg. gest. & Bar. ibi sequit̄. & in d. l. qui nerua. col. fi. Et Ange. are. in. §. actionū. col. xviij. ver. q̄ro de quo tenet̄ gestor. insti. de actio.

a ¶ Actio. Vid. Bal. d. l. que fortuitis. pe. colum.

a ¶ Nono dz hic de societate[a]. † Nã in tali ƺctu
34 etiã dolus ꝛ culpa pꝛestaꝛ vt hic dꝛ ꝛ de leui culpa intelligiꝛ: qꝛ gratia vtriusq́ celebꝛaꝛ. l. si vt certo. §. nũc videndũ. ver. sed vbi. ꝛ ad idẽ text. in §. fi. insti. p̃ socio. ꝛ in. l. soci⁹ socio. ꝛ in. l. cũ duobus. §. j. ff. pꝛo socio. Et tradit Alex. in ꝯsi. xlvij. circa pꝛimũ. col. v. li. j. Et p̃dicta ꝯclusio p̃cedit nisi socius in suis rebus negligẽs esset: qꝛ sufficit illã adhibere diligentiã quã in rebus p̃pꝛijs p̃stare solet: vt dꝛ in. d. l. socius socio. ꝛ. d. §. fi. insti. p̃ socio. Et not. Alex. in ꝯsi. cij. sup pꝛimo. col. v. li. ij. Et hoc declaraꝛ vt p̃ gl. in. d. l. cũ duob⁹. §. j. in ver. venit. quã pꝛo notabili sequunꝛ Ang. Aret. in. ij. fin. insti. pꝛo soc. ¶ Et ex p̃dictis inferꝛ q̃ cũ socius teneaꝛ de leui culpa teneꝛ de furto. l. cũ duobus. §. damna. ff. pꝛo socio. no. Bal. in. l. si creditoꝛ. C. de pig. ac. ꝛ Coꝛ. peru. in ꝯsi. cccviij. pꝛo dicto victurali. col. iij. lib. iiij.

a ☞ Societate. ad de Bal. d. l. q̃ foꝛtuitis. ff. col.

35 ¶ † Decimo ꝛ vltimo dꝛ hic de rerũ cõmunione in qua etiã dolus lata ꝛ leuis culpa cõsideraꝛ: vt hic ꝛ in. l. heredes. §. nõ tantũ. in. l. ꝛ puto. §. sed ꝛ si. ff. fa. hercis. Est tñ notãdũ q̃ leuis culpa in rebus cõibus aliter cõsideraꝛ q̃ in reb⁹ alienis: qꝛ in alienis diligẽtia requiriꝛ quã diligens paterfamilias p̃stare solet. l. si cũ vẽderet. §. fi. cũ. l. seq. ff. de pig. act. et. l. si putatoꝛ. ff. ad leg. aq̃l. sed in rebus cõibus sufficit talẽ pꝛestare diligẽtiã qualẽ in suis rebus adhibere solet. d. l. heredes. §. nõ tantũ. ꝛ ita declarat Bar. in. l. qđ nerua. col. ix. v. ad pꝛimũ. ꝛ ver. ad scõm. Et idẽ in. l. j. ff. de sol. co. ij. vbi etiã limitat qđ dictũ est de rebus alienis nisi ꝯmittaꝛ res arbitrio recipiẽtis: qꝛ tũc illa verba impoꝛtãt vt faciat illud qđ in rebus suis faceret p̃ illũ tex. ibi cũ gl. ꝛ no. Bal. in. l. j. in. ij. opp. C. de his q̃ pene nomi. cũ si. vt tradit Alex. in ꝯsi. cij. sup. j. col. iij. lib. ij.

36 ¶ † Quarto pꝛincipaliter noto valere cõuentionẽ ꝯ naturã ƺctus vt q̃s in plus vel minus teneaꝛ q̃ de iure obligatus sit: qꝛ ƺctus ex cõuentione legẽ accipiũt: vt hic dꝛ. ꝛ in reg. ƺctus. e. tit. in. vj. l. j. §. si ꝯuenerit. ꝛ. §. sepe. ff. depositi. in. l. pacisci. ff. de pac. ¶ Et ista cõclusio pꝛocedit qñ natura ƺctus solũ alteraꝛ: secus si muteꝛ illud qđ esset de substãtia ƺctus: qꝛ tũc cõuẽtio nõ valet. l. cũ pꝛecario. ff. de p̃cario. facit tex. in l. ij. ff. de vsufru. earũ rerũ q̃ vsu cõsu. Et. l. p̃ seruũ. §. deniq́. ff. de vsu ꝛ ha. ꝛ. l. pacta cõuẽta. ff. de ƺ. emp. in. l. cũ manusata. eo. ti. Et hoc intelligiꝛ nisi cõuẽtio posset in aliã dispositionẽ trãsire: qꝛ tũc illa ꝯuẽtio q̃ nõ valet pꝛout agi videbaꝛ in aliã dispositionẽ transferꝛ quãdo verba cõueniũt ꝛ hoc patianꝛ. l. vbi ita donatur. ff. de donat. cau. moꝛt. vbi Barto. declarat.

37 ¶ †Quinto no. q dolus per pactum remitti nõ potest. idẽ d: in. l. j. §. si cõueniatur. ver. illud. ff. depos. in. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. l. in cõmodato. in pri. ff. cõmo. z rationẽ. tex. hic adducit: q: hoc bone fidei iudicio cõtrariũ est. ista tamẽ ratio nõ videt generalis: q: idẽ videt in cõtractu stricti iuris. l. si qs cũ aliter. de vb. obli. l. dolo. C. de inuti. stipu. Et ideo illa ratio esse videt ne detur occasio delinquendi[a]. l. cõuenire. ff. de pac. dota. Et ista ratione: quia dolus remitti nõ potest in generali remissione vel liberatiõe facta alicui nõ venit dolus[b]. l. non solũ. la. ij. §. fi. l. aurelio caius. ff. de li. leg. et. l. si seruus vetitus. de leg. j. l. quidã decedẽs. in prin. ff. de admi. tut. vbi Bar. cũ si. vt tradit Alex. in ɔsi. lxij. seuerissimus. lib. iiij. z in cõsi. clxiiij. presupposito primo. li. v. Et idẽ Ang. in cõsi. cxliiij. reuocat in dubiũ. et in ɔsi. clxxiiij. filius iugonis. et Bal. in ɔsi. l. in causa ꝑsenti. in prin. li. j. fm formã nouã. vbi inqt q in nulla latitudine potestatis dolus includit l. creditor. §. luci⁹. ff. mãd. Et idẽ no. Fulg. in ɔsi. ciij. nobilis vir. Et de hoc late dixi i ɔsi. clxxviij. vbi hoc limitat z declaratur. et ɔsi. cxcij. vbi videndũ est.

38 ¶ †Et lz dolus remitti nõ possit lata culpa tñ remitti potest: vt not. in. d. regu. ɔctus. eo. ti. in. vs. facit tex. in. l. si vt certo. §. interdũ. ff. cõmo. Et r. o. Alex. in. l. si mora. col. j. ff. sol. ma. Et idem Fulgo. dicit in cõsi. xxv. spectabilis miles. col. pe. alle. istũ tex. qui de dolo loquit. ¶ Posset tamẽ rñderi q idẽ sit in lata culpa q dolo[c] equi-

39 paratur †adeo q si dicat de dolo tñ lata culpa nõ excludit. l. j. §. j. ff. si mẽs. fal. mo. dix. nisi dicamus q remissio doli est cõtra bonã fidẽ. vt dicit in. l. j. §. si cõueniat. ff. depos. Et ista ratio nõ videtur habere locũ in lata culpa q ex simplicitate z quadã fatuitate ꝓcedit: vt not. Bar. in. l. qd nerua. in diffinitione late culpe. Et per gl. §. pe. insti. qb. mod. re ɔtrahi. obli. Et ad hoc facit q: lata culpa vr dolus ꝓsumptus. l. qd nerua. ff. deposi. qui quidẽ dolus presumptus remitti potest vt tenet Anto. de bu. in. c. fraternitatis. col. ij. vsi. fallit quarto. de testi. Et Feli. ibi sequitur. colũ. iij.

a ¶ Delinquẽdi. Uide Bal. in l. sic cũ antea. C. d arbi. z. in. l. fi. de ɔtrahẽ. emp. Hieron. Chu.

b ¶ Dolus. Uide glo. et docto. l. trãsactio. C. de trãsactio. et in l. si vn⁹. §. illd. de pactis. Bal. in. l. aduersus. C. de exceptio. Bart. in. l. põponius. in. ix. colũ. de neg. ge. Hierony. Chucha.

c ¶ Dolo. vide istã regulam per Soci. i suo tracta. fallen. i regula. xcv.

Contrariū tamē voluit Pau.de ca.in.d.l.si vn⁹.
40 §.illud .ff.de pac.per tex.in.l.qd nerua.†Et ad
hoc facit q: licet minor restituat aduersus dolū
presumptū vt p gl.in.l.vbi exigit.ff.de eden.hoc
non habet locū in dolo presumpto de futuro.vt
no.Bar.in.d.l.vbi per.l.auxiliū.in prin.ff.de mi-
no.vbi Bar.& idē Bar.in.l.j.§.nūtiatio.de ope.
no.nun.cū si.vt tra.ibi Alex. Cōcordari possunt
si dicamus qd dolus p̄sumptus de futuro remit
a ti possit[a] quādo in nō faciendo consistit vt in tu
tore q̄ nō fecit inuētariū vt dixi in cōsi.clxxviij.
ff.alleg.Et ita opi.Anto.de but.intelligit:si ve-
ro dolus presumptus in faciēdo cōsistat remitti
nō possit.Et tali casu dictū Paul.de ca. pcedat
per rationes que habentur in consi.preallega.
¶ Itē qd dicit hic de dolo intelligit de dolo fu-
b turo:secus est in dolo p̄terito q̄ remitti pōt[b] vt
p gl.& doc.in.d.l.si vnus.§.illud.ff.de pac.Et no.
Bar.in.l.quidā decedēs.in prin.ff.de admi.tut.
¶ Ultimo cōclusio.ff.facta pcedit si dol⁹ exp̄sse
41 remittat prout iura.ff.alleg.loquunt.† Tacite
vero etiā dolus de futuro remitti pōt:sm glo.in
d.l.si vn⁹.§.illud.p illū tex.in vsi.Quis.Et idem
glo.in.l.iurisgentiū.§.sed & si qs pasciscat.ff.de
pac.Pau.de ca.& Moder.in.d.§.illud.reprobāt
istū intellectū.Et dicit q nec etiā tacite remit-
ti potest:q: tex.dicit nulla pactiōe & sic expressa
nec tacita.Et q: subest eadē ratio ne detur ma-
teria delinquēdi.Ad.§.Quis.respōdet q i dolo
de p̄terito intelligit.¶ Sed certe opi.gl.videt
aperte pbari in.d.§.illud Quis.vbi tex.aduer-
satiue loquit ad illud qd.ff.proxi.dixit de dolo.
vnde in eodē casu intelligit & sic in dolo de futu
ro vt bene aduersetur.Et nō est nouū q aliquid
permittat tacite fieri qd exp̄sse phibeat vt prz
in iuramēto calūnie.qd tacite remitti pōt Quis
expresse nō possit.c.j.de iur.calū.in.vj.l.iij.§.sz
q: veremur.C.de iu.cal.¶ Non ob.tex.qui dicit
nulla pactio:q: de pacto expresso intelligit: q:
tacitū pactū nō est pactū pprie:vt no.Hosti.de
pac.in prin.in diffinitiōe.& dixi in rub.C.de pac.
42 ¶ Ultimo noto regulam † q debitor speciei

a ¶ possit. Uide Bal. in.l.j.C.de vsufr.Alexand.in.§. illd.hic alleg. & vide Hippol.de marsi. i singu.cclxxix.incipiē. dolus.Hierony. Chuchalon.

b ¶ pōt. Uide Bal. in.l.cū necessitatez. C.de fideicōmis.

ex natura cõtractus de casu fortuito nõ tenet. ad idem tex. in l. in reb⁹. in prin. ff. cõmo. in l. que fortuitis. C. de pig. ac. in. l. f. C. depositi. in l. ij. §. si eo tẽpore. ff. de administ rerũ ad ciui. ptiñ et. l. si res pupillaris. ff. de administ. tut. vbi glo. limitauit hoc tripliciter. Et pro illa glos. est text. in cap. ij. de deposito.

¶ Primo em̃ limitatur nisi debitor sit in mora: q2 tunc periculum casus fortuiti ad eũ pertinet. l. quod te. ff. si cer. pe. l. si ex legati causa. de verbo. obliga. cum simi. Et hoc etiam habet locũ in mora irregulari. l. merito. la. f. §. certissime. ff. de vi et vi arma. et not. Bald. in consilio. lxxxiij. sunt quidam. lib. f.

¶ Secũdo fallit qñ culpa p̃cedit casum: q2 tunc etiã debitor de casu tenetur. §. itẽ is cui. in fi. insti. qui. mo. re ꝯtrahit obli. ibi: si modo non ipsius culpa in casu interuenit. Et tex. in. l. in rebus. ff. cõmod. cũ simi. vt tradit Roma. in cõsi. ix. ꝙ pars cõdemnata. Et hoc ꝓcedit quãdo culpa est ordinata ad casum: vt in iurib⁹ ꝑallega. secus si culpa nõ fuit ordinata ad casum: q2 tunc de casu is nõ tenetur/ licet in culpa fuerit. l. si is qui. ff. de act. ꝛ oblig. l. fi. §. si ea conditione. ff. ad legem rhod. de iac. et. l. si alius. §. etiã autẽ. ff. quod vi aut clam. ꝛ no. Barto. l. si vt certo. §. interdum. vbi latius hoc declarat. ff. commodati.

¶ Tertio fallit quãdo quis ꝓ casu fortuito se obligauit. l. f. C. deposi. l. negotiũ. C. de nego. gest. ꝛ in. c. ij. de deposi. ꝛ no. Bar. in. l. sed ꝛ si quis. §. quesitũ. col. fi. ff. si q̃s cau. vbi post glos. ibi tenet ꝙ sufficit si quis dicat in se suscipere periculũ casus fortuiti: ꝛ tenet de omni casu. l. que fortuitis. C. de pig. act. et. l. si quis fundum. in princi. ff. loca. ꝛ dicto. c. ij. de deposi. vbi Abb.

¶ Et idẽ Bar. per illũ tex. in. l. titius. in prin. ff. de li. et posthu. cũ simi. vt tradit ibi Alex. qui dicit illã esse cõmunẽ opinionẽ: ista tamẽ altiorẽ postularent indaginẽ: ideo videndũ est in. d. l. sed si quis. §. quesitũ. quia in singulis insistere longũ esset. Et ex his lex ista expedita sit. Philippus Decius Pisis.

¶ Regula. l. Quatenus.

Quatenus cuiusq3 interfit: in facto non in iure consistit.

Quatenus id est quãtũ. l. si vnus. §. pacta. l. si quis crediderit. ff. de pac. ꝛ in l. grege. §. pignori. ff. de pig. ꝛ. c. placet. ff. de cõuer. coniuga. ¶

1 † Et cũ interesse ẽm cõmunẽ opi. sit triplex. Cõmune singulare ꝛ cõuentũ. vt per glos. in. l. f. ff. de act. emp. in ṽ. interesse et libertas. f. eo. in fi. ꝛ. l. f. in gl. f. C. de sen. que pro eo quod interest profe. ¶ Dictũ huius regule in quali libet specie videtur procedere. Nam si agat de interesse sin-

gulari qđ cõsideraţ ex eo qđ fundus sit vicin⁹.l.si cui.in fi.de leg.ij.vel ex eo q̄ res fuerit maiorū suorū.l.si in emptione.ff. de minio.in facto hoc cõsistit:vt hic đ.Eodē modo si agaţ de interesse cõi/qđ est cõmuniter estimatū/ita q̄ vnicuiq3 tantū valet.l.pretia rerū.ff.ad le.falci.l.si seruū.ff.ad leg.aquil.hoc etiā in facto ꝯsistit.similiter si agatur de interesse cõuēto/q2 pendet a cõuētione ⁊ cõtractu.l.fi.ff.de preto.stipu.etiā illud diciţ in facto cõsistere q2 cõtractus facti sunt.l.consilio.in fi.ff.de cura.fur.¶ Sic ergo quātum sit alicuius interesse in facto ⁊ nõ in iure consistit.Sic etiā questio facti est si queratur quousq3 videaţ permissum administrare peculiū: vt đ in.l.j.§.j.ff.q res pig.Et questio facti etiam đ in.l.insulā.q res pig.obli.pos.Et q̄stio facti est potius q̄ iuris q̄s prior natus sit.l.idē meuius.in fi.ff.de statu homi.l.herennius.ff.de ver.signi.

2 ¶ †Sic etiā statutū vel cõsuetudo loci particularis đ esse facti ⁊ in facto cõsistit vt dicit tex.in.c.j.de ꝯsti.in.vj.⁊ etiā que pendent ab animo in facto cõsistunt.l.bonefidei.ff.de acqui.re.domi.Et ista q in facto consistunt debent probari:quia nõ presumuntur.l.in bello.§.facte.ff.de cap.c.cū in iure.de offic.delega.l.j.C.de proba.l.asseueratio.C.de non numera.pecu.Et hoc modo arguit Bal.in rubri.C.de fide instrumen.col.iij.et Abb.in consi.xxxvj.circa primū.colū.j.lib.ij.et consi.lxxix.super eo.lib.ij.cū simi.vnde videndum est de duobus.Primo qualiter interesse petatur.Secundo qualiter probetur.

3 ¶ †Circa primū tutior modus q̄ petatur factum fieri.Et si factum non fuerit petaţ interesse successiue:vt Bar.concludit in.l.stipulationes non diuiduntur.col.pe.ver.tertius modus est.⁊ glos.que hoc dicit in.l.ij.§.itē si.in facto.in glos.j.de ver.obli.Et no.Bal.in.l.si pacto quo penā.in fi.ver.vltimo quero.ff.de pac.vbi dicit aptissime formari libellum si dicatur peto quod principaliter promisisti.et si non solues peto penam.et idem Bald.in.l.j.colum.fina.C.de sentē.que p eo quod interest.⁊ in cõsi.cxc.allegationes.in.iiij.lib.⁊ idē gl.in.l.j.ff.de act.emp.in glos.magna.et Barto.ibi idem sequitur versi.tertia practica est.Et idem tenet Cy.in.l.si traditio.versi.secundo queritur.C.de actio.empt.et Bald.ibi in princi.versi.item post.colum.j.et sequitur Pet.de Ferra.in eius practica Papiensi in libello de actione reali.versicu.pro florenis decem pro omni damno et interesse.colum.iij.

4 ¶ †Circa secundum de probatione interesse dicit Bartol.in l.ij.circa finem.C.de rescin.vendi.q̄ talis probatio interesse est difficilis;⁊ in tali ꝓbatione interesse debet iudex habere

4 ❡ Ex con a iecturis. Qualr ꝺ intelligatur vide Bal. i. l. si traditio. C. ꝺ ac. em. ⁊ doc. l. vnica. C. ꝺ sen te. q̄ ꝑ eo.
equitatē ante oculos ⁊ etiā ex ꝯiecturis[a] ꝓbari pōt: vt dicit Bal. i ꝯsi. clxx. ad euidētiā. co. ij. li. s. Et in ꝓbatione interesse nō deferi iuramētū in defectū ꝓbationis ſm Bal. in. l. f. in fi. de sent. q̄ ꝑ eo qḋ interest. Et pmo de interesse cōi videndū est qūo ꝓbet testib⁹. Scḋo de singulari. Tertio de ꝯuēto. ❡ Circa primū interesse cōe referri videt ad cōem rei estimationē ⁊ ad cōem rei valorē: vt no. Bal. in. d. l. f. col. ij. de sent. q̄ ꝑ eo qḋ interest. ⁊ facit text. in. l. pe. ex q̄. cau. in pos. eat. in l. si vēdidero. §. f. ff. ꝺ fur. i. l. f. ff. de ijs q̄ a nō dño
5 manu. ❡ † Et testis in ꝓbādo interesse dꝫ rōnē dicti sui allegare ēt nō interrogat⁹: vt no. Bar. in trac. de testi. col. ij. ṽ. testis dixit aliquē esse dñm. in fi. vbi inq̄t / ꝙ si testis dicat fundū valere decē nō ꝓbat nisi rōnē adducat ꝗuis nō sit interrogat⁹. Et no. Ab. post alios q̄s ibi refert in. c. cū cā. col. ij. ṽ. sed dubitat. de testi. ⁊ idē Bal. in. l. fi. C. de iur. do. imp. ⁊. l. f. col. viij. ṽ. septimo q̄ro. de sen. q̄ ꝑ eo qḋ interest ꝓfe. Alex. post pau. de ca. in. l. ꝑtia rerū. col. fi. ꝟ. ad le. fal. Et idē Alex. in. l. f. in pn̄. ad fi. ꝟ. de ope. no. nū. facit qḋ no. In. in. c. cū cām. de testi. Bar. in l. solā. C. de testa. cū fi. Et ista ꝯclusio ꝓcedit in estimatiōe domus vel fundi q: talis estimatio intellectu poti⁹ ꝙ sensu corporis colligit. Secus in estimatione frumēti ⁊ victualiū / ⁊ in similib⁹ reb⁹ in q̄b⁹ nō est opus magno discursu: ideo dictū testis bene ꝓbat absq̧ alia rōne si nō fuit interrogat⁹: vt no. Bar. in. d. trac. in loco. ꝟ. all. ⁊ idē Bal. dicit in. l. solā. col. ij. ṽ. q̄ro nunq̄d. C. de testi. Et ad hoc facit qḋ no. Bal. i. d. l. solā. co.
6 fi. ṽ. solū hic q̄rit. vbi tꝫ † ꝙ testis q̄ deponit aliquē fecisse ad sui defensionē ꝓbat: lꝫ rōnē nō adducat / q: modico discursu intellect⁹ ꝺ pcipi nō pōt p coartationē loci ⁊ tpis. all'. Bar. in ꝯsi. lvij. sed reperit in ꝯsi. cviij. q̄dā māsiolus. vbi Bar. ꝺ dicit: ⁊ sequit Alex. in ꝯsi. cxix. visis. col. fi. l. f. Et rō in testib⁹ deponētib⁹ de valore rei vt ꝯgrue sit ⁊ ꝓbet dꝫ ad cōem estimationē referri: vcꝫ ꝙ cōi estimatione tm̄ valet / ⁊ ꝙ tm̄ cōiter venderet: vt no. Bar. p illū tex. in. l. ꝑtia rerū. ꝟ. ad leg. falc. ⁊ in. l. filiusfamilias. §. si q̄d alicui. de le. f. ⁊. l. fi. C. de ꝑdi. naui. lib. xi. vnde nō sufficit ꝙ testis dicat ꝙ ipse tm̄ daret / q: posset moueri aliqua particulari affectione. ⁊ ita tꝫ gl. in. l. ij. in gl. mag. C. de rescin. vē. Et pari rōne nō sufficit ꝓbare ꝗtū res vēdita fuit: vt no. Bar. i. l. cū emptor. §. fi. ꝟ. de dā. infe. cū si. vt tradit Alex. in ꝯsi. xxviij. in causa ⁊ lite. col. ij. li. v. ⁊ Mari. in ꝯsi. viij. visis. col. f. Ange. arct. in. §. si quis agens. col. iiij. insti. de act.

¶ Non omitto tamen quod contra glo. in. in. d. l. ij. de rescin. ven. tenet Bal. in. d. l. ij. col. pe. vbi post Nic. de marsi. dicit/ quod si non apparet de speciali affectione non presumitur quod testis qui dicit quod ipse tantum daret moueatur particulari affectione/ sed potius communi estimatione: quia presumitur quis facere illud quod fit communiter. l. si pactum. de proba. Imo. et Alex. in. d. l. pretia rerum. sequuntur opi.
7 glo. et Bar. † quia probatio debet esse concludens. c. in presentia. de proba. et iura alle. per Bal. non loquuntur in materia probationis. ¶ Sed replicari potest quod imo etiam in materia probationis sufficit quod presumptiue probatio concludat: vt per gl. in. l. neque natales. C. de proba. cum si. vt dixi in. d. c. in presentia. Et hoc in proposito dicunt ipse Imo. et Alex. in. l. f. §. heres percepto fundo. ff. ad tre. vbi dicunt per illum tex. quod res tantum valet quantum vendi potest: intelligitur scienti qualitatem rei. Et dicunt hoc non esse opus exprimere: quia sufficit quod ita presumatur. Et ista opi. Bal. esset sustentabilis/ et verior videtur de iure/ et plerique illam tenent quos refert Ale. in. d. l. pretia rerum. Et saltem videretur procedere quando in capitulo sup quo testes deponunt dicitur quod res tantum valet communiter vel communi estimatione: quia dictum testis videtur habere relationem ad capitulum: vt no. Bar. in. l. labeo. ff. de supel. leg. Et hoc modo opi. concordari possunt. et in probatione interesse aduertendum est/ quia debet esse in potentia propinqua. et no. declarat Pau. de cast. in. l. non vtique. §. nunc de officio. ff. de eo quod cer. lo. Et de ista materia vlterius non insisto hic/ quia late videbimus in l. f. C. de sententia que pro eo. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Plus cautionis.

Plus cautionis in rem est quam in personam.

Bi: cautionis id est securitatis et cautele: vt gl. hic dicit. et facit tex. in. §. neque autem. in auth. de manda. prin. et in. l. sancimus. C. de verbo. sig. Sic ergo plus securitatis est in rem quam in personam. ¶ Et hoc exemplificari potest in eo quod dici solet quod melius est pignori incumbere quam in personam agere. §. furti. insti. de obl. que ex deli. nascun. et. l. itaque. §. fi. ff. de fur. Et hoc etiam patet in actionibus realibus que firmiores sunt/ quia dantur contra quemlibet possidentem. §. f. insti. de act. secus est in personalibus: nam actio personalis contra singularem successorem non dirigitur. l. f. §. si heres percepto fundo. ff. ad treb. l. fi. §. fi. ff. de contrah. emp. l. cum fundum. vbi Bal. ff. de ser. ru. pred. secus est in reali actione. l. si fundus. §. in venditione. ff. de pig. facit tex. in. l. pignoris. eo. tit. ¶ † Et quod vtilior sit actio in rem quam in personam probatur in. d. l. si fundus. in. d.

a ¶ Rñdet. Opi. Bar. est magis cõmuniter approbata vt dicit Ias. in d. l. f. q satisd. cog. in pn. iij. col. v si. ex secũda. 2

§. in venditione. in fi. Et plenius prouidet dispositio realis q personalis. l. si necessarias. §. de vendẽdo. ff. de pig. act. et l. iurisgentiũ. §. pactorũ. ff. de pac. et no. in. l. si pactũ. ff. de pba. Et personis data immunitas cũ personis extinguit et reb9 nunq extinguit. l. iij. §. fi. l. forma. §. quãq. ff. de censi. Et ex supradictis dicũt Guil. de cug. Ang. Pau. de ca. et Alex. et Mod. in rub. ff. si cer. pet. q actiones reales digniores sunt / de quo dicẽdũ est vt dixi ibi. ¶ Et per istũ tex. infert Bar. hic † q ille qui tenet dare fideiussorem liberat dãdo pignora q: plus cautionis est in rem q in personã. Et idẽ Bar. dicit in. l. pretorie. la. iij. ff. de pret. stip. l. f. ff. qui satisd. cog. cũ si. vt ibi tradũt Alex. et Mod. idẽ Alex. in l. f. C. de pcu. Et hoc verũ videt nisi a lege aliud precise disponat. d. l. pretorie. Non obst. regula quã in contrariũ adducunt

3 Alex. et Mod. in. d. l. qui satisd. cog. † q aliud pro alio inuito creditore solui nõ potest. l. ij. §. f. ff. si cer. pet. ideo nõ videt q

a pro fideiussore pignus dari possit / q: respõdetur[a] q hic non agitur de solutione. Sed de cautione quo casu q promisit dare vnũ pignus potest dare aliud eque bonũ: vt per glo. in. l. si titio. ff. de pig. Et p fideiussore parato alius eque idoneus prestari potest. l. labeo ait. §. fi. ff. de arbi. et l. qui autem. §. sed et si quis certam. ff. de consti. pecu. Et q: tenet quis facere qd sibi non nocet / et alteri prodest. l. in creditore. et ibi glo. ff. de euict. et l. ij. §. item varus. ff. de aqua plu. arc. ¶ Ultimo notandũ est

4 † q licet qs liberet a satisdatione quã prestare teneat: si sit valde idoneus: vt no. Bar. in. l. quicũq. la. ij. C. de fund. patrimo. lib. xi. cum simi. vt tradũt Alex. et Moder. in. d. l. f. qui satisd. cog. non tñ videtur liberari si tenet dare pignora: ita videtur dicendum per istum text. quia plus cautionis est in re q in persona. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Qui potest.

Qui potest inuitis alienare multomagis et ignorantibus et absentibus potest.

Ad hoc facit tex. in. l. nec nõ ignorãte et inuito. ff. de tut. et cura. da. ab his. et in. l. iiij. §. f. ff. de fideic lib. Et per istã reg. arguit glo. in. l. f. C. qui admit. in ver. ratam. q filius agnosceret possessionẽ inuito a fortiori potest ignoranti. ¶ Et Alex. ibi in. d. l. f.

1 ampliando istã reg. dicit † illã etiã procedere in materia correctoria / q: est interpretatio passiua: per no. in. l. ij. de leg. ij. in l. f. §. lex

l.f.§.lex falcidia.ff.ad le.fal.Et hoc idē prius voluit Imol. in l.si q̄s in bona.§.iussum.ff.de acquir.hered.¶ Et p istā reg.in
2 fertur † q̄ nunq̄ d3 citari ille quo inuito act⁹ expediri pōt.Et hoc modo arguit Oldr.in p̄sl.xcv.in fi.ex forma isti⁹ statuti.τ eodē modo arguit Pau.de cast.in p̄sl.xxxiiij.sup.f.dubio.col. peñ.in nouis.al's i p̄sl.ccxxvij.vbi ēt alle.tex.in.d.l.iiij.§.f.de fideicō.lib.τ ita ēt arguit Rom̄.in p̄sl.ccij.quo ad primū.τ idē Rom̄.in p̄sl.cccli x.circa primū.in.v.dub.τ idē Alex.in.l.si pacto quo penā.in vlt.no.C.de pac.τ i p̄sl.ij.visis codicillis.col. vj.lib.f.τ idē Alex.in p̄sl.cxxx.difficultas.in eo.lib.f.τ in p̄sl. vj.circa pcessum cause vertētis.col.fi.lib.iij. ¶ Ista regula limitat̄ pluribus modis/vt p glo.hic τ in.l.si in tres.ff.de arbi. τ Bar.hic resoluēdo cōsiderat hic plures casus:vt ex eius distinctiōe colligit̄.¶ Sed magis breuiter cōcludi pōt q̄ regula intelligat̄ τ pcedat vbi sit eadē ratio put regulariter videtur:q: si possum facere aliquid te inuito τ contradicēte/pari rōne te absente τ ignorāte:q: nō debet expectari presentia τ sciētia que nihil operat̄.arg.l.aliquādo.§.fi.ff.ad velleia.
¶ Sec⁹ vbi sit diuersa rō put est in casu.l.duo ex tribus arbitris vel iudicibus.ff.de re iudi.τ in.l.si in tres.ff.de arbi.ibi: duo ex tribus arbitris vel iudicibus iudicare possunt tertio cōtradicēte τ inuito:nō aūt eo absente vel ignorāte.facit tex. in.d.l.si in tres.qui rationes adducit:q: tertius si esset p̄sens posset alios in suā sententiā trahere. Bart.tñ hic videt̄ istam ratione impugnare:q: talis ratio semper videret̄ habere locum. Et in omnibus casib⁹ regule pcederet q̄ absens posset alios p̄sentes trahere in eius sententiā:sed cū ista sit rō iuris cōsulti impugnari nō potest. Et ideo dicendū est q̄ illa rō solum attēdatur in arbitris vel iudicibus qui ratione officij habent potestatē iudicādi:secus videt̄ in priuatis prout regula
3 loquit̄.¶ Et eodē mō regula nō pcedit in iudiciis [illegible]:† q: iudicia reddunt̄ in inuitū.l.inter stipulantē.§.f.de ver.oblig.τ tamē nō procedit iudiciū cōtra absentē:q: citatio requirit̄.l. de vno quoq̄ in prin.ff.de re iud.Et similiter in electiōibus p̄latorū τ in actibus capituli vel collegij in quibus attenditur quod fit a maiori parte:τ p̄dictio minoris partis nō attēdit̄. l.qd̄ maior.ff.ad munic.c.cum omnes.de constit.Et tamen factum a maiori parte non valet aliquibus absentibus τ ignorantibus:quia plus nocet vnius contemptus q̄ contradictio multorū.c.per venerabilē.de elec.in predictis enim casibus regula non procedit:quia data est forma a iure q̄ absentes requiruntur. Philippus Decius.

a ¶ partiũ. Sed an pacto publico populi vel alicuius ville vel alterius vniuersitatis possit derogari iuri publico. Bar. in. l. oẽs populi. de iust. ꝛ iur. i. iij. col. ts ꝙ sic. tu tñ vide Barb. d. c. si diligẽti. v. col. v. ij. pōdero. vbi reprobat hāc opi. bar. Ph. Ch.

b ¶ publico. Et ideo pactũ qđ faciunt debitores suis creditoribꝰ de nō probanda solutione non valet per Barb. in. d. ca. si diligenti. ij. col. per Baldũ in sua margarita: in verbo pactũ. Paul. in. l. pactũ inter here des. ff. de pact. Bar. in. l. fin. ff. de pretor. stip. Hier. Chuchal.

c ¶ possũt. Adde dñs Philippũ in rubr. de constit. ij. lectur. iiij. col. versi. potētius. ꝛ i. c. s. eo. titu. in. ij. lectur. iij. col. versi. vlterius.

¶ Regula. l. Nec ex pretorio.

NEc ex pretorio nec ex solẽni iure priuatorũ cōuentione quicq̃ immutādum est: quāuis obligationũ cause pactione possunt immutari ꝛ ipso iure ꝛ p pacti cōuēti exceptionē: q: actionũ modus vel lege vel p ptorē introductꝰ puatorũ pactionibꝰ nō infirmaẜ: nisi tūc cũ inchoaẜ datio inter eos puenit.

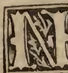

Notandum est † ꝙ ptiũ a conuētione iuri publico b derogari nō pōt. ad idē tex. in. l. iurisgētiũ. §. paciscar. l. ius publicũ. s. de pac. i. l. ij. §. ius reipublice. ff. de admi. re. ad ciui. pti. ꝛ in. c. si diligēti. de fo. cōpe. ¶ Et ius publicũ intelligiẜ qñ respicit formā ꝛ solēnitatē a iure publico introductam / cui etiā testator derogare nō pōt. l. nemo potest. de leg. s. l. testādi. C. đ testi. ¶ Similiter †
2 vtilitatē publicā respicit ꝙ delicta puniant. l. ita vulneratꝰ. s. ad. l. aquiliā. l. si citatio. §. qđ illicite. s. de publica. c. vt fame. de sent. excō. ideo nō valet pactũ ꝙ nō agaẜ actione iniuriarũ vel furti si cōmittaẜ. l. si vnus. §. pacta. s. de pactis.
3 ¶ Et nō valet pactũ † pter qđ ordo iudiciorũ tollaẜ: vt per glo. in. c. de causis. de offi. delega. qđ declaraẜ vt dixi ibi. Et tradit Alex. in. l. si cōuenerit. col. vij. de re iudic. ¶ Et qđ dictũ est be-
4 ne pcedit in pacto. † Secus est in statuto qđ iuri publico derogare pōt: vt no. per glo. hic. ꝛ no. l. nec pignus. §. priuatoꝝ. s. eo. vbi glos. tenet ꝙ etiā vniuersitas potest statuere cōtra ius publicũ. ꝛ per illā glo. no. Abb. ɔsi. cuiij. videẜ primo. col. ij. li. ij. ꝛ in. c. si diligēti. in. iij. no. de fo. compe.
5 ¶ Et iđ dicit Bar. i. l. alia. §. elegāter. s. sol. ma. †
6 ꝙ multa possunt fieri p statutũ q̃ nō possunt c p

pactū.alleg.glo.in locis prealleg.ꝛ no. Domi.in
cōsi.cxxxix.in causa.col.iij.ꝛ idē Bart.in.l.titio
6 centū.§.titio centū.el.ij.ꝟ.de cōdi.ꝛ de.† Unde
facultas testandi ꝑ statutū auferri pōt licet pa-
cto tolli nō possit:vt no.Ang.in consi.lxvj.visis.
col.fi. Et licet pacto q̄s nō possit se obligare ad
a penā mortis[a] vel mutilationē mēbri: q: non est
dn̄s mēbrorū suoꝝ.l.liber homo.la.j.ꝟ.ad le.aq̄.
ꝛ Bar.in.l.si q̄s reū.in prin.ff.de cust.reo. A sta-
tuto tn̄ obligari pōt: vt no. Bar.in.l.titio cētū.
d.§.titio centū.ver.tertia ratio est.¶ Et solenni
tas testādi a statuto pōt tolli. l.si nō speciali.C.
de testa. licet a priuatis derogari nō possit.d.l.
7 nemo pōt.† Et licet nō possit quis decedere pro
parte testatus ꝛ pro parte intestatus. l. ius no-
strū.ꝟ.eo.a statuto tn̄ hoc induci pōt:vt no.Ang.
ꝛ Imol.per illū tex.in.l.ij.ꝛ ibi Alex.in.ij.not.de
vul.ꝛ pu.Et dictū fuit in.d.l.ius nostrū.¶ Simi-
liter licet nō valeat pactū per qd̄ tollit̄ facultas
8 testandi.l.pactū qd̄ dotali.C.de pac. † valet tn̄
statutū:vt not.Bal.in.l.archimedorā.col.fi.ver.
sed nunq̄d.C.vt in pos.leg. ¶ Hoc tn̄ dictū Bal.
reprobat Alex.in.l.pactū.ꝛ in.d.l.fi.ꝟ.de pac.q:
b tale pactū videtur cōtra bonos mores[b].d.l.pa-
ctum.ꝛ.l.stipulatio hoc modo concepta. de ver.
oblig.quo casu si non valet pactū:q: contra bo-
nos mores etiā tali casu nō valet statutū:vt no.
Bart.in.l.non impossibile.ꝟ.de pact.ꝛ.j.statim
dicam.¶ Sed potest responderi φ ratio Alexā.
procedit inspecto iure cōmuni.Sed ex quo a sta
tuto in loco hoc permittit̄ non videt̄ ꝯ bonos
mores q: ad iudicādū aliquid esse ꝯ bonos mo-
res:mores ciuitatis de qua agit̄ debēt cōsidera
ri. l.itē apud labeonē. in p̄n.ꝟ.sed qd̄ adijcit̄.ff.
de iniur.Et φ valeat statutū tꝫ Ang.i ꝯsi.lxvj.ꝟ.
al'.Et φ.ꝟ.dictū est de validitate statuti a fortio
ri haberet locū si cū statuto pactū ꝯcurreret:q:
pl' pōt fieri ꝑ statutū vallatū pacto q̄ ꝑ statutū
simpl'r:vt tradit Bal.in.c.veniētes.col.fi.ꝟ.sed
nunq̄d.de iureiu. ¶ Et ex p̄dictis infert̄ φ nega
9 tiue† nō valet argumētū de pacto ad statutū:vt
dicamus si nō pōt fieri ꝑ pactū ergo nec ꝑ statu-

a ¶ Mor
tis.In cri-
minalib'
nemo pōt
renūtiare
defensioni
ꝑ pactū. ꝟ
q̄vide Fel.
in.d.c.si di
ligenti. in
p̄n. ꝛ eius.
addit. sup
litera b.

b ¶ Bo-
nos mo-
res. Adde
φ pactum
qd̄ debitor
bonis ce-
dere non
possit ē in-
ualidū q:
cōtra bo-
nos mo-
res.Soc.i
trac.fal.in
re.cclxxix.
idē i.pacto
de here.p-
dēda i re.
cclxxx.tāt
modis di-
cat̄ pactū
cōtra bo-
nosmores
vide Bal.
i. l. pactū.
C.de col.ꝛ
Bart.i.l.si
q̄s pro eo.
de fideius.
Hie.Chu.

tum: vt no. Bart. et doc. in locis supra alleg. Et idē Socinus in cōsi. lij. sup hac difficultate. in prin. nouis. ¶ Et hoc intelligit et procedit vbi agit simpliciter de derogatiōe iuris publici p supradicta. ¶ Secus si sit aliquid turpe et contra bonos mores: qr tūc etiam negatiue valet argumentū: qr si nō valet pactum non valet statutū. vt no. Bar. in. d. l. non impossibile. ff. de pac. l. oēs populi. in. iij. q. princi. ff. de iusti. et iur. et in. l. titio centū. §. titio centū. de cōdi. et demon. ¶ Et hoc modo intelligitur glo. in rubri. C. de decre. ab or. fac. lib. x. que dicit nō va-
10 lere statutum si pactū non valet. † Affirmatiue vero valet argumētū si potest fieri per pactū: ergo p statutū. Et ita arguit text. in. l. fin. vbi Bart. C. de fideiusso. et idem Alex. in cōsil. l. in causa et lite lib. v. Bar. in cōsi. clxxij. dubia occurrentia. in prin. Et ad hoc facit: qr dispositio legis contrahentium et testatoris equiparatur. l. fi. ff. de re. ali. non alie. vbi Bal. Et ampliat ista cōclusio: qr si potest fieri per pactū iuramēto firmatū potest fieri p statutū vt no. Bar. in. l. fi. col. iij. ver. qđ casu. ff. de pac. ¶ Et ista cōclusio affirmatiua pcedit vbi sit eadē ratio: secus si diuersa: qr qñqz aliquid potest fieri per pactū et nō per statutū. Nam per pactū princeps obligat. c. j. de pba. et tamen lege vel statuto nō obligat. l. princeps. ff. de legibus. l. digna vox. C. de legib⁹. Et p pactū pōt remitti iuramētū ab eo in cui⁹ fauorē pstitū fuit. c. ij. de sponsa. Et tñ iuramentū a statuto tolli nō pōt: vt p Alex. in cōsi. lix. viso instrumēto. col. iij. ver. nō obstat tertio. li. j. Et ex his expedita sit ista lex. Philipp⁹ Deci⁹.

¶ Regula. l. Diuus pius.

Diuus pius rescripsit eos qui ex liberalitate sua cōueniūtur: in id qđ facere possunt condemnandos.

1 Nota qđ illi qui ex causa donationis conueniūtur in id qđ facere pñt debēt cōdemnari. ad idē text. in. §. sunt preterea. vsi. idē est si quis ex donatione. insti. de actio. l. inter eos. §. hic quoqz. ff. de re iud. Et hoc hz locū etiā si ex alia actione donatarius conueniat que originē habuerit ex donatione: vt not. per gl. hic et est tex. in. l. si quis id quod. in prin. ff. de dona. ad idē bene facit tex. in. l. ij. §. parui quoqz. ff. de priui. cred. ¶ Et qđ hic dicit iusta ratione statutū fuit ne quis ex sua liberalitate periclitet: vt tex. dicit. in. l. ne liberalitate sua. ff. de re iudi. Et ista ratione singulariter dicit Bartholomeus Soci. in. l. oēs.
2 ff. de exce. † qđ licet vsufructuari⁹ teneat pstare cautionē idoneā de vtendo arbitrio boni viri. l. j. ff. vsufru. quēadmo. ca-

hoc secundū eū nō habet locū in eo q̄ donasset eius bona retento vsufructu: q: cū ex sua liberalitate conueniat cū eo mitius agendū est. arg. l. ad res donatas. ff. de edil. edic. Et ideo satis erit q̄ tali casu vsufructuarius solū promittat cū hypotheca bonorū. & ad hoc inducit tex. no. in. l. filio. ff. vt le. no. caueat. Et latius hoc idem cōsulēdo deducit Cor. peru. in cōsil. cclxvij. in hac cōsultatione. col. iij. lib. iiij. Et hoc idē prius voluit Jo. de platea. in. d. §. sed preterea. ver. si q̄s. inst. de actio.
¶ Et ista regula procedit in donatione simplici que ex mera liberalitate procedit. d. l. ne liberalitate sua. de re iud. secus est in donatione ob causam vt no. Ange. in. l. sed hoc ita. ff. de re iud. & ibi Alex. sequit̄ & inducit glo. ibi in ver. matrimonio. Et idē Alex. in. l. q̄ in id. col. ij. eo. tit. ff. de re iudi. & idē tenet Jo.
3 de platea. in. d. §. p̄terea. versi. sed & si q̄s. † Et ratio manifesta vr: q: donatio ob causam nō est proprie donatio: ideo nō req̄rit insinuationē: vt no. p gl. & ibi Bar. in. l. aquili⁹ regul⁹. per illū tex. ff. de dona. & facit tex. in. l. si pr̄. §. f. ff. de dona. & no. Oldr. in ↄsi. cxxxix. ad habēdā cū si. vt tradit Alex. in ↄsi. xij. viso instrumēto. col. ij. lib. f. Et donatio ob cām quātū ad propositū d3 q̄n cā respicit fauorē donātis q̄ excludit liberalitatē: sec⁹ est in alia causa extrinseca q̄ nō impediret quomin⁹ dicat̄ donatio ex liberalitate procedere: vt no. Ang. in. d. l. s3 hoc ita. & Jo. faber. & Jo. de pla. in. d. §. p̄terea. ver. sed & si q̄s. & facit qd̄ no. Pau. de ca. in. l. vt liberis. colū. pe. C. de colla. † vbi declarat q̄n̄o donatio facta a pr̄e in p̄miū emācipationis d3 donatio simplex: & nō ob cām: q: illa cā nō tollit liberalitatē. sic etiā cōcludit Pau. de ca. in. l. f. ff. de dona. vbi dicit q̄ donatio facta sub cōditiōe si nauis venerit ex asia: d3 tñ donatio simplex: q: a mera liberalitate procedit. & hoc ēt declarat Aret. i ↄsil. xvij. cōsideratis. col. iij. Et si donatio excederet cām donatiōis in illo excessu haberet priuilegiū p ea q̄ no. Bal. in. l. illud. co. iij. in. iij. q. C. de sac. san. eccle. cū si. vt tradit Alex. i. l. si donatiōe. co. ij. C. de colla. facit tex. in. l. si spōsus. §. circa vēditionē ibi: quaten⁹ locupletior facta est. ff. de dona. iter vir. & vxo. & in. c. relatū. de testa. ibi: iuxta seruitij meritū. & no. Oldra. in ↄsil. cccxxvi. q̄dā ep̄s. col. pe. Alex. i ↄsi. lv. ↄsideratis. v̄bis. col. ij. lib. f. & in ↄsi. cf. visis instrumētis. col. iij. eo. lib. f. & Areti. i cōsi.
4 xvij. ff. allegato. ¶ † Secūdo r̄la procedit q̄n̄ illi q̄ donationē fecerūt/cōueniunt̄: q: retinere possunt vt insolidū nō exigāt. Sed si soluissent petēdo nō haberēt tale priuilegiū: vt no. Bal. dicit in. c. f. in prin. ad finē in tit. de notis feudo. Et ad hoc bñ facit in. l. nā & marit⁹. ff. de ↄdi. indeb. Et no. Alex. in. l. maritū.

versi.sextodecimo fallit.s̄.sol ma.Et ad idē facit:q: facili⁹ retētio permittiꝛ ꝙ petitio.l.ij.vbi Bar.in.iij.notabili.C.de fideicō.facit tex.in.l.ꝑ retētionē.C.de vsuris.in.c.intelleximꝰ.de iudi. iñcto.c.cū iter.de excep.Et in notabili casu tradit Bñdic.capꝛa in ꝯsi.xix.ꝛ si viso ꝛ cōsiderato. Et in alia simili qōne no.Alexā.post alios quos refert in.l.ꝑcib⁹.in gl.fi.de īpube.et alijs substi.

6 ¶ † Tertio regula habet locū in eo qui ex propꝛia donatione cōueniꝛ.d.l.ne liberalitate.de re iudi.cū si.s̄.allegatis.secus est in alio q̄ ex donatione alterius teneꝛ cui nō cōpeteret tale pꝛiuilegiū: q: est personale ꝛ ꝗ ad aliū qui nō donauit nō poꝛrigitur: vnde nō datur heredi.l.sciendū est.s̄.de re iudi.nec fideiussoꝛi.l.ꝛ si fideiussoꝛ.in pꝛin.eo.tit.s̄.de re iudi.ꝛ no.per gl.hic. ꝛ ad idē tex.in.l.verū.in pꝛinc.ff.pꝛo soc. Cautela tamen est ꝙ si conueniaꝛ fideiussoꝛ pꝛincipalis compareat ꝛ suscipiat iudiciū in se:ꝛ tunc ex ꝑsona sua habebit pꝛiuilegiū:vt docet Bar.in.d.l.ꝛ si fideiussoꝛ.per.l.idēq3.§.ꝛ generaliter.in fin.ff.manda.Et idem no.Bart.in.d.l.rerum.in pꝛin.s̄.pꝛo soc.cū si.vt tradit Alexā.in.d.l.sed hoc ita.§.qḋ autē.in fi.ff.de re iudi.ꝛ ibi dicit no.hoc pꝛocedere quando fideiussoꝛ qui conuenitur esset habiturus regressum contra pꝛincipalem:quia tunc pꝛincipalis compareret pꝛo suo interesse:al's secus:vt no.Bar.in.l.marcell⁹.in fi.s̄.de fideiusso.

7 ¶ † Quarto regula ꝓcedit in actiōe ꝑsonali:secus est in actione reali:vt pꝛobaꝛ in.l. nesenni⁹. §.fundum.s̄.de re iudi.ꝛ no.Bar.in.l. maritū.et ꝛ in.l.si cōstante.col.fi.s̄.so.ma.ꝛ hoc intelligiꝛ quādo cōuenitur actione reali pꝛout loquiꝛ tex. in.d.§.fundum.videlicet qñ res donata tradita fuit donatario.ꝛ postea aliquo casu ad donātē ꝑueniret alias sec⁹:vt no.Bar.i.l.si filiofamilias. la.ij.s̄.so.ma.cū si.vt Alex.trad.in.d.§.fundum.

8 ¶ † Quinto[a] limitatur nisi tali pꝛiuilegio sit renunciatum: quia cum habeat oꝛiginem ex contractu potest renuntiari:vt Alexander cōcludit in.l.alia.§.eleganter.col.penul.s̄.soluto matrimonio.ꝛ videtur renuntiatum ab illo qui inte-

a ¶ Quinto. Sexto crederem esse limitādum quando iste qui ex cā donā. conuenitur nega-ret donationem q: ꝑ mēdaciū ꝑdit ꝑuilegiū sicut dicimꝰ de marito negātema tri. qui h3 sil'e ꝑuilegiū:nā cōueniꝛ insolidum. ita Bart.l.cū. §.f.circ.fi. s̄.so.ma. ꝛ Alex.in.l. maritū.ij. col.e.ti.rō est q: mendaciū circa id qḋ ē fūdamētū ꝛ cā ꝑuilegij facit ꝑdere ꝑuilegium . ita Bart.i.l.si dubiteꝛ.§. itidem ꝑ a tex.ibi.s̄. de fideius. Phie.Chu.

gre promisit soluere q̄titatem:vt not. Alexāder trad.in cōsi.cxxxij.super quesitis. in prin. lib.v.
9 ¶ †Ultimo ad declaratione͂ huius beneficij no tandū est q̄ in tali beneficio donās deducit es alienū.l.inter eos.ver.ꝛ quidē.ff.de re iudi.Et
a vlterius deducit̄ ne donās egeat[a].d.l.inter eos. §.fi.ꝛ.l.in cōdēnatione.in princ.ſ.eo.Et illa verba inquātum facere potest intelligūtur cōmode ꝛ honeste vt p gl.in dicta.l.in ꝯdēnatiōe.Et hoc debet considerari secūdū qualitatē persone:vt notat Baldus in.l.ij.in prin.C.quod cū eo. cū si. vt Alexan.tradit in.l.si marit⁹ in id.in fi.ff.solu. matri.nec tali casu videt̄ q̄ donās teneatur vēdere proprietatē si res aliqua sit magni valoris ꝛ parui redditus.arg.l.q̄ bonis.ff. de cessione bonorū.Nam proprietas vendi non debet.Sed alimenta debent prestari secundum quantitatem fructuum:vt no.Bar.in.l.pe.ff.de alimē.ꝛ ciba. leg.per.l.imperator.ff.ad trebel.vbi.Bart.in.l. fi.cū si.vt scribit ibi Alex.Bal.tñ in casu nr̄o videt̄ velle cōtrariū q̄ imo debeat vēdi ꝓprietas vt ipse tenet in.d.l.ij.v̄si.iuxta ꝓdicta q̄ro.cū si. vt tradit Alex.in.d.l.si maritus.Et idē Alex.in l.maritum.in fi.ff.sol.mat.cōcludit q̄ si alimēta debent̄ ex titulo lucratiuo nō dꝫ vēdi ꝓprietas:secus si ex titulo oneroso. Et q̄ non vēdat̄ ꝓprietas tradit Alex.in ꝯsi.iij.sup ꝓcessu cause.in li. iiij.ꝛ facit tex.no.ꝛ q̄d ibi Bal.i.l.fi.§.ipm aūt.in fi.C.de bo.q̄ li.vbi fili⁹ nō dicit̄ posse alere se si nō habet tot redditꝰ quod viuere possit nec tenetur vēdere proprietatē. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Quod in initio.

Uod in initio vitiosum est:nō potest tractu temporis conualescere.

Sta regula ēt habet̄ in rl'a pe.ſ. eo.ꝛ in regula nō firmat̄.e.
b ti.in.vſ.plura exēpla[b] in gl.hic ponūtur.ad idē tex.in.§.ſ.insti.de exhe.libero.in.c.ſ.de despō.ipu.i.vſ.ꝛ in.c.ſ.§.ſ.de phi. feu.alie.¶ Et per istā regulā infert̄ ad.q.quā tradit Ro.i ꝯsil.cccccix.circa ꝓpositā ꝯsultatione͂.

a ¶ Egeat. que psone gaudeant hoc benefi cio ꝛ qualr intelligat̄ vide Fa bri.ꝛ post euꝫ mo.in §.sunt ꝑterea.v̄.iteꝫ si de dote. insti.de actionibus ibi late p Jas.Hier. chuchalō.

b ¶ Exempla. Uide Dynum in d.re.nō firmat̄.vbi etiā ponit plura exēpla.tam in testa.q̄ in legatis q̄ etiā in cōtractibus ꝛ matrimonijs.glos.ꝛ Joā.imo. in.l.fi.§.fi. de v̄b.ob. ꝛ doct. in regula.ſ. de regu. iur.lib.vſ. Hiero.ch.

a ¶ Roma. Idē etiā in sing. cxxxi. fo. v. Feli. in. c. ad nr̄am. de pro- ba. f. col. vbi satis remissiue. τ q̄d in minore q̄ coufessus est in tormētis sine autoritate tuto. τ postea ratificauit: vid Abb. c. fi. de cōfes. iiij. col. τ q̄ cōfessio in tormētis nō p̄cedētib⁹ in- dicijs sit nulla/etiā si pseueret. Uide Iaso. vbi plura de cōfes- siōe in materia deli- ctorū. in. l. q̄ aliena. §. celsus. de acq̄rē. here. Hip- po. d mar- si. in titu. de q̄stio. l. l. f. vs. col. vs. primo em. τ in. l. pe. eo. tit. co. ij. vers. mō redeū- do τc. Lā- frā. i. c. q̄m ptra. de p ba. in. ver. confessio- nes. τ per a Mathesil la. sing. lv. fo. iij. τ Ra pha. i cōsi. cxxxviij. co. f. in pn. τ Bald. in sua marga ri. i ver. cō- fessio. col. iij. in prin. τ Ale. cōsi. v. incipi. in causa inquisitionis. in. f. volu. et in consil. f. incip. viso processu. in. iij. volumine. τ in consi. lij. incipi. viso thema. volumine. iij. Hierony. Chuchalon.

in quito dubio col. pe. vbi plura iura inducit ad
1 pbādū q̄d † acquisitio q̄ a p̄ncipio fuit nulla: q2
facta p forēsem ptra formā statuti nō recōuale-
scit lz post acq̄sitionē nullit factā ciuis efficiat.
de q̄ tm̄ aliter loq̄t And. sicu. i psi. lxx. co. ij. li. iij.
2 ¶ † Similiter laudū q̄d a priucipio fuit uullū ra
tificari nō pōt: vt no. Bal. in tit. de pace cōstā. in
ver. snīe quoq3. Roma. in psi. clx. p̄missuz laudū.
τ idē Ang. in cōsi. ccxviij. visa narratiōe. col. pe.
De quo vidēdū est q̄d tradit Pe. de ancha. i. psi.
3 cxxij. vnus ex pcuratoribus. ¶ † Similiter libe
ratio facta a filio debitoribus paternis viuēte
p̄re/q2 a principio fuit nulla nō reconualescit si
postea fili⁹ p̄ri succedat. ita arguit Bal. i. l. filius
familias. la. ij. ff. de so. de quo dixi post Moder.
4 in. l. filius. C. de pac. ¶ † Et cōfessio facta in tor-
mētis nō p̄cedētib⁹ indicijs/q2 nō valet a p̄nci-
pio nō cōfirmaf postea supuenietibus indicijs:
vt no. Bar. i. l. marit⁹. col. f. ff. de q̄ōni. cū si. vt tra
dit Alex. in psi. clxxix. in cā angeloꝝ. co. pe. vers.
q̄nimo. li. ij. Roma.ª i psi. clxxvij. Antoni⁹. col. ij.
5 ¶ † Et actus q̄ a principio fuit null⁹/q2 persona
nō erat legitima nō cōfirmaf/licet postea psona
legitimef: vt tradit Alex. in cōsi. clxxi. viso pces-
su causę. lib. ij. τ facit q̄d no. per gl. in. c. dilectus.
el. ij. de prebē. de impetratiōe iudicis excōmuni
cati q̄ fuit nulla a principio τ nō cōfirmaf licet
postea absolutus sit. Et in simili no. per glo. in. c.
statutū in prin. in v̄. canonic⁹. in fi. de rescrip. in
vs. cū simi. vt dixi in. c. post cessionem. in vltima
charta. v̄si. prima cōclusio est de pbatiouibus.
6 ¶ † Et electio facta de bānito q̄ non pōt esse de

prioribus statuto ita disponēte/ q2 est nulla non
cōfirmat licet postea rebannitus sit: vt no. Bal.
in rub. C. de cōd. ob tur. cau. circa fin. facit tex. in
c. si eo tpe. de rescri. in. vi. ꝛ no. Bar. in. l. vsufru-
7 ctus. in fi. ff. de stip. seruo. † Et si in testamēto qd
pōt facere filiusfamilias de ꝯsensu patris ex for
ma statuti a principio nō interuenit ꝯsensus pa
tris nō valet testamētū/nec postea cōfirmat: vt
no. Bal. in. l. si vxore. col. ij. C. de cōdi. inser. Et in
simili q̄stione de cōsensu propinquoꝝ no. Bal. in
l. f. col. pe. ver. extra querit. C. q̄ admit. ¶ Et ista
regula videt procedere maxime vbi consideraf
principiū: vt gl. dicit in. d. reg. nō firmat. in fi. fa-
cit tex. in. d. c. si eo tpe. de rescri. in. vi. cū si. ff. all'.
¶ Scdo regula ampliat procedere etiā si esset
causa ꝓpter quā actus fuit nullus/q2 ꝑ hoc act'
nō ꝯfirmat: vt no. ꝑ Dy. in. d. reg. non firmat. col.
ij. Et approbat in. §. preterea. insti. q̄. nō est per-
mis. fac. test. §. f. insti. de inut. stip. l. eius qui. ff. de
8 testa. ꝛ in. d. c. f. de despon. impu. ¶ † Et predicta
reg. habet locū qn̄ a principio fuit initiū vitio-
sum ꝛ cōstet: secus si non cōstaret: vt patet in eo
a qd memoriā hominū excedit[a] q2 illud valet ꝛ ha
bet vim priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aque. ff.
de aqua quo. ꝛ esti. ꝛ. c. sup quibusdā. §. preterea.
de ver. sig. cum si. vt tradit Alex. in consi. vi. viso
themate. in princ. lib. f. vel dici pōt ꝙ illa verba
tractu tpis nō videnf excludere tempus cuius
initij memoria non sit in contrariū facit qd no.
Ang. per glo. ibi in auf. vt decetero cōmu. eccle.
col. v. cum si. vt tradūt Mod. in rub. de prescrip.
9 in fi. ¶ † Scdo regula limitat ꝓcedere prout lo
quit qn̄ ab initio actus fuit nullus: secus si va-
lidus sit licet annullari possit: q2 tūc confirmat.
c. qd sicut. in fi. ff. de elec. ꝛ no. per gl. in. d. reg. nō
firmatur. ꝛ idē no. Abb. in. c. iij. co. ij. de his q̄ fiūt
a prelatis. Et hec ampliat etiā si aliquo respe-
ctu actus valet: vt no. Innoc. in. c. cum cōsuetu-
dinis. de consue. per. l. ꝑ fundū. ff. de serui. rusti.
pred. vbi Pau. de ca. refert Inno. ꝛ dicit qd ideo
in. d. l. per fundū confirmat illa concessio serui-
tutis q2 non erat ex toto nulla: q2 ille qui prius

a ¶ Excedit. Ita declarāt hāc regulā Ioan. and. et doct. in. d. reg. nō firmatur. in prin. ꝛ adde ꝙ si possit esse violēta a pnc. non posset talis rescripto pncipis cōfirmari. ita Ias. in. l. iuste possidet. f. col. ver. secundo limita. de acquir. poss. ꝛ qn̄ confirmatio superioris firmet actū nullū. vid latis. Feli. in. c. inter dilectos. ff. fi. instr. in v. col. post pn. ꝛ. c. q̄liter ꝛ qn̄. ff accusa. xij. col. Are. in ꝯsi. viij. incip. abunde. ij. colū. Wie. Chu.

consensit non poterat contrauenire. Et hoc idē tradit Pe. de
10 ancha. in ɔsi. cxxi. ex narratis. in fi. ¶ † Tertio regula limitaꝛ
nō ꝓcedere si causa cōfirmās superueniat: qꝛ tūc cōfirmaꝛ qđ
ab initio fuit nullū. Et Dy. concludit in. d. regula non firmaꝛ.
per. d. l. fundū. vbi Bar. approbat qđ Dy. dicit. Et idē sequitur
ibi Bal. ꝛ Ang. ꝛ Domi. in cōsi. xxxiij. ꝓ examinatione. col. fi. ꝛ
idē gl. hic in effectu dicit. ꝛ idē glos. in. d. regula nō firmaꝛ. Et
hoc facit qꝛ iudiciū qđ a principio erat nullū ex iure superue
nienti cōfirmaꝛ. l. si rem alienā. §. fi. ff. de pign. act. no. Alex. in
consi. xxvij. viso libello. col. ij. lib. j. ꝛ in consi. lxxvij. in causa ꝛ
lite. in fi. eo. lib. j. ꝛ in consi. cxxvij. viso instrumēto. col. ij. lib. v.
11 ¶ Et simil'r in casu. l. fi. C. si maior fac. alie. ra. ha. † vbi aliena-
tio rei minoris facta sine decreto q̄ nō valet cōfirmaꝛ supue-
niente maiore etate ꝓut ibi distinguiꝛ. de cuiꝰ intellectu not.
Alex. in consi. cxvij. viso ꝓcessu. lib. v. Bald. in consi. xlv. incip.
quādoq̄ cōtractus. ꝛ cōsi. clxxxiiij. ad intelligētiā. lib. ij. ꝛ Lor
ne. perusi. in cōsi. xxxvj. in hac consultatione. lib. ij. et in consi.
ccvij. videꝛ prima facie. lib. iij. Et qñ actus a principio nullus
ex ɔsensu vel ratificatione supuenienti cōfirmeꝛ. Roma. tradit
in cōsi. lij. visis circa id de quo queriꝛ. ꝛ And. sicu. plene in ɔsi.
lxx. li. iij. Et ad p̄dicta facit tex. in. l. j. in fi. C. si quacūq̄ p̄di. po
testa. l. si qs in senatorio. ff. de ritu nup. ꝛ qđ not. Bar. in. l. filio
12 preterito. col. fi. ff. de iniu. rup. test. † vbi ponit q̄ōnē de vsura-
rio qui fecit testamentū nō p̄stita cautione iuxta. c. quāq̄. de
vsur. in. vj. Nam eius testamētū recōualescit demū p̄stita cau
tione ſm Bar. in. d. l. filio p̄terito. cū simi. vt Alex. scribit in. l.
posthumo. col. antepe. C. de cōtratab. ꝛ est cōis opi. vt Feli. di
cit in. c. cū dilectus. de accu. col. ij. Et circa p̄dicta cōsiderādū
est q̄ regula videꝛ gn̄aliter procedere prout lo-
quiꝛ: qꝛ tractu tp̄is non firmaꝛ. Sed aliud vltra
tēpus requiriꝛ et talis cōfirmatio facit q̄ actus
valeat prout nūc ꝛ nō ꝓut tūc: vt no. Abb. p illū
text. in. d. c. iij. de his q̄ fiunt a prela. ꝛ bene facit
tex. in. l. obseruare. in fi. ff. de offi. pcō. Et ideo si
matrimoniū fuit nullū[a] filij non legitimanꝛ per
dispēsationē postea factā: qꝛ dispēsatio videtur
cōualidare matrimoniū vt nūc: vt no. Bart. in. l.
13 paulus. ff. de sta. ho. ¶ † Et qđ dictū est limitaꝛ
nisi actus cōfirmeꝛ per ratificationē: qꝛ trahiꝛ
retro: ꝛ perinde hābeꝛ ac si ab initio ɔsensisset.
l. fi. C. ad macedo. vbi Bar. cū si. vt tradit Alexā.
in cōsi. cxvij. viso ꝓcessu. col. ij. li. v. Et hoc intel-

a ¶ Nullum. An si dolꝰ det causaꝫ matrimonio sit nullum. Uide a Jasonē in §. actionū. institu. de actio. col. vij. in fine. Hierony. Chucha.

ligitur qñ act⁹ qui ratificatur fuit aliquo respectu validus: secus si oino fuit nullus: qꝛ tũc ratificatio retro nõ trahit: vt no. Bar. in. d. l. obseruare. ff. de offi. pcõsu. Alex. in ꝯsi. lxxviij. viso ꝛ diligẽter põderato. col. vj. v. quarto respõdeo. lib. v. Et Aret. in cõsi. cxxvij. eximie dñe. col. ij. ꝛ de ista ratificatiõe videbimus in regula semp q̃ nõ ꝓhibet. j. eo. Phillip. Decius.

¶ Regula. l. Nuptias non concubitus.

NUptias non concubitus: sed consensus facit.

1 NOta ꝙ ꝯsensus facit matrimoniũ ꝛ nõ cõcubit⁹. ad idẽ tex. in. §. nuptias itaqꝫ. auf. de nup. col. iiij. ꝛ in. §. illd. in auf. qui. mo. na. effi. legi. ꝛ in. l. fi. in prin. C. de rep. ꝗ̃ solo cõsensu matrimoniũ ꝯhit. c. cũ locũ. de despõ. in. c. sufficit. ꝛ c. matrimoniũ. xxvij. q. ij. sic etiã nudo cõsensu sponsalia cõtrahunt. l. ij. ff. de spõ. in. c. tue. de spõsa. ¶ Et matrimoniũ per verba de p̃senti cõtractũ prefert scdo matrimonio postea cõtracto etiã sequuta copula. c. fi. de spõsa duorũ. Et ex isto tex. due conclusiones colliguntur. ¶ Prima est ꝙ cõcubitus non facit matrimoniũ. Et idem dicit in. c. matrimonium. s. allega.

2 xxvij. q. ij. et hoc videt intelligendũ vno coitu. † Secus videt si quis haberet consuetudinem cum muliere: qꝛ ex tali cõsuetudine matrimoniũ presumitur. l. in libere. ff. de ritu nuptia. ¶ Et hoc procedit de iure ciuili: secus est de iure canonico qꝛ fornicatio presumit vt no. p gl. in. c. illud. in v. vxorẽ. de p̃sum. et ibi Abb. in fi. Et hoc verũ intelligit respectu ipsorũ cohabi

3 tantiũ † sed respectu filiorũ vt legitimi sint matrimoniũ p̃sumitur. vt no. Abb. in. c. lator. qui filij sint legi. cũ simi. vt dixi in c. ecclesia sancte Marie. de cõsti. col. xvj. ver. in septimo casu. ¶ Secundo limitatur ista conclusio nisi precedant sponsalia de futuro: quia tunc copula que sequitur matrimonium inducit. c. veniens. el. ij. de sponsa. c. is qui. et not. in. c. fina. eo. titu.

4 ¶ † Secũda conclusio est ꝙ cõsensus facit matrimoniũ. glos. hic intelligit ꝙ consensus perficiat matrimoniũ sed resoluit negatiue ꝙ sine cõsensu nõ possit esse matrimoniũ. ꝛ ista conclusio glos. negatiua indubitata est adeo ꝙ etiam si quis expresse cõsentiret per v̄ba de presenti si tamen animo non consentiret non esset matrimoniũ saltẽ in foro conscientie: vt est tex. in. c. tua nos. de sponsa. de quo late Marianus scribit in cõsi. xxviij. ¶ Sed dubitatio est in cõclusione affirmatiua. Et affirmatiua etiã non videtur ꝓbari concluderẽ per istũ tex. quia dũ dicitur ꝙ concubitus non facit matrimoniũ sed con-

sensus: potest intelligi q̄ cōcubitus solus nō fa
cit mr̄imoniū sʒ ꝯsensus req̄rit̄. Et ꝑ hoc inferri
nō potest q̄ solus cōsensus faciat mr̄imoniū. et
istū sensum forte habuit gl. dū inq̄t q̄ cōsensus
ꝑficiat mr̄imoniū. Et lʒ iste tex. cauillari possit:
tamē ꝯ gl. sunt plura iura in quib⁹ dr̄ expresse q̄
solus ꝯsensus facit matrimoniū. in. c. cū locū. de
spō. ꝛ in. c. sufficiat. ꝛ in. c. matrimoniū. xxvij. q. ij.
cū simi. s. alleg. Et ꝑ solū cōsensum quo ad essen
tiā eius dicit̄ matrimoniū: vt no. ꝑ glo. fi. in. c. ex
publico. de cōuer. ꝯiug. Et tale mr̄imoniū impe
dit secūdū matrimoniū postea cōtractū etiā co
5 pula sequuta. c. fi. ex̄ de spon. duoꝝ. Et ideo † le-
gatū factū alicui si nuptias cōtrahit statim con
tracto matrimonio solo cōsensu cōditio imple
ta videt̄ absq̄ copula carnali q: nuptias nō cō
cubitus sed cōsensus facit. l. cui fuerit. s. de ꝯdi.
et demō. Et q: talia sponsalia de p̄nti nō possunt
dissolui a partib⁹. c. si inter. de spō. Et isto respe
ctu q: cōtrahit̄ vinculū indissolubile dr̄ mr̄imo
nium cōtrahi solo cōsensu absolute: tn̄ nō videt̄
perfectū matrimoniū solo consensu: vt ꝓbat̄ in
c. debitū. de biga. in prin. vbi dicit̄ q̄ duo sunt in
coniugio: cōsensus animoꝝ ꝛ cōmixtio corpoꝝ:
ergo nō vr̄ q̄ alterū faciat ꝑfectū mr̄imoniū. Et
ideo absq̄ corpoꝝ cōmixtione nō ꝯhit̄ bigamia
d. c. debitū. ꝛ facit tex. in. c. ex publico. de cōuer.
ꝯiug. vbi tex. interp̄tat̄ legē diuinā q̄ nō lʒ viro
vxorē dimittere vt itelligat̄ de mr̄imonio copu
6 la carnali ꝯsūpto. † Et iō nō ꝓhibet̄ vxor nōdū
cognita intrare[a] religionē. c. verū. c. ex publico.
de cōuer. cōiug. ꝛ facit tex. in. c. q̄d aūt. xxvij. q. ij.
apparet illos cōiuges nō fuisse. ergo pʒ q̄ copu
la ad ꝑfectionē mr̄imonij requirit̄. Et dicit text.
eadē cā ꝛ. q. in. c. si q̄s desponsata. q̄ rite coniugiū
vocat̄ q̄n mulier est tradita viro: ita q̄ ea vtat̄.
Et hoc mō saluāt gl. hic q̄ dicit q̄ ꝯsensus nō ꝑfi
ciat mr̄imoniū. ¶ Et cū solo ꝯsensu inducat̄ ma
trimoniū: vt. s. dictū est: infert̄ ad q̄ōnē de qua
7 superiorib⁹ diebus q̄rebat̄ † vtrū filiusfamilias
absq̄ p̄ris cōsensu matrimoniū ꝯhere possit. Et
si d̄ facit an ꝓpter hoc exheredari possit. Circa

a ¶ Intrare. Vid̄ tex. ꝛ ibi doc. i. c. cōmissū. de spō. ꝛ Abb. i. d. c. ex publico. vbi pōit an ad essentiam mr̄imonij req̄rit̄ copula. et ponit q̄ōnē: si statutū sit q̄d marit⁹ lucret̄ dotē muliere decedente sine liberis an si decedat ante copulā si lucrabit̄ dotem. Et adde q̄ si vxor vel spōsa sit cognita ꝑ vim a spōso: nihilomin⁹ p̄t ꝯ volūtatē a sponsi religionē itrare: ita ang. i. l. f. §. monet. ff. de posi. quem seq̄t̄ Hip. de mar. i. l. f. §. ꝑterea i. iij. col. s. de q̄d. Hie.

primũ breuiter cõsiderandũ est q̃ lz de iure ciuili cõsensus patris necessari⁹ sit.insti.de nup.i prin.l.Pau.ff.de sta.ho.l.si vt pponis.la.ij.C.de nup.Et maxime si fili⁹ duceret vxorẽ turpẽ et indignã quo casu etiã ꝓpter hoc exheredari põt.l.iij.§.si emãcipatus.el.j.ff.de cõtratab.l.libert⁹.vbi Bart.C.de nup. Secus tñ est de iure canonico qđ in isto casu attẽdit vbi agit de matrimonio.c.fi.de secũ.nup.ꝛ in.ij.q.iij.§.hũc igit.ibi:leges seculi ꝑcipue i mr̃imonijs sacros canones sequi nõ dedignant.ꝛ dñs Feder.in ↄsi.xxxvi.casus talis est. Ang.in consi. xxix.ex themate.in.j.dubio.ꝛ in ↄsi.cxxij.sup.j.q̃sito.in.v.dubio.Ant.de bu.in ↄsi.xxxv.visa forma.in pn̄.Abb.in.c.j.col.ij. de sponsal.ꝛ in.c.j.col.j.de despõsa.impu.ꝛ in cõsi.lxv.ad decisionẽ.col.j.li.ij.Et ideo in terminis in casu nr̃o infert q̃ iura ff.alleg.de iure canonico correcta sunt:q: ꝺm canones filiusfamil.absq; ↄsensu pr̃is matrimoniũ cõtrahere põt:vt no.p gl. in.c.fi.xxxij.q.ij.q̃ expresse hoc dicit.idẽ gl.pe.in.c.j.de despõ. impu.vbi Abb.ꝛ idẽ ↄcludit gl.in.l.Paulus.de statu homi.De honestate bene req̃rit cõsensus pr̃is vt not.p gl.in.c.cũ virũ. de reg.in verb.paterna.ꝛ in.c.sufficiat in ṽbo solus.xxvij.q.j. sed vt dixi nõ est necessarius cõsensus patris:nec impedit validitatẽ matrimonij.Et ꝺm istã cõclusionẽ cõsuluit Abb.in.c. lxv.in prin.in.ij.li.ff.alleg.ꝛ idẽ Abb.in cõsi.xij.vt clare materia in.j.dubio.li.j.ꝛ idẽ Pet.de anch.in ↄsi.xxj.p solutione dubior.in.ij.dubio.Et Ang.in ↄsi.xxix.ꝛ themate.in pn̄.ff.alleg.

§ Et ad cõfirmationẽ hui⁹ cõclusionis facit:†q: nõ valet statutum q̃ filius nõ possit cõtrahere matrimoniũ sine cõsensu patris:vt ↄcludit Jo.and.in.c.statutũ.el.j.in ver.et facit Decre. ad qõnẽ.in fi.de here.i.vj.dicẽs q̃ correcte sunt leges q̃ requirũt cõsensum pr̃is ꝛ matris filior:vñ a fortiori non debet valere statutũ.ꝛ sequitur Domi.ibi ꝛ Alexan. Abb.in.c.ecclesia sancte Marie.col.viij.in ver.ad predicta adde.de constitu.et in.c.j.de sponsa.ꝛ in cõsi.xij.lib.j.ff.allega.cum simi.vt tradit Alex.in cõsi.j.col.vij.li.iij.ꝛ in rub.ff.sol.ma.col.fi.ꝛ in.l.seius et augerius.col.j.ff.ad le.falc.vbi refert se ita cõsuluisse:ꝛ ita cõsuluit in cõsi.xcvij.principalis dubitatio.lib.j.Et licet statutũ videatur esse rationabile:vt not.Bald.in rubri.de cõsti. col.fin.ꝛ in.c.clerici.colum.j.de iudi.in.c.tenor.in fi.de re iudi.ꝛ in.l.omnẽ matri sue.C.ad tertul.in.l.j.§.ius naturale.ff. de iusti.ꝛ iure.And.sicu.in consi.vlti.in.iij.lib.Tamen nõ sufficit rationẽ subesse ex quo deficit potestas:q: i quolibet actu voluntas ꝛ potestas requiritur.c.cum super.de offic.delega. l.cũ in te.vbi Bal.C.de dona.ante nup.ꝛ in.l.nolle.vbi Bal.ff.

a ¶ Cōmunē opinionē. Hāc etiā dicit cōmunē Feli. in. d. c. eccle sia sancte Marie. col. xix. versi. sed ꝯ. ꝛ in. c. j. de spon. vj. ꝛ. vij. col. vbi Alex. dicit eā magis cōem. ꝛ idē dicit Fran. cur. in ꝯsi. hic alleg. de quo etiā per Mod. hisp. in repe. c. per vestras. de do. inter vi. ꝛ vxo. fo. lxxv. ver. sunt tñ q̄ has. col. iij. vbi refert q̄si oēs tenētes hāc a opi. ď qua etiam vid Jas. in. l. j. §. fi. ß. ď iusti. ꝛ iure. ꝛ sic ptꝫ hāc cōmunē a qua nō est recedēdū: vt p glo. in l. oīs diffinitio. j. e. ꝛ Bal. i. l. p̄cib⁹. C. de ipu. ꝛ alijs. dicentes adhereas Carrocio. ꝛ Abb. c. ij. de cog. spiritua. ꝛ in c. tua nos. de vsuris. vnde ptꝫ clare an valeāt leges regni castelle dispo- nētes ꝙ si filia ꝯxerit matrimoniū sine patris ꝛ matris cōsensu ꝙ nihil ex bonis parētū possit habere. de q̄bus ꝛ alijs simile disponentibus vide Mod. hispa. ß. fo. lxxiiij. ꝛ fol. lxxv. vbi multa adducit ad earū corroborationem: dicēdo eas iustissimas ꝛ rationabiles: ꝙ admitto tñ ꝙ. d. ll. non tollant libertatem cōtrahen. matrimo. ꝛ ꝙ causa matrimonij non spectet ad ecclesiā hoc nō est admittendū per ea q̄ omnes doc. ß. alle. dicūt. de quo adde eūdē do. Philip. in. d. c. ecclesia sancte Marie. col. xvj. idem etiā est dicendū de prius in dictis legibus depositis vt subtiliter more suo cōcludit do. Philip. j. in ver. venio ad secundū. ꝛ Franc. curtius. in. d. cōsi. xxvij. Hie. Chu.

de acquir. here. cū si. ꝛ cōmunē opinionem[a] ipse Bal. sequit in. l. nemini. C. de iud. in. c. pe. in fi. de ꝯsti. cū si. vt nouissime late scribit Fran. de curte in cōsi. xxvij. magnificus vir. in. §. dubio. Et ita ex oibus supradictis cōcludēdū est indubitāter valere matrimoniū qđ absq; consensu patris ꝯctū fuit:

9 † illud tñ nota ꝙ pater pōt ad tēpus sub pena filio matrimoniū ꝓhibere. l. sed si hoc specialiter. §. fi. de ꝯdi. ꝛ demō. vbi Bar. ꝛ Imo. ꝛ Aret. in ꝯsi. lxvij. diligēter ꝛ mature. col. ij.

10 ¶ † Uenio ad scđm an filius exheredari possit ex eo ꝙ sine cōsensu patris matrimoniū ꝯxit. Et prima facie videbat dicendū ꝙ sic: q2 ita decidit Pau. de ca. in. l. si filiā. C. de inof. test. vbi p illū tex. dicit ꝙ filia q̄ nubit sine cōsensu patris exheredari pōt. ita a ꝯtrio sensu ibi colligit. Et idē dicit Pau. de ca. ibi etiā in filio. arg. l. iij. §. si emācipatus. el. j. ß. de ꝯtab. q2 licet valeat matrimoniū ꝯctū sine cōsensu patris prout canones dicūt: vt. ß. proxi. dictū est ius canonicū solum disponit de federe matrimonij ꝛ nō de iniuria q̄ patri illata videt. Et ad hoc ꝙ no. Bar. in. l. adijcimus. C. de muri- leg. lib. xj. in fin. vbi inquit ꝙ licet statutum non

possit prohibere matrimoniũ quia est res spiritualis & de iurisdictione ecclesie: tamen valet statutũ quo ad hoc vt contra faciẽtes puniantur. Et ita videtur esse in casu nostro: q2 honestas maxime suadet q̃ cõsensu p̃ris matrimoniũ cõtrahat vt no. per gl. in. c. cũ virũ. de reg. cũ si. s̃. alleg. Et facit qđ not. Bal. in rub. extra de cõsue. col. pe. dicẽs q̃ ɔsuetudo põt penã imponere rei licite puta matrimonio si ex eo sequatur illicitũ. Et idẽ tradit Bal. in. l. oẽs. C. ad tert. vbi tenet valere statutũ q̃ penã imponit filijs ɔ̃hentibus matrimoniũ sine cõsensu patris: q2 nõ vetat substantiã m̃rimonij: sed punit malos mores. ¶ Sed p̃dictis & sĩlibus q̃ adduci possunt nõ obstãtibus ɔ̃riũ de iure videtur qđ ꝑpter tale m̃rimoniũ filius nullo modo exheredari possit: q2 cũ m̃rimoniũ ꝑmissum sit de iure canonico vt. s̃. cõclusum fuit. Qđ sit lege permittẽte penã non meretur. l. gracchus. C. de adult. xxiiij. q. iij. in. c. q̃ peccat. & in terminis Ab. ɔsuluit in ɔ̃si. xij. vt late materia. col. ii. ṽ. Sed dubiũ imminet. li. j. vbi dicit istã nõ esse iustã causam exheredationis: q2 cũ de iure canonico m̃rimoniũ debeat esse liberũ nõ debet ꝑ istã penã exheredationis restringi. & inducit decisionẽ Jo. an. in. d. c. statuto. de here. in. vj. & idẽ Ab. in. c. j. de spõ. co. ij. sicut eñ pena ɔuẽtionalis in m̃rimonio reprobatur ne libertas m̃rimonij impediatur. l. titia. in p̃n. s̃. de ver. obl. Et cũ a iure canonico ꝑmittatur m̃rimoniũ absq3 ɔsensu p̃ris q2 vult m̃rimoniũ gaudere oĩmoda libertate. c. cũ locũ. c. gẽma. de spõ. & eadẽ rõne pena exheredationis remota videtur: q2 cessante ꝓhibitione m̃rimonij cessat effectus: & tollitur pena q̃ in casu ꝓhibitionis erat statuta: vt dicit tex. in. c. nõ d3. de ɔsan. & aff. Et vbi nõ est delictũ pena cessare debet. l. sancimus. C. de penis. ¶ Et ideo filia q̃ ɔ̃xit m̃rimoniũ absq3 ɔsensu p̃ris ꝑut canones permittũt nõ ꝓhibetur dotẽ petere: vt no. ꝑ gl. in. c. si. xxxij. q. ij. in gl. j. ṽ. sed nunq̃d. & xxxvj. q. j. in. c. de raptoribus. in gl. in ṽbo excusata. & pari rõne videtur qđ filius nullo mõ exheredari possit: vt. s̃. dictũ est s̃m Ab. in ɔ̃si. xij. lib. j. s̃. alle. Et hoc idẽ in terminis tradit Pet. de anch. in ɔ̃si. xxj. ꝑ solutione dubiorũ in scđo dubio dum inquit qđ pena quã canones ɔcedũt filijs & filiabus liberã facultatẽ ɔ̃hendi m̃rimoniũ absq3 ɔsensu p̃ris nõ videtur q̃ talis facultas metu pene ꝑ leges coartari possit. Et ꝑpter hoc ɔcludit qđ filij tali casu nõ debẽt priuari hereditate p̃ris naturali iure illis debita vt latius ipe ibi ꝓsequitur. Et decisi. Pe. de anc. late ɔ̃pbat Alex. q̃ in simili casu
11 ɔsuluit in ɔ̃si. xcvij. ꝑncipalis dubitatio. li. j. vbi ɔcludit † nõ valere statutũ qđ imponit penã filijs ɔ̃hẽtib9 m̃rimoniũ sine

cōsensu patris: q2 a tali statuto auferē libera facultas cōtrahendi matrimoniū .l. cum tale. §. rescriptū est. ff. de cōdi. z demonst. vnde sicut nō valet statutū qđ tali casu prohiberet matrimoniū: pariter non debet valere statutū qđ penā imponit cōtrahentibus matrimoniū: q2 vbi non pōt aliquid directo z principaliter prohiberi non potest etiā cōditionaliter z p indirectū prohiberi: vt no. Bar. p illū tex. in .l. seius z augerius. ff. ad le. falc. z per illū tex. dicit Bal. in .l. f. C. de indi. vidui. tol. φ si non valet statutū prohibitoriū ergo nec penale: q2 pena legis nunq̄ pōt incipere a permissis. arg. l. ab administratione. C. de leg. Et no. etiā Bal. in .l. omnes populi. col. vj. ver. sed nunquid statutū inualidū. ff. de iusti. z iure. Dicēs φ qui nō potest disponere simpliciter non pōt disponere penaliter. Et φ in adiectione pene maior potestas requirit̄ φ in dispositione principali. Et in proposito bene facit gl. no. in .c. de tutelis. xxxvj. q. ij. in glo. fi. q̄ voluit φ sicut nō valet prohibitio legis ciuilis q̄ prohibet mulierē raptā matrimoniū cōtrahere cum raptoribus .c. pe. de raptoribus. ita pariter nō valet dispositio iuris ciuilis q̄ penā imponit mulieri cōtrahenti matrimoniū cū raptore: q2 cū prohibitio cessat etiā pena cessare debet vt gl. ibi dicit. Et ista ratio pariter in casu nostro ↄcludit.

12 ¶ † Unde cōcludendū est φ pena exheredationis imposita a iure ciuili nō habeat locū. ¶ Non obstāt allegata. ff. in contrariū: q2 responsio ex supradictis colligit̄. Nam dictū Pau. de cast. in .d. l. si filia. nō est verū. z contrariū tenent Pet. de anch. z Abb. in cōsi. ff. alleg. Et rationes cōtra Paulū sunt efficaces vt patet ex predictis. ¶ Non obstat tex. in l. iij. §. si emancipatus. de contratab. q2 vt dicit Bar. ibi ille tex. hodie nō habet locū z no. Imo. in .c. accedens. col. fi. ver. z per predicta. de ↄcu.
13 Alex. in .l. f. col. x. ff. sol. mat. ¶ † Et q̄uis plerique dicāt φ si filia etiā hodie possit exheredari duobus[a] cōcurrētibus. videlicet φ sine cōsensu patris cōtrahat matrimoniū z cū turpi persona vt glo. sentit in .c. de raptoribus. xxxvj. q. j. ver. excusata. in fi. z vt no. Bal. in .l. nec filiū. C. de nup. z in .l. si pater. C. de sponsa. Ant. de but. in .d. c. accedens. de procu. Et Pet. de anch. in cōsi. xxj. ff. alleg. col. ij. hoc haberet locū s̄m iura antiqua: z ita doc. loquunt̄ in locis preallē. q̄ allegāt tex. in .d. l. iij. §. si emancipatus. sed hodie ille. §. est correctus:

a ¶ Duob9. hic sequebatur Soci. in tracta. fallē. i reg. cclxxxj. de q̄ vide Jas. in auē. sed si post. C. de inof. testa. vbi refert a omnes tenētes hāc opin. finaliter tamē tenet cum do. Phili. hic. Hier. Chucha.

correctus:vt.s.dictũ est. Et q: fm iura canonica q̃ attendunt hoc nõ videt verũ:q: matrimoniũ a iure ciuili ꝓhiberi nõ potest/nec pena imponi potest per ea que sup:a dicta sunt:q̃ oĩa habẽt locũ etiã si cũ turpi persona cõtractũ sit matrimoniũ: q: est defectus potestatis:vt.s.dictũ est. Et ista etiã ratio militat cõcurrentibus his duobus: cũ iura ciuilia in tali materia nõ habeãt potestatẽ. ¶ Non obst.dictũ Bar.in.d.l. adijcimus.de murilegul.lib.xi.q: nõ est verũ per sup:adicta.z contra Bar.tenet Jo.de plat.in.d.l.addijcimus.vbi alleg Jo.an. in.d.c.statutũ.de hereti.in.vi.cuius opi.cõmuniter tenet: vt Alex.cõcludit in.d.cõsi.xcvij.li.f.vbi alios plene refert in.iij. col.z lati9 scribit Frã.de curte in cõsi.xxvij.in.f.dubio.s.alle. Et hoc modo etiã respõdet ad alia.s.alleg. in cõtrariũ. ¶ Et sic ex omnib9 sup:adictis ꝯclusio est ꝙ filius q̃ accepit vxorẽ sine cõsensu patris ꝑpter hoc nõ põt exheredari. Et pari rõne nõ põt p:iuari alimẽtis:q: rationes supius alleg.etiã mili

14 tant in alimẽtis:† z q: a pari ꝓcedũt exheredatio z p:iuatio alimẽtoꝝ:vt no.Bar.in.l.si q̃s ex liberis.§.si q̃s ex his. versi. idẽ iudex.in ver.detuleras.s.de libe.agno. Et idẽ Bar.in.l.diuus.s.de paric.z in.l.fi.C.de alen.lib.in p:in.z per glo.in.§.siue igit.in versi.habere.in auf.vt cũ de appel.cog.z idẽ Bart. in trac.de alimẽ.col.ij.ver.q̃ro an ex causis.z Abb.in.c.cũ haberet.col.fi.de eo q̃ duxit in mr̃imo.quã polluit ꝑ adult. Et ex his expedita sit ista lex. Subtilis Decius.

¶ Regula.l. Uerum est.

Verum est neqꝫ pacta/neqꝫ stipulatiões factũ posse tollere: qd̃ em̃ impossibile est/neqꝫ pacto neqꝫ stipulatiõe põt cõp:ehẽdi: vt vtilem actionẽ/aut factum efficere possit.

1 Nota † ꝙ impossibile est factũ nõ eẽ factũ.ad idẽ text.in.l.in bello.§.facto.in p̃n.s.de cap.z.l.si ita q̃s.s.de euic.z i.l.f.§.si vir.s. de acq. pos.z in auf.de equali.dot.§.f.ỽ. q̃ igit. vbi d:/qd̃ em̃ factũ est infectũ manere ipossibile est/adeo ꝙ nec de9 ipse facere põt ꝙ illud qd̃ fit factũ nõ sit factũ:vt not. Bar.in.l.nõ dubiũ.col.iiij.C.de legi.vbi alleg.tex.nostrũ hic. z idẽ no.Bal.in.l.fi.circa fi.ỽ.itẽ factis.C.de leg.z in.l.ex his. in fi.C.de testa.milit.late tradit Soci.inferendo ad pulch:as questionẽ.in ꝯsi.cij.in p̃senti cõsultatiõe. Et facit qd̃ no. Bal. in.l.eã quã.col.x.ver.circa quintũ.C. de fideicõ. Et ideo dicit

2 tex.in.l.f.in p:in.C.de rap. virg.† ꝙ mulier co:rupta z violata restitui nõ põt. Et glo.ibi in ver.nõ põt:dicit/ꝙ etiã de9 fa

cere nō pōt ꝙ illa q̄ fuit corrupta nō sit corrupta: licet enī oīa deus possit/suscitare tñ virginē nō pōt post ruinā: vt dicit̄ in c. si Paulus. xxxij. q. v. ¶ †Et istud verū est veritate inspecta: sed p viā fictionis facta ꝑ infectis haberi possunt quantū ad effectū iuris: vt not. Bar. in. l. nō dubiū. col. iiij. ⁊ est glos. not. in clem. f. de immunit. eccle. in ver. ꝑ infectis. cū simil. vt dixi in. c. fi. col. ij. in fi. de cōst. Et ad idē tex. in. l. nō dubiū. C. de legi. vbi pacta contra leges ꝑ infectis habentur. ¶ Nec obst. ꝙ est impossibile ꝙ factū non sit factū: vt hic dicit̄ ibi: impossibile est. cū si. §. alle. nō videt̄ ꝙ p fictionē contrariū induci possit: q2 fictio nō habet locū sup impossibili. l. q̄ ad certū. vbi Bart. ff. loca. l. certe. in prin. ff. de preca. ¶ Quia respondet̄ vt declarat Bar. in. l. sub cōditione. ff. de sol. col. f. lex nō pōt fingere illud qđ est impossibile in suo genere: vt ꝙ filius sit maior patre: vel ꝙ furiosus cōsentiat: sed bene fictio habet locū in eo qđ est impossibile in aliquo casu particulari: ⁊ satis est ꝙ possibile sit in suo genere. ¶ Unde fingit̄ qñq3 ꝙ ille qui mortuꝰ est viuat. l. fi. ff. de vac. mune. in prin. l. bello admissi. ff. de exc. tut. Et licet impossibile sit ꝙ mortuus viuat/satis est ꝙ possibile sit in genere ꝙ homo similis viueret: vt latius declarat Bar. in. l. si is q̄ p emp. col. xv. ver. tertio principaliter quero. ff. de vsuc. Et Alex. refert in. d. l. f. §. si vir. de acquir. posses.

Philippus Decius.

¶ Regula. I. Quod attinet.

Uod attinet ad ius ciuile serui pro nullis habent̄: non tamen nec iure naturali: q2 quod ad ius naturale attinet oēs homines equales sunt.

E ista regula dictū fuit i l. i psonā. ff. eo. solū adde ꝙ seruus† nō pōt esse tabellio. l. generaliᵃ. C. de tab. lib. x. obstare tñ videt̄/q2 seruus pōt esse argentarius. l. pretor ait. §. sed ⁊ si seruus. ff. de eden. Et tamen officiū argētarij publicā habet cām: vt dicit̄ in l. argētariꝰ. in pn. ff. de edē. pōt dici ꝙ text. in. d. l. generali ꝓcedat ex noua ꝓuisione illiꝰ legis: q2 tex. dicit deinceps/⁊ sic decetero: vnde videt̄ ꝓsupponere ꝙ ſm iura digestoꝝ potuisset seruꝰ esse tabellio. ⁊ ad istā regulā vide aliā regulam que habetur. ī. eo. in. l. in omnibus officijs.

a ¶ Generali. Ubi latissime Jo. an. de pla. ⁊ qua pēa puniat̄ dominꝰ qui permittit seruum sumere tabelliōis officiū ibi in prin. l.

Philippus Decius.

¶ Regula.l. In eo quod vel is.

In eo quod vel is qui petit vel is a quo petit' lucri potiturus est durior causa est petitoris.

De ista regula videbimus.j.eo.in regu.l.in pari.vbi meli'
cadit.¶ Sed quantũ ad causam lucratiuã/de qua
loquit' iste tex.¶ Sciendũ est q sepenumero alia
ratio damni / ꝛ alia ratio lucri habet' in.l.procu-
tus.in fi.ff.de dam.infec.l.si is cui.§.fi.ff.de furt.in fi.§.licen-
tia.C.de iure delib.l.fina.C.de codi.l.qui autem.in prin.ff.de
his q̃ in frau.cred.l.cum hic status.§.si maritus.ff.de do.in-
ter virũ.¶ Et hoc intelligit' nisi lucrũ radicatũ sit/q: de tali
lucro idẽ q de damno iudicat':vt per glo.in.l.j.§.si quis pro-
pter.in ver.in integrũ restitutione.ff.de itine.actuq priua.ꝛ
not.Bald.post Cy.in.l.cum te.C.de dona.ante nup.Bal.Ang.
ꝛ Imo.in.l.non amplius.§.j.ff.de leg.j.cum simi.vt tradit ibi
Alex.ꝛ in.l.iij.ff.de dam.infec.in princ.in.l.ij.§.fin.ff.qui satis.
cogan.ꝛ in.l.cum emptor.ff.ad leg.falci.ꝛ in consi.lxxxix.viso
1 puncto.colum.penul.lib.ij.¶ †Et de lucro agitur ꝛ causa lu-
cratiua dicitur quod agitur de hereditate ꝛ donatione causa
mortis vel inter viuos vel de relictis in vltima voluntate.l.j.
§.lucratiuas vero.C.de imponen.lucra.descript.li.x.ꝛ facit
text.in.l.si hereditatem.ff.manda.¶ Et quod titulus heredi-
tatis dicatur lucratiuus:probatur in.l.inter stipulantem.§.
si rem.de verbo.obliga.in.l.fin.§.penult.C.de codicil.in.§.si
vero expectet.vbi Ange.in aut.de nupt.ꝛ not.Alex.in consil.
2 cij.super eo de quo queritur.colum.penult.lib.iij.¶ †Et hoc
habet locum non solum in hereditate extranei:sed etiam in
hereditate ascendentis.text.cum glos.in.l.si emancipata.C.
de iur.ꝛ fac.igno.Et ita hoc ampliando Alex.dicit in dicta.l.
inter stipulantem.§.si rem.¶ Et de hereditate intelligitur
3 †quando hereditas est soluendo tunc habet causam lucra-
tiuam:alias secus:vt not.Alexan.post Dyn.ꝛ Ange.in dicta
l.inter stipulantem.§.si rem.per.l.si seruus legatus.§.item si
4 domino.de leg.j.¶ Et hoc videtur verum † quando a princi-
pio constat hereditatẽ non esse soluendo prout loquitur tex.
in dicto.§.item si domino.alias secus videtur:
5 †quia quando causa trahit originem[a] a lucro
a licet quandoq damnum afferat lucratiua dici-
tur.glos.not.vbi Imo.in.l.si duo.de acquirenda
hereditate.in glos.penultima.

a ¶ Originem. Vide.j.nũ.viij.

¶ Similiter qđ acquiritur ex causa pene acquisitũ dicitur ex causa lucratiua: vt no. Bar. in. l. meuius. §. duobus. col. pe. de leg. ij. Idē Bal. in. l. nec damnosam. in. ij. oppo. C. de pci. impe. offe. facit tex. in. l. seruus ea lege. in fi. ff. de ser. expor. ⁊ qđ not. Bal. per illũ tex. in. l. milites. in fi. C. de testa. mili. ¶ Similiter acquisitũ in ludo dicit̃ ex causa lucratiua acq̃sitũ: vt no. Bal. in. l. j. circa fi. in versi. extra q̃ro. C. si q̃d in frau. patro. ¶ Et acquisitũ modico pretio dr̃ acq̃sitũ ex causa quasi lucratiua. gl. no. in. l. apud celsum. §. de autoris. in ver. cã. ff. de excep. doli.

6 ¶ † An aũt lucrũ dotis qđ facit marit⁹ ex forma statuti dicat̃ ex cã lucratiua? gl. no. in. l. si donatari⁹. §. j. in ℣. dũtaxat. ff. de ꝯdi. ob cau. tenet ꝙ nõ. Sed ex causa onerosa acq̃sitũ dr̃: q2 ꝓpter onera matrimonij acq̃rit̃. ⁊ Bald. ibi ⁊ doc. alij cõiter sequunt̃ vt Alex. ibi dicit. ¶ Et idē Bal. i. l. cũ multa. C. de dona. añ nup. col. ij. in auf. ꝑterea. col. pe. ℣. ꝑterea nõ est verũ. C. vñ vir ⁊ vxor. ⁊ in. l. hac edictali. col. iij. C. de secũ. nup. ⁊ idē Bal. in cõsi. lxiiij. duo sunt. li. iij. in fi. ⁊ est bon⁹ tex. in. l. j. §. lucratiuas. ℣. si ℣o. de impo. lucra. descrip. li. x. ¶ Sed tñ aduertēdũ est ꝙ ꝑdicta vident̃ ꝓcedere ĩspecta cã remota. Sꝫ cã prima ⁊ immediata huius lucri est vir ipe: ⁊ m̃rimoniũ: vt no. Bal. in auf. ex testamẽto. col. x. ℣si. xiiij. capitulũ. i fi. C. de colla. Et ꝓ dicto Bal. est tex. in. l. cũ q̃s. ff. de do. ꝓleg. i. §. j. vbi dr̃ ꝙ m̃rimonij cã id lucrat⁹ est. ⁊ ꝑ illũ tex. hoc tradit Bal. nouell⁹ in trac. de dote. in. vj. ꝑte. in. xxxvij. ꝑuilegio. col. iij. Et ista cã ꝓxima attendit̃. vt no. Bal. in. d. auf. ex testamẽto. in loco pal. alle. l. sꝫ ⁊ si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. ¶ Et ista rõne: q2 cã imediata attēdit̃/tale lucrũ dotis aduẽtitiũ dr̃: vt no. Bar. in. l. si cũ dotē. §. trãsgrediamur. in fi. ff. sol. ma. ꝑ tex. in. l. j. vbi Bal. in fi. C. de bo. q̃ libe. Idē Bal. in. l. si donatari⁹. §. j. i pn. ff. de ꝯdi. ob. cau. ¶ Et certe cũ tale lucrũ marito acq̃rat̃ immediate absq3 aliquo onere ex cã lucratiua acquisitũ videtur q2 cã onerosa dicit̃ qñ onus est cã acq̃sitionis/vt i emptiõe ꝯtingit. l. apud celsũ. §. de autoris. ℣. si q̃s aũt. ff. de excep. doli. Et iõ i dote dr̃ cã onerosa. l. ex ꝓmissione. ff. de act. ⁊ obli. q2 dos dat̃ pro onerib⁹. C. de iu. do. l. dotis fructus. ff. de iu. do. l. dotē ff. de cast. pecu. ¶ Nõ sic v̾ in tali lucro statuti qđ marito defert̃/q2 ipse etiã absq3 tali lucro cogebat̃ onera matrimonij subire/⁊ videm⁹ ꝙ tale lucrum acq̃rit̃ etiã marito qui onera matrimonij non sustinuit: vt no. Bar. in. l. nihil. ff. de re. amot. Bal. in. l. deo nobis. ꝑ illũ text. C. de episc. ⁊ cle. in. l. nõ sine. C. de bonis q̃ li. cũ fi. ¶ Et ꝙ tale lucrũ ex causa lucratiua dicat̃ ꝓcedere expresse tenet Ang. in auf. de nup. §. ascriptio. Et ad

7 hoc facit†:qꝛ donatio est ꝓhibita inter virū ꝛ vxorē qñ do⸗
nās pauperioꝛ efficit/nō aūt si lucrū remittit.l.sed ꝛ si vir.§.
qd legaturus.l.cū hic status.§.si maritus.el.ij.versi.si miles.
ff.de dona.inter virum.¶ Et ideo tale lucrum remitti potest
vxoꝛi per maritū/qꝛ causam habet lucratiuā.vt no.concludit
And.sicu.in cōsi.lix.illud in medio.col.ix.lib.ij.idē dicit Alex.
in.l.si socer.§.lucius.ff.soluto matrimo.ꝛ idē concludit Soci.
in cōsi.cxiiij.viso testamento col.ij.versi.ad secundā rationē.
¶ Et ex decisione istoꝝ cōcludēdū est tale lucrū statuti ꝓce⸗
dere ex cā lucratiua attēta causa ꝓxima q̄ inspicit:vt dixi.Et
alleg.ff.in cōtrariū possunt habere locū cōsiderādo causam
remotā q̄ nō attēdit.l.sociū qui in eo.ff.ꝓ socio.¶ Nō obst.ꝙ
causa lucratiua vel onerosa dꝫ iudicari ab oꝛigine:secūdū gl.
8 in.d.l.si duo.ff.de acqui.here.¶ †Quia illud ꝓcedit qñ causa
de sui oꝛigine ꝛ natura habeat causam lucratiuam.Nam licet
accidētaliter damnum occurrat non attenditur pꝛout est in
hereditate:de qua illa glo.loquitur:non sic videtur in lucro
statuti qd de sui natura causam habet lucratiuā per supꝛadi⸗
cta.Et ideo ſm pꝛincipalē eius naturā iudicari debet.arg.l.si
quis nec causam.ff.si cer.peta. ¶ Philippus Decius.

¶ Regula.l.Semper in stipulationibus.

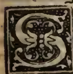

Semper in stipulationib⁹ ꝛ in ceteris ꝯtra
ctib⁹ id sequimur qd actū est:vñ si
nō appareat q̄d actū erit:consequens est vt id se⸗
quamur qd in regiōe in qua id actū est frequenta⸗
tur.Quid ergo si neqꝫ regionis mos appareat/qꝛ
varius fuit/ad id quod minimum est redigenda summa est.

1 Nota †ꝙ in cōtractib⁹ pꝛimo attēdit qd actū
est a partib⁹.ad idē tex.in.l.sed celsus.§.
si fundus.de cōtrahen.emp.vbi dꝛ ꝙ in contractu
a potius id qd actū est q̄ id qd dictū estᵃ sequi debet.
Et in cōtractib⁹ veritas rei potius q̄ scriptura ꝓspici dꝫ vt dꝛ
in.l.j.C.plus vale.qd agi.ꝛ in.l.iij.e.ti.vbi dꝛ nō qd scriptū est:
sed qd gestū est inspicit.Iustū est enī volūtates ꝯtrahentiū ma⸗
gis q̄ ꝟboꝝ ꝯceptionē inspicere vt dꝛ i.l.fi.in pn.
C.q̄ res pig.ob.pos.ad idē tex.in.l.i cōuētiōib⁹.
ff.de ver.sig.in.l.ꝓmittēdo.in pꝛin.ff.de iur.do.
2 ¶ Et ꝓdicta ꝓcedūt†qñ cōstat de volūtate ꝛ ap
paret qd actū estvt hic dicit.Sec⁹ si nō apparet
qꝛ tūc plus valet scriptura q̄ qd actū est.l.si alij.
in.ff.de vsufru.leg.q̄ tex.ita itelligit:vt declarat
Bar.post gl.in.l.in ambiguo.ff.de rebus dubijs.

a ¶ Dictū est. Quid in mr̄imo⸗nio. vide tex. et ibi no.i.c.tua nos.d spō.

3 ¶ †Et ratio est q: propositum in mente retentū nihil operatur. l. si repetendi. C. de condi. ob. cau. Et non sufficit testatorem ita voluisse nisi disponat. l. quidā cū filiū. vbi Bald. & Imo.
4 ff. de here. insti. ¶ Et est cōis doctrina q †recedit a verbis qn̄ aliter cōstat de mēte disponētis vt no. in. l. nō aliter. in prin. de leg. iij. & late tradit Bart. in. l. nō dubiū. col. ij. ver. secundū dubiū est. C. de legi. Bal. in. l. iurisgētium. §. pactoꝝ. ff. de pac. Ang. in consi. ij. premitto primo. col. ij. Aret. in consi. lxvj. viso puncto. col. j. in singu. Alex. in cōsil. cxvj. animaduersis statutis. col. iij. lib. ij. sic ergo si nō apparet q actū est: non est recedēdū a v̄bis & actū v̄r qđ ex verbis colligit: q: videt qđ habere volūtatē prout verba sonant. l. labeo. §. idem tubero. de supelle leg. & in. l. nepos pculo. de v̄b. sig. & id loquit q ex his que significant sensit. & ideo a verbis contractus nō est recedendū. l. si quis stipulatus sit stichū. de ver. obl. l. fideiussores magistratuū. ff. de fideiusso. q̄ iura ad hoc allega. Pau. de ca. in ꝯsi. ccxxvij. sup primo. & in ꝯsi. clxj. in presenti causa. ad idē tex. in. l. fi. C. cōia vtriusq iudi. vbi tenor stipulationis inspicitur. Et in stipulationib⁹ verba ex quibus obligatio orit inspiciēda sunt. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. in fi. ff. de v̄b. obl.
5 ¶ †Et ex loquela hominis eius animus iudicat: vt no. Bal. in l. sed & reprobari. in prin. ff. de excu. tuto. ¶ Et verba cōtract⁹ sunt forma cōtractus q̄ forma dat esse rei: vt no. Bal. in. l. quoties. col. ij. C. de suis & legit. & nullū est magis nostre mētis testimoniū q qualitas inspecta v̄boꝝ vt Bal. dicit in. c. j. de testi. cū si. vt tradit And. sicut in cōsi. lvj. li. ij. in ꝯsi. ix. col. pe. li. iij. in consi. xx. col. pe. eo. lib. iij. & in consi. xlij. col. iij. in eo. lib.
6 ¶ †Similiter actū v̄r etiā illud qđ tacite itelligit: vt no. Bar. hic. p. l. cū q̄d. ff. si cer. pe. vbi hoc pbat in his q̄ sunt de natura ꝯtractus: illud tn̄ nō v̄r ꝓprie ex cōuētione trahētiū. Sed potius ex prouisiōe legis: q: tex. ibi dicit agi intelligit & p cauto habet. & declarat p illū tex. Aret. i. l. iiij. §. catho. co. xiiij. de v̄. obl. facit qđ no. Bart. in. l. cū stipulat⁹. de v̄b. obli. cōcludit q obl. ad interesse q̄ tacite in obligatiōe facti intelligit nō dicit
7 ex dispositione hominis sed legis. ¶ †Itē actū v̄r illud qđ ex qualitate rei colligit: vt no. Bar. hic post gl. no. & ad idē glo. & ibi Bart. in. l. j. §. q̄ superficiē. ff. de supficiebus in v̄bo agēdo: q̄ dicit q ex qualitate pt̄ij colligit an fuerit vēditio vel locatio. & no. Bar. i. l. patron⁹. §. j. col. ij. de leg. iij. Pet. de an. in ꝯsi. cccciij. plurib⁹ rōnib⁹. co. ij. Alex. i ꝯsi. xxvj. cōsideratis v̄bis. li. iiij. & Are. in ꝯsil. vj. viso instrō visiōis. col. pe. Et qn̄ in fi. instrumēti d: actū in tali loco v̄bū illud actū rē ꝑfectā signifi-

cat. Pau. de cast. i ꝯsi. ccliij. ad p̃mũ q̃sitũ. Bal. in
8 l. qđ sine. C. de testa. ¶ † Scđo colligit hic q̃ i ꝯ
ctib⁹ si nõ apparet: qđ actũ sit s̃m supradicta re-
currit ad ꝯsuetudinẽ: videt tñ q̃ i p̃mis ꝯsuetu
do ipsi⁹ ꝯtrahẽtis ispiciat. l. vel vniuersoꝝ. ff. de
pig. actio. l. qui semisses. ff. de vsuris. τ in. l. here
des palam. §. si q̃d post. in fine: ibi ex consuetu-
dine patrisfamilias vel religionis. ff. de test. τ in
l. si seruus plurium. §. fin. de leg. j. ibi ante omnia
ipsi⁹ patrisfamilias cõsuetudo: deinde regiõis.
¶ Unde concessio facta ab ecclesia videtur fa-
cta s̃m consuetudinẽ ecclesie concedẽtis: vt no.
Alex. in cõsi. cxxiiij. consideratis his. co. ij. lib. v.
9 ¶ † Et ꝯsuetudo vltima attẽdit. l. mella. §. quid
ergo. de alimẽ. τ cib. leg. τ tradit Alex. in cõsi. v.
si vera sunt. col. fi. lib. v. ¶ Sed cessante cõsuetu-
dine contrahentis s̃m consuetudinem loci con-
tractus interpretatur: vt hic ď. ad idẽ text. in. l.
qđ si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edic. τ in. l. si
fund⁹. ff. de euic. in. l. si pri⁹. §. placuit. ff. de aqua
plu. arc. τ in. c. ceterũ. de dona. τ no. Bar. in. l. fin.
in prin. ff. de his q̃ in frau. cre. τ in. l. si ꝓcurator.
10 in princ. ff. de iur. fisc. ¶ Et ideo † doctor condu-
ctus videt cõductus s̃m consuetudinẽ studij: vt
no. Bar. i. l. nemo est q̃ nesciat. ff. ď duob. reis. Et
magistratus etiã vident creati s̃m ꝯsuetudinẽ:
vt no. Bar. in. l. magistratus. in princ. ff. ad muni.
11 ¶ † Et notari⁹ rogat⁹ videt vt apponat clausu-
a las cõsuetas[a] vt no. Bal. per illũ tex. in. l. fi. C. de
12 fideiusso. ¶ † Et gñaliter q̃libet dispositio reci-
pit dispositionẽ a cõsuetudine vt est dictũ Jnn.
in. c. olim. de ver. sig. τ sequit Abb. in. c. certifica
ri. de sepul. cũ si. vt late congerit Feli. in. c. cũ M.
col. iij. τ. iiij. de cõsti. ¶ Et prius Alex. in. l. hmõi.
in prin. de lega. j. τ in ꝯsi. xxvij. in cã τ lite. lib. ij. τ
in ꝯsi. cvij. ꝑ inuestigatiõe. col. pe. e. li. ij. τ in ꝯsi.
xxxvij. viso dicto instrumẽto. col. ij. li. j. C. τ And.
sicu. in. c. quo ad trãslationẽ. char. iij. de offi. leg.
τ in consi. v. col. pe. li. j. τ in consi. vij. colũ. ix. τ in
ꝯsi. xiiij. col. pe. in ꝯsi. xxxvij. col. v. in ꝯsi. lj. co. iij.
in. ij. li. Et adde tex. i. l. itẽ eoꝝ. §. decuriões. ibi:
s̃m cõsuetudinẽ locorũ. τ idẽ no. tradit Bar. in. l.

a ¶ Cõsuetas. Vide Pau. ď ca. in. l. j. ff. de iurisf. om. iud. τ latis. per Alexã. in. l. si finita. de dam. infec. Barba. in ꝯsil. ix. col. pe. in. iiij. vo. τ Jas. in. l. gallus. §. idem credendũ. de li. τ posth. τ do. Phili. in. c. cũ M. hic allegato. co. ij. in. v. no. Die. Chu.

paul'. la. l. in prin. ff. de solu. et no. Ang. in cōsi. lxxxv. ex themate. Bal. in. l. ita demū. §. fi. ff. de arbi. in. l. si certis annis. co. iij. vñ. credo aūt. col. fi. C. de pac. Ro. in ɔsi. xciiij. visis his. col. fi. et Ang. in cōsil. clxxxiiij. ex forma ꝑ serie. col. f. in fin. vbi allegat tex. nrm hic. et Bal. in cōsi. cxxxi. tres fuie. lib. f. Cuma. in cōsi. ij. proponit. col. ij. et Soci in consi. xciiij. prestantissimi. col. iij.

13 ¶ Et ex predictis infertur q† clausula codicillaris videatur apposita de volūtate testatoris ex quo cōsuetū est qđ apponat cōtra Bar. in. l. f. in vs. q. ff. de iur. cōdi. Ita and. sicu. cōclu dit in. d. c. quo ad translationem. de offi. deleg. et Alex. in ɔsi. f. col. ix. in prin. lib. v. et facit qđ no. Bal. in. l. f. col. fi. ff. so. mat. in

14 vñ. Sed ponam' cōtrahentes. vbi dicit q† notarius potest in instrumēto dotis apponere hypothecā: de qua cōtrahētes nihil dixerunt: q2 videtur rogatus vt apponat clausulas que

15 sunt de natura contractus. ¶ Et pari ratione videt q† pena apponi possit in contractu: q2 consuetū est q pro obseruatione contractus pena apponatur. ¶ Cōtrarium tamen decidit Bal. in. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. de iureiur. in pn. in versi. non tamen presumā penam. vbi dicit q pena non presumitur etiam sub dictione et cetera; quia non est vniformis. et Soci. sequitur in. l. gallus. §. item credendum. co. ij. de libe. et posth. Adde q contrarium Ang. dicit in. l. ij. ff. de iuris. om. iudi. in prin. vñ. potest et aliter exēplificari. vbi inquit q ille q̄ habet potestatē vēdēdi bona fiscalia potest apponere omnia pacta penalia secūdū mores regionis. et idē Abb. dicit in. c. ij. de pca. vbi loquitur in mādato ad pacē faciendam. Et hoc potest procedere quando esset cōsuetudo vniformis circa penā.

16 ¶ Et pari ratione† iuramentum videt q ratione consuetudinis apponi possit in contractu. ¶ Sed nō est verū: q2 iuramētum requirit formalitatem verborum et specificā expressionē: vt no Abb. post Anto. de but. in. c. pe. de iureiur. et prosequitur Soci. in. d. §. idem credendum. ¶ Et pari ratione idem videt q ratione cōsuetudinis in ɔtractu vēditionis apponi possit cōstitutū. Sed cōtrarium in hoc Alex. cōcludit in cōsi. xxviij. viso et prehabito. li. ij. ¶ Et in effectu videtur q supradicta intelligant in his que sunt de natura cōtractus: secus videtur in alijs: vt no. Alex. in consi. prealle. vnde in substantialibus nō fit supplementū a cōsuetudine: vt not. Jo. and. in tit. de instru. edi. §. instrumentū. co. iij. ver. q si a cōtractibus. et Ange.

17 in. l. licet. C. locati. ¶ Et vlterius notādū est† q illa facultas extendendi cōtractū ꝯm cōsuetudinē loci habet locū in notario qui rogatus fuit. Secus est in eo cui alterius rogatus cō-

mittunt: q2 ille nihil pôt exprimere nec declarare: cũ officiũ ei⁹ sit trãscribere & nõ addere nec interpretari: vt no. Bal. dicit in rub. C. de fi. inst. in col. vj. in ver. quarto querit. Qd tñ videt procedere sine dubio: q2 ista interpretatio q̃ fundat in ꝯsuetudine nõ adheret ꝑsone notarij q̃ rogatus fuit: & ideo videt ꝙ etiã per aliũ notariũ fieri
a possit[a] ex eo qd no. Bar. in. l. argẽtari⁹. in ꝑn. ff. de edẽ. & Alex. ibi spẽliter hoc dicit. ¶ Ulti. no tãdũ ẽ ad. ff. dicta ꝙ ista ꝯsuetudo interꝑtatiue nõ req̃rit qd scripta sit: vt no. Are. in ꝯsi. xj. ꝑcedẽdũ. & in. d. c. cũ. M. vbi alle. Ant. de but. q̃ hoc dicit in. c. fi. de ꝯsue. in. v. charta. in ver. ex his dicit Nico. de mata. Et idẽ Alex. in ꝯsi. cvij. pro investigatione. col. pe. l. ij. finis. Philip. Decius.

a ¶ Fieri possit. Uide latissime p do. Bar. in ꝯs. ix. in pen. col. in. iiij. vol. & Ias. in. l. gall⁹. §. idẽ credendũ. de lib. & post. Hie. Chu.

¶ Regula. l. Nihil tam naturale.

NIhil tam naturale est q̃ eodẽ genere quodq3 dissoluere qd colligatum est. Ideoq3 verboꝝ obligatio verbis tollit. nudi cõsensus obligatio cõtrario consensu dissoluit.

b ISta regula etiã habet in. c. f. ex eo. tit. vbi dr: qd ois res[b] ꝑ quascũq3 causas nascit ꝑ easdẽ dissoluitur. facit tex. in. §. fi. insti. q̃. mo. tol. obli. & in. l. j. C. q̃n liceat ab empt. discedere. & in
1 l. prout quisq3. ff. de sol. ¶ Et ideo † cuius cõsensus in ꝯhẽdo requirit eiusdẽ etiã in dissoluẽdo interuenire d3. aut. ꝯ si filij. C. de repu. in fi. & ibi
2 Bar. ¶ † Et quot testes requirunt in ꝓbãdo testamẽtũ pariter tot req̃runt in reuocatione testamẽti: vt no. ꝑ gl. in. l. cũ ꝓponeret. de le. ij. vnde si ex forma statuti legatũ pôt ꝓbari duobus testibus: eodẽ mõ reuocatio legati poterit duobus testib⁹ ꝓbari: vt no. Bal. in. l. fi. co. fi. ℣. ex b̃ infero. C. de fideic. & sicut collatio beneficij pôt ꝓbari testibus: pariter renũtiatio beneficij testib⁹ ꝓbari poterit: vt no. Bal. in. l. ij. in fi. de re
3 stitu. spo. ¶ † Et si solutio debiti non pôt ꝓbari nisi ꝑ instrumentũ ex forma statuti pariter idẽ erit in ꝯrio videlicet in debito qd nõ poterit testibus ꝓbari fm̃ Pe. de anc. in ꝯsi. ccclj. in q̃õne.

b ¶ Res. Uide Ias. in. l. quem admodu3. de acquir. poss. in. ij. no. & Bar. in. l. actor. ff. rem ratã ha. pe. col. & Iaso. l. f. C. q̃n non pe. partes col. v. ver. quinto nota &c. Hie. Chu.

¶ Et si cõtractus est bonefidei pariter & distractus erit bonefidei.l.ab emptiõe.vbi Bart.ff.de
4 pact. Et sicut † hodie pacto nudo donatio fieri potest.l.si q̃s argẽtũ.C.de dona.sic etiã nudo pacto resolui pt:vt no.p gl.& doc.i.d.l.ab emptiõe.

¶ Et sicut pign⁹ solo ɔsensu ɔ̃hitur.l.j.ff.de pig. act.ita etiã solo cõsensu resoluit.l.pe.C.de pig. not.per glos.in.l.si tibi.§.de pignore.ff.de pact.

¶ Et si tenuta data fuit de facto parte nõ citata pariter nõ citata parte pt reuocari: vt no. Bar. in.l.si pacto quo penã.C.de pac.facit qd no.per glo.in.l.minor.in ver.seius.ff.de euic.cũ simi.vt tradit Alex.in.d.l.si pacto quo penã.in vlt.not.

5 ¶ † Et oia supradicta pcedũt qñ in conficiendo actũ de necessitate aliqd requirit[a].nã tunc etiã in reuocatiõe illud adhiberi dz. Secus si vltra necessitatẽ ex abũdãti aliqua solẽnitas adhibita sit:qz tũc illa solẽnitas nõ est necessaria i reuocatione:vt no.declarat Bar.in.l.heredes palam.§.si q̃s post.ff.de testa.vbi inq̃t/ꝙ dñ ibi dr ꝙ in mutatione testamẽti oia ex integro facienda sunt intelligitur oia q̃ de necessitate fieri debuerint. q̃d enĩ si in pmo testamẽto fuerũt decẽ testes:nã satis erit reuocare testm̃ corã septem. Et ideo cõsuluit Pau.de cast.in ɔsi.cclxij.dubiũ
6 facit in suprascripto puncto ꝙ † primũ testm̃ ad pias causas factũ corã septẽ testibus tollat per scdm factũ corã duob⁹ testib⁹. Et sequit Alex.in l.hac cõsultissima.§.si q̃s ãnt.col.fi.per.l.ij.ff.de iniust.rup.test. Et idẽ Alex.cõcludit in ɔsi.cxlvj. viso themate.col.fi.lib.ij.qz nõ sunt in cõsideratione q̃ abundant.l.iij.C.de testa.& idẽ Alexã.in consi.cvj.viso & diligẽter considerato themate. colũ.ij.ver.quinto adduco qd dicit dñs Anto.in iiij.lib.& idẽ Andr.sicu.in ɔsi.xliij.col.iiij.lib.iij.

7 ¶ † Itẽ ista regula nõ hz locũ in spũalibus q̃ facili⁹ ɔstruunt ꝙ destruant.& dicit tex.in.c.inter corporalia.in prin.de trãsla.pla.vñ vt ibi dr solus eps honorẽ dare potest:sol⁹ auferre nõ pot.

8 ¶ † Et ideo matrimoniũ facilius ɔ̃hit ꝙ dissoluat:vt dicit tex.in.l.ɔsensu.in prin.C.de repud. nã solo ɔsensu ɔ̃hit.c.cũ locũ.de spon.c.sufficit.

a ¶ Requiritur. Vid. Jaso. post Baldum & Modern. in.l.siue apud acta.C.de trãsactionib⁹.colum.ij.& eũdẽ post Bar.in.l.si vnus.§.pactus.viij.col.ff.de pac. et in.l.more.de acq. hered.& in l.qd iussit.col.iij.vsi.secũdo pncipaliter nota.de re iudi. Hierony.chu.

xxvij.q.ij.cū ſi.vt.§.dictū fuit in reg.nuptias.§. eo.et tū ſolo cōſenſu diſſolui non pōt imo nullo modo: q2 quos deus cōiunxit homo nō ſeparet. c.ij.de trāſla.pla.c.an qd.xxiiij.q.ij.z in.c.ex pte. de cōuer.cōiu.¶ Et idē eſt in baptiſmo z in ordi ne vt no.p glo.in.c.ſ.de reg.iur.q2 in iſtis in qb⁹ imprimit caracter ſpūalis p̄rius act⁹ pprie inter uenire nō pt vt Abb.dicit in.d.c.ſ.ſicut in vir ginitate q̄ ſemel amiſſa recuperari nō pōt: vt di ctū eſt.§.in regu.verū.§.eo. Philip.Decius.

¶ Regula.l.Culpa eſt.

Culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe nō pertinenti.

Similis regula habet eo.tit. in.vſ.in regula nō eſt culpa[a].Et exēplificari pōt in aſſeſſore qui videt aſſerere ſe peritū: ideo pter imperitiā tenetur.l.ij.§.qd quiſq iuris. ¶ Et pari ratione medico imperitia imputat.l. illicitas.§.ſicuti.ff.de offi.pſi. Delinquit enī q̄s officiū alterius vſurpādo.c.tua nos.de homici. Ideo debet q̄s abſtinere ab officio cuius ſe ido neum nō eſſe cognoſcit.c.nō punienda.§.fi.ſ.q.ſ. et facit tex.in.l.doli mali.§.fi.§.de noua.vbi q̄s nō d3 eſſe curioſus de reb⁹ alienis.¶ Et vn⁹ offi cialis nō d3 ſe de offic.alterius intromittere.vt not.Bart.p illū tex.in.l.in puincijs.C.de nume. actua.cartul.li.xij.z no.Bald.in.l.repetita.C.de epiſ.z cle.cū ſi.vt tradit And.ſicu.in pſi.xlv.col. iij.li.iij.¶ Et verbū illud ad ſe nō pertinēti tollit cōtraria de quib⁹ gl.opponit: q2 verbū ptinere latā h3 ſignificationē.l.vbū ptinere.de ver.ſig. ¶ Unde illud qd q̄s facit tanq negotiox geſtor vel pcurator vel intuitu pietatis d2 ad eū ptine re: q2 facultas ſibi dat a iure: ideo ptinet ratiōe officij vt in tutore z pcuratore: z ratione amici tie vt in eū q̄ alterius negotia gerit: vel rōne hu manitatis.l.nō tm̄.ff.de app.Nā hoiem affici be neficio hois intereſt.l.ſeru⁹ ea lege.§.de ſer.ex por.z no.p Dy.in.d.regu.non eſt ſine culpa.z ibi pſequit an q̄s teneat aliū defendere. de quo di xi in.c.ſ.de off.deleg.finis. Philippus Decius.

a ¶ Culpa. vbi videas plura exēpla p Dy.z latiſſi.per eius addi. et per Jo. an.in mer. vbi ponit q.an teſtis qui non iurat⁹ ſe immiſcuit ferēdo teſtimonium.z falſum dixit ſi teneat pena falſi.quas etiā refert hic Albe.

¶ Regula. l. Nemo qui condemnare.

Nemo qui cōdemnare non potest absoluere potest.

1 Noto regulā negatiuā † q̄ q̄ non potest cōdēnare nō potest absoluere: ⁊ isto modo arguit iurisconsultus in. l. solēt. in prin. ff. de offi. procōsul. ⁊ lega. Et ibi Bal. in. ij. nota. dicit q̄ qui nō potest cōdēnare cōdemnādo non potest absoluere absoluendo. Et a cōtrario sensu q̄ potest cōdemnare potest absoluere vt dicit in. l. qui condemnare. ff. de re iudi. ¶ 2 † Et regula nostra hic bene procedit qñ q̄s nō potest cōdēnare ex defectu iurisdictionis. Secus si nō possit cōdemnare ex priuilegio persone/quia tunc absoluere pōt. l. quoties. C. vbi senato. vel clarissi. et Bal. ibi rōnē adducit: q: priuilegiū nō d3 nocere priuilegiato. ¶ 3 Secūdo † fallit in materia a correctoria[a]: q: si tollit potestas cōdēnādi nō videtur adempta potestas absoluendi. glo. no. in cle. s. in ff. contra eos. de here. quā ibi Cardi. Imo. ⁊ Abb. sequunt. l3 Soci. ⁊ Are. i rub. de acq. pos. videant illā ipugnare. ¶ D3 pro illa facit/q: absolutio fauorabilior est. l. fauorabiliores. ff. eo. l. cū arrianus. ff. de act. ⁊ obli. ¶ Unde l3 tollat potestas cōdēnādi nō videt eadē ratio q̄ tollat potestas absoluēdi. Et ad hoc facit q: l3 absens nō possit cōdēnari. l. absentē. ff. de penis. l. absentē. C. de accu. Si tñ de innocētia cōstet absens absolui pōt: q: officiū iudicis magis exuberat in absoluēdo: vt no. Anto. de bu. post Jo. and. in. c. veniēs. de accusa. ⁊ Bar. Ueroñ. in cōsi. xlj. incip. 4 licet inuitus. col. fi. ¶ Et pari rōne videmus † q̄ ille qui h3 potestatē absoluēdi ex priuilegio nō habet potestatē cōdēnādi: vt no. Jo. and. in. c. canonica. de sen. excōi. Domini. in. d. c. cū inferior. b xxj. dist. Feli.[b] in. c. nō potest. in prin. de re iudi. ¶ Et scōm superi⁹ dicta regula hic declarat: q: dū hic d3 q̄ q̄ nō pōt cōdēnare nō potest absoluere procedit vbi sit eadē ratio: put est qñ est defectus iurisdictionis; q: tūc qua rōne nō pōt con-

a ¶ Correctoria. Uide latissime Jaso. i l. qui condēnare. de re iudi. in prin. ij. col. versicu. vltra scribētes ⁊c. ⁊ in prin. l. vbi ponit plura exēpla ad regulā nostram.

b ¶ Felinus. Quē vide vbi ponit tres fallentias ad regulā nostram.

demnare ex defectu iurisdictionis pari ratione nō potest absoluere:q2 absoluere & condēnare sunt in eadē specie iurisdictionis:vt no.Bal.in.l.imperiū.col.iij.vsi.circa tertiū pūctū.ff.de iurisdi.om.iudi.alle.tex.in.l.solēt.Et ideo pscripta potestate absoluēdi est prescripta potestas cōdemnandi fm Inn.in.c.dilecto.de offic.archi.sequit Bal.in.l.imperiū.col.iiij.vo.circa vltimū.q2 sunt eiusdē speciei:vt dictū est.¶ Secus vbi potestas cōdēnādi tollitur in priuilegiū & potestas absoluendi datur in priuilegiū:q2 tūc non est eadē ratio q sicut potest absoluere q possit cōdemnare:vel si nō potest cōdemnare nō potest absoluere:q2 priuilegiū noceret priuilegiato:vt dicit Bal.in.d.l.quoties.Et q2 inducta in fauorē resultarēt in odiū cōtra.l.qd fauore.C.de legi.¶ Et ideo in casu gl.in.d.cle.j.de hereti.considerandum est q dū ibi dicit in tex.q tollit potestas condemnādi gl.dicit q remanet potestas absoluendi:q2 nō mutat ibi eps q habebat potestatē cōdemnādi.i.soluēdi.¶ Si ergo tollit ptās condēnādi remanet potestas absoluendi:q2 illa potestas cōdēnādi,q tollit respicit fauorē rei vt cōdēnari nō possit:vñ nō extēdit vt absolui nō possit:q2 non est eadē ratio.Et tali casu glo.bñ dicit.¶ Si vo ibi sublata esset potestas absoluēdi/an remaneret potestas condemnādi? gl.ibi sentit q sic attenta ratione sua/q2 mutatio fuit limitata.¶ Et hoc nō videt verū/q2 si tollit potestas absoluēdi:videt tolli potestas condemnādi:q2 eadē ratio videt in vtroq per supradicta.¶ Et isto casu potest saluari opi.Pet.de anch.qui tenet contra illam glos.in.d.clemen.j.et Areti.Et Soci.in rubri.de acquir.pos. Philippus Decius Pisis.

¶ Regula.l.Sicuti pena.

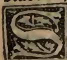

Sicuti pena ex delicto defuncti heres teneri non debet:ita nec lucrū facere si quid ex ea re ad eū peruenisset.

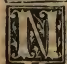

1 Nota q sicut†heres nō obligat ad penā ex delicto defuncti.ita pariter ex delicto defūcti lucrari nō debet:& ideo tenet de eo qd ad eū peruenit vt hic & in.l.in heredes.ff.de calum.et in.l.heredem.ff.de dolo.cum simi.allega.in glos.hic.et ad idem tex.in l.quod diximus.§.fina.in.l.quod autē.ff.qd met.cau.in.l.j.§.fi.ff.de vi & vi arma.in.l.vi pulsos.C.vñ vi.l.iij.§.ex re furtiua.ff.de pec.in.l.si cū exceptione.§.pedius.cum simi.ibi in gloss.
2 alleg.ff.qd met.cau.¶ Similiter est in pupillo†qui sicut non obligat absq autoritate tutoris ita pariter lucrari nō debet vnde tenetur de eo qd ad eū peruenit.l.ij.§.si seru⁹.ff.de tri,

buto.l.f.§.f.ff.de aut. tu.l.fi.C.de vsuca.pro emptore.et in.§.finaute.insti.quibus alienare licet.

3 ¶ Idem est † in ecclesia q̄ tenet in eo in quo fit locupletior: vt no.per gl.et Bar.in aut.q̄ res.C.de sac.san.ec.Bal.in.l.iubemus.§.sane.in princ.de sac.san.eccl.in.l.si prediū.in prin. C.de pred.mi. Abb.in.c.si q̄s presbyterorū.in fi.de reb.eccl.nō alie.Alex.in ɔsi.iiij.viso pcessu.col.f.in fi.li.iiij. And.sic.in ɔsi.xl.co.x.li.f.¶ Idē est in bonefidei

4 possessore † q̄ non tenet ad estimationē dāni: sed dūtaxat in eo quo fit locupletior.l.itē veniūt.§.eos aūt.l.sed et si lege.§.ɔsuluit.ff.de pet.here.et facit tex.in.l.idēq3.§.si mādauero.ff.mādati.vbi q̄s nō d3 lucrari ex actu p q̄ ad dānū noluit obligari.Et in nota.q.tradit Bar.in.l.q2 poterat.ff.ad tre.vbi in fi.ɔcludit q3 socius nō d3 aliq̄d lucrari ex negotio p q̄ noluit ad periculū teneri.cū si.vt tradit Alex.in vlti.no.Et Ang.are.in.§.illud.in fi.inst.p socio.adde tñ q3 qñq3 q̄s lucrat ex actu p q̄ de dāno nō tenet: vt est tex.in.l.si negotia.ff.d neg.ge.et illud ɔtingit pp culpā eius q̄ negotia insolita aggredit vt ibi habet.Et ad.ff.dicta faciūt q̄ dicta sunt in.l.fm naturā.ff.eo.tit.

¶ Regula.l. In omnibus causis.

In omnibus causis p facto

accipit in quo q̄s alij phorrescit quominus faciat.

Nota q3 † p facto hr̄ illd q̄d factū nō fuit pp metū.ad idē tex.i l.pp̄ter me.iud.nō ap.Et no.p gl.hic.et adde tex.in.c.fi.de ap.Et ad declarationē istius regule pmo vidēdū est qualis metus req̄rat.¶ Scdo qualr metus pbet.¶ Tertio an ɔtestatio necessaria sit et qualiter fieri debeat.¶ Quarto qñ metus purgari videat. ¶ † Circa

2 primū metus d3 esse iustus: vt d2 in.c.fi.de app.et nō intelligit iustus: ita q3 iuste inferat q2 p tali metu iuste illato q̄s ɔqueri nō pōt.l.si mulier.in pn.vbi Bar.ff.q3 met.cau.no.p gl.in.l.q̄ aliena.§.fi.in ver.nō fieri.in fi.C.de acq.her.cū si.vt tradit Alex.post Pau.de ca.in.l.cū aliquis.C.de iur.delib.et dixi.i.d.c.fi.de app.Sed iustus[a] me-

[a] ¶ Iustus. Adde q3 iustus metus dicit q̄ ex factis et nō ex verbis infert. Bal. in.l.metū. per illum tex.q3 metus causa. sed tu vid Bar.et Angel.in.l.ad inuidiā.C. q3 me.cau. vbi dicunt q3 etiā ex verbis infertur iustus metus et per cañ. in.c. causam matrimonij. de offic.dele. Die.Chu.

a ¶ Muliere. Adde Rom. in sing. ccxxvi. inci. tu scis. & Jas. l. in-
positas. de transact.

b ¶ Timoris. Adde qđ iustus metus dicit̄ ex iniuria illata meo

tus intelligitur ꝙ sit probabilis & non vanus: vt
Abb. dicit post Jo. and. in. d. c. fi. q2 vani timoris
nulla est excusatio vt in reg. vani timoris. li. eo. &
in. l. metū autem. ff. ꝙ met. cau. Et ideo requirit̄
metus mortis vel cruciatus corporis. l. cōtinet.
ff. quod met. cau. l. interpositas. C. de transact.
¶ Et generaliter debet esse talis metus q̄ cadat
in constantem virū. c. cū dilectus. ꝙ met. cau. in
c. veniens. & in. c. consultationi. de spon. Et licet
tex. in. l. metū aūt. dicat de homine constantissi-
mo illud superlatiuū pro positiuo ponit̄ vt not.
Abb. in. c. cū dilectus. in. ij. no. ¶ Et aduertendū
est in iuribus preallegatis quasi esset homo qui
etiā ex leui metu terreret̄ licet nō caderet in cō-
stantē virū: videt̄ tū ꝙ inspecta qualitate perso
ne deberet excusari. arg. l. plenū. §. equitij. ff. de
vsu. & habi. Et ad hoc facit glo. no. in. c. qđ locū.
3 de spōsa. q̄. dicit ꝙ † minor metus considerat̄ in
a muliere[a] q̄ in masculo. Et sic videtur ꝙ metus
debeat cōsiderari ſm cōditionē persone. Et no.
hoc Inn. in. d. c. cū dilectus. col. pe. ver. aduerte
tamen. & facit quod no. per glo. in. l. f. C. vnde vi.
¶ Non obstant iura. ff. alleg. in quibus conside-
rat̄ metus q̄ cadat in constantē virū: q2 locū ha-
bet quantū ad probationē & ad fundandū inten
tionē eius q̄ allegauit metū q2 ex leui metu q̄s
excusari nō videt̄ nec coactus presumit̄. l. nō est
verisimile in prin. ff. qđ met. cau. Sed tū q̄n con-
staret aliquē fecisse vel non fecisse aliquid pro-
pter metū etiā leuem idē esset dicendū propter
qualitatē persone: q2 eadem ratio videtur: vt. ff.
dictū est de muliere & dixi. in. d. c. fin. ꝙ met. cau.
4 ¶ Et ex predictis infert̄ ꝙ preceptū † regis sit iu
b sta causa timoris[b] vt no. per glo. in. c. cōuenior.
in verbo morere. xxiij. q. viij. ¶ Contrariū tenet
gl. per illū tex. in. c. fi. in verbo metu regio. q̄ cle.
vel voucētes. Et cōclusio breuiter est ꝙ si prece-
ptū cominatoriū sit/iustū metū iducat q̄n saltem

domestico ita Car. in cle. s. de ex ces. pla. & met' mort' & iust'. l. si q̄s. §. pe. ad leg. aq̄. met' iust' infert̄ et ex vultu superioris. ale. i. l. s. ꝙ me. cā. & not. ꝙ iust' met' excusat si- ue seq̄t ei' effect' si- ue nō. ale. cs. xlv. iiij. vol. vbi et dicit ꝙ me t' violētie ē iust' me- t'. ē et me- t' iust' vbi est iusta su spicio. bal. i. l. fi. i. f. co. de iu. deli. Itē et q̄n pp se male tractat̄ cō sanguinei. Fe. c. eccle sia. s. Ma- rie. đ ↄsti. v. xiij. q ro- ssie. Chu.

a ¶ Officiali. Vide Bal. in sua margarita. in ver. ap. in ver. xlvi.
b ¶ Et presumptionib⁹. Adde Bal. in l. interpositas. C. de trāsact. Ang. in l. f. §. q̄ onerande. ff. qua. re. act. nō. probat etiā p̄bādo potētiā & malā consuetudinē alicuius. Bart. in l. f. §. qđ vi aut clā. Ab. c. fi. de ap. met⁹ p̄bat p duos testes ita Bal. in l. nřam. C. de testib⁹. & vide Jas. in l. interpositas. C. de trāsac. vbi ponit reqsita ad probationē metus. Hie. Chu.
c ¶ Bal. Et idem Bal. in c. itē sacramēta. ꝺ pa. iu. fir.
d ¶ Testib⁹. Adde Jas. in l. interpositas. ꝺ transac. in ver. itē nota. vbi limitat hāc doctrinā prout hic D. Phi. De.

est solitus seuire ꝯ inobediētes: vt not. Ab. post
Jo. an. in d. c. fi. q̄ cler. vel vouētes. cū si. vt tradit
Alex. in ꝯsi. xvi. pōderatis narratis in themate.
col. pe. li. iij. & Pe. de anc. in ꝯsi. cccx. al's. ccc. visa
s. dicta facti narratione. vbi loqͣt de p̄cepto dn̄i
Otto. q̄ erat dn̄s Parme. & Ang. in ꝯsi. ccxv. thema tale ppositū est. col. fi. & Do. in ꝯsi. xv. sup pri
5 mo dubio in scđo dubio. ¶ Sic etiā † in officia
li[a] preceptū cōminatoriū iustū metū inducit sal
tē qñ cōsueuit facere illud qđ dicit: vt no. Bar. l.
metū. C. qđ me. cau. in l. de pupillo. §. si qs ipsi p̄
tori. co. ij. ver. q̄nto q̄ro. s. de ope. no. nun. in l. iij.
s. ex q̄. cau. maio. Abb. post alios in d. c. fi. de ap.
Eodē modo preceptū penale ciuitatis iustū me
tū facit: vt no. Bar. in l. creditor. in fin. s. de solu.
Bal. in l. falsus. in fi. C. de furtis. in l. omnē. in fi.
C. ad tertu. Ab. in ꝯsi. lx. qm̄ satis. co. ij. li. f. And.
sicu. in ꝯsi. xlij. col. iij. li. f. ¶ Et ad supradicta no
6 tandū est † q timor excōicationis iustū metū fa
cit: vt no. p glo. in c. cū olim. el. iij. in gl. fi. de rest.
spo. & late tradit And. sicu. in ꝯsi. xxx. bene enim
7 cūcta gerunt. li. iij. ¶ † Venio ad scđm qualiter
metus p̄bet. Et ex supradictis aliqualiter colli
git. Et gn̄aliter cōcludēdū est qđ pbat ex indi
cijs & p̄sumptionib⁹[b]. Et ideo totū hoc arbitrio
iudicis relinq̄t: vt no. Bal. in l. si qs nec genus.
C. de epis. & cle. ver. adde tn̄ vnū. & idē Bal. in ꝯsi.
xxvi. pūctus. lib. iij. Pe. de anc. in ꝯsi. cccx. s. alle.
Bar. in l. de pupillo. §. si qs ipsi p̄tori. i. viij. q. s.
de ope. no. nū. Ale. in ꝯsi. xlviij. qm̄ p excellētissi
mū. li. iiij. Et q sit verū q sit arbitrio iudicis p
bat in l. iij. s. ex q̄. cau. ma. ibi: huius rei inq̄sitio
iudicis est no. p gl. Jn. & doct. in c. cū dilectus. in
x̄bo mortis quos metus cā. & Bal. post gl. i. l. in
terpositas. in x̄. ciuitatū. C. de trāsa. & idē Bal.[c]
i. l. ij. C. de his q̄ pp met. iu. nō ap. & in ꝯsi. ccclxiij.
8 q3 q̄stio. lib. iij. ¶ Et in ista pbatione metus no
tandū est † q plus credit duobus testibus[d] de
ponētibus

ponētibus de metu ⁊ violentia ꝙ centū deponētibus de libe-
ra volūtate: vt no. dicit Inno. in. c. super hoc. col. j. de renū. se
quit͡ Bal. in consil. schismatis. col. vij. in. l. obseruare. §. profi-
cisci. in. xiij. q. ß. de offic. procon. ⁊ lega. Ang. in. l. j. in fi. ß. quod
metus causa. in. l. si quis a se fundum. C. vnde vi. ⁊ Abb. in. c. j.
quod metus causa. vbi ratione adducit: q2 deponentes de me
tu attestant͡ de minis vel tormētis ⁊ similibus que sensu cor-
poris percipiunt͡. Sed alij deponūt simpliciter de voluntate
secreta. Et fuit ista ratio Innoc. in. d. c. super hoc. ⁊ idē tradit
Alex. in consi. clvj. viso processu. in prin. lib. v. ⁊ Andr. sicul. in
consi. lv. col. j. lib. j. ⁊ in consi. lxj. col. v. eod. lib. j. ⁊ in consi. lxx.
col. vj. lib. ij. ⁊ ista conclusio procedit nisi alia presumptio sit
in contrarium: vt not. Ang. in. l. fi. ß. quod metus causa. Et hoc
potest exēplificari quando actus esset factus in presentia iu-
dicis: quo casu metus non presumitur: vt not. Bar. ⁊ doc. in. l.
transactiones. C. de trāsac. Idem Bar. in. l. j. de predijs curia.
lib. x. Et ex hac ratione inferēdum videt͡ ꝙ data paritate ter-
minorū nō sit differentia: q2 pariter videt͡ credendū testibus
deponentibus de libera voluntate sicut de metu: cum enim
vtroqꝫ casu agatur de probando voluntatem alterius que no
bis occulta est: de illa precise nō possunt testes deponere: sed
in probādo metum arguit͡ ex medijs extrinsecis: puta ex cru-
ciatu vel minis que bene cadunt in sensum testium. Et idē vi-
detur dicendum in probando media ex quibus libera volun-
tas arguitur: puta ꝙ factum sit in presentia iudicis. Nam pa
ri modo testes de hoc deponere possunt: ideo ceteris parib⁹
nō videtur differentia. ⁊ hoc tenet do. Signoro de Mediola.
9 in consi. lxxiiij. in questione vertēte. in fi. ⁊ in simili facit: † q2
plus creditur duobus testibus affirmantibus ꝙ pluribus ne
gantibus: vt per glo. in l. diem proferre. §. si plures. ß. de arb.
Nam hoc intelligitur quando deponunt super negatiuā sim-
pliciter que improbabilis est. c. quoniam contra. de proba. c.
bone. de elec. Secus si negatiua coartata sit loco ⁊ tempore: et
q2 tunc ita negantibus sicut affirmantibus: vt declarat Bar.
in. l. actor. col. antepe. versi. item ex delictis. C. de prob. ¶ Ul-
timo notandum est ꝙ metus in vno casu per solum iuramen-
tum probari potest: vt habetur in. c. statutum. §. cum vero. de
10 rescrip. in. vj. ¶ † Tertio queritur an requiratur protestatio.
glo. hic concludit ꝙ sic. idem glo. in. c. fi. de appel. l. ij. C. de his
qui propter met. iud. non app. ⁊ per illuꝫ tex. in. d. c. fi. vt enim
appareat stetisse per iudicē ⁊ nō per partem ꝓtestatio vtilis
est ⁊ necessaria; vt Bal. dicit in. l. properandum. §. sin autem.

versi. querit hic glo. C. de iud. et no. glo. in c. cupiētes. §. q si p viginti. in ver. pposite. de elec. in vi. quā no. ibi Domi. dicens q impeditus facere actū in termino statuto non excusat nisi ptestet. Et p hoc dicit ibi Joan. de imol. put Domi. refert se obtinuisse in quadā causa appellationis / in qua non poterat haberi copia iudicis pars que pmisit labi tēpus absq ptestatione p illa negligentia in nō ptestando succubuit: et sequit Alex. in d. §. sin autē vtraq. et in l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. col. iiij. ff. de ope. no. nū. et in cōsi. clxiij. al's. clxiiij. viso pcessu causarū. col. fi. li. ij. ¶ Sed tū vt dixi in d. c. fi. de app. aduertendū est: q: generaliter videt q tali casu ptestatio nō sit pcise necessaria: q: sicut in alijs casibus sufficit pbare metum simpliciter / ita in casu isto videt q excusatus sit iste q nō appellauit dūmodo met9 pbet. Bene verū est q pbatio metus ex tali ptestatiōe coadiuuat: vt dicit Jo. and. in d. c. fi. de ap. p. c. s. qd met. cā. Nā nō psumit stare p iudicē nisi pbet: vt no. Bar. in l. dāni infecti. §. sabini. in fi. ff. de dāno infec. Et q ptestatio nō sit necessaria expsse sentit Bar. i. l. ij. §. qd dixim9. ff. si qs caut. dū inqt hoc esse de psuetudine. et ibi expsse hoc dicit Alex. et idē Pau. de cast. in psi. xxj. in cā desertionis. col. antepe. ver. nec obstare videt. Et idē Are. in ps. clxiij. verū est q comic9. col. iij. Abb. post Inn. in c. ex trāsmissa. de pscri. et in c. s. qd met. cā. in glo. et idē Alex. in l. q aliena. §. fi. col. iij. de acqr. here. et est gl. i. s. qd met. cā. et in c. notari9. xxxj. q. ij. et ista allegaui in d. c. fi. qd met. cā. q postea Jas. peculiari more suo vsurpauit in d. l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. vbi ipse in vltima eius etate scripsit et pri9 stabāt scripta mea de app. Nō obst. iura q vident ptestationē reqrere. d. l. ij. C. de his q pper met. et i. d. c. fi. de ap. et in simili in l. ij. ff. de nau. fen. in l. fi. de lege pmis. q: in illis casib9 videt q sola ptestatiōe met9 pbet: q: illa iura nihil aliud vident reqrere / et si nō esset facta ptestatio nō negāt illa iura qn pbato metu absq ptestatiōe qs excuset. ¶ Et
11 notandū est† q talis ptestatio si clādestine facta sit pdest. vt est tex. i. c. s. qd met. cā. Et hoc pcedit respectu ei9 q infert metū corā quo qs nō audet ptestari: vt no. Abb. ibi in gl. in d. c. s. et in c. cū. M. col. v. de pst. Bar. in l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. in xj. q. de no. op. nun. Bal. in l. si repetēdi in fi. C. de pdi. ob cau. Sec9 est in pudiciū tertij: q: ptestatio clandestina / et illi tertio nō piudicat: vt no. Bar. in l. q aliena. §. celsus. in fi. ff. de acq. her. et Bal. in l. clari. in fi. C. de fideic. et in no. q. tradit alex. in psi. xvj. pōderatis narratis. col. pe. li. iij. vbi pcludit q ptestatio clādestina facta a prono de nō psentando aliū: et q sibi

presentaret & faceret p metũ talis protestatio nõ nocet neq preiudicat illi q postea presentatus fuit vt latius ipse ibi pro
12 sequit. ¶ †In quarto dubio breuiter cõsiderãdũ est q metus purget ex libera voluntate que postea expresse vel ex aliquo actu deprehendat vt metus q in promittẽdo interuenit tollit & purgat ex solutione q postea sponte facta sit.l.ij.q me.cau. & no.Bal.in cõsi.ccxl.donatio facta.li.j. Alex.in cõsi.cxxiij.viso instrumẽto.co.j.in fi.lib.v.& Do.in cõsi.xxiij.q: diffuse.col.j.Et hoc psertim videt pcedere accedẽte interuallo tpis propter q metus purgari presumit: vt no. Bal.in.d.l.ij.cũ si.vt tradit ibi Alex.Et ista cõclusio sane itelligit & bñ pcedit cessante cã metus.Sz eadẽ cã metus durãte & subsistente: nunq etiã cũ interuallo met' purgari vr: vt not.Bal.in.d.l.ij.§.fs qro. quẽ refert & sequit Alex.in cõsi.lxviij.lib.iiij.§.all.& And.si.in cõsi. liiij.col.xiij.lib.j.& hoc etiã pbat ex eo qd no.Cy.in.d.l.ij.co. fi.per istã gl.vidi semel.vbi dicit q debitor q fuit carceratus & coactus prestare cautionẽ de soluendo cõmunitati.illud qd debebat creditori suo lz postea liberatus fuit & cũ interuallo solutionẽ facit: excusat tñ pper metũ: q: nisi soluisset iterũ capi potuisset a cõitate & seuerius tractari Et sic durãte causa metus nõ videt purgari.& hoc idẽ tradit Ang.in.l.q aliena. §.celsus.de acq.her.vbi cõcludit q si sit cõtus vẽditionis celebratus per metũ si postea traditio rei vẽdite facta sit ex interuallo durãte eadẽ causa metus illa traditio videt facta p metũ.& sequit Alex.ibi: inferẽdo post Ang.ad cõfessionẽ factã ex interuallo post torturã. Et idẽ cõprobat ex decisione quã ponit Bar.in.l.ob turpẽ.col.fi.ver.& adeo in.q.de facto.ff.de
13 cõdi.ob tur.cau.de marito † q verberauit vxorẽ q nolebat cõsentire cuidã instrũo si postea ex interuallo mulier cõsentit certe dicit Bar.videt cõsensisse metu mariti: q: donec durat matrimoniũ durare dicit metus.Et idẽ no.Abb.in.c.accedẽs.in iiij.notab.de pcu.vbi inquit ille q tenet alicui libertatẽ restituere nõ liberat illũ relaxãdo simplr in eius territorium: q: nõ dicit eẽ in libertate cũ de facili retineri possit.Et not.Bar.in l.q in carcere.ff.qd me.cau.Et idẽ in simili casu tradit Pe.de anc.in cõsi.ccix.ff.alle.col.fi.& in alio simili casu de rege Cypri scribit Car.in cõsi.cxxxvj.redẽptoris omniũ q est rex regñ.& Cald.in cõsi.j.in ti.qd me.cau.Et Abb.p illũ tex.in.c.accedẽs. circa fi.de cõuer.cõiug. Are.in cõsi.xiiij.viso & diligẽter cõsiderato.col.x.qd restat nunc videre de quarto dubio.Alex.in cõsi.j.viso pcessu.col.iiij.lib.ij.& And.sicu.in cõsi.liiij.col.xiiij. & sequenti.lib.j.& in cõsi.vlt,col.xj.lib.ij. Philip.Decius.

¶ Regula. l. Furiosi vel eius.

FUriosi vel eius cui bonis interdicitur nulla voluntas[a] est.

DE furioso dictũ est in regula in negotijs. ff. eo. Hic dicẽdum est de prodigo. Et de eq̃paratiõe que hic facta videt. ¶ Nã
1 ꝓdigus dicit † qui nec tẽpus nec finẽ habet expẽsarũ. Sed bona sua dilacerando ꝛ dissipando ꝓfudit. l. j. §. j. ff. de cur. furio. ¶ Et prodigus co-
2 gnoscit † ex factis nõ ex sermonib9: vt no. Bart. in. l. is qui. §. diu9. ff. de tut. ꝛ cur. da. ab his. ¶ Et prodigus dicit qui expẽdit vltra substantiã suã citra necessitatẽ: vt no. Ang. post gl. in. §. cũ vo. in aut. vt deter. sit nume. cleri. col. j. Et no. Ange.
3 are. in. §. furiosi. in fi. instit. de cura. ¶ † Et ad ꝓbãdũ quẽ esse ꝓdigum debẽt testes assignare rationẽ. q2 vidẽt quotidie illũ dilapidare ꝛ exponere valde vltra facultates eius. ita Bal. dicit in l. vbi adhuc. col. antepe. C. de iure do. ¶ Et ꝓbat q̃s furiosus vel ꝓdigus si cõiuncti habẽt illũ ꝓ furioso vel ꝓdigo. vt no. Bal. i. §. itẽ furiosi. inst. q̃b9 nõ est per. face. testa. Alex. refert ꝛ sequit in cõsi. liiij. ad q̃ situm. li. j. ¶ Et per dationẽ curatoris ꝓbat ꝙ quis sit ꝓdigus vel furiosus: q2 pro decreto presumit: vt no. Bal. Ang. ꝛ Sal. in. l. cũ te. C. de proba. cũ si. vt Alex. tradit in cõsi. lxxxij. viso ꝛ opportune discusso. col. iiij. lib. j. ꝛ Cor. perusi. in cõsi. xxj. visa dicta repudiatiõe. li. ij. ¶ Et ille qui est datus curator non potest dicere nec auditur si dicat illũ nõ esse furiosum vel ꝓdigũ cui dat9 fuit curator: vt tradit Rota in. v. decisio. in tit. de testa. in antiquis. cũ si. vt ꝓsequit Feli. in. c. lator. col. ij. de re iud. ¶ Et talis ꝓdig9 eq̃parat furioso: vt hic dicit. Ad idẽ tex. in. l. fulcini9. §. adeo. in versi. ideoq3 ꝛ in prodigo. ff. ex q̃. cau. in pos. eatur. in. l. is cui bonis. de verb. oblig. in. l. si predia. ff. de rebus eoꝝ. in. l. j. C. de cura. furio. ꝛ in. §. ꝛ hec dicimus. in aut. vt hi qui obli. se habe-
4 re peri. res mi. ¶ † Et ꝓpter istã eq̃parationẽ dicit Bal. in. l. q̃ habet. in prin. ver q̃d in ꝓdigo. ff. de tute. † ꝙ ꝓdigo etiam nõ petẽti[b] dari potest

a ¶ Volũ-tas. Furiosus tamen obligatur ex contractib9 in q̃-b9 obligatio contrahit re ipsa sine cõsensu per tex. in. l. furiosus. ff. de actio. ꝛ obl.

b ¶ Nõ petẽti. Vide Ias. in. l. si is cui bonis. de ver. obli. in. iij. colum. in vs. not. vbi etiam ponit quãdo equiparetur furioso quãdo pupillo.

curator:q: furioso equiparatur:vt no. Bar.in.l.he autem. in prin.ff.ex quib.cau.in pos.eatur. ¶ Et pari ratione concludit Bar.post antiquos in.l.ex facto.colū.vj.ver.quero vtrum.de vulga.& pupil.ꝙ sicut furioso substitui potest ita etiā ꝓdigo cū similibus:vt ibi tradit Alex. ¶ Et an talis equiparatio de furioso ad prodigū ꝓcedat vbi sit eadē ratio videlicet quantū ad hoc ne ꝓdigus faciat deteriorē ei⁹ ꝯditionē:q: illis bonoꝝ diminutio interdicta est.l.iulian⁹.in pn.ff.de cura. fur.l.si his qui.§.fi.ff.de tut.& cur.da ab his.& ita regula ista loquitur. ¶ Secus ergo vr̄ quo ad acq̄rēdū sibi:q: nō ꝓhibet̄ sibi acquirere ille cui bonis est interdictū.l.is cui.in pn.de verb. obli.l.certi cōdictio.§.qm̄.ver.itē q̄ri potest.ff.si cer.pe.& no.
5 Bar.hic. ¶ Et respectu acquisitionis † prodigus pupillo equiparatur:quia nō potest obligare sine tutoris autoritate:& tn̄ sibi acquirit.§.j.insti.de auto.tuto.l.pupillus.ff.de acqui.re. domi.& no.Alex.d.l.is cui.in prin.de ver.obli. Nam ꝓdigis in eius fauorē bonis interdicit̄.& ideo nō d: propter hoc capite diminutus/nec dicit̄ cōdemnatus/licet declaratus sit prodigus:vt no.Bald.in.l.fi.col.pe.ver.hic dubitat̄ q̄d de prodigo.C.vnde legi.reputat̄ tamē prodigus vilis persona.l.nō debet.
6 ff.de dolo. ¶ † Et supradicta habēt locū in cōtractibus:secus videtur in delictis in quibus punit̄ sicut quilibet alius:vt no. Ang.in.l.fulcini⁹.§.adeo.in fi.ff.ex q̇b.cau.in pos.eatur. adeo ꝙ etiā ad mortē cōdemnari potest:q: vitiū cōiunctū vitio nō excusat maleficiū.vt Bal.dicit in.l.furiosum.in fi.C.qui testa.fa.pos.& idē Pau.de ca.in.d.l.is cui bonis.cum simi.vt tradit
a ibi Alex.[a] col.iiij. Nā qn̄ alienatio ꝓhibita est fauore alienantis vt est in prodigo:tūc alienatio q̄ fit delinquēdo nō est prohibita/q: propter delictū perdit fauorem:vt not.Bart.in.l.si quis in tātum.col.ij.ver.quero an dn̄s.C.vnde vi. Et sequitur Alex.in cōsil.xxiij.opportune consideratis.col.ij.lib.j.idē consiliū est repetitū in cōsil. lxxxix.lib.iij.Aret.in consi.xiiij. viso & diligenter considerato col.v. ¶ Ultimo notandum est
7 ꝙ licet supra dictum sit † ꝙ prodigo etiam non petenti curator dari possit/tamen ipse qui prodigus d: debet in ipsa datione curatoris citari:vt not.voluit Ange.in.d.l.is cui bonis.in ver.an autem.quia agitur de eius preiudicio cū administratio sibi auferatur. Et sequitur Alex.in.d.l.is qui.circa fi.post alios.& Soci.in consil.cclxxix.visa dona.colū.ij.versi.preterea. ¶ Sed tamen istud dictum videtur dubitabile/quia ꝓdigus equiparatur furioso q̄tum ad admini-

a ¶ Alexā. Et Jas.ibi i ix.co.ꝟsi. scdo q̄rit Bar.&c.

a ¶ Administrationẽ. Adde tñ glos. ĩ. l. is cui bonis. ⁊ ibi Iaf. in iij. col. in fi. vbi dicit ꝙ furiosus potest cõtrahere / obligari / ⁊ alienare / anteꝗ interdictũ sit bonis. ⁊ cõiter tenetur illa gl. ꝓut ibi Iaf. in ver. ꝓ clara intelligẽtia. ⁊ ꝓ opi. do. Phi. facit vnũ dictũ Bar. in. l. ꝗ habet. §. si pupillo. de tute. ff. vbi dicit / ꝙ furiosus et ꝓdigus accipiunt curatores ignorãter. per. l. fulcinius. §. adeo hic al leg. ergo si ignorãter. pꝫ sine citatiõe: vt dictuꝫ fuit in. d. regu. qui potest Iaf. tñ in repe. l. gallus. §. ⁊ ꝗd si tm̃. colũ. xix. vult reprobare di ctuꝫ Pau. de cast. respondẽdo ad reg. qui potest. tamen nihil facit. Iteꝫ facit pro ista opi. id quod tenet Barb. in cõsi. lxx. in. iiij. vol. v. co. in pñci. ꝙ vbi est notorium parti absenti nullam competere defensionem: tunc nõ requiritur citatio quod not. Hier. Chuchalõ.

a strationẽ ⁊ dationẽ curatoris: vt. s. dictum est. Ergo nõ videt citatio necessaria sicut i furioso. ⁊ q: ẽt ꝓdigo dat curator nõ petẽti vt dictũ est. Et nõ põt ꝓdig⁹ impedire iterdictionẽ administratiõis nec dationẽ curatoris: ergo citatio nõ vr̃ necessaria. l. iiij. §. f. ff. d̃ fideicõ. li. Et p illũ tex. ita arguit Pau. de ca. i ɔsi. xxxiiij. sup. f. dubio ƀꝫ formã nouã i nouis. i. ij. vo. Oldr. i ɔsi. xcv. ex forma ipsi⁹ statuti. in fi. ⁊ Ro. in ɔsi. ccxij. ꝗ ad p̃mã. cũ si. vt dixi i reg. ꝗ pt. s. e. Philip. Decius pisis.

¶ Regula. l. Non debet

NOn debet actori licere quod reo non permittitur.

Adem reg. habet in reg. nõ lꝫ actori. e. tit. in. vs. Et ibi fm Dy. exẽplificat ꝙ sicut nõ põt reus post litẽ cõtestatã reuocare ꝓcuratorẽ. l. post litẽ. ff. d̃ ꝓcu. parit nec actori lꝫ. l. ꝗ ois. s. e. ti. ¶ Et ad h̃ facit gl. i cle. sepe. d̃ v̾b. sig. in v̾. voluerit. ꝗ dicit ꝙ illud qd̃ nõ p̃mittit reo i ɔuẽtiõe nõ dꝫ cõcedi actori in recõuẽtiõe. ¶ Et iõ si actor ipetrauit ꝙ cã termĩnet appellatiõe remota. idẽ erit in cã recõuẽtiõis ɔ̃ actorẽ: vt no. gl. ꝓ tex. in. c. ij. de mut. peti. ⁊ Bal. in. c. f. §. in ꝗbusdã. in v̾. si l'e habem⁹. de ɔsue. re. feu. ⁊ si actor ipetrauit in cã ciuili ꝙ re⁹ debeat ꝑsõnal'r cõparere ẽt actor cogit ꝑsonal'r ɔparere: vt no. Do. i. c. f. col. ij. i v̾. ꝗd si actor. de do. ⁊ ɔtu. i. vs. ⁊ facit ista reg. nõ dꝫ licere actori qd̃ reo nõ p̃mittit. ¶ Unde si agẽs ꝓ liꝗdatiõe instrĩ qd̃ ex forma statuti paratã hꝫ executionẽ habuit dilationem ad liꝗdãdũ parit i tali dilatiõe poterit re⁹ articulũ facere / ⁊ ꝓbat ɔ̃ liꝗdationẽ: vt no. tradit. Bal. in. l. si cãm.

col.fi.vs.apponit pena.C.de exerc.rei iud.¶ Et in effectu reg. ista videt vera q actor nō dz esse melioris cōditiōis q̄ sit reus: nō aūt dicit q a pari pcedāt actor & reus: vt dixi in.c.j.de p ba.col.xxv. Nam causa rei fauorabilior est: vt in reg.fauorabi liores.j.eo.c.ibi videbimus qn a pari pcedant actor & reus.& in quib9 melioris cōditionis si actor q̄ reus. Philip. Decius.

§. In re obscura.

In re obscura melius est fauere repetitioni q̄ aduentitio lucro.

1 Regula ista intelligit qn tractat de dāno euitādo: vt gl.hic dicit: † al's eēt melior cōditio possidētis i pari casu: vt i reg.i pari cā.j.e.l.seruū.§.fi.j.de mino.i.l.si ser uū.§.seqt.i.ff.de vb.obl. Sz qn alter tractat de dāno ei9 cā fa

2 uorabilior ē q̄ illū q tractat de lucro: vt hic dz. Et idō † tali casu priuilegiat9 q tractat de dāno euitādo vtit puilegio q̄ puile giatū q trac.d lucro.l.fi.§.ex qb.cau.ma.& i.c.auditis.de rest in inte.& no. Bal.in auth.ppetua.C.de sac.san.ec. Pe.de anch.i psi.xxxvj.q̄ Jo.& Maria. Pau.de ca.i psi.cccxiij.al's.cccxvij. vt bñ attingat.i fi. Rom.i psi.clxxix.amplissime doc.col.pe.& Ang.are.i.§.rurs9.co.ij.inst.de act. Et dixi i.c.in pñtia.d pba. in.vj.char.i gl.fi. Nā alia rō dāni/alia rō lucri habet.vt dictū est.s.co.in reg.in eo.in pn.vbi vidēdū est. Philip. Decius.

¶ Regula.l.Qui in alterius.

Qui in alterius

1 † locū succedunt iustā habēt cāz ignorātie an id qd peteret deberet: fideiussores qz nō min9 q̄ he redes iustā ignorātiā possunt allegare. hec itaque he rede dicta sunt. Si cū eo agit: nō etiā si agat nā plene; q agit certus esse debet cū sit in potestate eius qn velit experiri: et ante debet rē diligēter explorare: & tūc ad agendū pcedere.

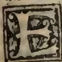

1 Adde rña habet in reg.cū qs.eo.tit.in.vj. ¶ † No. q heres hz iustā & pbabilē ignorātiā in re bus defuncti. Q2 in facto alieno ignorātia pbabilis est.l.fi.§.p suo.l.si mulier.§.ad velleia. Et idō ex tali ignorātia heredi dat restitutio: vt no. Bar.in.l.ad dic.in.l.cū filius.§.in hac.de vb.obli. Dy.in reg.cū qs.e.ti.in.vj. ¶ Et de herede emphyteote no.p gl.fi.in.l.ij.C.de iure emphy.cū si.vt late tradit Alex.in.d.§.in hac.col.ij. Et cardi.in cōsi.cxiiij.rñ deo qd. ¶ Et p istū tex.dicit Bar.i.l.nō ab re.in fi.C.vñ vi.q he res si ignorauit rē pductā a defūcto nō teneat pena illi9 legis.

2 ¶ Si r † si hrs emphyteote ignorāter vēdidit fundū ēphyteo ticū nō cadit a iure suo. Et dñs volēs reuocare dz pbare scie

tentiā: quod est nota. dignū. ita Bal. in. c. j. §. si vasal. feu. in fi. in tit. si de feu. fue controuer. inter domi. et agna. ¶ Et qñ heres ex facto suo et ppria culpa cōuenit oino pter iustā ignorātiā excusat. vt no. Pau. de ca. i psi. xx. vltra eā q̄ superi' allegata sunt. Et in sili' casu tradit Cor. peru. i psi. cx. videt in hac psultatiōe. co. fi. lu. f. vbi inqt q̄ tex. in. l. f. C. de dona. q̄ sub mo. nō habet locū in hrde q̄ ignorauit obligationē de alimētādo.
3 ¶ † Et pdicta cōclusio pcedit nisi agat de his q̄ in testamēto cōtinent de qbus heres psumitur habere notitiā. l. nō est ferēdū. ff. de trāsac. Nā post aditā hereditatē heres psumit hre notitiā de testamēto: vt no. Bal. in. l. cetera. §. fi. in v. scdo noto. de leg. j. et in. l. si tutor peritus. in v. si. sexto fallit. C. de peri. tuto. et dicit Bal. in. l. ei' q̄. col. pe. ff. si cer. pet. q̄ veritas est q̄ qlibet heres etiā su' post immistionē factā psumit scire et vidisse testm̄. et idē Pau. de ca. in psi. x. clarū est in iure. cū fi. vt tradit Alex. in. l. q̄ rome. §. duo fratres. charta anpe. de v. obli. et fm ista cōclusionē psuluit. Alex. in cōsi. iiij. videret inspectis his. col. pe. li. ij. et no. Abb. in psi. xix. facti cōtingētia. l. ij. et in cōsil.
4 liiij. vt primo circa fi. e. li. ij. ¶ Secūdo † ista rla intelligit vbi agit de dāno vitādo: q2 heres excusat pter ignorātiā: vt hic d2: cū si. Ad idē tex. in. l. in summa. §. si seruū. ff. de cōdi. indebi. ¶ Secus si agat de causa lucratiua / q2 heres ex iusta causa ignorātie / nō excusatur: vt not. p gl. in. d. §. si seruū. per text. in §. res legata. v. si vo. isti. de leg. vbi heres tenet ad estimationē serui legati quē ignorāter manumisit: et nō excuset heres quominus ad estimationē serui manumissi teneat / l3 legatū serui relictū fuisset in codicillis: vt est text. in. l. si seruū. §. de illo queritur. de verb. obl. et ad idē tex. in. l. quidā ita. §. qui filiū. in fi. ff. ad trebel. vt colligit ibi. Hoc ampli' et si ignorasset fili' codicillos a patre factos nihilominus heredes ei' seruū prestare debebunt ne factū eius alteri damnū afferat. ad idē tex. in. l. si quis inquilinos. §. j. de legatis primo. et facit text. in. l. fi. de leg. ij. Et ratio in iuribus prealleg. videtur. q2 heres ptendit causam lucratiuā. vt gl. dicit in. d. §. si seruū. vbi Bar. sequitur. et in. d. l si seruū. §. de illo qrit. et ibi Alex post alios. et idē Ang. Aret. in dicto. §. si res legata. in fi. post alios quos ibi refert. et in dictis legibus duo concurrunt / cā lucratiua. heredis / et regula que dicit q̄ factū vnius alteri nocere non debet. vt dicitur in. d. §. si quis filiū. in reg. non debet. j. eodē.
5 ¶ Tertio † rla h3 locū in herede qui cōuenit: secus si agat: q2 ex ignorātia pbabili nō excusat: q2 d3 inuestigare cū in potestate sua sit qñ agere velit: vt in text. hic d2: et facit text. in. l. si

quando.C.de dila.cum si.alle.in glo.et inter alia.
p̄realle.l.pure.§.fi.ff.de doli excep. De cuius in-
tellectu dixi in.c.si autem.de rescrip.¶ Et istā.l.
in ista parte limitat Car.dupliciter in ꝯsi.xciiij.
alle.vbi primo dicit/ꝙ dicit̄ hic de actore / licet
non debeat excusari sicut reus per hoc nō tollit̄
quinetiā ipse actor ex aliqua causa ꝓbabili pos-
sit excusari.alle.no.p glo.in.c.ij.in ver.nō fecis-
sent.de ope.no.nū.et.xij.q.i.in.c.expedit. in gl.fi.
et de hoc inferius dicā.¶ Scdo limitat̄ procede-
re qn̄ probatio est faciēda ab ipso actore: secus
si ꝓbatio fieri debet p libros q̄ non sunt in pote-
state actoris/sed alterius.et sic pendet ex facto
alieno in quo probabilis est ignorātia.l.fi.ff.pro
suo.et no.in.c.ab excōmunicato.de rescri.Ista tn̄
secūda limitatio satis videt̄ includi sub prima.
¶ Circa ea q̄ dicit Bar.hic/ꝑmo notādū est ꝙ de
ꝓstatione dicit.et idē Bar.in.l.si q̄s inficiatus.
6 ff.deposi.vbi inquit † ꝙ si tu protesteris mihi ꝙ
tibi soluā/q: sis ꝓcurator vel heres/debes face-
re fidē p instr̄m/al's ego nō sum in mora.et idē in
l.grece.§.cū pignori.in ff.aduerte ꝙ si denūtia-
tio.ff.de pig.cū si.vt tradit Alex.in.l.de pupillo.
§.q̄ ꝓcuratorio.in prin.ff.de no.ope.nū.et in ꝯsi.
xcv.visis processibus.col.pe.lib.ij.et in ꝯsi.clxxij.
visis et opportune discussis.colum.f.in fi.co.li.ij.
7 ¶ Scdo nota † ꝙ reus q̄ succubuit excusatur ab
a expēsis[a] si habuit iustā causā litigādi.et idē no.
Bar.in.l.q̄ solidū.§.etiā.in.f.no.de leg.ij.in.l.ꝓ-
perandū.§.sin autē alterutra.in prin.C.de iud.et
in.l.iii.post gl.ibi.§.si rē.de le.iij.¶ Et iusta cau-
sa exēplificat̄ per Bar.hic/qn̄ reus desistit a lite
post productionē instrumēti in quo apparet de
iure actoris:vel post publicationē testiū.ex q̄b⁹
apparet de meritis cause in fauorē actoris:nam
excusat̄ ab expēsis si a lite desistat.Si vero ꝓse-
quat̄ litē post ꝓductionē instrumēti/vel post pu
blicationē testiū / dz cōdēnari in expēsis postea
factis:sed excusat̄ ab expēsis quas actor prius
fecit:vt Bar.hic cōcludit.et clarius idē tradit in
l.si q̄s inficiatus.ff.depōsi.et in.d.l.properandū.
b §.sin aūt alterutra.C.de iud.cū si.vt Alex.[b] ibi

a ¶ Expē-
sis.In hac
materia ex
pensarum
quando ex
cuset̄ q̄s:
vide late
apost.Dy.
in regu.cū
q̄s.de reg.
iur.lib.vi.
in nouis i-
pressioni-
bus super
litera b:et
Lanfrā.de
oria.in re-
pe.c.quo-
niā cōtra.
de proba.
in ver.ex-
pense.la-
tissime p
Mod.in
l.properā-
dū.§.sin
autem.de
iud.et So.
in trac.fal
len.in reg.
cxxxix.
Hie.Chu.
b ¶ Ut
Alex.Idē
ibi Jas.in
v.col.ver.
scdo q̄ro.

a ¶ Roma. Adde Feli. in c. nouit. de iudi. fina. col. ver. monitio, vbi refert oẽs tenẽtes hanc opi. Guil. de cu. ꝛ Barba. in addi. ad Abb. c. ij. hic alleg. ꝛ Paul. de ca. in l. quidam iberus. de ser ui. vrba. predio. Et Feli. in c. quoniã cõtra. de pba. in ix. col. in ver. hanc limitationẽ. vbi vult ꝙ etiã si cõfitear coram iudice preceden te iterpellatione ꝙ nihilominus cõdemnetur in expẽsis citatiõis. et idem colligit ex mẽte Roma. in d. sing. sed aduerte ad vnũ qd Roma. in sermone sequẽti n. numero cccxcvij. ꝛ Felin. vbi s. volũt qd in dubio ꝑsumatur precessisse monitio extra iud. ꝑ arg. a cõiter accidẽtib⁹ vt ibi per eos. et quo sequitur ꝙ reus qui confessus est coram iudice venit cõdemnandus in expen sis libelli et cita. quia presumitur ꝑcessisse dic. monitio extra iudi. cuius contrariũ volunt rationes naturales de quibus ꝑ eum in d. singulari. cccxcvj. vbi dicit ꝙ qui cõfessus est coram iudice debitum ꝙ ita interpellatus de his similiter confessus

scribit. col. iij. ver. iuxta hoc. ꝛ idẽ Pe. de ancha. in confi. cccxxvj. super primo dubio subtiliter. ꝛ idem Ange. in l. destitisse. ff. de iudi. Abb. in c. ij. in fi. de secũ. nup. ¶ Sed tamẽ aduertẽdum est in ista pclusione instrumẽti quã cõmuniter oẽs sequuntur. nam qñ post productionẽ instrumenti vel publicationẽ ꝓcessus reus a lite desistit, clarũ est ꝙ nõ debet cõdemnari in expẽsis propter iustã causam quã habuisse videt. et in hoc cõis conclusio placet. Sed si reus non obstante productione instrumenti vel publicatione processus fuit litẽ prosequutus ꝛ succubuit videt ꝙ debeat in expẽsis totius litis cõdemnari nõ solum in expẽsis factis post instrumẽti ꝓductionẽ vel publicationem processus vt omnes tenent. Sed etiã in expẽsis factis pri⁹ a quib⁹ nõ videt excusari ex eo quod malã litẽ prosequutus fuit, etiã post ꝓductionẽ vel publicationẽ. Quo casu verisimiliter videt qd etiã si a principio notitiam habuisset de instrumento postea producto quod tamẽ nõ cessasset a lite: ideo in expẽsis totius litis debet cõdemnari. Et hoc in simili casu tradit Romañ.[a] in singu. cccxvj. Alio fero dñs
8 Manuel. vbi inquit † ꝙ si debitor citatus absqꝫ interpellatione debitũ confitetur nõ debet condemnari in expẽsis qꝛ sicut citatus coram iudice debitũ confitetur: ita videtur ꝙ appellatus de his similiter cõfessus fuisset. Secus dicit Roma. si debitor cõuentus debitum negauit. Quia tunc debet in expensis cõdemnari licet extraiu

fuisset.et sic q non est condemnandus in expēsis.cogita si potest dici q ista presumpta interpella.que causatur a communiter accidentibus tollatur per confessionem factam coram iudice: et per consequens hoc casu non veniat condemnandus in dictis expensis:et inquātum dixi de argu.a cōmuniter

dicialiter interpellatus non fuerit:quia verisimiliter sicut debitum in iudicium negauit: ita etiam interpellatus negasset.et ita Roma.consuluit in loco.s.alleg.Et fuit distinctio Guil.de cun.in.l.edita.C.de edend.vt Angel.refert in.l. debitores.C.de pigno.& Abb.in ca.ij.de accusa. ¶ Et similiter in casu nostro videtur dicēdum. Nam quando producto instrumento vel publicato processu reus cessat a lite excusatur ab expensis.Quia verisimiliter si talē notitiā a principio habuisset nō litigasset ex quo nūc desistit. Secus videtur quando totam litē prosequitur non obstante productione instrumenti vel publicatione processus: quia tunc verisimiliter si a principio litis talē notitiā habuisset voluisset litigare & cessat ratio que consideratur quando desistit: et ideo semper videtur malam litem prosequutus: merito succumbens in expensis totius litis debet condemnari.

¶ Et ista declaratio optime applicari potest ad illud quod dicitur in.c.exceptionem.de ex-
9 ceptionibus. † q reus qui malitiose se distulit opponere exceptionem excommunicationis/ vt actor vexaretur litibus et expensis debet condemnari in expensis factis per actorem. et idem dicit Baldus in dicto cap. exceptionem.de illo qui calumniose distulit producere instrumentum[a] vt non audiatur postea nisi refectis expensis. Nam hoc videtur intelligendum quando aduersarius cui expense solui debent a lite desistit.Secus videtur si postea etiam litem iniustam prosequatur.Quia verisimiliter etiam a principio opposita exceptione excōmunicationis vel producto instrumēto nō destitisset a lite.vnde tali casu patet q malitia rei in non opponendo exceptionem vel non

accidentibus an sit validum i iure tā in criminalibus q in ciuilibus. vide latissime Hip.po.de mar sil.in sing. primo inci pien. arg. a cōmuniter &c.et p dñm Philip.in cōsi. clxxxiij.incipien.& p tenui facultate.in iij.colū. v. et communiter hec. ri &c. Hieron. Chuchalon.

a ¶ Instrumentum. Adde Jasonē dicta l.properādum. §. siue autem. colū.v.de iudi.

producēdo instrumētū non fecit actori p̄iudiciū.ꝛ sic videtur cessare ratio.d.c.exceptionē.ideo debet cessare eius dispositio.c.cū cessante.de appela.l.adigere.§.quāuis.ff.de iure patro. Nam licet reus q̄ distulit opponere exceptionē vel ꝓducere instrumētū videaṭ esse in culpa vel dolo. Pariter etiam aduersarius q̄ postea etiā litē iniustā ꝓsequiṭ vr̄ esse in dolo. et ideo dolus cū dolo debet cōpensari.l.si duo.ff.de dolo.l.si ambo.ff.de cōpen. Et in simili no. Abb.in.d.c.exceptionē.col. antepenul.post alios quos ibi refert. Et fit ista cōpensatio vt reus q̄ distulit opponere exceptionē vel ꝓducere instrumētū nō teneaṭ in expēsis. Actor tamen q̄ fuit ꝓsecutus litē iniquā post exceptionē oppositā vel ꝓductionē instrumēti si succubuit debet cōdemnari in expēsis fm regulā.l.ꝓperandum.§.
10 si autē alterutra.C.de iudi. ¶ Tertio ꝛ vltimo † ꝙ lꝫ reus iustus ab expēsis ex iusta cā excusetur: vt.ff.dictū est. Secus videṭ in actore.vt Bar.dicit p istū tex.non tñ p̄cise intelligatis ꝙ actor nō possit excusari. Sed in actore requiriṭ causa magis iusta q̄ in reo.idē Bar.dicit in.l.eū quē temere.ff.de iudi. in.ꝟ.ad vnū tamē aduerte.alleg.istā.l.ꝛ fateṭ Bar.hic ꝙ etiā ex parte actoris potest esse iusta causa: vtꝫ qñ actor destitit cognito ꝙ debebat desistere ꝛ tūc releuaṭ ab expēsis.l.destitisse.ff.de iudi. Et hoc intelligēdū vr̄ qñ a principio habebat euidēter iustā causam litigādi:ꝛ ꝯrīū ab eo perscrutari nō potuit:ꝛ sic cessat rō q̄ in tex.alleg.ꝛ de iusta cā in ꝑsona actoris not.Car.in ꝯsi.xciiij.ff.alleg. Philip.Decius.

¶ Regula.l. Nemo ex his.

NEmo ex his qui negant se debere:prohibeatur etiam alia defensione[a] vti nisi lex impediat.

EAdem regula habeṭ in regula nullus plurib⁹.e.ti.in.vi. ꝛ idē d̄r in.l.nemo ꝓhibeṭ.ff.de excep. vbi gl.dicit hoc etiā ꝓcedere in exceptionibus ꝯrijs[b] et hoc clarū est si cōditionaliṭr ꝓponaṭ:vt no.per gl.in.l.si quidē.C.de excep.ꝛ ex tradit Dy.in.d.regu.nullus.col.ij.ꝟ.vñ videṭ mihi.vbi exēplū ponit in eo q̄ negat debitū.ꝛ si cōtingat ꝓbari opponit exceptionē pacti de nō petēdo vel solutiōis. Et ista cautela vtunṭ aduocati. Quia p̄mo negāt deinde sub cōditiōe exceptiōes opponūt vt dicūt Bal.Ang.ꝛ Sali.i.d.l. si q̄dē.ꝛ idē Bal.i.l.f.col.v.ꝟ.circa fcōm.C.d̄ fur.

a ¶ Defensione. Uid. late additi. Dy.in.d.regu. nullus super litera.a.in nouis impressionibus.

b ¶ Adde late additio. Dy.in.d.regu.nullus. in addi. super litera a.la.ij.

1 ¶ Et ideo† accusatus de homicidio[a] potest opponere negãdo se cõmisisse homicidiũ & si pbet potest dicere se illud fecisse ad defensionem: vt no. Bar. in. l. cũ de indebito. ff. de proba. in auth. contra q̃ ꝓpriã. C. de nõ nume. pecu. vt etiã Bal. col. pe. ℣. iuxta predicta quero. Abb. in. c. is qui. in prin. per illũ tex. de solu. & de hoc not. Pau. de ca. in cõsi. xxxvj. in presenti casu. Et istã cõmunẽ

2 opi. dicit Soci. in. d. l. nemo. in fi. ¶ † Et in simili procedit libellus in quo reus cõdemnatus dicit sniam nullã & si qua sit appellat: vt no. Bar. in. l. si expressum. in. iij. q. ff. de app. gl. & Bar. in. l. f. C. qñ ꝓuo. & Bal. ibi in ver. quinto quero. idẽ Bal. in. l. tale pactũ. §. qui ꝓuocauit. in. xviij. qõ. ff. de pac. Spe. in ti. de senten. §. iusta. ℣. sed nũquid. & Cuma. in cõsi. xxxvj. ꝓponitur. Abb. post Hosti. & alios in. c. dilecto. de app. & dixi ibi post Peru.

3 ¶ Sic etiã† admittit libellus in quo quis dicit sniam nullã: vel petat restitutionẽ in integrũ. c. cõstitutus. vbi Abb. de resti. in integ. per illum tex. & idẽ Abb. in. c. cũ olim. col. ij. de priuileg. Et nõ solũ cõditionalr: vt. ff. dictũ est: sed etiã simpliciter exceptiões ꝯtrarie opponi possunt. Quia in dubio opposite vident disiũctiue: vt no. Inn. in. c. auditis. de pscrip. vbi Abb. col. vij. ℣. tertio opponit. Et ideo põt reus excipere qð soluit: et qð in testamẽto liberat⁹ sit: vt not. Bar. in. l. f. C.

4 de fal. cau. adiec. leg. in. ij. opposi. ¶ Silr † reus potest se tueri ratione pscriptionis & priuilegij disiũctiue: quia de vna exceptiõe trãsit ad aliã: vt no. p gl. in. d. c. auditis. in ℣. pscripsisse. de pscrip. et bene facit tex. in. c. cũ persone. §. ꝙ si tales. de priuile. in. vj. & Abb. declarat in. c. abbate. col. ij. de ℣. sig. Et pdicta pcedũt in plurib⁹ actionib⁹ cõtrarijs: secus esset in vna exceptiõe ꝯria in qua reus nõ audit si ꝯtrarietatẽ cõtineat. l. ij. ℣. sed si alius. & ibi Ang. ff. qñ app. sit. & no. Barto. in. d. l. nemo. facit tex. in. c. solicitudinẽ. de appel. in. l. f. C. de fur. & in regula vbi repugnãtia. j. e. cũ simi.

5 declarãdo vt ibi dicã. ¶ Scðo † regula pcedit in plurib⁹ excep. q̃ p reũ pbari debẽt: & actor nõ grauat onere pbãdi: vt i exceptiõe pscriptiõis

a ¶ Homicidio. Addð latissime Jaso. i. l. f. C. de furt. fi. col. ver. quid in criminalib⁹. & eundem i. l. vt. vim. ff. de iusti. et iure. et qualiter ħ pbabitur. dic qð põt pbari per testes deponentes de credulitate. ita Hippo. de mar. in singu. xix. incipient. tu scis. vbi al leg. ꝙplures. itẽ potest etiam pbari per ꝯiecturas vt in eodẽ singu. in fi. Hierony. Chucha.

& priuilegij: & pacti de nõ petẽdo. Secus si actor grauatus sit onere probãdi: vt q: reus negat numeratã esse pecuniã: & etiã se soluisse dicit. Nã iste exceptiones simul opponi nõ possunt: vt no. Bar. in. d. l. nemo. ¶ Sed talis differẽtia nõ videt̃ pcedere: q: vt. s. dictũ est exceptiones cõrie in dubio disiunctiue opposite videnť: vt no. Inn. in. d. c. auditis. ergo nihil obstare videt̃ quominus simul pponi possint: & q: non videt̃ subesse ratio diuersitatis. Nã qñ reus opponit exceptionẽ priuilegij & prescriptionis: vt in. d. c. auditis. ipse reus probat vtrãq3 exceptionẽ: q: habet actor fundatã intentionẽ de iure cõi. & ita hoc pcedit fm regulas iuris cõis. Et eodẽ mõ videt̃ qñ reus negat q̃ petit̃: & etiã dicit se soluisse fm regulã iuris nõ tenet̃ pbare negatiuã. l. actor. C. de pbatio. ideo actori onus pbandi incũbit fm ordinẽ iuris. Et pper hoc non d3 magis in isto
6 casu q̃ in alio reus repelli: † q: negans regulariter nõ punit̃ nisi in quibusdã casibus specialiter in iure expressis. l. fi. §. de rei ven. in auť. 3 q̃ ppriã. C. de nõ nu. pec. cũ si. ideo qd̃ fit lege permittẽte penã non meret̃. l. gracchus. C. de adul. vnde sicut in casu precedenti cõrĩa pponi possunt: ita videt̃ in casu isto: q: in vtroq3 casu videt̃ eadẽ cõrietas q̃ excipiẽdo admittit̃: vt
7 latius dixi in. c. pastoralis. col. vl. de excep. ¶ † Tertio regula fallit si lex impediat: vt hic dicit̃: & exẽpla sunt in gl. In oibus casibus in q̃bus mendaciũ ponit̃. nã nõ licet vti pluribus exceptionibus absq3 pena mẽdacij imposita a iure: vt not. Bar. in. d. l. nemo. & Ang. in. §. illud. el. ij. in auť. de trien. & semis. Et p istã regulã videt̃ dubitabilis decisio: quã tradit Ang. aret. in. §. fi. col. iij. ver. q̃ro q̃d si a princi. insti. de act. vbi cõcludit q̃ debitor q̃ negauit debitũ si postea cõuictus cõfiteat̃ perdit beneficiũ cessionis pper mẽdaciũ. & ibi reprobat Sali. q̃ tenet cõtrariũ. in. l. f. C. q̃ bo. ce. pos. nã pro opi. Sal. facit ista regula. ¶ Non obst. qd̃ dicit̃ de mẽdacio qd̃ ponit̃: q: illud habet locũ solũ in casib⁹ in iure expressis: q: iure suo q̃s priuari nõ d3 nisi expressum sit: vt no. Bal. in auť. ex testamẽto. col. pe. C. de colla. p tex. in. §. cũ igit̃. in auť. de nõ elig. ij. nub. & no. p glo. in c. fi. de iure pat. Et ita arguit Alex. in cõsi. ciij. videt̃ prima cõsideratione. col. pe. lib. s. Et de ista q̃stione no. Bal. in. d. l. f. C. q̃ bo. ced. pos. col. f. vbi distinguit. ¶ Silr ista regula facit p eo qd̃ Alex. tenet in. l. vinũ. col. iij. §. si cer. pe. vbi tenet cõtra. Ro. cõcludit q̃ difficultas excusat a mora etiã post negationẽ factã: & ad hoc bene facit iste tex. ¶ Ultimo no. istũ tex. ibi. alia
8 defensione vti. † q̃ negans dicit̃ vti defensione vt colligit̃ ex illa dictione alia: q̃ denotat similitudinẽ: vt no. i. l. si fugitiui.

C.de fer.fug.ꝛ in.l.fin.vbi Bald.C.de his qui a non dño. Et licet negatio dicaƭ defensio non tamen ꝓprie dicitur exceptio: vt not.Bald.in rubꝛ.extra de excep.ꝛ idem Bal.in.l.j.col.xv. versi.restat.C.qui accu.ꝛ in.l.peremptorias.col.v.ver. quero dicit statutū.C.senten.rescin.non pos.declarando vt dixi in
9 dicta rubꝛ.extra de excep.†Et ideo licet per statutū tollatur exceptio non tollitur defensio: vt not.Domi.in.c.j.in glo.iij. de lite contest.in.vj.cum simi.vt dixi in.c.ex parte.col.penul. de offic.deleg. Philippus Decius.

§.Quoties.

1 **Quoties** †concurrunt plures actiones eiusdem rei nomine:vnam tantū quis experiri debet.

Nota ex pluribus actionibus ad idem competentibus vna tantum eligi debet.ad idem tex.in.l.quod in herede.§.eligere.ff.de trib.in.l.cum filius.§.varijs.de leg.ij.
a cum simi.ꝛ facit text.in.c.ꝛ qui duas[a].de elect. in.vj.Et ista regula bene procedit in actore prout loquitur:secus est in reo qui potest se defendere pluribus exceptionibus:vt.ff.eadem.l.in prin.ꝛ no.per gl.in.d.§.eligere.Et similiter tex. in.d.c.ꝛ qui duas.procedit in actore secus est in
b reo qui pōt se tueri ex pluribus collationibus[b] vel electionibus:vt no.Car.in.c.post electionē. per illū tex.de conces.preben.ꝛ Abb.ibi in.iij.notabili.ꝛ idem Abb.in.c.cum olim.el.ij.circa finē. de priuilegijs.Lapus in allegatione.clij.ꝛ est vltima in ver.ad secundam questionem.Calder.in consi.vij.de election.Ro.in cōsil.ccccxxxiij.quo ad primum.in scdo dubio.Do.in.d.c.ꝛ qui duas. Et hoc declaratur per Ro.in consi.cccl.in casu proposite consultationis.in secūdo dubio.ꝛ per Abba.in.c.cum olim.in glo.in verbo elusionē.de
2 re iudi.Et ad predicta facit:†qꝛ pluries quis se legitimare potest:ꝛ ex vtraqꝫ legitimatione poterit se tueri:vt tradit Pau.de ca.in ꝯsi.ccxxvij. viso testamento.circa fin.¶ Item regula vt dixi procedit in actore q̄ a seipso certificari debet. Secus si facto aduersarij impediaƭ:qꝛ tunc libellus incertus admittiƭ:vt dicit Bar.hic p illū tex.alleg.in gl.in.l.j.§.qui autē.ff.quorū leg.vbi Bar.idem dicit cum simi.vt tradit Alex.in.l.vbi autem.§.qui illud.de ver.obli.ꝛ in consi.clxxxij.

a ¶ Duas. Ubi vide Anchara. qui singulariter loquitur.

b ¶ Collationib9. Adde Fel. c.cū olim. de re iudi. ꝛ latiss. in repet.c.in nostra. de rescrip. in ij.colū. in versi.titulus multiplicaƭ ꝛc. Hieronym. Chucha.

lectis & ponderatis lib. ij. & dixit in. l. edicta. in scdo genere cumulationis. C. de ede. & etiã dixi ibi de intellectu. §. sed neq. in auf. de fideiuf. alleg. in glo. hic. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Toties.

Toties in heredem damus actionem de eo qd ad eum peruenit quoties ex dolo defuncti conuenitur non quoties ex suo.

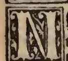

1 Nota † q heres q ex proprio dolo conuenit tenetur insolidũ. Sed qñ ex dolo defuncti tunc tenet solũ de eo qd ad eum peruenit. ad idem tex. quẽ gl. hic adducit in. l. qd in heredẽ. §. si seruũ. ver. toties. ff. de ser. corrup. vbi glo. Et ratio manifesta videt q in primo casu qñ ex proprio delicto cõuenit ipse est autor principalis delicti: ideo etiã pro eo qd non habuit tenet. l. in hoc iudicio. ff. de ser. corru. & facit tex. in. l. j. §. rectissime. ff. de vi & vi arma. in. l. j. §. interdũ. ff. si quadru. pauper. fe. dicatur. & q pena sequitur suos autores. l. sancimus. C. de penis. Sed pro dolo defuncti heres non tenet nisi pro eo qd ad eum peruenit. & facit text. in regula sicuti. ff. eod. c. cum simi. ibi alleg.

2 ¶ † Et quandoq etiã heres tenet ex dolo defuncti pro eo qd ad eum nõ puenit videlicet in cõdictione furtiua: vt no. Bar. in. l. si pro fure. per illũ tex. §. fi. ff. de condi. fur. Et hoc est speciale propter frequentiã furtorũ: vt no. Barto. in. l. j. ff. de pri. delic. col. j. cum simi. vt tradit Corne. perusi. in consi. cccxiiij. licet hac consultatione. col. ij. lib. j. Et quandoq etiam heres non tenet de eo qd ad eum peruenit. l. ij. §. fi. ff. vi bo. rap. declarando: vt no. Bar. in. l. j. ff. de priua. delic. & per glo. & doct. in. l. j. C. ne ex delicto defuncti. Et de his latius videbimus in regula penalia. j. eo. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Neq pignus.

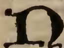

Neq pignus neq depositum: neq precarium: neq emptio: neq locatio rei sue consistere potest.

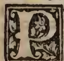

1 Primo noto † q res propria pignorari non potest. ad idem tex. in. l. si rem alienam. la ij. ff. de pig. actio. Sic etiam in re propria non cõstituitur vsufructus. l. vti frui. in prin. ff. si vsufru. pe. ¶ Nec res propria alicui seruit. l. in re cõmuni. ff. de seruit. vrb. predi. l. cum in fundo. in prin. ff. de iure do. l. si quis edes. ff. de seruit. vrb. pred. l. quicquid. ff. cõmunia predio. Nam sicut res mea non potest vlterius mea fieri. l. sequit. §. ana. ff. de vsuca.

§. item

§.item nemo rem suã.instit.de inut.stipul. Ita videt ꝙ aliqđ ius habẽti plenũ dñiũ acquiri non
a possit.[a] Et ideo ius pignoris vel seruitutis non acqritur:ꝛ hoc intelligit qñ res pfecte ꝛ irreuocabiliter acqsita sit. Secus si reuocabiliter: qꝛ tũc res ppria iure pignoris retineri põt:vt not. Bar.in.l.ex sextãte.§.latin⁹.de exce.rei iud.vbi etiã allegat tex.in.l.in rebus.vbi Bal. col.pe.C. de iur.do.ꝛ in.l.debitor.ff.ad treb.vbi Bar.idez dicit.ꝛ facit tex.in.l.nõ quocunqꝫ.in prin.de leg. j.ꝛ idẽ not.Bar.in.l.in bello.§.si quis seruũ.per illũ tex.ff.de capt.ꝛ postlimi.reuer.ꝛ Angel.hoc idem scribit in cõsil.cviij.viso dicto pũcto.ad finem.

2 ¶ † Itẽ regula procedit quãdo quis habet dominiũ de iure cõmuni:secus si de iure speciali/vt not.Bar.in.l.fi.col.ij.C.de sacrosan.eccle.ꝛ in.l.j.C.cõmu.de leg.ꝛ in.l.idẽqꝫ.in prin.ad fi.ff. qui potior.in pig.habean.cũ simil.vt Alex.tradit in.l.j.col.fi.de leg.j.Aret.in cõsi.clx.lõga est. col.ix.ꝛ in.l.existimo.de verb.obl.col.ij.

3 ¶ Et ad predicta facit:† qꝛ res mea põt mihi acquiri ex noua acqsitione qñ prima causa acquisitionis est dubia: vel qñ per secundã pinguior acqsitio fit/vt not.Domi.post Joan.mo.ꝛ Joan. and.in.c.cũ psone.§.quod si talis.de puil.in.vj.

4 ¶ Secũdo noto † ꝙ depositũ nec precariũ in re ppria fieri põt:ꝛ idẽ in cõmodato.l.qui rẽ.ff.de posi.ꝛ idẽ in locatione:vt hic dicit ꝛ in.l.qui rẽ. C.locat. Et ista cõclusio intelligit ꝛ pcedit si agatur actiõe depositi/cõmodati vel locati.nam repellit actor/qꝛ cõtractus nõ valet.Secus si agat cõdictiõe legis.l.si qs cõductionis.C.loca. qꝛ tali casu actor nõ repellit exceptiõe pprietatis:vt not.Alex.dicit in.l.si aliquã rẽ.col.peñ.ff. de acqr.pos.ꝛ idẽ prius voluit Pau.de cast.in.d. l.qui rẽ.ff.depo.si.¶ Sed ista limitatio videt dubitabilis:qꝛ ex quo ꝯctus nõ valet/nõ videt habere locũ qđ dicit in.d.l.si qs ꝯductiõis.vel saltẽ dictũ Alex.ꝛ Pau.de ca.videret intelligendũ qñ sciẽter ab ipo dño facta ꝯductio fuisset:sec⁹ si ignorãter/vt declarat Frã.de cur.i ꝯsi.lxx.sup cõtrouersia.col.vj.versic.similiter non obstant.

a ¶ Possit. Uid la tissime Jasoñ.in.§. sic itaqꝫ. col.iiij.v. glo.in verbo magis ꝛc.quẽ de verbo ad verbũ refert Bene dictus de vad.in ad dit.ad Socinũ i tractat.fallẽ. in reg.c.ꝛ late etiaz per Fel.in c.inter dilectos.de fid.instru. Hier.chu.

¶ Item regula pcedit quãdo fuit factus cõtractus respectu pprietatis/secus si respectu possessionis quã nõ habebam: q2 tunc tenet locatio z commodatũ. l. si quis aliquam rem. de acquir. pos. z ita Paul. de cast. dicit in. d. l. qui rem. in fi.
5 ¶ Tertio z vltimo noto † q emptio rei pprie nõ valet. ad idẽ tex. in. l. cũ res. C. de cõtrahẽ. emp. z in. l. sue rei. ff. de cõtrahẽ. emp. vbi dicit hoc procedere/ siue sciens siue ignorans quis hoc facit. z in. l. si seruũ. ff. de cond. indeb. l. debitor. ff. de pig. act. Et ratio videt: q2 emptor emit ad istum finem vt dominiũ acquirat. l. cũ manusata. §. fi. ff. de contrahend. empt.
¶ Sed cũ sit dominus vlterius effici nõ põt. l. sequit. §. lana. de vsucap. Et ista cõclusio intelligit qñ qs ratiõe pprietatis emit rem suã: secus si ratione possessionis que apud venditorem reperiat/ q2 emptio valeret. l. si in emptione. §. rei sue. ff. de cõtrahẽ. emp. Et tali casu pretiũ possessionis erit minus q pretiũ rei. l. si mulier. §. q possessionẽ. ff. qd met. cau. l. si duo. in fi. ff. vti posside. Et qd dictũ est rõne possessionis/ idẽ est rõne alterius iuris deficiẽtis/ vt not. per glo. z Bald. in. d. l. cũ res. Ista tamẽ nõ sunt pprie fallẽtie: q2 emptio fit de iure cum nõ est apud emptorẽ: z regula loquitur de re propria emptoris.
6 ¶ Ultimo † regula habet locũ in emptore qui rẽ suã emeret/ secus si alteri mãdaret emẽdam: q2 potest per aliũ qd per se ipsum nõ potest. l. si tibi mãdauero. §. si hi quoz. ff. mãda. vbi Pau. de cas. dicit/ q intelligit ibi q facit mandatũ illi q emit noie suo nõ nomine mãdãtis. Sed tex. ibi facit in 2riũ dũ dicit/ q rei pprie nõ valet emptio: ergo videt q emptio ibi esset facta nomine dñi. Sed tolerat ex equitate duobus cõcurrentib9. Primo/ q2 res erat venalis. Scdo ne priuet dñio rei sue: z etiã dici põt q ibi esset sua reuocabiliter fm resolutionem sibi factã. ¶ Et ad illũ tex. de re venali notandũ est singulariter/ q si post certũ tẽpus ex cõuentiõe res vẽdi põt/ z elapso illo tẽpore res nõ sit vẽdita q vẽditio impediri põt si debitor debitũ offerat: vt not. tradit Cardi. in cle. f. §. nos itaq. in. vij. q. de iureiur. Philip. Decius Mediolanẽ.

§. Priuatorum.

Priuatorũ conuentio iuri publico non derogat.
De quo dictũ fuit in. l. Nec ex pretorio. supra eodem.

¶ Regula. l. Quod a quoquam.

Quod a quoquã pene noie exactũ ẽ id eidẽ restituere nemo cogit.

1 Nota q † solutum nomine pene repeti nõ potest. ad idẽ tex. in. l. id quod. ff. de sol. cum si. allegatis in gl. ad idem tex. in. l. pene. ff. de cond. inde.
2 ¶ † Et ista regula procedit in foro cõtentioso. Sed in foro cõsciẽtie pena retineri non potest q: nõ debet in foro cõscientie vt tenet gl. xij. q. ij. fraternitas. in gl. fi. ꝛ no. Bal. in. l. post decisionem. in fi. C. de fur. in. l. iubemus. §. sane. col. j. ver. sed nũquid in foro consciẽtie. C. de sac. san. eccle. ꝛ in aut. ad hec. col. v. ver. sed dubitat. C. de vsuris. cum si. vt late prosequit Feli. in. c. j. char. antepenul. de consti. ꝛ Alex. in cõsi. ix.
3 viso processu. col. iij. lib. v. ¶ † Sed ad declarationẽ dicre glo. q̃ cõmuniter approbat considerandũ est vt dixi in. d. c. j. col. antepe. Quia si pena sit cõmensurata ad delictũ non videtur q glo. bene dicat: debet enim pena delicto cõmensurari. c. qsinit. de his q̃ fiunt a maio. par. ca. c. felicis. §. illud. in fi. de penis. in. vj. xxiiij. q. j. c. nõ afferamus stateras. ꝛ tali casu lex videtur iusta q̃ fundata est in vtilitate publica q̃ est vt delicta puniant. l. ita vulneratus. ff. ad le. aqui. c. vt fame. de sen. exc. ¶ Et cum lex iusta sit etiam obligat in foro cõscientie: vt no. per glo. in. c. q̃ in ecclesiarũ. vbi Bal. de consti. ꝛ no. Abb. in. c. j. de cõsti. ꝛ in proe. decret. Rex pacificus in. ij. q. Pet. de anch. in cõsi. xiiij. videret prima facie. Bal. in aut. ingressi. col. vij. C. de sac. san. eccl. Alex. in consi. xxix. statutis. col. iiij. lib. fi. cũ si. vt dixi in. d. c. j. col. vij. ¶ Et ideo iuste captus peccat si aufugit: vt no. per glo. j. dis. in. c. ius gentiũ. in v. seruitutes. ꝛ in cle. pastoralis. in ver. p violentiã. de re iudic. Et qd dixi com-
4 probat † q: obligatio ad penã delicti est de iure naturali: vt no. Bar. in. l. ex hoc iure. col. fi. ff. de iust. ꝛ iu. gl. in. l. seruus. ff. de his q̃ no. infa. facit tex. in. l. fi. vbi Ang. C. de colla. fun. patr. lib. xj. in. l. eius q̃ delatorẽ. ff. de iure fisci. ergo pariter in foro consciẽtie videt obligari: q: consciẽtia fm ius naturale iudicat. Nam consciẽtia nõ ligat quos natura non obligat: vt dicit Bal. in. l. j. in fi. C. de vec. ꝛ cõm. no. Abb. in. c. j. in fi. de resti. in integ. gl. in. d. c. fraternitas. põt saluari qñ pena delicti esset excessiua. Et tali casu lex esset iniusta q̃ in foro cõscientie non obligat: vt no. Ab. in. d. c. j. de cõsti. cũ si. vt dixi ibi. Ex quo infert qd lex q̃ penam imponit ratione pene non plus vel minus cõscientiã astringit. Sed vis tota in hoc consistit an lex iusta sit vel iniusta: ꝛ fm hoc regula hic procedit etiã in foro conscientie qñ pena iuste imponitur. Secus si iniuste imposita est. ꝛ de hoc latius dixi in. d. c. j. de consti. vbi videndũ est.

Philippus Decius Pisis.

a ¶ Perusi. vbi dicit q in 3ctibus vel quasi ds nō tenet de cōsi lio siue ille cui pstat cōsiliū fuisset illud alias factur⁹ siue nō lz Dyn. ibi 3 ⁊ per Jas. vbi cōtra morē suū tātū remissionibus fuit cōtēt⁹ in. §. oēs. inst. de act. ij. co. vsi. vlti. no. ⁊ do. Philip. Deciū in. c. fi. de offi. dele. col. vij. ver. xij. ⁊ vlt. ⁊c. ⁊ Roma. fin. ccccccccl xij

Wie. Chu.

b ¶ Assesso re Vid Jas. in. d. §. oēs de act. isti. ij. col. et in l. f. C. d ser. fug. iiij. co. l ⁊ latif. eun dē. d. Phi. in psi. viij. incip. viso puncto ⁊c. Wie. Chu.

c ¶ Judex. Vid Ro. i ps. ccxxviij vbi dtq iu dex non te net sed ps. a sapientis electi d p fesu ptiū si videat illd eē iiustū. ⁊ 2 ⁊ p Abb. c. b eū veteri. de ele. vij. co. ⁊ an ta lis snia da tā sm pdi 3 ctū trāseat Irē iu. vid Abb. c. cāz q. ij. co. de c re. iu. Wie.

¶ Regula. l. Consilij.

Onsilii non fraudulēti nulla obligatio est: ceterū si dolus ⁊ calliditas intercesserit: de dolo actio competit.

Ex ista regula sumit illa q habet. c. ti. in. vs. q idē dicit † q null⁹ ex psilio dūmō fraudulētū nō fuerit obligat. Et hui⁹ cōclusiōis gl. ibi rōnē adducit: q: cōsiliū nō necessitat. xiiij. q. f. in. c. qd pcipitur ⁊ in. c. cū olim. de arbitris. Et explorare ds apud seipsum debet an consilium sibi expediat. l. ij. §. fi. ff. mā da. Exhortatur enī ille q dat cōsiliū: exhortatio liberā volūtatē excitat: vt dicitur. xiiij. dist. in fi. ¶ Et ex ista ratiōe iferri videt q regula habeat locū dato q ille cui dat consiliū nō fuisset alias factur⁹: q: militat eadē ratio q cōsiliū nō impo nit necessitatē. ⁊ pfirmat opi. gl. hic q ita tz. ⁊ idē concludit Perusi.[a] post Jo. an in. d. reg. nullus. ¶ Scdo ex rōne pdicta iferri vr q si psiliū necessitaret q ex tali psilio psulēs obliget qd tñ nō vr verū: q: si bōa fide dedit consiliū nō dz obligari. ¶ Et hoc in cōtractibus put regula loquit ⁊ intelligitur. † Sec⁹ est in cōsilio quod pstatur ratione officij puta in assessore:[b] q: ipse de ma lo consilio tenet. l. ij. ff. qd q̄sq iuris. de quo dixi in psil. viij. col. ij. Et idem est in aduocato saltem quando consiliū dedit ei qui alias facturus non fuisset vt cōcludit Perusi. in. d. reg. nullus. ¶ Et notandū est † q ille doctor qui consuluit per im peritiā si lata sit sententia tenet satisfacere illi cōtra quē lata fuit snia: vt no. Abb. in. c. tua nos. de homi. in pn. post Ant. de but. ibi. ⁊ Jo. de ana. ibi dicit illud esse verū qñ iudex[c] qui iudicauit tenebatur sequi consiliū alias secus. ¶ Sed tñ

a ¶ Delictis. Uide eundem.c.f.de offi.dele.col.v. in fi. v̄.in secundo membro ꝛc.ꝛ Feli.c.sicut dignum de homi.in. iij. colū. ver.nota ibi animum vbi etiam dicit hanc communem:et in in.d.c.f.col.iiij.ver.secundum membrum.Hiero.chuchalon.

b ¶ Miti⁹.vnū teneas ꝑpetuo mentiq; vbi pena delicti ex aliqua causa venit alleuianda: q̄ tamē erat mortis qđ tali pena nō pōt puniri delinquens:sed alia mitiori q̄ non sit pena mortis.ita Ro. de curte i rep.c.fi.de ɔsue.co.ij. v̄.ɔtra tñ. vbi dicit hʼ singulare ꝑ liberando amico a pena mortis ex quo iferť q tūc iudex non poterit arbitriū suū extendere vsq; ad mortē:ꝛ sic limitabitur gl.in. §. in sum. insti. de iiur. de qua vide latissi.do.Philippū principē subtilitatis in.c.ex literis.de cōstitu.vbi ponit plures limitationes ad dictā glo. inter quas sentit istam in.iiij.limita.pe.ꝛ fina. col.Hier.Chu.

idem videtur in consilio qđ nō sit sequendū dūmodo ille qui iudicauit motus sit ex cōsilio al's non facturus vt notat Perusi.in.d.regu.nullus. ¶ Et de cōsilarijs dominoꝝ quomodo teneātur not.Abb.in.c.sicut dignum.colum.fin.de homi. ¶ Secūdo ista regula non habet locū in cōsilio doloso vt expresse hic dicit.Et tali casu q̄s ex dolo obligatur: licet dolus sit causa impulsiua:vt Bald.dicit in.d.reg.null⁹.ꝛ seq̄tur ibi Perusi.in prin. Et de cōsilio doloso exemplū habetur in.l. q si cū scires.ꝛ in.l.si q̄s affirmauerit.ff.de dolo.
4 ¶ Tertio † regula nō habet locū in delictis[a] simpliciter.Sed ſm cōem opinionē distinguiť q si is cui cōsuluiť erat al's facturus: consulēs pari pena teneť.Sed si erat factur⁹ absq; cōsilio mitius[b] punitur vt ꝓbať in.c.sicut dignum.§.qui vero.de homi.in.l.non solū.§.si mādato.in v̄.ꝛ attilicin⁹.ff.de iniur.ꝛ ita tenet gl.i.§.ope.in verbo certe.inst.de obli.q̄ ex delicto.ꝛ in.l.f.§.persuadere.in v̄si.factur⁹.ff.de ser.corrup.ꝛ in.l.sepe.in ver.etiam.vbi Bart.de verb.sig. ¶ Et dicit Alber.in.l.ob hec v̄ba.ff.de his q̄ no.infa.q doctores cōiter ita tenēt.ꝛ Bal.ibi idē seq̄ť.co.ij.ꝛ in.l.data opa.col.xvij.C.q̄ accu.in.l.f.col.ij.C.de ser.fu.Sal.in.l.f.col.viij.C.de rap.vir.Abb.in.c.f.de offi.dele.Imo.in.c.q̄relā.in fi.de ele.ꝛ Mathesilan⁹ in notabili.xcvij.nota q is cuius cōsilio.vbi ꝓpter hoc repħēdit Bar.in.l.nō solū.§.si mādato.col.iij.ff.de iniurijs.vbi indistincte tꝫ q cōsulēs teneať sicut ṗncipalis:ꝛ dictū Bar.sequiť imol.in cle.f.col.v.de penis. Ange.Are.in tractatu maleficioꝝ.in versi.mādatorē.co.fi.in

versi.xxij.queritur. ¶ Sed dictū Bar.saluari et concordari potest vt intelligatur fm distinctionē.s.dictā:q̄ cōiter approbat.facit qd no. Ang. in.l.is q̄ opē.col.f.ff.de fur.dū allegat Jo. an. in c.felicis.de penis.in.vf.et idē Ange.in.l. furti.§. ope.co.tit.de furtis.Bartholome⁹ veronēsis in cōsi.xxvij.'reqsitus.co.pe.Et fm p̄dictam distinctionē intelligit tex.in.§.ope.dū absolute dicit q furti nō tenet.Nā intelligit eadē pena minori tū pena puniri pōt arbitrio iudicis:vt no. Ang. in locis.s.proxime alle.et ita etiā declaratur qd not. Bar.in consilio.clxv. in qōne que vertitur. ¶ † Predicta distinctio nō hz[a] locū in atrocioribus:in q̄bus cōsulēs indistincte pari pena puniūtur.d.c.felicis de penis.et in cle.f.eo.tit. Dicit tū Fel.in. c.f.de offi.dele.q forte dicta iura debent restringi fm distinctionē.s.factā per tex.in.d.c. sicut dignū.vbi ita distinguit in homicidio qd videt esse de grauioribus.et ad hoc videt tex.in d.c.felicis.iūcto.§.illud.vbi nudo consilio pena mitigat. Sed tū limitatio p̄dicta defendi potest per dicta iura q̄ loquunt in homicidio qualificato cardinales vel archiepiscopi.et facit tex. in.l. vtrū.ff.de parici.in.l. q̄squis. C.ad.l.iul. Et hoc videt velle Bal.in.l.f.col.ij.C.de ser.fugi.vbi inquit q in atrocissimis cōsulēs punit:licet principalis fuisset al's factur⁹. ¶ Nō obstat tex.in.c. sicut dignū.q: loquit in homicidio simplici. Nō ob.§.illō.q: loqt de cōsilio nudo qd nihil addit: et gl.ibi dicit. Secus videt in cōsilio qd augeret malitiā:lz al's esset factur⁹. et de duplici ɔsil.no. per glo.in cle.in ver.cōsiliarios.de foro compe.
6 ¶ Secūdo predicta distinctio † nō habet locum qñ specialis[b] pena consulēti imponitur:q: tūc dispositio legis de qua constat attenditur.l.f.C. de raptu virgi.vbi Sali.in.viij.col.ver.secūdo q̄ro.et no. Bar.in.l.is qui opē.ff.de fur.vbi allegat tex.in.l.f.C.de nili aggeri.non rūpē.et hoc modo p̄cedit tex.in.l.f.§.persuadere.ff.de ser.corrup. secundum Sal.in.l.f.col.ix.de raptu virginum.
7 ¶ Tertio predicta distinctio nō procedit † in interdicto vnde vi[c].in quo ex cōsilio quis nō tene

a ¶ Habet. Adde eundem dñm phil.i.d.c. f.colū.vf. ver.predicta distinctio etc.et 5 idez quod a tenet Feli.in. d.c.f. tenet in.d. c. sicut dignum.

b ¶ Specialis. Idē tenet in. c.f. l.vij. fallē. et ibi Feli. in.ij. limi.

c ¶ Unde vi. Idem vbi s.in.v.fallē.et ibi Feli.ver.limitaquarto. et Jason re b missiue in §. omnes. insti.de act. ij.colū.et.l. f.C.de ser. fugiti. iiij. col. Mer. chuchalō. c

tur: vt no. Inno. in.c.querelā.de elec.per.c.cum
ad sedem.de resti.spo.sequitur Ange.in.d.l.is qui
opē.circa fi.ff.de fur.Bal.in.l.ij.col.x.vꝰ.sexto q̄-
rit.C.de serui.⁊ aqua.Abb.in.c.sicut dignū.col.
fi.de homi.vide tū Roma.in singulari.dcclxij.in
cōtractibꝰ.vbi dicit cōtra Inn.fuisse determina
tū per dños de Ro.per.c.sicut dignū.de homici.
8 ¶ Quarto nō procedit † qñ ille cui fuit datū cōsi-
a liū nomine[a] cōsulētis deliquit:q2 tūc consulēs
indistincte tenet: vt no.Bal.in.l.metū.in fine.C.
qd metus causa allegat.c.cū quis.de resti.spo.
Et licet ipse locatur in mandante idē videtur in
cōsulēte:quia apparet ꝙ sit motus ex consilio.
9 ¶ Et ad predicta notandū est † ꝙ in dubio[b] psu-
b mitur ꝙ principalis motus sit ex cōsilio ⁊ ꝙ nō
fuisset alꝰ facturus:q2 in dubio nō psumit deli-
ctū.l.merito.ff.pro socio.c.f.de scrutinio.ita Fe-
li.dicit in.c.f.col.v.ver.vtrū aūt.de offi.dele.Sz
rō palleg.videt facere in cōtrariū:q2 hoc modo
cōsulēs plus punit ⁊ principalis non propter hoc
magis excusat.Idē tū qd dicit Feli.tenet Bal.
in.l.data opera.col.xvij.C.q̄ accusa.vbi allegat
l.f.C.de rap.virgi.⁊ idē expresse dicit Ang.in.l.f.
in pn.in ver.vlti.est videre.ff.de eo p quē factū
erit.⁊ Jo.de ana.post Car.in.c.ad audiētiā.in.v.
col.in fi.de homi.⁊ dicit Bal.in.l.f.co.ij.C.de ser
uis fugitiuis.ꝙ an esset alꝰ qs facturus in pba
tione facti consistit.Ex coniecturis tū potest p-
bari: vt no.Bal.in.d.l.f.col.iiij.facit qd no.Bar.
in.l.si vētri.§.fi.ff.de puile.credi.Bal.in.c.iniu-
ria.col.viij.versi.qro si titiꝰ.de pace iur.fir.⁊ in
l.multū interest.co.ij.C.si quis alte.vel si.cū si-
mi.Sed cessantibus coniecturis presumēdū est
in dubio qd nō fuisset alꝰ facturꝰ:vt.ff.dictū est.
¶ Et vlteriꝰ ad declarationē supradictorū notā-
10 dū est.Prio † ad hoc vt ex consilio qs teneat re-
c qrit ꝙ delictū sequutū sit[c]:vt no.Card.in cle.f.
in prin.in.q.xij.de penis.Et in ipso actu dz consi
liū prestari.vt tradit Signorolus in ꝯsil.cxxxv.
in qōne circa fi.Et hoc qd dictū est itelligit nisi
cōsiliū per se cōsideret:q2 etiā per se est titulus
criminis ⁊ indistincte punit vt no.Bal.in.l.data

a ¶ Nomine. Idē tenet vbi.ff. in.vs. fallen.

b ¶ In dubio. Vide eūdem vbi.ff.col.vij.vꝰ.⁊ est notādū.⁊ Feli.c.sicut dignū.iiij.col.vꝰ.tertia conclusio.et vide Bal.in sua marga.in vꝰb.ꝯsiliū.vbi dicit ꝙ qñ qs locutꝰ est alicui:⁊ iuit ⁊ cōmisit delictum in breui spatio ꝙ presumitur fecisse de cōsilio illiꝰ: quod not. Hier.chu.

c ¶ Sequutū sit. Idē in.d.c.f.col.vs.versi.iiij. ad hoc ⁊c.

opera.col.xvij.in pri.in.C.qui accusa.vbi alleg.l.
f.§.persuadere.ff.de ser.corru.& idē dicit Barto.
in.l.non solū.§.si mādato.ff.de iniur.& sequitur
Ang.Areti.in.d.versi.mādatorem.in fi.& tali ca-
su punit etiā facto nō secuto.vt not.Sali.in.l.f.
col.iij.in.f.q.C.de raptu virginū.¶ Scdo notan
11 dū est † q ad hoc vt qs ex cōsilio obliget pban-
dū videt q cōsiliū pcesserit delictū[a].vt no.Bal.
in.l.f.colū.iiij.C.de ser.fugi.& in.l.ob hec verba.
col.ij.ff.de his q a nō dño infa.vbi allegat gl. in
l.si vero nō remunerādi.§. si vero post creditū.
ff.māda.sequit Alex.in csi.cxcvj.circa.co.f.li.ij.
12 ¶ Tertio requiritur † qd cōsiliū sit ad malū[b] et
q cōstet de malo csi.alias in dubio dz interpre-
tari q bonū sit cōsiliū vt cōsulens nō teneatur:
vt no.Bal.in.l.f.col.iiij.ver.& not.qd consiliū.C.
de ser.fugi.& sequit Alex.in cōsil.cxxvij. quoniā
abunde.lib.iiij.facit tex.in.l.merito.ff. socio.fa-
cit qd no.in.l.f.C.de his quibus vt indig.de ver.
vindicta.& ibi Pau.de cast.& Alexan. Et de ver-
bo auferri not.Ange.in.l.postq.circa fi.de peti.
heredi.cū simi.vt dixi in.c.in presentia.de pba.
13 ¶ † Quarto consulens non potest[c] condēnari si
principalis fuit absolutus:vt not.Inno. c.sicut
dignū.de homici.vbi Abb.& Joā.de ana.sequun
tur.& Pet.de ancha. in regula accessoriū. in. xj.
char.col.f.ver.iuxta predicta quero.de reg. iu.
14 in.vj.& dixi in cōsi.viij.col.iiij.in fi.¶ † Quinto
consulēs non tenetur si cōsilium reuocauit[d] vt
no.Inno.in.c.ad audientiā.de homi.cū si.vt tra
dit ibi Jo.de ana.co.ij.Et declarat vt per Ang.
are.in.d.verbo mandatorē. in fi. Et dictū Inno.
sequitur Bal.in.d.l.nō solū.§.si mādato.col. iij.
de iniurijs.cum si.vt tradit Alex.in csi.lxv. visa
col.iij.lib.iiij.Feli.in.d.c. ad audientiam. in fin.
15 ¶ † Sexto statutum quod imponeret penam fa
cienti nō haberet[e] locum in cōsulēte.Et hoc in
simili in mādāte tradit Bal.in.l.nō ideo minus.
col.vj.ver ego reuertor.C.de accu.& late Alexā.
in.d.cōsil.lxv.li.iiij.ff.allegato.facit qd no. Bar.
in.l.f.ff.de sica.Abb.in.c. inter solicitudinē. de
purga.vul.not.in.c.mulieres.de senten. excom.

a ¶ Delictū. Idem vbi s.colū.vj. versi. tertio limitatur. & Jason in d.l.f. in.v. col. versi. ij. diligenter no. &c.

b ¶ Maluz. Idē tenet vbi.s.ver. ij. conclu. in.vj.col.& Jas.in.d.l. f.col.v.versi cu.iij.multuz no. &c.

c ¶ Non potest. Idem tz in.d.c.f. col.vij. v. ix. csulēs.

d ¶ Reuocauit. Vide Feli.in.d. c.f. vsi. limita.quinto.& ibi do. Philip.in x.fallē.vij.

e ¶ Haberet. Idem tenet. Fel. d.c.f. in fi. iij.colum.

16 ¶ † Septimo propter diuersam qualitatē faciē-
a tis consulens qñq; in minori pena[a] punit̃. l.qui
seruo.§.idem placuit.& qđ ibi Bar.ſ.de fur.§.hi
qui.ver.si vero ope.insti.de obli.que ex delicto.
Bald.in.d.l.j.col.viij.in.ij.q.C.de rap.virg. facit
tex.cū glo.fin.in.c.tanta.lxxxvj.dist.& no.Jo.de
ana.in.d.c.sicut dignū.§.ille etiam.de homi.& fa
cit qđ no.Bart.per illū tex.in.l.huius actionis.
17 ſ.qđ falso tutor.¶ Ultimo est videndū † qñ q̇s
b dicatur[b] consiliū prestare.de quo no.Bal.in.l.j.
in.iiij.opp.C.de ser.fug.Bar.in.d.l.non solum.§.
mandato.in fi.Ang.are.in.d.ver.mandatorē.in
fi.& in no.q.tradit Ang.in consi.xxij.pro decisio-
ne questionis. Bal.in consi.cxx.in q̄stione.lib.iij. Bartho.ve
roñ.in ɔsi.xxvij.col.j.Et plura de materia cōsilij scribit Luc.
de pēna in rub.C.de silentiarijs.lib.xij. Philip.Dec.Pisis.

a ¶ Pena. Idē tenet vbi.ſ.in vij.col.ṽ.viij.fallit.

b ¶ Dicatur. Uide eũdē in.d.c.j.col.vij.in fi.ṽ.postremo &c.

§.Socij mei socius.

Socii mei socius meus socius non est.

Et glo. hic dicit.Regula ista colligit̃ in.l.q̇ admittit̃.
ff.pro socio.cū.l.seq.vbi ista duo verba ad li-
teram habent̃.& facit tex.in.l.modestinus.ſ.de ver.signi.vbi
dicitur ꝙ libertus liberti mei non est libertus meus.glos.ibi
1 per ista iura arguit ꝙ † vasallus vasalli mei nō dicit̃ vasallus
meus.& idē no.per gl.in.l.de accessionibus.in glo.mag.ſ.de
diuer.& temp.prescri.& glo.per illū tex.in.c.legit̃.lxxxj.dist.&
rationē adducit Bal.in.c.j.§.rursus.in fi.de cōtrouer.inuest.
¶ Et de hoc vasallo intelligitur qñ est vasallus vasalli mei ra
tione alterius rei.Secus si pro eadē re: vt not.in.c.j.§.illud.
in tit.de prohi.alie.feud.per Fede.Et ita Bart.cōcludit in.d.
l.de accessionibus.in prin.& in.l.claudius.col.fi.ſ.q̇ pot.in pi.
hab.& idē Bal.in.l.j.col.ij.ver.q̄ro testator.C.ɔmu.de leg.vbi
inquit ꝙ vasallus vasalli mei non est vasallus meus inspecta
obligatione cōuentionis: sicut & colonus coloni mei non est
colonus meus.Sed inspecta re mea q̄ ad ipsum pertinet va-
sallus meus dici pōt. ¶ Et ex predictis infert Specu.in ti.de
feudo.§.j.col.xij.in ver.xiij. querit̃ ꝙ homo hominis mei nō
2 est homo meus.ex quo patet ſm eum † qđ homines alicuius
baronis regis non dicunt̃ homines regis.& d.Spe.sequit̃ gl.
in cle.j.in verb.existere.de iureiur.facit qđ no.Bald.in.l.j.in
fi.C.vnde legitimi.cum si.vt dixi ibi.¶ Infert̃ etiā ſm And.de
3 pisis.in.l.q̇ admittit̃.prout Ful.ibi refert ꝙ † amicus inimici

a ¶ Inimi co. Add. Feli. in ca. accedens. lo ij. in pri. et Phil. in c. postremo. ij. colũ. de ap. vbi late ponit ex quib' psu mit qs ini micus. et Abb. in c. ad hec. lo ij. de app. et Feli. ca. cũ sup. de off. deleg. vbi dicũt q q me nõ salutat me' psumit ini mic' qualr intelligat vid p eos. et do. Are. i c. repellan tur. de ac cu. in. j. co. | Hier. chu.

b ¶ Ut Feli. Idẽ ẽt Feli. ca. mat the'. de si mo. vbi po nit istas cõ clusiones. et remis. in c. dilecti fi lij. de exce. penul. col.

mei non est meus inimicus: l3 de fide detrahat. Bar. tamen in l. sciendũ. §. si accusatio. ff. de leg. dicit qd non solũ inimicus: sed etiã amicus: vel domesticus inimici mei est mihi suspect'. Et de hoc est gl. in c. si inimic'. in v. nolite. xciij. dist. facit tex. in l. liberi. C. de inoffi. testa. et in c. repellant. de accu. Et cõcludẽdũ est q si sit copulata amicitia cũ inimico meo[a] in perniciẽ meã dicit inimicus: adeo q feudo priuari põt: vt p glos. in l. j. §. cũ patronus. in ver. cũ inimicis. ff. de offic. pfec. vt in d. l. liberi. in v. amicitias. et i. c. j. §. porro. in v. assaliuerit. dũ loquit de cõspiratione facta ptra dñm. et in c. j. §. j. in v. cõcubuerit. quib. mo. feu. amit. † Alias vero pprer amicitiã priorem vel postea simplr cõtractã nõ reputat inimicus: ita q repellat a testimonio: sed bñ detrahitur de fide: vt cõcludit Cy. in l. si quis testib'. col. fi. vsi. viij. querit. de testi. et Bald. ibi sequit col. fi. ver. querit Cy. Philippus Decius.

4

¶ Regula. l. Quicquid calore iracundie.

Quicquid calore iracundie vel fit vel dr nõ pri' ratũ est q̃ si pseuerãtia apparuerit indiciũ animi fuisse: ideoq i breui reuersa vxor nec diuertisse videt.

Regula ista colligit in l. diuortiũ. ff. de diuor. quã glo. hic adducit et ibi vba regu. formalr leguntur ad idẽ tex. ij. q. iij. i. c. si qs irat'. ¶ Et ista regu. h3 locũ † primo in pctibus/ prout loqui videt et tenet Bar. hic. et gl. in d. c. si qs iratus. per tert. in l. licitatiõe. in prin. ff. de polli. Et limitatur nõ habere locũ in contractu facto cũ ecclesia vel ad pias causas: q: valet et retractari nõ d3. xvij. q. iiij. c. sunt q opes. quẽ tex. ad h alle. Roma. in sing. cccccviij. incip. volo cõmẽtare. s3 ille tex. intelligit in eo q fuisset aliquãliter concitatus: secus si alienatus a mẽte fuisset pprer iracundiã/ q: talis pctus nõ deberet seruari: vt no. Jo. and. et Anto. de bu. in c. dubiũ. de conuer. cõiug. cũ si. vt Feli.[b] tradit in c. sicut ex lris. de iureiur. Et hoc idem dicẽdũ vr in alijs pctibus.

¶ Aduertendū tamen q: tex.in.d.c.sunt q̄ opes.
ita legi ⁊ pūctari pōt/ꝙ nihil facit/vt dicam⁹:si
illa verba tumultuario mētis impulsu referant
ad reuocationē donatiōis/nō aūt ad donationē
prius factā.⁊ ita dicit Jo.and.in.d.c.dudū.circa
fi.in v̇ſi.itē sciendū.Sed iste intellectus est con
tra illū tex.dū dicit ꝙ prima donatio nō habuit
iudiciū ibi/nec prima iudiciū habuit.et ideo te-
2 nēdum est quod.s̄.dixi. ¶ Secūdo † etiā regula
habet locū in voto: vt voluit gl.no.in.d.c.dudū.
in v̇.calore iracūdie.in fi.Et hoc intelligitur qn̄
est talis iracūdia que alienationē mētis indu-
cit:alias secus vt doc.ibi dicūt:vt.s̄.retuli.⁊ idē
Abb.ibi cōcludit/q: deus vult volūtariū militē
3 xv.q.j.c.nō est.⁊ facit tex.i.c.sicut.de reg.Et † q:
inter alia in voto ꝑcipue deliberatio requirit:
vt no.Jo.and.post sanctū Thomā quē ibi refert
in.c.literaturā.de voto.vbi Abb.⁊ idem Abb.in
c.sicut ex lr̄is.de iureiur.Roma.in loco ꝑalleg.
4 ¶ Tertio † idē dicēdū est in iuramēto ꝙ si ꝑstitū
fuit calore iracūdie/nō obligat: vt tenet Rom̄.
in no.s̄.alleg.per.l.ij.C.ad leg.iuliā maie.et per
text.in.d.c.sicut ex literis.de iureiuran.vbi Jo.
and.idem tenet.⁊ hoc intelligitur:vt.s̄.dictū est
de voto:quia in hoc votum ⁊ iuramentum a pa-
ri procedunt.vt Abb.concludit in dicto.c.sicut.
5 ¶ Quarto † idē est in cōfessione q̄ si facta sit ca-
a lore[a] iracūdie potest reuocari gl.no.in.c.ex lite
ris.in verb.admonita.de diuor.vbi Abb.et not.
Abb.in.c.cū venerabilis.in gl.ij.de excep.cū si.
vt Feli.scribit in.d.c.sicut ex literis.de iureiur.
Et de acceptatione secūdi bn̄ficij facta ꝑ iracun
diā ꝙ nō noceat.no.Abb.post alios quos refert
in.c.de multa.col v.v̇.extra casum gl.de prebē.
6 ¶ Nota tamen † ꝙ sn̄ia excōicationis lata per
iracundiā valet.c.si ep̄s forte iracūdus.xj.q.iij.
7 ¶ † Predicta regula nō habet locū in delictis in
quib⁹ q̄s calore iracūdie nō excusat.l.si nō cōui
tij.C.de iniu.⁊ Bal.ibi declarādo istā materiā di
cit/ꝙ sunt quedā q̄ iuris effectū sortiunt/vt re-
pudium/⁊ votū/⁊ alia de quib⁹.s̄.dictū est.Et in
istis nō valet ꝙ factū est calore iracūdie per su-

a ¶ Calore.Add̄ Jaso.in.l.si filiā.ij.colū.C.de inoff.test.vbi ponit/q̄d in exheredatione et in voto ⁊ ī iuramento/cōfessiōe/accepta-tione bn̄ficij:in accusatiōe/⁊ in dicto vl' facto calore iracūdie:⁊ in omnib⁹ concludit nō valere/nisi postea perseueraret ī eadē volūtate/⁊ in donatiōe facta ecclesie.tenet idē qđ dn̄s Phil.et idē etiā in delictis et in blasphemia.Hier.chu.

pradicta. Quedā sunt que non sortiuntur iuris effectū prout sunt maleficia. & in illis nō excusatur delinquēs ppter calorē iracūdie quominus puniat. o. l. si nō cōuitij. Alias raro ppter homicidiū esset quis puniendus: quia plerūq; cum iracūdia cōmittit. Et vt ista differētia inter dicta & alia / de quib⁹. s. dictū est / habeat locū: dicēdū est q in delictis nō excusat delinquēs ex calore iracūdie dato q maxima sit iracūdia propter quā alienatus sit a mēte p eā que. s. dicta sunt: & quis ex toto nō excuset ille q delinquit / pena tñ mitigari dz in delicto cōmisso cū iracūdia: vt Roma. cōcludit in notabili. s. alleg. facit tex. in. l. f. C. si qs impe. maledixe. in. l. famosi. ff. ad le. iul. maie. et idē Abb. cōcludit in. c. f. de iniur. col. f. ver. puto tamē. vbi cō
8 cludit † q ille q puocat⁹ ad iracūdiā delīqt. mitius dz puniri. arg. l. si adulteriū cū incestu. §. imperatores. ff. de adul. vbi dicitur: difficillimū est iustū dolorē tēperare. & idē Abb. dicit in c. dilecti. col. fi. ver. credo tñ. de excep. cū si. vt ibi Fede. tradit. et quātū ad istā mitigationē penē q debet fieri rōne iracūdie de qua agit / debet probari q talis fuerit iracūdia que ipsum delinquentē a mēte alienauerit: q: al's nullā haberet excusationē sed ordinaria pena est puniendus. o. l. si nō cōuitij. & idē no. Abb. in. c. f. in. ij. not. de his q si. occid. Et difficile est pbare talē iracūdiā. vt Abb. dicit in. d. c. dudum. de conuer. coniug.
9 ¶ † Et infra quātū tēpus ille qui dicit alicui vel fecit iniuriā possit se excusare allegādo illud dictū vel factū fuisse p iracūdiā. no. Luca de pēna in. l. oēs oino curiales. de decur. li. x. col. ij. ver. si. sed pone titius. vbi varias refert opi. et vr residere qd infra triginta dies hoc allegari possit. & alleg. bonū tex. xi. q. iij. in. c. cū apud. & in. l. si vēdicari. C. de pecu. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Alterius circūuentio.

Alterius circūuentio alij non prebet actionem.

1 Vltra glo. exēplificari potest in. l. qd seruus. ff. de acqr. pos. in fi. † vbi ex maleficio serui
2 dño actio nō acquirit. Et ratio regule videtur: † q: ille cui actio acqri dz nō videt ꝯsentire in illicitis. arg. l. pcurator. ver. si. qd si indebitū. ff. de pdi. inde. l. iij. §. si pcuratori. ff. qd quisq; iur. in. l. si pater. de his que in frau. credi. et idem videtur in acquisitione que fit ex dispositione legis per predicta iura. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Culpa caret.

Culpa caret qui scit sed prohibere nō potest.

a ¶ Tenet. Uide eundē in.c.f.de offi.dele.in.iij.col.ver.in gl.f. &c.vbi de verbo ad v̄bū dicit oīa que hic.& ibi Feli.ij.col.v̄si. cōclude ergo &c.& Abb.ij.col.ver.aduerte.& Barb.viij.col.v̄. capio.& idē Jas.in.l.vt vim.pe.col.in p̄n.ff.d̄ iusti.& iu.& Anch. c.dilecto.de sen.exc.li.vj.ij.co.v̄.si q̄s tū.idē Are.§.iuris p̄ce. insti.de iusti.& iu.i fi. et Feli. in c.q̄ alios. de here.et sic p₃ hāc esse cōem opin. q̄ de iure ciuili q̄s non tenetur aliū defendere nisi in casibus traditis p Bar. et alios in d.l.vt vim. et p Anch. vbi.s̄.tamē vbicūq̄ q̄s defēderet extraneum & eum defendēdo aliū occideret nō veniret puniēdus. ita Jas.vbi s̄.col.anp. v̄.sed pulchrum dubium.vbi dicit hanc esse cōem opi.& vide dnm Phil.vbi.s̄.in.v.col.in ver.et subijcit isto primo membro &c. Hierony. Chuchalon.

Facit alia regula q̄ habet i.l.nullū crimē.j.e.vltra gl. exēplificari pōt in.l.f.§.occisor.v̄ si.h̄ ideo.s̄.ad
1 syll̄.vbi † excusat seru⁹ q̄ dn̄o opē ferre nō potuit.& ad idē tex.in.l.si quis in graui.in p̄n.co.ti.& in.l.itē q̄rit.§.exercitiū.v̄.labeo ait. in.l.q̄ fundū.§.fi.s̄.loca.ibi:ad te aut ab eo phibet quē tu phibere ne id fiat possis.& ad idē bonus tex.i.l.adigere.i p̄n.s̄.de iurepa.ibi:ēt is q̄ libertū iurare patiat.& qd̄ no.Bar.in.d.§.occisor.& plura silia ad hoc tradit Roma.in ɔsi.vij. visis necessarijs.col.fi.cū si.vt dixi in cōsi.lxiiij.
2 col.iij.¶ † Et de cōitate qñ teneat ex delicto ciuium q̄s phibere potuit not.Pau.de ca.in cōsi. cccc.xxj.q: scio.col.ij.in antiq̄s fm nouā formā. & adde qd̄ no.Bal.in.l.ij.q̄ inci.q̄ fu⁹.s̄.de noxa.
3 vbi inq̄t † q̄ ille q̄ nō ipedit maleficiū qñ ad eū spectat phibere v̄r ipsum ppetrare. Et ideo in-
4 fert † q̄ pcurator facit incidere dn̄m in penā.l₃ nō habeat spāle mādatū si dn̄s scit & patit.alle. l.semp q̄ nō phibet.j.e. Et nō caret scrupulo societatis occulte q̄ cū possit manifesto facinori desinit obuiare.xxiij.q.iij.i.c.nō inferēda.&.c.q̄ pōt.& in.c.quātę.in fi.de sen.excō.¶ Et ad declarationē hui⁹ reg. vidēdū est de duob⁹ que in gl.
5 habent. P:io † an de iure ciuili q̄s teneat delicto obuiare & aliū defendere si pōt. Scd̄o/q̄d de iure canonico? Circa p̄mū gl.cōcludit q̄ nō.& h̄
a tenet[a] Bar.in.l.f.§.f₃:in eo.s̄.ad syll̄.& in.l.metum.§.f₃ licet.s̄.qd̄ me.cā.p illū tex.vbi q̄s licite pōt pecuniā accipere vt alium defendat.ergo dat intelligi q̄ nō tenet:q: turpiter acciperet.l. pe.s̄.de pdi.ob tur.cau.et ita p istā rōnē t₃ gl.in

a ¶ Occidere. Jas. sequitur ibi Bal. in. vij. col. versi. et ex hoc vl- timo &c. dicendo qd est speciale in crimine lese maiestatis qd quis teneatur reuelare et sic qd in alijs quis non teneatur.

b ¶ Lese. Idē tenēt oēs quos allegaui in. j. apost. sup litera a. et vide Feli. in. c. quāte. de sent. exc. vbi refert oēs tenētes ꝯ di ctū Bar. et in. c. q ali- os. vbi di- cit qd non seruatur i practica: li cet in. c. j. de of. dele. dicat q sic et idē Ang. in trac. ma leficiorum: hic alleg. et d. ꝯsi. nūq potui repe rire. et add q ꝯiūctio sanguinis excusaret aliq'r non reuelātes. de quo et d alijs dicit hic vid la- tiss. Hipp. d marsi. in sin. clxiiij. incipi. ne- mo dz se submitte- re et p Ber tac. in suo repert. in vers. scire. in x. xiiij. vbi dicit se fecisse

c. quāte. de sen. excō. Et isto fundamēto vtit Ja.
but. quē Bar. refert in. l. vt vim. col. j. ff. de iust. et
iu. Sali. in. l. q̄sq̄s. §. id qd. C. ad le. iul. ma. et Ro.
in ꝯsi. cxvij. ex p̄missa. Et p̄dictā rōnē oēs Mod.
vbiq sequūt. ¶ Sz tñ rōni p̄dicte dupl'r rñderi
6 pōt. Primo q tex. i. d. l. merū. §. sz lz. loq̄t † qñ q̄s
suscipit defensionē alteri⁹ gñaliter vt liberet a
vi hostiū: vel latronū: tūc eñi licite accipit pecu
niā / q2 vr locare opas suas: vt colligit ibi / merce
dē accepisse vr. Et tali casu res tractū hz succes
siui sec⁹ vi qñ agit de aliquo casu particulari / et
momētaneo occurrēti put doc. loquūt: q2 videt
qd aliū q̄s teneat iuuare si pōt: vt hic i reg. a ꝯ-
rio sensu pbat. ¶ Scdo rñdet q tex. in. d. §. sed
lz. loq̄t qñ q̄s nō poterat aliū iuuare et defēdere
sine periculo ei⁹ / q2 agebat q illū defēderet a vi
7 hostiū et latronū: et h̄ gratis facere nō dz: † q2 q̄s
nō tenet subijcere se periculo. c. ex parte. l. ij. de
app. sec⁹ videt qñ absq piculo h̄ fieri possit: put
doc. loquūt. et ita Alb. dicit i. d. §. sed lz. et no. Bal.
in. l. j. col. iij. C. d ser. fu. vbi istā reg. intelligit qñ
q̄s ꝯmode pōt aliū defendere. Pro cōi tñ opi. fa-
8 cit † q2 nō cōpellit q̄s alteri bene facere / vt p gl.
in. c. ad reprimēdā. de of. or. Sed rñderi pōt hoc
nō habere locū in delictis in q̄b⁹ q̄s obuiare dz
si pōt. vt in regu. hic a ꝯrio sensu. ¶ Et retēta cōi
opi. Bal. in. d. l. vt vim. in. viij. q. ff. de iust. et iu. in-
9 fert † q si potui offensum iuuare clamādo / et nō
a feci / nō teneor: et si scio q Titius velit occidere[a]
Seiū si tacui nō teneor / lz eēt hōestū reuelare. et
idē Pau. d ca. i. l. j. C. d his q. vt indi. et facit q no.
bar. i. l. vtrū. i fi. d pari. et i. l. j. §. occisor. ff. ad syl.
¶ Et p̄dicta cōis opi. limitat fm Bal. in. c. j. d of.
10 dele. nō † hr̄e locū i delicto paricidij p. d. l. vtrū.
11 et idē Bar. i. d. l. j. §. occisor. d q dicēdū ē vt dixi i
b d. c. j. co. iiij. d off. dele. ¶ † Silr in crimine lese⁹

maiestatis punit sciēs q̄ nō reuelauit. l.q̄sq̄s.§. id qd̄.C.ad le.iul.ma.⁊ no.Bar.i.d.l.f.§.occisor. in.d.l.vtrū.in fi.vbi ex h̄ infert et subdit q̄ sciēs nō reuelauit tractatū ꝯ principē vel ꝯ suā rēpu. qd̄ puniat.⁊ sequit Abb.in.d.c.f.de off.dele.⁊ in c.f.de resti.spo. ¶ Et hoc sane intelligit qn̄ sciēs tale delictū cōmittendū illud ꝓbare pōt:al's se⸗cus.vn̄ vt not.voluit Bal.in cōsi.inci.quād̄.quē Ang.are.refert in trac.maleficior.in ꝟ.che hai tradito la tua patria.col.iiij.ꝟ.qd̄ crimē lese ⁊c. Et pro.d.Bal.facit in.l.nostris.in fi.C.de calū.⁊ ij.q.vij.in.c.quapropter.⁊ no.Jo.de ana.in rubr. de his q̄ fil.occid.cū si.vt tradit Fell.in.c.quāte. de sen.exc.⁊ in.c.decetero.col.fi.de re iudi.⁊ no⸗uis.scribit Soci.in cōsi.cclxxv.in causa fratris.

12 ¶ †Uenio ad scdm̄ in quo glo.hic cōcludit et de iure canonico teneat quis obuiare delicto.⁊ ad hoc facit tex.in.c.quāte.in fi.de sen.exc.ibi: eos delinquētibus fauere interpretans q̄ cū possint manifesto facinori desinūt obuiare.Ad idē text. in.c.sicut dignū.§.illi etiā.de homi.in.d.c.dile⸗cto.de sen.exc.in.vs.cū si.ꝫ.alle.And.sicu.in.c.f. ex̄ de off.dele.tenet et gl.ista nō sit vera/ q: etiā de iure canonico q̄s nō tenet aliū iuuare[a] ⁊ hoc in foro cōtētioso:⁊ secus in foro cōsciētie esse di cit.Et hoc modo iura preal.ſm eū intelligunt:⁊ ista nō est noua eius opi.Nā ita etiā expresse di⸗cit Ant.de bu.in.d.c.quāte.et ista gl.intelligit i foro cōsciētie.⁊ idē Ab.in.c.f.col.fi.ꝟ.ad tertiū. in fi.ꝫ.de rest.spo.Sal.in.l.q̄squis.ꝟ.ad id qd̄.C. ad le.iul.ma.Bal.in.l.f.col.iiij.C.de ser.fug. Jo. de ana.in.c.ij.de heretl.⁊ Mod.sequunt in.d.c. quāte.⁊ in.l.vt vim.de iust.⁊ iu.Sed tn̄ diligēter cōsiderandū est pro defensione glo.hic:q: nō cō⸗sonat qd̄ iura prealleg. restringant in foro con⸗sciētie:q: simpl'r loquunt:ergo intelligunt sim⸗pliciter de iure canonico in foro ɔtētioso.prout

13 cōiter iura canonica loquunt: †⁊ q: qn̄ iura ca⸗nonica aliter in foro ɔsciētie volūt disponere q̄ in foro ɔtētioso solēt hoc exp̄mere.c.q̄cūq̄.xvij. q.iiij.c.inq̄sitioni.de sen.exc.c.tua nos.de spon. ⁊ q: si in foro cōsciētie q̄s tenet aliū iuuare.idē

decapitari quosdaꝫ ex sola sententia tractatus nō reuelati ꝯ papaꝫ vbi refert plures qui secuti sunt dictū Bar. in dicta.l. vtrum.hic alleg.Ime. Chucha.

a ¶ Iuuare. Hāc opi.dicit esse cōmunē moder. d. Phil.in.c. f.de of.dele.in.v.co. ver.⁊ licet ista videatur cōmunis ⁊c.hāc etiaꝫ dicit Jas. cōmunē in. l. vt vim. colū. pe.ver.tene contrarium prout tꝫ ⁊c.

videt esse de iure canonico/q: etiã de iure canoni. boni animi me consideraf: vt per gl.in.c.cũ contingat.de iureiur. z facit tex.in.d.c.quante.dum dicit φ catholica autoritas condẽnat faciẽtes z cõsentientes: z certe hoc primũ dictũ videt habere locũ de iure canonico in foro cõtẽtioso vt etiã pbaf in.c.f. de offic.deleg. Deinde in.d.c.f.primũ dictũ de cõsentiẽtibus papa interpretaf z dicit eos fauere delinquentibus qui cum possint desinũt manifesto facinori obuiare. Unde sicut primũ dictũ in foro cõtentioso intelligit et ita etiã in secundo dicto dicendũ videt. Quia lex interpretãs fm legẽ interpretatã intelligit.§.f.in aut.de fil.ante dot.instru.na. Comprobaf hoc: q: tex.in.d.c.quãte.loquit de manifesto facinore: ergo videt loqui in foro cõtentioso: q: in foro cõscientie idẽ esset in faci-
14 nore nõ manifesto de quo qs haberet notitiã. Quia † in foro cõscientie sola veritas inspicit: vt per Inn.in.c.q: plerique. de immu.eccl. z eodẽ modo loquit: tex.in.d.c.sicut dignũ.z.ij.q.vij.in.c.negligere. z facit etiã tex.in.d.c.dilecto.ver.z quidẽ. vbi primo dicit qđ quis potest vicinũ vel pximũ defendere: z hoc clarũ est etiã in foro contẽtioso: vt no.in.l.vt vim.de iusti.z iure. Deinde ampliando in eodẽ casu tex.dicit imo si põt z negligat videt iniuriã fouere: ergo hoc fm dictũ pariter in foro cõtẽtioso intelligit. z ita gl.
15 hic defendit. ¶ † Et retenta pclusione gl.inferri põt idẽ esse de iure ciuili ex quo cõtrariũ non est cautũ de iure ciuili iuxta no.in.c.f.de no.op.nun. imo idem probaf de iure ciuili a contrario sensu hic. Et hoc qñ potest absque eius periculo als secus: vt.s.dictũ est. Et ideo qđ dicit Bal.in dicta.l.vt vim.non videtur verũ: q: clamando z reuelando bono modo aliũ iuuare potest z debet si commode fieri possit. Phil.Dec.Pisis.

a ¶ Incapax. Quot modis dicatur vide Bal.i.l.eã ff.vij.col. C.de fid.vbi et ponit si sit heres. inst. z grauat' fidei. an possit cogi adire z restituere z icapacitas pba l turp duos a testes. ita Bal.i.l.errore.C.de testibus.

¶ Regula.l. Non videtur.

NOn videtur quisquã id capere: quod ei necesse est aliĩ restituere.

VLtra glo.exemplũ habet in.l.cogi.§.hi qui solidũ.ff.ad trebel. † vbi incapax[a] q̃ pro se retinere nõ potest accipere potest vt aliĩ restituat: q: capere non videt: vt hic dicit. ad idẽ tex.in.l.sed si mortis.§.itẽ si quis.ver.sed si opponas.ff.de leg.prestan. z in.l.sulpitius.ff.de do.inter vi.z vxo. z in

vxo.ꝛ in.l.fi.§.fi.C.de bo.que.lib.ꝛ facit tex.in.l.si q̄s mandato.ꝛ q̄d ibi Bar.ff.de neg.gest.vbi abesse dicit illud in quo q̄s alteri obligatus est: ꝛ abesse dicit ille q̄ ꝑ modico tp̄e p̄sens sit/vt in notab.q.tradit Paul.de cast.in.l.sed ꝛ si pupillus.§.cōditio.ff.de insti.ꝛ dixi in.c.qm̄ abbas.in glo.f.de offi.deleg.

2 ¶ † Et regula ista intelligitur qn̄ quis statim et incontinenti tenetur alij restituere:secus videtur si cū interuallo/ita ꝙ in medio tēpoꝛe haberet vtilitatē.Quia istud interusuriū medij tēpoꝛis cōsideratur/vt ꝓbatur in.d.l.sulpicius.ibi: si id egit vxoꝛ vt aliq̄d de ea re interim cōmodi sentiret marit⁹.ad idē tex.in.l.lege falcidia nō habetur.ibi:medij tēpoꝛis enī cōmodum computatur.ꝛ in.l.quātitate.§.magna dubitatio.ver.in diem.ff.ad leg.falc.ꝛ in.l.mulier.§.si heres.ver.alia causa est.

3 ff.ad treb.¶ Et nota ꝙ in regula dicit † capere:q: tale verbū cum effectu intelligitur vt habeat ꝛ retineat ad vtilitatem eius.l.aliud est capere.ff.de verb.sign.l.ex facto.§.iulianus.in pꝛin.ff.de vulg.ꝛ pupil.facit tex.in.l.ciuitatibus.§.fi.de leg.f.vbi non videtur capere qui tantum errogat quātum accipit.

4 ¶ † Sed verbū accipere etiam sine effectu intelligitur.d.l.aliud est.ꝛ ideo de necessitate verbum accipere non impoꝛtat dominij translationem:vt not.Bar.in.l.naturalis.§.f.in pꝛin.in versi.ꝛ sic apud.ff.de pꝛescrip.verb.in.l.fi.in pꝛin.ff.de con

5 dic.ob causam.ꝛ in.l.cum mota.C.de transac.† Et notandum est ꝙ accipere non est ꝓpꝛia autoꝛitate/sed de manu alterius vt tradit Lucas de penna in.l.domini.in pꝛinc.C.de agricol.ꝛ censit.lib.xi.vbi ad hoc plura iura inducit:ꝛ pꝛesertim text.in.c.lectoꝛ.xxiij.dist.ibi: accipe ꝛ esto relatoꝛ verbi dei.Sed tamen ille tex.ꝛ alia iura que adducit non negant quin etiam

a accipere intelligi possit a seipso.ꝛ Bart.in.l.centurio.ᵃ in.iij.

6 col.in versi.tertio quero.† concludit ꝙ verbum accipiat sit directum.ff.de vulg.ꝛ pupil.ꝛ idem Bald.in.c.si pater.de testamen.in.vi.pꝛout refert ibi ꝛ sequitur Perusinus in versic.xviij.ꝛ facit tex.in.l.titia cum testamento.§.f.ibi: a seipsa acciperet vllam.de legat.ij.nisi dicatur ꝙ ibi ita expꝛessum sit a testatoꝛe.

Philippus Decius.

¶ Regula.l.Non videtur defendere.

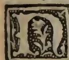

Non videt defendere nō tantū qui latitat: sed ꝛ is q̄ pꝛesens negat se defendere:aut non vult suscipere actiones.

a ¶ Centurio.Et ibi per Lancelotum in sua repet.fol.xvij.

Exemplum secundũ glos. ad istã regulam habet in. l. ij. in princ. in. l. hec autẽ. §. recte defendi. ff. ex quib. cau. in pos. eatur. ⁊ in. l. recte. ff. de iudi. ⁊ ad idem tex. in. l. itẽ ait pre-
1 tor. §. defendi autẽ. ff. ex quib. caus. ma. ⁊ sic colligitur hic † ꝙ duobus modis quis dicitur nõ defendere. ¶ Primo si latitat/ ⁊ latitatio est turpis occultatio sui. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex quib. cau. in pos. ea. not. per glo. in. l. satis. ff. de in ius voc. Et in effectu latitare est sui copiam nõ facere/siue occultet se post colũnas vt creditorem euitet/siue subterfugiat ne secũ aliqua actio moueat. Et qui ab vrbe aufugit cã fraudandi: vt tex. declarat in. l. eum qui. de priuil. cred. ¶ Et nõ di-
2 citur † latitare qui ex causa iusta abest. l. f. ⁊. l. si pater. §. si studio. ff. de fideicõ. lib. Nec dicitur latitare qui presens iudiciũ suscipere non cogitur. l. non videtur. la. f. ff. de iud. ¶ Secũdo
3 modo dicitur † nõ defendere etiam qui recusat defensionem suscipere/vt hic dicitur: ⁊ ad hoc facit tex. in. l. de etate. §. qui tacuit. ff. de interrog. act. vbi qui est presens ⁊ non respondet dicitur pretorem contemnere: ⁊ in. c. certum. xi. q. iij. vbi etiã contumax ille dicitur qui est presens ⁊ parere nolit: ⁊ propter
4 hoc excommunicari potest. ¶ † Tertio etiam dicitur nõ defendere ille qui suscipit defensionẽ ⁊ nõ perseuerat. l. ij. §. fi. ff. ex quib. cau. in pos. eatur. ⁊ in. d. c. certũ est. x. q. iij. in. d. l. recte. in
5 fi. de iud. Uerbum enim defendere generale est: † vnde qui te
a netur defendere [a] intelligit de defensione iuris ⁊ facti: q: defensio vtrãq; defensionẽ complectitur. De defensione iuris probatur in. l. sed ⁊ si damnũ. §. sed ⁊ creditor. ff. de peculio. ibi: ad defensionẽ sententie sue. ⁊ in. l. cũ hic status. §. si ambo. ff. de don. inter vir. ⁊ vxor. ibi: ex v̄bis orõnis defendimus. Et de vtraq; defensiõe colligit in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. ign. in. l. cõsentaneũ. C. quo. ⁊ qñ iud. in. l. si quidẽ. ⁊. l. defensiones. in. l. cũ nõ dux. C. de excep. in. l. seruũ quoq;. §. publice. in. l. sed ⁊ hec. §. defendere. ff. de proc. ⁊ in. l. ij. ⁊ p totũ ff. ex quib. cau. in pos. eat. ⁊ no. Luc. de pen. in. l. apud eũ. col. f. C. de agric. ⁊ censi. lib. xi. ⁊ idẽ Alexan. tradit in consi. clxiij. alias consultus. lib. v.
6 ¶ Et ideo q̃ pmittit aliquẽ defendere † intelligitur de facto ⁊ de iure: ⁊ de facto intelligit vt faciat in iudicio ea q̃ sunt facti: vcz assistere apud tribunal/testes pducere/soluere expẽsas ⁊ alia q̃ in facto ɔsistũt: nõ aũt itelligit ꝙ armata ma-

a ¶ Uid do. cto. i. l. stipulatio ista. de ver. obli. ⁊ ibi Jas. fi. col. in pn. Fel. c. cãmq;. ff offic. dele. versi. non obstante. ⁊ i. c. ego. de iureiurando.

nu defendat. Quia etiā si q̄s expresse promittat aliū de iure ⁊ de facto defendere intelligit̄ in iudicio ⁊ nō armata manu: vt no. Bar. in. l. stipulatio ista. in prin. circa fi. de ver. obli. Q: verba intelligunt̄ s̄m naturā ꝯtractus. l. fi. C. de ac. emp. vbi Bal. hoc idē dicit in ver. querūt doc. cū si. vt tradit Alex. in. d. l. stipulatio ista. in prin. ⁊ in ꝯsi.
7 cxxvij. viso instrumēto. col. ij. lib. v. † Et hoc in
8 telligit̄ in priuato: secus est in dn̄o ⁊ in p̄ncipe[a] q̄ acciperet aliquē sub ei⁹ ꝓtectiōe ⁊ defensione: q: intelligit̄ ꝙ de facto armata manu illū defendat: vt tradit Pet. de anc. in ꝯsi. lxxxvij. omisso p̄mo dubio. Et ad p̄dicta facit q̄stio quā ponit Bar. i. l. q̄dā cū filiū. co. ij. de x̄. ob. de illo q̄ mihi ꝓmisit castrū defendere. Nā intelligit̄ q̄n̄ bellū iniuste inferat̄ cū si. Ut Alex. scribit in ꝯsi. cxv. sup eo de q̄ q̄rit̄. lib. iij. Phil. Dec.

a Q principe. Alr distiguit Ja. i. d. l. stipulatio. ff. co lū. x. istam ꝯclusionē. limitat ⁊c.

¶ Regula. l. Cuius per errorem.

Cuius per errorē dati repetitio est: ei⁹ cōsulto dati donatio est.

Ad idē tex. in. l. f. in fi. ff. de ꝯd. inde. in. l. indebitū. C. e. tit. Et ideo talis donatio req̄rit insinuationē: vt no. Bar. in. l. f. ff. de do. Et ꝙ dicit̄ de donatione hic intelligit̄ q̄n̄ recipiēs sciēter recipit indebitū: q: tūc cōcurrit cōsensus vtriusq;: ⁊ est donatio. Sicut si recipiēs ignoraret: q: tūc nō esset donatio: vt Bar. dicit in. d. l. f. p. l. f. p. l. absenti. ff. de dona. cū si. vt tradit Alex. in. l. si ergo. si cer. pet. col. fi. Et licet non sit donatio tn̄ repeti nō potest qd̄ datū est: q: recōciliatur donatio: vt no. per gl. in. d. l. si ego. in ver. cōsumpserit. vbi Pau. de ca. reprehēdit Aug. q̄ aliter videt̄ voluisse: vt Alex. ibi refert. ¶ Scd̄o regula ista intelligit̄ in eo q̄ sponte dedit: secus si ex necessitate vt probat̄
1 in. c. debitores. de iureiur. † vbi ille q̄ soluit sciēter vsuras indebitas potest illas repetere: q: ex necessitate cogit̄ soluere propter vinculū iuramenti. ¶ Tertio regula habet locum q̄n̄ alia coniectura capi nō potest. Secus vbi alia coniectura ha
2 beri potest. Exemplū in. l. si cū aurū. ff. de solu. ⁊ ibi Bart. † In dubio enim donatio nō presumit̄. l. campanus. ff. de op. liber. l. cū de indebito. ff. de proba. c. super hoc. de renuntia. Et vbi cadit alia coniectura etiā leuis donatio nou presumit̄: vt no. Bal. in. l. f. C. ad treb. allegat. l. dispēsatorē. ff. de solu. ⁊ potius p̄sumit̄ error ꝙ donatio: vt no. p gl. in. l. gn̄aliter. in x̄bo causa. C. de nō nu. pec. vbi Bal. in. iiij. op. ⁊ Ang. ibi in. ij. col. dicit se ita cōsuluisse. no. Imo. in. l. a titio. col. ij. de ver. obl. cū si. vt

Alexan. tradit in consi. xiij. ex his que in themate. col. ij. lib. j. et in consi. xix. in his que in themate. col. ij. lib. iiij. Et ideo vbi potest cadere alia presumptio quam renuntiationis nunquam videtur quis priuilegio renuntiare vt no. Joan. and. et Ant. de but. in c. accedentibus. de priuile. Alex. in consil. xxxiij. ponderatis his. co. ij. lib. v. et idem Alex. in consil. xxvij. attentis narratis. lib. iij.
3 ¶ Quarto regula procedit† in eo quod soluit scienter indebitum principale tunc videtur donare: quia alia coniectura non cadit: secus est in eo qui soluit vsuras que accessorie sunt ad debitum. Nam licet ipse indebite sint et scienter solute non inducitur donatio. vt no. Bar. per illum tex. in. l. si non sortem. §. si quis falso. ff. de condi. indebi. Nam videtur soluisse ne molestetur super debito principali ad quod putabat se teneri: et sic potest capi alia coniectura quam donationis: ideo donatio non presumitur: vt. ff. prime dictum fuit. Et sic ista limitatio satis concluditur in predictis. ¶ Et hoc idem tradit Alexander in consil. lxxx. circa primum dubium. col. fi. li. iij. et limita vt per Bar. in. l. si certis annis. C. de pactis. Et quia materia ista altiorem postularet indaginem. et satis nota est vt latius habetur in. d. l. j. de condi. inde.

Philippus Decius Pisis.

¶ Regula. l. Nemo plus iuris.

Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet.

Eadem regula ponitur in regula nemo. de re. iu. in vj. Ad idem text. in. l. traditio. ff. de acquir.
1 re. domi. in. c. nuper. de don. inter vir. et vxo. † Et propterea non dato habetur quod datur ab eo qui donare non potest. c. quod autem. in fin. de iure patro. et qui nihil habet nihil dare po-
2 test. j. q. vij. in. c. dabertum. et † nemo dat quod non habet: vt dicitur de consecra. distin. iiij. in. c. quomodo. et in. l. si filius. C. de donationibus. facit. text. in. l. ij. C. de penis in. l. j. C. qui pro sua iurisdi. et. lxij. distin. in. c. nulla ratio. et in. l. obseruare. ff. de offi. procon. circa finem: et ibi Bar. et in. l. si vniuerse. vbi Bal. C. de leg. secundum istam reg.
a arguit Fulgo. in consi. lxiij. classius. col. iij. ¶ Et limitatur[a] regula non habere locum in pluribus casibus vt no. per gl. hic et in dicta regu.
3 nemo. et in. l. traditio et in. c. j. de supplen. negli. pla. Nam † primo in creditore non habet locum qui potest alienare rem debitoris. insti. quib. alie. licet. in prin. et in. l. non est nouum. ff. de acqui. rerum domi. vbi dicitur non est nouum quod qui dominium non habet alij dominium prebeat. et exemplum ponit in creditore: et idem in tutore et curatore: qui ex causa potest bona pupilli vel adulti alienare. l. lex que tutores. l. fi. C. de admini. tu. idem in procuratore. §. nihil

a ¶ Limitatur. Uide moder. in §. j. instit. quib' alie. licet.

4 ast.insti.de rerũ diuisiõe † idẽ in iudice q̃ adiudicãdo rẽ alicui dominiũ trãsfert qđ ipse nõ h3.§.fi.insti.de offi.iud.cũ si.vt p gl.hic ⁊ in locis p̃al- leg.⁊ in.d.reg.nemo.vbi Dy.ad quẽ Bart. hic se remittit.Bal.v̄o in.l.manumissiões.circa fi.i v̄.itẽ gl.§.de iusti.⁊ iur.declarãdo istã regulã dicit
5 ꝙ † dare sumit̃ dupliciter.Primo pro cõferre:secũdo p trãsferre. Primo modo regula nõ pcedit:q: eps pfert beneficia in q̃b⁹ nõ h3 dominiũ neq: possessionẽ s3 sufficitꝙ habeat ius pferẽdi. Scđo mõ h3 locũ regula: q: q̃s trãsferre nõ põt qđ nõ habet:⁊ sequit̃ Ang.Are.inst.de libertis. in prin.col.ij.Sed tñ cõcludi põt ꝙ rl'a indistincte pcedat:q: creditor q̃ habuit potestatẽ alienãdi illud facit noie dñi ⁊ de ei⁹ volũtate ex quo ita semel voluit ⁊ se obligauit vt pbat̃ i.§.j.inst. q̃bus alie.l3.ibi volũtate debitoris intelligit̃ pignus alienare.Et idẽ in pcuratore tutore⁊ curatore q̃ noie dñi faciunt. Et sic a dño videt̃ dominiũ trãsferri.In epõ ⁊ iudice q̃ cõcedũt qđ nõ habẽt illud est rõne officij ⁊ quo ad interp̃tationẽ iuris habere videt̃.Et sic dicim⁹ ꝙ q̃s nõ põt dare qđ nõ h3 v̄e vl' iterp̃tatiue s3 iuris dispositio
6 nẽ.⁊ Abb.in.c.cura.in fi.de iure patro.† dicit ꝙ illđ qđ q̃s nõ habet in actu nec potẽtia transferri nõ põt.Sed illud qđ q̃s habet in potẽtia licet nõ in actu põt in alium trãsferri vt patet in canonicis qui eligũt epm:⁊ cardinalibus qui eligũt summũ pontificẽ. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Nullus videt̃ dolo facere.

Nullus videtur dolo facere qui suo iure vtitur.

Ultra iura allegata in gl.est tex. qui ita dicit in.l.iij.§.his tñ.§.de libe.homi.exhi.in.l.iniuriarũ.§.j.de iniur.in.l.si donaturus.§.si quis indebitam.§.de cõdi.ob.causam.¶ Et ista
1 ratione † quis potest in suo edificare[a] ⁊ altius
a tollere edificium vsq: ad celum etiam dato ꝙ lumina vicini obscurentur.l.altius.l.in edibus. C.de ser.⁊ aqua.l.cũ eo.l.imperatores.§.de ser. vrba.pdio cũ si.vt per gl.in.d.l.alti⁹.ad idẽ tex.

a ¶ Edificare. Uiđ Jas. post doc.i.l.ex hoc iure. col.ij.ff.de iusti.et iu. ⁊ per dñm Philip.j.i regula do mum suas. in fi.v̄bis. Hippo.de marsi. in suo singul. cliiij.inci. cuilibet licitum ⁊c.⁊ per Soci. qui ponit regulã cũ fallent. in trac.fallẽ. i rl'a.cj.fo. xvj.et magis late p Jas.in.repe.l.quominus.§. de fluminibus in.v. colũ.ver. secũdo ad idẽ adde illud ⁊c.

a ¶ De dam. infe. per ista iura videt affirmatiue dicendū vnicuiqȝ licere in domo ppria cōtigua domui vicini facere fornellū auricalchi: cā coquendi ex quo magnū dānū sperat inferri vicino ex fumo pueturo ex dicto fornello in domū vicini cōtiguā. quā partē etiā affirmare videt Bar. Veroñ. in suo elegāti trac. de
seruit. in ti. a in. l. pculus. ff. de dā. infe.[a] Et hoc intelligitur ꝛ ōfer. vrba. pcedit qñ qs hoc facit ad ei⁹ vtilitatē vt sibi pficiat. Sec⁹ aūt eēt si hoc faceret vt alteri potiꝰ pdio. in. c. ō fornace.
finalibus verbis. vbi dicit/ ꝙ ea q̄ supra dixerat de fornace: videlicet ꝙ qs possit in muro ppꝛio iuxta murum vicini facere fornacē habeāt locū in fornello. dū in terminis questio inter quēdā nobilē mercatorē ꝛ eius vicinū verteret de facto medio. ꝛ adhuc pēdet interrogat⁹ fui a dicto mercatore qd sentirē: Rñdeo partē negatiuā esse veriorē quā ita firmaui. rñdeo. ff. dictis iurib⁹ per aduersam partē adductis ꝛ primo per tex. in. l. sicut. §. aristo. ff. si ser. vend. in ꝟ. in suo em̄ aliꝗ. q̄ vult/ ꝙ ita liceat cuiqȝ in suo facere qten⁹ nihil in alienū immitat. ꝛ sic supradicta iura disponētia quē posse in suo edificare dato ꝙ vicino noceat/ debēt limitari nisi in alienū facto hominis aliqd immittat/ vel ex opere facto seu fiēdo in suo: veniat in necessariā cōsequētiā in alienū naturaliter immittendū propter qđ magnū dānū iferat vicino: q: tūc dico vicinū hr̄e ius phibēdi ꝯ vicinū edificare volētē. ꝛ ita intelligēdo. d. §. arist. limitabā pdicta iura. Ex cui⁹. §. rōne scđo dicebā nō pcedere qñ magnū dānū passur⁹ esset vicin⁹: q: tūc bñ posset phibere edificantē ex cui⁹ edificio sperat dictū dānū: p quo etiā est tex. i. l. cui⁹ edificiū. ff. si ser. vēdi. tertio ꝛ finaliter limitabā qñ legitimū spatiū nō esset intermissum inter domū vicini ꝛ edificātis: vt in. l. impatores. ff. de ser. vr. pdio. ꝙ spatiū ad hoc vt dicat legitimū dico esse debere tm̄ ꝙ ꝟsimile sit vicinū nullū aut nō graue dānū esse passuꝝ. ita declarat Cepo. qōnē istā in. d. c. de fornace. in. iiij. q. ꝛ in. c. de balneo. ꝛ stufa in pn. ꝛ in. c. de fumo. in pn. q̄ refert ita tenere Ang. in. l. qdā iber⁹. de ser. vrb. pdio. p qua videt mihi ꝙ sit tex. in. d. l. impatores. in ꝟ. legitimo. ꝛ ita intelligēdo nō obstabit tex. in. l. fi. ff. fini. reg. p quē videbat dicēdū ꝙ intermissio duoꝝ pedū esset legitimū spatiū iudicādo de fornello/ put de domo: q: d. l. intelligit habito respectu ad ip̄z edificiū: q: ex ei⁹ q̄litate apparet ꝙ spatiū duoꝝ
b pedū sit legitimū spatiū ne vicini edificio noceat: sꝫ habito respectu ad ignē vl̄ fumū ex altero q̄ꝝ dānificabit vicin⁹ dictū

spatiū nō dicef legitimū/q: q̄litas edificij ꝑpter ignē vel fumū grandē exposcit vt tm̄ spatiū intermittaf q̄d verisimile scit nullū aut modicū dānū vicinū eē passuꝝ. ad cui⁹ ꝯfirmationē ꝯsiderabā q̄re tex. i. d. l. fi. ⁊ iura ibi. allē. in gl. disposuerūt tātā diuersitatē circa itermissionē spatij in casib⁹ ibi positis: nisi

a noceret q: tunc non licet.[a] arg. l. s. §. deniq3. ff. de aqua plu. arc. ⁊ ita illā. l. lati⁹ limitat ⁊ declarat Pau. de ca. in. l. cū eo. ff. alleg. de ser. vrb. p: edi. ⁊ hoc sequitur Alex. in ꝯsi. clxiiij. oppo:tune consideratis. in. ij. li. ⁊ idē tradit Bar. Ueron. in trac. de ser. vrb. p̄dio. in ti. de solo seu area. col. ij. ver. v. fallit. ⁊ facit tex. in. l. op⁹. ff. de oper. pub. ⁊. l. i fundo. ff. de rei vēd. † Nā q̄s tenef facere q̄ sibi nō 2 nocet ⁊ alij ꝓdest. l. ij. in ꝑn. ff. sol. matri. declarādo vt Bart. ibi tradit. Subtilis Decius.

q: ex qualitate vniuscuiusq3 edificij spatiū statutū in vno q3 casu est sufficiens eo intermisso ne dānum patiaf vicin⁹ edificātis ergo idē vs dicēdū in casu nr̄o cū q̄litas edificij h expostulet vt tm̄ spatiū intermittaf q̄ verisil'e sit q̄ dānū nullū vl' ad min⁹ modicū inferref vicino. p. d. l. q̄dā iber⁹. ⁊. l. impato:es. q̄d ēt rō naturalis h exposcit: q̄ si lex deficeret esset seruāda: vt in. c. scdo req̄ris. de ap. in fi. no. Abb. in. c. eccl'ia. scte marie. de ꝯsti. in. v. co. ī medio. ⁊ sic ꝑ istā ꝯcludo vicinū posse ꝓhibere vicinū edificare volētē. vl' q̄ ita lōge edificet q̄ dānū nō patiaf/siue ex igne/siue ex fumo/dato q̄ fum⁹ nō sit mo:bosus dū tm̄ sit grandis ex quo magnū dānū iferaf vicino: vt i. d. §. arist. q: si fetosus eēt fum⁹ tūc multo magis posset ꝓhiberi: vt i. l. ij. §. idē ait si odore. ⁊ ibi gl. ff. ne q̄d in lo. pub. ꝑ q̄ facit q̄d no. Cepo. in. c. de sterq̄linio. ⁊ in. c. de necessarijs. vbi vult q̄ in suo nō ē licitū aliq̄d facere per q̄d assidue feto: veniat in domū vicini. Hier. chu.

¶ Regula. l. Semper in dubijs.

Semper in dubijs benignio:a p̄ferenda sunt.

b Ultra allegata[b] in glos. ad idem text. in. l. pxi. in ver. si. sed in re dubia. ff. de his q̄ i test. delē. † ibi: i re dubia benigniorē interp̄tationē seq̄ non min⁹ iusti⁹ q̄ tuti⁹. facit tex. i. l. benigni⁹. ff. d leg.

a ¶ Licet. Adde Lud. Ro. cōsi. lij. incip. in. q. magnifico:um.

b ¶ Allegata. vide latis. Feli. in. c. auditis. de p̄scrip. in. xix. col. vbi in. xx. co. in ver. ij. limita dicit regulā nostrā nō habere locū fauo:e animi de q̄ vltra eū q̄ plura refert. vide Hipp. de marsi. in sing. cls. inci. semp in dubijs. ⁊ in sing. ccxviij. incip. regula.

in. l. si fuerit. in fi. de. leg. iij. ibi: hoc valere benignũ est. & in. l. cũ in testamento. de rebus dub. cũ si. vt tradit Ro. in cõsi. lxij. florẽtina constitutio. col. ij. facit etiã tex. in. l. inter pares. §. de re iud. in. l. lege iulia. §. de manumiss. l. c. fi. de re iud. Et ista benignitas etiã in correctione subditorum attẽdit. Sed nõ ds esse nimia ne subditos resoluat in malũ vt dr. xlv. di. in. c. disciplinã. Et reg. ista intelligit seruata pri⁹ vborum proprietate que in re dubia in primis attẽdit: vt not. per gl. in. l. nõ possunt. §. de legibus. & colligitur ex doc. Abb. in. §. de consti. & dixi ibi in col. pe. ver. tertia conclusio. Philippus. Decius.

¶ Regula. l. Bona fides.

BOna fides non patitur vt bis idẽ exigatur.

1 ET ista ratione † licet plures rei debẽdi obligati sint in solidũ vno tñ soluẽte oẽs liberant. §. ex hmõi. insti. de duobus reis. & in. l. iij. §. fi. §. eo. ti. Qr solutione ei⁹ qđ debet ois tollit obli. insti.
2 quib mo. tol. obli. in princi. ¶ Et ex ista ratione † executio sententie semper per exceptionẽ solutionis impeditur: vt no. Jo. and. in addi. spec. in ti. de execu. snie. §. fi. qui icipit postremo. super ver. xvj. in fi. addi. post Guido. de suza. quẽ ibi refert: qr solutione ei⁹ qđ debet ois tollit obligatio. vt dictũ est. ¶ Et pari ratione dicit Ang. in. l. non tm̃. §. quod si pro emptore. §. de peti. here. qđ licet pcise velit statutũ qđ contra instrumentũ
3 nulla exceptio opponat † nõ tñ excluditur exceptio solutionis: qr natura non patitur vt quod semel exactum est iterum exigatur. et sequitur Alex. in consil. cxiij. colum. ij. viso. lib. v. ¶ Et cũ predictis concordat Pet. de ancha. in cõsi. cclx. alias cclix. ex verbis. circa fi. dicens qđ contra executionem sententie semper opponi potest exceptio solutionis per istũ text. qr bona fides nõ patitur vt bis idẽ exigatur. & allegat Cy. in. l. f. C. de condi. inde. & dicit qđ ita seruat venetijs. & in simili casu illum tex. allegat Rom. in consi. xxviij. incip. visa. in. ij. dubio.
4 ¶ Et ista reg. † etiam locum habet in obli. ex maleficio. vel quasi vt dicit gl. ij. insti. quib. mo. tol. obl. in princ. qr sepius de eiusdem hominis facto nõ queritur vt dr in. l. licet. §. fi. ff. nau. cau. stab. & in l. si cui. §. ijsdẽ. de accus. † Et si accusatus fuit absolutus[a] nõ potest accusatio replicari. c. de his. de accu. † Et diuina clemẽtia dimissa peccata in vltione vlterius redire nõ patit vt inqt tex. in. c. fi. in princ. de pe. dist. iiij. & xxiij. q. iiij. in c. si illis.

a ¶ Absolutus. Uide Feli. in. c. de his. hic 5 alleg. vbi 6 ponit reg. cũ suis fallen.

a ¶ Procedit. Hoc tñ nõ hʒ locũ de iure cano. ita Feli. in. d. c. de his. iij. col. limita: rõ est q: de iure cano. regulariter nõ ponit eadẽ pena p viã inq̃sitionis q̃ p viã accusationis: vt ibi p eũ.
b ¶ Soluerit. Dñs Franc. de are. tenet ꝯ dictũ Bal. in. d. auf. q̃ semel. in. c. sicut. de resti. col. ij. in fi. ℣. in gl. posita ⁊c. p illã gl. sed vid ibi Fel. q̃ tʒ ꝯ: q: in veritate glo. ñ nõ bene p bat et vbi sañ remiss. in. ij. col.

7 †Et hoc procedit[a] siue p viã accusationis siue p
a viã inq̃sitionis semel cognitũ fuerit ⁊ not. Bar. in. d. l. si cui. §. eisdẽ. ⁊ Jo. de ana. in cõsi. xvij. visa
8 relatione. col. iij. ¶ Et idẽ † si absolutio facta sit p viã dispẽsationis: vt no. per gl. in. d. c. de his. ⁊ in. c. ex tua. p illũ tex. de fil. presby. ⁊ in. c. fi. in gl. pe. de tẽp. ord. ⁊ in. c. ij. in gl. f. de schisma. cum si.
9 ¶ Bene verũ est † ꝙ delicta pro q̃bus facta fuit absolutio aggrauãt aliud delictũ postea cõmissum: vt no. Bal. p illũ tex. in auf. q̃ semel. col. pe. versi. ex ista aũt. in fi. sumit arg. C. q̃n ⁊ q̃n iud.
10 † vbi decidit ꝙ stante statuto ꝙ homicida puniat in cẽtũ. ⁊ alio statuto caueat ꝙ si q̃s cõmiserit duo homicidia decapitet. Nam si q̃s cõmi
b sit duo homicidia lʒ pro primo soluerit[b] penã tñ debet decapitari. Quia primũ pro quo fuit soluta pecunia dʒ cõputari vt dicat duo homicidia cõmisisse p illũ tex. vbi cõtumacia ꝓpter quã solute fuerũt expense aggrauat aliam cõtumaciã postea cõmissam. ⁊ sequit Pe. de anch. in. c. f. de cõsti. in ver. firmat alibi idẽ Bal. Et facit qd no. Bar. in. l. si cui. §. fi. circa fin. in ver. omisi hic vnã
11 q̃nẽ. ff. de accu. vbi ꝯcludit † ꝙ delicta alibi cõ
c missa de q̃b⁹ iudex cognoscere[c] nõ põt: aggra
d uant[d] delictũ postea cõmissum de quo iudex cognoscit. ⁊ idẽ Bal. in auf. sed nouo iure. col. ij. ℣. lib. x. ⁊ tex. in. l. iij. fi. verbis. C. de epis. aud. vbi Bal. p illũ tex. dicit ꝙ ille q̃ geminat delictũ non debet sperare veniã. ⁊ sic si aliquis impetrauerit veniã a principe de scdo delicto non facta mentione de primo talis gratia est surreptitia. de quo dicto vide Barb. c. super literis. de resti. co. xxiiij. ⁊ vide Ang. in d. l. iij. vbi dicit ꝙ dictũ Bar. in. §. fi. hic alle. ⁊ ita seruat de cõsuetudine de quo vide Barba. in. c. fi. de fo. cõpe. xvij. col. ⁊ in c. postulasti. eo. tit. col. xxxix. per Feli. in. c. sicut. de rest. col. ij. per do. Fran. de are. in. c. cũ non ab homine. de iud.

c ¶ Cognoscere. De q̃ b⁹ vid So ci. in trac. fallẽ. i reg. lxxxvij. fo. x. vide longã apostillã ad Bar. in. d. §. fin. sup lrã b.
d ¶ Aggrauãt. Quia ex psteuerantia ponit maior pena. text. fi. in. l. vnica. C. de super exact.

sed dubitat. C. de ser. fugi. et sequit Abb. in c. j. et gl. j. de cle. pcuss. et in c. j. in fi. de penis. et Bartho. Veron. in psi. lxxviij. visa. col. j. ¶ Et ista pclusio pcedit qn pstat de delicto alibi cōmisso: sed nō pōt p illo puniri: q2 soluit pdēnationē vel pscri ptū fuit vel in alio territorio cōmissu3 est. Secꝰ si a tali delicto fuisset absolutꝰ vt notabil'r tradit Roma. in cōsi. cccxxvi. vt pmissa cōsultatio. ¶ Scōo dictū Bald. in d. auf. q semel. et alioꝝ in locis. s. alle. h3 locū[a] in homicidio vel alio delicto punibili. ¶ Secꝰ si homicidiū esset pmissum vt q2 occisus sit bānitꝰ: q2 statuto poterat impune occidi: q2 tale homicidiū cū factū fuerit statuto pmittēte penā nō meretur. l. gracchꝰ. C. de adul. vbi Bal. p illū tex. ita dicit. ¶ Et hoc dictū sane itelligit q nō possit puniri q bānitū interfecerit. Sed tamen non erit habilis ad dignitatē. Quia stāte statuto q homicida nō possit esse de priorib9 etiā talis qui bānitū interfecerit non poterit esse de priorib9: q2 tale homicidiū l3 tolerabile sit nō est laudabile. ita Bald. dicit in l. decuriones. circa fi. C. ex q. cau. infa. irro. vbi tñ in fine limitat hoc nisi statutū dicat q bānitus impune et licite offendi et occidi possit. Quia tūc per illud verbū licite nullo modo est maleficiū: de quo dixi in c. eps. de preben. vbi videndum.

a ¶ Locum. Vide An- cha. in regu. peccati. col. iiij. xfic. et ista faciūt isto titu. li. vs. qui in omnib9 cōcordat cu3 do. Philippo. Hieronymū. Chuchalon.

¶ Regula. l. Ex penalibus.

Ex penalibus causis

nō solet in patrē de peculio actio dari.

Ista regu. itelligit † nisi quatenꝰ pr eēt factꝰ locupletior: vt d3 in l. iij. §. ex furtiua. s. de pecul. et not. p gl. hic. Et sic regu. h3 cū limitatiōe gl. ¶ Prio circa regu. psiderandū est † q pr p filio regulariter tenet quatenꝰ est in peculio[b]. Quia pcedēdo illi peculiū ex psumpta eiꝰ volūtate vr pater obligari quatenꝰ est in peculio: vt declarat Bar. in l. j. co. ij. in xfi. itē ista equitas. s. de pecul. † Et sicut in ista gnali administratione peculij data filio non venit donatio. l. filiusfami. in prin. s. de dona. l. p iuris. §. fi. s. de pact. ita ēt nō

b ¶ In peculio. Adde Moder. i l. cum filiꝰ. ff. de verb. obliga. et Jaso. post Joan. fab. in §. actiones autē. institu. de actio.

venit illicitū: a iure ꝓhibitū. l. si ꝓcurator. ff. de cōdi. inde. ideo si fili⁹ ex delicto cōueniat pater de peculio nō tenet: vt tex. hic dicit: quia admi. filij a limi. fuit in ꝯctu et nō habēt locū in delictis[a]. l. j. §. si filiusfami. ff. de his q̄ deiec. vel effu. ibi: in patrē nō datur actio: quia ex cōtractu nō venit. vnde publicatis bonis filij ꝓpter eius delictū nō intelligit publicatū ei⁹ peculiū. l. iij. vbi Bal. C. de bonis ꝓscrip. dicit tñ Bal. ibi/ quod speciali priuilegio reseruat pr̄i peculiū in solatiū amissi filij: sicut ecōtra publicatis bonis patris peculiū filij nō publicat. no. Bar. p illū tex. in. l. iij. §. sed vtrū. circa fi. in ꝟ.

a ¶ Delictis. Uide Bart. in. l. quoties. la ij. ff. de noxa. et Bal. i. l. neqꝫ ei⁹ al's est in C. ne filius p patre.

4 vltimo no. ff. de mino. ¶ Et ista regu. limitat vt dictū est † nisi pater ex tali delicto factus sit locupletior: vt est text. in. d. l. j. §. ex furtiua. de pecu. et no. p gl. in. l. cū ancilla. C. quod cū eo. in ꝟ. locupletior. vbi enumerat alios plures casus in quibus solū obligat pr̄ vel dn̄s de peculio quatenus fact⁹ sit locupletior.

5 ¶ † Et locupletior dicit factus qn̄ pater esset in lucro cū alterius iactura: vt ꝓbatur in. l. si quis mācipijs. §. fi. ff. de instito. in. §. pe. qui incipit: sinautē. insti. quib⁹ alie. licet vel nō. et in. l. verū. §. sciendū. ff. de mino. et dicit Bal. in. l. fi. C. de vsucap. p emp. quod dicitur factus locupletior quādo constat de vtilitate que in actu permanet vel prouisum fuit necessitati. allegat. l. sed an vltro. §. fi. ff. de neg. gest. ¶ Et dicit Ange. in. l. verum. in gl. j. ff. de peti. here. quod ille vr̄ locupletior ad quē ꝓbat fructus peruenisse nisi ille ꝓbet se ꝯsumpsisse inutiliter. ¶ Dicit tamē Ang. in ꝯsi. clx. p decisio. in fi. quod nō sufficit ꝓbare quod q̄s fruct⁹ in eius vtilitatē cōuertisset: quia ex hoc nō sequit quod fact⁹ sit locupletior: quia potuit ꝯuertisse in vsus suos et familie splēdidius viuēdo: et sic nō remaneret locupletior. ¶ Sed certe satis esse vr̄ si ꝓbet fruct⁹ vel res ad aliquē puenisse. Ex hoc em̄ vr̄ fundata intentio eius q̄ dicit illū factū esse locupletiorē nisi ipse postea ꝓbet de mala ꝯsumptione p supradicta. ¶ Ex quib⁹ videt quod nō recte dicat gl. insti. qui. alie. nō licet. §. pe. in ꝟ. locupletior. dū inquit: quod dr̄ quis fact⁹ locupletior si nō sit pauperior. alle. tex. q̄ hoc dr̄ in. l. in pupillo. ff. de solu. ibi: nā hoc ipso quod non est pauperior factus locupletior est. ¶ Sed ad illū tex. respōdet quod intelligit quod nō sit pauperior soluēdo et faciēdo qđ ab eo petit: quia si nō remanet i dāno facta solutiōe: ergo illud qđ hēbat erat sibi in lucro: et ita illū tex. decla. Bar. i. l. j. §. ipu

6 heres. ff. cōmo. ¶ † Et q̄s debeat ꝓbare aliū esse factū locupletiorē. no. Bal. in. l. j. C. si aduer. cre. et in. l. ꝓdiorꝫ. C. de pred. mi.

Et ad supradicta videndū est q̄ scribit Frācis. de Cur. in cōsi. lxxij. princeps defunctus. in. iij. col. ¶ Postremo contra istam regulā videtur text. in. l. ij. §. fi. qui incipit: si filiusfamilias. ff. de pecul. vbi si filiusfamilias fuit in magistratu & fecit litē suā quo casu obligat ex quasi malefi. insti. de obli. q̄ ex malefi. §. si filiusfamil. Et tñ ex tali quasi maleficio dat actio de peculio cōtra patrē. d. l. ij. §. fi. cōtra tex. hic Fulg. in. d. l. ij. §. ex furtiua. miratur de illo tex. & respōdet esse speciale in tali casu: q: fm eū talis obligatio est reducta ad similitudinē obligationis ex cōtractu: q: trāsit in heredē. l. magistratus. ff. de magi. conuē. Et in alia obligatione ex quasi maleficio pater nō obligatur etiā de peculio: vt probatur in. d. §. si filiusfami. & d. l. f. §.
7 si filiusfami. † de his qui deiec. vel effu. Et ratio specialitatis
8 videt: † q: pater ratione publici officij magis q̄ in alijs p filio obligat. l. quoties. ff. ad municip. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Heredem eiusdem.

HEredē eiusdem potestatis iurisq; eē cuius fuit defunctus constat.

1 NAm heres † est quodāmodo eadē psona cum defuncto. §. f. in aut. de iureiur. a mori. prcsti. & bene dicit text. ibi quodāmodo. Quod verbū denotat improprietatē. l. in suis. ff. de libe. et posthu. Quia vere alia est persona heredis & alia defuncti: vt not. Domi. in. c. ij. in fi. de iura. calum. in fi. in. vj. Et ideo in materia in qua verba pprie & vere accipi debēt heres nō reputatur eadē persona cū defuncto: vt probatur in. l. qui rome. §. augerius. de verb. oblig. vbi ille qui pmittit soluere illud in quo apparebit patrē suū debitorē esse: non tenetur si de tali debito contra heredē cōstiterit. Et per illum tex. dicit Are. ibi post Dy. & Imo. q̄ debitor post mortē non dicit debitor[a] licet heredem reliquerit. et facit tex. in. l. cū ita datur. ff. de condi. & demon. vbi cōditio dādi Titio nō potest impleri in herede Titij. & not. Bart. in. l. sub diuersis. ff. de cōdi. & demō. vbi cōcludit q̄ iussus dare alicui sub noie pprio nō potest dare heredi. & bene facit qd̄ no. Bal. in. d. l. f. col. fi. v. pone statutū dicit. C. de execu. rei iud. vbi inquit/ q̄ si potestas debet habere decē pro executione facta cōtra cōdemnatos nō habebit decē si executio facta sit cōtra heredem cōdemnati q: heres
2 nō est cōdemnatus. ¶ Et ex his cōfirmat † quod no. Ang. in. l. postulante. ff. ad trebel. vbi voluit

a ¶ Debitor. Et illū textum dicit ibi vnicū ad ħ Alex. ibi in. ij. colum. in principio. & Iason in principio.

q3 l3 si statutū dicit q3 debitor capi possit & carcerari habeat locū etiā 3 heredē: vt Bar. ibi & doc. dicūt. Secus e tū est fm eū si statutū loquat de pmissore. Quia non habet locū in herede: q2 licet heres sit debitor nō tamen dicit pmissor: q2 ipse nō pmisit: & sequit Alex. ibi. co. iij. Et de pdictis tradit Soci. in cōsi. ccxciij. psens psultatio. ¶ Et pdicta pcedūt attēta vi & pprietate vbo rū. Sed quantū ad iuris interpretationē heres eadē psona cū defuncto reputat: q2 regulariter est eiusdē potestatis cui9 fuit defunctus: vt tex. hic dicit. & no. pe. de anc. p istū tex. in psi. xxv. in
3 fi. in. q. s. dicta. †Et ideo factū noie defuncti ratificari pōt p heredē. l. quo. in. §. si pcuratori. s. rē ra. ha. & not. Bar. in. l. bonor. co. ij. in v. quero vtrū. s. rē ra. ha. cū si. vt tra. Alex. in. d. l. si ei9. in v. negotior. col. iij. s. si cer. pe. & idē Ang. in psi.
4 clxx. viso. co. fi. ¶ †Et factū heredis[a] reputat fa
a ctū defuncti vt no. Ang. in psi. clxxxv. brunellus notarius. alle. l. vxorē. §. agri plagā. de leg. iij. Et testm̄ defuncti & heredis vnū et idē reputat vt in nota. q. tradit Pau. de ca. in psi. lxiiij. videt dicendū. Et heredi non potest opponi q3 nō sit nominatus i instro q2 noiato Titio ei9 hrs noiat9 vr: vt not. Bal. in. l. f. col. f. C. quo. le. & ideo nō pt heres improbare factū defuncti. l. si cum a mre. C. de rei vē. l. si ab ea. C. de neg. ge. l. si vxor. ff. de
5 bo. auto. iu. pos. ¶ †Et in dubio pactū factū ab aliquo ad ei9 hrdē porrigit. l. si pactū. s. de pb.
6 l. iurisgētiū. §. pactor. s. d pac. ¶ †Et q pmittit p se etiā p heredib9 pmisisse videt p gl. & Bar. in. l. si sic. de verb. obli. cū simi. vt tradit Alex. in
7 cōsi. xiij. pspectis his. col. pe. li. v. † Et q pmittit tm̄ de facto suo nō excludit heredē: vt not. Bar. in. l. si seruus. la. ij. s. de cōdi. fur. Bal. in. l. fi. C. de act. emp. cū si. vt Alex. scribit in cōsi. xviij. attentis narratis. col. fi. lib. v. ¶ Et regula que hic ponitur limitatur: vt. s. dictū est. Et etiam nō pcedit in quibusdam casibus in quib9 potestas que datur defuncto ad heredē nō porrigit. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. l. fi. C. de reuo. dona. & in
8 l. iij. s. de ser. expor. ¶ Unde †potestas declarā

a ¶ Heredis. Et adde q3 quādo hrs aliquid facit vel exequit ex dispositione defuncti q3 heres necesse facere h3 tunc dicit a defuncto et non ab herede pcedere. l. ado ptiuū. §. f. ff. de iu. do tium. Bar ba. i repe. rub. de rebus eccle. nō alienā. colū. lxvi. versi. et ex istis sequitur. & in. c. literis. colum. ij. de rescrip.

di non transit ad heredē: vt no. Bar. in. l. edicta. C. de eden. in l. inter stipulantē. §. f. de ver. obli. cum si. vt Alex. ibi tradit. & diri in. d. l. edicta. & facit tex. in. l. q: personales. sol. mat. & in. l. f. C. de pui. do. cū si. & facultas insinuādi donationē nō cōpetit hoc edictū: vt not. Are. in ɔsi. cxxij. in causa q̄ vertit in primo dubio. & ibi in. ij. col. limitat & declarat regulā istius legis. Et adde ꝙ lz heres reputet eadē persona cū defuncto: vt. s̄. dictū est. Secus tñ est in herede heredis qui non reputat eadē persona cū defuncto: vt no. voluit Pau. de ca. in ɔsi. cxcvij. visis dubijs. circa fi. in nouis.

9 ¶ Postremo notādū est† ꝙ predicta oia q̄ dicunt de herede intelligunt adita hereditate. l. iij. §. si q̄s ita. vbi Jmo. de her. insti. facit tex. in. l. iij. §. si q̄s heredi. s̄. de sta. libe. & in. l. si in diē. in prin. & qđ ibi Bar. s̄. de cōd. &

10 demon. † Et ideo substitutio facta de heredibus intelligit si hereditatē adiuerit. l. si plures. in fi. vbi gl. & Bar. s̄. de vulg. &

11 pup. † Et heres datus executori in testamēto intelligit si heres sit cum effectu ita ꝙ adeat hereditatem. l. lucius. la. f. vbi Bar. s̄. de fideic. lib. & no. Bar. in. l. codicillis. §. f. s̄. de annuis leg. Pau. de ca. in. d. l. si plures. & no. Bal. in. l. fi. in prin. C. si pē.

12 ap. mors interue. † vbi inquit ꝙ heres quis nō dicitur anteꝙ testamentū aditione heredis cōfirmatum sit alleg. l. si seruus communis meuij. in prin. de stip. seruo. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Semper qui non prohibet.

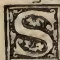

Semper q̄ nō prohibet pro se interuenire mādare creditur. Sed si quis ratū habuerit ꝙ gestū est: abstringitur mandati actione.

Uo sunt dicta. circa pmū gl. & bene exēplū ponit fm. l. qui patit. s̄. mandati. Et ista regula & text. in. d. l. q̄ patit. intelligit† qñ q̄s est p̄sens & nō cōtradicit: vt no. Bal. in. l. f. s̄. de neg. ge. & sequit Alex. in. l. sepe. in char. it. col. xxxiiij. ver. vij. saluari pōt. s̄. de re iud. & Bar. hoc idem dicit in. l. si pecuniā. C. de neg. gest. Et verba satis cōueniūt: q2 illud verbū patit/arguit presentiā: & eodē modo vbū illud nō phibet[a]. ¶ Sed tñ cōsiderādū est qđ ista regula. & d. l. q̄ patit. intelligit qñ tractatur de vtilitate eius qui patit & non cōtradicit vt no. per gl. in. d. l. qui patit. & no. Bar. in. l. f. s̄. de neg. ge.

2 † Et tali casu idē videt in absente. Q2 si fiat actus in quo agat de vtilitate absentis

a ¶ Prohibet. Pro q̄ facit text. in. l. sabinus. s̄. cōi diui. q̄ tex. no. probat l aliā cōclusionem qđ presens et tacens qñ agitur de eius p̄iudicio dr aliqualr ɔsētire et sic nō i totū. Hie. Chu.

statim qd ille absens scit et non contradicit consentire videt: vt no. Bar. in. l. quo enim. ff. rem ra. hab. alleg. l. si absentis. et qd ibi no. per gl. et doc. C. si cer. pe. et sequit Abb. in. c. nõne. in fi. de presum. et sic data sciẽtia in vtroque non videt differẽtia inter absentẽ et presentẽ. Nam sicut presens q tacet videt cõsentire q: de eius vtilitate agit: eadem ratio videt in absente postea quã scit et nõ cõtradicit. Et fm hoc regula videt gñaliter procedere. et ad istam regulã facit tex. in. l. f. §. magistrũ aũt. ff. de exerci. ibi: si scit et passus est eũ in naue magisterio fungi ipse eũ imposuisse videt. et ad idẽ facit tex. in. l. ij. C. de acq. pos. vbi
3 †possessio emptori tradita videt a dño q scit et patit illũ esse in possessione. ¶ Et fm istã reg. in nota. q. cõsuluit Pe. de anc. in psil. xiij. motiua iudicis. in v. quo ad quartũ. et Alex. in cõsi. cxx. põderatis. li. v. col. ij. ¶ Et per. d. l. q patit cõcludit Soci.
4 in psi. cxij. multũ abũde. col. iiij. q †sola psñtia donatarij tacẽtis facit donationẽ causa mortis q hodie põt fieri pacto nudo. iuxta gl. in. l. cũ pr. §. meuio. de le. ij. q: cũ agat de vtilitate sua presumit psentire. d. l. q patit. et hoc idẽ voluit Ang. in terminis. in cõsi. clxxxv. ex themate pdicto. col. ij. in hoc tñ 3riũ voluit Are. in. l. ij. ver. circa scdam qualitatẽ &c. de le. f. Et fm opi. Are. cõsului dũ essem vltra mõtes/q: sicut Bar. in. l. iuris gẽtiũ. §. qñmo. col. v. et in. l. sicuti. in pn. ff. de pac. interpretat l. si qs argẽtũ. C. de don. vt nõ habeat locũ in pacto psumpto: quia pcurrerẽt duo specialia/q fieret donatio pacto nudo et psumpto/sic etiã dicit Aret. in. d. l. ij. l3 hodie pacto nudo etiã fieri possit donatio cã mortis: fm gl. in. d. §. meuio. hoc intelligit in pacto nudo expresso/et nõ in psumpto. et q: dicit ipse qñ qs donat psñti et tacẽti nõ videt pactũ. s3 pollicitatio. l. ex pollicitatione. de pollic. et hoc cõfirmat ex his q dixi in rub. C. de pac. alle. Host. in sum. de pac. in prin. ibi: in idẽ placitus et psensus. et. l. in pactũ. ff. de polli. ibi: duorum psensus atque cõuẽtio. et l3 qñque etiã ex psensu vnius a lege pactũ inducat: vt no. Bar. in l. ij. C. de pac. cũ si. vt tradit ibi Alex. illud nõ est pactũ simpl'r sed fm qd/sicut distinguit 3ctus a quasi 3ctu q: in 3ctu cõsiderat expressus psensus in quasi 3ctu tacitus. insti. de obl. ex
5 quasi 3ctu. in pn. †Et ideo in pposito l3 nudo pacto hodie ẽt possit fieri donatio cã mortis/intelligit de pacto nudo vbis expresso/et non videt habere locũ in isto casu in quo videt potius pollicitatio q pactũ: vel saltẽ est pactũ tacitũ et presumptũ in quo nõ videt habere locũ qd dicit gl. in. d. l. cũ pater. §. meuio. de leg. ij. fm Aret. in. d. l. ij. col. ij. et dixi in consi. cclxvi.
6 ¶ Scdm dictũ est in quo alia regula cõtinet † q ratihabitio

a ¶ Retrotrahit. Vide Fel. in. c. sicut. lo. ij. de simo. fi. co. vbi po nit reg. cū. ix. fallen. & latas remissiones in materia vltra quē vide Abb. & Fel. i. c. nōnulli. §. sunt & alij. de rescri. col iij. & in. c. causam. de iud. col. pe. ṽ. sed deueniēdo &c. vbi ponit ꝙ ſm magis cōem opi. sententia lata ꝯ falsum ꝓcuratorē pōt ratificari: qꝺ̃ tn̄ limitat. xij. mo dis. & idez in. c. f. col. pe. & vlt. de re indic. et Anc. & doc. i. d. reg. ratihabitionē. lib. vf. & idē ꝙ Fel. in. d. c. causam. dicit Jas. i. l. lz. C. de ꝓcu. vbi ponit. xiij. limita. in pe. col. ver. in vlti. parte gl. & Jas. in. l. q̄ in aliena. de acq̄. her. col. iiij. ṽ. glo. in ṽ. rē ra. ha. vbi dicit/ꝙ ea q̄ a principio nō pn̄t explicari ꝑ ꝓcuratorē nō possunt haberi rata. & eundē in. l. nec is. §. f. de acq̄. her. col. ij. vbi dicit/ꝙ ratificatio nō extendit ad ignorata/& q̄ sint necessaria ad hoc vt ratificatio teneat. vide Barb. c. nōnulli. §. sunt & alij. de rescri. col. vij. in p̄n. vbi etiā tractat istā materiā. & q̄bus modis fiat vide eundē in. c. ex parte decani. de rescri. col. x. & circa id qꝺ̃ dictū fuit de ꝓcuratore falso vide Fel. c. f. & vlt. col. de re iud. & in. c. post cessionē. vf. col. ver. scꝺ̃o decla. &c. de proba. & qn̄ habeat locū vide ꝑ eundē in. c. prudentiā. de offi. deleg. col. pe. ver. nunquid. & ibi Barb. col. iiij. Hiero. Chu.

retrotrahit[a] & mādato equiparat: vt habet in reg. ratihabitionē. eo. tit. in. vf. Ad idē est tex. in l. fi. C. ad maced. in. l. lz. ꝭ. de iudi. in. l. si pecuniā.

7 C. de neg. gest. & in. c. fi. de iureiu. in. vf. ¶ † Et ista regula etiā ħz locū in requirētibꝰ speciale mandatū[b]. vt no. Ang. in. d. l. lz. in p̄n. de iud. alle. Jo. an. in. c. cupiētes. §. qꝺ̃ si ꝑ viginti. de elec. in. vf. & tex. in. c. f. de homici. in. vf. & probat in. d. c. fi. de iureiur. in. vf. & idē tenet Bal. in. l. si maritus. C. mād. ꝑ tex. in. l. qꝺ̃ si de speciali. ꝭ. de mino. Alex. in cōsi. xxviij. viso. col. iij. li. v.

8 ¶ † Similiter ista regula habet locū in delictis[c]. c. cum ad sedē. de

b ¶ Mandatū. Vide Fel. d. c. sicut. fi. co. in fi. vbi refert tenētes hanc opi. & Jas. l. si q̄s mihi bona. §. iussum. de acq̄. her. col. vf.

c ¶ Delictis. Adde Bal. post gl. in. l. si pupilli. §. si titij. ff. de neg. gest. latissime Salic. post Bal. in. d. l. nō ideo minus hic alleg. Canonū. in. c. ij. de ordi. cog. Ang. Aret. in tract. maleficiorū. in ver. sempro. manda. & ibi per additio. in ver. nūc quindecimo. & quid operet in delictis. Vide Abb. c. cū vos. de his q̄ fiunt a prela. &c. & finaliter vide Ang. in. l. iulianus. f. col. ꝭ. qui satisd. cog. ꝙ si mando tibi ꝙ occidas talem & tu iam occidisti/quod non teneor/nec ex mandato/nec ex aliqua ratihabitione: de quo per Jas. in repet. l. quominus. ꝭ. de flumi. Hiero. Chu.

restit.spol.l.j.§.deiecisse.vers.sed ⁊ si cũ q̃s.ff.de vi ⁊ vi arma-
⁊ ibi gl.⁊ Bart.⁊ gl.in.c.quã sit. in ver.petere. de elect.in.vj.⁊
not.Bal.in.d.l.fi.in fi.C.ad maced.in.l.nõ ideo minus. col.vij.
vers.vndecimo querit.C.de accu.Paul.de cast.in cõs. ccccxx-
ij.q: scio.in.iiij.col.in antiquis.⁊ Soci.in cõsi.cxxviij.iustissi-
me iudex.in fi.Et talis ratificatio fieri põt nõ solũ verbis/sed
etiã facto:vt tex.dicit in.l.paulus respõdet.ff.rẽ rat. hab.na;
plus est facere q̃ ꝓnuntiare.l.si tamen.§. ei q̃.ff.de edil. edic.
⁊ plus est aliquid facere facto q̃ verbo:vt dicit tex.in.c.dile-
cti.el.j.de appel. Et ideo si vniuersitas soluit expẽsas factas
in lite ꝑ syndicũ nõ legitime cõstitutũ videt gesta ꝑ eã ratifi-
care:vt not.Spec.in tit.de synd.in versi.sed pone ꝙ vniuersi
tas.col.ij.vbi alleg.d.l.paulus.⁊.l.pen.ff.de decu.in fi.⁊.c.quo
ad cõsul.de re iud.Et dictũ Spec. sequit Alex.in cõsil.cxxvij.
viso instrumẽto.col.j.⁊ in ꝯsi.clxxv.ꝑspectis verbis in fi. li.v.
9 ¶ †Et ex pceptiõe fructuũ ꝓbatur ratificatio possessiõis: vt
tradit Alex.in ꝯsi.lxxxviij.qm̃.col.fi.in prin.eo.lib.v.vbi alle.
decisionẽ Rote.cxlvj.itẽ licet amicus. Et ꝑ receptionẽ cẽsus
ratificatio ꝯtractus inducit:vt no.Bal.in cõsi.clxxxiiij.ad in
telligẽtiã.lib.ij.fm nouã formã.alleg.l.si p̃teritus.C.de cõtra
tab.⁊.l.si ꝓponã.§.j.vbi bonus tex. ff.de inof. testa.⁊ respon-
dens alicui de fructibꝰ videt ratificare cõtractũ: vt idẽ Bal.
dicit in cõsi.ciij.videt.in prin.in.iij.lib.Et agẽs ex cõtractu vi
detur ratificare cõtractũ:vt not.Bal.in cõsi.xiiij.pũctus.lib.
v.⁊ idẽ Ang.in cõsi.clj.viso.col.fi. Et q̃ exigit ratione admini-
strationis videt ratificare gesta per illũ qui administrauit:vt
not.Paul.de cast.in cõsi.j.fm nouã formam in antiquis.¶ Et
quãdo laudũ ratificatũ dicat tradit Soci.in ꝯsi.ccxx. viso cõ
promisso.col.pen.⁊ talis ratificatio põt fieri etiã pendẽte iu-
dicio:vt not.Alex.in cõsi.supra alleg.cxxvij. viso instrumẽto.
col.j.li.v.⁊ talis ratificatio põt fieri etiã parte absente:vt no.
Bar.in.l.quo enim.in fi.ff.rẽ ratã hab.⁊ in.l. põponius. col.ij.
ver.itẽ ex eo.ff.de neg.gest.q: pẽdet a sola volũtate ratifican
tis/ideo põt fieri parte absente.⁊ idẽ Bar.in aut.sacramenta
puberũ.col.ij.C.si aduer.vend. cũ simil. Alex. scribit in cõsil.
cxxvj.visis.in fi.lib.v.⁊ ꝑ ratihabitionẽ actus attribuit rati-
ficãti:vt not.Bar.in.l.si pecuniã.C.de neg.gest. Soci.in cõsil.
10 clviij.visis processu.col.iij.¶ †Predicta regula intelligit qñ
fuit gestũ nomie ratificãtis:al's nõ põt ratificari/vt habet in
alia reg.ratĩi.eo.tit.in.vj.⁊ ad idẽ text. in.l.si pupilli.§. sed si
ego.vbi Bar.ff.de neg.gest.⁊ in.l.si seruus.ff.de precar.⁊ in.c.
cũ quis.de sent.excõ.in.vj.Et ista cõclusio ꝓcedit ꝙ ratifica-

tio nō pōt fieri isto respectu ꝙ negotium ad me
11 trahat. Secus est quo ad p̄iudiciū meū †: q: in
p̄iudiciū meū possum ratū habere qđ noīe meo
gestū nō fuit: vt not. Bar. ꝑ illū tex. in. l. si fund⁹.
§. j. ff. de pig. ⁊ no. ꝑ gl. in. d. reg. ratū. Et hoc solū
habet locū in casu. d. l. si fund⁹. §. j. q: res nō po-
terat hēre effectū sine tali ratificatiōe: q: erat
pignorata res aliena ī qua ius pignoris ꝯstitui
nō pōt nisi dn̄o cōsentiēte: secus si res absq; ra-
tificatiōe potuisset sortiri effectū: q: tūc etiā p̄-
iudiciū ratificātis nō p̄t ratificari qđ nō fuit ge
stū noīe ratificātis. ⁊ fuit ista distinctio aliquoꝝ
vt Bar. refert in. d. l. j. §. sed ⁊ si cū q̇s. ff. de vi ⁊ vi
arma. ⁊ sequit Peru. in. d. reg. ratū. ꝑ tex. in. d. c.
cū q̇s. de sent. excō. in. vj. vbi patet ꝙ nō possum
ratificare ēt in p̄iudiciū meū qđ noīe meo factū
nō fuit. Bar. tn̄ in. d. l. j. §. sed ⁊ si cū q̇s. breuiorē
tradit doctrinā / ꝙ gestū noīe alteri⁹ nō possum
ratificare trahēdo ad me negotiū / ita ꝙ ego di-
car ꝯmisisse illud delictū vel illud negotiū fecis
se. Sed si volo habere ratū in p̄iudiciū alicui⁹
iuris mei possum. d. l. si fundus. §. j. ⁊ in. l. mater
tua. C. de rei vend. vbi si q̇s vēdit rē meā nomie
suo possum ratū habere vt mihi p̄iudicē in dn̄io
⁊ rei vēdicatiōe: sed nō possum agere ex vēdito
12 cōtra emptorē. ¶ Scđo † regula principalis li-
mitat dūmodo fiat ratificatio infra tp̄s [a] infra
qđ actus q̇ debet ratificari fieri potuisset: vt est
tex. in. l. bonoꝝ. ff. rē rat. hab. ad idē tex. in. l. j. in
pri. ff. de app. recip. vbi ratificatio appellatiōis
interposite debet fieri infra tp̄s datū ad appel-
landū. ⁊ no. ꝑ glo. in. d. reg. ratihabitionē. ⁊ in. c.
ꝙ̄ sit. de elec. in. vj. Et ꝑ illū tex. in. d. l. bonoꝝ. in-
fert Abb. post Ant. de bu. ibi ī fi. i. c. cū venissent.
col. ij. de resti. spol. ꝙ si q̇s tanq̄ gestor negotioꝝ
meoꝝ noīe meo accepit possessionē ⁊ sit spoliat⁹
anteq̄ habuerim ratū / illa ratificatio nihil opa
tur: ⁊ sequit Alex. in. l. qđ meo. in p̄n. col. ij. de ac
quir. pos. ⁊ Cor. pusi. in ꝯsi. cx. ī iudicio diuisorio.
col. pe. in p̄n. li. ij. Et facit qđ no. Bar. in. l. si vxor.
§. si q̇s vxorē. ff. de adul. vbi ꝑ illū tex. in. d. l. bo-
norum. dicit ꝙ ratificatio pōt fieri re existēte in

a ¶ Tempus. Uide Ja. in. l. is qui ꝓ emptore. de vsuca. col. xxxvij. vṡ. scđs articul⁹ est de extrē. ⁊c. vbi late d̄clarat materiā ratihabitiōis ⁊ do. Phi. ī reg. ꝯct⁹ ff. eo. vers. quarto limitat ⁊c. ⁊ adđ vnū ꝙ act⁹ me dius impꝑtinēs ipedit ratihabitionē retrotrahi. gl. est sin. in. l. si idebitus. §. j. ff. rem ra. habe. cau. ibi Bar. ⁊ in. l. si vxore. §. si q̇s vxorez. de adul. Bal. ī. l. fi. C. ad macedo. Hier. chu.

eodē statutalis secus. & no. Bal. in. l. fi. post Bal. C. ad maced. cū fi. vt tradit Alex. in ɔsi. lxxviij. vi so. col. penu. lib. v. & in. d. l. qđ meo. in priu. col. ij. ¶ Et hoc qđ dicit de re integra limitat: vt in notabili casu scribit Cor. Perusi. in cōsi. xxxvij. memini. col. fi. lib. ij. ¶ Itē qđ dicit in. d. l. bonoꝝ. habet locū in ratificatione q̄ respicit fauorē ratificantis: secus vero esset in odiū & preiudiciū ei⁹: q: ratificatio fieri pōt lꝫ actus principalis fieri
13 nō possit: †vt patet in homicidio semel ɔmisso qđ iterū fieri nō pōt / & tñ ratificari pōt. c. s. de homici. l. vs. & in. d. l. s. §. sed & si cū q̄s. de vi & vi ar. & no. Ang. in. l. bonoꝝ. ¶ Itē & secundo. d. l. bonoꝝ.
14 †nō habet locū in declaratione q̄ semꝑ fieri potest: vt no. Bal. ꝑ illū tex. in. l. sed & si quid. §. interdū. in ver. qđ ergo. ff. de vsuf. & refert & sequit Are. in. l. s. §. si q̄s ita. col. iiij. de ver. ob. & hoc idē dicit Ang. in. l. cū ꝓponas. col. s. in gl. fi. C. de bo. auto. iud. poss. vbi simpliciter alle. l. heredes palam. ver. sed si notan. ff. de testa. ¶ Tertio qđ dicitur in. d. l. bonoꝝ. procedit qñ actus nō pōt fie-
15 ri ꝓpter dispositionē legis ꝓut loquit: †secus aūt si facto hominis actus fieri nō pōt / q: ratificatio tñ non impedit. l. cū decē. §. fi. & in. l. si quis offerēti. §. fi. ff. de solu. & ita Bar. dicit in. d. l. bonorū. ¶ Quarto limitatur vt Alex. tradit in ɔsi. lxxviij. quoniā. col. fi. in prin. lib. v. ¶ Quinto limitat vt per Cuma. in consi. cxvi. Innocentius septimus. ¶ Ultimo limitat vt per Bar. in. l. s. C. q̄ admit. ¶ Tertio regula principalis fallit vbi agitur de preiudicio tertij / q: ratificatio fieri nō
a potest: ita ꝙ in alterius[a] preiudiciū retrotrahitur. arg. l. si partē. §. fi. ff. quēadmo. serui. amit. vt Bar. cōcludit in. l. cū indebitū. §. si procurator. & in. d. l. bonoꝝ. ff. rem ra. habe. ij. not. Ang. in cōsi. cclxxvij. tutor. in fi. Alex. in cōsi. lxxviij. viso. col. iiij. li. v. & idē Bar. in. l. aliena res. ff. de pig. act. in ꝑn. vbi ɔcludit / ꝙ ratificatio dñi facta de obligatione facta ꝑ aliū eius nomine nō preiudicat illi cui ipse dñs rem vēdidit vel obligauit. Et circa hoc notabilē q̄stionē ponit Bal. in rub. extra de sum. tri. col. pe. ver. sed incidit questio de facto.

a ¶ Alterius. Uide Ias. in. l. filio quē pater. col. s. ff. de libe. & posthu. & i. l. is qui pro emptore. de vsucap. colū. xxxviij. versi. tertia ratio. vbi late tractat materiam ratihabitionis: et an possit fieri die feriata i honorem dei ibi colum. xxxvij. in fine.

a ¶ Forma Add. barb. post Bald. i.c. ex parte decani. de resc. co. xxx. Vt. ite dicit hic. Bal. &c.

16 ¶ † Quarto regula pncipalis intelligit qn act⁹ qui dz ratificari validus fuit secus si null⁹ fuisset / qz ratificari non potest: vt no. scribit Pet. de anch. q ponit istā regulā in cōsi. cxxiij. vnus ex procuratoribus. & idē no. Bar. in. l. qd obseruare. ff. de offi. procōsu. in. §. oppo. vbi inquit / ratificatio nō pōt fieri de actu nullo / ita q act⁹ cōfirmet a tēpore q nulliter fact⁹ fuit: sed actus nullus bñ pōt ratificari / ita q ex nunc valeat tēpore ratificationis. & sequit Alex. in cōsil. lxxviij. viso col. pe. lib. v. ff. alleg. Et videndū est ad p dicta quod Areti. tradit in cōsi. ccxxvij. eximie domine. col. ij. & ibi de materia & cōsilio
17 sequen. ¶ Quinto fallit † qn mandatū pro forma[a] a lege vel
a statuto requirit / qz tūc nō sufficit ratificatio. vt Bald. dicit in l. executorē col. iiij. versi. sed si notarius. C. de execu. rei iudi. ¶ Et similiter reg. non habet locū in materia stricta / qz si statutum velit q mandatum testibus probari non possit / ratificatio tamen poterit probari. vt not. Bald. in. l. obseruare. §.
18 fi. in. xj. q. ff. de offi. procon. ¶ Ultimo † regula procedit fm fictionē qz in vitate aliud est mādatū / & aliud ratificatio. vt no. Bar. in. l. is qui p emptore. col. iiij. ff. de vsucap. Et talis fictio
19 fundatur in equitate. l. postliminiū. ff. de cap. † & ideo cessante equitate ista regula non habet locum vt Alexan. concludit in consil. lxxviij. col. pe. in. v. lib. ff. allegato. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Domum suam.

DOmū suam reficere vnicuiq licet dū nō officiat inuito alteri quo ius nō hz.

ISta regula intelligit in casu in quo qs nō habet potestatē edificandi
1 de nouo: † nam prohibitus edificare nō phibetur reficere vt hic dr. Et vltra gl. exemplificari potest in c. consuluit de iude. vbi iudei q phibent synagogas de nouo cstituere: nō phibent antiquas reficere: qz aliud est facere: & aliud est reficere. l. iij. §. reficere. ff. de iti. actuq priuato. Et idō phibit⁹ facere de nouo nō phibet reficere vt hic & d. c. cōsuluit. & in. l. iiij. C. de ope. publi. & in. l. j. §. si qs edificiū. ff. de ope. no. nū. facit qd no. p gl. in. c. j. in verbo domū. de relig. domi. in vj. in cle. j. de rescrip. in verbo creatum. Et ex his cōprobatur qd dicit gl. in. l. j. §. penul. in verbo. reficere. ff. de mor. infer. & sequit Bar. in. d. l. j. §. si quis edificiū. q propria & stricta differētia est inter verbū facere et reficere. ¶ Et ista cōclusio limi
2 tat † nisi res in totū fuerit destructa: qz tūc reficere rē in totū

destructam est ꝓprie facere:q: de totali repara
tione iudicat idē qḋ de noua cōstructiōe.vt no.
per glos.xviij.q.ij.in.c.de monachis.⁊ in.c.iij.de
iur.patro.⁊ no.Bald.in.l.si vt ꝓponis la.ij.C.de
nup.Hosti.in summa de ecclesiasticis edifi.in fi.
⁊ facit tex.in.l.qui tamē.in prin.ff.quib.mo.vsu.
amit.in.l.si ita legatū.§.fin.de leg.j.cū si.vt late
a tradit Alex.in.d.l.si quis edificiū.⁊ Feli.[a] in.c.
cū accessissent.in fi.char.de cōsti.¶ Sed tū cōsi-
derādū est ꝙ licet res in totum destructa sit/re-
manēt tū vestigia prioris edificij vnde facilius
reparatio pmitti debet.arg.l.fin.ff.de decurio.⁊
qḋ no.Bar.in.l.j.de aduo.diuer.iud.⁊ facit.glo.
in.c.accessissent.vbi fit reparatio dignitatis in
totum destructe.Et non est nouum ꝙ alias sta-
tutum fuit licet renouetur.xxiij.q.j.in.c.acati⁹.
⁊ xxxiiij.q.j.in.c.nō satis.facit tex.in.l.rem non
nouam.C.de iudi.Unde quod in totū res destru
cta reficiatur non videtur res noua ⁊ in casu.c.
consuluit.iudei qui prohibentur nouas synago
gas erigere non videtur ꝙ prohibeantur refi-
cere synagogam in totū destructā licet Abb.ibi
aliter velit.ex quo ecclesia tolerat iudeos.⁊ ver
ba dicti.c.satis cōueniūt dū dicit si corruerint
antique toleratur ꝙ eas reedificent. Ista enim
verba etiam ad totalem destructionem adapta-
ri vidētur.vnde secūdū subiectam materiā hoc
debet iudicari:q: fm subiectā materiam statu-
tum qḋ loq̇tur de faciēte habet locū in reficiēte.
vt Alex.tradit in cōsi.cix.visis.co.penul.lib.iij.
¶ Secundo etiā regula intelligi pōt in eo q̇ ha-
b beret potestatē edificandi[b] fm regulā.l.altius.
C.de serui.que habet locū dūmodo ille q̇ edifi-
cat in suo nō immittat aliq̇d in alienū. vt gl.hic
dicit per.l.sicut.§.aristo.ff.si serui.vendi.Et al's
limitatiōes ad.d.l.alti⁹ tradit Bartho.verōn.in
tractatu de ser.vrba.predi.in tit.de solo ⁊ area.
Alex.in ꝯsi.clxxiiij.opportune ꝯsiderās li.ij.⁊ qḋ
no.Bar.in.l.fi.in fi.C.de serui.⁊.d.l.alti⁹.amplia
tur:vt per Abb.in cōsil.lvij.in.v.col.iiij.lib.Cor.
in cōsil.xc.viso.col.v.lib.ij.⁊ Soci.in cōsi.cxlj.cō
siderata.in prin. Philip.Decius Pisis.

a ¶ Feli.⁊ idem feli. in.d.c.ꝯsuluit.de iude.⁊ Ias.i repe.l.quominus.co.penul.de fluminib⁹ vbi ꝓ nouas colum.tractat materiā nostre regu.⁊ eūdem post alios in.l.j.§.si quis edificium.ff.de noui ope.nun.⁊ do.phi.in d.c.cum accessissēt col.fi.in fi.

b ¶ Edificandi.Adde.Ias.in l.ex hociu re.colū.ij.de iusti.et iure.⁊ do.phi.in regu.nullus videt.et q̄ ibi dixi.

¶ Regula. l. Hereditas.

HEreditas nihil aliud est quam successio in vniuersum ius quod defunctus habuerit tempore mortis.

1 HEreditas † ergo est successio vt hic dr: ꝛ in
2 l. nihil. ff. de ver. sig. † Et bonorum
possessio est ius succedendi vt no. Bar. in. l. iij. §. bonoꝝ. ff. de bono pos. De quo videndū est quod dixi in rub. C. q admit. col. antepe. Et istā diffinitionē hreditatis quā iuriscōsult⁹ hic ponit declarat Bar. in rub. ff. de acq. here. dicens qd̄ ista diffinitio loqtur de successione iuris: q2 mortuo testatore succedit quoddā ius qd̄ hereditas appellatur ꝛ personā defuncti sustinet in oibus iurib⁹ q habuit defunct⁹. l. hereditas in multis. ff. de acqr. re. domi. l. mortuo. ff. de fideius. ꝛ idē Bar. in. l. nā ꝛ seruus. in. §. q negotia. ff. de neg. ges. dicit ꝙ hereditas representat personam defuncti nō heredis futuri.
3 ¶ Et hereditas dr: † anteꝙ adita sit p heredē: ꝛ adita hereditate ampli⁹ nō dr hrditas vt no. p gl. in. l. j. §. veteres. in gl. mag. ff. de acq. pos. in. l. p hereditariū. ff. de acqr. re. domi. in. l. heres per seruū. de acq. here. in. l. ei⁹ q. in verbo hereditari. ff. si cert. peta. ꝛ no. Bart. in. l. iij. in prin. ad fi. ff. de bono. pos. vbi inqt ꝙ postea ꝙ adita est hereditas cōfundit cū prīmonio heredis. l. sꝫ si plres. §. si filio. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ vbicūqꝫ post aditionē appellat hereditas est impropria locutio. vñ in ti. de peti. here. dū dicimus petere hereditatē intelligit nos declarari esse heredes. l. sꝫ minime. ff. de peti. hered. ꝛ idē Bart. dicit in rub. ff. de acqui. here. ꝛ in. d. l. eius. si cer. pe. ¶ Et ista cōclusio intelligit post aditā hereditatē ꝛ apprehēsam possessionē: secus vr
4 ante adeptā possessionē. † q2 sola aditio non facit quominus etiā hereditas dicat. vt no. Arc. dicit in rub. ff. de acqui. here. vbi ad hoc all'. Bart. singulariter in. l. fi. ff. de fideicō. here. pe.
5 vbi Bar. sequitur gl. in. l. j. eo. tit. in verbo hereditas. † Que dicit ꝙ solū heredi vel fideicōmissario datur petitio hereditatis anteꝙ sit consecutus possessionem bonoꝝ hereditatis. Sed post acquisitā possessionē si desinat possidere habet rei vēdicationē ꝛ nō petitionē hereditatis. ꝛ Bar. rationē adducit: q2 postꝙ heres adeptus est possessionē desinunt esse res hereditarie: vt. ff. dictum est. ꝛ sic Bart. videt hoc intelligere post acquisitā possessionē vt ista ratio cōueniat questioni: ꝛ dictum gl. ꝛ Bar. tenet Alex. in cōsil. lxxxix. viso puncto. in prin. li. ij. ꝛ in cōsil. xciiij. in causa ꝛ lite. in. ij. col. li. ij. ex quo infero.
6 vbi cōcludit † ꝙ petitio hereditatis ꝛ interdictū quoꝝ bonoꝝ

a ¶Hereditas. Hanc opi. tz Jas. in rub. de acq̃. here. ij. co. vſ. tu
dic ꝙ imo ⁊c. ⁊ in. l. ſ. §. veteres. de acq̃. poſ. co. x. vſ. circa cōclu
ſionē ⁊c. ⁊ in. lxij. col. ponit qđ. do. Phili. decij. lz loquaſ in ſta

nō daſ heredi q̃ ſemel apprehēdiſſet poſſeſſionē
per illā rationē. q: p apprehēſionē deſinunt eſſe
res hereditarie: ⁊ iō gl. no. in. c. ſ. de ꝯfeſ. in. vj. in
gl. mag. circa finē. inſtruit agētē pe. here. vel in-
terdicto quoꝝ bonoꝝ qđ non dicat ſe poſſediſſe
poſt mortē defuncti: q: illa remedia nō ꝯpeterēt
poſt acq̃ſitā poſſeſſionē. ⁊ idē ſeq̃ſ Anto. de but.
in ꝯſi. lxiij. viſo libello. in prin. vbi refert rationē
Bar. ⁊ ſequiſ. ⁊ ſic cōcluſio predictoꝝ videtur ꝙ
hereditas dicaſ ⁊ res hr̃ditarie dicanſ añ poſ-
ſeſſionē acquiſitā: ⁊ ſic per aditionē ſolū nō defi-
cit eſſe hereditas. ¶Et hoc cōfirmaſ ſm Are. in
d. rub. de acq̃. here. q: lz per aditionē dominium
rerū hereditatis vnitū ſit cū patrimonio here-
dis. d. l. ſed ⁊ ſi plures. §. filio. de vulg. ⁊ pupil. q:
tñ adhuc nō eſt facta īcorporatio retinet nomē
hereditatis: ſicut in ſil'i videmꝰ in fiſco cui lz bo
na vacātia ipſo iure acq̃ranſ. l. ſ. §. an bona. ff. de
iure fiſci: tñ ante incorporationē nō cēſeſ eodē
iure cū alijs bonis incorporatis: vt no. Bart. in
l. in omnibꝰ. ff. de diuer. ⁊ tēpo. preſcri. ¶Cōtra-
riū tñ expreſſe tz Pau. de ca. i. d. l. ſ. ff. de fideicō.
hered. pe. dñ inquit ꝙ rō Bar. nō eſt bona: q: il-
7 lud qđ ipſe dicit † ꝙ per apprehēſionē poſſeſſio
nis deſinat eſſe hereditas etiā habeat locū an-
te adeptā poſſeſſionē q: per ſolā aditionē viden
tur res deſinere eſſe hereditarie: ⁊ pariter deſi-
a nit eſſe hereditas[a]. ⁊ hoc verius videtur: q: per
aditionē dominiū ⁊ omnia iura trāſeūt in here-
dē. l. cū heredes. in prin. ff. de acq̃ poſſeſ. et ideo
ſtatim deſinit eſſe hereditas: q: bona ſunt hr̃di.
q̃ admit. Et nō obſtat ſimile de fiſco: q: dato qđ
plꝰ iuris habeat fiſcꝰ ⁊ etiā heres in bonis incor
poratis ⁊ apprehēſis rōne poſſeſſiōis hoc nō tol
lit quin deſinat hereditas eſſe p aditionē ex quo
dominium transfertur in heredē: vt dictum eſt.
¶Et retēta iſta cōcluſiōe ꝙ poſt aditionē nō di-
caſ eſſe hr̃ditas: ꝯſului vltra mōtes Valētie in

tuto: ⁊ di-
cit hāc eē
cōez opi. ⁊
in. xiij. col.
pōit. q. de
muliere p
hibita nu-
bere ex-
tra ciuita
tē cū here
ditate put
eſt Me-
diolani an
poſtꝙ eſt
adita he-
reditas ſi
ꝯhat per-
dat here-
di. ⁊ ꝙ hr̃-
ditas poſt
aditionez
nō dicatur
ꝓprie he-
reditas. te
net Flo. in
l. veniunt.
ff. fa. herc.
⁊ Jaſ. in. l.
eius. §. qſi
ſtipulatꝰ.
ſi cer. pet.
⁊ per eūdē
do. Phili. i
conſi. lxix.
col. ij. icip.
viſis duo-
bus. Hier.
chuchalō.

a ¶ Fatris. § Uide magislate eũ dẽ. d. Phili. in. reg. q̃ a ties dupli ci iure. in versi. vlteri⁹. vbi ma gis late eã examinat. j. eodem.

Delphinatu † q̄ renũtiatio quã fecit filia patri de hereditate p̃ris nõ excludebat illã ab heredi tate ei⁹ fratris: q: mortu⁹ erat adita heredita te paterna: q: post talẽ aditionẽ non dicitur he reditas patris sed fratris[a] per supradicta. Et in terminis de renũtiatione cõsuluit Ang. cõsi. lij. do. Gili⁹. col. ij. ꝛ sequit̃ Alex. vbi alia similia in ducit in. l. f. §. veteres. ff. de acq̃. pos. col. ix. v̄si. ex pressi⁹ Ang. ꝛ idẽ in terminis de renũtiatiõe te net Pau. de ca. in. l. paul⁹. §. f. de acq̃. here. vbi di cit Oldra. ita consuluisse: ꝛ sequit̃ ibi Are. p tex. in. l. qui filij. ff. de his q̃. vt indig. ꝛ idẽ Are. in ɔsi. cxi. in. p̄n̄ti cõsulta. ꝛ idẽ Roma. in ɔsi. clxviij. cir ca primũ. Benedi. cap. ꝛ in ɔsil. xij. ꝛ si viso. ꝛ Cor. peru. in cõsi. cccv. in hac consultatione. lib. iiij. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Qui sine dolo.

Qui sine dolo malo ad iudicium/prouocat non vi detur moram facere.

Qui sine dolo malo subaudi/vel lata culpa: vt no. per glo. ꝛ Bar. in. l. qđ te. col. iij. in v̄. venio ad vltimũ. ff. si cer. pe. ꝛ ad hoc facit: q: lata culpa dolo eq̃parat̃. l. q̄ nerua. ff. depositi. l. f. §. f. ff. si mẽs. fal. modũ dixe. ¶ In tex. ibi: nõ v̄r dolo facere. ꝛ sic nõ est in mora. exẽplũ ponit̃ per gl. in. l. si q̃s solutioni. ff. de vsur. ad idẽ tex. in. l. sciẽdũ. co. ti. ꝛ in. l. iij. §. si q̃s paratus. ff. q̄ vi aut clã. Et hoc intelligit̃ q̃n iustã habet causam litigã di: vt probat̃ in iurib⁹ preelleg. Secus si nõ habet iustã cãm: q: tũc p interpellationẽ in mora ɔstituit̃: vt no. Bar. in. d. l. qđ te. ꝛ est tex. q̃ ita intelligitur in. l. nemo. §. f. ff. de verbo oblig. dum ibi dicitur morã cõmitti ab eo qui voluit litigare. ꝛ not. Bart. in. l. si seruum. §. nũc videamus. in. l. qui rome. §. seia. de verbo. oblig. ¶ Secundo regula intelligitur anteq̄ mora sit commissa. Sed post moram commissam mora non purgatur: licet quis velit ad iudicium prouocare. l. fi. ff. de condi fur. vbi Pau. de cast. ita concludit. Philippus. Decius.

¶ Regula. l. Ea que raro.

Ea que raro accidunt non temere agendis nego tijs computantur.

1 **Noto** † q̄ de his q̃ raro accidũt⁹ regulariter nul la rõ habet̃ apud legislatorẽ. Ad idẽ text. in. l. nã ad ea. ff. de leg. cum similibus. vt per gl. in. c. per literas. de despon. impub. Nam rarum ꝛ nunq̄

equiparant.c.corā.de off.dele. Et qđ raro cōtingit miraculū est: vt dicit tex.in auť.de cōsuli.co. iij.coll'.iiij. ¶ Et quod raro fit sicut etiā vetus sapientia docet: nō obseruāt legislatores. Sed qđ fit plerūq; et respiciūt et medent: vt inquit tex.in auť.vt sine ꝓhibi.ma.§.q: vero multū.col.vij.et in.l.antiq.ſ.ſi pars here.peti. Et ideo casus insolitus q̄ raro contingit de mille annis semel: vt Bar.dicit in.l.ſeio.§.medico.ꝑ illū tex.de an.le. nō est in cōsideratione.et idē Bar.in.l.fistulas.§. ferramēta.ſ.de cōtrahē.emp.cū ſi. ¶ Et regula ista videť procedere in his q̄ raro accidūt et ha-

2 bēt in se miraculū: vt.ſ.dictū est. † Secus est si naturaliter cōtingāt: q: a.l.recipiunť.l.ſi maior quinquagenaria.C.de legi.here. vbi filius q̄ nascit ex maiore quinquagenaria legitimus diciť licet raro illud cōtingat: et omnia alia q̄ raro cōtingūt sunt sub lege et regula cōmuni nisi exprimanť vt Christoforus porcus dicit in.§.insulā.ꝑ illū tex.insti.de re.diui. ¶ Et ad predicta etiā cō-

3 sonat regula q̄ dicit † q̄ illud qđ de iure speciali cōcediť nō debet cōsiderari.l.iiij.§.ſ.vbi Bal.ſ. de fideic.liber.et no.Bar.in.l.ij.col.v.ṽ.sed circa hoc dubitať.ſ.de vulg.in.l.fi.col.ij.C.de sen.passis.et in.l.q̄diu.la.ſ.de acq.her.cū ſi. Et hoc intelligiť nisi de illo iure speciali expresse dictū sit q: tūc attēdiť.l.q̄dā relegat⁹.de rebus dubijs. vbi valet legatū si restitutio impetreť a principe. Et ideo valet institutio de filio spurio sub ꝯditione si legitimeť a principe: vt no.Bal.in.l.ſ.in.vſ.q.

4 C.de insti.et substi. ¶ Et ex h̄ videť † q̄ valeat ma-

a trimoniū inter ꝓhibitos sub ꝯditione si papa[a] dispēsabit.de quo Abb.post alios in.c.sup eo.de cōdi.appo. ¶ Scđo qđ dictū est nō cōsiderari q̄ de iure speciali concediť: verū est anteq̄ actus sequať: secus est euenicte postea illo casu speciali q: admittiť.l.nō quocūq;.§.si ex bonis.de leg. ſ.cū ſi.vt tradunt Mod.in.l.ſ.col.viij.de vulg.et pup.et facit qđ.ſ.dictū est ꝑ.l.ſi maior quinquagenaria.C.de leg.hered. ibi eueniente casu qui raro contingit. ¶ Silr etiā ad.ſ.dicta dicimus

5 † qđ non attendiť q̄ pendet a voluntate solius

a ¶ papa.istā op. tenent ibi Ant.et Gaspar.et pre po.q̄ late eā dispu tat: lȝ reliquat cogitā.ꝯ tū tenēt Inn.et Ab.et Car. ibi.et Cal.i ꝯſ.ſ.sub ti. de spō.et.d. Are.in ꝯſ. cxlij.inci. ex facto ꝑ poniť et c. col.iiij.ṽſ. sed est aduertendū. eā ēt tenet idem Are. quaȝ dicit cōem in.l. apud iuliā nū.§.constat.colū. iiij.ṽ.et ad materiaȝ. de leg.vbi Jaſ.videť inclinare i aliam par tē.de qua etiaȝ vide Anc.in.c. ex publico.de conuer.cōiu. Hie.Chu..

principis q: impossibile illud reputat. l. apud iu
a lia. §. cōstat.[a] de leg. j. no. Bar. in. l. si qs sub con
ditione. col. ij. de test. tut. ꝛ in. l. cōtinu⁹. §. cū qs.
de vb. obli. ꝛ hoc intelligit nisi cōsueta sunt con
cedi. vt not. Alex. post alios quos refert in. d. §.
cōstat. per illū tex. ibi: distrahi nō soleant. cū si.
vt per eū ibi: ꝛ Moder. ꝛ latius trac. Soci. in. d.
l. quidā relegatus. col. iiij. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Ea est natura.

EA est natura cauillatiōis quā greci appellāt: vt euidenter veris p breuissimas mutationes disputatio ad ea q̄ euidēter falsa sunt pducat.

AVidē tex. in. l. natura cauillationis. ff. ti. pxi. ꝛ no. Jo. and. in. c. venerabilis. declarando tex. in ꝟ. cauillatiōis. de iudi. ꝛ ad tex. hic benefacit tex. in aut. de tabel. col. iij. in ꝟ. ꝛ nō fugant tabelliones. vbi dr ꝙ nihil est inter hoies sic indubitatū vt nō possit suscipere quandā solicitā dubitationē licet illud sit iustissimū: et hoc sit p cauillationē que reprobat ꝛ reijcitur a iure. d. c.
1 cū venerabilis. † Et talis cauillatio vr̄ supuacua ꝛ nimia subtilitas q̄ a iure reprobat ꝛ a iudice reijcit. l. actio. ff. de neg. gest. l. sicut. §. si debito. qb. mo. hypo. sol. Et hoc est qd dicitur ꝙ nimia subtilitate[b] res subuerti nō dr. l. si qs heredem. in fi. de insti. ꝛ substi. ꝛ in. l. pe. C. ad treb. et in. l. fi. C. d legi. vbi de tali subtilitate ridet impe
2 ratoꝛ ꝛ illā corrigit. ¶ Qñqꝫ tñ etiā † cauillatio tolerat: q: malitijs est obuiādū. l. in fundo. ff. de rei vēdi. c. sedes. de rescrip. ideo aduersus malitiā qs cū malitijs[c] resistere pōt. vt no. p gl. in. c. cupiētes. in pn. in ꝟ. malignātiū. de elec. in. vj. ꝛ p dicta gl. est tex. in. l. cū pr. §. titio. i fi. de leg. ij. quē ad hoc alle. Ang. in. l. pe. ff. de vsu. ꝛ dicit gl.
3 no. in. c. dñs noster. in glos. j. in fi. xxiij. q. ij. † ꝙ si aduocat⁹ fouet istā cām pt ēt cū malitia aduersariū ꝓuincere. ꝛ bñ facit qd no. Ant. de bu. i. c. j. de mutu. peti. vbi voluit ꝙ si i ꝟitate mutuū reddidi possum ēt cū iuramēto affirmare me nihil a te habuisse. ꝛ no. Bal. i rub. C. de fi. instr. co. vij.

a ¶ Constat. Ubi late p oēs Modernos.

b ¶ Subtilitate. Uide Abb. in. c. dilecti. de iudi. in. iij. col. in pn.

c ¶ Malitijs. Uide Barba. ca. sedes. hic alleg. col. iij. in prin. versicu. nota. vbi ponit plura dicta vltra ea que hic dicit domi. Philip. et plures remis. ꝛ i pe. cle. col. iij. fo. vij. Jas. in. l. cū ꝓponas. in ij. col. C. de pactis.

a ¶ Simulatio. Cauta et puida admittunt. ita Abb. post glos. et Hosti. in. c. j. qd met. cau. ij. col. vbi dicit sm Host. q aduocatus fouēs iustā cām pōt malitijs et cauillationib' aduersarii cōuincere dū tn̄ sine mēdacio hoc fiat. ad idē facit qd tz Inn. i. c. olim. lo. j. in. iij. co. i medio. vbi dt / q si ex defectu iustitie qs nō pōt rē sibi subtractā furto recuperare q licz sibi ppria autoritate furtū subtrahere dū tn̄ hoc fiat sine mēdacio. ego tn̄ credo qd nullus aduocatus hoc faciet sine mēdacio. de quo et vide Hippo. de marsil. in sing. clxxviij. incipi. malitijs hoim. vbi multa cumulauit q addas ad apostil. sup lr̄a. d. Hier. Chu.

in §. incidēter et qro. in istis em̄ et silib' cauillatio admittitur ad obuiādū malitijs et fraudib'.
4 ¶ † Et eodē mō ppter suspicionē iudex dz diligēter examinare testes suspectos d falso / et eos inuoluere si pōt: vt no. Bal. in. l. j. §. editiōes. i. ij.
5 no. C. de edē. ¶ † Et qn̄ testis est suspect' interrogari dz etiā de circūstātijs / in qb' substātia rei nō psistit. vt no. Az. i sum. co. pe. C. de test. et Spe. in ti. de testi. §. iā de interrogatorijs. v. et nota. cū
6 si. vt dixi in. c. lz cām. in. viij. no. de pba. ¶ † Silr et iudex ad veritatē inuestigādā pōt vti cauillationib' et etiā simulare. vt pbat in. c. afferte. de psump. et. xxij. q. ij. c. nō em̄ volebat de'. Nā ppt vtilitatē publicā ad bonū finē pmissa est simula
a tio[a]. c. vtilē. xxij. q. ij. et p illū tex. dt Ugu. et And.
7 et post eos Domi. i. c. nos in quēq. ad fi. ij. q. j. † q iudex pōt delinquēti pmittere ipunitatē et liberationē si pfitet delictū: et poterit tn̄ iudex ex tali pfessiōe postea illū pdēnare / et iudex excusat. et refert Arch. in. d. c. vtilē. Alex. tertiū ita fecisse
b cū qdā epo simoniaco: et seqt Fel.[b] i. d. c. afferte.

b ¶ Feli. Hāc etiā tenet Imo. in. l. is q reus. fi. col. de pub. iud. et Feli. c. accedēs. lo. ij. vt lit. nō cōtest. q opi. lz sit cōis: ego tamē nō credo verā p ea q hic dicit do. Phil. subtilissime et p tex. in c. ad aures. qd me. cau. vbi iuramētū et fides eqparant: et iuramētū semp est obseruādū vbi pōt sine interitu salutis eterne: vt in. c. cū dilectus. qd me. cau. et in. c. si vo. de iureiur. vbi late doc. ergo idē est dicēdū in fide / qz eqparatoz a lege q statuit in vno et in alio. &c. gl. et doc. in. l. si qs psuaserit. C. de fur. et in. l. qd vo ptra. ff. de legi. vbi et p Bar. cū fides ista nō possit rūpi sine iteritu salut eterne: vt tatent pdicti doc. dicētes / q i foro pscie nō est licitū talē fidē rūpere: et dato q pdicta opi. sit vera q iudex nō teneat fidē suare / tn̄ nō poterit ex tali pfessiōe cōdēnare pfitētē nisi eā itērū ratificasset p ea q dt sing. Imo. i. d.

cõsi cix.incip.visa inquisitiõe ꝛc.equiparãdo eã cõfessioni facte in tormẽtis:cui⁹ opi.vltra do.Philip.hic/sequiꝭ etiã Hip pol.de Marsi.in.l.j.§.qõni.col.ij.in fi.vsi.modo redeundo.ff. de qõni.ꝛ latissime in sing.clxxvij.incip.malitijs hoim.ꝛ in singu.ccj.incip.in cõfessum.vbi all.plures tenẽtes hãc opi.et sic

de presump.¶ Adde tñ ꝙ contrariũ in terminis tz Inn.in cõsi.cix.visa inquisitione predicta vbi cõcludit ex plurib⁹ ꝙ virtute illi⁹ cõfessiõis extorte ꝑ dolũ reus ꝯdẽnari nõ pt ꝑ no.in.c.sane. de renun.ꝛ ꝑ glo.in.l.itẽ si in ꝑtio.§.fi.s.loca.vt lati⁹ ipse ibi insistit.ꝛ verior vr̃ opi.q2 fides data seruari oz.l.j.in pn.l.iurisgẽtiũ.§.ꝑtor ait.s. de pac.l.j.in pn.de cõsti.pecu.Et etiã hosti fides seruãda est.xxiij.qõ.j.c.noli existimare.Et ideo iudex ꝑsertim q2 publicã ꝑsonã gerit fidẽ suare dz ex eo qđ no.Bar.in.l.j.§.nõ fuit.s.de dolo.et in.l.ꝯuẽtionũ.s.de pac.ꝛ facit tex.in epl'a inter claras.C.de sum.trini.¶ Nec obst.ꝙ Bar.in.d.l. cõuẽtionẽ.ꝛ in.l.j.§.nõ fuit de dolo.ꝑ illũ tex.di-

si cõfessio non fuerit ratificata/ iudex non poterit eũ punire cuz sit nulla quantũ ad punitionẽ: q2 etiã dato ꝙ esset valida requireret qđ pluries in cõfessione ꝑseuerauerit not. verbũ Cuma.in cõsi.cxxviij.in.j.col.vsi.quãtũ ad primũ ꝙ est cõmend.requiriꝭ etiã vt ꝑcesserit accusatio ad hoc vt etiã cõfessio ꝑiudicet.ita gl.in.l.fi.C.de libera.cau.quã cõmen.Bar.in sua marga.in v.cõfessio.vsi.xij.sed ego nõ teneo illã glo.ꝑ ea q̃ dicit Ancha.in.c.de accu.lib.vj.ij.col.v.solutio regulariter ꝛc.vbi dicit ꝙ verũ est ꝙ regulariter q̇s nõ est cõdẽnãdus sine accusatore:vt in.l.ex rescripto.§.si q̇s.de mune.ꝛ hon.s.hoc tñ fallit in plurib⁹ casib⁹ de q̇b⁹ ibi ꝑ eũ inter q̇s ponit istũ qñ crimẽ est notoriũ ꝙ fit per cõfessionẽ factã in iudicio vt ibi per eũ.ꝛ adde qđ dicũt doct.post Bar.in.l.j.§.nõ fuit de dolo.ꝛ in.l.conuentionẽ.de pac.qđ publi.ꝑsona teneꝭ seruare fidẽ etiã hosti: qđ ista doctrina est limitãda per dictũ sing.Bal.in.c.j.§.fi.col.pe.in fi.de pace iur.firmã.qui tenet ꝙ vbi aperitur via ad delinquendũ vel ad impunitatẽ delicti iuramentũ nõ est seruandũ q2 nõ tenet tale iuramẽtũ.et sic ꝙ a pub.ꝑsona nõ sit seruanda fides vbi agiꝭ de impunitate delicti:qđ facit ꝓ eo qđ notaꝭ de saluo ꝯducto dato bãnito an sit seruãdũ.de quo ꝑ Feli.in.d.c.accedẽs.ꝛ ꝑ Imo.in.d.l.is q̇ re⁹. vbi facit vnã no.distinctionẽ: tñ caueant iudices ꝑ ea q̃.s.dicta sunt ne sint homicide animarũ suarũ:q2 oẽs.s.dicti doct. tenẽt in foro ꝯsciẽtie nõ esse licitũ rũpere talẽ fidẽ.Hier.chu.

8 cit q̃ † a priuato nõ sit fides seruãda hosti: q2 in casu nr̃o agit̃ de iudice qui publicã psonã gerit. ❡ Preterea illud dictũ Bar. nõ vr̃ verũ. Q2 etiã priuato debet̃ seruari fides p iura. s̃. dicta q̃ ge-
a neraliter loquunt[a]. nõ ob. tex. in. d. l. f. §. nõ fuit. q2 nõ vr̃ pbare illud qđ Bar. dt. Q2 ibi de fide data verbũ nullũ. Sed solum d2 q̃ qs vti possit solertia z machinatione cõtra hostem: iuxta illud Vergi. Dolus an virtus qs in hoste requirat. Et ista notãda sunt q2 sepi⁹ occurrũt. Phil. Decius.

❡ Regula. l. Marcellus.

Marcellus ait: desinit debitor is esse qui nact⁹ est exceptionẽ iustã nec ab eq̃tate naturali abhorrẽtẽ.

1 Sta regula de plano intelligi pt q2 † debitor, ille intelligit̃ a quo inuito pecunia exigi põt. l. debitor. s̃. tit. f. ergo tutus iusta exceptiõe nõ videt̃ esse debitor. vt hic d2. et facit alia regula nõ vr̃ cepisse q̃ p exceptionẽ remouet̃ a petitione. Ad idẽ reg. nihil interest. f. e. vbi d2: nihil interest qs actionẽ nõ habeat: an p exceptionẽ infirmetur. ❡ Et regula ista intelligit̃ opposita exceptione. Secus vr̃ ante oppositã exceptionẽ per ea q̃ dicta sunt in. d. reg. nõ videt̃. s̃. e. vbi vi dendũ est. ❡ Et ideo text. hic bene dicit desinit: q2 ante exceptionẽ oppositã erat debitor. Q2 nõ vr̃ desinere ille q̃ nõ icip. l. titio. s̃. d̃ pdi. z demõ. l. nulla. s̃. de suis z legi. Et in regu. nõ põt videri desijsse. f. e. Et de hoc pprie intelligit̃: al's vero impropriе etiã desinere d2 q̃ nõ incipit: vt not. per gl. in. d. reg. nõ põt. p tex. in. l. iiij. §. desinere. s̃. vsufr. quẽadmo. ca. vbi gl. Philip. Decius.

❡ Regula. l. Quoties idem.

Quoties idem sermo duas snias exprimit: eã potissimũ accipiat que rei gerẽde aptior est.

1 Bi rei gerẽde aptior est. † et iõ verba accipiuntur scđm naturã contractus. l. si vno. in princ. ff. loca. vbi Barto. qui ex hoc ibi infert q̃
b verba[b] accipiuntur scđm subiectam materiã.

a ❡ Loquũtur. Ideo generalit̃ sunt intelligende. l. de pretio. ff. de publ. que tamen regula fallit multis modis: vt per Soci. in tracta. fallẽ. in regu. ccxxix. vbi ponit lys. fallen.

b ❡ Verba. Adđ q̃ ṽba debẽt itelligi s̃m naturã dispositionis super qua ponuntur etiã ea impropriãdo. de quo per Jas. in pe. feudo. col. xxviij. v̄. ij. q2 zc. et in. l. is q̃ putat. de acq̃. here. co. fi. z in. l. p herede. §. si qs. ij. col. eo. ti.

a ¶ Operent. Vide Soci. in trac. fal. in reg. ccccxl. cano. in. c. si papa. de priuil. lib. vi. Jas. in. l. si legati serui. de leg. i. Fel. c. rodulphus. de rescrip. col. ij. ver. ⁊ obli. elusionem ⁊c. ⁊ in. c. i. eo. tit. do. Philip. Dec. in. c. pastoralis. in princip. de appel.

b ¶ Delicti. Adde ꝙ verba ambigua in delictis debent capi in mitiorem partem: vt per Jas. q plura accumulauit in l. diuortio. sol. matri. col. iij. ver. ex istis infero.

c ¶ Persone. Adde ꝙ vba debent intelligi secundū qualitatem persone: adeo ꝙ verba priuilegij interpretantur secundum qualitatem persone. de quo per Jas. in auf. īgressi. vi. colū. C. de sacr. san. eccl. ⁊ Barb. i. c. si ꝓ debilitate. hic alle. co. xiiij.

allegat bonū tert. in. l. si stipulatus. ff. de vsur. ⁊ facit tex. in. l. insulā. de prescrip. verb. Ex quibus iuribus ꝯcludit Alex. in cōsi. v. puto de iure. lib. iiij. ꝙ verba accipiunt secūdū subiectā materiā etiā verba impropriādo ⁊ etiā in materia in qua debeat fieri stricta interpretatio: puta in statuto prout ipse ibi loquit.

2 Et licet † verba debeāt intelligi vt aliquid operētur[a]: tñ nō debēt operari nisi sm naturā actus de quo agitur: vt not. Bal. in rub. C. de ꝯtrahen. emp. ita Alex. dicit in ꝯsi. xxi. viso cōpromisso. col. ij. in ver. nec obstat. lib. v. ꝙ verba potius intelliguntur sm qualitatē delicti[b] ꝙ sm conditionē persone cui fit cōmissio: vt in notab. casu Aret. scribit in ꝯsi. lviij. cōsideratis omnibus. co. v. vbi ad hoc adducit tex. ꝓ singulari. in. c. in archiepiscopatu de rectore.

3 † Et potius videt ꝙ verba intelligant sm naturam actus ꝙ sm qualitatē persone[c] faciētis vt colligit ex dictis Ant. de bu. in. c. si pro debilitate. de of. deleg. vbi Andr. sicu. refert. col. iiij. dum ibi dicit ꝙ iudex delegatus qui consiliū sibi reseruauit nō videt tanꝙ iudex sed potius sm naturā ipsius cōsilij reseruare. Et dato ꝙ verba essent pregnantia: tñ sm subiectā materiā intelliguntur ⁊ restringuntur: vt Alex. tradit in consi. xxxv. viso ꝓcessu. col. iiij. lib. iiij. vsi. circa tertiū. ¶ Et ꝙ verba[d] intelligant sm subiectā materiā etiā no. Abb. in. c. exhibuit. ij. nota. de iudi. ⁊ Ro. hoc modo arguit in consi. lxxxviij. tribus rationibus in fi. Aret. in consi. xiiij. viso. col. ij. ⁊ Alex. in cōsi. lxxxvi. in causa. col. ij. Pet. de anc. in cōsi. ccxxv. prima facie. Ang. in cōsi. xxxi. viso legato.

d ¶ Verba. Adde ꝙ verba ꝯtrahētiū debēt etiā intelligi ⁊ saluari ne cōtineāt contrarietatē. idē in testibus statutis iuramēto sentētijs ⁊ ꝯctibus vt p Jas. in. l. fal. C. de iu. ⁊ fac. igno.

col.fi. Imo.in cõsi.xxi.in casu premisso.in prin.& in cõsi.xcv.in casu premisso.& in cõsi.c.in questione.col.ij.cum si. ¶ Et quan-
4 tũ ad tex.hic de sermone habẽte duplicem intellectũ † notandũ est q ille q protulit talẽ sermonẽ vnũ tantũ videt habere intellectũ: vt dicit tex.in.l.in ambiguo.ff.de reb.dub. Et ideo si dupliciter intelligi põt videt q nullus intellectus valeat. argu.l.duo sunt titij.ff.de testa.tute.& ita sentit Bar.in.d.l.in ambiguo. Nã eius qd multipliciter exponit veritas ignorat: vt dicit Bal.in.l.scire leges.C.de legi. ¶ Et hoc intelligit nisi pbet p alias leges & rationes de altero intellectu: qr ille preualet: vt Bar.dicit in.d.l.in ambiguo.& tali casu procedit ista regula: qr attendit ille intellectus q rei gerẽde aptior videt: & sm subiectã materiã vt dictũ est. ¶ Et preualet ille intellectus in quo maior sit pprietas vboꝝ.c.rodulphus.de rescri. Et prefert ille intellectus in quo maior sit ratio dubitãdi: vt no.Ab.in.c.cũ in iure.in.f.nota.de elec. Et preualet ille intellectus p quẽ minus iuri cõi derogat etiã verba impropriãdo: vt no.Ab.in.c.cũ dilectus.col.fi.de cõsue.& preualet ille intellectus q cõuenit rubr.vt no.Ant.de but.in proe.decreta.in.§.sane.Alex.in.l.f.in.ij.not.C.si cer.pe. Et preualet intellectus in materia stricta in stricto significatu.d.c.rodulphus.de rescri.& p Soc.in cõsi.cxvj.col.vj. Et preualet ille intellectus q facit actũ valere.l.quoties.de ver.ob.cũ si. Philip.Dec.

¶ Regula.l. In omnibus.

In omnibus causis id obseruatur: vt ibi persone cõditio ad locũ facit beneficio ibi deficiente ea beneficiũ quoq deficiat. vbi ergo genus actionis id desiderat ibi: ad quẽuis persecutio eius deuenerit non deficiat ratio auxilij.

Ex ista regula duo dicta colligũtur. † Primũ est q priui-
1
a legiũ personale cũ psona extinguit[a]. ¶ Secundũ q priuilegiũ datũ actioni transit cum actione. ¶ Circa primũ idẽ habetur in regula priuilegiũ co.tit.in.vj.& in regula priuilegia quedã.j.eod.in.l.cum patronus.in fi.de leg.ij.in.l.qr personale.sol.mat.& in.§.sed qd principi.insti.de iure natu.& ideo non transit ad heredes.d.l.qdã priuilegia.& in.l.f.in prin.C.de iure immu. Et qñq adeo personale est q alteri cõmodari nõ põt: & cũ eo persona dz sepeliri: vt

a ¶ Extinguitur. Et qñ incipiat cõpetere ponit Jas.i.l.beneficiũ.C.de constit.prin.co.ij.versi.successiue.

de pallio d3: vt in.c.ij. de autoritate ꝛ vsu pallij.
¶ Et ex ista regula verificat qd no. Dy. ꝛ Bar. in
2 l. licitatio. §. imperatores. ff. de publica. † ꝙ pri
uilegiū nō soluēdi[a] gabellā datū fisco vel eccle
sie nō ꝯperit emptorib⁹: de quo dixi in ꝯsi. xlviij.
¶ Et in nota. casu Alex. tradit in ꝯsi. xxxvj. in cā
dationū vini. lib. j. ꝛ ibi declarat qd d3 priuilegiū
personale[b] qñ concedit alicui expresso nomine
ꝓprio: vt in.c. quoniā abbas. de offi. dele. in.c. si
3 gratiose. de rescrip. in. vj. ¶ † Et in dubio[c] priui
legiū videt personale: vt no. per gl. in.c. cum ve
nissent. de insti. ꝛ in.c. tua. in gl. de his que fiunt a
prela. ꝛ in gl. xxv. q. ij. in summa. ¶ Et ista regula
intelligit qñ priuilegiū cōcedit intuitu persone
ita qd persona sit immediata cā priuilegij. Se
cus si persona nō sit causa immediata priuilegij:
vt patet in rest. in integ. q̄ datur minoribus. nam
dicit priuilegiū personale: vt not. in. l. exceptio
4 nes q̄. ff. de except. † ꝛ tñ extendit ad heredes. l.
nō solū. ff. de in integ. resti. l. minor aāt. §. fi. ff. de
mino. l. ea q̄. C. de temp. in inte. rest. pe. Quia mi
noris persona nō est finalis causa priuilegij: sed
lesio: q3 tūc demū tale priuilegiū cōpetit minori
si sit lesus. l. qd si minor. §. non semp. l. nō omnia.
ff. de mino. ꝛ ita ꝯcludit Dy. in. d. reg. priuilegiū.
ad quē Bart. se remittit in. d. l. non solū. Alex. tñ
in. d. l. q3 personale. videt reprobare istā opin. q3
dicit ipse nō aperit Dy. qualiter persona sit cau
sa immediata priuilegij. Sed pōt responderi qd
imo aperiat ꝑ rationē prealle. Scdo dicit Alex.
ꝙ nō facit Dy. differētiā vtrū priuilegiū ꝯcedat
a lege vel a principe. Sed etiā rñderi pōt ꝙ nō
sit differētia: vt etiā Bar. ipse tenere videt. ¶ Et
reg. ista ꝓcedit in priuilegio prout loquit qd est
5 ꝯ ius cōe. Secus est † in beneficio dato a princi
pe: q3 late interpretari d3. l. fi. ff. de ꝯsti. ꝓn. Ideo
in dubio trāsit ad heredes: vt no. Bar. in. l. si pr.
de ser. leg. ¶ Sic etiā in offic. qd est personale. l.
tutela plerisq3. ff. de tutel. c. qm̄ Abb. de of. dele.
ꝛ no. Bal. in.c. cōuenissent. de iud. circa fi. in ver.
pone papa. vbi concludit ꝙ si papa cōcedit offi
cium vicariatus per decē annos non transit ad
heredes.

a ¶ Soluendi. Vide Alex. in. l. quia tale. ff. solu. mat. col. ij. ver. ex predictis ꝛc. vbi plures qd nes ponit i materia priuilegiorum.

b ¶ Personale. qualiter cognoscat ꝛ etiā reale. vide Anc. in. d. regula ꝓuilegium hic alle. co. iij. in medio. ꝛ ibi ꝑ Dy. ꝛ eius addit. satis remissiue.

c ¶ Dubio. Vide Philip. Franc. in. d. regu. ꝓuilegiū3. j. col. in fi. Ancha. ij. col. versic. in tertio casu.

a ¶ Uni. Adde Jas. in. l. ſ. de ꝯſti. p̄n. col. fi. vbi ſatis remiſ. Et an poſſit extēdi rōne correlatio. p eūdē in. l. nō tm̄. ď re iu. col. ſ. & Ro. ꝯſ. ccxlvſ. & an p̄uilegiū ꝯceſſū fr̄ib⁹ minorib⁹ & p̄dicatorib⁹ extēdat ad ip̄as ſorores alex. ꝯſ. xiiij. ic. viſo teſt. iiij. vol.

b ¶ Filia. Adde q̄ etiā appellatio filioꝝ in priuilegijs nō comprehēduntur nepotes nec pnepotes; vt in. l. ſed a mili. ꝟſi. hec autē. ff. de excu. tutor. vbi Bal. dicit eū meliorē de iure. & idē etiā Bart. in. l. liberorū. in. v. colū. ꝟſi. q̄ro. ff. de verbo. ſigni. Hierony. chu.

heredes. & ſequit Alex. in. l. q: tale. ¶ Et ſicut pri
6 uilegiū pſonale cū pſona extinguit: † ita priuile
a giū datū vni ᵃpſone ad alias pſonas nō extēdit
etiā ex idētitate rōnis: & ſic i p̄uilegio nō pcedit
de filiibus ad filia ſicut de iure cōi: vt no. Ant. de
de but. p illū tex. in. c. ſane. de priuil. Et iſtā regu
lā ēt tradit Bal. in. l. ſ. in p̄n. C. de legi. dicēs q̄ p̄
uilegiū nō extēdit ad aliā pſonā nec ad aliū lo
cū: q: eſt ſtricti iuris. Et iō p̄uilegiū ꝯceſſum re
gi nō extēdit ad reginā vel filios niſi exp̄mat / vt
not Dñic. in. c. ne aliq̄. p illū tex. in. iiij. no. de p̄ui
7 leg. in. vſ. ¶ Et priuilegiū † qď loquit de filio nō
b habet locū in filia: ᵇvt tradit Card. in cōſ. cxxxv.
puto filias. in fi. ſic etiā p̄uilegiū datū vni eccle
ſie nō habet locū in alia / vt no. Bal. p illū tex. in
l. nō tm̄. §. nō oia. de excu. tu. Et priuilegiū qď lo
quitur de vno cōtractu nō habet locū in alio: vt
not. Ang. in cōſil. cclxxij. qm̄ dictū priuilegium.
c Et licet regulariter ᶜ priuilegiū ad alias pſonas
8 nō porrigat / † hoc limitat nō pcedere in pſonis
d acceſſorijs ᵈ & familiaribus q̄bus cōpetit priuile

c ¶ Regl'ariter. No. vnū dictū ſingulare q̄ priuilegium quod cōceditur a communitatibus iudeis vt poſſint retinere res furtiuas donec eis per veros dominos ſoluatur pretium: tale priuilegium non comprehendit forenſem: & ſic ſi res furtiua ſit forenſis non tenebitur ſoluere pretium. ita Franc. de crem̄. ſingul. lxxxſ. incip. pone iudei. fol. iiij. & Abb. c. q̄ clericis. de for. compet. vſ. col. in princ. & ibi Barb. xiij. col. poſt medium. Hiero. Chuchalon.

d ¶ Acceſſorijs. Uide Bald. in ſua marg. in verbo priuilegium. verſi. vij. vbi loquitur in vxore & alijs. Item de emptore quando eſt conceſſum venditori. & Roma. conſil. clxxx. & etiam ratione communionis: vt per Hippol. de marſi. qui plura cumulat in ſing. clxxxſ. incip. plura. & adde vnum verbum ſingulare Bal. in. l. fi. C. ad. l. Fla. de plag. per gloſ. ibi in verbo orbita. q̄ priuilegia que dantur viduis / dātur etiam mulieribus inuti

liter nu- ptis: puta si habeant maritum damnatum ad ppetuos carceres. idem dicerem si eet captus ab infidelib' vel profes sus secundum not. in c. f. de couer. coniug. & vi de Jaso. q refert bal dum i. l. si is q pempto re. de vsu cap. s. col. ii. i tertia principali qstio. Bar tol. in vsi. adde glos. Hierony. Chuchal.

giu qn sine illis posset priuilegiu remanere inutile/vt not. Domi. p illu tex. i. c. licet. §. cu coce dit. in prin. eo. tit. in. vs. & glo. ibi similia iura adducit. & no. Abb. in. c. qd nonnullis. extra de priuil. Bene facit tex. in auf. habita. C. ne fil. p pre. vbi
9 Bal. p illu tex. in. v. notab. dicit † q priuilegiu datu scholarib' et ad eoz nutios & famulos extendit. Et priuilegiu datu Calsolariis debet ciabatteriis eoz ministris/vt not. Ang. in phe. digesto ru. in vsi. itaq pculdubio. col. ij. Et io obligat' ad pcurandu aliquẽ. i. ad hospitadu etia seruitores pcurare tenet: vt no. Abb. in. c. quato. in. iij. notab. de censi. Et priuilegiu datu paupibus hospitalis porrigit ad ministros q seruiut hospitali: vt pluribus ronib' Oldr. tenet in cosi. xf. thema tale est. ¶ Et priuilegiu datu illis de domo includit castaldos & factores/vt no. Alex. post Roma. in. l. lecta. in gl. in v. in domo. s. si cer. pet. & dicit Abb. in. c. q sit. in prin. de iudeis. q priuilegium datu vni etia sociis priuilegiati copetit quado priuilegiu esset inutile/nisi socii eode priuilegio gauderent: & moderni ibi alia similia adducut. Et familiares militu gaudet eode priuil. vt not. Bal. post Cyn. in. l. f. C. de vxoz. mili. ¶ Et qd
10 dictu est de familiarib' intelligut † no solu de psentibus/sed etia de futuris: vt tradit Jo. and. in regula q sentit. de reg. iur. in. vs. in mercuri. & Ang. in cosi. cclx. thema predictu. col. iij. Et in pdictis notandu est q licet priuilegiu extedat ad familiares: no tn ipsis familiarib' dicit datu ee priuilegiu: q2 licet effect' priuilegij ad vnu porrigat: no tn illi dicit datu priuilegiu: vt not. Domi. in psi. lxxiiij. attẽto pucto. col. si. alleg. tex. in. c. si cui. §. f. & in. c. dudu. in prin. de pbe. in. vs. & in. c. sicut nobis. de vb. sig. in. vs. & ideo mortuo principali cui datu est pncipaliter priuilegiu extiguit etia in aliis qbus accessorie copetebat: vt not. Bal. in. l. ij. circa si. vsi. vlt. qro. C. de epis. & cler. & And. sicul. in psi. xx. col. iiij. lib. ij. & nouissime Soci. in psi. lxxxiiij. accuratissime. inouis. Et supra dicta oia bene pcedut qn priuilegiu est ptra ius coe: q2 stricte dz interptari: vt. s. dictu est. & do-

11 Ro.in ɔsi.clxxx.Si admittim9.col.pe.†Secus
si priuilegiū sit ꝯ ius speciale:q: tūc tale priuile
giū debet late interpretari:q: res ad ius cōe re-
ducit:vt no.Ant.de but.ꝑ illū tex.in.c.olim tibi.
in fi.de ver.sig.⁊ Ab.in.iij.no.Silr in priuilegijs
fit lata interpretatio quatenus ꝓprietas verbo
12 rū significat:† q: in materia etiā penali ⁊ odio-
sa fit lata interpretatio ſm proprietatē verborū
vt nota.Are.dicit ꝑ illū tex.in.l.cū lege.ff.de te-
13 sta.Et ideo†in dispēsatione q̄ odiosa est ⁊ solet
stricte interpretari.c.j.de fil.presby.in.vj.Tū fit
lata interpretatio quatenus ꝓprietas verborū
videt requirere vt no.Cald.in.c.j.de consang.⁊
affi.col.j.Et quantū ad ius cōcedentis etiā pri-
uilegiū late dʒ interpretari:vt no.Old.in consi.
cclxviij.q̄stio est.col.ij.versi.preterea.¶Quo ad
14 scđm dictū pncipale†de priuilegio dato actio-
ni qđ transeat cū actione.idem est in priuilegio
a dato cause[a] q: causam sequit:vt no.Do.in regu
la priuilegiū.in fi.eo.tit.in.vj.⁊ text.hic.Et eodē
15 modo†si concedat rei:q: ipsam rē sequit ⁊ trā-
sit in heredes.dicta regu.quedā.j.eo.⁊ ad idem
tex.in.l.forma.§.ceꝫ.de censi.vbi dicit ꝙ priui-
legiū datū ciuitati vel loco ad posteros porrigi
tur.⁊ in.l.j.§.permittit.ff.de aqua quoti.⁊ esti.
dicit ꝙ priuilegiū qđ dat predijs extincta per-
sona non extinguit:⁊ ibi ⁊ in.d.l.forma.§.ceꝫ.
16 probatur vtrunqꝫ dictum huius regule.¶†Et
b quando est datū priuilegiū loco[b] an videatur
datum personis est tex.in.c.per exemptionē.de
priuileg.in.vj.⁊ no.Ro.in consi.clxxx.si admitti
17 mus.in prin.¶†Et ad supradicta notādū est ꝙ
quādoqꝫ etiā priuilegiū datū intuitu personarū
durat licet persone deficiāt.Nā si pater habuit
priuilegiū propter numerū filiorū licet filij mo-
riantur:tū durat priuilegiū secundū Jo.and.in
regula decet.de reg.iur.in.vj.vbi refert ita cō-
sultū fuisse ⁊ Bal.ibi sequit.⁊ not.Bar.in.l.ij.§.
non solum.ff.de excu.tut.⁊ tradit Jo.de ana.in
18 consil.vlti.circa dubiū oblatū.¶†Similiter ⁊
c qnqꝫ ꝓuilegiū datū dignitati[c] durat ēt cessante
dignitate in memoriā pristine dignitatis.l.fi.ff.

a ¶Cause.vide Jaso.in.l.tēpus.de re iud.j.col.

b ¶Loco.vide Are.in.c.nullus.de foro compe.j.col.

c ¶Dignitati.De q̄ vide Bal.in.c.sedes de rescri.⁊ latissime Hippo.de mar.in singu.clxxix.incipiē.vrget statutū.Et Jo.de platea in.l.eā legem.C.de excus.mu.lib.x.

a ¶ Clericus. Adde vnũ verbum singulare circa priuilegiũ. c. si quis suadente. xvij. q. iiij. quod si quis percusserit consangui neum clerici respectu ipsius clerici quod inciditin excommu nicationē. ita Lud. roma. in repetiti. rubr. de arbitris. ff. colũ. xix. in princi. quē sequitur Hip. de mar. in suis sin. cciiij. incip. percutiēs. vbi alleg. a Feli. in. c. ecclesia sã cte marie. de cõsti. co. xlij. post b mediũ qui non tenet illud dictũ quia text. ille hoc nõ probat. nã loquit de noua excõ munica- tiõe vt vo- lũtibi doc. et Fe. vbi. §. & dato q loqret de excõmuni catione. c. si quis sua dēte. dico q illa dis- positio nõ eēt extēdē da per ea que ibi di- cit Joan. and. in nouellis super gl. consanguineos. Hiero. Chuchalon.

de decuri. Et per illũ text. infert gl. q clericus[a] degradatus retinet priuilegiũ clerici. in. c. acce dēs. l. dist. & in. c. ad abolendã. ver. prerogatiua. de hereti. de quo p gl. in. c. degradatio. in ṽ. pri- uilegio clericali. de penis. in. vs. Als ṽo cã priui- legij oz cõsiderari, qz cessãte cã [b] priuilegij ces- sare debet priuilegiũ. l. titia. la. ij. §. vsuras. vbi bar. de le. ij. & no. Ro. in cõsi. clxxx. ĩ. all'. co. iij. Et iõ mutatiõe persone tollit priuilegiũ. l. paulus. ĩ. de acqui. hẽ. vbi Bar. in fi. dicit q si res eccle- sie perueniat ad priuatũ cessat priuilegium. vt i pulchra. q. no. Bal. in rub. C. de vsur. in. iiij. q. & sequitur Jo. de ana. in. c. salubriter. col. ij. de vsu. & in alia simili. q. tradit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de censi. §. nũc dicēdũ. in addi. incip. tractabat Uber. de bobio. cũ si. vt Alex. scripsit. i psi. xxxv. viso processu. lib. iiij. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Inuito.

Inuito beneficium nõ da- tur.

Ultra gl. facit tex. in. l. hoc iure. §. nõ potest. ĩ. de don. vbi dicit q non potest exerceri liberali- tas nolenti acqri. Et nemo crescere cogit inuitus: vt dicit in ca. gesta. lxxiiij. distin- ctione. Et per hoc est licitũ vnicuiq fauori suo renũtiare. l. pe. C. de pac. l. pe. C. de epis & clerici. & in. c. ad apostolicã. de regularibus. ¶ Et ista re gula intelligit qñ solũ agit de interesse ei9 cui

b ¶ Causa. Uide late Feli. in. c. cum accessissent. de consti. col. x. & satis remissiue per addi. Dy. in reg. decet isto titulo. li. vs. su- per ver. finitur priuilegium. & per Bar. in. l. beneficium. de con stitutionibus principum. vbi Jason latissime in. viij. colum- na. versiculo secundo principaliter querunt.

a ❡ publico.vel etiam secũdario/vel qñ ex dispositione legis
vt in.l.seruꝰ vetãte de ver.ob.⁊ ibi Jason in.ij.respõso.ad.§.
nõ potest.
bñficiũ cõfert:secus si agat de interesse alteriꝰ
a priuato vel publico[a] qꝛ tũc regula nõ pcedit:⁊
b ideo qs põt soluere p alio inuito[b]:⁊ ille inuitꝰ
liberat/qꝛ agit etiã de interesse illius qui pecu-
nias recipit.vt declarat Pau.de cast.in.l.soluẽ-
do.ff.de nego.gest.Et ista rõne etiã inuitũ extra
c here possum de domo ruente.vt dicit tex.[c].xxiij.
questione.iiij.in.c.ipsa pietas.❡ Et impensa fa-
2 cta vtiliter pro infirmo †etiã inuito ⁊ phibente
repeti põt:vt gl.no.dicit.lxxxiij.disti.in summa.
in istis duobꝰ casibꝰ bona pstant etiã inuitis:vt
dicit tex.xlv.distinctio.in.c.⁊ qui emẽdat in fine.
3 ❡ †Et iõ p cõdẽnato in amputatione manus vel
pedis nisi soluerit cẽtũ infra mẽsem qs soluere
põt ⁊ repetere:dato qd ille phibeat ⁊ protestet qꝫ
soluere nõ velit.vt no.pcludit Bar.in.l.si stichꝰ.
de pecu.leg.in pñ.in ver.⁊ p hãc legẽ dico.⁊ idẽ
tenet Bal.in.l.fi.co.ij.ꝟ.sꝫ ponamꝰ.C.de neg.ge.
qꝛ tali casu agit de interesse publico:vt Bal.ibi
4 dicit.†Nã iterest de republica qꝫ hoies pseruẽt.
l.cũ rõ.§.pe.ff.de bonis dãna.Et qꝛ qs nõ est dñs
d mẽbroꝝ[d] suoꝝ.l.liber homo.ff.ad leg.aql.c.cõ-
tingit.de sentẽ.excõ.❡ Sed tñ in cõdẽnato/put
docto.loquunt cõsiderãdũ est qꝫ si ipse nõ solue
ret penã pecuniariã erit corporaliter cõdẽnatꝰ
vigore snie:vñ videt qꝫ sm tenorẽ snie ipse ha-
beat potestatẽ eligẽdi penã successiue quã velit:
qꝛ lꝫ ipse nõ sit dñs mẽbroꝝ suoꝝ/tñ respublica
hꝫ potestatẽ in mẽbris suis:vt no.Bart.dicit in
l.titio cẽtũ.§.titio cẽtũ.el.ij.in ver.tertia rõ.ff.
de pdi.⁊ demõ.⁊ iudex ita iudicauit autoritate
reipublice sicut qñ qs est cõdẽnatus ad mortẽ/⁊
pars nõ appellauit a snia illa trãsit in rẽ iudica-
tã.l.diui fr̃es.vbi Bar.ff.de pe.l.f.§.fi.ff.de qõni.
nisi dicamꝰ qꝫ lꝫ sit cõdẽnatꝰ autoritate snie:lex
tñ quãtũ põt cogitat illũ liberare:qꝛ in tali snia
corporali dat facultatẽ appellãdi omnibꝰ ẽt in-
uito pdẽnato.l.nõ tãtũ.ff.de appella.vnde sicut
vnus potest appellare p illo inuito ita videt qd

b ❡ Inuito.ita dclarat Ange.in pñ.inst.quib.mo.tol.obli.ij.col.in ver.in gl.solutio fiat ⁊c.

c ❡ Textꝰ.De quo vide Hippo.de Marsi.in singula.clxxxix.incip.tu audiuisti.et Feli.in.c.contingit.de senten.excom.in ij.colum.

d ❡ Membrorum.vide latissime Feli.q plura notabilia ponit circa istam regulã in.c.pti-git.de sentẽ.excõ.in f.⁊.ij.colũ.

a ¶ Soluere. Aduerte q: semper locut⁹ est dñs Philip. per xbū solueret: nam si vellet dare idoneos fideiussores / vel etiā ipsa pars que condemnata est / iudex non poterit recipere dictos fideiussores: quia dando fideiussores non liberatur: cum non dicatur soluere: ita. Bald. in. l. s. ff. qui satis. cogā. et Jas. qui eū refert: et omnes re⁹ ponētes hāc conclusionem. in. l. si fenō ob tulit. §. ait pretor. in f. no. ff. de re iu. Hie. chuchalō.

soluere[a] possit pro illo inuito. sed replicari potest φ appellatio permittitur vt appareat de iustitia ne innocens in effectu condēnetur. ¶ Sed non sic videtur in illa condēnatione / q: constat de delicto: ⁊ solum agitur de pena in qua videt potestas data condēnato eligēdi penā: finaliter tamē cōis cōclusio habet equitatem maximā vt homines conseruentur. d. l. cū ratio. §. pe. de bonis damna. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Nemo potest gladij.

NEmo potest gladij potestatē sibi datā vel cuiuslibet alteri⁹ cohertionis ad alium transferre.

EAdē verba habent in. l. solent. in
1 pn. ff. de offi. pcō. ⁊ leg. † gladij potestas significat merū imperiū quod est habere potestatē gladij[b] ad animaduertendū in facinorosos homines: id est imperiū. ff. de iurisdi. omniū iudi. ⁊ ista potestas gladij in effectu importat φ vita adimat: vt dicit tex. in. l. aut danū. §. s. ff. de penis. facit tex. in l. quisquis. in princ. C. ad legē iuliā maiesta. in. l. cū vir. in. l. quāuis. in fi. C. de adulte. ⁊ in. §. item lex iulia. inst. de pub. iud. Idē tū est in mutilatione ⁊ abscissione mēbri: vt no. per gl. in. d. l. imperiū. in ver. animaduertendū. ⁊ est in eodē gradu meri imperij: vt no. Bar. in. d. l. imperiū. col. iiij. in secūdo gradu meri imperij. ⁊ no. per gl. in. l. ij. C. de offi. eius qui vic. alte. ger. in. gl. fi. q̄ allegat text. in. §. ad hoc phibemus. in aut. de colla. ibi: nouissimū suppliciū / aut mēbri abscissionē. ⁊ idē tradit Bar. in. l. ij. col. pe. ver. secūdo quero. in fi. ff. de publ. iud. vbi dicit / φ tāta potestas[c] reqrit in abscissiōe mēbri sicut in toto corpore. ⁊ facit tex. in clemē. s. de homici. ibi: mutilet vl' occidat.
2 ¶ Et differētiā † inter trūcationē mēbri ⁊ mutila

b ¶ Gladij. Quot modis capiatur / vide Jas. in. l. imperium. in pn. hic alle. vbi post Bar. poēs moder. latissime tractauit materiā hui⁹ regu. presertim maxime p Jaso.

c ¶ Potestas. Uide Jas. in. d. l. imperiū. col. xi. ver. secundus grad⁹ ⁊c.

tionē.tradit Abb.in.c.cū illoꝝ.col.iij.de sentē.excō.& qꝛ text. equiparat potestatē gladij & aliā cohertionē gl.intelligit tex. de alia cohertione q̄ adimat libertatē vel ciuitatē/ita ꝙ capitalē penā cōtineat:iuxta.l.ij.§.de publi.iud.& forte mota fuit gl.qꝛ modica cohertio delegari potest & mādata iurisdictiōe transfert.l.fi.§.de offi.ei⁹ cui māda.est iuris. Et talis modica cohertio etiā minoribus magistratibus cōpetit.l.magistratibus.§.de iurisdi.om.iud.& ꝑpter hoc gl.restringit tex.in pena capitali/& supplet dū dicit cohertiōis scilicet magne. Sed ista est maxima restrictio/& diuinatio videt ad istū tex.& verba legis repugnabāt dū dicit de qualibet alia cohertiōe:& iō videt ꝙ tex.intelligat de alia cohertiōe & modica corporali/ si sit similis prout verbū illud alterius inducit. Que quidem cohertio corporalis est meri imperij.vt notat Bal.in.l.imperiū in quinto gradu.de iurisd.omniū iud.& respondet ad text. in.d.l.fi.ꝙ de cohertione verbali intelligit. ¶ Sed dato ꝙ sit meri imperij est in quinto gradu.vt Barto.dicit in.d.l.imperium. Et ideo insurgit difficultas/qꝛ videt ꝙ possit delegari:
3 †qꝛ solū in primis quatuor gradibus ea q̄ sunt meri imperij prohibētur delegari:secus si sunt in quinto & sexto gradu vt Bar.cōcludit in.d.l.imperiū.col.iiij.vsi.q̄ro vtrū merū imperiū. Et hoc videt cōtra istū tex.qui talē cohertionē dicit non posse delegari. Pau.de ca.in.l.j.in prin.col.ver.sed quantū.§. de offi.eius.distinguit & dt ꝙ modica cohertio pōt delegari specialiter/& expresse propter vtilitatē publicā vt delicta pu-
a niātur.[a] sed si causa simplicis iurisdictionis deleget modica castigatio nō trāsit. Et istā resolutionē Pau.de ca.sequit Do. Jo.bap.de sctō seuerino in rep.l.imperiū.in.xiij.q.in fin. Sed ista distinctio videt ꝯ istū tex.in primo membro:qꝛ hic vt dixi expresse dꝛ ꝙ talis cohertio nō pōt delegari/& eq̄parat in hoc mero impio in quo tractat de gladij ptāte:vn̄ cōcludendū vr̄ ꝙ cohertio corporalis de qua hic tex.loquit non pōt delegari:secus in verbali.d.l.fi.de offi.eius. Philip.Decius.

¶ Regula.l.Fructus.

Fructus rei est vel pignori dare licere.

Idem dꝛ in.l.fin.§.de vsur.nam fm glo.hic nisi debitor haberet pignus nō de facili reperiret pecuniā mutuo.§.fi.insti.q̄ mod.re ꝯhi.obli. Et iō pecunia licite dari potest alicui vt fideiubeat.
1 put no.Bar.i.l.sꝫ iure.§.j.§.de dona.† Et habēti

a ¶ Puniātur. De hoc vide late Bald.in.c. intelligimus.co.ti. de iudi.

a ¶ In cle. f. Et Barba. in. ix. colū. in fine ver. qrit Car- di. ꝛc. tñ hoc nō fir- mat.

pignus nō erit opus q̄rere fideiussore:q: melius est p̄ignori incūbere q̄ in personam agere. l. plꝰ cautionis. §. eod. ¶ Et ꝓpter p̄dictam ratione dicit gl. in. l. si cōuenerit. la. ſ. §. de pig. act. nō va lere pactū ꝙ pignus vēdi nō possit/q: esset ꝯtra vtilitatē publicā:ex eo q̄d creditores nō mutua rēt. vt dicit gl. fi. in fi. quā alleg. Ang. are. i. d. §. fi. Et hoc mō ſm gl. hic exponit fructus. i. vtilitas.

2 ¶ Et ad gl. in. d. l. si ꝯuenerit notandum est† ꝙ si cōuentio facta sit cū creditore vt possit vendere pignus si ad certū terminū solutio nō fiat:ꝛ post terminū creditor nō ven dat/si debitor offerat solutionē creditor vlteriꝰ vēdere nō po

a terit. ita no. dicit Car. post Mathesil. in clemē. ſ.[a] §. nos itaq. in. vij. q. de iureiurando. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Omnia quecunq.

Omnia quecunq cause cognitionem desiderāt/per libellum expediri non possunt.

1 Ista regula ſm cōem intellectū vt gl. hic dicit intelligit† ꝙ ea que cause cognitionē re- quirunt delegari non possunt:ꝛ idem tenet gl. Bar. ꝛ doct. in. l. nec quicq̄. §. vbi decretū. §. de offic. pro- con. ꝛ lega. ¶ Et ad hoc facit tex. in. l. mādata. §. si tutores. §.

2 de offi. eius cui māda. est iurisdi. vbi† decretū q̄d interponit in alienatione bonoꝝ minoris delegari nō pōt q: causa cogni ta interponi debet. l. magis puto. §. ne passim. §. de rebꝰ eoꝝ.

3 ¶ Et pariter† decretū q̄d in trāslatione alimentorū requirit alteri committi non potest. l. cum hi. §. sed nec mandare. §. de

4 transactio. ¶ Et similiter inferri vi† ꝙ ſm decretū in quo ple na cause cognitio requiritur delegari non possit. vt tenet gl. in. l. iubere cauere. circa fi. §. de iurisdi. om. iud. ꝛ idē Bar. se- quitur in. l. imperiū. eo. tit. cū si. vt tradit Alex. in. d. l. iubere. co. pe. vbi dicit ꝙ cōiter oēs ita tenēt. Et pro ista regula facit tex. in. l. ſ. §. de his. §. de separa. ibi: ꝓsidis notio ꝛ nullius alte rius. cū si. vt late ꝓsequitur. Alex. in dispu. sua inci. Rex Ara- gonum. in. iij. dubio. ꝛ ista conclusio bene congruit ad text. in d. §. vbi decretū. q̄ loquit de decreto. Sed ista regula loqui- tur vniuersaliter dum dicit/omnia. ꝛ ideo ista regula restrin- gitur in his que officio nobili iudicis expediuntur:vt in exē- plis supradictis. ¶ Secus est in his que officio iudicis mer- cennario ꝛ iure actionis expediuntur:quia illa delegari re- gulariter possunt:licet plenam cause cognitionem videātur requirere. l. ſ. C. qui pro sua iuris. ꝛ no. Bar. in. l. arbitro. §. qui

satisf.cog.& idē Bar.in.d.§.vbi decretū.col.pen. vbi facit differentiā inter sententiā & decretū.& per gl.hic. ¶ Item & scdo regula procedit in his
5 †q plenā cause cognitionē desiderāt: vt loquit tex.hic cū si.ff.alle. Secus aūt est vbi semiplena cause cognitio requirat: q2 illa delegari possunt vt not.per gl.in.d.§.vbi decretū.p tex.in.l.pe.§. vt bonoꝝ.ff.de of.eius.vbi Bar.¶ Et ibi post gl. Bar. dicit hoc pcedere quātū ad cognitionē de mittēdo in possessionē: sed ipsa missio actualis cū sit mixti imperij delegari non pōt.d.l.iubere. ff.de iurisd.om.iud.l.ea q.§.magistratibus.ff. ad muni.de quo mirat Pau.de ca.in.d.§.vt bonoꝝ. q2 si pōt delegari an q̄s mittēdus sit in quo aliqua cause cognitio reqrit: a fortiori ipsa missio in possessionē in qua nulla cause cognitio adhibet debet delegari posse. i quo laborat Alex.in d.l. iubere. col. ij. vbi finaliter dicit q maior est coertio realis q psonalis: q2 delegatus nō pōt citare re ipsa: vt no.in.l.ij.vbi glo.& doc.ff.de iurisd.om.iu.& tn̄ habet cognitionē in causa. ¶ Videt tn̄ aduertēdū: q2 tex.in.d.l.vt bonoꝝ.loquit videtur nō de cognitione: vt docto.dicūt: sed de actuali missione vt colligit ibi: vt bono.possess. def. Sed respondet vt p Alex.in disputa.ff.alle. Rex Aragonū in.iij.dubio.col.v.in ver.nō obst. tex.in.l.cognitio.§.vt bonoꝝ.& ibi Alex. col.ix. aliter intelligit & declarat istū textū.¶ Itē tertio
6 ista regula retēto cōi intellectu fallit in †restit. in inte.q2 illa delegari pōt.l.fi.in fi.C.vbi & apud quos.& l3 gl.in.l.f.ff.de dam.infe.videat restringere illū tex.in.d.l.fi.in resti.mino.& in.l.ea q.§. f.ad munt.& idē Bar.in.d.l.fi.Tn̄ verior est opi.q etiā habeat locū in resti.maioꝝ: q2 ille tex.generaliter.de resti.loquit.& ita tenet Bar.i.d.§.vbi
a decretū[a]. Imo.& Alex.in.d.l.f.de dā.infe.¶ Ulti
7 mo regula †nō habet locū in spiritualibus in q̄bus causa delegari pōt l3 plena cause cognitio reqrat: vt dt Ang.in.d.§.vbi decretū.alle. Inn. in.c.cōstitutus.de relig.do.& nō solū in spiritualibus: sed gn̄aliter de iure canonico non videt
b habere locū. Q2 omnia delegari possunt[b] de iu-

a ¶ Decretum. Ubi Jas. fi.col. versi.fum. l.iij. lectu. glo.

b ¶ Oia delegari pūt. Que cause possint delegari: & an decreti interpositio vide Bar. in.l.nec q̄c quā.§.vbi decretum. ff.de offic. procon. et le.&. l.f.de offic. eius cui mand. est iurisd.

re canonico: vt per gl. pe. in c. qd sedes. de offi. ordi. cu simi. vt tradut Moder. ibi: & Roma. in cosi. lix. ad discutiendum in secundo dubio. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Quo tutela.

Quo tutela redit eo et hereditas peruenit nisi cum femine heredes intercedunt.

Regula habet cum limitatione. & ad ide tex. que glo. hic adducit in fi. de legit. pa
1 tro. tu. §. fi. † Et sicut mulier excipit ide est i minore: vt in gl. hic q all'. tex. fi. l. fi. de legi. here. & ad ide tex. in. l. f. §. interdu. ff. de leg. tut. ¶ Et p ista regu. in qua defert hereditas illi cui onus tutele imponit infert fm Bart. in. l. f. in pn. ff. de leg. tut. q si agnati a statuto cognatis pferant in hereditate eode mo intelligit q habeat on' tutele. & ide Bar. in cosi. incip. ciuitatis Mediolani. que refert & sequitur Pet. de anch. i. c. f. char. xi. v. qd si lex puidet. de psti. & ide sequit Bal. in. l. fi. in fi. C. de leg. here. & in aut. sicut. circa fi. vsi. qro tertio. C. de leg. tu. Ang. are. in. §. actionu. in. v. char. vbi tradit materia tutele. in v. ex quo sequit. insti. de act. & Are in rub. de acq. pos. col. f. Alex. in. l. f. in vlt. char. in vsi. posset all'. ff. si cer. pe. & late ide Alex. in cosi. cxxf. viso statuto. li. iij. ¶ Et ista coclusio
2 no pcedit † in mre vel in auia: q3 l3 mr excludat ab hrditate: no tn exclusa videt a tutela vt nota. decidit Bal. in aut. mri & auie. col. v. in v. nono qro. & i. o. aut. sicut. in fi. & ide voluit Joand. in addi. Spe. in ti. de cura. co. vf. vbi ponit instrm cure furiosi. circa fi. in vf. dicit Ubertus de bobio. & ita alias cosului vt p3 in psi. xvf. & postea reperi Alex. ita psuluisse in psi. ff. all'. & rones dixi in. d. cosi. & in. c. ex parte. de app. Philip. Decius.

§. Nemo potest tutorem dare.

Nemo potest tutore dare cuiquam: nisi ei quem in suis heredib' cum moritur habuerit habiturusve esset si vixisset.

1 **Primo** ibi: Nemo. Cu gl. colligit † q dispositio q gnalr loquit h3 locu etia i milite/vt hic. Q2 ista regu. etia in milite pcedit. l. ij. ff. de test. tu. Et pbat ista coclusio in l. in fraude. in fi. ibi: q2 gnalis est ista determinatio & Bal. ibi p illu tex. dicit/q dispositio gnalis includit etia psonas priuilegiatas. ad ide facit tex. l. impuberi. ff. de admi. tuto. de quo vidédu est qd dixi in reg. f. ff. e. & in psi. v. & in. l. ex testo. C. vn lib. ¶ Et quatu ad regula exemplu ponit fm gl. in. §. pmissum est.
2 & in. §. cu ante. insti. de tut. † vbi filijs in potestate dari potest tuto: & etia posthumis. Q2 si viuis paretib' nascerent essent

sui heredes ex quo sequit[ur] q[uod] mater non habet talē potestatē[m] q[uia] suos heredes nō h[abe]t.l.illud.§.ad testamēta.ff.de cōtratab. §.femine.institu.de adop.Et ideo si datus sit a matre indiget cōfirmatione.l.ij.in prin.ff.de cōfir.tut.Et hoc verū intelligit[ur] nisi m[at]r illū instituerit:vt in.l.pater.ff.de testa.tut.¶Et regu-
3 la ista p[ro]cedit in tutore prout loquit[ur].† Secus est in curatore qui testamēto dari nō potest.Ideo si a parte datus sit p[ro]firmatione indiget.§.j.insti.de cura.et ratio videtur:q[uia] tutor datur etiā inuitis pupillis.l.ij.ff.de tute.l.necnō.ff.de tuto.et cur.da. ab his.Secus est in curatore q[ui] datur puberib[us] volētib[us].insti. de cura.§.itē inuiti.Et q[uia] tutor dat[ur] principal[ite]r persone est ius ac potestas in capite libero.l.j.ff.de tute.Et curator dat[ur] principaliter reb[us].l.in copulādis.C.de nup.Et ideo in tutela q[ue] respicit p[er]sonā ratione patrie potestatis pater h[abe]t maiorē p[otes]tatē in p[ro]uidēdo de tutore.et ad hoc bene facit tex.in.d.l.pater heredi.ff.de testa.tut.vbi ibi dicit[ur] q[uod] mater pōt dare tutorē filio instituto:q[uia] in rem potius q[uam] in personā datus videt[ur]:et q[uia] pubes habet iudicium cū possit testari.l.qua etate.ff.de testa.t. potest sibi p[ro]uidere in petēdo curatorē.l.j.C.qui pe.tut.et curator solū datur petenti.l.qui habet.§.si pupillus.ff.de tutelis.
4 ¶†Et p[re]dicta locū habēt in curatorib[us] adultor[um] in q[ui]b[us] rōnes prealleg. p[ro]cedūt.Sec[us] est in curatore furiosi vel mēte capti. Qui etiā in testamēto a p[at]re dari pōt.l.fi.§.et si q[ui]dē.C.de cura. fur.l.de creationib[us].C.de epis.au.et no.Bart.in.l.j.ff.de cōfir. tut.et talis curator q[ui] dat[ur] furioso vel mēte capto dat[ur] p[ri]ncipal[ite]r p[er]sone:vt not.Bal.in.d.l.in copulādis.impuberi aūt curator dari nō pōt etiā a milite.l.impuberi.ff.de admi.tut.et no.Bar. in.l.j.ff.de cōfir.tut.et sic nō solū adulto q[ui] h[abe]t intellectū:s[ed] etiā
5 impuberi curator a p[at]re dari pōt.¶Et regula ista ampliat[ur]†vt etiā filio exheredato pater tutorē dare possit.d.l.patri.ff.de testa.tut.et not.per gl.in.l.naturali.ff.de cōfir.tuto.in glo.j.Et
6 ratio videt[ur]:q[uia] talis datio tutoris est i[n] fauorē pupilli.†Sicut etiā videm[us] q[uod] pater potest substituere filio suo pupillo exheredato.§.non solū.insti.de pupil.et in hoc cōsistit prerogatiua patris qui h[abe]t filiū in potestate:al's autē si filius institutus sit: etiam mater tutorē dare potest.l.pater heredi.ff.alleg.et tali casu etiā filio naturali tantū instituto tutor dari potest.l.naturali.vbi gl.in prin.ff.de cōfir.tut.imo etiā extraneo instituto tutor dari pōt.l.si patron[us].ff.de cōfir.tuto.Et de his recurrēdū est ad doctrinā Bar.in.d.l.naturali.in.§.si q[ui]raf.ff.de cō fir.tut.quā refert Ange.are.in.§.p[er]missum.insti.de tute.et ibi de alijs requisitis ad declarationē hui[us] regule. Philip.Decius.

§. Vi factum.

Vi factum videt id esse qd de reliqs cum prohibetur fecit.

1 Regula ista bene declarat in. l. f. §. qd si vi factū. ff. qd vi aut clā. † vbi dr q vis[a] pluribus modis cōmitti dicitur & tradit Lucas de pen. in. l. si coloni. col. ix. i fi. C. de agri. et cēsi. li. xi. Et breuiter vis est maioris rei impetus cui resisti nō pōt. l. ij. ff. qd met. cau. Et hic vt factū accipiat pro actu illato in alterū: vt in. l. extat. ff. qd met. cau. & in toto titu. ff. de vi & vi arma. & in. l. vt vim. ff. de iusti. et iur. Et no. Bart. in l. f. ff. de tutel. col. ij. in v. p declaratiōe. & ibi psequitur q alijs modis vis dicit. & p tali violētia illata quis excusat. l. si ea res. ff. de act. emp. l. si merces. §. vis maior. ff. loca. in. l. f. C. cōmo. in. l. f. C. depositi. & dr violentia illata cū armis qñ quis habet arma ad latus dato q arma nō extraxerit: vt no. Bart. in. l. iij. §. cū armis. de iectu. in v. secūdo noto ad statuta. ff. de vi & vi arma. & dicit Ang. in. l. iij. §. qui armati. eo. titu. q etiā ille qui habebat arma si illa deposuit: tamē dr vim intulisse cū armis per gl. ibi. & not. Alex. in cōsi. xcix. quoniā per excellētissimū. col. f. lib. ij. & est repetitum in cōsil. xlviij. lib. iiij. Philip. Decius.

§. Clam quod.

Clam quod quisquam cū cōtrouersia haberet habiturūve se putaret fecit.

Et quādo dicit † clā[b] fieri lati9 declarat tex. in. l. iij. §. fin. ff. qd vi aut clā. quē gl. hic adducit. & fm Bar. in. l. ij. C. de his q de publi. ratio. lib. x. Clam fieri dicit qcqd taliter fit q nō possit venire in notitiā ei9 cuius interfit. alleg. l. clā possidere. ff. de acq. posses. et similiter dicit Bart. in. d. l. ij. p illū text. quod clā fieri dr: qd fit sine autoritate pncipis vel iudicis q requirit. & idē Bart. in. l. f. C. de pred. cur. lib. x.

2 Et † clā dicit factū matrimoniū qd est factū corā duobus testibus: q2 fieri publice consueuit fm Bar. in. d. l. ij. Et no. plenius per glo. in. c. f. in ver. clandestina. de clande. despon. que dicit q

a Vis. qt a sint spēs violentie. Vide Jas. in. l. si qñ. in prin. C. vnde vi. et per Abb. i c. ad audiētiam. et in ca. sacris. qd met. cā. Alex. in. l. pōponius. §. cū quis. de acquir. pos. col. x.

b Clā. Vide Jaso. in l. clā possidere. hic alleg. et in §. itē si qs. institu. de act. ix. col. & Felin. in c. cōsuluit. ad fi. de offic. deleg. & ibi ei9 apostil. & Barto. in cōsi. xlv. & cōsil. xlvi. in primo volu.

tribus modis dicit clandestinū matrimonium. ¶ Et dicit clā fieri illud de quo est factū instr̄m si iniūgat notario ꝛ testib⁹ vt rē secretā teneāt: vt not. Bar. in. l. in fraudē. i ꝑn. ff. de his q̄. vt indig. Et qn̄ q̄s facit actū per interpositā personā clam facere dicitur: et fraus presumitur. vt not.

3 Bart. in. l. pupillus. §. fi. ff. de auto. tut. ¶ †Et qn̄ dicatur delictū clandestinū. no. Bal. in. l. cū fratrē. in prin. C. de his qui. vt indig. Et inter alia dicit si de nocte cōmissum fuerit maleficiū. ꝛ idem Ang. in. l. s. §. occisorū. ff. ad syll'. Philip. Decius.

§. Que in testamento.

Que in testamento ita scripta fūt vt intelligi nō possunt: pinde sunt ac si scripta nō essent.

1 Ultra glos. hic adde text. in. l. ij. ff. de his q̄ p non scrip. habētur. †vbi dr. Que in testamēto scripta essent neq intelligeret q̄d significarēt: ea pinde sunt ac si scripta nō essent. et facit tex. in. l. duo sunt titij. ff. de test. tute. vbi vitiat dispositio testatoris: que licet legat intelligi nō potest quid senserit testator. Ad idē text. in. l. ita fidei. circa fi. ff. de iure fisci. et in. l. iij. §. si duobus. ff. de adimē. leg. ꝛ p illū tex. Bart. ibi di-

2 cit† q exceptio obscura p non opposita habet. et facit tex. in. l. titie textores. de leg. s. cum simi. vt tradit ibi Alex. et dicit Bald. in. c. fi. de consti. col. fi. versi. vlterius noto. q statutū obscurū in causis allegari nō debet. Philippus Decius.

§. Nec pacifcendo.

Nec pascicendo nec legē dicendo: nec stipulando quisquam alteri cauere potest.

a In effectu ista regu. est q̄ habet in. l. stipulatio. §. alteri [a]. ff. de v. obli. ꝛ in. §. si q̄s alij. insti. de inuti. stip. in. l. iij. C. de inuti. stip. q2 ds stipulari qd sua interest. d.

1 §. alteri. ¶ Et ideo valet†stipulatio qn̄ q̄s stipulat dare alteri q sua interest. d. l. stipulatio ista. §. si stipuler. vbi plura exēpla ponunt. ꝛ in nota. casu tradit Alexā. in ꝯsi. lxxij. visis. lib. ij. in fi. Et de ista regu. cū aliquibus limita. scribit Alex. in

a ¶ Alteri. Ubi latissime per docto. et per Jaso. q̄ ponit plures extēsiones et limitationes ad istam regulam. ꝛ adde q i dubio stipulatus pro se intelligit stipulari. de quo vide Soci. qui pōit regulam et fallen. in tractatu fallē. in regu. cccl xxxi.

cōsi. xcvi. ex his q̄ in themate. col. pe. li. j. ꝛ in cōsi. xix. in his q̄. col. iiij. lib. iiij. Et ista prima limitatio intelligit̄ qn̄ dicit̄: promittis mihi ꝙ dabis titio. ¶ Secus si dicit̄: promittis titio ꝙ dabis titio: vt gl. cōcludit in. d. §. si stipuler. in verb. fieri. ꝛ ita cōiter approbat̄: vt dicit Alex. ibi post Bal. quē ibi refert. in l. iij. C. de inuti. stipu. ꝛ idē in libello: q: nō debeo petere te cōdēnari titio ad dādū illi sed cōdēnari mihi ad dandū titio: vt Bal. dicit in. l. si cui. §. fi. de leg. j. ꝛ Alex. in. d. §. si stipuler. ꝛ in cōsi. xl. circa primū. lib. v. Et circa cōceptionē verborū qn̄ q̄s alteri stipulat̄ late insistit Bar. in. d. §. si stipuler. ꝛ Ro. in cōsi. xxj. p̄sens instrm. ꝛ Alex. in. d. ꝯsi. xl. lib. v. ¶ Scd̄o regula fal-
2 lit principaliter ꝓpter autoritatē persone vꝫ in notario † q̄ alteri stipulat̄ rōne officij: vt no. Bar. in. d. l. stipu. ista. §. si stipuler. col. iij. ver. iij. fallit. vbi alle. l. j. §. exigere. ff. de magistr. cōuē. ꝛ. l. nō aliter. ff. de adop. ꝛ idē cōcludit Bal. in. l nec ei. §. eorū. ver. q̄ro nūquid tabellio. ff. de adop. in. l. ij. ff. rē pup. sal. fore. cū si. vt tra. Alex. in. d. §. si stipu. col. iij. vbi dicit ꝙ ista est cōis opi. Et debet cōcipere verba in personā suam noīe eius cui vult acq̄rere: vt no. in. d. l. nec ei. §. eorū. Et tali casu trāsit actio vtilis sine cessione: vt dicit Bar. in. d. l. ij. in prin. vbi alle. tex. in. l. ij. C. de magist. ꝯuē. ꝛ idē no. Bal. in. l. caius. ff. de vsu. cū si. vt p Alex. in. d. §. si stipuler. Et ita de facto ꝛ cōsuetudine seruat̄: vt no. Bal. in. d. l. nō aliter. de adop. ꝛ tradit Soci. in cōsi. cxxv. visa narratione. in fi. ꝛ Pe. Phil. Cor. in cōsi. l. videt̄ in hac cōsultatione. lib. j. col. iij. ¶ Et de donatione recepta p notariū no. Bal. i. l. cū a focero. circa fi. C. de iur. do. Ro. in ꝯsi. ccccciij. in casu ꝓposite cōsultationis. in fi. ꝛ facit qd̄ habet̄ in
3 decisione delphinali. xlix. in ꝓcessu vbi cōcludit † ꝙ in donatione facta absēti mediāte notario q̄ stipulat̄ dn̄iū trāsfert̄. ꝛ intantū ista cōcl'o ꝓcedit ꝙ ante ratificationē ei' cui' noīe notarius stipulatus fuit non potest ille qui semel donauit vel vendidit ꝯstituto apposito interim alteri donare vel vendere: vt nota. tra. Cor. veru. in ꝯsi. l. ff. alle. col. v. de quo videndū est qd̄ dixi. ff. eo. in re. Sctus. in. v. limi. ꝯstituti. vbi tenui ꝯtrū alleg. Pau. de ca. in ꝯsi. cxcj. visis his q̄ narrant̄. in. ij. dubio. ꝛ in ꝯsi. clxxij. in presenti casu in nouis. Et ad supradi. notandū
4 est † ꝙ licet q̄s alteri directo stipulari nō possit: pōt tn̄ sibi q̄s stipulari noīe alterius cui postea ratificanti acquirit̄: vt no. Bar. in. d. §. alteri. in prin. Ab. in ꝯsi. lxxxvj. visis. lib. ij. P. D.

¶ Regula. l. Non debet alteri.

NOn debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

a ¶ Testamēto. Ubi Jas. ponit qñ habeat locū ista regula in ciuilib⁹ & qñ in criminalib⁹ & doc. in reg. nō dz. & in reg. sine culpa. de reg. iur. li. vj. vbi Dy. & ei⁹ additio. multa exēpla ponūt.
b ¶ Puniat. Intellige pena pecuniaria non tñ corpali. ita Jas. in. d. l. si qs in suo. §. legis. & do. Phil. in. d. c. ij. de cōsti. col. ij. ṽ. & predicta

Ura pcordātia sūt ī gl. facit tex. in. l. coheredib⁹. C. fa. her. in l. si vnus. §. ante oia. ff. de pact. & . xxiiij. q. v. in. c. deniqз. Et † vn⁹ nō dz odio alteri⁹ pgrauari. l. si qs in suo. §. legis. C. de inoff. testa.[a] & in. l. sancimus. C. de penis. cū si. ibi all'. in gl. Et † sine culpa nō est qs puniēdus: vt in regu. sine culpa. de reg. iur. in. vj. in. c. ij. de cōsti. cū si. ad istam regulam: vt tradit Andr. sicu. in cōsi. xviij. col. vij. li. ij. & in cōsi. xxiiij. in fi. col. eo. lib. ij. ¶ Et sicut nō debet eodē modo nō pōt ab altero priuato cōditio iniqua inferri secus videt auctoritate publi. qz † valet statutū qd vnus pro alio puniatur[b] de quo vidēdū est qd dixi in. d. c. ij. de constit. Et princeps[c] & ciuitas possunt ius alterius auferre: vt dixi in. c. q in ecclesiarū. de psti. & facit tex. in. l. quid ergo. §. qui heres. de lega. j. in. l. qui seruū. in prin. de verb. obli. vbi facto debitoris liberatur debitor in preiudiciū creditoris: qz ita disponitur a lege. Philip. Decius.

pclusio. de q vltra eū & mod. ibi vide Feli. i c. eius generale. & . j. dist. & Ange. in trac. male. in ṽ si. sempronij. & Soc. in. l. modestinus. ff. d excep. vbi hoc declarat qñ eēt cōmissum intra territoriū statuētiū al's nō. & adde q tale statutū nō potest fieri a mercatoribus. ita Soci. ibi de quo tñ vide Jas. vbi. s. q allegat plures tenētes cōtrariū. & Are. in consi. xcj. incip. visa cōsultatione. & Florianus in. l. norali. ij. col. ff. de nox. act. Are. in. §. actiones. insti. de actio. in. iiij. co. & latissime Jas. ibi antepe. col. cū duabus seq. & Bar. psi. xvij. in. ij. col. in prin. incip. clemētissimi dei patris &c. & Soc. in. l. cū filiusfamilias. de ṽ. obli. ff. & late Jo. de an. in. c. referēte. de deli. pue. col. iiij. versi. & sic vult &c. & ibi addit Abb. q ponit an valeat statutū q quis puniat pena pecuniaria pro homicidio vel pro furto. Hierony. Chuchalon.

1
2
3

¶ Regula. l. Nemo potest mutare.

NEmo potest mutare consiliū suum in alterius iniuriā.

c ¶ Princeps. Uide remis. p add. ad Dy. i reg. sine culpa. in ṽbo res in lr̃a a. & do. Phil. i. c. ex parte. el. ij. de of. dele. iij. col. in fi.

a ¶ Muta- re. De materia nostre regule vid. latissime. Dyn. in dicta regu. mutare. et in regu. qd semel. et ibi p eius addi. de reg. iur. lib. vi.

b ¶ Doctore. Vide p Fabrum et Ang. in §. his ita. insti. de iust. et iur. Jas. in l. gall⁹. §. ille casus. col. ij. de liber. et posthu. et Felin. c. ne innitaris. de constit. et Bologn. in repetit. auf. habi. C. ne filius p pre. col. xxij.

a Vltra glo. hic glo. in reg. mutare[a] consiliu eo. ti. in. vi. exemplificat in. l. per fundu. ff. de ser. rusti. pred. et in c. publicato. de elec. ¶ Et per istam reg. dicit Bal. in d. reg. mutare consiliu: vt Peru. 1 ibi refert † q consultor cuius consilio causa fuit commissa si semel dedit eius consiliu no pot postea illud mutare. et facit tex. in. l. qr arbiter. ff. de arbi. vbi arbiter etia si errauerit non potest errorem suu corrigere. Et hoc dictu videt procedere in consilio necessario: secus est in voluntario: q excusat doctor q consuluit contrariu eius qd als consuluerat: vt not. Bal. in. l. de tutela. C. de in integ. resti. et in. l. fi. §. cu in scda in fi. C. de fur. et in. c. ne innitaris. in fi. de consti. vbi refert simile de Augu

b stino q fecit libru retractationu. Et de doctore[b] no. Ang. in. l. labeo. in fi. de ser. rusti. predi. et facit tex. i. d. l. diui fratres. ff. de iurepa. vbi iurisc. mutauit opi. et hoc qnq fecit Bar. vt colligit in. l. si pater. C. de insti. et substi. et in. l. q rome. §. duo fratres. in. iij. q. de ver. obli. nam sano vtit consilio q reuocat qd male fecit. c. cu cessante. de app. cum si. vt dixi ibi. Et ideo se excusat And. sicu. q mutauerit opi. in consi. s. char. vij. lib. s. et in psi. x. col. ij. eo. lib. s. et in. c. s. col. xxij. de consti. Cauedu tn est doctoribus in consuledo ab ista mutatione opi. tanq ab igne q ob malignitate linguaru talis mutatio in malam parte accipit: vt dicit Ange. in. d. l. labeo. in fi. ¶ Et quantu ad regulam hic si capiat consiliu pro voluntate recidit in ide qd dicit in regula qd semel placuit. eod. tit. in. vi. et in

2 alia regula q dicit q † variatio reprobatur. l. in cause. in prin. de procur. c. cum in multis. in fi. de rescri. in. vi. cle. s. de renu. de quo no. Bal. in. l. de rebus. ff. reru amo. cu si. vt tradit Alex. in. l. si ex toto. §. fi. de leg. s. et Feli. in. c. cu olim. col. iij. de re iud. in. c. cu psentata. col. ii. de testi. et tradit Ang. in. §. is itaq. in glo. tu de verbo auertit. de iusti.

3 et iure. ¶ Illud no videt pretermittendu † q maxime in principe variatio et incostantia reprobatur. Quia in principe tanq in fonte iustitia debet esse constans voluntas: et principibus conuenit

uenit illud verbũ semel locutus est deus:ꝛ qd̕ scripsi scripsi:ꝛ
ideo princeps debet habere vnũ calamũ ꝛ vnã linguam ꝛ nõ
plures:q: scriptũ est:Que ꝓcesserũt de labijs meis nõ faciaꝫ
irrita. Unde debet esse immobilis sicut lapis angularis/ ꝛ si-
cut polus in celo: v̈ba sunt Bal.in ꝯsi.cclxxix.pridie effi cõsu
4 lui.lib.iij.† ꝛ ibi cõcludit ꝙ qñ princeps etiã motu ꝓprio re-
uocat illud qd̕ prius fecit fingiꝛ circũuentus:adeo ꝙ ꝯtrariũ
ꝓbari nõ põt:ꝛ ita ampliare videꝛ qd̕ diciꝛ in.c.cũ olim.de re
iud.Et idẽ de secũda cõcessione alteri facta ꝙ nõ valeat ꝯtra
primã late ꝓbat ꝛ tenet Roma.in ꝯsil.ccxxviij.circa primã.ꝛ
idẽ Pau.de cast.in ꝯsi.clvj.viso ꝛ examinato pũcto.cũ si.vt in
simili casu Alex.scribit in ꝯsi.iij.ex his q̃ in themate.lib.v.ꝛ in
cõsi.xxiij.viso ꝓcessu.col.iij.eo.lib.v.And.sicu.in cõsi.xiij.lib.
iij.ꝛ dixi in cõsi.cxxj.ꝛ adde ꝙ istã.q. de scd̕a cõcessione cõtra
primã an valeat late disputauit Luc.de pen.in.l.ꝑdia.C.de lo
cat.pred.ciui.lib.xj.vbi in vtrãqꝫ partẽ triginta facit argumẽ
ta:ꝛ in.xviij.arg.partis negatiue multa dicit de variatione q̃
in principe magis damnatur. Philippus Decius

❡ Regula.l.In totum omnia.

In totum omnia que animi sui desti-
natione agẽda sunt:
non nisi vera ꝛ certa scientia perfici possunt.

Ubi in totũ.gl.exponit.i.omnino referẽdo ad
illa v̈ba nisi vera ꝛ certa sciẽtia. Sed
magis cõuenit ꝙ verbum in totũ referaꝛ ad illud
qd̕ de animi destinatione diciꝛ:ꝛ erit sensus ꝙ illa
que in totũ animi destinatione agẽda sunt non nisi vera sciẽ-
tia perfici possunt.hoc tamen verbum in totum parum opera
tur/vt in simili ꝓbatur in.c.cupientes.§.ceterũ.de elec.in.vj.
1 ꝛ in effectu erit regula† ꝙ vbi cõsensus requiriꝛ ille actus ex
certa sciẽtia fieri debet ꝛ nõ per errorẽ:q: errans nõ consen-
tit.l.si per errorẽ.ff.de iurisd.om.iud.l.ij. in prin.ff. de iud.l.si
quis vxori.§.cum titio.in fi.ff.de fur.l.nõ idcirco.C.de iuris ꝛ
2 fac.ign.l.ad probationem.C.locati. ❡ Quandoqꝫ tñ† etiã ex-
tra id qd̕ agiꝛ obligatio accidẽtaliter cõtrahiꝛ.l. si is quẽ.in
fi.ff.cõmo.ꝛ in.§.is quoqꝫ.in fi.q̇b.mod.re cõtrahit.oblig.ꝛ in
3 §.itẽ is cui.instit.de oblig.ex quasi contrac.Et etiam † in de-
lictis quis obligaꝛ/ licet nõ ex proposito ꝛ voluntate.l.scien-
tiam.§.pen.ff.ad leg.aquil.cum si.ibi alleg.in gl.ꝛ late tradit
Bar.in.l.diuus.de sica.ꝛ in.l.respiciendũ.§.delinquũt.in fi.ff.
de pen.ꝛ not.Bal.in.l.si q̇s nõ dicã rapere.col.pen.C.de epis.
ꝛ cler.Et per istũ tex.ibi: non nisi vera ꝛ certa scientia perfici

a ¶ Clausula. Quotuplices sint clausule. Barb. in. c. mandatū. de rescrip. s. col.
b ¶ Error. Uide latis. Jas. in. l. error. C. de iur. et fac. ign. in princ.
c ¶ Teneri. Uide Alex. in. l. sed et si qs. §. itē querit. ff. si qs cau. vbi melius q̄ alibi reperies declaratum.
d ¶ Plenitudine. Add. eundez in a. c. s. col. v. b de psr. vti li. tc. et l. c. porrecta. eo. tit. pe. col. vbi ponit quinq; modos p quos cognoscit clausula ex certa scia: cui adde Jas. in. l. si qs iniquū. ij. colū. ff. qd quisq; iur. et adde dist. Aret. in. c. ad hec. ij. col. in fi. de resc. et Barbat. i psil. lv. col. iiij. vol. iiij. et i cōsi. xxxiiij. volu. ij. colū. vs. in medio. sed an possit probari per testes. gl. Jo. and. qs refert Phil. in. c. statutū. de rescript. lib. vs. col. iij. tenet q et ista est cōis opi. quā sequunt Ang. Alex. et Jas. in. l. si quis iniquū. ff. qd quisq; iur. Abb. clemen. ij. de rescri.

4 possunt: pbat q dici solet † de clausula [a] certa sciētia, q facit q error [b] allegari nō possit: vt no. Bal. in. l. ij. in. vij. q. in fi. C. de rescin. vēd. vbi hoc tradit p cautela vt dicat illud factū fuisse ex certa scia. et idē Bald. in. l. mf. col. iij. C. de reivēd. et subijcit ibi inver. qd ergo si tabellio. q credit tabellioni asserenti de tali sciētia et intelligētia. et tradit Alex. in cōsil. lxs. viso pcessu. col. ij. lib. ij.
5 ¶ Et idē de ista clausula † sciēs se nō teneri [c] no. Bar. in. l. fi. §. idē qsiuit. de cōd. indeb. l. si dari. in fi. de vb. oblig. cū si. vt ibi trad. Alex. in prin. et in cōsi. xlij. sup pmisso. col. v. lib. s. et in cōsi. liij. visis.
6 col. vij. lib. iij. ¶ Notādū tñ est † q talis clausula ex certa scia nō excludit qmin9 ptrariū pbari possit: vt no. Bal. in. l. sz et si qs. §. fi. ff. si qs cau. cū si. vt tradit Alex. in. d. l. si dari. Et qñ talis clausula ex certa scia apponit a pncipe factū ab eo in dubiū reuocari nō pōt. vt no. Bar. i. l. pficiūt. §. codicilli. ff. de iur. cod. et idē Bar. i cōsi. cxcvs. ciuitati camerini. Old. i cōs. cclvij. factū tale est. col. iij. Et i notab. casu i donatiōe trad. Pau. de ca. in cōs. cv. donatio pdicta. vbi i. ij. col. cōcludit q p talē clam ex certa scia appet q pnceps voluit p iudicare illi cui erat ius qsitū. alle. gl. i. c. ad hec. de rescr. et idē Jo. de ana. i cōsi. lxxxs. viso instro. col. fi. Alex. i cōsi. ccxv. nec arguēdi sum9. col. vs. vñ. vs. cōfirmat. lib. ij. et i cōs. s. pōderatis his. col. xv. lib. v. et dicit Bal. in. c. s. §. si qs aūt. i pn. p illū tex. de pa. cōst. q nō ds qs audiri p illud qd princeps facit ex certa scia: sz ds repelli et illi ppetuū silētiū iponi: q: qd pnceps facit ex certa scia videt facere de plenitudine [d] ptātis: vt no. Bal. in

& in.c.inter.§.col.de exce.Bal.in preludijs feud.xiiij.col.contrarium tñ tenent Do.de rota decisio.cccxxxij.incip. licet Roma.in tit.de pba. fo.iiij. Domi.in.d.c.statutū.col.viij.& vide finaliter Barb.in clc.& si principalis.de rescri.col.xij.ver.utrū aūt scientia &c.ubi dicit in.xiiij.col.quod decisio Rote est in obseruātia:finaliter tñ facit quandā di. tacēdo autorē quod videas p.d.Aret. l.c.ad hec. de rescrip. pe.co.ver. tu vero &c. Wie.Chu.

l.eos.in prin.C.de app.Abb.in.c.ad hec.per gl. ibi de rescri.in.c.cū inter.col.f.de excep.in.c.cū olim.col.vf.de re iudi. Et in notab.casu Ro.tradit in cōsi.ccclxix.circa primū.in.v.dubio.circa
7 fi.& dixi in consi.cxcf. ¶ Notandū tñ est † quod talis clausula nō operat in his de quibus princeps pre-
a sumit habere ignorantiā[a] ut no.Bal.in.l.fi.col. pe.C.sentē.rescin.nō pos.sequit Alex.in cōsi.liij. viso pcessu.col.pe.li.v.& Abb.in.c.pastoralis.§. preterea.de off.dele.in gl.in verbo certa sciētia. & Pau.de ca.in cōsi.clix.questio ista vertit.in fi.ubi inquit quod clausula ex certa scientia nihil operat in his que apparēt ignorata.& Fran.de curte in consi.lxv.super premissa narratione.col.viij. Et hoc verū videt quando cōstat vel probat de ignorātia:alias presumit sciētia pter illa verba ex cer-
b ta sciētia[b] per.§.dicta.& ita cōcludit Alex.in cōsil.xv.visis narratis.col.ij.lib.v.& ideo quod dicit Bal.in.d.l.fi.intelligit quando constat de ignorātia: non autē sufficit quod presumat ut ipse dicit:quia illa presumptio remouetur propter illa verba ex certa scientia. Sed quando constat vel probetur de ignorātia verba ex certa scientia non attendūtur:quia in claris nō est opus coniecturis.§.cum ita.de verb.oblig. Philippus Decius.

a ¶ Ignorantiā.Ad de eūdem in.c.f.d cōfirma.utili vel inutili.v.col. ver.diuide. idē Barb. cōsi.xl.xvij. col.iiij.volu.& consi. lv.eo.vol. iiij.col.

¶ Regula.l.Actus legitimi.

Ctus legitimi quod nō recipit diē vel cōditionē veluti emācipatio:acceptilatio:hereditat additio:seu optio:datio tutoris in totū vitiant p tpis vel cōditionis adiectionē. Nonnunquam tñ act⁹.§.scripti tacite acci-

b ¶ Sciētia quos effectus habet. Vide Ab.& Are. i.c.ad hec. de rescri.c.pastoralis.§.preterea.de of.deleg.Are.in.c.sicut romana.de rescri.iij.col.Fel.in.c.nōnulli.e.tit.viij.col.& tracta. clausularum.fo.iij.col.xij.ver.clausula ex certa scientia &c.

piū tꝗ aperte cōprehēsa vitiū afferūt. nā si acceptū feraf ei ꝗ sub cōditione ꝑmittit: ita demum egisse aliqd acceptilādo itelligif si obligatiōis cōditio extiterit: ꝗ si v̄bis noīatim acceptilationis cōprehendaf nullius momēti faciet actum.

1 Ctus †Termin⁹ est generalis. l. labeo. in prin. ff. de ver. sig. facit tex. in l. cū actum. ff. de neg. gest. in l. cū seru⁹. in fi. de cōdi. ⁊ demō. Et qñqꝫ accipitur pro specie seruitutis vt probatur in l. j. §. j. ff. de serui. rust. predi. Et hic generaliter accipitur vt colligif ex his que in tex. notātur. 2 †Et act⁹ legitimi dicunf omnes inuenti vel ꝓbati ea lege ⁊ quacūqꝫ parte iuris scripti: vt in §. cōstat. insti. de iure natu. ⁊ ita dicit Dy. in reg. act⁹. e. tit. in vj. facit tex. in l. legitima. ff. de pac. in l. gracch⁹. C. de adul. Et videnf act⁹ oēs legitimi ꝗ non ꝓhibenf a lege. facit tex. in l. necnō. §. qđ eis. ff. ex ꝗ. cau. ma. ¶ Et ista regula restringitur in casib⁹ hic expressis: ita ꝙ regula in cōtrariū: q: 3 †regulariter qđ fieri pōt pure pariter ⁊ sub cōditiōe fieri pōt. §. emptio. insti. de empti. ⁊ vēdi. l. ij. ff. de in diē adiec. §. omnis stipulatio. insti. de ver. obli. cū si. vt ꝓsequitur Dy. in d. regula actus. Et istā declarationē Dy. tradit gl. in d. §. omnis. in verbo in diē. ⁊ late sequif Cuma. in cōsi. lxxxviij. supposito tenore. col. j. vbi ꝓpter 4 hoc infert† ꝙ legitimatio fieri pōt sub cōditione: q: nō est de hic numeratis. ⁊ idē Cardi. in cōsi. ciij. casus super quo. col. pe. ver. ad fin. vbi ꝓpter hoc cōcludit ꝙ acceptilatio fieri potuit sub cōditione q: non est de hic numeratis. ⁊ idē sequitur Alex. in l. a diuo pio. §. in vēditiōe. col. vj. in fi. de re iudi. Et pro ista declaratione facit relatiuum qui de cuius natura est restringere. l. oēs populi. ff. de iust. ⁊ iu. Et fm resolutionē supradictam specialiter in casib⁹ hic exꝑssis. qđ iure fieri pōt nō potest fieri sub cōditione. facit text. in c. ij. de elec. in vj.[a] †Et ecōtra qñqꝫ qđ pure fieri nō pōt 5 permittif sub cōditione. l. in fuga. C. ad l. iul. de plagia. ⁊ gl. fi. ibi: ad idem tex. in l. si socius. ff. de here. insti. l. si rē meam. de ver. obl. in l. in tēpus.

a ¶ In. vj. Ubi videas doct. qui dicunt ꝙ matrimoniū carnale pōt bene contrahi sub cōditione: vt in c. super eo. de cōdi. appo. an aūt possit contrahi ad tempus nō nisi p dispensationē pape: vt ibi per eos. et Jmo. i cle. j. de cōsangui. ⁊ affi. ⁊ vide Alex. in consil. lxxv. in j. vol. ⁊ Jas. in l. Julianus. ij. col. de lega. j. ⁊ Jmo. in l. gerit. fina. colum. de acqui. her. a ⁊ docto. in d. regula actus.

ff.de here.insti.Et quoque etiam quod non licet pure non licet sub
conditione.l.seius et augerius.ff.ad.l.fal.¶ Et quantum ad pro-
6 positum nostrum hic † quod actus hic expressi non recipiunt diem neque
conditionem hoc intelligitur in conditionibus que in facto consistunt:
secus si in iure:quia valet aditio hereditatis si quis dicat ad here
ditatem si possum de iure.ut no.Bal.in.l.potuit.in.viij.q.C.de
iure delibe.¶ Secundo hoc limitatur quando conditio respicit sub-
7 stantiam actus:secus vero si respicit executionem:quia † talis con-
ditio etiam expressam non vitiaret.l.muto.§.sub conditione.ff.
de tutel.prout illum tex.declarat Bar.in.l.f.col.f.ver.ij.de con-
di.et demo.facit quod no.Bar.de conditione que respicit executio
nem in.l.item quia.ff.de pac.in.l.ita demum.ff.de arbi.cum si.ut di-
8 xi in.c.ij.de rescrip.¶ Tertio hoc limitatur † non habere locum in
conditione tacita que ex natura actus intelligitur.ut tex.hic di
cit de acceptilatione facta de debito conditionali: quia tacite
intelligitur si conditio obligationis purificata sit.et hoc est quod
Bal.dicit in.l.si quis a certo.in ver.opponitur quod acceptilatio.ff.
de condi.ob cam.dum inquit quod actus de quibus hic dicitur non recipiunt
conditiones extrinsecas:secus est in intrinsecis et legalibus.et idem
Bal.in.l.iij.de leg.f.ubi eodem modo distinguit inter conditionem
extrinsecam et intrinsecam.et idem Bal.in.l.cum iudex.C.de senten.
9 post gl.ibi † ubi loquitur in sententia.que non potest fieri sub con-
ditione extrinseca.l.ij.§.biduum quando appel.sit.Secus est in in-
trinseca que respicit ipsum negotium.et idem no.Bart.in.l.a diuo
pio.§.in venditione.in prin.de re iud.cum si.ut tradit ibi Alexan.
col.v.in ver.quarta solutio.et idem Roma.in consil.cccccf.ut de-
claratione.col.ij.¶ Et est aduertendum ad illud quod hic dicitur quod
ista tacita conditio vitiaret si expressa sit:quia cum exprimatur
10 illud quod tacite intelligebatur expressio non deberet vitiare: † quia
expressio eius quod tacite inest nihil operatur.l.iij.de leg.f.Bal.ibi
opponit de isto tex.et respondet quod hic expressio continet vitium for-
me.ideo per expressionem actus vitiatur quasi velit quod in actibus hic expres-
sis sit datum pro forma quod conditio non exprimatur.et idem dicunt Imo.
ibi et moder.et idem no.Bart.in.l.in diem.in.fi.ff.de acceptila.ubi
dicit quod est peccatum in forma quando in acceptilatione apponitur dies
vel conditio:et in isto casu ex quo expressio vitiat non est par virtus
taciti et expressi:ut no.Alex.in consi.lix.attentis verbis.col.pe.li.iij.
11 ¶ Ultimo queritur † an quod dicitur hic de conditione in istis actibus
intelligatur etiam de conditione de presenti vel de preterito.Jo.fab.in.§.
conditiones.inst.de ver.obli.videtur tenere quod in talibus conditioni
bus non habeat locum iste tex.et ad hoc facit:quia cum isti casus sint
speciales et contra regulam.ut.ff.declaratum fuit stricte intelligi

debēt. Et ideo in cōditione ppria intelligunt q̄ est de futuro & suspēdit: sec⁹ videt in cōditione de ptō vel pñti q̄ nō dicitur pprie cōditio. vt no. p gl. l. si sic. §. f. in v̄bo demōstrationum. de leg. j. facit tex. in. l. itaqꝫ. §. si cer. peta. in. l. cū in secūdo. §. de iniusto. rup. & i. l. si ita stipulat⁹ fuero hāc summā. de v̄. obl.
12 ¶ Et ideo † valet collatio bñficij facta sub cōditione si vacat vt no. p gl. in. c. ij. de elec. in. vj. & p Bal. i. l. pe. circa fi. C. de sent. q̄ sine certa q̄titate. & facit qd̄ no. Bar. in. l. cū pter. de lega. pstā. cū si. vt tradit Alex. i. l. iudex. postq̄. in fi. de re iu. & pleni⁹ Roma. in cōsi. cccccj. §. alleg. & latissime Feli. in. c. cū ptingat. de offi. deleg. ¶ Sed tñ his & similibus nō obstātib⁹ cōtrariū
13 de iure arbitror: † q̄ etiā conditio de pñti vel ptō in casibus hic expressis apponi nō possit & moueo: per istū text. vbi etiā cōditio q̄ intrinseca sit de natura actus exprimi nō potest: vt patet hic in acceptilatione in qua tacita cōditio intelligitur que tñ exprimi non potest. q2 est datū pro forma q̄ isti actus fieri debēt pure & absqꝫ pditione: & ideo hic expressio eius qd̄ tacite intelligit vitiat. Secus est in alijs casibus hic nō expssis: vt. §. dictū fuit. & ad hoc facit tex. in. l. cū qui. §. fi. §. de acq. heredi. & gl. ibi q̄ relata ad tex. extēdit regulā vt habeat locū in pditione de pñti. Non obstāt alle. §. in. cōtrariū: & primo dū
14 dicit q̄ † cōditio de pñti vel de ptō nō est proprie conditio: q2 verū est quātū ad effectū suspensionis: tñ in sui apparētia est cōditio que primo aspectu nō habet certitudinē: q2 opus est inquirere & inuestigare de veritate cōditionis. & ista ratione gl. & doc. cōmuniter in. d. c. ij. de elect. in. vj. tenent non valere electionē factā etiā sub cōditione de presenti si vacat: q2 data est forma q̄ isti actus debeāt pure & simpliciter fieri. nō obst. q̄ valet sententia sub conditione intrinseca etiam si expressa sit q2 nō est sententia de actibus hic enumeratis & licet p alia iura phibeat snia ferri sub cōditione: illa phibitio nō est ita stricta: q2 licet phibeat snia ferri sub cōditione lata tñ valet. l. ij. §. biduum. §. qñ appel. sit. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Generaliter cum de fraude.

GEneraliter cum de fraude disputatur: nō q̄d habeat actor: sed quid per aduersarium habere nō potuit considerandum est.

1 UBi de fraude disputatur. Nam † fraus proprie dicitur quando promissum simulatū & reuera prohibitum agitur vt not. Bald. in ti. si de feu. fue controuer. inter domi. & agna. in. §. beneficium. in prin. vbi ad hoc alleg. Joan. mona.

a ¶ Bart. Adde Abb. in regula sequenti. Abb. in. c. ex tenore. de rescri. ⁊ ibi. mod. ⁊ quot modis cõmittatur: vide doc. in. c. ꝗto. de priui. Phili. franc. in reg. certũ. de re. iu. li. vj. Abb. cõsi. lxx. ij. col. incũbit onꝰ ꝓbãdi allegãti. l. quoties. ⁊ ibi. §. qui dolũ. ⁊ ibi doc. ff. de ꝓba. qualiter probetur vide Philip. franc. in. c. si te. de renunciatiõe. li. vj. ⁊ Jas. in l. titia¹. §. idẽ respõdit. lo primo. j. colũ. de ꝟbo ob. ⁊ ꝑ Jas. in §. itẽ si qs. isti. ð acti. iij. co. ⁊ qñ non ꝓbatur qñ ꝓsumatur. in co. viij. in ꝓn. et adde ꝙ vbicunꝗ fraus allegatur pôt adiri iudex ecclesiasticꝰ qñ agitur de cã pauperũ vł miserabiliũ ꝑsonarũ ꝗ ita anc. in rła ea que xix. col. in medio. de re. iu. li. vj. ⁊ aperit etiã viã petẽde. rest. post quadriẽniũ. ita ancha. in. c. ecclesia. de resti. in inte. co. lib. in. j. col. ⁊ in fin. Hie. Chucha.

in. c. auaritie. de elec. in. vj. facit text. in. l. fraus. ff. de lega. in. l. in fraudem. ff. de his que in fraucre. Et fraudẽ dicitur cõmittere ille ꝗ ad exceptionẽ alteriꝰ ⁊ ad sui cõmodũ aut verũ tacet aut falsum exprimit: ita Abbas dicit in consil. lxviij. vł primo dictũ magistrũ. col. j. Allegat no. in. l. iurisgẽtiũ. §. dolo malo. ⁊. §. sꝫ si fraudãdi. ff. de pact. ¶ Et fraus proprie dicitur contra fidẽ ſm Bal. in l. que fortuitis. col. ij. in ver. premitte ad euiden-

2 tiam. C. de pig. act. Et differt † dolus a fraude tã

a ꝗ̃ genus a specie. vt not. per gl. ⁊ Bar.[a] ⁊ doc. in d. l. iurisgẽtium. §. sed si fraudandi. vbi Alex. tradit. Cor. i ꝯsi. clxxxj. visa copia. col. iij. lib. iij. de q̃ dixi in. c. ex tenore. in. iiij. no. de rescr. Cum ergo de fraude disputatur cõsiderãdũ est nõ qđ habeat actor sed quid per aduersariũ habere nõ potuit vt in regula hic dicitur. ¶ Et sensus est ꝙ nõ debet considerari quid actor fraudatus habeat qꝛ nihil habet qđ ipse possideret sed illud qđ per aduersariũ habere nõ potuit: hoc est illud qđ ꝑcipere potuisset actor si rẽ habuisset. Et sic i effectu illi qui ratione fraudis cõuenitur ⁊ de fructibus quos actor ꝑcipere potuisset tenetur. l. ait ꝓtor. §. hanc actionẽ. ff. de his que in frau. credi. ⁊

3 idẽ est ſꝫ gl. hic † in malefidei possessore[b] ꝗ nõ so-

b lũ de fructibꝰ ꝑceptis: sed etiã de his q̃ ꝑcipi potuerũt tenetur. l. si nauis. §. fi. ff. de rei vẽdi. cũ si. alle. in glo. ad idẽ tex. in. l. domum. C. de rei vẽd. in. l. j. C. de peti heredi. ⁊ facit text. in. l. apud iulia. §. j. de le. j. ibi: qs legatarius ꝑcipere potuit.

b ¶ Possessore. vide docto. in. §. si quis a non domino. instit. de rerum diui. ⁊ in. l. si fundum. C. de rei vendi. Joan. Jmo. in. l. apud iulia hic all'. ⁊ ibi Jason.

¶ Et aduertēdū est q: hic videt̄ φ teneat̄ de percipiendis ab actore ibi: habeat actor ⁊ in. d. l. si nauis. §. fi. ibi: an petitor. ⁊ in. d. l. apud iul. §. f. ibi: quos legatarius pcipere potuit. ⁊ in. l. s; ⁊ partus. ff. qd met. cau. ibi: nō solū percepti sunt: verū si pl⁹ ego pcipere potui. ¶ S; ꝯtrariū videt̄ pbare tex. in. l. domū. C. de rei vēdi. vbi ꝯsiderat̄ quātū re⁹ ⁊ ip̄e possessor malefidei pcipere potuit. Per. ⁊ vltramō. in. d. l. domū. dicūt φ malefidei possessor tenet̄ añ morā de illis quos ipse re⁹ pcipere potuit. d. l. domū. Sed post morā tenet̄ de pcipiēdis ab actore. bar. ibi hoc rep̄hēdit: q: malefidei possessor semp est i mora: vt no. in. l. f. C. quod met. cau. in. l. merito. ff. de vi ⁊ vi arma. S; replicare pōt illud esse verū respectu interit⁹. S; nō respectu fructuū pcipiēdorū de q̄b⁹ agit̄ in q̄b⁹ ꝯgruū est qd post morā sit magis grauat⁹ ita vt dicam⁹ φ post morā teneat̄ si actor plures pcipere potuisset q̄ ipse re⁹. ¶ Bar. tñ in. d. l. domū. aliter concludit dicēs φ aut q̄s vult se referre ad id qd ex singulari industria pcipi potuisset: ⁊ tūc ꝯsiderat̄ psona actoris ⁊ non rei. Q: si re⁹ potuisset pl⁹ pcipere ex ei⁹ singulari idustria ille nō esset ex re s; sua negotiatiōe. l. ij. §. f. ff. ad. l. falcid. ⁊ nō eēt restringēdū. ¶ Si vō q̄s vult se referre ad illō qd cōiter pcipi potuisset: tūc siue dicas quātū pcipi pōt p reū siue per actorē idē est ex quo relatio fit ad illō qd cōi estimatiōe pcipi pōt qd ⁊ ista opi. Bar. magis cōiter approbat̄: vt Alex. dicit i. d. l. apd iulia. §. f. ¶ S; tñ ꝯsiderādū est q: primū dictū de singularitate nō videt̄ verū: q: nō attēdit̄ singulare interesse actoris. l. p̄tia rerū. ff. ad leg. fal. l. si seruū. ff. ad leg. aq̄l. l. furti. in princ. de fur. Scdm dictū Bart. vr̄ bene pcedere: q: si hr̄ relatio ad cōem estimationē nō vr̄ φ attēdat̄ psona actoris vel rei. ¶ Et qd dictū est de cōi estimatiōe limitat̄ dupliciter. Primo in possessore q̄ hr̄et cām a dño/ q: tūc psona possessoris attēdit̄. l. ij. vbi Bal. p illū tex. C. de pig. act. ¶ Scdo limitat̄: vt no. Bar. i l. ij. C. de fru. ⁊ lit. expē. ⁊ tradit Alex. i. d. l. apd iulianū. §. f. ¶ Et
4 regula nr̄a hic limitat̄ fm gl. hic † nisi malefidei possessor haberet titulū/ q: tūc nō tenetur de fructibus percipiendis: de quo videndū est in. l. si fundū. C. de rei vēdica. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Fraudis interpretatio.

FRaudis interpretatio semp in iure ciuili non ex euētu dūtaxat: s; ꝯsilio quoq; ōsiderat̄.

1 **Et sic** † fraus ꝯsiderat̄ dupliciter: ex ꝓposito ⁊ intētiōe. ¶ Et re ipsa idē colligit̄ in. l. ait pretor. §. ita demū. ff. de his q̄ in frau. credi. ⁊ in. l. ij. C. de ser. pig. dato manumisso. Sic etiam in dolo dicit̄

a ¶ Directū est. Habet̄ et in.c.studuisti.de of.leg.vbi p doc.p̄re maxime Barb.habet̄ et in.c.j.de rescri.vbi late doc.de rescri. et adde vnū fin.vbū Jo.de ana.in.c.excōicamus.§.fi.de here. vbi dīt q ls

dolus ex proposito.l.j.§.j.ff.de dolo.et re ipsa.l. cū quis cum aliter.de verb.oblig. Proprie tñ re ipsa tantū nō dicit̄ dolus: vt no.p gl.in.d.l.si qs cū aliter.in ver.dolū habet.Et idē videt̄ in fraude vt pprie nō dicat̄ fraus re ipsa absq pposito.Et ideo hic in regula copulatiue requirit̄ / q fraus fieri dicat̄ ex cōsilio et euentu:in iuribus ff.alle.et in.§.in fraudē.insti.ex q.cau.ma.lz.et in l.in fraudē.in fin.ff.q et a qbus.¶ Quandoq cum etiam sufficit q fraus re ipsa cōmittat̄.vt in.l.fi. C.de his qui a non dño.et in.l.j.§.j.ff.si quid in frau.patro.et per glo.hic.¶ Et adde q ex enormi lesione q apparet re ipsa dolus presumit̄: vt no. Bar.in.l.fi.ff.de preto.stipu.cū si.vt tradit Alex. in.l.si superstite.C.de dolo.et idē Ro.in cōsi.liiij. visis.col.fi.in cōsi.xc.viso themate.in fi.Andr.siculus in consi.xlij.col.vij.lib.j.et Pe.de anc.in cōsi. xxxviij.pro clariori.vbi concludit qd.c.Quis.de
2 pac.dum ibi dicit̄ † nō valere renūtiationē si dolo facta sit intelligit̄ de dolo etiā re ipsa tantū. aliter tñ in hoc tenet Alex.in consi.xlij.sup premisso.col.j.lib.j.de quo late dixi in consi.clxxx. vbi videndum. Philippus Decius.

sit verū qd spālis cōmissio deroget gñali p nrām regulā:est verum nisi gñalis sit priuilegiata: qz tunc nō nisi spālis fieret mētio:per tex.i.c.veniēs.de prescri.et vide Jas.i mria iurisdictionis qñ spālis droget gñali in.l. qd in rex. §.si qs potest.d le.j. Hie.Chu.
b ¶ Bar. vbi vid Alex.et Jas. fi.col.vbi etiā ponit qñ sumus in dubio q l.erit specialis / et dicit qd illa que est magis fauorabilis.

¶ Regula.l.In toto.

In toto iure generi per speciem derogatur: et illud potissimū habetur quod ad speciem directum est[a].

a

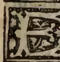
Adem regula habet̄ in reg. generi.e.ti.in.vj.ad decla-
1 ratio.huius reg.premittēdū est † q si leges sint generales illa q est minus
b generalis p specie reputat̄:vt no.Bar.[b] in.l.j.§. hoc aūt edictū.col.pe.C.de ope.no.nun.et idē dicit Dy.in.d.reg.generi.col.ii.Et si leges sint spe-
2 ciales illa q sit specialior attendit̄: † qz indiuidua derogāt speciei:vt no.Bal.in.l.hac cōsultissima.col.j.C.q test.fa.pos.et in.l.executorē.co.vj.

et redeo ad materiā ꝓpriā. C. de execu. rei iudi. vbi inquit/ꝙ
paruū genus magno generi derogat: et indiuiduum derogat
vtriq;: ⁊ si duo habent se tanꝙ excedētia ⁊ excessa illud loco
speciei habet qḋ minus excedit: vt not. Corne. in consi. lxxiij.
quāuis videat allegare Barto. in. d. l. j. de ope. no. nuntia. ⁊ in
3 trac. ad repri. in ver. non obstantibus. †Et qñ vocabulū se ha
bet ad genus ⁊ ad speciē/⁊ post gen⁹ sequitur species ne illa
additio specierū suꝑflua sit: vt copula ponat inter diuersa/
ratio suadet ꝙ vocabulum equiuocum ponatur pro specie: vt
Corneus inquit/in ꝯsi. ccxxix. licet clarā. colū. iij. in fi. lib. iiij.
4 ¶ †Et illa lex videtur magis specialis in qua sit euidētior et
maior vtilitas/⁊ ista vr̄ benignior interpretatio: vt not. Bar.
in trac. ad repri. in ṽ. nō obstantib⁹. col. ij. Et illa est specialior
in qua maior est ratio specialitatis: vt not. Bal. in. d. l. hac con
5 sultissima. col. j. ¶ †Et magis specialis regula reputat illa q̄
respicit personas ꝙ illa que respicit casus: vt in not. q. tradit
Bal. in. l. j. in. iij. q. ff. de offi. cōsu. ⁊ ibi alleg. Bar. in loco. ff. all.
⁊ idē Bal. in. l. j. §. vbi aūt. col. ij. ṽ. ex hoc habes. C. de cad. tol.
6 ¶ †Et illa qualitas q̄ paucioribus cōpetit facit dispositionem
magis specialē: ⁊ illa q̄ plurib⁹ potest cōpetere facit disposi
tionē magis generalē: vt no. Bald. in. d. l. executorē. in loco. ff.
alle. ⁊ de p̄dictis no. Imo. in. l. gallus. in. §. ille casus. col. fi. de
libe. ⁊ posthu. Alex. in. l. titie textores. de leg. j. Pau. de ca. in. l.
nō est nouū. col. fi. ff. de legi. ⁊ Moder. in. l. si ruffin⁹. C. de test.
mili. ⁊ dixi in ꝯsi. iij. vbi videndū est. ¶ His p̄missis vt in mate
ria hui⁹ regu. distincte ꝓcedam⁹. Primo vidēdum est an ⁊ qñ
habeat locū in legib⁹ ⁊ in statutis. Secūdo in ꝯtrib⁹. Tertio
in vltimis voluntatib⁹. Quarto in rescriptis ⁊ mādatis. cū si.
7 ¶ Circa primū †in legib⁹ ꝓbat in. l. sanctio legū. ff. de penis.
⁊ tex. dū hic inq̄t/in toto iure. ⁊ no. ꝑ gl. in reg. gnīi. co. ti. in. vj.
et no. Ang. in ꝯsi. clx. ꝑ decisiōe q̄sitoꝝ. col. j. Fulg. in ꝯsi. ccxv.
in primo ꝓposite. in prin. Et idē in statutis regu. ista hꝫ locū:
vt no. Bar. in. l. sꝫ ⁊ posteriores. ff. de legi. in. l. q̄sitū. §. si q̄s fun
dum. col. iij. ṽ. hoc induco ad q̄ōnē de fundo in serui. ⁊ in cōsi.
c. a dño Cy. in tertio dubio. Ange. et Fulg. in cōsi. ff. pxi. alleg.
¶ Et no. Bal. Imo. ⁊ Alex. in. l. coheredi. §. q̄ patrē. de vulga. ⁊
pupil. ⁊ in pulchra q̄ōne tradit Ange. in. l. si q̄s ab alio. in fi. ff.
de calū. ⁊ cū predictis cōcordat Fulg. in cōsi. cxxxvj. in causa.
⁊ facit qḋ de statuto not. Bar. in. l. luci⁹. in fi. ff. ad turpil. cū si.
vt tradit Alex. in. l. talis scriptura. col. fi. de leg. j. ¶ Et ista cō
clusio tam in legib⁹ ꝙ in statutis amplia siue species p̄cedat
gen⁹ siue sequat: vt not. Bar. in. l. q̄sitū. §. si q̄s fundū. ⁊ Fulg.

in cōsi.ꝑalleg.ccxv.ꝛ ad hoc facit text.in.l.si ita fuero stipulatus.ff.de noua.vbi paria sunt siue stipulatio sequat numerationē siue precedat.facit tex.in.l.iij.C.de edi.act.in.l.petēs.C.de pac. Et qn̄ gen⁹ ꝑcedit clarū hoc videt vt verba regule sonāt hic:ꝛ in dicta regu.generi ꝑ speciem derogat.Idē tn̄ est qn̄ species ꝑcedit.ad hoc facit qd not.ꝑ gl.in.l.sciendū.ff.q satisda.cog.que tenet ꝙ dispositio aut.offerat q̄ est generalis limitet nō habere locū in casu speciali.d.l.sciendū q̄ ꝑcedit.ad idē est glos.in.§.sed hodie.insti. de satisda.in.§.suscepto.in aut.de exhi.reis.et in.d.aut.offerat.C.de lit.cōtest.ꝛ dicit Bar.in.d.l.sciēdū.hoc esse notabile ꝓ reformatorib⁹ statutoꝝ.Et ampliat ſm Bart.ibi ēt si dicat nō obstātib⁹ legib⁹ in ꝯ̄triū:vt not.ꝑ gl.in aut.de here.que ab intest.in ꝑn.in ꝟ.vacātib⁹.ꝛ no.idē Bar.in.d.ꝟ.nō obstātib⁹. ꝛ cū his cōcordat Fulg.in.d.ꝯ̄si.ccxv.in ꝑn.Ro.in ꝯ̄si.xl.visis. col.ij.in cōsi.lviij.in causa vertēte.ꝛ in ꝯ̄si.cccxxij.in casu ꝓposite.Abb.in ꝯ̄si.lj.vr̄ primo.col.ij.li.vj.ꝛ Alex.in ꝯ̄si.lxxx.viso. col.iij.li.j.Et ad ꝑdicta facit gl.no.in.l.decurionib⁹.C.de silē.

8 li.xij.q̄ in ꝟ.decurionib⁹.cōcludit † ꝙ ꝑuilegiū datū alicui nō

a tollit ꝑ legē generalē in ꝯ̄triū cū si.vt Feli.[a] scribit in.c.j.col. ix.de rescrip.ꝛ in.c.sicut.de here.ꝛ bn̄ facit tex.in.l.si adulteriū.§.liberto.C.de adul.Et ꝑdicta oīa ꝓcedūt nisi cōstaret de mēte legis gn̄alis ꝙ voluerit speciei derogare:vt no.Imo.in l.si ꝟo.§.de viro.co.vj.ff.sol.ma.ꝑ.c.ꝯ̄ christianos.de here.in vj.ꝛ sequit Alex.in.d.l.sciēdū.ꝛ cōstare videtur de mēte legis gn̄alis si in lege generali dicat nō obstante aliqua lege q̄ generaliter vel specialiter cōtradiceret:vt no.Bar.in.d.ver.nō obstantibus.cum simi.vt tradit Alexan.in dicta.l.sciendum.

9 ¶ Secūdo † ampliat dicta ꝯ̄clusio etiā si vnū sit ex legali alterū ex hoīs dispositione/qꝛ tamē specialia generalib⁹ derogāt:vt no.Bal.in.l.si q̄s prioris.§.certū.de secū.nup.per aut.

10 nūc autē.co.ti.¶ † Et ꝑdicta regula limitat ꝓcedere in eadē lege:secus est in diuersis legib⁹:qꝛ tunc gn̄i ꝑ speciē nō derogat:vt no.Bar.post Cy.quē ibi refert in.l.j.§.hoc aūt edictū. col.ij.de ope.no.nun.ꝛ in.d.l.sanctio legū.col.j.ꝛ in.d.l.q̄sitū. §.si q̄s fundū.ꝛ idē no.Bal.ī ꝯ̄si.clv.duo sunt statuta.ī ij.li.iij. vbi inq̄t ꝙ dispositio gn̄alis nō restringatur per specialem in diuersis legib⁹.all'.Bar.in.d.l.sanctio legū.ꝛ idē tradit Ang. in cōsi.ccxiiij.primo est vidēdū.ꝛ Ro.in cōsi.cccviij.ꝓ habenda.ꝛ in ꝯ̄si.cccxxij.in casu ꝓposite.in ꝑn.Barth.veron.in ꝯ̄si.

a ¶ Felin. Quē vide in.iij.colū. ꝟ.valet.et in.v.versi. ꝑuilegiū.ꝛ in.ix. vers. secūda ꝛc. et Barba. col.xxij.

xiiij. p declatione.col.ij. Alex.in consi.xiij.visa.
col.fi.lib.ij.ꝛ late Ange.in consi.ccclv.q.j.col.ij.
¶ Et ista limitatio sane intelligit̃ qñ lex genera
lis ꝛ specialis nõ cõtradicũt/qꝛ diuersimode lo-
quunt̃:secus vero si species cõtraria sit generi/
qꝛ tũc semꝑ species derogat generi/vt ptꝫ in oĩ-
bus regulis q̃ exceptiões patiunt̃.ita Bar.dicit
in.d.l.j.§.hoc autẽ edictũ.ꝛ hoc ptꝫ ex eo qđ su-
pra dictũ fuit ꝙ species q̃ pcedit derogat gene-
ri ꝙ postea superuenit.vt ꝑ gl.in.d.l.sciendũ.cũ fi.
ṡ.alleg.Ex quib⁹ patet hoc etiã pcedere in di-
uersis legib⁹.Item pdicta limitatio habet locũ
in legibus in quib⁹ correctio debet euitari: se-
cus est in dispositione hoĩs.vt no.Bar.in.l.libe-
ris quos.in princi.ad fin.de alimen.ꝛ ciba.lega.
¶ Secũdo regula.ṡ.dicta nõ pcedit vbi genus
debet verificari in vna specie[a] /qꝛ tunc generi ꝑ
speciẽ nõ derogatur.vt not.Abb.per illũ tex.in
c.ex parte.el.j.de offi.dele.Bar.in.l.si dño.de le
ga.j.in.l.si heres.de opt.lega.ꝛ in.l.quesitũ.§.fi.
col.fi.de fun.istru.de quo tñ dicẽdũ est.vt dixi in
c.pastoralis.§.qm̃.de rescrip.vbi vidẽdum est.
11 ¶ Secũdo †regula ista etiã pcedit in cõtracti-
bus:vt no.Dy.in.d.reg.gñi.alleg.l.stipulationẽ
cõmodissime.de verb.obli.ꝛ idẽ no.Ang.in cõsi.
clx.ṡ.alleg. Fulg.in cõsi.ccxv.ṡ.alleg.al'.l.doli
clausula.de ṽb.obli.ꝛ not.Bar.in.l.sed et si adij
ciat̃.ṡ.p socio.vbi inquit / ꝙ species restringit
genus ex presumpta voluntate contrahentium.
12 ¶ Tertio †regula habet locũ in vltimis volũta-
tibus:hoc patet primo in substitutionibus in.l.
coheredi.§.qui patrẽ.de vulg.ꝛ pup.ꝛ facit tex.
in.d.l.coheredi.§.qui discretas.eo.ti.Et hoc hꝫ
locũ in eadem specie substitutionis/secus est in
diuersa specie.vt not.Dy.in.d.reg.generi.p.l.fi.
ṡ.ad treb.vel ẜm Barto.ibi ex verbis testatoris
apparebat ꝙ voluit a spãli substitutiõe recede-
re.ꝛ idẽ Bar.tenet in.d.l.coheredi.§.qui patrẽ.
13 ¶ †Secundo hoc idẽ ptꝫ in legatis[b].l.vxorẽ.§.
felicissimo.de leg.ij.in.l.seru⁹ vrbanus.§.fi.eo.
tit.vbi in legatis loquit̃/ꝛ dicit ꝙ semꝑ species
derogat generi.ꝛ facit text.in.l.alimẽta.§.basi-

a ¶ Specie. Adde Barba.in.c.cũ esses.de testa.col.xxiiij. Jas.in l.ij.ff.de libe.ꝛ posthu.colũ.ij. post prin.

b ¶ Legat̃. Uide Bar.in.l.quesitum.§.fin.a hic alleg.ꝛ ibi Alex.in addi.et Abb.c.pastoralis.§.quoniã.j.colũ.et ibi Fel.de rescrip. Jas.i.l.si quis testamentũ.§.apud iulianum.de leg.j.et in.l.re coniũcti.xviij.colũ. post mediũ.de leg.iij.ꝛ in l.si tibi homo.§.si testamento.col.iiij.de leg.j. Hieronỹ.chu.

lice.de alimē.z ciba.leg.z istā regulā in legatis tradit gl.in.l. quesitū.§.fi.ff.de fun.instru.¶ Et ampliat ista regu.siue gen⁹ precedat/siue sequat ſm Dy.in ista regu.generi.per.l.seruo. manumisso.de pecu.leg.z.s.dictū est.z not.Bald.in consi.clx. verba pactorū.lib.j.Pau.de ca.in ꝯsi.clxxxviij.vr̄ qd̄ ꝑdictis. ¶ Secūdo ampliat etiā si legatū sit inutile.l.legatū.§.j.ff.de adi.leg.in.l.iij.§.minor.de fun.instru.no.Bar.in.d.l.quesitū. §.fi.col.fi.vbi hoc limitat per.l.fin.§.fi.de auro z arg.lega.vbi etiā Bar.¶ Et ista regula in legatis ꝓcedit qn̄ vni legat totū gen⁹/z alteri species eodē respectu:secus si diuersis respectibus:vt q: vni legat gen⁹ respectu vsusfructus alteri species respectu ꝓprietatis/q: tūc.species nō derogat generi/sed cōcurrit.l.si alij.§.sempronius.§.fi.l.sempronio.in prin.de vsufruc.lega.vbi Barto.z idem Barto.in.l.si quis seruū.§.fi.ꝟsi. quero quādo legat.de leg.ij.z q̄ no.Bal.in.l.quoties.i.fi.C.fami.hercis.¶ Secūdo dicta regula ꝓcedit in legatis qn̄ vni legatur gen⁹ alteri species:secus ꝟo si eidē genus z species legata sit:q: tūc species nō derogat generi in dubio:q: species videt expresse gratia tollēde dubitationis.l.quesitū.§.itē si fundū.de fun.instru.Et ꝑ illū tex.ita dicit Dy.in.d.reg.generi.dicēs:ꝙ ille tex.videt loqui in dubio.ad idē tex.in.l.si mancipia.in prin.eo.ti.de fun.instru.¶ Et sic videt ꝙ in dubio species causa demōstrationis et tollēde dubitationis exprimat. et hoc in nota.q.tradit Bar.in.l.cēturio.col.xj.in ver.sed q̄d si dixi.de vulga.z pup.dū ibi cōcludit ꝙ ꝟbū impuberi videt expressum causa demōstrationis.z facit qd̄ not.Bart.in.l.pater.§.mēse.ver.quid si testator.de leg.ij.z in pulchra.q.tradit Paul.de ca.in cōsi.liij.q: exceptiones q̄ opponunt.col.ij.ver. restat nūc respōdere.Et hoc ꝙ dictum est ꝙ in dubio species exprimatur gratia dubitationis tollēde ꝓcedit qn̄ species q̄ exprimunt respiciūt actū legādi.d.l.quesitū.§.ne.dū ibi dicit qd̄ legauit fundū cū supellectili.illa em̄ verba cū supellectili exprimēdo species respiciūt verbū legauit z sic actū legādi. Secus si enumeratio specierū respiciat gen⁹ seu ꝟbū significatiuū generis:q: tunc enumeratio specierū videt facta causa determinatiōis z legatū restringit.l.cū delanionis.§.q̄dā. de fun.instru.vbi testator legauit villā prout ipse possidebat: illa ꝟba ꝓut ipse possidebat faciūt gen⁹ et illud respiciūt species noiate ibi dū d̄r ꝙ ipse possidebat cū supellectili mensis mācipijs zc.z ita dicit Bart.in.d.l.q̄sitū.§.fi.vbi lati⁹ ꝓsequit materiā.Et dicta Bart.reassumit Abb.in.c.sedes.de rescrip. ¶ Ex predicta faciūt qn̄ species exprimunt.Sed qn̄ indiuidua

8 ¶ Rescriptis. Quomodo in rescriptis et priuilegijs species deroget generi: vide eundem do. Phi. in cons. xiiij. co. iij. incipit et pro te a nui facultatem mea etc.

exprimuntur: vt quia testator legauit vni marmora: et duas statuas marmoreas alie statue non videntur legate. l. heres meus. §. j. de le. iij. l. cum de lanionis. §. cui fundum. de fun. instruc. l. j. §. idem si due statue. ff. de au. et arg. le. no. Dy. in d. reg. gnli. et Bar. in d. l.
14 quesitum. §. fi. col. fi. ¶ † Et supradicta reg. etiam procedit in laudo in quo generi per speciem derogatur: vt not. Ang. in cons. ccclv. quod predicta. Ful. in cons. cxvij. Jo. quondam. col. pe. et in consi. clxxx. viso processu. col. ij.
15 ¶ Eodem modo † in rescriptis[a] seu mandatis species derogat generi. c. j. de rescri. c. studuisti. de offi. dele. et no. per glo. in d. regula generi. et in. c. pastoralis. §. quoniam. de rescri. declarando vt dixi post Ab. in. d. c. j. de rescri. ¶ Secus est in pri
16 uilegijs: † quia secundum priuilegium speciale non derogat primo generali siue speciali: vt not. per glo. in d. reg. generi. per. c. veniens. de rescri. glo. et Abb. post alios in. d. c. j. de rescrip. et tradit Pet. de anc. in consi. clx. viso. col. iij. Are. in consi. lxxvj. diligenter visis. col. ij. et dixi in. d. c. j. de rescrip. ¶ Similiter in mandato fiscali speciale mandatum non derogat speciali. l. quoniam augerio. C. de conuen. fisci debi. lib. x. et no. Bal. in. l. ij. C. quando fiscus vel priua. ¶ Eodem modo in mandato iurisdictionis mandatum speciale non derogat generali: vt not. Bar. in. l. j. per illum tex. ff. de offi. prefec. vrb. facit tex. in. d. l. fi. C. de iur. om. iu. et in. c. per hoc. de here. cum si. vt tradit Ro. in cons. ccciij. presens consultatio. et late Mod. in. c. pastoralis. de offi. ord. et dixi in. c. ceterum. de iudic. Et ex supradictis infertur ad questionem quam ponit Bal. post Dy. in. l. talis scriptura. de leg. j. vbi Are. col. fi. Et ad aliam q. vt per Bar. in. l. ab hostibus. cum si. vt tradit ibi Alex. in prin. ff. so. ma. Et aliam ponit Pau. de ca. in cons. clxxxviij. videtur quod predictus. Et aliam ponit Bar. et Imo. in. l. doli clausula. de verborum ob. Bar. et Bal. in. l. si consul. ff. de adop. et Bar. in. d. l. quesitum. §. fi. Imo. in. l. coheredi. §. quod patrem. de vul. et pup. Et hec satis sint pro aliquali notitia: quia profunda est materia et in alto pelago agitatur. P. D.

¶ Regula. l. Que dubitationis.

Que dubitationis tollende causa cotractibus inseruntur: ius commune non ledunt.

1 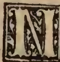Ota † quod dicta ad tollendam dubitationem non nocent. ad idem text. in. l. quod mutuam. ff. manda. in. l. quod extrinsecus. de verborum ob. et facit tex. in. l. si pupilli. §. j. ff. de neg. ge. ¶ Et isto casu verba prolata ad tollendum

a ¶ Suspicionē. Intm̄ ꝙ si apponatur in rescriptis principū ēt si
dicatur motu proprio pape sint apposita inualidāt rescriptū. Ita
Jas.in.l.j.§.j.in.j.col.ō.si qs dicē.refert Bal.ꝙ hoc tenet in.l.
fideicō. §.
si ser. ō.de
le.iij.ꝛ frā.
cur.in ꝯsi.
lxxiiij.an
tepe.co.ꝟ.
ōcimo red
dit nulla
ꝛc.vbi mul
ta dicit p
duas col.ꝛ
no.qḋ si iu
dex appo
nat in pre
cepto pe
nā insolitā
non tenet
quis com
parere.ita
Jas.vbi.ō.
ꝛ in.d.l.te
stamentū.
vbi cumu
lat plura.
Mie.Chu.

dubitationē tolerantur licet superflua sint:vt no.
Abb.in.c.solite.in gl.tanq̄.in fi.de maio.ꝛ obe.ꝛ
satis operantur:q: tollūt dubitationē:vt idē Ab.
dicit in.c.certificari.col.pe.de sepul.ꝛ Do.in.c.si
papa.de priui.in.vj. ¶ Et qñq; ad tollendam du
bitationē fit inculcatio verborū que attendit:
vt no.per gl.in.l.certi cōdictio.in prin. in glo.ij.
si cer.pe.Et tradit Spe.in tit.de procu. in.§.hoc
aūt.ver.Sed oppo. de illa clausula fecit ꝛ cōsti
tuit ꝛ creauit suū procuratorē ꝛc. ꝛ facit no.Ab.
in.q.stante statuto.char.fi.col.ij.ꝛ ad tex.hic fa
cit regula ꝙ habetur inferius in.l.nō solēt. ¶ Et qḋ
dicitur hic in cōtractibus idē est in vltimis volū
2 tatibus.l.testamētū.C.de testa. † vbi in testamē
to dicitur ꝙ abūdās cautela nō nocet. Et in lega
tis expressio specierū ꝙ sub genere cōprehēdunt
qñq; nihil operantur.l.quesitū.§.pe.de fun.instr.
l.legata.in prin.de supel.leg. Et tali casu ḋr ꝙ nō
mutat substātiā veritatis nō necessaria verborū
multiplicatio.in.l.periculis.§.labeo.de au.ꝛ ar.
le.ꝛ dicūt Host.Jo.an.ꝛ Ant.de bu.ibi.in.ij.opp.
in.c.nimis.el.j.de exce.p̄la. ꝙ ꝟba nō p̄nt nimis
specificari ad tollēdā sophisticā interp̄tationē.ꝛ
ad idē facit tex.in.l.fi.vbi Bar.C.de pd.do.li.xj.
¶ Et reg.ista p̄cedit nisi illḋ qḋ ḋr cā tollēde du
bitationis eēt insolitū:q: suspicionē inducit:vt
no.p gl.in.l.si qs sub ꝯdi.ff.de ꝯdi.inst.ꝛ Bal.ibi
3 no.illā gl.ꝙ † clausule insolite:suspicionē[a] frau
a dis inducūt.ꝛ idē no.Bal.in.d.l.testm̄.cum si.vt
trad.Mod.ibi ꝛ prius Fel.in.c.ij.col.ij.de rescr.
ꝛ adde Bal.in.c.j.de feu.da.inuicē.l.cōmissorie.
4 col.ij.vbi inq̄t † ꝙ pactū insolitū facit p̄sumi ꝯ
ctū vsurariū.ꝛ no.Per.de anc.in ꝯsi.clviij.si p̄di
cta snia.col.fi.i ꝟ.accidit p̄dictis.dicēs:ꝫ soleat
dici ꝙ abūdās cautela nō nocet. d.l.testm̄.tū in
psonis suspectis puta i vsurarijs cautele adhibi
b re arguūt ꝯctū simulatū[b] i fraudē vsurarū.p gl.i
d.l.si qs.ꝛ tradit Bar.vero.in trac.de simula.ꝯ

b ¶ Simu
latū. adde
Frā.ō cur.
ꝯsi.lv.col.
v.i fi.ꝛ ꝯsi.
lxvj. colū.
xviij.i me
dio.ꝛ Bar.
i ꝯs.lxxvj.
col.j.in.iij.
vo.ꝛ in ꝯs.
xvj.col.v.
in.ij.volu.

ctum. in. ix. presump. ¶ Scdo regula ista limitat
5 †nisi illud qd cā tollēde dubitationis exprimit
sit vitiosum: vt no. Bal. in. d. l. testamētū. & hoc
modo rndet ad 9ria alleg. ibi in gl. Et hoc cōfir-
mat: q2 in sentētia causa non requirit. c. sicut. de
re iudi. ¶ Et tñ si ad tollēdū dubitationē causa
exprimat q̄ falsa sit vitiat snia: vt not. per Inno.
in. c. in presentia. de renū. sic etiā in libello causa
nō requirit: q2 libellus gñalis pcedit parte non
opponēte. l. fi. C. de ann. exce. Si tñ ad tollendū
dubitationē cā exprimat: & illa inepta sit libel-
lus vitiat vt no. Bar. in. l. edita. col. iij. C. de edē.
in. l. j. in prin. ff. de edē. ¶ Eodē modo in testibus.
nā illis credit absq; rōne si interrogati non fue-
rint: vt no. per gl. in. l. solam. C. de testi. vbi Bar. &
tñ si testis malā rōnē adducit eius dictū vitiat[a]
6 adeo † q nō valet statutū qd credat testibus q̄
malā rōnē adducūt: vt Bal. dicit in. l. nō specia-
7 li. circa fi. C. si de testa. ¶ † Et iudex rōne arbitrij
nō pōt credere testi malā rōnē adducēti: vt not.
idē Bal. in. d. l. solā. in fi. nā in dictis casib9 qñ cā
nō exprimit est psumptio p snia p libello & p te
stib9. Sz qñ expmit mala cā a psumptione rece-
dit & hz locū gl. in cle. cōstitut9. in vbo. de nouo.
de elec. q̄ dicit q plus nocet inepta locutio q̄ ta
citurnitas. & facit regula expssa nocēt. s. e. p. D.

a ¶ Vitiat. vide Bal. in sua margarita. in verbo testes. versi. xviij. Lanfran. in. c. quoniā 9. de probat. a vsi. testes. Alex. in. l. j. §. de no. ope. nun. & docto. c. si quādo. de rescrip.

¶ Regula. l. Donari videtur.

Donari[b] videt qd nullo mō co- gente concedit.

Si nullo iure cogēte. Ista regu. de plano pcedit qñ nec ciuili nec naturali iure debitū sit. & idē hab-
bet in. l. donari. §. d. do. Et eodē modo
habet locū regula † si tantū ciuiliter debitū sit:
q2 illa nō est potēs ad agendū cū effectu: nec ad
retinendū: vt no. Jo. an. & Abb. post alios in rub.
de dona. & idē dicit gl. hic: q2 tali casu tanq̄ inde-
bite solutū repetit. l. si nō sortē. §. indebitū. ff. de
condi. indebi. Secus si naturaliter debitū sit ex
pacto: q2 cū talis obligatio sit potēs ad retinen
dū. l. stichū. §. fideiussor accipi. ff. de fideius. ideo
videt solutio debiti & non donatio. l. hoc iure. §.
pe. ff. de

b ¶ Donari. Adde q in b dubio non est presumenda donatio quā do potest capi alius sensus. de q̄ vide plura dicta p Phipp. fin. l. vlij. incip. non presumitur.

pe.§.de don.Et ita gl.hic dicit: q tn̄ cōcludit secus esse in obligatione naturali ad antidora q nō excludit donationē.ꝛ idē gl. expsse dicit in.l. sed ꝛ si lege.§.cōsuluit.ff.de peti. hered.ꝛ videt seq Bar.in.l.j.col.ij.ff.de don.Abb.tn̄ in rub.de
2 don.dicit † q donatio q fit cā remuneratiōis nō est vera donatio,alleg.Bar.in pemio ffoꝝ.ꝛ ipe hoc sequit: q: donatio ppria est illa ad quā mouet donās ex liberalitate.l.j.ff.d don.Et hoc nō est in eo q est obligatus ad antidora: q: potius videt soluere debitū nature.ad hoc inducit.l.aquili⁹.ff.de don.¶ Et fz pdicta dicēdū est q illa vba nullo iure agēte accipiant pprie put vba sonāt: tūc videt q etiā obligatio naturalis tm̄ nō impediret donationē: q: talis obligatio non pducit actionē.l.iurisgētiū.§.igit nuda.d pac. ꝛ p cōsequēs nō cogit inuitus soluere ille q naturaliter obligat.¶ Nō obst.text.q in pⁱū allegat in.l.hoc iure.§.pe.ff.de don. q: ibi loqtur in eo q in vitate numerauit pecuniā seruo: quo casu si restituat sibi pecunia credita nō dr illā ex cā donatiōis recipe: q: recipit qd numerauit: secus videt qn̄ numeratio facta nō fuisset: q: ex sola naturali ēt ex pacto nō videt impediri donatio ex quo talis obligatio nō hz necessitatē soluēdi: ꝛ vificat qd dr hic nullo iure cogēte: ꝛ a fortiori id ēt dicēdū in obligatiōe naturali ad antidora q lōge minoris est pōderis.¶ Nō ob.qd dr de liberalitate: q: satis dr exercere liberalitatē ille q dat illd qd dare nō cogit put ē in naturali obligatiōe.¶ Nō obst.l.aqlius regulus.q: ibi agit de mercede pceptoris q erat debita ꝛ poterat peti.l.j.§.ludi quoq literarij.de var.ꝛ extra ord.cogn.ꝛ ita dicit gl.in.d.l.aqlius. Phil.Dec.

¶ Regula.l.Nō videt rē amittere.

NOn videtur rem amittere cui⁹ propria non fuit.

1 **Amitti** † nō pōt qd acqui situm non fuit.l.j.§.j.ff.qb.mod.vsufru.amit.¶ Et de-
2 sijsse nō dr qd nō icipit.l.titio vsufru
a ctus.d pdi.ꝛ demō.Amissio eni est † puatio^a que

a ¶ Priuatio. Adde Soci. consil. clxiij. in versic. secūda ratio. in. ij. volum̄. et text. in. §. j.instit. de libertinis vbi Joan. de platea tradit notabilē doctrinā quā do priuatio ponit a legislatore ꝛ quā do ab homine: quē videas.

presupponit habitũ. l. manumissiones. ff. de iust. & iur. l. decem. de verb. oblig. c. ad dissoluendũ. de despõ. impub. & nõ morit qui nõ vixit. xxxij. q. ij. c. qd vero. in. c. sicut ex tuarũ. de homi. cũ simil. vt per glos. in. d. c. ad dissoluendũ. & in. d. c. quodvero. & ideo dicitur qd nõ est/rumpi nõ potest. l. nã & si sub cõditiõe. §. si post. ff. de iniust. rup. l. liberos. §. fi. de capit. dimi. Sic etiã dicit q qualitas nõ potest esse sine subiecto. l. eius q in puinciam. ff. si cer. pet. l. si seruũ. in fi. ff. de act. empt. ¶ Et ex his cõ
3 firmatur qd not. Bal. in. l. ij. C. de iur. annul. aur. dicẽs q† per instrumentum legitimationis probatur quem non fuisse legitimum. ¶ Et per instrumentũ emancipationis probat filiationem & patriã potestatẽ precessisse: vt not. Bal. in. l. moueor. C. de ser. expor. & in. l. fi. col. iij. C. de sent. passis. & qui agit penitẽtiam videt cõfiteri delictũ: vt not. Bal. in. c. literas. per gl. ibi in ver. cõfessus. de presump. cum simi. vt tradit ibi Fel. & prius Alex. in. l. s. in prin. in. ij. col. ff. de oper. no. nun. ¶ Et qui opponit exceptionẽ compẽsationis videt fateri debitũ: vt no. Ro. in consi. lxxvij. pater reuerende. Et nõ priuatur successione q non succedit: vt not. Aret. in cõsil. lxxxv. viso cõpromisso. in fi.
4 ¶ † Et quantũ ad tex. hic regula videt pcedere fm pprietatem verbox: impropie vero & largo modo etiã dicit rẽ amittere cuius ppriã nõ fuit: vt glo. hic dicit p. l. si seruũ. ff. ad. l. aquil. vbi qs dicit amisisse illud quod cõsequi nõ potuit. & in. l. pupillox. vbi gl. in verbo amisisse. C. de admi. tut. & adde glo. p illũ tex. in. c. cõsilia. xvij. dist. in prin. q dicit q etiã qs pdere dicit qd nunq habuit. & idẽ gl. xxiij. dist. in. c. quorũdam. in verbo amittit. et. v. q. vi. in. c. qr iusta. in verbo sacerdotis. xxiij. q. iiij. in. c. Guilisarius. in verbo sacerdotis. xxxiij. q. ij. in. c. q vero. sic etiã largo modo actus nullus infirmat. l. s. vbi gl. in verb. infirmat. ff. de ferijs. & in. l. ex empto. §. is q vinũ. ff. de act. em. & tex. in. l. si qs psbyt. de reb. eccle. nõ alienan. ibi iuribus euacuet/quãuis ab initio nullas habuerit. Et ista pendẽt ab illo articulo qñ sit q priuatio psupponat habitũ. de quo no. Bar. in. l. decẽ. de verb. obl. Ang. aret. in. §. seruus. inst. de cap. dimi. Et qñ excipiẽs videat fateri intentionẽ agẽtis dixi in. c. cũ venerabilis. de exce. Et ad pdicta facit glo. no. in. c. exhibitũ. de hom. in verbo venia. q dicit q petẽs veniã nõ videt fateri delictũ. de quo in locis pallegatis. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Cum amplius.

Cum amplius solutũ est q debeat/ cui9 pars nõ inuenitur que repeti possit: totũ esse indebitũ intelligitur manente pristina obligatione.

1 Oto regulā ꝙ † res data insolutū pro maiori quantitate ꝙ̄ esset debitū in totū vitiatꝛ datio insolutū. ad idē tex. in. l. si nō forte. §. si cētū. ff. de cōdi. inde. vbi tex. rōnē adducit ne inuitus cogatꝛ habere cōmunionē. ¶ Et ibi Bar. hoc dicit esse notandū pro donationibus insolutū q̄ fiūt tota die vt si in aliqua parte datio insolutū sit plus debito tota datio insolutū vitiatꝛ. ⁊ sequitꝛ Bal. in. l. certi ꝯdictio. §. quoniā. ver. scđo si iudex. ff. si cer. pe. Fulg. in consi. cxxxvii. qꝛ ex facto ius oritꝛ in. §. dub. ⁊ in consi. clxxij. visis. co. ij. Ro. in cōsi. ccccl. presens dubitatio. in fi. ⁊ cōsi. cccclij. in re presenti. col. iij. ver. v. dicendū est. ¶ Et ista conclusio bene procedit in

a decreto iudicis prout loquitꝛ tex. in. d. l. si nō forte. §. si cētū[a]. qꝛ decretū est indiuiduū prout no. Bal. in. l. cer. condi. §. quoniam. ff. si cer. pe. facit tex. in. l. j. §. his verbis. ff. ne vis fiat ei. ⁊ in. l. in ħ iudicio. ff. fa. herc. ¶ Secus est in vēditione facta a creditore de pignore cōuētionali virtute potestatis sibi date in instrumēto: qꝛ licet vendat rem valentem plus credito suo vēditio nō retractatꝛ: sed pretiū qđ excedit debitori restituitꝛ. l. si in aliquo. C. de distra. pig. l. quis. §. fi. ff. de pign. act. ⁊ dato ꝙ etiā iudex tali casu cōsentiret ⁊ decretū interponeret non dicitꝛ pignus pretoriū sed cōuentionale vt no. Bar. in. l. creditores. in fi. C. de pig. ⁊ non habet locū tex. in. d. §. si centū. ⁊ hic vt no. Are. in consi. diligenter visis ⁊ intellectis. prout dixi in d. §. quoniā. ¶ Scđo regula ista locū habet qn̄ erratū fuit in summa debiti principalis: vt qꝛ debitū erat de triginta: ⁊ data fuit res insolutū per quinquaginta vel quadraginta. Secus si erratū fuit in estimatione rei date insolutū: vt qꝛ pro vero debito de centū data fuit res insolutū q̄ valebat centū quinquaginta: qꝛ tunc datio insolutū valet pro quātitate veri debiti ⁊ residuū reperitꝛ: vt no. Bal. per illū tex. in. l. fi. C. de iure do. impe. in. ij. col. ver. item pigno. ⁊ no. Ale. post Pau. de ca. in d. §. si centū. ⁊ idē Bal. in. d. c. frequenter. §. sinautē. vt lit. non cōte. Alex. in. l. j. §. pe. de ver. ob. ⁊ Are. ibi qui etiā ponit ⁊ aliā limitationē. ff. dictā de pignore cōuentionali. ⁊ alle. tex. in. l. f. §. sed si due. ff. quorū lega. ¶ Tertio limitatur qđ hic dicitur ⁊ in dicto. §. si centum. vt per Bal. in. l. ordo. circa fin. ver. quero vtrum. j. de exe. rei iud. Philippus Decius.

a ¶ Cētū. vbi videas Ias. qui in oib⁹ ꝯcordat cū do. Phil. hic.

§. Is natura debet.

Is natura debet quem iuregētium dare opꝫ cuius fidem sequuti sumus.

1 Nota † q naturalis obligatio est de iure gētiū[a] τ ita istū text. ad h' all'. Bar. in l. stichū. §. naturalis. in fine. ff. de sol. τ gl. ibi exponit naturalis idest de iure gētiū. Et ad declarationē notādū est q naturalis obligatio distiguif: τ duob' modis pncipaliter cōsideraf. Similiter etiā ius gētiū duobus modis accipitur.

2 ¶ Circa pmū † de naturali obligatiōe illa ɔsideraf dupliciter. Pzio: p illa naturali q̄ ozif ex cōsensu: τ ex illa eq̄tate naturali q̄ suadet vt pmissa seruēf. l. j. in pn. ff. de ɔsti. pecu. τ ista vinculo eq̄tatis qd̄ inducif eadē eq̄tate ipso iure dissoluif. l. stichū. §. naturali. ff. de solutio. ¶ Et ista cū fundata sit in ɔsensu naturali: et cū seruis ɔtrahif. l. naturaliter. l. si id qd̄. ff. de cōdi. indebi. l. heres a debitoze. §. seruo suo. ff. de fideiuf. τ pari ratione inter patrē τ filiū ozif ista naturalis obligatio. l. frater a fratre. vbi gl. τ Bar. ff. d̄ ɔdi. idebi. ¶ Secūdo naturalis obligatio cōsideraf p illo naturali instinctu vt bene facieti bn̄ faciam': de quo loquif tex. in. l. sed τ si lege. §. cōsuluit. ff. de pet. her. in. l. si nō sozte. §. libert'. ff. de cōdi. inde. in. l. si nō remunerādi. §. inde papinian'. in. fi. ff. māda. τ no. p gl. in. d. §. cōsuluit. τ in. c. j. viij. q. ij. in ℣. cōpellif. Et ista nō solū inter extraneos: sʒ etiā inter cōiūctos cōtrahif: vt not. ang. per illū tex. in auf. de nō eligēdo secūdo nub. col. j. Et de natura isti'. l. obligatiōis. latius Bar. tradit in l. ex hoc iure. col. iij. de iust. τ iur.

3 ¶ † Similiter ius gētiū ɔsideraf dupliciter fm Bart. in. d. l. ex hoc iure. col. iij. τ in. l. si id qd̄. ff. de cōdi. inde. Nā quoddā est ius gētiū qd̄ fuit eo ipso q gētes esse ceperūt naturali rōne inductū absq aliq̄ ɔstitutiōe hoim vt fidē τ pmissa seruare τ istud ius gētiū primeuū ius naturale dicif. c. ius naturale. j. dist. τ in. §. j. τ. §. singulo℞. insti. de re℞ diuisiōe. vbi expzesse dicif qd̄ ius naturale[b] appellaf ius gētiū: τ intelligif de illo iure gentiū primeuo de quo dicitur in. d. §. j. de rerū diuisio. Quoddā est ius gētiū secūdariū quo oēs gētes vtunf ex ɔstitutionib' eo℞ nō fm rationē naturalē: imo qnq ɔtra vt sunt bella captiuitates seruitutes distin

a ¶ Benedictus Uide Jas. in pn. inst. d̄ act. col. ij. et in l. ex hoc iure. vbi post alios declarat bene que sit obligatio naturalis. colū. ix. in fin. ver. in eadem gl. vbi in sequētibus col. ponit xviij. effectus naturalis obligatiōis antidotalis.

b ¶ Jus naturale dr̄ b modis sumatur. vide Abb. in c. de consue. i. j. col.

ctiones dominorū de quo iure gētiū loquit tex. in.l.ex h' iure.de iust.& iur.in.l.postliminiū.ff.de captiuis.in prin.Et ista distinctio cōmuniter approbat licet Aretinus conet illā impugnare in l.j.in pn.de acq.pos.¶ Et fm istā distinctionem declarat tex.in.l.j.§.ius naturale.&.§. ius gentiū.ff.de iust.& iure.vbi ius naturale & ius gētiū ponūtur tanq̄ species diuerse qꝛ ibi loquit de iure gētiū secūdario.Eodē mō iste tex.dz declarari dū inqt q iure gētiū obligat ille cuiusfidē sequuti sum⁹ & talis obligatio dicit naturalis:nā de iure gentiū primeuo intelligit q in effectu dicit ius naturale vt supra dictū est.Et cōcludēdū videt q illa naturalis obligatio que habet ex ꝯsensu vel ex instinctu nature vt bn̄ facienti bn̄ faciamus est de iure gētiū primeuo. & ita tex.hic intelligit:secus est in iure gentiū scdario qd distinguit a iure naturali:vt.ff.dixi. Phili. Deci⁹.

¶ Regula.l.In ambiguis.

In ambiguis pro dote respōdere melius est.

1 Nota † q in dubio iudicādū est ꝓ dote.ad idē text. in.l.in ambiguis.ff.de iure dot.facit text.in.l. si ego.§.si res.ff.de iure do.& in.l. fin.C. ad vell.in.l.j.ff.so.ma.& ibi hoc exēplificatur fm Bar.post Dy.q si reperiant duo instr̄a eodē die cōfecta:& alterū sit instrumētū dotis:debet iudicari:q illd pri⁹ᵃ cōfectū fuerit:& pari ratiōe idē

a ¶ Pri⁹. hec est cōmunis sententia oim de qua ibi latissi. per Modern. ꝑmaxime Ja.qponit aliquas limitatiōes & Soci. in j.col.et de alijs priuilegijs dotis vide latis.Bal.nouellum in suo tract. de dote q̄ ponit oia priuilegia competentia cōstā.& so.matri.

videt dicēdū existētib⁹ parib⁹ ꝓbationib⁹ iuxta no.in.c.in nr̄a.de testib⁹.Et hoc etiā videtur habere locū in muliere agēte pro dote:qꝛ fauor cause ꝑpōderat fauori rei.c.fi.de re iudi.l. inter pares.ff.de re iudi.¶ Et qd dicit de dote idē videt in alijs causis fauorabilibus que doti equiparātur.d.c.fi.de re iudi.Et ideo in duob⁹ instrumētis factis eodē die ꝑsumit pri⁹ factū illd qd respicit fauorē ecclesie:vt Ro.tradit i aut.similiter.in repeti.in.xiij. spāli i ꝯtractib⁹.Et idē in simili habet de fisco.l.j.C.de iu.fis.li.x.Et in fisco no.Bal.in.l.j.C.de here.vel act.vēdi.col.fi.℣.itē

2 in dubio.† nā fisc⁹ & causa dotis a pari ꝓcedunt

l.ij.vbi gl.C.de iu.fis.⁊ per glo.in.l.dotis.C.de iure do. ¶ Non obst.tex.in.l.nō puto.§.de iure fisci vbi dicit ꝙ in dubio iudicādū est cōtra fiscū. ¶ Et gñaliter ille text.intelligit quocūq; modo dubiū sit:vt no. Mathesilla.in not.lxxi.nota vnā regulā. ¶ Qr rñdet ꝙ ille tex.intelligit in fisco agēte ex delicto alicuius ad penā:ideo in dubio fit interpretatio vt pena nō habeat locū.arg.l.si pñs.§.de penis.⁊ ita Cuma. dicit in l.j.§. sol.ma. Nec obstat ꝙ iste intellect⁹ videat restrīgere illū tex. vt dicit Alex.in.d.l.j.q: pōt rñderi ꝙ hoc ꝯsonat:⁊ q: ibi pncipaliter tractat de bonis q̄ ꝓpter delictū ad fiscū pertinēt:vt colligit in.l.j.§.de iure fisci.⁊ tali casu loquit.d.l.nō puto.et hoc sequit Ang.areti.in.§.fi.insti.q̄b.mo.test.infir.⁊ no.Bal. in.l.si debitor.C.de iu.fis.vel scđo ille tex.intelligi pōt qñ agit de aliquo pñilegio fisci cōtra priuatū:nā in dubio dʒ iudicari ꝙ fiscus nō sit priuilegiatus q: vbi fiscus nō habet priuilegiū sequat ius cōe.l.qđ placuit.in fi.ff.de iure fisci. Vel tertio tex. in.d.l.nō puto.intelligi pōt fm regulā in fisco agente:q: in du
3 bio in fauorē rei ꝓnūciādū est.† Nā inter priuatos fert in dubio sentētia cōtra actorē.c.ex literis.de prebē.⁊ tali casu idē in fisco:q: in hoc nō habet priuilegiū. Sed tū hoc nō videt verum/q: fauor cause fiscalis sicut in alijs fauorabilibus prepōderat fauori rei.d.c.fi.de.re iudica.⁊ ideo respōdetur.vt.§.dictū est:⁊ dixi in.d.c.ex literis. ¶ Et ꝙ.§.dictū est de instrumētis eodē die cōfectis:procedit qñ in vtroq; simpliciter dicitur de die:secus si magis specialiter in vno ꝙ in altero tēpus exprimatur:vt q: in vno dicit de mēse Maij simpliciter : in alio dicit de mēse Maij die.xv.vel si in vtroq; de eadē die dicit: sed in altero etiā hora exprimat.nā etiā prioritas hore attendit:vt not.per glo.in.l.si ex pluribus.§.fi.in versi.die.de solu. Bal.in.l.de reb⁹.C.de dona.ante nup. Et ideo prior videt ⁊ potior illa pars ð: de cui⁹ priori die vel hora apparet:vt no.Bal. post Cy.in.d.l.de rebus.vbi dicunt ꝙ qñ vterq; ꝓbat de eadē die melior est cōditio rei nisi alter ꝓbet ꝓprietatē hore. Idē Jo.de platea in.l.j.C.de iu.fis.⁊ no.tradit Soci.in.l.j.co.j.sol. mat.⁊ refert Feli.in.c.pastoralis.de rescrip.qui tū in contrariū adducit ꝙ talis ꝓbatio hore prioritatē nō ꝓbat neq; ostēdit:q: potuit esse prior alter qui simpliciter ꝓbat de eodē die
4 ⁊ sic potuit esse ante illā horā vel diē si agat de mēse.† Et ad hoc facit q: ille q̄ fundat se in certo tpe dʒ illud ꝑcise ꝓbare. l.matrē.C.de ꝓba. Sed cōcordando opi.distingui pōt ꝙ aut ille q̄ ꝓbat de eadē die reperit in possessiōe ⁊ nō dʒ priuari lʒ alter ꝓbet de certa hora diei: q: verū est ꝙ nō apparet ꝑcise

de prioritate actoris:iō melior est cōditio possidē tis:alias sec⁹:vt dixi in.d.c.pastoralis.⁊hoc idē videt velle Bal.nouel.in trac.de dote.in.ix.par te in secūdo priuilegio.in fi. Philippus Decius.

§.Non est nouum.

Non est nouū vt que semel vtiliter constituta sunt durent/licet ille casus extiterit a quo initiū capere non potuerūt.

1 **Noto** †regulā ꝙ ea q̄ semel vtiliter ⁊ legitime cōstituta sunt durāt:licet superueniat casus a quo initiū habere nō possunt.ad idē est regula factū legitime.eo.tit.in.vj.Et hoc exēplificari pōt in.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris.in.l.j.§.casum.ff.de postulādo.in.l.is cui.ff.de testa.Et ideo facilius q̇s repellit ab obtinēdo q̄ȝ ab obtēto.c.sup his.de accusa.⁊ glo.hic dt ꝙ multa impediūt ordinādū q̄ nō impediūt ordinatū.¶ †Et ista regula ꝓcedit

2 a qñ actus fuit ꝑfectus[a] ⁊ cōsummat⁹:vt hic cū si. ꝑalleg.secus est si actus nō esset cōsummat⁹:q: tūc destruit qñ deuenit ad casum a quo ichoari nō pōt.l.plurib⁹.§.⁊ si placeat.de ver.obl.l.inter stipulantē.§.sacram.⁊ in.l.existimo.eo.tit.⁊ in.l. si metallū.§.si seruo alieno.ff.de his que pro nō scriptis.in.l.ꝑ parte.ff.de serui.i.l.post finitā.ff. de suspec.tuto.in.l.si sub vna.§.si q̇s viā.de v̄bo. obl.⁊ hoc vltimū verū est:nisi casus supueniēs

b tenderet ad eundē finē[b]:q: tunc actus q̄uis nō fuerit cōsummatus nō vitiatur licet ad eū casuȝ deuenerit a quo incipere nō potest.exēplum est in.§.ecōtrario.ver.qđ si viuo.insti.de legatis.in l.v̄bis legati.in fi.ff.ad legē falci.⁊ bonus tex.in l.sciēdū.§.fi.ff.q̇ satisda.cogā.¶ Secūdo regula

3 limitat nō habere locū †qñ res deuenit ad talē casū ꝙ cā finalis deficeret:vt no.Bar.ꝑ illū tex. in.l.vrannius.§.sed cū duo.in fi.ibi quēadmodū incipere:alias non potest ita:nec remaneat.et Bart.ibi colū.j.ff.de fideiuss.⁊ de his late tradit Bar.in.d.l.pluribus.§.⁊ si placeat.de verb.obl. ¶ Et q: regula hic loquit qñ aliq̇d vtiliter⁊ legitime factū est ampliat ꝙ etiā qñqȝ illud qđ legitime factū non sit:q: cōtra ꝓhibitionē iuris:tū

a ¶ perfectus.idem Dy.i.d.r'la factū.v̄.sȝ dicendum est.⁊ Phil. frā.in ꝑn:⁊ Dy.in reg. j.e.titu.in v̄s. quinto queri pōt. ⁊ ibi anch. ij.col.Bal. Albe.⁊ modern.in.l. p̄re furioso.de his q̇ sunt sui. et ibi Ias. iij.colum.

b ¶ Fineȝ. Idem Dy. vbi.ff.et Imol.in.l. penul.§.⁊ si placet. ij.colū.in ꝑn.⁊ Bar. etiā in ꝑn. ⁊ Fabrum et aret.in §.econtrario hic allega.Bal. et Salic. in.l.gaudētius.de contrahē. empt.Hie. chuchalō.

a ¶ Facta. vide late a Jas. in d. l. pre furioso. col. iij. i. fin. et ibi Bal. et Alberi. q̄ ponunt plura brocardica.

4 valet: quia † multa p̄hibent̄ fieri q̄ tñ facta tenent: l. ij. §. biduū. ff. qñ appellandū sit. vbi sententia prohibet̄ ferri sub conditione: lata tñ tenet: quia lex vlterius procedit ita disponēdo: vt no. Bart. ibi. et in. l. nō dubiū. C. de legib. col. ij. et est text. in. c. ad apostolicā. de regularib. facit text. in. l. relegatoꝝ. §. ad tēp. ff. de interdi. et relega. cū si. ibi allegatis in gl. et. l. l. f. §. f. ff. de ferijs. ¶ Et hoc in pluribus casibus vtiliter exēplificari potest: nam si actus sit prohibitus propter honestatem non obstante prohibitione actus tenet: vt not. Federi. in consi. ccxciij. factū tale est. col. fin. vbi concludit q̄ executio testamēti facta per guardianum sancti Frācisci valet: licet sit p̄hibita. clemē. exiui. de verboꝝ signi.

5 ¶ Et idē est † in prelatis qui prohibent̄ delegationes a iudicibus secularibus suscipere. xj. q. j. in. c. te quidē. si tñ suscipiant valet iudiciū: quia illa p̄hibitio est facta p̄pter honestatem: vt no. Albe. post alios in. c. ij. de iudi. et dixi ibi. Sic etiā in clerico qui licet notarius sit: prohibetur instrumenta cōficere. c. sicut. ne clerici vel mona. si tñ rogatus facit instrumentū valet: vt no. Jo. and. in. d. c. sicut. vbi Abbas post alios. et no. Bar. in. l. vniuersos. C. de decurio. lib. x. Ang. in. l. si quis decurioni. C. de falsis. cum si. vt tradit Alex. in. l. pretor ait. §. is etiam. ff. de edē. et idem Roma. in cōsi. ccccix. quo ad primū. in. ij. dubio. ¶ Et an idem sit in monacho et religioso late dixi in. c. decernimus. col. x. de iudi. ¶ Sic etiam dicit Angelus in dicta. l. vni-

6 uersos. q̄ † si notarius nō matriculatus in loco prohibitus sit instrumenta cōficere: si tñ rogatus confecerit instrumentum valet. et hoc intelligitur nisi statutum vlterius p̄cederet annullando instrumentū: vt idē Ang. tradit in cōsi. cxliiij. visis

7 processibus. col. f. ¶ Et in simili † si a statuto prohibeat̄ p̄batio fieri p testes: si tñ facta sit parte nō opponēte valet: vt no. Bal. in. l. certi cōdictio. §. qm̄. circa fi. in ṽ. sz ponam. ff. si cer. pet. et sequit̄ Alex. ibi. et Barth. veroñ. q̄ plura similia adducit

8 in cautela. cclv. dubitari pōt. ¶ † Et in simili idē est in excōicato q̄ prohibet̄ esse in iudicio. c. intellectus. de iudi. Et tñ valet iudiciū si nō opponat̄. c. f. §. si ṽo. de excep. in. vs. no. Abb. post alios in. d. c. intelleximꝰ. cū si. vt dixi ibi. et facit tex. in. l. filiusfa-

9 milias. §. veterani. ff. de p̄cura. † vbi p̄hibet̄ miles eē in iudi-

10 cio: et tñ si nō opponat̄ valet iudiciū. † idē in iuramēto calūnie. c. f. C. de iur. calum. in. vs. no. in. l. iij. §. sed quia veremur. C. de

11 iura. calū. ¶ † Et idē in p̄curatore qui p̄hibet̄ in causa crimi-

nali interuenire:ꝛ tñ illo interueniẽte si nõ opponat valet iu
diciũ:vt no.ꝑ gl.in.c.j.in ꝟ.criminalis. de iud.in.vj.ꝛ in.l.q̃
uis indubitati.C.de adul.in ꝟ.pñtiã.ꝛ ista est cõis opi.vt no.
Bal.dicit in.l.ita demũ.col.ij.C.de ꝓcu.cũ si.vt tradit Feli.in
c.meminimus.col.pe.de accu.ꝛ idẽ sequit Ro.in ↄsi.ccxv.duo
12 sunt.ꝛ ibi alia sĩl'ia adducit.¶ †Et sĩl'e est ĩ iudicio possessorio
si admittat exceptio defectus ꝓprietatis q̃ nõ debuit admit
ti valet tñ ꝓcessus parte nõ opponẽte:vt no.Bar.in.l.natura
liter.§.nihil cõe.in pe.char. in ꝟ.scđo q̃ro vtrũ.de acq̃.poss.ꝛ
13 in.l.si q̃s a se fundũ.C.vñ vi.ꝛ tex.in.c.j.de resti.spo. ¶ †Sĩl'r
ↄ sentẽtiã q̃ trãsiuit in rẽ iud.exceptiones vel ꝓbationes ad
mitti nõ debẽt:q2 res iudic.ꝓ veritate habet.l.res iudicata.
ff.eo.Si tñ ꝓbationes facte ꝛ admisse sint parte nõ opponẽte
valẽt:ꝛ si apparet de iniq̃tate snie dꝫ reuocari: vt no.Inn.in
c.cũ dilecta.de rescri.in.c.cũ bertoldus.de re iud.Ant.de bu.
in.c.q̃m ↄ.col.fi.ꝛ in ↄsi.xxvij.visis.co.iij.cũ si.vt tradit Alex.
in.l.iudex postq̃.de re iudi.in ꝟ.sexto fallit.idẽ Alex. in cõsi.
lxxvij.in cã ꝛ lite.col.fi.lib.ij.ꝛ in ↄsi.ccxij.viso in prin.e.lib.ij.
Abb.ꝛ in ↄsi.lxxxix.in q̃õne.col.iij.lib.j.Ro.in ↄsi.clxxiiij.am
plissime doctor.in fi.ꝛ Are.in ↄsi.lxxiij.diligẽter.col.ij.¶ Et p̃
dicte decisiones ꝛ sĩl'es vident ꝓcedere qñ iura vlterius ꝓ
cedũt ita disponẽdo:vt.s.dictũ est:vel qñ agit de exceptioni
bus dilatorijs q̃ post litẽ cõtest. apponi nõ pñt. l. ita demũ.C.
de ꝓcu.ꝛ in.c.pastoralis.de exce. vel qñ tractat de fauore ei⁹
q̃ nõ opposuit exceptionẽ q̃ sibi cõpetebat quo casu tacendo
videt renũtiare fauori suo cui regulariter q̃s renũtiare põt.
c.ad apostolicã.de regularib⁹.l.pe. C.de pac. Et etiã si actus
14 annullet in fauorẽ partis †renũtiari põt:vt ꝑ gl.in.l.elegan
ter.in p̃n.ff.de dolo.vbi Bar.cũ si.vt tradit Alex. in.l.iurisgẽ
tiũ.§.p̃tor ait.in p̃n.ff.de pac.ꝛ facit tex.in.c.dilecto.vbi Ab.
15 de p̃bẽ. ¶ †Secus videt si lex annullaret actũ alio respectu
q̃ ꝓpter fauorẽ partis ꝛ validitati resisteret:q2 tũc act⁹ esset
oĩo nullus:vt no.ꝑ gl.ꝑ illũ tex.in.l.a diuo pio. ff. de ri.nup.
cũ si.vt Alex.dicit in.d.§.ait p̃tor. Et tali casu supradicta non
haberẽt locũ.ꝛ istã declarationẽ trad. Pau.de ca.in ↄs.ccxvj.
circa p̃mũ q̃situ.in p̃n.vbi declarãdo.l.j.§.j.ff.de ferijs. dicit
q̃ qñ gesta tp̃e feriato sunt nulla ipso iure talib⁹ ferijs renũ
tiari nõ põt:q2 si posset renũtiari gesta ↄ pñtẽ ꝛ nõ opponẽtẽ
exceptionẽ nõ essent nulla:sed valerẽt.l.j.§.j.de ferijs.Et sic
in talibus q̃õnibus.ff.dictis vis tota videt cõsistere an renũ
16 tiari possit vel non.¶ Et ad regulã hic adde† q̃ qñq3 econtra
facilius destruit q̃d factũ est q̃ q̃d de nouo fieri impediat.l.

a ¶ Regulis. Nam ppter enormitatẽ delicti licitũ est iura trãsgredi. de quo per Hippo. de Marsil. in.l.j.in.ix.col.⁊ in.l.vn⁹.§.cogniturum.in.xiiij.col.ff.de q̃onib⁹.vbi p duas col.plura dicta doctorum in hac materia cumulauit.⁊ Jaso.qui per alias duas col. plura dicit in.l.j.C.de preci.impe.offe.⁊ per eũdẽ Hippol.in sing.cclxiiij.incipi.tuscis.Itẽ ppter scãdalũ receditur a regulis iuris vt per do.Philip.in csil.clj.incip.maximi ponderis.colum.iiij.v.nam ratiõe scãdali.

nõ distinguemus.§.sacerdotio.ff.de arbi.⁊ plura alia exẽpla ibi habenť.¶ Sȝ hoc facit diuersitas rõnis:nã in.§.sacerdotio.soluiť cõpromissum:q2 verisimiliter in tali dignitate noluisset tractare negotia secularia:merito dať illi facultas abstinẽdi ⁊ soluitur cõpromissum:que ratio cessat qñ illo existente in sacerdotio factũ sit in eum cõpromissum.et facit quod glo.hic dicit de assignatione liberti. Philippus Decius.

§.Quoties equitatem.

Quoties equitatẽ desiderij naturalis ratio/aut dubitatio iuris moratur:iustis decretis res temperanda est.

Glos.exẽplificat istũ.§.plurib⁹ modis.Et p̊mũ exẽplũ de.l.interdũ.de v̊b.obli.nõ bñ adaptať:q2 actio ibi non est nata put exp̃sse ibi colligiť.Cuius ɔ̃triũ vť p̃supponere gl.hic.Et vltra gl.exẽplificari põt p text.in.l.q̊ cũ hereditate.ff.de act.⁊ obli.⁊ in.l.ij.ff.de excep.rei iudi.vbi exclusus a iure qð tertio cõpetebat illo iure cessante admittiť.et vť etiã posse exẽplificari iste tex.ex
1 eo qð dici solet † ꝙ ex cã a regulis[a] iuris cõis
a recediť/vt est dictũ Inn.in.c.j.de ɔsti.in gl.vlt.⁊ p illud dictũ Bal.in.l.⁊ si seuerior.co.ij.C.ex q̊
2 cau.infa.irrog.in v̊.ex predictis † ꝙ si pupillus cõmittat homicidiũ lȝ sit doli capax nõ tamẽ dȝ
b decapitari.¶ Et p illud dictũ Inn.infert[b] Bal.
3 in.l.si q̊s filio.§.illa autẽ.in fi.ff.de iniu.rup. † ꝙ ppter metũ periculi vel scãdali interdũ p̄mittiť magistralib⁹ legẽ trãsgredi.⁊ idẽ Bald.in.l.obseruari.§.pficisci.in.xj.q.ff.de offi.pcon.⁊ facit tex.no.in.l.si hoiem.ff.mãda.⁊ ibi Bar.⁊ in not.casu tradit Pe.de anch.in cõsi.lxxxiij.prima facie.⁊ Ro.in ɔsi.ccccxxviij.in terminis.in fi.cũ si.vt tradit idẽ Roma.in.l.si v̊o.§.de viro.in.xlvj.fallen.ff.sol.ma.⁊ late cõgerit Feli.in.c.j.in.iiij.char.de ɔsti.⁊ not.ẽt Bal.in.l.clari.C.de fideicõ.

b ¶ Infert. Uide eundem dñm Philip. in ca.de causis.de offi.dele.in.ij.colũ.in.v.notabili.

4 vbi inquit † q ille q iurauit statuta obseruare intelligit nisi iusta causa superueniat: qr in iuramento semp intelligit clausula reb9 sic stātib9. l. qd seruius. ff. de cdi. ob cau. Et qr q de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. de etate. §. ex causa. ff. de interrog. act. z facit tex. in. l. fi. ff. qui satisd. cog. z no. Bar. in. l. ambitiosa. col. iij. ff. de decre. ab ordi. faciendis. et ad idē facit text. in. c. fi. de trāsac. z ibi Abb. in. ij. nota. cū si. vt Alex. scribit in. l. nemo potest. col. f. de leg. f. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Non solet.

NOn solet deterior cditio fieri eor q litē ptestati sūt q si nō essent: sz plerūqz melior.

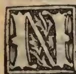

1 Oto † q p litis ptestationē nō fit deterior cōditio ei9 q litē cōtestat. Sz plerūqz melior. z idē no. Bar. p illū tex. in. l. f. C. de iud. z ad idē tex. in. l. aliā. ff. de noua. facit text. in. l. si plurib9. §. fi. de leg. f. in. l. si titius. de vb. obl. in. l. si insulā. eo. tit. in. l. lite. ff. de vsur. z ratio hui9 regule videt: qr iudiciū introductū est in fauorē actoris vt cōsequat qd sibi debet. insti. de obl. in pri. n. vn qd in fauorē introductū est dz retorqueri in odiū. l. qd fauore. C. de legi. et hoc est qd dicit tex. hic. in. l. seq. ibi: nemo em psequēdo zc. Et regula pcedit plerūqz put tex.

2 dicit: qr qnqz cōditio actoris est deterior p lit. cōtes. † nā post litē cōtestatā actor variare nō pōt. l. si qs stipulat9 sit stichū. de vb. ob. nā p litis cōtestationē quasi nouat. l. iij. §. idē scribit. ff. de pecu. ideo variatio nō admittit. l. sicut. C. de act. z obli. z in isto casu nō efficitur deterior cōditio actoris per litis contestationē. Sed p electionē prius factā ab ipso actore a qua postea lite cōtestata recedere nō potest. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Nulla intelligitur.

Nulla intelligitur mora ibi fieri vbi nulla petitio est.

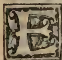

1 Xemplū est in. l. si pupillus. de vb. obli. vbi idē dr: † q nō est petitio vbi nō est mora. et no. gl. hic. z adde tex. in. l. lecta. v. dicebā. ff. si

2 cer. pe. z ibi Bar. dicit † q nō dr in mora: q potest

a se legitima exceptione tueri.[a] z idē Bar. p illum tex. l. si pactus. ff. de pac. z not. Bal. in. l. si cōstat. col. ij. C. de cōpēsa. z est regu. co. ti. q hoc dicit in reg. nō est i mora. e. ti. in. vj. † vn q hz dilationē a l. nō est in mora. vt no. p gl. in. l. si cū exceptione.

a ¶ Tueri. nā qui pōt exceptiōe repelli dr obligatus ad nō petēdū. ita gl. et Bald. et Joā. andr. Jmol. in. l. meuia. §. fundus. ff. solu. mat.

§. quaten⁹. in v. tripli. ff. qd me. cau. ꝛ facit regu. q̄ sine dolo. ff. eo. ꝛ qd ibi dixi. ꝛ no. Rom. in ɔsi. ccxliiij. ꝑ euidētia. col. ij. Et ista reg. intelligit ꝙ nulla mora est q̄ inducat. Sȝ ista q̄ prius inducta erat bene ɔseruat: q2 dilatio nō dȝ lucrū ꝑducere: vt dicit tex. no. in. l. in fideicommissi. in ꝑn. ff. de vsur. vbi glo. ponit casum. Et cū ſm regulam nulla sit mora vbi nō est petitio:
4 infert ꝙ pena cōmitti nō pōt: † q2 absq; mora pena nō debet: vt no. Bar. in. l. si pene. ff. de neg. gest. Et hoc verū qn̄ pena ratione more cōmitti debet: secus si ex cōditionis euētu: q2 tūc absq; mora cōmittit. l. pacto quo penā. C. de pact. ꝛ in. l. nuda. C. de contrahē. ꝛ cōmit. stipu. Subtilis Decius Pisis.

¶ Regula. l. Quādiu possit.

QUandiu possit valere testamētū: tandiu legitimus heres nō admittit.

Ista regula etiā habet in. l. quādiu. ff. de acq̄. here. in. l. anteq;. C. cōra de succes. et in. l. ex testamēto. C. vñ libe. ¶ Et limitatur nō habere locū in duob⁹ casib⁹. ¶ Primus est ꝑpter volūtatem testatoris: vt not. Bar. per illū tex. in. l. si quis. heres ita institutus. ff. de hered. insti. ¶ Secūdus casus est in l. hac cōsultissima. §. sin autē. C. de testa. vbi Alex. in. ij. not. dicit/ꝙ ibi causa intestati ꝓualet in testamēto. Philip. Decius.

¶ Regula. l. In omnibus.

IN omnibus quidem maxime tamē in iure equitas spectanda est.

IN omnibus enī spectāda est equitas: 1 † q2 semp benignior interꝑtatio fieri debet: vt in reg. semp in dubijs. ff. eo. ¶ Et maxime in iure: q2 equitas ꝑfert rigori. l. placuit[a]. C. de iudi. et in. l. si tibi. ff. si cer. pera. in c. fi. de transac. ¶ Et no. Bal. per illum tex. in. l. ij. in. f. not. C. de rescind. vend. ¶ Unde quid liceat ſm equitatē inspicitur in. c. magne. de voto. Et per semitā equitatis ꝓcedendū est: vt dicit tex. in. c. querētí. de offi. leg. Et res ad equitatē redi-
2 gitur. l. f. in fi. C. de interdic. ¶ † Et eq̄tas est modus interpretandi leges ꝛ pacta: vt dicit Bald. in. l. si defunctus. C. de suis ꝛ legiti. colum. fin. in
3 versi. ꝛ noto ꝙ equitas. et ibi in princi. dicit † ꝙ statuta recipiunt interpretationem equitatis.

a ¶ placuit. Ubi vide Jaso. q̄ cōcor. i mulſ cū do. Philip. hic/et i l. cū stipulati sum⁹. §. sequit. de v̄b. obl. ff. colū. ij. in iiij. no. Canoni. latissime i. c. fi. de trāsact. feli. i. c. ex parte. in. f. col. de off. delega.

a ¶ Rigori. Rigor iuris qualiter intelligatur: vide Barba.in.c. si clericus laicum.de foro cõpe.iij.col.in prin.et do.Philip.in c.si duobus.de appel.col.ij.versi.vlti.nota.

b ¶ Glos. Adde glos.in.l.ait pretor.§.si debitorem.de his que in frau.cred.

4 ¶ † Et ista equitas precipue in curia mercatorum attẽditur: vt no.Bar.in.l.quintus.in fi.in.l.fideiussor.§.quedã.ff.mãd. Bal.in.l.si p ea.col.fi.C. mãda. Bali.in.l.placuit.C.de iudi.et Alexã.ibi.et in consi.xlj.viso pũcto.col.ij.li.iij. Ro.in consi.cxciij. negari nõ põt.in prin.in consi.xciiij.visis.col.j.idẽ Imo.in cõsi.cxlj.visis statutis.in consi.cxlvj.in cã nãnis.col.ij.versi.itẽ quia hic sumus.et dicit Bal.in.d.l.si p ea.quod reijciunt solẽnitates q nõ tãgũt veritatẽ negotij.et no.Ang.in consil.ccxix.pũctus.in pn.

5 ¶ † Et quia equitas prefertur rigori[a]: vt dictũ est:
a si dicat ista lex de equitate loquitur illa de rigore: perinde est ac si dicatur ista corrigit illã.ita
b dicit glos.[b] not.in.l.cotem ferro.§.fin.de publi.

6 ¶ † Et si aliqd cõmittat alicui simpliciter: videt cõmitti equitas que preualet: vt no.Bal.in.l.edem. col.iij.versi.sed nũquid p vno nũmo.in fi.C.loca.

7 ¶ Et adeo attẽdit eqtas quod sepenumero † propter equitatẽ recedit a regulis iuris cõis.l.si me et titiũ.in fi.ff.si cer.peta.l.si quis mãcipijs.§.fi.de insti.et qd no.Bal.in.l.ij.in fi.C.qd metus causa. ¶ Et propter equitatẽ recedit a verbis testatoris l.q filiũ.§.fi.ff.ad trebel. ¶ Et propter eqtatẽ recedit a solẽnitatibus iuris.l.diuus.ff.de resti.in integ. ¶ Et propter eqtatẽ recedit ab eo quod vsitatũ est.l. imperatores.in fi.ff.de app.et ideo lex erubescit statuere contra equitatẽ.l.si quis in suo.§.legis.C.de inoffi.testa.l.fin.§.cũ autẽ.C.de fur. ¶ Et regula propter equitatẽ limitat: vt no.glos.p illũ tex.in auт.vt sine prohibi.ma.in prin.in versi.existimamus. ¶ Et eqtas exceptionis remouet actionẽ.l.qui eqtate.ff.de do.excep.et in.l.iij.C.de bo.au.iudi.

8 pos. ¶ Et p.ff.dicta dr † quod pretor et iudex[c] semp dz
c hre equitatẽ ante oculos.l.qd si ephesi.ff.de eo qd cer.lo.c.j.iiij.q.et no.in.l.inter filios.vbi gl.C. fami.herci. ¶ Et hoc intelligit de eqtate q informata sit a iure: vt not.Abb.in.c.ex parte.el.ij.in

Cano.in.c.fi.de transactio. vbi Abb.fi.co. Feli.in ca.ij.de re iudi.in prin. Domi.ica. disciplina. xlv.distin. et ibi Alex. in.ij.col.

c ¶ Iudex. que sit eqtas quã dz iudex habere pre oculis. vide Archid.in c.j.de confes.li.vj.et eqtas quotuplex sit vide Barba.in cap. qrenti. de offi.deleg. col.peñ.et in ca.cum causaz.de iura.calũ. colũ.viij.et d.Philip. in dicto.c. ex parte.

iij.notab.de offi.dele. ¶ Et Mod.sequunt in.d.l.qd si ephesi.
Sed vt dixi in.d.c.ex parte.ille tex. parum facit/qr loquit de
equitate iuris ibi/iuris equitate:vnde illa verba equipollēt:
ac si dicat de iure/qr ius est bonū et equū. l.si me et titium.§.si
cer.pe.l.j.in prin.ff.de iust.et iure. ¶ Sed tex.in.d.l.qd si ephe-
si. non loquit de equitate iuris. sed de equitate simpliciter:
9 quo casu † equitas dicit naturalis iustitie: et cōsideratur vbi
ius deficit:vt no.Bal.in.c.pastoralis.in fi.de cau.pos.et ppie.
et probat in.d.c.fi.de transac.vbi dicit/q qn̄ ius deficit proce-
ditur seruata equitate. et in.l.ij.§.itē varus.in fi. de aqua plu.
arcen.ibi:equitas suggerit:et si scripto iure deficiamus/ergo
talis equitas nō potest informari a iure quod non reperitur.
¶ Pro dicto tn̄ Abb.videt tex.in aut.iusiurand. q presta. ab
his.§.pe.vbi iudices iurāt seruare equitatē:et sic de equitate
simpliciter dicit ibi:omnem equitatē seruabo:et tn̄ intelligit
de equitate informata a iure:qr iudices tenent iura obserua-
re:vt habet insti.de off.iud.in prin. ¶ Sed ad illū tex.respon-
detur q loquit in arbitrarijs in quibus precipue equitas at-
tendit. et ita illū text.declarat Imo. in.c.fi.de transac. Et hoc
satis colligit ex illo tex.dum dicit q seruabit equitatē secū-
dū qd iustū sibi visum fuerit. ¶ Et quantū ad re-
10 gulā hic q̄ dicit † qd equitas prefertur[a] rigori.
primo regula intelligit qn̄ equitas sit scripta:
secus si scripta non sit:qr tūc rigor scriptus pre-
fertur equitati nō scripte:vt no.per gl. vbi Bar.
et Salic.per illū tex.in.l.j.ff.de leg.et idē glo.in.l.
placuit.vbi Bal.et Sali.ff.de iud.per.l.prosperit.
ff.qui et a quibus.et no.per glo.in.c.fi.de transac.
11 vbi Abb.et Imo.post alios. ¶ † Secundo regula
procedit in equitate scripta in specie. Secus si
esset scripta in genere: qr rigor scriptus in spe-
cie.illi prefertur:vt not.Cy.Bal.Ang.et Salic.in
dicta.l.placuit.per.l.nam hoc a natura.ff.de cō-
di.indeb.iuxta.l.j.ff.de vsucap.et not.Imo.et Ab.
in dicto.c.fi.et ad hoc facit qr species derogat ge
12 neri in reg.in toto.ff. eo. ¶ Tertio et vltimo † re-
gula intelligit qn̄ equitas est scripta post rigo-
rem:secus si rigor scriptus sit post equitatem/qr
tunc rigor attendit.glo.not.in. c. extirpande.§.
qr vero.in glo.pe.in fi.vbi Imo.col.v.de preben.
Alex.et Mod.in.d.l.placuit.de iudi. ¶ Sed vide
Abb.in dicto.c.fi.§.qr vero.col.vij.qui videt re-

a ¶ Prefer-
tur. Uide a
Fran. cur.
consi. liiij.
fi.col.inci.
sepe et fre-
quenter. et
Dy. et eius
addi. in re
gu. posses.
isto ti. lib.
vj. in ver.
iij. opponi
tur etc. Jas.
in.l.si tibi.
ff.si cer.pe
ta.Car.i.c.
fi. d ꝯsue.et
in.c.j.de
ali.iu.mu.
Die.Chu.

a ¶ Posterior. Idem in statutis et consuetudinibus et in rescriptis et in contractibus/et in pactis et vltimis voluntatibus/et legatis codicillis et sententijs interlocutorijs/et in cōstitutionibus procuratorum et in iuramentis/et in mora et fama et in opinionibus et in violentijs omnia ista ponit Jas. in.l.si quis ante. ff. iij. col.in versi.nota primo.ff.de acquiren.possessio. Hic.Chu.

probare illā glo. et contrariū expresse tenet Do. in.c.disciplina.xlv.dist. et refert et sequitur Feli.in

a c.ij.de re iud.non obst.quod lex posterior[a] corrigat priorem.c.j.de constit.in.vj. quia verū est quando directo contrariatur: sed rigor et equitas non sunt directo contraria/quia equitas temperat rigorem.

13 † et ad hoc facit:quia si plures opi. sunt relate et vltima cōtinet rigorē non videtur recessum a prima

b quae habet equitatē:vt no.tradit Are.[b] in psi.clxiij. diligēter et mature.col.vij.per gl.in.l.si cū exceptione.§.sed et si quis.ff.quod met.cau. Subti.Dec.

¶ Regula.l.Quoties dupliciiure.

Quoties dupliciiure

deferetur alicui successio repudiato nouo iure quod ante referetur: supererit vetus.

Regula loquitur in successione quae alicui dupliciiure defertur. Et regula pōt dupliciter intelligi. Primo quando eodem tēpore defertur. Secūdo quando successiue competeret. et vtroque casu videtur regula habere locū. ¶ Circa primum quando eodem tempore defertur regula exemplificatur

1 vt per glo.in.l.suū.C.de iur.delib.† vbi vocatus ad eandem successionē de iure ciuili et pretorio si bonorū possessionē repudiauit non prohibetur adire. et ad hoc est regula generalis quam facit

c Bar.[c] per illū text.in.l.si dominus.ff.de ser.vrb. pred.vbi inquit quod quando vni competunt plura iura si vnum remittit aliud remanere intelligitur.facit tex.in.l.si prius.in prin.ff.de aqua plu.arcen. et in notab.q.tradit Bal.in.l.ij.in.q.viij.C.de rescind.vendi. ¶ Et regula ista intelligitur quando renuntiatio vnā speciē litis respicit prout tex.hic loquitur ibi: repudiato nouo iure:quo casu renuntiatio videtur limitata quae limitatū effectū produ-

2 cit.l.in agris.ff.de acq. re. do. † Secus est si repudiatio referatur ad ipsam hereditatē vel successionē:quia tūc renuntiatū videtur omnibus iuribus

b ¶ Aret. Quē sequitur Jason in.l.si tibi. ff.si cer.pe ta. col. iij. versi.quinto nota.

c ¶ Bar. et Jas. in.l. nec is.§.j. in.j. nota. ff.de acqr. hered.

a ¶ Bar. Ja a son in pnc. iij. col. vbi dicit hanc communē licet sequ9 do Barb. in rubr. C. qui admit. 3 in. vs. q. te9 neat con9 tra Bar. & cōmunē.

q̄ ad ipsam hr̄ditatē cpeterēt. ita not. Bar.[a] cō9 cludit in. l. nec is. §. s. ff. de acq. he. all'. l. si duo. §. idē iulian9 scribit. & §. si qs iurauerit. ff. de iure9 iu. & idē tz Ang. in. d. l. suū. dicēs q si qs renūtia9 uit hereditati simpl'r tūc si ex mille capitib9 eēt possibile illū succedere oīb9 renūtiatū vr̄. & ibi sequit Alex. post alios quos ibi refert. & facit gl. no. in. l. s. §. sz vidēdū. in ꝟ. succedat. ff. de suc. edi. ad idē facit tex. in. l. plurib9. ff. de excep. †vbi p̄9 cedētib9 plurib9 stipulationib9 acceptilatio fa9 cta simpl'r ad oēs porrigit. & facit gl. in. l. empto. §. luci9. ff. de pac. & q no. Ba. in. l. pactū q dotali. in. xvs. q. C. de coll'. cū si. vt tradit Ale. in ɔsi. ij. vi so atq vt opz considerato themate. col. ij. lib. ij.

4 ¶ Scd̄o †regula limitat in plurib9 iurib9 sepa9 ratis: secus si essent iura cōnexa vt qz vnū habe ret depēdētiā ab altero: qz tūc vno sublato etiā alterū sublatū videt: vt in. l. illud. ff. de acq. her. vbi repudiata hereditate abintestato etiā ex te stamēto repudiata intelligit: & no. p glo. & Pau. de ca. in. d. l. si dn̄s. ¶ Uenio ad scd̄m qn̄ successi9 ue plura iura cōpeterēt: & tali casu regula loqui videt ibi: nouo iure qd̄ ante differt. Et a fortiori hoc videt procedere. exēplū in eo q̄ venire pote rat ad successionē successiue ex capite vnde libe ri: vnde agnati: vnde cognati: si renūtiauit pri9 mo capiti liberoꝝ nō videt exclusus ab alijs ca pitulis q̄ successiue cōpetūt. l. s. §. sed vidēdū. ff. de succes. edi. l. ij. in p̄n. ff. vn̄ leg. & hoc intelligit qn̄ limitate facta sit repudiatio respectu vni9 ca pitis. secus si absolute / qz exp̄ssa repudiatio fa9 cta respectu hereditatis ab oī capite repudiātē excludit: vt voluit gl. no. in. l. s. §. sed vidēdū. & ff. dictū est. ¶ Sed aduertēdū est qz ista declaratio videt bene pcedere qn̄ plura iura eodē tpe cō9 peterēt: prout. ff. dictū est in primo casu regule: secus videt in iuribus q̄ successiue cōpeterēt: qz renūtiatio etiā expressa relata videt ad illud ca put ex quo erat successio delata & nō ad alia ca9 pita q̄ nōdū cōpetebāt: †qz iuri de futuro renū9 5 tiari nō pōt. l. is pōt. & l. q diu. la. ij. de acq. her. l. si ita scriptū. §. si sub cōditione. de leg. ij. & dixi[b] in. l. s.

b ¶ Dixi. Et in consilio xxxj. col. s. inci. & pro tenui faci9 litate. & in ɔsi. lxxxvj. col. iiij. ꝟs. venio igi9 tur ad se9 cundū. in9 cipiē. viso puncto & di ligēter &c. b

6 in.l.f.C.q admit. ¶ † Et vlterius ista regula exem‑ a plificari potest in filia[a] q renuntiauit hereditati pris/nam non excludit quominus possit succedere in hereditate paterna que ex psona fratris si bi deferatur: cum illa et nouo iure superuenienti sibi deferatur: vt decidit Ang. in consil.lij. dns Egidius. col.fi.versic.nec obstat q suffocauit. cum simil.vt tradit Alex.in.l.f.§.veteres.col.anpe.ff.de acq. pos.et idem Roma. in consi.clxv. circa primum quo queritur.in prin.idem Roma.in consi.xl.visis.et Bened.capra in consi.lxiij.cum viso et considerato.in.ij.dubio.et not.Bald.in.l.f. col.fi.de re.diui.vbi inquit q filia q renuntiauit hereditati patris non prohibetur succedere in feudo quod sibi ex persona fratris defertur.et idem in statuto no.Bar.in.l.fi.in prin.in fi.ff.q.ff.ad tertul.dicens q filia que excluditur a statuto ab hereditate patris non prohibetur succedere fratri qui hereditatem paternam adiuit.et facit qd not.Bar.in consi.lviij.ex themate predicto.in fi.cum simil.vt tradit Alex.Moder.in.d.l.f.§.veteres.et nouissime late Soci.in consi.lxxiiij.super controuersia.in vl. lib.et Corn.in consi.cccv.in hac consultatione.col.iij.lib.iiij.

¶ In filia. Adde eundem dnm Philip. in reg. hereditas.ff.e. finalib? vbis.

¶ Et licet doctores in locis preallegatis loquantur quando hereditas patris adita sit p filium quo casu desinit esse hereditas patris.l.sed si plures.§.si filio.de vulg.et pupil.not.in.d.l.f.§.veteres.idem tamen videtur/licet hereditas adita non fuerit: qz satis est q filia veniat ex persona fratris/vt not.concludit Bened.capra in consi.xij.et si viso et considerato.circa fi.et idem tradit Aret.in consi.clxf.in presenti consultatione videndum est.in prin.Et ad supra dicta etiam facit qd no. Bal.in.l.licet.C. de iure delib.cum simil.vt Alex ibi scribit.Et ad regulam etiam facit: qz quando plura obstant non sufficit q vnum remoueatur: qz aliud remanet/vt not.Bald.in.l.f.col.pen.in versi.vnum etiam scias.C.de furt. Subtilis do.Philippus.

¶ Regula.l.Si librarius.

Si librarius in transcribendis stipulationibus verbis errasset: nihil noceret quominus et reus et fideiussor teneatur.

1 Nota q † error scriptoris non nocet partibus.ad idem text.in.l.imperator. la. ff. de statu homi.in.l.errorem.C.de testa.facit tex.in.l.ambiguitates.eod.tit.Et per istum tex.not.Bal.in consi.cxxv. dubitatur.in fi.li.ij.Fulg.in consi.cxxxiij.circa primum.col.j.

¶ Et ideo si notarius dicat quod pater reliquit filie iure

a ¶ Restitutionis. Adde Jas. in auf. nouissima. C. de inoffic. testa. col. ix. versic. quid autē si grossus.

b ¶ presumitur. Adde eundem do. Phili. in consil. xv. col. v. versi. quinto facit. in cipē. et pro tenui facilitate etc.

restitutiōis[a] cū debuerit dicere iure institutionis nō nocet iste error quominus videatur filia instituta vt not. Bal. in. l. si cū ante. C. de don. an nup. in vers. et p hoc ꝯsului. ¶ Et eodē mō si imperitus notarius dicat p sua falcidia/cū debuerit dicere p legitima. Et si dicat q mulier renūtiauit beneficio valeriani cū debuerit dicere velleiani nō nocet iste error: qꝛ patet/vt ꝯcludit Bal. in. l. imperator. la. ſ. col. ij. vs. itē quidā notarius rusticus. ff. de sta. ho. Et similiter si notarius dicat substituo te pcuratorē: intelligit ꝯstituo: vt no. Bal. in. l. pe. C. de
2 pcu. ¶ Et gñaliter † si sit error in falsa grāmatica nō p hoc vitiat istrumētū notarij: vt no. Bar. in. l. plautius. in fi. ff. de aur. et arg. leg. Et spāle est in rescriptis pape. c. ad audiētiā. el. ſ. de rescr. secus est in alijs instris notarioꝝ/vt Abb. ibi post alios dicit. et no. Bar. hic Bal. et Ang. in. d. l. imperator. ¶ Et hoc intelligit qñ ꝯstat de mala grāma
3 tica: † in dubio aūt debet interptatio fieri vt nō sit falsa grāmatica. d. l. plautius. no. Bar. in. l. cū in testā. in fi. de aur. et arg. leg. et Cum. in cōsi. vij. visis cōpromisso. col. vs. in ver. ad secūdū. ¶ Et eodē modo qd hic dicit de errore intelligit qñ cōstat/et in dubio nō psumit: vt no. Ang. in. d. l. errore. in prin. C. de testa. et Bal. in. d. l. imperator. in pn.
b Et ad hoc facit/qꝛ p notario psumit[b]. c. ad audiētiā. de pscrip. et no. Bal. in. d. l. errore. co. ſ. et ibi dicit q quicqd fit scriptū in instrumēto/psumit scriptū de volūtate et cōmissiōe eius q rogauit. et no. Bar. in. l. si qs filiabus. ff. de test. tu. Ro. in ꝯs. clxxx. amplissime doctor. in. ſ. col. in vs. nec refra
4 gat. ¶ † Et qcqd dicit notarius q factū respiciat: videt dixisse de assertiōe et voluntate partiū: vt no. Bal. in. l. ſ. circa fi. de puil. dot. et in. l. ab execu tiōe. circa fi. vs. pone statuto. C. quo. ap. et in. l. mr. col. ij. vs. pterea vba. C. de rei vēd. et merito error debet liqdo pbari/et nō sufficit iuramētū in defectū pbatiōis: vt no. Bal. ꝯcludit in. l. imperator. col. ij. vs. sed an poterit. Et ad hoc facit: qꝛ cū sit psumptio p notario de eo qd scriptū reperitur vt dictū est pbationes clariores requiruntur: et tali casu non recurritur ad iuramētum in defe

ctū pbationis vt no.Ang.in.l.fi.in pn.§.qd me.
cau.z facit tex.in.c.q: verisimile.de presum.z qd
ibi Abb.¶ Et q: Bar.hic prosequit materiā hu-
ius.l.vidēdū est principaliter de duobus.¶ Pri-
5 mo † qn̄ notarius possit errorē suū corrigere[a].
¶ Secūdo qualiter error notarij probari possit.
¶ Circa primū habemus ↄsiderare duos casus.
Primus est in pertinentibus ad notariū. Scđs
in spectātib⁹ ad partes. In primo casu ex dictis
Bar.plures cōclusiones colligunt. ¶ Prima est
qd in his q̄ spectant ad notariū in quibus error
nō vitiat:notarius pōt errorē suū corrigere:pu-
ta sm Bart.in falsa latinitate. Et idē in exēplis
§.dictis in q̄bus dictū fuit errorē vitiare. z idē
tenet Bal.in rub.C.de fide instru.col.vj.ver.sed
pone qd tabellio.z idē Bal.in.l.cū pponeret.in
ver.vlti.quero.de leg.ij. q: talis emendatio ne-
minē ledit.alle.l.actori si verba.§.de re iud.z idē
Ang.in.d.l.imperator.in princ.q: pars nō habet
causam cōtradicendi quare non corrigat. arg.l.
dotem.§.sol.mat.z ibi Bald.in prin.¶ Et ideo si
oratio trūcata sit suppleri pōt per verbū subau-
ditū:vt not.Ang.in.d.l.errore. in prin.z Bal.ibi
plenius.Et plura similia ad hoc tradit Bal.in.l.
verbū volo.C.de fideic. ¶ Et ista prima cōclusio
ampliat sm Bar.hic etiā si erratū sit in eo qd vi-
tiaret instrumentū: puta si sit defectus inditio-
b nis[b] q̄ vitiat instrumentū: poterit tn̄ notarius
errorē suū corrigere sm Bar.hic ne scribētis er
ror noceat partibus. z idē tenet Bal.C.de iusti.
codi.cōfir.col.fi.ṽ.sed an tabellio.Et idē Bar.in
l.nominatim.in fi.de cōd.z demon.Bal.in.d.l.cū
pponeret.col.ij.Ang.in.d.l.imperator. col.ij.ṽ.
iuxta pdicta q̄ro.z ibi cōcludit maiorē esse defe-
ctū inditionis q̄ nullo mō apposita sit q̄ si erro-
nea inditio apponat post Dy.in ↄsil.xxv.quē ibi
refert.z Bar.hic z Ro.l ↄsi.ccxxxv.quo ad pmū.
6 in fi.¶ Scđo Bar.ↄcludit † q̄ si sit erratū z nō cō
stat in q̄ erratū sit:vt q: omisit diē z nō cōstat de
q̄ die.isto casu notario dicēti se recordari de die
credēdū erit sicut officiali credit: maxie cū hō d
die sit q̄d minimū:q: si testis d die n̄ recordat tn̄

a ¶ Corrigere. Vid istam materiam ita bene declaratā sicut alibi p Feli.in.c. ex literis. post doct. ibi de fide instru.

b ¶ Inditiōis. Idē Joan. de ana.in.c. cū graui. de crimin. fal.ij.colū. post medium. z hoc nisi maliciose quia tunc puniretur tanquā falsarius.

probat. l. testiũ. cũ glo. C. de testi. ⁊ ita Bar. hic dicit. ¶ In quo aduertendum est ꝙ ista conclusio videtur procedere qñ non est vis in tẽpore: q: dies nõ est de substãtia instrumẽti. ¶ Secus videt si sit de substãtia instrumẽti: vt in actione hypothecaria. q: tũc corrigere non potest nisi ꝓbato errore: vt Ange. dicit in. d. l. imperator. ⁊ cũ autoritate iudicis: vt no. Bal. in. d. l. imperator. col. iij. ⁊ idem Bal. in ti. de pace cõstãtie. in ꝟbo pacta. ꝟ. sed quid si apponant solẽnitates. ¶ Et ista conclusio ſm Bar. ꝓcedit qñ erratũ fuit omittẽdo diẽ: q: tũc nõ dꝛ functus officio suo edẽdo instrumentũ absq; die. ¶ Sed si erratũ sit apponẽdo vnũ diem vel mẽsem pro alio: q: tũc notariꝰ nõ poterit se corrigere nisi constet de errore per testes vel alio modo. q: tũc videt functus officio suo. ita Bar. dicit alleg. tex. in. l. ꝗcquid astringẽde. ſm vnũ intellectũ. de ver. obli. Et ista limitatio Bar. videt de plano procedere qñ dies esset de substantia vt. s. dictũ est in hypothecaria: si ꝟo esset de substãtia tunc videt ꝙ error corrigi possit: q: si Bar. hoc permittit qñ dies omissa sit: vt. s. retuli: a fortiori idẽ dicẽdũ vr̃ qñ dies nõ fuit omissa. sed vna pro alia opposita sit: ⁊ q: maior est defectꝰ omissionis ꝙ̃ erroris. vt dicit Bar. hic post Cyn. quem refert. Et idẽ no. Bald. in. d. l. imperator. co. iij. ⁊ supradictũ fuit de inditione omissa. ¶ Et hoc de plano videt procedere si parti nõ sit datũ instrumẽtũ: vt not. Bal. in rub. C. de fide instru. col. vſ. ⁊ Bar. in. d. l. imperator. col. ſ. ¶ Secus si fuit data copia parti: q: tunc videt indistincte ꝙ corrigere nõ possit nisi probato errore ⁊ de consensu iudicis ſm Bar. in. d. l. imperator. ⁊ in l. fi. ver. sed ꝗd si notarius. s. de tabu. exhi. Bal. in. l. ambiguitates. in fi. C. de testa. ⁊ in. d. rub. de fide instru. col. vſ. ⁊ in. l. fi. col. pe. in verb. quarto querit. C. de eden. ⁊ in ti. de pace cõstãtie. in ꝟbo pacta. in fi. Et idẽ Ang. in cõsi. ccxcij. visis. col. ſ. Cuma. in cõsi. xxiij. viso. ⁊ Socinus in ꝯsi. xciiij. ꝓstãtissimis. col. iiij. ⁊ cõsi. xcviij. al's cõsului in nouis. ¶ Secũdus casus principalis est si erratũ sit † in pertinẽtibꝰ ad partes ⁊ tũc ſm Bar. error corrigi non potest ex interuallo: sed incontinenti sic. et idem Ang. in. d. l. imperator. in prin. ⁊ no. Bal. in. d. rub. de fide instr. col. vſ. ⁊ in. l. cũ proponeretur. co. ij. ꝟ. vlt. q̃ro. de leg. ij. ⁊ idem Bart. in. d. l. imperator. ¶ De secundo principali dubio

8 † de ꝓbatiõe erroris: primo dicit Bar. ꝙ error ꝓbat de facili p originale qđ reperit: q: illud inspici dꝫ. §. pe. in aut. de tab. ⁊ idem Bar. in. l. sempronius proculo. de leg. ij. in. l. si ꝗs ex argentarijs. §. pretor ait. s. de edẽ. cum si. vt ibi tradit Alex. ⁊ in cõsi. cx. reuerẽde dñe. in scđo lib. ⁊ Petrus de anchara. in ꝯsi.

a ¶ presumitur. Adde eundē.do. phil.in cōsil.clxxv.inci.in ca falsitatis. Jo.de ana.in.c.cū diligēti.de accus.ij.colū.quasi in fi.7 Alex.in.c.ego solis.ix.di.Areti in.consil.xlvij.inci.visis et diligenter ponderatis.iu.s.colū.ver.pro his facit optime 7c. Fel.in.c.ex literis.ij.col.versi.tertia conclusio.hoc tamen est

cccxxxij.premissa.Ang.in consil.cccxlvij.pater
9 stipulatus. ¶ Secūdo de facili pbat† si partes confitentur errorē: vel etiā si testator hoc dicat in his que ab eius voluntate pendent: vt not. Bar.hic circa fi.7 in.l.cū proponeretur de leg.ij.
10 ¶ Tertio pbari potest testib⁹.† Sed tot testes reqrūtur quot necessarij sunt in dispositiōe prīncipali de qua agit: vñ in testamēto error debet pbari septē testibus qñ agit de substātia ipsius testamēti: hoc est de volūtate testatoris. Secus est in qualitate reqsita in testamēto.vt no.Bar. post gl.in.d.l.cū proponeretur. cum si.vt tradit Alex.in.l.errore.circa fi.C.de test.Soc.in ɔsi.lj. q: viso testamēto.in fi.Et qđ dictū est de probando†qualitatē idem est si agatur de probādo solennitatem: q: duo testes probarēt fm Ang.in.l. ambiguitates.C.de testa.in quibusdā lecturis. Alex.in.d.l.errore.in fi.de quo dixi in.l.fin.C.de secū.ta.Et de pbatione erroris.no.Alex.in cōsi. cxl.sup testamēto.col.s.lib.s.Et in dicto cōsi.cv. reuerēde dñe.lib.ij.in cōsil.lxxxviij.in causa do. Bar.lib.iiij.Soci.in consil.xciiij.prestantissimi. col.iiij.7 Laurē.calcaneus in cōsil.xlviij.viso dicto casu.colū.pe. ¶ Ultimo regula ista procedit
11
12 †prout loquitur quando error fuit aliquid omissum.Secus si dolo 7 malitiose notarius aliquid omiserit quia tunc puniri debet. Et an tūc corrigere possit.not.Bal.in.l.ij.C.de fideicōmis. liberta.7 in rub.C.de fide instrumento.colū. vs. versi.vnum scias.7 tradit Lanfrau.in repetitione capituli qm̄ cōtra.col.vij.de pba.¶ Et qñ fal
13 sitas in notario p̄sumat.† no.in.l.iubem⁹.C.de testa.vbi Alex.And.siculus in cōsi.xxix.col.viij.
14 lib.s.† Jn dubio tñ in notario semp potius p̄su
a mit^a error q̄ falsitas.vt no.Bar.per illū text.in l.quotiens.§.s.ff.de here.isti.cū si.vt tradit Alex.

limitandū secūdū eū ibi.ver.s3 limita nisi notarius omisisset solennitatem iuris in testamēto que interuenire debebat: quia tunc non presumit error sed falsitas.d quo vltra eum 7 quos allegat vide Bart.in.c. qm̄ vt lite non cōtestata.col.xv. in medio. 7 in cousil. lviij.incip. clementissimi. in. s. vol.penul. colū. Bal. i sua mar. in ver. error. versi. xij. et.xiij. Hierony. chuchalō.

in consil. xl. habita super contentis. col. ß. lib. j. & consil. xxvij. in causa & lite. in princ. lib. ij. Pe. de anc. in consil. cclxxvij. tria principaliter. col. j. Cuma. in consi. cxxv. ad primum. & dixi in consil. clxxv. Et regula etiam ista limitatur vt per Alexã. in. l. errore. col. j. & in. l. ambiguitates. in fin. C. de testa. Et materia late habetur in tractatu clausularum in charta. xlj.

Subtilis do. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Filiusfamilias.

Filiusfamilias neq retinere: neq recuperare neq adipisci possessionem rei peculiaris videtur.

1 Noto † q isto iure filiusfamilias non habebat possessionem rei peculiaris: quia statim possessio patri etiam ignoranti acquirebatur. l. quicquid. ff. de acqui. posses. l. j. §. item acquirim⁹. eo. tit. facit tex. in. §. j. insti. per quas perso. nobis acquiritur. & in. l. placet. de acquiren. heredi. ¶ Et ampliatur ista regula etiam si filiusfamilias ab alio possidebatur, vt dicit text. in dicta. l. quicquid. quia secundum gl. ibi illa acquisitio fit vigore patrie potestatisque durat licet ab alio possideatur. Sec⁹
2 est in seruo † qui domino non acquirit si ab alio possideatur. l. j. §. sed et per eum. ff. de acquiren possessione. quia in seruis acquiritur domino ratione possessionis: vt dicit gl. in dicta l. quicquid. facit text. in. l. j. in fine. ff. de acquiren. possessio. de quo videndum est per doctores in dicta. l. j. §. item acquirimus. & per Alex. in. l. j. §. veteres. col. iij. de acquirenda possessione. ¶ Et regula limitatur vt per gl. hic: quia hodie non procedit. ¶ Item regula videtur procedere in possessione que habet aliquid iuris. Secus videtur in detentatione que filio acquiri videtur. argumen. l. stipulatio ista. §. hi qui. de verb. obl. Et pari ratione implementum conditionis que in facto consistit ipsi filio acquiritur. l. qui heredi. in princi. de condi. & demonstra. facit tex. in. §. sed cum factũ. insti. de stipula. seruo℞.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Non solent.

Non solent que superabũdant vitiare scripturas.

De ista regula dictũ fuit. ff. in. reg. que dubitationis.

¶ Regula. l. Nemo dubitat.

Nemo dubitat soluẽdo videri eũ q defendit.

Et per istum text. glos. in l. soluendo. ff. de ver. sig. dicit quod soluendo quis videtur per se vel per alium. et no. Bar.
1 in. l. j. ff. de cust. reorum †dicens quod soluendo esse dicitur qui habet fideius. ad idem text. in. l. si plures. §. preterea. et l. ij. ff. de fideius. Et per istum tex. hic Bar. in. l. item liberat. §. qui paratus. ff. quibus mo. pignus vel hypo. sol. ibi decidit. q. quam hic indecisam reliquit et respondet ad tex. in. l. rescripto. §. debitores. versi. plane. ff. de mune. et hono. cum si. vt tradit Alex. in. l. iiij. §. si ex conuentione. col. f. de re iudi. ¶ Et Ange. are. in trac. malefi. in ver. quas si non soluerit. et idem Alex. in. l. j. ff. qui satis. cog. et moder. ibi. Et and. sicu. in consi. xv. co.
2 ij. li. ij. †Et soluendo quis intelligitur quando in totum soluere potest. d. l. soluendo. de verb. sig. et insti. de obli. que ex delicto in. §. fulloni vero. in fi. ¶ Et soluen-
3 do esse videtur † qui habet nomina debitorum: quia non dz suspectus: vt no. Bal. per illum text. in. l. facere. ff. sol. ma. ¶ Et hoc intelligitur quando debito-
a res sunt boni et de facili exigibiles[a] alias secus. vt concludit Alex. in. d. l. facere potest alios quos ibi refert. ¶ Et idem Alex. in consi. xxxvij. viso et opportune discusso. col. iiij. ver. tertio per hoc ad-
4 duco. lib. ij. †Et quando quis dicatur non posse soluere vt quia imponitur pena corporalis si pecuniariam impositam soluere non poterit no. Bal. in. l. quicunque. col. pe. ver. sed pone statutum. C. de ser. fug. Ange. in. l. j. ff. de iniusto rupto cum si. vt prosequitur Ang. are. in. d. tractatu malefi. in verbo preallegato vbi late refert Imolam in. l. suus quoque. ver. Sed si filio. col. penul. ff. de her. insti. ¶ Et ad predicta vide Bar. in. l. tres tutores. in fi. ff. de admi. tut. vbi
5 dicit † quod non presumitur soluendo ille cuius bona venduntur. et qualiter probetur quod quis non sit soluendo no. Bal. in auf. hodie. ver. ij. quero. C. de actio. et ob. Philippus Decius.

*Additio. a ¶ Exigibiles. Vide Bal. in l. ij. in princi. ff. de noxali.

¶ Regula. l. In ambiguis.

In ambiguis orationibus maxime sententia spectanda eius est qui eas protulisset.

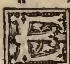

Et hec regula exeplificari pot in pncipe ad que recurritur p interptatione[a] legis†q: eius est interptari cuius est codere.l.fi.C. de legibus.c.inter alia.de sen.excom. ¶ Et ideo pro interpretatione statuti ad populu qui fecit statutum recurritur:vt no. Bar.in.l.oes populi.ff. de iusti.& iu.in pen.chart.in ver.iij.qro. Et dicit Bar.ibi hoc pcedere in subsidiu qn alia interptatio q cgrua sit haberi no pot alias sec9:na qn est dubiu arduu & inexplicabile ad principe recurritur:vt no.Abb.in.c.f.in.f.notabili.de iur.calu.& in.c.cu venissent.de iudicijs. ¶ Et ideo†iudices prius habet potestate interpretadi leges in preiudiciu partiu:vt no.Inn.in.c.cu speciali.de appel.& Abb.ibi sequit.& in.d.c.cu venissent.& in.d.c.f.de iurame.cal.& in.c.capellanus.col.f.de ferijs.cu si.vt tradit Feli.in.d.c.inter alia.Et hoc intelligit nisi essent vba clara:q: tuc no potest iudex aliter interpretari q verba dicant:vt no.Bar.in.l.ab executore.in princ.colu.pe.ff.de app.Bald.in.l.ea q.C.comina vel episto.Are.in csi.lvi.post absolutu.& in.l.v.§.stipulatio.de v.obl.Alex.in csi.ccxv.nec arguedi.in fi.li.ij. ¶ Similiter ista regula exeplificari pot in puilegijs vt est tex.in.c.cu venissent.de iud.†vbi p interptatioe puilegij ad papa[b] recurrit.Et hoc intelligit de interpretatioe cocernete validitate puilegij:vt no.Bal.in.l.hi qui.in pn.C.de app.& Pau.de cast.ibi in fi.facit qd no.Oldra.in csi.ccxxx. Urban9 episcop9.circa.fi.Et ideo statuta inualida cofirmata a summo potifice q: tolli ab imperatoribus no possunt a summo potifice interpretari debent:vt not.Bald.& Ang.in.l.ex facto.de vulg.& pup.Et qn ad papa recurrit eius interptationi & declarationi standu est:dato q a principio eius intentio talis non fuisset vt no.Ang.in csi.cclxxiij.no est dubiu.col.ij.& ide Pau.de cast.in.l.heredes pala.§.si qd post.col.ij.ff.de testa.†vbi inqt q papa sepenumero facit multas declarationes circa grasab eo factas.Et piudicat illis qb9 erat ius qsitu p illu text.quasi illud qd

a ¶ Interpretatioe. Interptatio qd sit 1 vide Bal. i rub.C.de ver.sig.in prin.& Lafra.i trac.i terpta.statuto.in.f.co.i v.iiij. pmitto &c. 2 & Bal.i sua marg.i v. interpretatio. Pau. csi.cccxl. in pn. premissis al. leg.i.f.vol. & Bart.in l.ab execu tore.ff.de app.M.C.

3

b ¶ Papa. b iterptatio a papa de qb9 fiat et an admittat proba tio in criu vid.Card. i cle.f.d pcess.pbe.& Bal.i.l.ij. C.d sen.ex piculo recita.& do. 4 Phil.i.c.ij. d off.dele.

declarat fuisset a principio dictum quod casu non fuisset alteri ius quesitum: et dicit hoc procedere in propria declaratione que consistit circa aliquod verbum dubium: secus si non esset verbum dubium: quia tunc esset noua dispositio que non tolleret ius alteri quesitum. Et ad hoc vltimum dictum Pau. de ca. est notabilis decisio Pet. de anc. in consi. cccxcix. premitto. col. fi. et idem tradit Pau. de ca. in consi. clvi. viso. col. fi. et dixi in. c. c. cum venissent. vbi videndum est. ¶ Eodem

5 modo † in rescriptis recurritur ad papam: quia secundum eius intentionem interpretari debent: vt not. Inn. in. c. c. cum ecclesiastice. de exce. cum si. vt dixi ibi.

a Et idem est in iudice qui potest eius sententiam[a] interpretari. l. ab executore. in prin. ff. de ap. et ibi Bart. cum si. vt no. Alex. in. l. ij. co. fi. de lib. et posth. et in. l. actorem. de re iu. Et ad regulam hic facit tex. in. l. in pretoriis. de preto. stipu. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Ea sola.

Ea sola deportationis sententia: aufert que ad fiscum perueniunt.

Quo ad intellectum glo. quod planior videtur † quod sententia deporta-

b tionis[b] solum aufert ea que in fiscum transferuntur. bona enim deportati deferuntur in fiscum. l. deportatorum. C. de pen. et no. per gl. in. §. relegati. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. vnde dicitur hic quod per sententiam deportationis solum auferuntur ea que in fiscum transferuntur: quia si fiscus recusaret bona quia forte reputaret quod non essent soluenda iuxta. l. primam. §. an bona. ff. de iu. fisci. illa repudiata non transiret in fisco. vel secundo regula declarari potest quod ea sola sententia deportationis aufert que in fiscum transferuntur: videlicet illa que transeunt in heredes extraneos: quia alia non transferuntur in fiscum: vt in. l. fi. vbi Bar. C. de ope. lib. et Bar. in. l. iura. ff. de iu. pa. cum si. vt tra. Alex. in consi. xxiij. opportune consideratis. col. ij. li. j. et in consi. lxxxix. vtrum. in prin. li. iiij. P. D.

¶ Regula. l. Quoties.

Quoties vtriusque causa lucri ratione vertitur: is preferendus est: cuius in lucro causa tempore precedit.

a ¶ Sententiam quam non poterit nisi semel interpretari. ita Bal. per gl. ibi. in. l. ij. C. de sen. ex peri. recitan. Imol. in. l. ab execu. in princ. ff. de ap. Jas. in. l. quod iussit i. xj. col. ff. de re iu. Hie. Chu.

*Additio. b ¶ Deportationis. Deportati dicuntur peregrini alieni. Paul. de ca. in. l. j. C. de heredi. inst. et quod deportatio non dicatur expulsio de ciuitate: vide Bar. in. j. constit. digestorum. §. h. in fi.

1 Ota † quod in pari casu lucri prefert ille qui est prior in tempore. ¶ Sed ad declarationem regule considerandum est quod si rei donate facta fuisset traditio illi qui fuisset posterior in titulo ille esset potior quia prius dominium habuisset. l. quoties. C. de rei vendi. cum simi. vt dixi in regu. contractus. ff. eo. ¶ Et tali casu regula non haberet locum: vt no. per gl. in regula qui prior. de regu. iur. in. vj. unde regula intelligitur ceteris paribus. et facit tex. in. d. regu. qui prior. et in. l. in operis. ff. loca. ¶ Et regula etiam exemplificari potest in beneficijs ecclesiasticis: † quia 2 potior est qui prius[a] impetrauit. c. cum cui. de preb. in. vj. no. in. c. capitulum sancte crucis. de rescrip. ¶ Et ad istam regulam quamplures questiones similes prosequitur Roma. in consi. xlvij. visis necessarijs. vbi principaliter loquitur de illo comite qui obligauit se duobus principibus. Et in terminis regule in pari causa lucri plura iura et similia Ro. inducit in consi. cc. xcviij. circa premissam. et idem tradit Pau. de ca. in consi. clvj. viso et examinato puncto. col. iij. vbi concludit quod secunda concessio facta de quibusdam bonis feudalibus non derogat priori. et in simili casu tradit Alex. in consi. iij. ex his que in themate. li. v. et in consi. xxiij. viso processu. col. ea. li. v. Philip. Decius.

a ¶ Prius. Uide Dy. in reg. qui prior. i pn. vbi eius ad di. satis re missiue in ff. potior. et ad id quod dicit de po ritate vnius hore. vide Soci. et Jason i. l. si. ff. solu. matr. vbi ponunt quando collat. est facta a papa sibi et alteri ab ordinario: et in collatione ordinarij appa ret de modica prioritate temporis quis preferatur.

¶ Regula. l. Non potest videri.

Non potest videri improbus qui ignorat quantum soluere debeat.

Ubi qui ignorat quantum soluere debeat videndum est quod. ff. dixi in. l. qui sine dolo. et in. l. nulla intelligitur. ff. eo. ¶ Et Bart. hic infert ad questionem quam dicit hic Pisis de facto habuisse. ¶ Et concludit per istum tex. quod non dicitur[b] esse in mora ille qui negat. c. petita ab eo si agatur de re implicita: quia ignorat quantum debeat: vt hic et in. l. in fideicommissi. in prin. ff. de vsur. in. l. si quis solutioni. ff. e. ti. ¶ Secus si sciret se debitorem precise in certa parte: quia tunc non soluendo esset in mora. Et sic vult 1 Bar. † quod debitor de. x. a quo. xx. petita sunt non possit negare illam maiorem summam: quia videretur etiam

b ¶ Dicitur. Uide Jas. in. §. stipulati. si. verbis. in ff. tertio successiue hic alleg.

a ¶ In totū. Cōtrariā sniam tenēt Cy. Ray. Bart. Jo. imo. Alex. qui dicūt eam cōem. ⁊ Aret. ibi pe. col. dicit eam cōmunioꝛē et oēs Moder. in. §. si stipulāti. hic alleg. etiā tenēt Inno. Hosti. Jo. andr. Philip. Frā. in. c. psentiū. in. v. col. de testi. li. vj. idem Feli. in. c. nam cōcupiscentiā. de cōsti. fi. colum. vbi ponit tres limitat. et negare illā minoꝛē summā de decē. Et ideo esset periurus: vt idē Bal. dicit in. l. si pupillus. §. fi. ff. de vbo. sig. ⁊ p hoc dicit Bar. in. l. j. §. si stipulāti. circa fi. ff. de vb. obli. q cōfundit pꝛactica aduocatoꝝ q volūt q totū negari possit si plus debito petat. Et in hoc ibi late insistūt Alex. ⁊ Moderni ⁊ resident cū opin. Bar. ibi tanq cōmuni. ¶ Pro q allegat tex. in. l. q seruū. §. fi. ff. de interroga. act. vbi interrogatus de toto fundo an eū possideat teneat ēt de pte rńdere. ¶ Sed ille tex. parū facit: qꝛ intelligit qn etiā de parte interrogatus sit fm gl. ibi. Et ad hoc facit qꝛ q vult sibi rńderi sup toto ⁊ sup parte dz interrogari super toto ⁊ super parte. l. nō alienū. ff. de interro. act. ¶ Et ideo veriōꝛ videt opi. quā idē Bar. tradit i. l. q solidū. in pn. ff. de leg. ij. vbi vr̄ tenere ɔ̄triū dū ɔcludit q si qs petat plꝰ debito: habeo iustā cām litigādi sup toto nisi actoꝛ dicat se paratū partē recipere p illū tex. q bene pbat. ¶ Et pari rōne vr̄ q positio facta de maioꝛi summa in totū[a] negari possit: vt p gl. in. l. ij. in glo. magna. de ɔfes. in. vj. sequit Bal. in. l. ij. §. qd obseruari. co. pe. v. sz qd si positio. C. de iur. calū. cū si. vt Alex. refert i. d. §. si stipulāti. ⁊ idē Alex. i cōsi. clxxxiij. viso pūcto. col. fi. li. v. Nō ob. q ille q negat totū vr̄ etiā negare partē: qꝛ resoluēdo hoc in q tota vis cōsistit ɔsiderandū est: qꝛ verū est q in toto pars ɔtinet: et in maioꝛi summa minoꝛ[b] inest. l. quis cū totū. de excep. rei iudi. l. si is q ducenta. §. vtrū. de reb. dub. ⁊ in. l. j. §. si stipulanti. de vb. obli. in. l. qui concubinam. §. qui ita. de lega. iij. ¶ Sz illa pars i toto ɔtinet ad integrādū illud totū: ⁊ minoꝛ summa i maioꝛi ɔtinet ad integrādum... iud. col. ij. in. iiij. not. ⁊ Jas. in. §. stipulāti. hic alleg. col. iiij. ver. circa istam materiā. vbi ponit regulā cū septē fallentijs.

quāplures alij qs refert Alexand. in. ij. col. ⁊ Abb. in ca. j. de plus peti. licet dicat opi. gl. fuari in pꝛactica ab aduocatis tā tum ad euitandas istas opin. doct. aduocati hodie seruāt aliā pꝛacticam quā refert Jason i. d. §. si stipulāti. post Ange. Pau. et Cum. Hierony. Chu.

b ¶ Minoꝛ. qd in snia an in maioꝛi isit minoꝛ. vid latis. Jaso. i. l. iter pa res. ff. d re

dum maiorē summā: sed per se illa minor pars vel minor summa nō vī petita. ita no. declarat Barto. in. l. scire debemus. in fine ꝑn. de v͛b. obli. vbi inquit ꝙ si promisisti centū nō possum petere quinquaginta tanꝗ̄ ꝓmissa: q: illa pars de q̄nquaginta nō fuit ꝓmissa: lꝫ sub ḡnalitate illoꝝ v͛boꝝ includat. Et ita in ꝓposito vī si positio est facta de cētū nō d̄r facta de q̄nquaginta: lꝫ in summa de cētū q̄nquaginta includant. ⁊ ideo q̄ negat positionē de centū non d̄r negare positionē de q̄nquaginta: vn̄ non d̄r periurus. Et pari rōne nō vī esse in mora: q: non recusat soluere qđ debet. Et hoc modo explicat illud in quo doc. moder. laborāt in. d. l. f. §. si. stipulari. ⁊ in effectu qđ Bar. hic dicit nō videt verum per supradicta. Et ad hoc facit illud qđ dicam in regula in eo. ꝯ. eod. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Omnia que iure.

Omnia que iure côtrahuntur: contrario iure pereunt.

De ista regula dictum fuit in regula nihil tam naturale. s. eo. vbi videndum est.

¶ Regula. l. Ubi lex.

Ubi lex duorum mensium fecit mentionem et qui sexagesimoprimo die venerit audiendus est. ita enim Imperator noster Antonius cum diuo fratre suo rescripsit.

1 **Ista** regu. ẜm Bar. in. l. cū bissextus. in fi. s̄. ti. ꝯ. reducit ad cōem opi. q̄ hꝫ† ꝙ mensis intelligat ẜm qualitatē mensis in quo data sit dilatio. vn̄ si die. xxiij. Augusti data sit dilatio vnius mēsis incipit in. d. die. xxiij. ⁊ terminat in. xxij. Septēbris: vt Bar. cōcludit in. d. l. cū bissextus. ⁊ hoc idē gl. in. c. quā sit. in ver. mēse. de elec. in. vꝭ. ⁊ sequunt Bal. ⁊ Imo. in. d. l. de diuisione. s̄. sol. ma. Ang. in auꝭ. iubem⁹. C. de iud. cū si. vt tradit Alex. in. d. l. de diuisione. vbi dicit ꝙ ista est cōis opi. et idē Alex. in. l. fi. in prin. col. pe. C. de iur. delib. ⁊ in ꝯsi. xliij. in casu ⁊ lite. col. ij. lib. iij. Et ẜm Bar. in. d. l. cū bissextus. in fi. regu. ista reducit ad q̄nē gl. prealleg. ¶ Sed nō videt ꝙ reduci possit nisi ẜm qđ inferi⁹ dicam. ⁊ Bal. in. l. eos. §. finautē. circa fi. C. de app. dicit istū tex. hic ꝓcedere ex benignitate nō ꝙ hoc sit de ꝓprietate v͛boꝝ. ¶ Et cōclusio glos. in. d. c. quā sit. procedit in mēsibus ꝯtinuis qui habēt metā limitatā: ⁊ ꝓ maiori parte habent dies triginta vnū. ⁊ quidā triginta. Secus est in mēsib⁹ vtilib⁹ in quib⁹ nō sunt limitati dies ⁊ vn⁹ mensis vtilis poterit q̄nq̄ occupare tres cōtinuos. Unde illa doctrina nō potest ad mēses vti-

2 les adaptari:& ideo vnus†mēsis vtilis intelligit de.xxx.diebus:vt Alex.tradit in cōsi.cxiiij.visa scriptura.col.fina.lib.v. ¶ Secūdo/cōclusio superi⁹ facta intelligit qñ principiū mensis designat:q: dr a psenti die infra mēsem. Secus si de mēse absolute mētio facta sit:quia tūc mensis p duodecima parte anni accipit:vt no.Domi.post Pau.in.d.c.quā sit.in gl.in x̄b. mēsem.Et ista duodecima pars anni p.xxx.dieb⁹ declarat:et tali casu mēsis indistincte p triginta dieb⁹ accipit:vt no.Bal. in.d.l.eos.§.si añt.cir.fi.C.de ap.& idē no.Bal.in auf.q semel. circa fi.ver.in gl.fi.C.quō & qñ iud.& idē Bal.in.c.j.in prin.quo tēpore miles. vbi approbat gl.in.l.fi.§.j.in x̄.sexaginta.C.de
3 iure deliber.Et cōcludit q†si nomē mensis pferatur simpl'r de.xxx.diebus intelligit.& idem Ant.de but.in.c.licet.de supplen.negli.prela.Alex.in.d.cōsi.cxiiij.li.v.Et hoc modo videt pcedere text.hic.videlicet qñ facta sit mētio duorū mensium absolute: quo casu de sexaginta dieb⁹ intelligit tamē hic ex benignitate additur vnus dies.& videt hoc intelligendū esse in materia fauorabili. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Qui vetante.

Qui vetante pretore facit:hic aduersus edictū fecisse proprie dicitur.

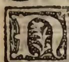

Nota q paria sunt aliqd fieri vetāte pretore vel aduersus edictū eius.ad idē facit tex.i.l. aduersus.ff.de arbit. vbi dr q aduersus sniam arbitri fieri dr: si petat ab
1 eo a quo arbiter peti vetuit:† aduersus eīm exponit p.l.nō solū.§.fi.ff.d iniur.& in cle.j.vbi gl. in verbo aduersus.de resti.in integ. Phi.Dec.

§.Eius est actionem.

Eius est actionē denegare qui possit & dare.

Ad istam regulā facit qd.ff.dictū est in reg.ei⁹ est velle.in regu.nihil tam naturale.& in regu.nemo qui cōdemnare.

Nemo de domo sua inuitus extrahi[a] debet.

1 **Regula** intelligit de domo sua †quā habitaret:sec⁹ si illā nō habitaret:lz esset ppria:q: ab illa extrahi nō phibet:vt no.Bar.in l.nec in ea.ff.de adul.& facit tex.in.l.quod ait.§.

a ¶ Extra. hi.Sed an possit iudex pcipere alicui ne creat domū.vid Bald.in.c. quintaualis.in.j.co. q dicit q nō.de quo late Jason in.l.quod iussit.ff.de reiud.col. iiij.x̄fi.aduerte tū.

sufficit. ver. sed si pater. ff. de adul. & no. Alber. in
tractatu statutorũ. in. ij. parte. in. xxxv. q. inci. itẽ
querit. ver. si. sed qd si aliquis. ¶ Et in effectu hic
suo largo modo accipit: vz pro habitatione. l. q
demũ. vbi Bart. ff. de adult. & in. l. lex cornelia. §.
domũ. ff. de iniu. ¶ Et isto casu etiã habitatio ad
tẽpus sufficit: vt colligit in. d. §. domũ. dum ibi
dicit de scholari q habitat rome causa studiorũ.
¶ Et hoc propter subiectã materiã de qua agit vt
qs tutus sit in domo: al's vero habitatio tẽpora-
lis nõ sufficeret: vt no. Sali. Rom. & Alex. in. l. cũ
filius. ff. si cer. pet. cũ si. vt dixi ibi. Et idẽ videret
esse in hospitio: q2 videret illud conductũ esse &
eadẽ ratio videt vt sit tutus in domo. ¶ Secus
vbi esset diuersa ratio prout loquit tex. in. l. j. §.
habitare. de his q deie. vel effu. Et lz Bal. ibi vi-
2 deat tenere cõtrariũ dicẽs per illũ tex. † q pena im-
posita offendẽti aliquẽ in domo non habet locũ
in hospitio. & facit qd no. Bal. i. l. ea q. in fi. C. quo
& qñ iud. ¶ Nam rñderi põt q respectu citatio-
nis prout loquit Bald. in. d. l. ea q. diuersa ratio
videt. & pariter in. d. l. j. §. habitare nõ videt cõ-
gruũ q ille q reperit in hospitio accidentaliter
debeat teneri. sicut ille q habitaret. Et si ibi agit
de preiudicio hospitis in casu nostro agit de fa-
uore. Et ita etiã respondet ad. l. pe. §. in factũ. ff.
nau. cau. stabu. ¶ Sed in casu isto eadẽ ratio vi-
det vt quis sit tutus. Et pari rõne idem videt in
naui: q2 videt ordinata ad habitandũ. & bene fa-
cit tex. l. l. pe. §. si de naue. de his q deie. vbi Alb.
hoc tenet. Et idem Albe. in trac. statutorũ. in. ij.
parte. q. xxxv. in fi. vbi idẽ dicit de molẽdinario[a]
3 & nauta. Et facit: q2 † nauis equiparat predio vr-
bano: vt no. Bal.[b] in. l. certi iuris. col. ij. ṽ. qd er-
go. C. locati. ¶ Contrariũ tñ in naui tenet Ro. in
l. j. §. dñi appellatione. in ver. ad fille. per tex. in
l. j. §. si qs de naui. de vi & vi arma. ¶ Sed rñderi
põt q ibi agit de pena q restringi debet: & ideo
cũ illud interdictũ penale loqueret de his q de
solo deijcerent sub verbo soli non cõprehendit
nauis nec vehiculũ vt ibi dicit. ¶ Et dum dicit
de domo sua: secus ergo videt in aliena vt a cõ-

a ¶ Molendinario. Molendinum an sit prediũ vrbanũ. vide Bal. in. d. l. certi iuris. in. iiij. q. vbi tenet q non sicut furnus ruralis.

b ¶ Bal. sequit Ias. in repet. l. quominus. de fluminibus. ff. col. xxvj. vers. vlt. adde.

trario sensu hic colligit̃ ⁊ not. Alex. post Abb. in d. l. pleriqȝ. limitãdo hoc nisi dñs domus prohiberet ingressum: vt in. l. diuus. ff. de ser. rust. pre. in. l. iniuriarũ. §. fi. de iniur. in. l. q̃ domũ alienã. de iniur. ¶ Sed tñ videt̃ aduertendũ: q2 illa iura nõ loquunt̃ qñ iustitia impedit̃ ⁊ ex causa: vt
4 †in fure: vt not. in. l. ij. vbi Bal. C. de seruis fug. ⁊ q2 tali casu cessat ratio que est in domo sue habitationis ⁊ dño domus non videt̃ data ista facultas vt possit impedire capturam eius qui de iure capi potest. reliqua per
a doctores in dicta. l. pleriqȝ[a]. Philippus Decius.

a ¶ Pleriqȝ. Premaxie Jas. qui ponit xij. extẽsiones ⁊. iiij. limitatiões.

¶ Regula. l. Si in duabus.

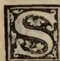

SI in duabus actionibus alibi summa maior alibi infamia est: proponẽda est causa estimationis: vbi autem equiparentur famosa iudicia: ⁊ si summam rei disparem habeant pro paribus accipienda sunt.

1 Noto †q in dubio vr̃ facta solutio in cã q̃ remouet infamiã. ad idẽ tex. in. l. si q̃d. in pn̄. cũ si. alleg. in gl. in dubio enĩ capit̃ p̃sumptio vt infamia euitet̃. l. hec enĩ. §. q̃d ergo. ff. de suspe. tu. ¶ Et ad hoc facit q2 ꝯdẽnatus ad restitutionẽ rei furtiue in dubio nõ intelligit̃ ꝯdẽnat᷒ actiõe furti. s3 ꝯdi. furti. q̃ nõ infamat. l. cessat. ff. de act. ⁊ ob. vt i no. q. dñ Jo. d̃ an. se venetijs ꝯsuluisse i. c. qua. ⁊ qñ. §. ad corrigẽdos. co. iij. ꝟ. casus fuit talis. d̃ accu. ¶ Et r'la ista vr̃ ẽt ꝓcedere si aliud debitũ eẽt maioris sũme: q2 q̃litas isamie vr̃ p̃põderare: vt ꝓbat̃ hic: nã cã ista q̃ respicit infamiã semꝑ in dubio reputat̃ grauior. d. l. si q̃d. in pn̄. ita Bar. dicit in. l. cũ ex pluribꝰ. ff. de solu. ⁊ ibi vr̃ limitare h̃ nisi ageret̃ d̃ grauiori cã q̃ respiceret ꝯseruationẽ mẽbri vel vite. ar. l. s. ff. de bo. eo. q̃ mor. si. ꝯsci. ⁊ facit tex. i. l. cete⁊. ff. de sol. q̃ facit reg. q in dubio vr̃ fctã solutio i cãm grauiorẽ. ⁊ no. Bar. in. l. s. de sol. Ro. in ꝯsi. cxliij. visis his. co. s. ⁊ ibi materiã ꝓseq̃t de q̃ Alex. scribit i ꝯsi. lxxv. põderat̃ narratis. ⁊ aliq̃d Pau. de ca. i ꝯsi. clij. vidẽdũ ẽ p̃mo. co. s. ꝟ. pone ꝙ q ex iteruallo. P. D.

¶ Regula. l. Ubicunqȝ.

UBicunqȝ cause cognitio est: ibi pretor desideratur.

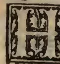

1 HIc pretor ꝓ iudice accipit̃: †q2 largo modo quilibet magistratus pretor dici põt: vt not. Bal. in. l. fi. in. s. q. C. de edil. act. quasi dicat vbi cause cognitio requirit̃ ibi debet esse iudex qui cognoscat.

2 ¶ Et vlterius † in cause cognitione partis citatio necessaria est. l. in cause. la. §. §. causa cognita. ff. de mino. nã per illũ text. dicit Bar. in. l. prolatã. col. fi. C. de sen. in ver. qro vtrũ. ꝙ cause cognitio dicit fieri qñ fit partibus presentibus vel absentib' per contumaciã. Alibi tñ dicit Bar. in. l. iij. §. si causa cognita. ff. de bo. pos. ꝙ causa cognita dicit fieri quantũ ad instructionem iudicis absqꝫ citatione ⁊ hoc vbi non agitur de preiudicio secus vbi agitur de preiudicio: qꝛ tunc citatio requirit in cause cognitione: vt no. Bar. in. d. §. si causa. ⁊ sola citatio non facit cause cognitionẽ: qꝛ tex. in. l. in cause. la. §. §. causa cognita. copulatiue loquit causa cognita ⁊ presentib' aduersariis. ff. de mino. ⁊ dixi in. c. ecclesia. de cõsti. col. ix. ver. ij. q. P. D.

¶ Regula. l. Libertas.

Libertas iestimabilis res est.

Dem dicit in. l. nõ est. §. infinita. ff. e. cũ si. alle. in gl. hic. ad idẽ tex. in. l. pro. §. fi. ff. rẽ ra. ha. in. §. pe. ꝟ. sed cũ libertas. insti. q manu. nõ possunt.
1 ¶ † Et nihil gratius seruis prestari põt quam libertas. l. paulus. in pñ. ff. de fideic. li. ⁊ nõ priuata: sed publica est causa libertatis. l. si q̃s rogatus. ff. de fideic. lib. ⁊ inestimabilis est interesse reip. vt no. per gl. in. l. j. ff. sol. ma. ¶ Et ꝙ
2 dicit de libertate idẽ dicit de homine libero † cuius corpus non recipit estimationẽ. l. j. §. sed cũ liber homo. ⁊ in. l. fi. ff. de his q deiece. vel effude. ⁊ in. l. ex hac. ff. si quadru. pau. fe. dica.
3 ⁊. l. ij. §. corpoꝝ. ad leg. rhodiã de iactu. Eodẽ modo † inestimabilis est patria potestas: vt dicit tex. i. l. filiusfamilias. §. scdm vulgarẽ. de leg. ij. ¶ Et qd dicit hic de libertate limitat scdm
4 glo. hic nisi quis vendat se ad pretiũ participandũ: † qꝛ tunc libertas certo estimat: vt habet in. §. pe. insti. de iu. perso. ⁊ in tali venditione plura requirunt: vt glo. ibi in ver. maior prosequit. ⁊ in. l. seruoꝝ. in prin. ff. de sta. ho. in ver. venire. ¶ Sed
5 in tali casu considerandũ est † ꝙ non fit venditio tanqꝫ de homine libero / qꝛ non valeret venditio. l. liberis. §. si quis sciẽs. ff. de lib. cau. ⁊ no. per gl. in locis prealle. ⁊ sic venditio debet
6 fieri tanqꝫ de seruo ⁊ libertas non estimat. Et † vbi agitur de libertate vel alia re inestimabili ibi cautione rati debet pena apponi vt no. per gl. ⁊ ibi Pau. de cast. in. l. non solum. §. si status. in ver. ratum. de procu. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Cum seruis.

Cum seruis nulla actio est.

De ista

DE ista regula dictũ fuit i.l.in psonã.§.eodeʒ

¶ Regula.l.Fere.

FEre in omnibus penalib⁹ iudicijs etati ⁊ imprudentie succurritur.

1 a NOta † q ppter etatẽ ⁊ imprudẽtiã pena minui [a] debet. Primo circa etatẽ cõsiderandũ est q ista remissio pene nõ cadit in pupillo qui ppter etatẽ nõ obligaᵗ ex delicto.l.j.§.impuberes.C.de fal.moñ.l.infans. §.de sica.facit tex.in.l.j.§.impuberes.in.l.excipiunᵗ.§.ad silleia.⁊ in.l.j.§.impuberes.§.cõmoda.in.l.pupill⁹.in eo.ti.in cle.j.de homic.¶ Et hoc intelligiᵗ qñ nõ sit doli capax:vt q: infans vel i-

b fantie pximus:secus si sit pximus pubertati [b]: q: tũc ex delicto teneᵗ.l.impuber.§.de furt. vbi tex.ita distinguit:⁊ in.l.pupillũ.ff.eod.in.d.l. excipiunᵗ.§.j.⁊ no.p glo. ⁊ Bar.in.l. si qs in tantã. C.vnde vi. ¶ Et tali casu cũ pupillus teneaᵗ ad penã delicti regula ista vificaᵗ q etati succurratur/q: pena minui dʒ:⁊ ideo dicit Bal.in.l.⁊ si seuerioꝛ.col.ij.vsi.ex pdictis.C.in qb.cau.infa.ir-

2 rog.† q si pupillus cõmittat homicidiũ licet sit doli capax/nõ tñ debet decapitari:⁊ licet pupillus doli capax possit mulctari vel excõmunicari/tñ snia retractari debet p appel.vel rest.in integ.vt no.Ang.in.l.neq impuberes.§. de in ius voc.vbi alleg.Spec.in ti.de cõtumac.§.fi.in fin. Et q in pupillo debeat pena mitigari no. Sali. in.l.administrãtes.§.q coꝛpoꝛis.in fi.§. de excu. tut.⁊ est tex.in.c.j.in fi.de delic.puer.vbi diciᵗ q in pueris delicta nõ debẽt ita puniri sicut in ma-

3 ioꝛib⁹:⁊ glo.ibi p illũ tex. ¶ † Et idẽ est dicendũ in minoꝛib⁹.xxv.an. q: licet in delictis nõ habeant restitutionẽ in integrũ.l.si ex cã iudicati.§. nũc videdũ.ver.⁊ placet.⁊ in.l.auxiliũ.§.in delictis.§.de min.l.j.C.si aduer.delict.pena tñ qñq debet mitigari vt dicit tex.i.d.l.auxiliũ.§.in delictis.vsi.nisi quaten⁹ interdũ miseratio etatis

4 ad mediocrẽ penã iudicẽ pduxit.† ⁊ ita vr̃ q hoc

a ¶ Minui. Vide que posui in.l.csilij.§.eod.sup ver.miti⁹.⁊ do.Phil. in.c.ex literis. de constit.

b ¶ Pubertati. Adde qd vult Joã. de ana.in c.j.de delictis puer. in.iiij.col. referendo Ang. quãdo ad hoc vt prim⁹ pubertati teneaᵗ de delicto requirũᵗ duo copulatiue: vcʒ q sit doli capax ⁊ prim⁹ pubertati: al's vnũ nõ sufficeret:⁊ an ⁊ qñ mioꝛ excuseᵗ a delicto vide Hip.de mar.in.l.d' mioꝛe.pe.⁊ fi.col.§. de qstion.

a ¶ Etate. Multa priuilegia senibus cõcessa: vide cumulata p Lud. ro. in rep. l. si vero. §. de viro. ff. so. ma. iu. liij. fallẽ. col. xlix.

sit in arbitrio iudicis attẽta qualitate psone. & i notabili casu tradit Cuma. in cõsi. xcv. Christo. circa fi. & facit text. in. l. si adulteriũ. §. si es. ff. de adul. vbi ppter etatẽ imperatores Claudie penã incesti remiserũt. ¶ Et nõ solũ minorib' ppter
5 etatẽ minorẽ quãq; pena minuit† sꝫ et etate [a] cõfectis ppter senectutẽ pena moderat: vt not. p gl. hic p. l. ij. ff. de ter. mot. vbi tps relegatiõis in senib' minuit. facit tex. i. l. si qs in grau. §. ignoscit. ff. ad sille. vbi ignoscit illis q etate defecti sunt/ & in pnia iniũgẽda habet rõ senectutis. xxvi. q. vij. in. c. tpa plenitudis. vbi gl. & in voto peregrinatiõis defert senectuti. i. c. magne. de voto.
6 ¶ Scdo† dicit hic de imprudẽtia ppter quã ẽt pena mitigat: nã imprudẽter delictũ cõmittit qñ inaduertẽter & incõsiderate fit/ vñ dicit obligari ex quasi maleficio. l. fi. C. de var. & extraor. cog. & in. l. ex malefi. §. si iudex. ff. de act. et obl. & facit tex. in. l. nã & seru'. §. fi. ff. de neg. gest. ideo in tali casu cõsiderat culpa nõ dol': merito pena debet mitigari vt hic dicit. & ad hoc facit tex. in. l. iij. §. f. ff. de sica. in vꝰ. sꝫ ex senatuscõsulto. vbi mulier relegata fuit q medicamẽtũ dedit/ nõ malo aio/ sed ad cõceptionẽ/ & inde mors fuit sequuta. & in. l. lege cornelia. §. cũ qdã. de sicar. vbi in exiliũ fuit missus q homicidiũ nõ dolo/ sed p lasciuiã ppetrauit. & facit tex. in. l. respiciendũ. §. deliquũt. ff. de penis.
7 †vbi delictũ impetu cõmissum minus punit. & in not. casu tradit Cuma. in cõsi. cxxxiiij. visis de nũtia. l. fi. & p totũ. Alex. in cõsi. cxl. videt in casu pposito. lib. ij. & Aret. in cõsi. lxxx. sicut decet. cũ simil. vt dixi in cõsi. ix. & in pposito ad istã regulã facit tex. in. l. f. C. si qs imper. maled. et lubricũ lingue ad penã facile trahi nõ dꝫ vt dꝫ i. l. famosi. ff. ad l. iul. ma. & no. i. c. f. de male. vbi gl. & late Jo. de ana. co. iiij. p. D.

¶ Regula. l. Nullum crimen.

Nullum crimen patitur is q nõ phibet cũ prohibere non possit.

1 Ergo a cõtrario sensu† si phibere põt/ videt esse i crimie & tenet: qꝛ q phibere potuit tenet si nõ fecerit. l. sciaꝫ. i pn. ff. ad leg. aql. in. l. in oib'. ff. de noxa. l. fluminũ. §. quãq; de dã. isec. Et ideo si seruus sciẽte dño & nõ prohibẽte hominẽ occiderit
2 dñs tenet: qꝛ ipse occidisse vr. l. ij. i pn. ff. de noxal. ¶ † Et hoc idẽ videt pcedere in famulis & seruitorib': qꝛ factũ ab illis domino sciente & nõ phibẽte domino imputatur vt no. Bar. i

l.de pupillo.§.si qs ipsi pretori.de ope.no.nun.in.x.q. vbi all. bonu tex.in.c.cōstitutis.de testi. ¶ Et de delicto cōmisso a filijs patre presente et non prohibēte.in no.casu tradit Fran.de curte.in cōsi.xlj.viso processu. ¶ Et notandu est singulariter qd dicit Car.post Lan.in cle.ne in agro.§.porro.in.iiij.not.de
3 sta.ho.† q est mala presumptio cō illos q tenent malā familiā: qr si aliqd malu a familia cōmittat ipsi dni tenent nec excusant allegātes ignorantiā/ qr cogitare debuerūt illud euenire posse.ar.c.negligere.ij.q.vij.et in.c.licet.in prin.de simo.qd notādu est cō nobiles q retinēt in domo homines male conditionis et fame. ¶ Et.s.dicta locu habēt in eo q pōt et tenet prohibere:vt no.Bal.i.d.l.ij.in pn.ff.de noxa.et idē ibi Flo.dicit.et de h dicēdu est/vt.s.dictu fuit in re.culpa caret.s.e.ti. P.D.

¶ Regula.l.In eo quod plus sit.

In eo quod plus sit semp inest minus.

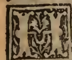

Ec regula declarat vt dictu fuit.s.in regu.nō debet.s.e.ti.et aliquid etiā dicet.fuit in re.nō pōt videri improbus.s.e.ti. ¶ Et regula ista primo videt procedere de proprietate sermonis du dicit/semper inest.et ad idē tex.in.l.f.§.si stipulanti.de ver.ob.ibi:in viginti et decē inesse.et in.l.q quartā. in prin.de leg.f.in.l.q cōcubinā.§.cu ita.de leg.iij.in.l.si quis
1 cu totu.in pn.de excep.rei iud.verbu enim†inest/ denotat proprietatē et essentiā: vt not.Bar.in.l.si maritus.la.ij.§.legis.ff. de adult.in.l.mercis.de ver.sig.et ad hoc facit text.in.l.iij.§.si plusq.s.de sta.libe.vbi cōditio dandi decē/impleri h: dando viginti:ergo videt de proprietate sermonis qr cōditio ds impleri in forma specifica.l.meuius.l.q heredi.in prin.de cōdi.et demō.Et videmus in stipulatione q est stricte interpretāda.l. qcqd astringēde.de ver.ob. et tn in maiori summa minor cōtinet.d.§.si stipulāti.Et idē in sentētia in.d.l.si qs cu totu.et sententia etiā stricte interpretat:vt not.in.l.f.C.si plus vna sentē. et ita tenēt Aret.et mod.in.d.l.f.§.si stipulāti. ¶ Et ista conclu
2 sio verissima videt cōsiderādo † q illud minus veniat ad integrādu illud qd plus est:qr in toto pars cōtinet.reg.in toto. f.e. Secus videt si pars separata sit a toto/qr tūc nō vr proprie ptineri.vn q petit centu nō vr petere qnquaginta separatim et formal'r.vt no.Bar.in.l.scire debemus.in fi.prin.de v.ob.du cōcludit q si pmisisti cētu nō possum petere qnquaginta tāq pmissa:qr illa pars de qnqginta pmissa nō fuit:lz sub gnalitate includat:vn qnquaginta petūt tāq debita:s3 nō vt pmissa

⁊ dixi.s. in reg. nõ põt videri improbus. ⁊ facit gl. not. in. l. f. in ff. inter. s. de ser. vrb. pdi. q̄ dicit declarãdo tex. ibi q̄ dicit qui actũ habet iter habet: qd verũ est q̈tũ ad cõmoditatẽ: sed nõ q sit seruit⁹ / ⁊ sic iter in actu cõtinet ad integrãdũ actũ / ⁊ nõ vt species seruitutis prout de se separatim iter cõsideratur.
3 ¶ Et fm istũ dictũ Bar. esset dicẽdũ † q ille q̄ pmittit viginti nõ dicat pmittere decẽ separatim / cui⁹ tñ cõtra pbat in. d. §. si stipulãti. vbi si stipulãti decẽ respõsuз sit de viginti / vel ecõ tra vз stipulatio in decẽ. ergo illa minor summa etiã separatim vr pmissa. ⁊ facit tex. in. l. inter stipulãtẽ. §. si stipulãte. de ff. obli. vbi dr / q semp in summis id qd minus est vr sponderi.
4 ¶ Sed pro defensione. Bar. cõsiderãdũ est † q ipse loqtur qñ in maiori summa act⁹ valet / qr pmissa fuerũt cẽtũ: ⁊ tali casu bene dicit / qr quinquaginta nõ fuerũt pmissa. sed includũtur ad integrandũ summam de centũ q̄ debent. Sec⁹ qñ actus in maiori summa nõ valet. prout loquit tex. in. d. §. si postulãti. ⁊ in. d. l. inter stipulantẽ. §. si postulãte: qr tũc ne act⁹ sit inutilis pseruat in minori summa ex quo nõ põt valere in maiori summa: put agebat / ⁊ sic act⁹ i minori sũma ex quo nõ põt valere in maiori sũma cõseruat ex illa eq̈tate / qr in dubio interptatio debet fieri vt actus valeat. l. quoties. de ff vb. obl. ¶ Ex quo inferri vr q de pprietate sermonis in. §. si stipulanti. in maiori summa minor nõ cõtinetur: qñ minor separata est a maiori per rõnẽ Bar. ¶ Sed ex equitate ⁊ per interpretationẽ iuris ex quo act⁹ in maiori summa nõ valet in minori summa cõseruat. ⁊ text⁹ in. d. §. si stipulanti. nihil facit: qr ibi summa maior erat separata a minori ⁊ distincta: qr stipulat⁹ fuit decẽ vel vi ginti: merito valet in decẽ: qr iterrogatio ⁊ respõsio facta fuit de decẽ: aliud est vbi agit de vna summa in qua dicẽdũ est vt. s.
5 dixi. ¶ Secũdo † r'la limitat nõ pcedere qñ cõstaret q ille q̄ loqtur in maiori summa: vel in eo qd eius est nõ cõsentiret in minori. ita dicit Are. in. d. §. si stipulãti. p gl. ibi in ver. nõ erit. ⁊ ad hoc alle. tex. in. l. si ita stipulat⁹ fuero hãc summã. de ver.
6 obl. ad idẽ tex. in. l. cũ in testõ. de ff. signi. † vbi heres grauat⁹ exponere cẽtũ in funere nõ põt min⁹ exponere. ⁊ idẽ no. Pau. de cast. in. d. §. si stipulãti. vbi pter hoc reprobat gl. fi. q̄ est in c. j. de arbi. in. vj. ⁊ idẽ Alex. ⁊ Are. in. d. §. si stipulãti. ¶ Et hoc pcedit etiã si tacite cõstaret de mẽte partiũ. exẽplũ colligit
7 in. l. ex facto. §. j. ff. de vulga. ⁊ pupil. † vbi qñ est facta dispositio specialis de minori: tũc in maiori minor numer⁹ nõ includit vt no. ibi Albe. Bal. Imo. ⁊ doc. q q̄ cõsentit in maiori nõ semp ɔsentit in minori: qr in minori est facta specialis puisio

ideo exp̄ssum facit cessare tacitū.l.cū filio.§.filio.ff.de vulg.ꝛ
pup.ꝛ tex.in.d.l.ex facto.§.j.iducit Dñi.in.d.c.j.de arbi.in.vj.
ꝛ ille tex.ꝑcedit qñ fuit facta ꝓuisio de maiori summaꝛ mino
ri ab eodē fonte:ꝓut loqͭ text.in.d.l.ex facto.§.j.secꝰ si a di-
uersis:qꝛ tūc spēs nō derogat gñi vt Alex.tradit in ꝯsi.clxxix.
viso ꝑcessu.in fi.li.v.de quo dixi.ff.in reg.in toto.ff.e. ¶ Ter-
8 tio†rl'a ꝑcedit ꝓut loqͭ in orōne affirmatiua:secꝰ est in ne-
gatiua:qꝛ nō seqͭ nō habeo cētū:ergo nō habes viginti vt pa
tet ad sensum.ꝛ ita dicūt Bar.ꝛ doc.in.d.§.si stipulāti. ¶ Sed
9 obstare vr̄†qꝛ negatiua potētiꝰ negat quā affirmatiua affir-
met:vt no.ꝑ gl.ꝛ doc.in.c.cū dilectꝰ.de ꝯsue.no.in.l.hꝰ genꝰ.de
ꝯdi.ꝛ demō. ¶ Si ergo minor sūma ꝯtineͭ i maiori affirmati-
ue a fortiori idē vr̄ in negatiua. Pau.de ca.rñdet in.d.§.si sti-
pulāti.ꝙ argumētū ꝑcedit respectu tēpoꝝ vel casuū:ꝛ nō in
summa:in qua alia rō vr̄ꝛ hoc declarari pōt ꝙ in oratione af-
firmatiua minor summa ꝯtineͭ:qꝛ hoc tēdit ꝛ ordinaͭ ad ꝯsti
tuendū maiorē summā:nō sic vr̄ in negatiua:qꝛ qđ minor non
ꝯtineaͭ hoc ad orationē negatiuā maioris summe nihil facit.
¶ Quarto rl'a fallit in casu.l.si decē.ff.loca.in cuiꝰ intellectu
docto.laborāt:sed xª vr̄ solutio Bal.in.l.diē ꝓferre.§.si plu-
res.vbi dicitꝙ rl'a intelligiͭ qñ maior summa absolute ꝓferͭ
secꝰ si respectu alicuius corporis.d.l.si decē.vbi dr̄ de maiori
summa respectu rei locate.ꝛ idē Bal.in.l.fi.in pn.C.de sentē.q̄
sine.ꝛ seqͭ Alex.in ꝯsi.lxiiij.visa cōsultatiōe.col.pe.li.ij.ꝛ hoc
cōprobari pōt vt dicamꝰ ꝙ i.d.l.si decē.locator q̄ dixit de ma
iori summa nō vr̄ ꝯsentire in minori prout natura rei de qua
agiͭ satis ostēdit ꝑ ea q̄ superiꝰ dicta sunt:ꝛ ad hoc facit tex.
10 in.l.diligēter.in pn.in ver.itē si mādauero.ff.māda.vbi† qui
mādat ꝙ domus vel fundus vēdaͭ cētū nō vr̄ in minori quā-
titate cōsentire.nō ob.tex.in.l.diē proferre.§.si plures.ff.de
11 arbi.in.c.j.de arbi.in.vj.†vbi arbiter qui iudicat de maiori
summa vr̄ cōsentire in minori. Sed dic illud esse ex interp̄ta
tiōe legis vt finis litibꝰ imponaͭ.sed ille q̄ dicit de maiori nō
vr̄ in minori tm̄ cōsentire:sed cōsentit in minori ad integrā-
12 dū maiorē summā. ¶ †Quinto fallit in fideiussore q̄ in maiori
summa si obligaͭ ꝓ pncipali ēt in minori summa in qua erat
obligatꝰ pncipalis nō teneͭ.l.grece.§.illđ.ff.de fideiusso.ibi:
si fuerint in duriorē cāꝫ adhibiti placuit eos oīmodo nō obli-
13 gari.in nullo mō obligaͭ:†qꝛ negatiua postposita signo vni-
uersali eq̄pollet suo ꝯ̄trio:vt no.Bar.in.l.legitimos.§.in legi-
timis.ff.de legi.tuto.in.l.obl.in pn.ff.de auto.tut.ꝛ no.Bart.
post.gl.in.d.§.illud.ꝛ no.ꝑ gl.in.d.§.fideiussores.in gl.j.iusti.

de fideius. et hoc intelligit nisi iuramētū interponat: qz facit valere actū eo mō q̄ pōt. l. cū pr̄. §. fili⁹ matrē. vbi Bar. de leg. ij. et no. Bar. in. l. si q̄s p eo. col. fi. v. viij. phibet. ff. de fideius. et tradit Alex. in ɔsi. xxxij. i cā executiōis. li. j. in fi. ¶ Et ēt absq̄ iuramēto vr̄ q̄ de iure valet obligatio fideiussoris in minori summa in qua erat obligat⁹ pncipalis: qz h̄ est in cōstituto: vt est tex. in. l. hacten⁹. in fi. ff. de ɔsti. pec. nō obstat q̄ loquat in ɔstituto: vt d̄r Bar. in. d. §. illud. qz nō vr̄ q̄ rō diuersitatis assignari possit: et ad h̄ facit text. in. d. §. illd̄. vbi gn̄al'r d̄z q̄ in oib⁹ q̄ p alijs obligāt si in duriorē cām adhibiti sūt placuit eos oimodo nō obligari nā si illud dictū negatiuū intelligeretur gn̄al'r ēt respectu minoris summe i q̄ obligat⁹ erat pncipalis hoc nō eēt verū in oib⁹ q̄ p alijs obligāt: put tex. ibi d̄r: qz in ɔstituto hoc nō eēt. d. l. hacten⁹. §. fi. vt ergo illud dictū negatiuū v̄ificet in oib⁹ q̄ p alijs obligāt. put tex. vniuersal'r loq̄t est necessariū dicere qd̄ illd̄ dictū negatiuū intelligat et referet ad duriorē cā: ita q̄ in illa duriori cā in qua pncipalis nō est obligat⁹ nullo mō fideiussor obliget: sz p h̄ nō negat quin obliget in minori summa in qua erat obligat⁹ pncipalis et hoc ēt suadet p rōnē iurecōsulti ibi: q̄ ɔsiderat duriorē vn̄ q̄ten⁹ agit de cā duriori illud dictū intelligit: qz dictū a rōne dz regulari. l. adigere. §. q̄uis. de iure patr. Sed cū durior cā cesset in minori summa p q̄ pncipalis tenet in illa minori summa vr̄ fideiussor obligari. et ita vr̄ de iure: lz doc. aliter dicāt. ¶ Sexto fallit in casu. c. cui de nō sacerdotali. §. fi. de p̄bē. in. vj. vbi
14 †si mādat puideri alicui de p̄bēda certi valoris de p̄benda minoris valoris ēt illo volēte puideri non pōt: qz mādatū dz diligēter obseruari: et nō hz locū nisi in casib⁹ exp̄ssis. et p illū
15 tex. dictū fuit in reg. nō debet. s. eo. † q̄ in mādatis nō valet argumētū de maiori ad min⁹: et pariter nō valet argumētum de maiori quātitate ad minorē valorē bn̄ficij per rōnē q̄ ibi assignat: qz mādatū dz diligēter obseruari. et facit text. in. c. fi. de v. sig. et in. l. si pupillorum. §. si p̄tor. ff. de reb⁹ eorum. vbi mandatū p̄toris ad vēdēdū nō hz locū in obligatiōe q̄ minoris est p̄iudicij: et hoc vr̄ pcedere i mādato supioris: put iura. s. allegata loquunt. Secus vr̄ in mādato priuati: qz illud impleri pōt in equipolēti. l. si q̄s mihi bona. §. sed q̄d si mādauit. ff. de acq. here di. in. l. fi. §. fi. ff. māda. in. pn̄. et in. l. si vltra. C. de fideiussori. et loquūt ista iura inter p̄uatos. Sec⁹ vr̄ in mādatis superiorum p supradicta. Sz tn̄ ista differētia nō vr̄ habere rōnē diuersi
16 tis: † qz mādatū ita in supiorib⁹ sicut in p̄uatis regulat a volūtate mādātis. vn̄ in quolibet mādato dz ɔscrutari volūtas

ei⁹ q̄ mādauit:ꝛ ideo in.d.c.cui.de nō sacerdotali,cōsiderādū est:q꞉ ibi voluit papa ꝓuidere alicui spāliter de bn̄ficio certi valoris ꝛ in minori valore nō esset illi ꝓuisum ꝓut papa cogi-
17 tauit.ꝛfacit qd̄ no.p̄e.de ancha.d.c.cui.¶ Septimo fallit†in testib⁹ deponētib⁹ sup valore rei:q꞉ q̄ dicit de maiori summa nō vr̄ in minori cōsentire vt no.doc.post Jo.an.in.c. de arbitris.in.vi.col.i.ff.sʒ q̄d si actor.in fi.cū si.vt tradit Alex.in.l.i. in.§.si stipulāti.de ff.obl.in.l.q̄ quartā.de leg.i.ꝛ in.l.inter pares.de re iudi.ꝛ late Alex.in ɔsi.lxiiij.visa cōsultatiōe lib.ij.ꝛ Areti.in ɔsil.lxv.in presenti consultatione.Subtilis Decius.

§.Nemo aliene rei.

Nemo aliene rei expromissor idoneus videt nisi cum satisdatione.

Et ista est regula antiquorū vt no.gl.p illū tex.in.§.ij.ff.q꞉ nemo.inst.de satisda.ad idē tex.in.l.q̄ ꝓprio.§.q̄ aliū.ff.de ꝓcur.facit tex.in.l.recte defendi.ff.de iudi.in.l.ꝛ aū.§.recte defendi.ex q̄bus causis in possessionē eat.in.l.itē ait p̄tor.in fi.ff.ex q̄b⁹ causis maio.j.eo.l.q̄ rē.¶ Et ista rl̄a ꝓcedit etiā si sit fili⁹ q̄ velit patrē defendere.l.filiusfamilias.
1 ff.eodē.¶ †Et satisdatio dr̄ quando quis facit aliquē securū datis fideiussoribus.l.i.in fi.ff.q̄ satisda.cog.idē ecōtra si pater filiam defendat.l.et ideo.§.si filiusfami.ff.rerum amota. ¶ Secūdo ampliat etiā in procuratore qui haberet mādatū.l.si ad defendendum.ff.iudi.sol.ꝛ in.l.i.C.de satisda.¶ Tertio
2 ampliat†etiā si defensor possideret immobilia:q꞉ tn̄ tenetur satisdare vt no.Bar.in.l.sciēdū.§.tutores q̄.ff.satis.cogā.Et etiā si locupletissimus sit defensor satisdare tenet.l.minor.§.§.fi.cū duabus legibus sequētibus.ff.de procur.ꝛ hoc vr̄ ꝓcedere q꞉ lex ita ꝓcedit disponēdo aliter secus videt per ea que tradūt Alex.ꝛmoder.in.l.i.ff.qui satis.cog.ꝛ in.l.qui rem.j.eo.
3 ¶ Et regula ista ſm gl.hic limitat†nisi q̄s susciperet defensionē alterius alleg.causas absentie:q꞉ tunc admittit sine satisdatione.vt gl.hic dicit q̄ est singularis ſm Pau.de cast.in.d.l.filiusfa.post gl.ibi:ꝛ Bar.etiā illā sequit in.l.si ff.o.§.de viro.in fi.ff.so.ma.ꝛ no.Bar.in.l.pe.§.ad crimē.co.penul.de publi.iud.cū si.vt tradit Alex.in.l.filiusfamilias.in prin.Et hoc ꝓcedit in cā criminali vbi agit de vtilitate publica.vt no.Bar.in l.vbi pactū.co.pe.C.de trāsa.ꝛ in.l.seruū quoq꞉.in.§.publice.col.fi.de ꝓcur.ꝛ ibi rōnē.efficacē adducit:q꞉ cā iudex debeat suscipere defensionē ꝓ inocētia absentis.l.si nō defendāt.ff.de penis.ꝛ in.d.§.publice.pariter vr̄ ꝙ q̄libet ali⁹ defensor ꝓ innocētia absentis possit cōparere ꝛ debeat admitti:vt not.

Inno. in c. veniēs. de accus. ꝛ no. Ant. de bu. in. cum parati. de appel. ¶ Et ſm iſtā concluſionē late fuit conſultū p do. Anto. roſel. in cōſi. inſerto inter cōſilia Bar. veroñ. in cōſi. xlvſ. Qui dā do. zacharias cū cōſilijs quāpluribus ſucceſſiue ibi ſequē tibus. ꝛ idē dꝫ in cōſi. lxiij. Primū dubiū. in prin. inter dicta cō ſilia Bar. verofi. ꝛ idem dicit Corneus pluries ſe cōſuluiſſe in conſil. cciiij. p deciſione. in prin. lib. ſ. ꝛ ita reperitur in conſil. xvij. licet mors ſit. lib. iij. ꝛ in cōſi. cclxxiij. viſa inquiſitiōe. eo. lib. iij. ꝛ hoc pcedit in cauſa criminali ꝛ in ſatiſdatione ꝛ iudi cato ſoluendo: prout loquit gl. hic ꝛ doc. in locis ṗalleg. Sec⁹ in cauſa ciuili ſecūdū Pan. de caſt. in. d. l. filiuſfamilias. ꝛ ita fi naliter Alexā. ibi reſidet. Et de iſto excuſatore quomodo ad mittat no. Bar. in tractatu ad repri. in ṽbo neglexerit. ꝛ in. l. q̄ſitū. de re iudi. cū ſi. vt tradit ibi Alex. Et alias limitationes ad iſtā regulā tradūt Ang. Alex. ꝛ moder. i. d. l. filiuſfamilias. ꝛ moder. in. l. exigēdi. in prin. C. de procura. Subtilis. Decius.

§. Pupillus.

Pupillus pati poſſe nō itelligit.

1 Nam in caſibus † in quibus patiētia inducit cōſenſum ꝛ patiētibus infert preiudicium: vt in. l. decreto. de aqua plu. arcē. cū ſimi. alle. in glo. in illis caſib⁹ nō obligatur pupillus: vt hic. dꝫ. adde tex in. l. qui ad certū. §. loca. vbi ex pa tiētia cōtractus locationis renouatur: q2 ex patiētia tacitus
2 cōſenſus arguit: † ꝛ hoc nō habet locū in furioſo qui cōſenti re nō poteſt: vt ibi dꝫ: ꝛ pariter nec in pupillo qui nō poteſt cō ſentire: q2 per patiētiā nō videt cōſentire qui conſentire non poteſt: vt dicit tex. in. l. ſi tibi. §. vnius. de opti. leg. et ideo pu pillus preſens pro abſente habet. l. ſi pupillus. ex quib⁹ cau. in poſ. ea. vnde cū pupillus nō poſſit contrahere ſocietatē ex preſſe. l. ꝛ in cōductionibus. ff. p ſocio. pariter nec tacite ꝯtra cta vr: vt no. Ang. in cōſi. lx. morte dicti filij. in prin. no. Bar. in l. titiū ꝛ meuiū. §. altero. de admi. tut. co. ij. in. l. ſi patruis. col. fi. C. cōmunia vtri. iudi. de quo dixi in conſil. xxſ. Romi. conſil. cccccxiij. quo ad ṗmū. in. vſ. dub. And. ſicu. in ꝯſil. xxſ. col. ij. li. ſ. ¶ Et regula intelligit q̄tū ad hoc vt pupill⁹ nō obliget † ſed reſpectu iniurie q̄ ſibi inferatur pupill⁹ pati dꝫ vt agere poſſit actione iniuriarū. l. illud. §. de iniu. alleg. in glo. vbi dꝫ q pupill⁹ dꝫ pati iniuriā lꝫ illā facere nō poſſit. Et ṗdicta habēt locū niſi pupill⁹ a ſit ꝓximus pu bertati: q2 tūc obligat rōne furti ꝛ iniurie. l. pu

a ¶ Pupillus. Adde ꝫ eūdem ꝛ q̄ ibi poſui i apoſtil. in l. fere ī oi- a bus. §. eo.

4 pillū.ſ.e.de quo ibi videbimus. ¶ †Ultimo etiā pupillus dicit pati quantū ad primū decretū qd ↄtra ipſum interponit ſi nō defendat.in.l.apud iulianū.§.fi.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.in.l.ſi pupillus.in.l.pupillus.de priui.credi.de quo Rom.in conſi.ccccliij.in re preſenti.no.Bar.in.l.f.§.ſufficit.ff.de admi.tut.circa fi. Phil.Dec.

§.Ubi verba.

Ubi verba coniuncta non ſunt:ſufficit alterutrum eſſe factum.

Ad declarationem tres cōcluſiones firmari
1 poſſunt. ¶ Prima† q in alternatiua[a] ſuf-
a ficit alterā partē verā eſſe:vt in regula in alternatiuis.de reg.iur.cum ſi.vt dixi in.c.inter cete-
2 ras.de reſcrip.in.ij.no. ¶ Scđa concluſio† q ad verificationē copule requirit cōcurſus copulatorū.l.ſi heredi plures.de condi.inſtit.cum ſi.vt dixi in.c.ij.col.iiij.de reſcrip. ¶ Tertia cōcluſio
3 videt ſm regulā hic† q vbi verba non ſunt coniuncta nec diſiuncta ex mente pronūtiantis vel diſiuncta vel cōiuncta accipit:vt dixit tex.in.l.alienationis verbū.§.fi.de ver.ſig.⁊ ſi de mente pronūtiantis nō apparet ſufficit alterū fieri:vt hic dicit.⁊ ad hoc facit:q2 in obſcuris qd minimū eſt inſpicitur.ff.e.l.ſemper.⁊ no.per glo.hic. ¶ Cōtrariū tenet gl.in.l.alienationis.preallē.§.fi.q dicit q in dubio coniūcta preſumit.per.l.tri-
4 plici.§.videamus.de verb.ſig.vbi probat† q in oratione ſoluta pūctus eſt loco copule.no.p gl.in.l.pretia rerū.ad.l.falc.cū ſi.vt tradit Alex.co.ij.in.l.placet.in fi.C.de ſac.ſan.eccl. Imo.in.l.cū in teſtamēto.§.hec verba.in fi.ff.de hered.inſti.in.l.ſi ita q̄s.poſt Ang.e.ti. ¶ Sed pōt reſpōderi q ibi in.d.§.videamus cōſtabat de mēte ꝓpter ſubiectā materiā.⁊ aliter reſpōdet Dy.in reg.in alternatiuis:in fi.e.tit.in.vj.⁊ no.Bar.in.l.ſtipulationes non diuidunt.in.vij.q.de ver.ob.⁊ in.l.re coniuncti.in.iij.oppo.de leg.iij. Phil.Dec.

§.Mulieribus.

Mulieribus tunc ſuccurrēdum eſt cum defraudant:non
1 †vt facilius calumnientur.

a ¶ Alternatiua.ad de Feli.in c.inter ceteras.col.fi.hic alle.qui ponit regulā cū ſuis fallē. Dy.⁊ doc.in regu.in alterna.ħ alleg.⁊ ibi eius addi.in addi.ſuper verbo ſatis.⁊ ꝟ.adimpleri ⁊ circa notabile3.q.quam ponit.d.Phi.in dicto.c.inter ceteras.verſi.poſtremo.adde Jaſ.i.l.ſi ſe nō obtulit.§.ſi ex cōuentione.i.ij.col.in ver.tenēdo tamen.ff.de re iud.

Ad idem text. in l. ij. §. verba itaq; ad Velleia. alleg. in gl. ibi: mulierib⁹ deceptis nō decipiētib⁹ iura opitulant. Adde tex. in l. si fine. in l. feminis. C. ad vell. in l. si decipiēdi. ff. ad velleia. facit tex. in l. si in alterius. C. si mi. se ma. dix. & in l. si pbaueris. C. si res alie. pig. da. sit. † Et generaliter dz q deceptis & nō decipientibus iura subueniāt. c. cū vniuersorum. de rerū permu. in c. inter dilectos. de dona. no. Ang. in cōsi. clx. dña Catharina. col. pe. & qd no. Fulg. in consi. lxj. dña Catharina. col. fi. Alex. in psi. clxx. viso pcessu. col. pe. in ṽ. plus dico. li. iiij. Et facit qd not. Guil. de cu. in l. q iurasse. in pn. ff. de iureiu. limitādo illū tex. cū si. vt tradit ibi Alex. Et limita dictā. l. si in alterius. vt p Roma. in cōsi. xij. viso facto. col. fi. ver. respondendū est breuiter. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Pupillum qui proximus.

Pupillum qui prox⁹ sit pubertati capacē esse et furandi & iniurie faciende.

Videndum est de duobus. primo qn dicat pupillus proximus pubertati. Secundo in quib⁹ casib⁹ ex delicto teneat. ¶ Circa
1 primū dicit gl. hic/† q masculus a. x. ann. cū dimidio
a supra dicit proximus[a] pubertati. cū feminis in nono cū dimidio: vt etiā not. per gl. insti. de inuti. stipu. in. §. pupillus. in ṽ. prox⁹. & in l. f. ff. de noua. in gl. fi. & Bar. ibi sequit. & ita cōiter tenet: vt dicit Ang. are. in d. §. pupillus. idē gl. in. §. in summa. in ṽ. prox⁹. & Bald. idē tenet in l. si qs in tantā. col. ij. C. vñ vi. Non omitto tamē q Sali. in l. impunitas. C. de penis. declarando dicit verū esse qd dicit de proximo pubertati habito respectu ad infantiā: qz minus distat a pubertate q ab infantia. Sed p hoc nō infert q sit doli capax: & ideo fm eū cū nō sit b determinatū a iure arbitrio iudicis cōmittit. in l. f. ff. de iur. delibe. et idē Anto. de but. in c. attestationes. de despō. impu. Abb. refert in c. cōtinebat. de despō. ipu. Et doli capaces sunt q sunt pppe pubertatē vt dicit tex. in l. apud celsum. §. si qs non tutor. ṽ. denicq iulian⁹. de excep. doli. Et cū hoc nō sit declaratū arbitrio iudicis relinquit. vt cōcludit Jo. de ana. in c. f. de deli. pue. & ad hoc facit qz et primus infantie potest esse doli capax: imo etiā infans: vt no. p gl. in d. c. f. de delic. pue. Abb. ibi et in hoc tota vis cōsistit: ideo cū in hoc certa etas firmari non possit debet arbitrio iudicis decla-

a ¶ Proximus. Add Jas. i aut. sacra. pub. vbi ponit plura circa declaratione hui⁹ regu. in. v. col. in ṽsi. sequitur i textu. C. si aduersus vendi.

rari.et ad idē facit q2 tex.hic cum si.loquunt de proximis pu-
bertati simpliciter:ergo debēt itelligi simpliciter et nō respe-
ctu infantie.et ad hoc facit qd no.Bal.per illum tex.in.l.exci-
piunt.ff.ad sille.vbi inquit/ꝙ illa distinctio de proximo infan-
tie vel pubertati nō habet locū in delictis atrociter punien-
dis:q2 tūc ille dz proximus pubertati qui parū distat a puber-
tate per illū tex.Sed certe ratio Bald.videt pariter in casu
nostro procedere:q2 tex.etiā simpl'r loquit de proximo pubertati
ibi qui prim9 sit pubertati:et eodē modo alia iura loquunt:
et cū ista proximitas nō sit determinata cōsonat ꝙ arbitrio iu-
2 dicis intelligat p supradicta.¶ Circa 2m regu.hic ponit † ꝙ
pupillus proximus pubertati obligat p furto et ratiōe iniurie.
et idē dicit in.l.impuberē.ff.de fur.et glo.ibi dicit idem esse in
quolibet delicto.facit tex.in.l.nō excipiunt.ff.ad silleia.et no.
per glo.et Bar.in.l.si quis in tantā.C.vn vi.¶ Et ista distinctio
etiā adhibet in cōtractibus:vt probat in.§.pupillus.insti.de
inuti.stipu.no.p glo.in.l.j.ff.de noua.declarādo.vt ibi p Bar.
et Ang.are.in.d.§.pupillus.Sic etiā proxime cingēdus habet
pro cincto.l.peñ.de testa.mili.Sicut proximus ad pubertatē
habetur pro pubere.¶ Et per istum tex.cū si.in quib9 dicit ꝙ
3 proximus pubertati obligat ex delicto †pariter infert ꝙ obli-
getur ex iuramēto:vt not.Bar.in auf.sacramēta puberū.C.si
aduer.ven.cū simi.vt tradit Alex. in.l.qui iurasset.in prin.de
iureiuran.et late Moder.in auf.sacramenta puberum.et hoc
cōiter tenetur 2m Abb.in psi.xxxix.duo sunt.in
lib.j.et idē Abb.in cōsi.cviij.illud in effectu.li.ij.
Fulg.cōsi.ccxxvij.¶ Adde tū ꝙ ista equiparatio
de proximo pubertati ad pupillū nō semper pce-
dit:pt3 q2 l3 pubes testari possit.l.qua etate.de
4 testa.†tamē proximus pubertati nō potest testa-
a ri etiā ad pias[a] causas:vt no.Bar.in.l.j.in.ij.q.
C.de sac.san.ecc.cū si.vt late tradit And.sicu.in
cōsi.lviij.lib.j.Are.in.d.l.fi.in fi.C.de testa.mili.
Benedic.cap2a cōsi.lxxxv.cū viso.et Philip.frā.
in rub.de testa.in.vj.in.iij.q.Et aduertendū est/
q2 in pupillo proximo pubertati videt ꝙ possit di-
b spēsari.[b]vt no.Ang.et Alex.in.l.fi.C.de test.milit.
et 2m Bar.in.l.si quam9.ff.de test. valet statutū
5 ꝙ †prim9 pubertati possit testari.de quo And.
sicu.in cōsi.xix.col.vj.li.j.¶ Ultimo no.ꝙ l3 pu-
pillus obliget ex delicto qn pena mitigari d3:
vt dixi.ff.in reg.fere in oib9.ff.e. Subtilis Dec.

a ¶ Pias. Idem no. Jas.in.l.rescripta.C.de pre.imper.offer.col.fi.

b ¶ Dispēsari.Adde Jas.in.l.rescripta.C.de precib.impe.offe.col.fi.in v.cōcludēdo puto etc.

§. In heredes.

3 ¶ In. l. ij. Ubi post Alex. vide late Jaso. in. ij. not. q̃ ponit etiã casus in q̃bus cadauer põt puniri. ⁊ Ilip po. de mar sil. in. l. fin. in. vl. col. i a n̄si. itẽ crimina. s̄. de q̃ônibus.

In heredes nõ solẽt actiões trãsire q̃ penales sunt ex maleficio: veluti furti: dãni iniurie vi bonoꝝ raptoꝝ.

Ad idem tex. in. §. nõ oẽs autẽ. insti. de perpe. ⁊ tẽpo. act. ⁊ in. l. j. s̄. de priua. deli. ⁊ ad hoc facit † q: per mortẽ / delictũ / et pena extinguunt. l. defuncto. de publi. iudi. l. in senatus. §. si ꝓpter mortẽ. s̄. ad turp. et in. l. fi. C. si reus vel accu. mor. fue. ⁊ ideo post mortẽ q̃s accusari nõ potest: ſm Dy. in. c. quorũdã. cum si. ibi alleg. in gl. † vñ nõ est licitũ cadauer mortui ad furcas suspẽdere: vt dicit Ang. in. l. ij.ª in n̄si. vltimo scias. C. q̃ test. face. pos. post Pe. ⁊ Cy. ibi. ¶ Et idẽ Ang. in. l. defuncto. dicit / ꝙ errãt assessores q̃ in defunctos faciũt executionẽ penę capitalis: ⁊ qd̃ caueãt: q: possent ꝯueniri in syndicatu tanq̃ iferẽtes iniuriã cadaueri. l. j. §. quoties. s̄. de iniur. ¶ Et idẽ Ang. in. l. fi. C. si reus vel accu. mor. fue. in p̃n. ⁊ sequit̃ Jmo. in. l. q̃ a latronib⁹. §. si q̃s. col. v. de testa. ⁊ idẽ tenet Bal. in. l. j. col. j. C. ne ex deli. defun. cũ si. vt tradit Alex. i. d. l. ij. col. fi. C. q̃ testa. fa. pos. Ang. are. in trac. malefi. in n̄si. qui iudex videns. col. vj. ¶ Et regula ista limitat̃ † primo nõ ꝓcedere in eo

5 qd̃ ad heredẽ ex delicto defuncti peruenisset: q: ꝓ eo tenetur heres / ⁊ conueniri potest. l. in heredẽ. s̄. de calũ. l. in heredem. s̄. de dolo. cũ si. alleg. s̄. in reg. sicuti pena. s̄. e. ¶ Et rõ ibi naturalis allegat̃: q: sicut heres non tenetur ad penã ex delicto defuncti / ita pariter ex tali delicto lucrari non debet. ¶ Et q: solũ cõsideratur ꝙ heres nõ lucretur ꝓ eo qd̃ ad eũ peruenit datur actio in factũ / ⁊ nõ actio q̃ sonet in delictũ. l. j. §. fi. de vi et vi arma. ⁊ in. l. j. §. fi. s̄. vi bono. rap. vbi ꝓ eo qd̃ ad heredem peruenit nõ datur actio vi bonorũ raptorũ: q: putauit pretor sufficere conditionẽ ad istum effectũ ne heres lucret̃. Et suffi cit ab herede peruenisse / q: tenet̃ / licet illud cõsumpserit. l. videamus. s̄. qd̃ metus cau. ¶ Et tali casu obligat̃ etiã heres heredis dato ꝙ ad eũ nihil peruenerit: vt est tex. no. in. l. videamus. quẽ ad hoc Ang. dicit sing. ⁊ in. d. l. j. i fi. ne ex deli. defun.

4 ¶ Secũdo † regula fallit si pena ipso iure defuncto imposita sit / q: tũc transit in heredẽ: vt not. Bar. d. l. j. de priua. deli. p. l. caius. s̄. ad silleia. ⁊ in. l. cõmissa. de publica. ⁊ idẽ Ange. in. d. l. j. C. ne ex deli. defunc. col. j. versi. addo tibi aliũ casum. alleg. etiã. l. fi. s̄. de his q̃ mor. sibi cõsci. ⁊ idẽ Bald. ibi allegat. c. j. de

homi.in.vs.ad idē tex.in.l.iij.§.quod autē.et ibi Bart.§.qd ḡsq iur.Et hoc limitat:vt per Imol.
5 in.c.fi.col.viij.de dona.¶ Tertio fallit†si lis cō-testata sit cū defuncto.d.l.f.C.ne ex delic.ꝛ in.§.penales.insti.de ppe.ꝛ tēpo.act.ꝛ not.Bar.in.d.l.f.de pna.deli.vbi rationē adducit.Et hoc pce-
6 dit in actionib⁹ ciuilib⁹ q̄ dant ex delicto†sec⁹ est in criminalib⁹ et publicis iudicijs in q̄b⁹ he-res nō tenet nisi data fuerit snia.l.ex iudicior.§.de publi.iud.not.Barto.in.d.l.f.C.ne ex delic.
¶ Quarto regula intelligit qn̄ pena imponit p
7 modū agēdi secus si p modū excipiēdi:†qꝛ tūc pena trāsit in heredē etiā lite nō cōtestata.l.iij.§.qd aūt.§.qd ḡsq iur.sm vnū intellectū.ꝛ not.Ang.d.l.f.C.ne ex delic.defunc.col.ij.¶ Quinto
8 reg.pcedit de iure ciuili.†Sec⁹ est de iure ca-nonico.c.fi.de sepul.vbi gl.ꝛ in.c.in lr̄is.de rap.vbi glos.de quo late ibi insistit Io.de ana.q̄ oēs alios refert.ꝛ adde Domi.in cōsi.iij.super dubio premisso.¶ Et de successore in bn̄fi.no.Cardi.in cōsi.cxxxiiij.p discussiōe.in pn̄.ꝛ alie limita.col ligunt ex doctrina Bar.in.d.l.f.de priua.delic.ꝛ Ang.q̄ etiā plene loquit in.d.l.f.C.ne ex deli.de-func.ꝛ tradit Ang.are.in.d.§.nō oēs autē.insti.de ppe.ꝛ tēp.act.ꝛ Io.Berta.in tract.suo de ga-bel.in.iiij.lib.col.penul.ꝛ fi. Philip.Decius.

¶ Regula.l.Nihil interest.

Nihil interest ipso iure q̄s actionē non habeat:an per exceptionē infirmet.

De ista regula dictum fuit in regula non videtur cepisse.

¶ Regula.l.In toto ꝛ pars.

a In toto et pars[a] continetur.

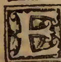

Eadem regula habet in regu.in toto.eo.tit.in.vs.cū si.ibi in gl.alleg.ꝛ facit regula.s.eo.semp in generalib⁹ specialia insunt.¶ Et hoc pprie.l.si quis cū totū.in prin.vbi Doct.Et hoc idē dicit Bal.de specie cōtēta sub gn̄e in.l.ij.C.de iur.aur.anul.¶ Et ad declarationem reg.no.

a ¶ Pars. Idē econ-tra quādo q̄litas ad-iecta cōue nit toti et quādo nō possumus dicere qd magis de vna parte videat in-tellectum q̄ de alte-ra:vt icer-titudo vi-tietur.tex.est cū glo. in.l.vxori.in princ.§.de leg.iij.

1 q† pars ⁊ totū cōsideraꝶ dupliciter vt no. Bar. in. l. si mater.
§. si inter. de excep. rei iudi. Quedā est pars integralis ⁊ totū
integrale. Quedā est pars subiectiua alia quotitatiua ⁊ eodē
modo totū vniuersale/totū integrale ⁊ pars integralis est ꝓ-
ut in domo q̄ cōstat ex solo pariete ⁊ tecto. l. eū qui edes. ff. de
vsucap. ¶ Et eodē modo in vsufructu qui diciꝶ pars integra-
lis fundi: q: proprietas cū vsufructu facit plenū dominiū: vt
no. per gl. in. l. recte dicimus. de ver. sig. ¶ Et per gl. ⁊ in. l. iiij.
ff. de vsufru. Totū vero vniuersale ⁊ pars subiectiua d:/prout
est genus ⁊ species: quo casu posita specie poniꝶ genus: sicut
si dicaꝶ est homo/ergo est animal: non sic in toto integrali/q:
ad positionē partis nō sequiꝶ totū: vnde posito pariete nō se-
quiꝶ domus: ⁊ posito vsufructu non sequiꝶ ergo dominiū: vt
no. ꝑ gl. in. d. l. recte diximus. not. Bar. in. d. §. si inter. ⁊ latius
Bar. in. l. re coniūcti. col. iiij. v. quarto dubitaui. de leg. iij. ⁊ in
l. q̄ vsumfructū. de ver. ob. ¶ Et hoc mō declaraꝶ text. insti. de
2 iure natura. §. plebs. vbi diciꝶ † ꝙ plebs differt a ppl'o tanq̄
species a genere/nā posita specie poniꝶ genus: ⁊ tū posita ple
be poniꝶ populus. nā ibi loquiꝶ de toto integrali/quo casu nō
valet argumētū: q: plebs nō est pars populi subiectiua sed in
tegralis vt dixi in. l. ij. §. f. ff. si cer. pet. ¶ Et ad regu. hic illa in
vtroq; toto videꝶ habere locū: q: in toto integrali domus pa
ries/⁊ solū contineꝶ: ⁊ in pleno dominio vsufructus cōtineꝶ/
⁊ in toto vniuersali generis species cōprehēdunꝶ. l. hoc lega-
tū. l. si chorus. de leg. iij. l. si ita. ff. de vsu ⁊ habi. ⁊ in regu. sem-
per in generalibus. ¶ Et reg. intelligiꝶ ꝙ contineꝶ in effectu
per viam cōmoditatis/⁊ non formalitatis: vt dixi. ff. in reg. in
eo. ⁊ no. Dy. in ea. reg. in toto. eo. tit. in. vs. vide Ang. in. d. l. qui
vsufructu. de ver. ob. vbi bene distinguit de toto. Phi. Dec.

¶ Regula. l. In obscuris.

In obscuris inspici solet qđ verisimilius est: aut quod plerunq; fieri solet.

Ista regula declaratur in l. ff. cod.

¶ Regula. l. Si quis obligatione.

Si quis obligatione liberatus potest videri cepisse.

Et gl. ponit exēplū in. l. q̄ etiā. ff. de calū. vel
1 paria sunt † ꝙ q̄s pecuniā acceperit vel
obligatiōe liberatus sit. ⁊ adde ꝙ tex. in. c. veniēs.
2 el. f. de testi. † vbi simonia committiꝶ in remissione
3 debiti sicut in datiōe. ⁊ idē habeꝶ. viij. q. iij. c. talia. † Et sic pa-

ria sunt dare vel remittere. ad idē tex. in. l. si fundū. §. titio fundū. de le. j. in. l. si mulier. ff. de cōdi. ob cau. no. Bar. p illū tex. in. l. peculiū. la. j. in pn. de peculio. ¶ Et p glo. in. l. si interim. in ꝟ. donationis. vbi Bal. C. de solu. facit tex. in. l. iij. §. si stipulāti. de do. inter vir. in. l. pmittēdo. §. j. in. l. ls. in pn. de iure do. ¶ Et cōclusio. ff. facta intelligit qn̄ ex tali remissione aliqd acquirit illi cui fit remissio: prout iura. ff. alle. loquunt secus si nullū cōmodū parti acquirat / vt qz exceptio declinatoria remittat: vt not. Abb. in. c. veniēs. ¶ Scdo
4 limitat † qn̄ remissio fit nō debito liquido: secus si debitū non sit liquidū sed dubiosum / qz tūc ille q remittit dicit potius facere q̄ dare: vt idem Ab. dicit in. d. c. veniēs. & gl. Bar. in. l. actione. ff. de transac. cū si. vt Alex. tradit in. d. l. si mulier.
5 ¶ Tertio limitat † nisi remissio facta sit de debito penali ex delicto: vt declarat Bal. in. d. l. si mu
6 lier. in fi. ¶ Quarto † nisi facta sit remissio ob aliā causaz: qz tūc nō videt donare q remittit: vt no. Pau. de ca. in. l. ꝯ iuris. §. j. ff. de pac. in verbo itē nota. ¶ Quinto & vlti. ꝯclusio declarat pcedere
7 largo mō impropie. Sed † ppie & vere[a] remit-
a tere nō est dare. l. iulia. de ꝯdi. & de. vbi cōditio[b]
b dādi. x. heredi nō dr̄ impleta per acceptilationē.
8 Sed quasi extiterit cōditio legatū debet. † & ad h̄ facit. qz dare est accipientis facere. §. sic itaqz. insti. de act. & hoc nō verificat in remissione. ¶ Et qn̄qz lz dare & donare & nō remittere: vt p glo. in c. statutū. §. notariū. in ꝟ. remissione. de rescri. in vj. qz facilius fit remissio q̄ donatio: vt no. Bar. i
9 l. si duo. de ꝟ. ob. † Et ista limitatio pcedit nisi pecunia parata fuisset solutioni: qz tūc ille q remittit dare intelligit: qz pecunia fingit sibi data & reddita. l. singularia. ff. si cer. pe. & ita dicit Pau. de ca. in. d. l. iulia. p tex. in. l. si spōsalib⁹. §. j. in fi. ff. de iu. do. ¶ Soci. ibi dicit in. d. l. iulia. q illa loqt in specie debita: qz ancilla ibi erat debita in spē: sz nos loqmur in q̄titate pecunie: q lz sit parata solutioni nō erat debita: qz erat debitū in gn̄e. ¶ Sed tn̄ idē videt dicendū in quantitate: qz lz illa quantitas nō esset debita; tamē ex quo erat

a ¶ Uere. Idē Feli. i. c. veniēs el. j. de testit. j. col. & remittere litē nō est dare. ita Bal. in. l. j. C. de bo. mater. in j. co. sequitur Iaf. in l. si p fundo. C. de trāsac. pe. col. remittere tn̄ res vel actionem bene est dare vt ibi p eos & per Iaf. in l. si mulier hic alleg.

b ¶ Conditio. Ad de Iaf. in l. si fundū sub conditione. §. titio. de le. j.

a ¶ Insinuatio. Idem Io. Imo. i l. aq̃lius. i ij. co. v. ex gl. adde. s. de donat.

separata solutioni videt̃ pducere eũdẽ effectũ: q2 eius solutioni debitor liberatus fuisset. Aliter tñ concludendũ videt̃ vt dicamus q quantũ ad factũ remittere nõ est dare. ꝛ isto respectu cõditio dandi ex remissione pro impleta habet̃: q2 vere actus solutioni non interuenit. ¶ Sed quo ad effectũ videt̃ ex quo nullũ interesse cõsiderari põt inter solutionẽ ꝛ remissionẽ debiti liquidi: isto respectu remittere videt̃ dare. ꝛ ad hoc facit tex. in. d. l. si fundũ. §. titio fundũ. vbi cõditio dandi q̃ debet impleri in forma specifica dr̃ impleta per remissionem. ¶ Ex supradictis

10 infert̃ ẽm gl. hic † q in remissione facta ex cã donationis requirat̃ insinuatio[a]: ꝛ not. Bar. in. l. modestinus. s. de dona. cũ si. vt tradit Alex. in. l. si mulier. j. de cõdi. ob cau. ꝛ in. l. creditori. C. de pac. vbi dicit istã esse cõmunẽ opi. ꝛ dicit Ange. in. l. pacta q̃ cõtra. C. de pac. q vidit ita iudicari Peru. ꝛ no. Bal. in cõsi. ccl. presupposito. lib. iij. ꝛ in cõsi. ccxxxl. primo q̃rit̃. e. lib. iij. ꝛ Alex. in cõsi. cxxxvij. in causa ꝛ lite. circa fi. lib. ij. And. sicu. in cõsi. xl. char. fi. col. l. ꝛ lib. l. ꝛ Ant. de cana. in tract. insinuationis. in. q. xlvl. ꝛ. xlvij. ꝛ Soc. in. d. l. creditori. Phil. Dec.

§. Non potest videri cepisse.

Non potest videri cepisse q̃ stipulatus põt exceptione submoueri.

De ista regula supradictum fuit in regula non videtur cepisse.

¶ Regula. l. Nihil consensui.

Nihil consensui tam contrarium est qui ꝛ bone fidei iudicia sustinet: quamuis atq metus quem comprobare contra bonos mores est.

De metu dictũ fuit. s. in regula in omnibus causis pro facto accipitur.

§. Non capitur.

Non capitur qui ius publicum sequitur.

1 Ius publicum † id est commune: ꝛ concordat tex. in. l. non videt̃. C. de in inte. restitu. ꝛ. l. verũ. §. restituitur. s. de mino. que iura glo. hic adducit. ꝛ not. Bar. ibi. in. d. l. verũ. in. §. sciendũ. † duo enim re-

2 quiruntur vt cõcedatur restitutio in integrũ. l. nam ꝛ postea. in. §. si minor. s. de iureiur. vbi dicit̃ qd non statim qd minor sit datur restitutio. Sed opus est probare q lesus sit ꝛ qd sit lesus eius

lesus eius facilitate.d.l.verū.§.sciēdū.¶ Ex his
3 † forma libelli colligitur in petēdo restitutionē in integrū.& no. Bar.in.l.fi.C.de integ.rest. in fi. vbi inqt q debet narrari q sit minor & lesus sui facilitate:& nō sufficit dicere q sit mior lesus:qr libellus nō cōcluderet.& idē Bar.in.d.§.sciēdū. non tñ requirit q exprimat causam lesionis: vt not. Bar.in.l.minor autē.§.j.ff.de minor.¶ Et secundū pdicta cōsuluit Jo.de ana.cōsi.xlviij.circa psentē cām.& qđ not. Abb. in cōsi.lxxvij. in q-
4 stione.col.iij.lib.ij.† Nota tñ vnū casum in quo mior restituit absq alia pbatiōe erroris & lesionis:vcz qñ in cā criminali cōfitet maleficiū de q nō cōstat aliter q p cōfessionē/ nā ds restitui: qr eoipso apparet de lesiōe.ita dicit Ang. in.l. certū.§.in pupillo.ff.de cōfes.in vers.& ideo dr. alle. ad hoc Joā.and.in.c.ij.de rest.in integ.in.vj.& dicit esse dictū no.& quotidianū.& refert Alex. & se
a quit[a] in.d.§.si minor.col.pe.& idē Alex.in ps. cxvj.in cā inqsitionis.lib.iij. Philippus Decius.

§.Non videntur.

Non videntur cōsentire q errant.

1 b Nihil enim est † tā ɔtrariū cōsensui q error. l.si p errorē [b].ff.de iuris.om.iu. & error nō habet cōsensum.l.ij.in pn.ff.de iud.q iura allegata sunt in gl. & null9 est errātis cōsensus. l.nō idcirco.C.de iur.& fac.ign.& nulla est erātis volūtas.l.sed hoc ita.de aqua plu.arcē.& pprium erroris est approbare falsum pvero.xxxviij.dis. in.c.Quis.& errare est aliud p alio putare.xxij. q.ij.in.c.in qbus.Et ista regula nō videt habere aliquā limitationē: qr vere non cōsentit qui errat. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Pretor.

Pretor bonorū possessores heredis loco in omni casu habetur.

1 Pro ista regla facit tex. in.l.ij. ff. de bo.pos.† vbi dr q i oibus vice heredū bo.pos.habet:& iō cōditio illa si heres erit vificat i bo. pos.

a ¶ Sequitur. Et est Jas.i.l. error. in. ij. col. versi. qnto limita.C.de iuris & fact. ignor.

b ¶ Si p errorem. Ubi vide Jas. in. ij. co.v.nota regulas. & Alex.i pn. & Jas. i. §. itē si.quis. insti. de actio. colū. xij.

l. in cōditionib⁹. §. si patron⁹. de cōd. & demō. Et mādatū factū alicui vt adeat hereditatē verifi⸗catur in bon. pos. l. si q̄s mihi bona. §. sed si māda⸗tur. de acq̄r. hered. Et succedētes de iure proprio largo mō dicunt heredes: vt no. Bar. p illū tex.
2 in. l. f. C. vnde liberi. † vbi ppter hoc infert ad li⸗bellū q̄ in herede loq̄t q̄ in bo. pos. saluari pōt. Et ista cōclusio in libello de plano pcedit: q: li⸗bell⁹ late interp̄tari d3 vt saluet: vt no. Bar. in. l. sed & si possessori. §. itē si iurauero. ff. de iureiur.
3 cū. si. Sed † in statuto qd̄ stricte d3 intelligi esset maior dubitatio. Bar. tñ idē cōcludit in statuto i. l. f. §. bonoꝝ. p illū tex. ff. ad treb. de q̄ ibi Alex. & late Soci. scribit i. l. f. ff. de vul. col. iij. vbi ccludit post Are. b' nō habere locū in mā odiosa. P. D.

¶ Regula. l. Creditor.

Creditor qui permittit rem venire/ pignus dimittit.

Et regula intelligit q̄ cōsen 2 tiat: † q: creditor cōsentiēdo alienatiōi pignoris vr̄ ius pignoris[a] remittere. l. iiij. §. si ivēditio ne. l. sicut. §. si volūtate. ff. q̄b. mod. pig. vel hipo. l. fi. C. de re. pig. si aūt esset p̄sens & nō p̄diceret: nō videret pign⁹ remittere. d. l. sicut. §. nō videt. nisi i q̄busdā casib⁹. vt no. Bar. ibi in. d. l. fi. C. de remis. pig. & Alex. i. l. q̄ dotis. circa fi. in p̄n. ff. sol. mat. ¶ Scdo regula intelligit fm gl. hic nisi cre ditor cōsentiret cū reuelatiōe iuris sui. d. l. iiij. §. si invēditione. & no. Rom. i psi. xciiij. §. visis his. col. iij. ¶ Tertio intelligit † q̄ñ vēditio vel alie⸗ natio cui creditor cōsentit valet: secus si nō va⸗ let: q: cōsensus nō p̄iudicat. d. l. iiij. §. fi. q̄b. mod. pig. & i. d. l. debitū. C. de re. pig. facit. l. fi. ff. in q̄b. cau. pig. ¶ Et ad hoc facit q̄ remissio facta a pte in cōpromisso intelligit si cōpromissum h3 effe⸗ ctū/ ita q̄ laudū sequutū sit: vt no. Bal. in. l. si di⸗ uersa. C. de trās. col. ij. vs̄. ex p̄dictis appet. cū si. vt tradit Alex. in psi. xxij. viso instrumēto. in p̄n. lib. s. ¶ Quarta regula declarat † q̄ quāuis ius pignoris remittat: debitū tamē nō videtur re⸗ missum: q: etiam si pignus[b] reddatur debitori

[a] ¶ Pignoris. idē Jas. in. l. si fundū p fi⸗deicōmis. col. ix. vs̄i. similiter. de leg. s. 1

[b] ¶ Pignus. Sec⁹ tñ si red⸗dat instru mentū de biti / vt p Jas. i l. ser uū3 filij. §. cū qui. de lega. s. i. s. 2 co. qd̄ qua liter intel ligat vide nota. dist. Abb. in. d. c. ecclesia sancte ma rie. l. ij. co. vs̄. & reas⸗ 3 sumendo nunc &c.

non videt debitũ remitti.l.postq̃.ff.de pact.⁊ in no.casu tradit Cu.cõsi.xix.quidã nobilis.⁊ ratio videt q: debitor cõsequit vtilitatẽ ex possessione pignoris: vt no.p gl.in.d.l.postq̃.⁊ in.c.eccle-
4 sia sancte marie.el.ij.vt lite pen.⁊ facit q: † ille q̃ facit actũ cõtrariũ priuilegio nunq̃ videt velle priuilegio renũtiare vbi põt esse alia cõiectura. vt no.Ant.de bu.in.c.accedentibus.de priuileg. col.ij.ver.⁊ per predicta. Alex.consi.xxxiij.ponderatis.lib.v.dixi in.c.cũ accessissent.de cõstit.
5 ¶ Et ista rõe † vxor marito pign⁹ remittere põt: q: nõ est donatio.l.si pignus.de his q̃ i frau.cre. l.etiã.C.ad velle.l.lucius.ff.q̃.mo.pig.vel hypo. ⁊ no.Bar.in.l.f.§.f.e.tit.quib.mod.pig. P.D.

a ¶ T.iiij. Ubi plura exẽpla per do.precipue maxime Jas. in.l.mora.

¶ Regula.l.Non vt ex pluribus.

Non vt ex pluribus causis deberi nobis idẽ põt: ita ex pluribus causis idẽ possit nostrum esse.

1 Duo sunt dicta. † Primus est qd eadẽ res ex plurib⁹ causis deberi põt: sz eadẽ res ex pluribus causis nostra esse non põt. Et de vtroq̃ dicto est tex.in.l.iij.§.ex pluribus.de acqui.poss. ¶ Et primũ dictũ limitatur dupliciter secundũ Pau.de ca.in.d.§.ex pluribus.post Bar.ibi.primo qñ cause ex q̃bus res
2 debetur essent cõtrarie: † q: contraria stare non possunt in eodẽ subiecto.l.fi.§.fi.ff.p emp.in.l.si ancillam.ff.pro suo. ¶ Secũdo limitatur si esset causa inualida q: ex illa deberi nõ potest.l.cum res.C.de contrahen.empt.⁊ est regula cõmunis quod non videtur in consideratione qd nullum
a est.l.iiij.[a] §.condemnatũ.de re iudica.in.l.non putabit.§.non quãuis.de cõtratab. ¶ Secundũ
3 dictũ limitatur † in pluribus causis[b] diuerso tẽ-
b pore concurrẽtibus secus si eodem tempore cõcurrant: vt not.Bart.in.d.§.ex pluribus.in.iiij. opp. per iura alle. ibi in gl.in.l.cũ quis peculio. ff.de solutio.in.l.si creditori.§.marcellus.de lega.f.not.in.l.in numerationibus.ff.de solutio. ¶ Et ratio videt manifesta q: si dominiũ acq̃si-

b ¶ Causis. Uide Soc.i tracta.fallen. in regu.c. Jas. in.§. sic itaq̃.ff alleg. vbi late post alios.et q̃ posui i regula neq̃ pign⁹.hic alleg.

tum fuit ex vna causa vlteri⁹ ex alia causa acquiri nō potest: q: quod meum est vlterius meus effici non potest. §. sic itaq. insti. de actioni. §. si cui fundus. ver. sed si rem legatarij. insti. de lega. ꝛ no. in. l. si rem meā. de verboꝝ obligatio. ꝛ ratio ista cessare videt̄ qñ eodem tempore plures cause acquisitionis concurrūt. ¶ Secūdo regula in scdo dicto limitatur qñ res facta sit nostra pleno iure: alias secus videt̄: vt dixi. s. in reg. neq pignus. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Aliud est vendere.

Aliud est vendere aliud est vendēti cōsentire.

1 Et ideo † qui prohibet̄ manumittere nō ꝓhibetur. manumittēti cōsentire. l. ij. l. si pater. in fi. s. de manu. vindi. Et vēdēti nō autē ꝯsentiēti dat̄ remediū. l. ij. C. de rescin. vēdi. vt no. Bald. ibi in. q. xx. ¶ † Et ꝓhibit⁹ alienare nō ꝓhibet̄ alienāti cōsen

2 tire: vt no. p gl. ꝛ Bart. in. l. cū pr̄. §. libertis. de lega. ij. vide q̄ dixi in. c. ij. col. vij. ver. vigesimonono casus. in fi. de iud. ꝛ not. Bal. in rub. C. de pac. in fi. vbi inq̄t ꝙ aliud est cōtrahere/ aliō est cōtrahēti cōsentire. vnde mulier que ꝓhibetur cōtrahere

3 nō prohibetur cōtrahēti cōsentire. ¶ Limita † nisi esset eadē ratio/ q: tunc ille q̄ alienare vel vendere ꝓhibetur: prohibet̄ etiam cōsentire: vt no. Bal. ꝛ Sali. in. l. ij. C. si aduer. dona. vbi loquitur in statuto ꝓhibēte minorē alienare: nā etiam alteri alienāti poterit consentire: q: de facili fraus posset fieri. ꝛ ita ibi tenet contra Jaco. but. ꝛ no. And. sicu. in consil. xlj. col. vij. lib. iij. ꝛ idē And. sicu. in. c. si qs p̄sbyteroꝝ. per illū text. iūcto c. ꝓcedē. de reb⁹ eccle. ꝛ in. c. peruenit. circa fi. de emp. ꝛ vēdi. ¶ Et facit alia regula que. j. habet̄ in. l. cū quis. in princ. j. eo. vbi dicit̄ ꝙ q̄ potest alienare potest ēt alienāti consentire. Et in ead. l. §. cū ait. dz ꝙ q̄ donare nō potest pariter nec donāti

4 cōsentire potest. ꝛ facit † q: sicut minor non potest alienare rē immobilē sine decreto pariter alteri nō potest consentire: vt no. Bal. in. l. illud. alias in. l. si prediū. C. qñ decre. opus nō est. ¶ Et cōcludēdū est ꝙ ille qui non potest contrahere non pōt etiā alteri faciēti consentire qñ est eadem ratio. al's secus: vt no. Bal. in. l. fi. col. ij. in versi. collige ergo. C. de pac. ꝛ vide glo. in reg. cū quis possit. j. eo. ꝛ que ibi dicit resoluuntur in eo qδ dictum est: an sit eadem ratio. Philippus Decius.

§. Refertur.

Refertur ad vniuersos qδ publice fit p maiorē partē.

1 Eadem regula habet in.l.qđ maior. ff.ad municipa• ibi:† ꝓ eo habet/ac si oēs egerint.ꝛ sic hoc ꝓ
cedit ꝑ fictionē vt nor.Abb.i.c.cū olim.i fi.de re iudica.ꝛ alibi
ēt.habet ꝙ maior pars reputat ꝓ toto:vt no.Bar.i.l.cū de la
nionis.§.sabinus.per istū tex.de fundo instru.in.l.ꝓpter litē.
vbi Bal.ff.de excusatione tutoꝝ.in.c.f.§.illū.de restit.spolia•
to.in.vi.¶ Et ratio istius regule videt ſm glo.hic:q2 negotia
vniuersitatis nō possent de facili expediri si omnes deberent
cōsentire.vñ q̄uis dicat in aliquo actu de cōsensu omniū:idē
tñ esse videt in consensu maioris partis:vt no.Bart.in.l.qui•
cunq3.in fi.per illū tex.cū glo.C.de omni agro deserto.lib.xi.ꝛ
no.Bal.in.l.rescriptū.in pn.per illū tex.ſ.de pactis. Ista eñi
videt interpretatio passiua que etiā haberet locū in materia
odiosa.vt no.in.l.f.§.lex falcidia.ff.ad legē falcidiā.¶ Et hoc
2 intelligit nisi cōstaret de mēte disponētis† ꝙ pcise cōsensus
omniū reqreretur.ꝛ ita videt ꝓcedere gl.no.que habet in.c.
vbi periculū.§.idē quoq3.in ver.singulis.de elec.in.vi.ꝛ not.
Bal.in.c.nō potest.de re iudica.in prin.vbi inqt ꝙ maior pars
attēditur nisi exp̄sse statutū sit ꝙ oēs debeant cōsentire.ꝛ illi
de vniuersitate statuere possunt ꝙ in aliquo actu onmiū con
sensus pcise reqrat:vt no.Abbas in.c.cōstitutus.col.pe.in ꝟ.
3 ex quo notabis.de appella.† Sec⁹ tñ esset in ꝯsuetudine que
nō valeret ꝙ oēs pcise deberēt cōsentire:q2 vtilitas ecclesie
sepenumero impediret cū hoies facile dissentiāt.ita sing.Ab
bas dicit in.c.f.in no.antepe.de his que fiunt a maio.par.ca.
¶ Sed aduertendū est q2 ratio Abb.ita videt habere locū in
statuto sicut in consuetudine:ꝛ tñ in statuto cōiter docto. te•
nēt valere statutū.vt.ſ.dixi.Et iō q̄tū ad hoc nō videt diffe•
rentia inter statutū ꝛ cōsuetudinē.arg.l.de quibus.ſ.de legi.
¶ Sed ꝓbabiliter distingui potest ꝙ in aliquo vel in aliquib⁹
casibus particularib⁹ valeret statutū ꝛ cōsuetudo sed gñali•
ter deregādo huic regule nō valeret statutū ꝛ cōsuetudo per
rationē gl.hic.ꝛ Abbas in.d.c.f.ꝛ dixi in.c.cū oēs.de cōsti. in
ij.lectu.Et lꝫ statutū a maiori parte videat factū ab oib⁹ nō
tñ dr̄ factū cōcorditer:q2 verbū cōcorditer importat nemine
discrepāte:vt Abbas ꝯcludit cōtra Cardiñ.in.c.nō pōt.de re
iud.co.pe.ꝟ.sed dubitari pōt.vbi plura iura inducit.ꝛ idē tꝫ
Cardi.in cle.ne romani.in ꝟ.eo ipso.in.viij.q.de elec. per illū
tex.i ꝟ.si hoc cetui ꝯcorditer expedire videbit.ꝛ ita declarat
ibi tex.in.c.nihil.de elec.dū ibi dr̄.de elec.facta in ꝯcordia.et
ad idē est gl.i.c.cupiētes.in.§.ad hec.in ꝟ.ꝯcordēt.de elec. in
vi.ꝛ ibi Dñi.col.ij.cū si.vt tradit Alex.in.l.iurisgē.§.hodie tñ.

ſ. de pactis. ¶ Et hoc intelligitur habita relatione ad singulos. Secus videtur si verbũ concorditer ad collegiũ seu vniuersitatẽ referatur: vt no. Bal. distinguit in d. c. nõ potest. de re iud. & etiã propter subiectã materiã verbum in plena concordia verificatur in maiori parte: vt no. Abb. in d. c. cũ olim. in fi. de re iud. & de his plenius Feli. scribit in d. c. nõ potest. co. pe. ¶ Et pleniori declaratione huius regule recurrendum est ad ea que scripsi in c. cũ omnes de cõstit. & Moder. tradũt in d. l. iurisgentiũ. §. hodie. ſ. de pac. Philippus Decius.

§. Absurdum est.

Absurdũ est plus iuris habere eũ cui legatur sit fundus quam heredẽ: aut ipsum testatorem si viueret.

Ad idem tex. ſ. eo in. l. in oĩbus. §. nõ debes melioris conditionis esse quam autor meus a quo ius in me

1 trãsit. † & ideo dicitur quod resoluto iure autoris etiã ius habẽtis causam ab eo resoluitur. l. lex vectigali fundo. ſ. de pigno. in. c. ſ. §. rursus. quib. mo. feu. amit. facit tex. in. l. ij. C. si pig. pigno. in l. debitor. in fi. ſ. de pig. ac. & no. Alex. in consi. xſ. põderatis his. de quibus. col. vij. versi. nec potuit lib. iij. ¶ Et in cõsi. xxxviij. consideratis his. colum. ij. versi. alia ratione. lib. ij. & Imol. in consi. viij. in casu premisso. colum. fi. Bal. in consi. cccxxiij. massiolus. li. iij. al's est lib. ſ. ccclxxſ. idẽ Soci. in consil. lxxxv. viso compromisso. col. fi. in prin. Quod limitatur: vt per Bal. in. c. ſ. in. ix. nota. de aliena. feu. vbi limitat hoc duobus modis. & vide Alexãdrum in cõsil. clxxiij. incip. viso themate. col. ij. lib. ij. Philippus Decius.

¶ Regula. l. In iure ciuili.

1 In iure ciuili receptũ est quoties per eum cuius interest cõditionẽ † nõ impleri fiat quominus impleatur perinde haberi ac si impleta conditio fuisset quod ad libertatem & legata & ad heredem institutiones perducitur: quibus exemplis stipulationes quoque committuntur cũ promissorem factũ esset quominus stipulator conditioni pareret.

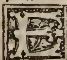

1 Ad idem regula habetur in reg. cũ stat per eum. e. ti. in. vſ. ¶ Et nota † quod regu. habet locũ in vltimis volũtatibus. & in cõtractibus: vt hic & idem est in dispositiõe statuti: nã ex forma statuti debetur salariũ post latam sentẽtiam si nõ stat per iudicem: & ita prestetur salarium debetur vt Roma. concludit in consi. lxxxv. euidenter ostendit. & idẽ Roma. in cõ si. ccccxxxiij. in eo in quo queritur col. fi. ver. quo ad ter-

tium. Et ad regulā hic cōcordat tex. in. l. iure ci- uili. de condi. et demō. in. l. labeo scribit si mihi bibliothecam. in fi. de contrahē. emptio. in. l. sed ades. §. fi. in. l. q operas. ff. loca. et in. l. j. §. diu. ff. de extraord. cog. in. l. f. C. de his que sub modo. et in. l. f. C. de instit. et substitu. in. l. executione. in fi. de verb. oblig. ¶ Et ista ratione si partes cōcordant aduocatos salariū debetur: vt no. per glo. in. c. statutū. §. assessorē. in ver. cōiter. de rescri. in. vj. et idē Spe. in ti. de sala. §. j. dixi in consi. lxx.

2 ¶ Et rsa ista limitatur † nisi testator voluisset re cōditionē impleri: q2 tūc nō sufficit q pro impleta habeat. vt no. Bal. in. l. si pr. in. iij. q. in fi. C. de insti. et substi. et idē Bar. in. l. vter ex fratribus. de cōdi. insti. in fi. et ad hoc facit tex. in. l. in cōditionibus. §. j. de cōditioni. et demōstr. vbi conditio regulat a volūtate testatoris et pariter idē esset di cēdū in cōtrahentib' si ita cōuenirēt q2 hic vltima volūtas et cōtract' a pari pcedūt p istū tex.

a ¶ In. l. iure ciuili. vbi late p imol. et Soci. et in. l. in testamēto la. ij. e. ti. et p doct. vbi Jas. q. ij. co. C. de insti. et substi. et i. l. i executione. §. fi. hic all'. et Alex. in osil. cij. col. j. in. f. vol. inci. vi sis et pōderas his. etc.

3 ¶ Secūdo † regula pcedit qn̄ impeditur ab eo cuius interest. et hoc intelligitur principaliter / secus si in consequentiā fm gl. et hic sequunt Imo. et Moder. in. d. l. iure ciuili. de cōdi. et demon. et ad hoc bene facit gl. in. d. l. de vnoquoq. in princ. de re iudi. vbi † citatio que debet in aliquo actu fieri

4 solū consideratur in eo de cuius interesse principaliter agit. vt no. Bar. in. l. in dic. de aqua plu. arcen. cuz si. vt tradit Alex. in. d. l. de vnoquoq. in princ. circa fi. ¶ In quo tū aduertendū est q2 qtū ad validitatē act' satis est q ille citat' sit cui' principaliter interest. Sed qtū ad hoc q piudiciū inferat illi q in cōsequentiā habet interesse videtur citatio necessaria saltem per proclama. vt not. Bart. in. l. si eo tempore. C. de remis. pigno. cum simi. vt per Alex. in. d. l. de vnoquoq. et ideo in casu nostro videt q sicut conditio pro impleta habet qno ad illū de cuius interesse principaliter agit qn̄ ipse impediuit cōditionē eadē ratiōe videt q conditio habeatur pro impleta qn̄ ille impediuit de cuius interesse agitur in cōsequētiā qtum ad illud interesse quod in consequentia considerari potest / q2

5 eadem ratio omnino videtur. ¶ Tertio regula intelligit † qn̄ impeditur directo ab eo cuius principaliter interest: secus si per indirectum / vt q2 heres impediuit lucrari seruū qui dādo decem erat factus liber. l. sij. §. si onis seruum. ff. de statu. libe.

6 ¶ Quarto † limitat nisi natura cōditiōis sit talis q impediri

a ¶ Leg. Uide aliqua p Jas. post Alexã. & doc. in. l. si ex toto. de leg. j. in. ij. col. ver. vltimo inducit ista lex &c. finaliter vid' gl. tibi Alex. q̃ eã cõmẽdat in. j. col. l. c. qm̃. xlviij. dist. q̃ singulariter, dz q̃ illud qd nõ est licitũ necessitas facit licitũ: intelligit qñ reperitur autoritas aliqua approbãs ex necessitate illud posse fieri saltem approbatiõe generali/ lz nõ spãliter / alias non est vemendum: z. l. ppria autorita te. de quo vide vltra. alle. b Fe. in. c. q̃relã. de iureiurã. col. pe. ver. in glo. i ver. necessitate. & eun dẽ in. c. cũ i eccl'ia. de simo. Roma. consil. ccxix. inci. ex themate. & in psi. cviij. & per Hippo. de mar. in. l. j. §. p̃terea. col. xix. vsq in fi. §. & Alb. in dictionario a i ver. necessitas. & Jas. i l. marcel. §. res q̃. ij. co. ad treb. & Girar. de petra scã in sing. c. qd est finale in ordine. vbi multa cõgerit p duas col. Die. chu.

possit. exẽplũ fz gl. hic si pmitto tibi decẽ si me viceris. Si ergo resistã & facto meo cõditio impediat nõ habet p impleta. & idẽ tenet glo. in. l. in executiõe. §. fi. in fi. de ver. obli. & hoc intelligit qñ ludendo q̃s impedit. Sec' si q̃s recusaret ludere: q2 tũc videt stare p illũ & conditio habet pro impleta. gl. in. l. si gratuitã. §. fi. de p̃scrip. ver. in ver. victori. no. Bar. & doct. in. l. executiõe. §. fi. de ver. ob. & facit qd no. Pau. de cast. post Guil. de cu. i. l. illud. §. si cui'. de tribu. vbi õcludit q si ego & tu egimus q q̃ minus currit soluat decẽ. Si tu nõ vis currere teneris ad decẽ/ q2 stat per te. & ad p̃dicta vide q̃ no. Bal. in. l. j. i. x. q. C. de isti. & substi.

7 ¶ † Quinto declarat q cõditio p impleta habet q̃tũ ad h' vt dispositio reddat pura nõ aũt q nõ teneat soluere qd semel obtulit/ q2 tenet soluere alias p'vim exceptiõis repellit: vt no. Pau. de cast. in. d. l. iure ciuili. de cõdi. & demõ. p tex. i. l. cui fund'. de cõdi. & demõ. vbi ẽt Pau. de cast. ĩ fi. post Bar. & alios ibi. ¶ Et hoc ĩtelligit nisi dispositio pfectã habuisset executionẽ: q2 tũc non cadit q res per viã exceptionis retineri possit. l. fi. C. de cõdi. inser. vbi Bar. & lati' insistũt Moder. i dicta

8 l. iure ciuili. de cõdi. & demon. ¶ † Sexto limita vt per Alexan. in. l. centesimis. §. si ita stipulat'. vbi Jason in. iij. no. de verb. obli. Philip. Deci'.

¶ Regula. l. Que propter necessitatem.

Que ppter necessitatẽ

recepta sunt non debent in argumenta trahi.

Scriptũ est † q necessitas nõ habet legẽ sed[a] ipa legẽ facit. j. q. j. in. c. remissionẽ. de conse. dist. j. in. c. si.

a ¶ Permittit. In tantū ꝙ etiā in foro iudiciali nō erit punien
dus fm Abb. in. d. c. si quis propter necessitatē: sed aduerte ad
l. palam. §. nō est ignoscendū. qꝛ loquit qñ mulier elegit vitam
turpem pretextu paupertatis perseuerando in dicta inepti-
tudine: vt probat in verbo vitā: non tñ loquit ꝙ extrema ne-
necessita-
te famis
coacta si-
bi puisit
per forni-
cationem:
nā tunc vi
det ꝙ pos-
sit non per
regulā tra
ditā ibi p
doc. ꝙ tpe
necessita-
tis omnia
sunt cōmu
nicāda. vt
in. c. disci-
pulos. de
cōse. dist. ꝛ
in. clxvij.
di. ꝛ sic cū
hūana cre
atura non
veniat in
fructu. vt
in. §. in pe-
cudum. de
re. di. non
sit cōican-
da sed per
aliā regu-
lā ꝙ neces
sitas nō hꝫ
legē. ff. q. f.
c. remissionē. de ꝓse. dist. v. c. sicut. l. q potuerūt. de manu. test.
ꝛ sic qđ illicitū necessitas faciet licitū: nam ꝑpter necessitatē
qs excusat. puta si potēs mihi mādauit qđ occidā tiriū als ꝙ

cut. in. c. quanto. ꝛ de cōsue. in. c. ij. de obser. ieiu.
in. c. si quis propter necessitatē. de fur. in. l. q po-
tuerūt. ff. de manu. testa. cū si. vt late Ro. tradit
in. l. si vero. §. de viro. in. liiij. fallen. sol. mat. vbi
xxxviij. medijs hoc ꝓbat. ¶ Et Alb. in. l. f. in fi. de
of. consu. ꝛ in. l. ij. in prin. C. de pat. q filios distra.
¶ Et Luc. de pen. l. curiales. de decur. lib. x. ꝛ no.
gl. per illū tex. in. l. f. ff. de offi. cōsu. in aut. vt hi q
obli. §. pe. in ver. necessitatis. Et qđ nō est licitū
lege necessitas facit licitū. C. qđ non est. de reg.
iur. facit tex. in. c. lꝫ. de fer. in. l. f. §. f. de of. eius. ꝛ
in. l. diuus pius. de pe. he. cū si. Andr. sicu. tradit
in. c. f. de pig. ꝛ Feli. in. c. cū accessissent. col. viij.
ver. iij. restringit. de cōsti. ꝛ in. c. ij. col. fi. de spon.
¶ Et adde tex. in. l. cesar. de publica. ꝛ Feli. in. c.
2 significauit. de iude. in fi. ¶ † Et predicta proce-
dūt durante necessitate alias secus. d. l. f. de offi.
eius: nam qđ pro necessitate statutū fuit cessan-
te necessitate tollit. f. q. f. qđ pro necessitate. cū
si. vt dixi in. c. cū cessante. de app. vnde ꝙ statuit
pretextu necessitatis illud debet tolerari quate-
nus durat necessitas vt no. Bar. in. l. f. §. nuntia-
tio. col. f. de operis. alle. l. f. in fi. de ferijs. ꝛ. l. sena
tus. de off. presi. ꝛ istud est qđ hic dicit ꝙ recepta
propter necessitatē non trahunt in argumentū.
Item excusat quis a casu necessitatis nisi culpa
precedat casum in. l. si fideiussor. §. si necessaria.
qui satisd. cog. cū si. ibi. alle. in gl. ¶ Ultimo no-
3 tandū est † ꝙ ꝑtextu necessitatis turpitudo adul
terij vel fornicationis nō permittit mulieri. l. pa
4 lam. §. nō est ignoscendū. ff. de ritu. † secus est in
a furto qđ propter necessitatē permittitur[a]. d. c. si

quis propter necessitatem. de fur. ꝛ gl. ibi ratio-
nem diuersitatis adducit. ¶ Et ratio videt: qꝛ
mediante furto immediate ꝓuidet necessitati
famis nõ sic videt in coitu illicito: qꝛ ex illo fa-
mes nõ satiat. ꝛ facit qđ not. Bal. i. l. fi. C. si ↄtra
5 ius vel vtili. pub. vbi inquit † ꝙ licet mulier bã-
nita occidi possit tñ adulterari nõ põt. de cuius
dicti veritate dixi in. c. que in ecclesiarũ. de con
stitu. colum. vl. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Cui ius est donandi.

CUi ius est donãdi eidẽ et vẽdẽdi est ꝛ cõcedẽdi ius est.

NAm † donatio et venditio sunt spe
cies alienatiõis. c. nulli. de re.
eccle. nõ alie. et plenior vr alienatio ꝗ
fit ꝑ dona. qꝛ illa absolute facta videt
et nullã hꝫ recõpẽsationẽ sicut in vẽditione cõ-
tingit vbi pretiũ vẽditori debet: ꝛ ideo bene dꝛ
ꝙ ille ꝗ hꝫ ptãtẽ donãdi ꝛ vẽdẽdi potestatẽ ha-
bere videt. ꝛ pari ratione videt habere potesta
2 tem cõcedẽdi rẽ. ff. in emphy. vt gl. hic dicit: † qꝛ
etiã talis concessio alienatio dicitur. d. c. nulli.
¶ Et ista regu. videt ꝓcedere subsistẽte eadẽ ra
tione declarãdo vt dixi: sec⁹ est stãre diuersitate
rõnis ꝓut cõtingit in. l. fi. C. de prep. cur. li. x. vbi
cõcedit ius donãdi decurionib⁹ / ꝛ tamẽ illis nõ
dat facultas vẽdẽdi qꝛ facilius inducerent ad
vendendũ ꝗ ad donãdũ vt in. d. l. fi. habet. ꝛ no.
3 per gl. † et ista rõne emphyteota lꝫ nõ possit vẽ
dere dño irrequisito: donare tñ põt vt not. per
gl. ꝛ doct. in. l. fi. in ꝟ. vendere. de iure emphy. de
4 quo Alex. ↄsi. cxx. visis narratis. li. iij. ¶ Sic † ẽt
ecõtra ꝓhibita vẽditiõe vr ꝓhibita donatio: vt
no. ꝑ gl. in. l. ij. C. de vsucap. ꝓ emp. vbi Bar. ꝛ idẽ
Bar. i. l. volũtas. ꝑ illũ tex. C. de fideicõ. ꝛ dꝫ ꝓce-
dit qñ est eadẽ rõ: sec⁹ si sit diuersa vt not. Pau.
de ca. post Sali. in. d. l. volũtas. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Penalia.

PEnalia iudicia semel accepta i he- redes trãsmitti possunt.

AD idem tex. in. l. omnes penales. ff.
de actio. ꝛ obli. in. §. pena-

me interfi-
ciet si occi
dam sum
excusatus
vt satis re-
missiue. ꝑ
do. Phil. s.
in. l. is da-
mnum. §.
ci⁹ vero. ff.
eo. ꝛ cogi-
ta si posset
dici in ca-
su nr̃o non
reperit au
cto. aliqua
approbãs
hoc posse
fieri ex ne-
cessitate
saltem ap-
probatiõe
gñali que
requiritur
ad hoc vt
ꝓcedat il-
lud qđ re-
gulariter
dicit ꝙ il-
licitũ ne-
cessitas fa
cit licitum
ſm gl. in. c.
qm̃. xlviij.
dis. quã. ff.
in ꝑma a-
postilla cõ
mendaui.
Hierony.
Chucha.

les.insti.de perpe.et tempo.actio.cum simi.alleg.in glos.

¶ Regula.l.Cum quis.

Cum quis possit alienare poterit et consentire alienationi.cui autem donare nõ cõceditur probandum erit hec si donationis causa consenserit tractam eius voluntatem habendam.

De ista regula dictum fuit.s.in.l.aliud est vendere.

¶ Regula.l.Qui rem alienam.

Qui rem alienam defendit nunq̃ locuples habetur.

De ista regula dictum fuit.s.in regula in eo.§.nemo aliene rei.

¶ Regula.l.Non videntur data.

Non videntur data q̃ eo tempore quo dant accipientis non fiunt.

1 Nota † q dare est dominiũ trãsferre.et colligit ista regu.in.l.vbi autẽ.§.fi.in fi.de ꝟ.obl.

a in.§.[a] sic itaq.insti.de act.q̃ iura. allegata sunt in glos.facit tex.in.l.fina.in prin.s.de condi.ob cau.et precise verbũ dare importat dominij trãslationẽ: vt dicit in.d.§.fi.vbi omnimodo.et ibi:quoquomodo.adeo q etiã ex volũtate partiũ hoc non alterat: vt cõcludunt Alex.et Moderni contra glos.in.d.§.fi. quãdoq tamen verbum dare improprie accipit ꝓpter qualitatem persone in qua trãslatio dñij nõ potest habere locũ.l.meuius.de cõdi.et demõ.l.si quis ita.§.pe.s.de sta.lib. ¶ Quãdoq etiã improprie ponit ex natura cõtractus:nam si vẽdo fundũ et promitto dare intelligit tradere ẜm glos.hic per.l.si stipulatus.s.de vsur.q: qui vẽdit nõ habet necesse fundũ emptoris facere.l.si ita distrahatur.§.j.de contrahen.emp.et venditor solum ad trahendum obligatur.l.j.s.de act.emp.l.ex empto.§.j.eo.ti.et hoc in vẽditore secus est in emptore qui tenetur dare pretiũ.d.l.ex empto.§.j.versicu.nummos autem.et ratio videtur q: vẽditor in genere ad pretium tenet. et ideo Bar.ibi infert idem esse in venditore generis qui ad dandum tenet.de quo aliter dixi in l.ij.in prin.in vltima cõclusione.s.si cer.peta.

a ¶ In.§.vbi videas late doct. premaxime Jas.in iij.et.iiij.colum.

Philippus Decius.

§.Qui iussu.

Qui iussu iudicis aliquid facit non videtur dolo malo facere:quia

a ¶ Possidet. Ubi late Moder. & maxime Jaso. q̄ plures q̄ones ponit in materia ista. & regulariter iudicis autoritas excusat a pena: de quo Soci. in suo trac. fallē. in regu. ccij. fo. xxx. & satis remissiue p addi. Dy. in reg. q̄d quis mādato. hic alleg.

b ¶ Excuset. Adde tamē q autoritas iudicis nō excusat q̄ attentata pēdēte appellatiōe reuocentur. ita dñs Phil. in cōsil. cc. incip. i casu proposito. in p̄n.

c ¶ Ne soluat. Excusabitur ēt a piurio: si tēporis facta fuerit p̄rogatio: vt per do. Phil. c. de causis. de offi. deleg. iiij. colū. in p̄n. et i. c. p̄terea. de app. col. f. in fi. ꝟ. successi. et ca. q̄d em̄ in cōpēsatione. Jo. fabri in. §. in bonefidei. insti. de act. tenet q sic de cuius veritate ibi p Jas. co. xvij. in fi.

parere necesse habet.

1 Nota † q qui facit iussu iudicis excusat a dolo: q: necesse h3 facere. facit tex. in. l. iuste possidet[a]. de acq̄r. possess. & q̄d ibi Alex. post Pau. de ca. & vide in reg. q̄d q̄s mādato. eo. ti. in. vs. Ad idē q iussus iudicis excuset[b] est tex. in. l. si q̄s id q̄d. §. doli. de iurisdi. om. iudi. vbi gl. in. l. ait p̄tor. §. f. in ꝟsi. quid tamē. de mino. vbi glo. plura iura cōcordantia adducit. ad idē tex. in. l. quā q. in p̄n. vbi glo. ff. de aqua plu. arcē. & adde tex. notab. in. l. mulier. §. fi. de lege cōmis. & ibi est tex. p dicto Alber. in. l. si q̄s id q̄d. colū. ij. vbi inquit/q iussu iudicis ex causa iusta p̄cipientis ne soluā nō incurro penā ad quam eram obligatus si nō soluerem in termino: q: p̄pter iussum iudicis sum excusatus. & est dictū Hosti. in ti. de iureiur. §. quod species. ꝟsi. itē iuramento dicentis 2 † q q̄ iurauit soluere in certo termino si iudex p̄cipiat illi ne soluat[c] excusat. et idē Archi. in. c. dicit. xxij. q̄. v. cū si. vt tradit Feli. in c. cōstitutus. de rescrip. vide allegata. 3 † Et adde q spoliatus[d] a iudice nō restituit: vt dixi in cōsil. cxxv. Feli. in. c. dilectus. de rescrip. ¶ 4 † Et ista regula s̄m glo. hic intelligit q̄n p̄ceptū fuit iustum vel in dubio. Secus si constaret iniustitia: q: illi nō esset parēdū: sed si resisti potest: vt not. Bar. per illū tex. in. l. p̄hibitū. C. de iur. fisci. li. x. et no. Jo. an. post Hosti. in. c. significamus. de cōsti. cū si. & Feli. tradit in. d. c. cōstitut⁹. & adde q̄d

d ¶ Spoliatus. Uide eundē do. Philip. in regu. factū a iudice. ff. eo. vbi declarat qualiter hoc intelligat et. d. Jaso. in. l. iuste possidet. de acquir. possess. in p̄n. & eūdē. d. Philip. in. c. cōsultationib⁹. de offi. deleg. in. iiij. not. & in cōsi. cxcs. incip. in causa que agitat. col. v. in fi. & cōsi. cc. inci. in casu p̄posito. in p̄n.

no.Bar.in.l.iuste.de acqui.pos.in prin.vbi limitat illũ tex.qñ iudex ꝑcedit seruato ordine iuris:al's secus p.l.meminerint. C.vñ vi.de quo ibi plura dixi q̃ hic inseri pñt.ꝛ in.d.ɔsi.cxxv. ¶ Secũdo regula limitaꝛ nõ ꝑcedere qñ iudex extra officiũ eius procedit ſm gl.hic faciũt dicta in.c.dilectus. per Feli.et ad hoc est regu.ĩ.eo.factũ a iudice.vbi videmus. ꝛ vide Pau. de cast.in.l.vt vim.de iusti.ꝛ iure. Philip.Decius.

¶ Regula.l.Capienda.

CApienda occasio est que prebet benignius respõsum.

De hoc supra dictũ est in regula semp in in dubijs.ẽ.eo.

§.Quod factum est.

Quod factum est cũ in obscuro fit affectione cuiusq; capit iterp̃tationẽ.

De hoc supra in regu.in obscuris.et in regula semper. nam ista ſm illam intelligitur.

¶ Regula.l.Js damnum dat.

IS damnũ dat qui iubet damnum dare.

EXemplifica istã regulã vt per Dyn.[a] in
1 reg.†qui per aliũ.de regu.
a iur.in.vj.ad idẽ tex.in.l.j.§.deiecisse.de vi ꝛ vi arma.vbi dicitꝛ ꝙ parũ refert suis manibus deijciat an per aliũ.ad idẽ tex.in.l.nõ ideo minus.C.de accusa.cum si. alleg.ibi in gl.ad idẽ tex.in.c.cũ ad sedẽ.de resti.spo.in.c.muliere.de sen.excõi.in.l.nõ solum.§.si mãdato.ẽ.de iniur.ꝛ no. tex.qui dicit dat damnũ.ꝛ sic denotat veritatẽ:ꝛ hoc expresse dicit tex.in.c.mulieres.ibi: cũ is vere cõmittat delictũ cuius autoritate vel mandato delictũ cõmitti probaꝛ.¶ Et ista conclusio videꝛ ꝑcedere quãtum ad effectũ iuris quo ad penam:
2 q:†mãdans plus deliquit ꝙ̃ mãdatarius q̃ nõ erat al's facturus:et sic ipse deliquit:ꝛ facit aliũ delinquere qd̃ est grauius: vt per gl.in.l.athletas.§.pomponius. in x̃bo in seruitute. de his q̃ no.infa.et not.p glos.fi.in.c.gaudemus.de diuor. ideo eadẽ pena puniꝛ.d.l.non solum.§.si mandato.ꝛ in.l.aut qui aliter.in fi.qd̃ vi aut clã. et in cle.j.de penis.¶ Et hoc videtur etiã habere locũ in in statuto: vt not.Bar.in.l.quẽadmo-
3 dum.C.de agri.ꝛ cẽsi.lib.xj.vbi inquit/ꝙ†pena statuti puniẽtis facientẽ maleficiũ habet locũ in mandante.ꝛ de hoc late tradit Bartholo.ve-

a ¶ Dynũ. Ubi satis remissiue p eius addi.in apostilla sup litera b.

roneñ. in consi. xxxiij. si nunq magnifice. in vltimo dubio. char. fi. ¶ Et ista cõclusio videt procedere qñ statutũ loquitur in rem: vt q: dicat pro homicidio[a] vel pro furto sit talis pena: quia tñc etiam cõprehenditur qui mandauit. d. l. aut qui aliter. §. fi. & ibi Bar. per illũ tex. & idem Bar. in l. hec verba. ff. de adult. Abb. in d. c. mulieres. de sent. excõ. Cor. in consi. ccxlix. licet videtur. lib. j. Cor. in cõsi. lxix. plura seriose. lib. iij. ¶ Similiter 4 videtur procedere † qñ mandatarius cogit exequi mandatũ: q: tũc mandans dicit vere facere: vt no. Bar. in l. sed si vnus. §. seruus. de iniurijs. col. ij. per l. ita autem. §. gessisse. de admi. tut. vbi infert ad. q. de procuratore quã refert Ang. aret. in tract. maleficiorũ. in verbo semproniũ mandatore. q. xiiij. Abb. in d. c. mulieres. col. pe. † Sed 5 extra dictos casus q facit per aliũ nõ dicit proprie facere: vt Bar. cõcludit in d. §. seruus. & no. Dy. in reg. q per aliũ. in fi. Bal. in l. j. col. ij. in ver. in mãdãte etiã. C. de ser. fug. cũ si. vt tradit Alex. in cõsi. lxv. visa quadã cõstitutione. col. ij. lib. iiij. 6 vbi infert † q statutũ qd loquit de faciente non haberet locũ in mãdante. & no. Bal. in l. nõ ideo 7 minus. col. v. ¶ Sic etiã † si quis accuset aliquẽ fecisse homicidiũ & probaret de mandato succũberet: vt no. Jo. mo. in reg. qui per aliũ. & sequit Bal. in c. j. §. iniuria. col. fi. ver. pone accuso te. de pa. iur. fir. ¶ Et si qs sit inquisitus de mandato & de castigatione probet succumbit: vt no. Bal. in l. hec verba. per illũ tex. de his qui no. infa. Alex. in consi. cxxviij. quoniã abunde. lib. iiij. & concordat ista regula. j. eo. l. quod iussu. Phil. Dec.

a ¶ Homicidio. An valeat statutum imponens penã pecuniariã pro furto vel homicidio. vide Hostiẽ. & Abb. qui tenent qd nõ. in c. ij. de delictis puero. vbi satis remissiue p add. Abb. in ad di. sup verbo irrationabilis.

§. Eius vero.

Eius vero nulla culpa est cui necesse est parere.

1 Ex hoc potest excẽplificari † in eo potẽti q mihi mandauit q occidã titiũ: al's q me interficeret: nam ego ero excusatus: q: aliter vitã meam saluare non possum: ita Bal. in c. j. §. iniuria. col. fi. ver. Sed pone. de pac. iur. fir. vbi alle. Pet. ibi & Cy. in l. scientiã. §. q cũ aliter. ad l. aquiliã. & ad hoc videt glo. in l. si familia. in

verbo poterit.in fi.ff.si fami.fur.fecis.dica.⁊ qđ propter necessitatē quis excuset facit tex.in.l.cesar.de publi.cum si.vt tradit Fel.in.c.ij.in fi.de consti. ¶ Sed extra necessitatē nō excu
2 satur†etiā filius vel seruus q̄ obediret patri vel dño in illicitis grauioribus.l.seruus.de actio.⁊ oblig.l.fi.in fi.§.de bonis damna.facit tex.in.l.ea que.§.e. Secus est in leuioribus in q̄bus iussus patris excusaret.l.liberorū.§.fi.de his q̄ no.infa.⁊
3 facit tex.in.d.l.seruus nō in omnibus.†⁊ in grauioribus licet non excuset vt dictū est:tñ pena minuitur propter iussum seu mandatū.l.seruos.C.ad leg.iul.de vi publica. Phili.Dec.

§.Quod pendet.

Quod pendet non est pro eo quasi sit.

1 Ista conclusio verificatur in qualibet dispositione conditionali†q: ante euentū conditionis dispositio suspenditur/⁊ non habet locū: vt glo.hic dicit. ¶ Eodem modo exēplificari potest in re que in futurū resolui possit/q: de presenti dicit certa ⁊ illa alteratio que fieri potest nō est pro eo quasi sit:sed potius quasi non sit.l.ij.⁊ qđ ibi glo.ff.de in diem
2 adie.† vbi vēditio de presenti dicit pura/licet resolui possit sub cōditione.⁊ facit tex.in.l.hec vēditio.§.fi.de contrahen.emp.⁊ qđ no.tradit Bar.in.l.iulianus.in fi.de cōdi.inde.vbi cōcludit q̄ si represalie omnes debeāt reuideri ⁊ que debeāt approbari approbent vel reprobent/interim tñ executio nō impeditur.⁊ in simili casu idē Bar.in.l.iudex postq̄.circa fin.de re iud.⁊ qđ no.Bar.in.l.publica.§.fi.in.§.not.§.deposi.vbi inquit/q̄ verba illa plus vel minus nihil operantur nisi aliud probetur.⁊ idē Bal.in rub.C.depositi.in.vj.q. Phil.Dec.

¶ Regula.l.Nemo ideo.

Nemo ideo obligatur quia recepturus est ab alio quod prestiterit.

Et eadem regula habetur in.l.supra iter.§.apđ ferocē.
1 de aqua plu.arc.alle.in gl.melius † est enim nō soluere q̄ solutū repetere.arg.l.fi.C.in q̄.cau.in integ.resti.non sit necessa.⁊ in.l.§.C.qñ lice.vnicuiq̄ sine iud.se vindi. Et hoc patet etiam ex eo q̄ quis soluendo pro alio liberat illum/⁊ contra illum actionem habet.l.soluendo.⁊.l.cum pecuniam.§.de neg.gest.⁊ tamen nullus pro alio soluere cogit. ¶ Et regula ista videtur generaliter procedere/q: in contrarijs/⁊ limitationibus positis in gl.alia causa agendi precedebat:vt no.Bar.⁊ doc.in.d.§.apud ferocem. Philip.Dec.

a ¶ Iudice. Idem dicitur in reg. ea que fiunt a iudice isto titu. lib. vi. vbi videas Dynum & docto.

b ¶ Cause. Adde Phipp. de mar. sin. cxcv. inci. nemo &c. & an & qñ iudici resisti possit. vide Ab. & ibi latis. do. Phil. in. s. & ij. col. in c. si qñ. de of. dele. in cõsi. cls. incip. maximi põderis. col. iiij. ꝟ. videm' in iudicib'. & adde vnu3 a casũq si iudex faciat executio- nẽ pte nõ citata qđ pars põt appellare et si iudex nõ vult admitterẽ appellationẽ s3 vult exe- qͥ poterit ei resisti đ fcõ ita Cy. i. l. s. C. điu. & fa. ig. quẽ sequit ibi Jas. in pñ. ij. co. ІІ. C.

*Additio.

c ¶ Ambiguũ. Quid aũt dicat ambiguũ. vide Bar. i. l. inter stipulantẽ. §. s. ff. đ ꝟ. ob. & in. l. si qs intẽtione ambigua. ff. de iud.

¶ Regula. l. Factum a iudice.

Factum a iudice[a] qđ ad eius officium non pertinet/ratum non est.

Nam quando † iudex officiũ eius excedit videt vt priuatus & illi nõ est parendũ: vt no. per gl. s. in. l. nõ videt. §. qͥ iussu. Et qñ iudex procedit absq cause[b] cognitione dicit pcedere vt priuatus: vt not. Card. in cle. s. §. si. in si. de cele. missa. ¶ Et qñ iudex extra 1
2 iudicialiter pcedit pro eo nõ presumit † & ideo spoliatus tali casu a iudice restituit. c. cõquerẽte. & ibi Abb. per illũ tex. in. ij. no. de resti. spo. & in no. casu tradit Pe. de anc. in cõsi. ccxlix. ad predicta dubia. in. s. dubio dixi in cõsi. cxxv. si enim iudex facit qđ ad eius officiũ nõ pertinet nõ dicit factũ a iudice cuius potestas vr limitata respectu officij iudicis qͥ dicit iudex quasi ius dicens. c. forus. §. iudex. de ver. sig. & cũ potestas respectu certe qualitatis tribuat extra illã qualitatẽ nõ valet q ab eo factũ sit vt plura similia cõgerit Fel. in. c. cũ ordinẽ. de rescrip. Phi. Dec.

¶ Regula. l. In contrahenda.

In contrahenda venditione

ambiguum[c] pactũ cõtra venditorẽ interpretandũ est. Ambigua autẽ intẽtio ita accipienda est vt res salua actoris sit.

Vo dicta sunt / & per secundũ dictũ primũ limitari videt. in primo dicto habet regula. l. veteribus. s. de pac. & ꝯcordat tex. in. l. labeo scribit. s. de cõtrahen. empt. & eadẽ regula habet in. c. cõtra eum. eo. tit. in. vi. de quo aliquid dictum fuit in regula semper in obscuris. ins. s. e. ¶ Et pro-

cedit

1 cedit.† in cõtractibus prout loquitur: secus est in beneficijs principum/vt not. Bar.in.l.ex facto.col.f.ff.de vulg.z pupil. ¶ Item secus est in iudicijs: vt not. per gl.hic. per text.in.l.si quis intentione.ff.de iudicijs.vbi Bar.idẽ dicit post gl. ibi.z hoc intelligitur nisi in probationibus que licet fiant in iudicio.l. quinquaginta.in fi.ff.de prob. tñ in dubio interpretatio cõtra ipsum probantẽ fieri debet:q: probatio ds esse cõcludẽs.c.in presentia.de proba.z gl.ibi in vbo dubiũ.no.Bal.in.l.quoties.§.si qs ita.ff.de hered.instit.z late dixi in.d.c.in presentia.in vlt.not.

2 ¶ Itẽ† regula.d.l.veterib⁹.intelligitur qñ verba sunt dubia ex eo q verbum seu oratio plures habet significationes: secus si esset propria significatio certa:q: ab illa nõ receditur:vt not. Bar.in.l.f.ff.locati.vbi per illũ tex.ita declarat.d.l. veterib⁹. z ad hoc vide Imol.in psi.xxi.in casu pmisso.col.ij. in ver.nec

3 obstat predictis.¶ † Itẽ dicta regula procedit in cõtractib⁹ qui pendent a consensu duorum : secus est in confessione que interpretari debet in fauorem confitentis.ita etiam.d.l. vete ribus.limitat Paul.de cast.in consi.ccxxi.primo videndũ est. col.fi.in versi.z si dicatur.¶ Ult.no.est q licet debeat fieri interpretatio cõtra pferentem/vt hic z.d.l.veteribus.attenditur tamen qd verisimilius est.ita Old.dicit in consi.xcv.ex forma illius statuti.per.l.semper in stipul.ff.eo. ¶ In scdo dicto ha-

4 betur† q in dubio interptatio debet fieri vt actus valeat.ad idẽ gl.alleg.l.quoties.ff.de verb.ob.z ad idẽ tex.in.l.quoties in actionibus.de reb.dub.facit tex.in.l.iij.ff.de testa.mil. z in c.abbate sane.de verb.sig.cũ si.ibi allegatis in gl.in ver. vale

5 re possit.q inter alia alleg.l.diuus.ff.de vsu z hab.nã † psumptio legis nõ adaptatur ad infirmãdum/sed potius ad confirmandũ qd agitur:vt not.Bal.p illũ tex.in.l.si qs filio.in prin. de leg.f.z ideo vt actus valeat verba etiã improprie accipiuntur.l. si tibi.vbi Bar.ff.si cer.pet.z in.l.stipulatio ista.§.hi q in prin.

6 de verb.obl.†verba eñi que in pprio significatu operari non possunt ad impropriũ intellectũ trahuntur/vt dicit Ang.in.l.si cũ ante.C.de don.ante nup.in.l.si tam angusti.p illũ tex.ff.de serui.cũ si.que not.sunt/vt dixi in.d.l.si tibi.¶ Et not.q ista presumptio validitatis act⁹ potẽtior est z preualet alijs psumptionibus.ita pbatur hic vbi primũ dictũ q fiat interptatio ptra venditorẽ in dubio limitatur a scdo dicto dũmodo res valeat.z

7 ad hoc facit: † q: licet princeps nõ psumatur vti plenitudine potestatis.vt no.Inn.in.c.innotuit.de elect.tñ si aliter actus nõ valeret psumitur vti plenitudine potestatis ad hoc vt actus valeat;vt no.Paul.de cas.in.l.ex impfecto.C.de testa.z in cõs.

cclxxx. in facto presenti. Alex. in. l. quã. C. de testa. mil. ¶ Si
8 militer † licet presumatur pcessisse act⁹ q̃ est prior in ordine li-
tere: vt no. Bar. in. l. cõstit. C. col. fi. hoc nõ habet locũ qñ act⁹
redderetur nullus: qr ad hoc vt actus valeat presumitur pcessisse
actus q̃ in ordine litere posterior est / vt not. Bal. in. l. cũ in te-
stamẽto. §. hec verba. ff. de hered. instit. vbi inq̃t q si in instru-
mẽto dicatur q pater donauit filio & q illũ emãcipauit nõ attẽ-
to ordine litere presumitur q emãcipatio prius facta fuerit: & se-
quitur Inno. post Ang. in. d. §. hec verba. Alex. in. l. ij. §. prius.
de vulg. in. l. diuortio. in prin. ff. sol. mat. in. l. cũ pponas. C. de
codicillis. in cõsi. lxxxi. lecto. col. iiij. li. iij. & in csi. cxij. sup eo.
9 dubio. col. ij. lib. v. ¶ † Similiter lz cõstituatur differentia an p-
cedat nomẽ pprium vel appellatiuũ: & cõsideratur illud no-
men qd̃ pcedit. l. si seru⁹ cõmunis ita stipuletur. in fi. & ibi Bar.
de stipu. ser. hoc nõ habet locũ si actus redderetur nullus: qr in
dubio debet iudicari q illud nomẽ cõtẽplatũ sit qd̃ facit vale-
re dispositionẽ. arg. l. quoties. de reb. dub. cum si. ff. alleg. ita
Bar. in. d. l. si cõis. col. ij. & in. l. si vnus. §. seru⁹. ff. de pac. Alex.
in. l. j. in fi. de lib. pret. & dixi in. c. quoniã Abb. de offic. deleg. &
10 ad idẽ facit: † qr licet al's deberet relatio fieri / illa non habet
locũ quãdo ex tali relatione actus destrueretur: vt not. Bar.
post gl. in. l. cum vulgari. de dote prelegata. Bar. & doc. in. l. ta-
lis scriptura. de leg. j. cũ si. vt dixi in. c. scdo reqris. de appel. &
sic ampliãdo regulã stat cõclusio / q ista presumptio q in du-
bio actus presumatur validus supat alias presumptiones. ¶ Et
predicta regula videtur pcedere qñ verba cõueniũt & aliquo
modo adaptari possunt ad actũ qui valet / al's secus. ita istaz
regulã limitat Aret. in. l. a titio. col. fi. de verb. obl. vbi ad hoc
11 alleg. tex. in. l. tutores. §. j. ff. de admin. tut. † vbi si pater dedit
curatorẽ in testamẽto filio impuberi datio nõ valet. & Bar. ibi
12 rõnẽ adducit. ¶ † Nec obstat q saltẽ largo modo sub nomine
curatoris cõprehendatur tutor: vt no. p glo. in aut. vt hi q̃ obli.
hab. per. res mino. in prin. in ver. ad curatorẽ. qr illud pcedit
in dispositione. l. p viã extẽsionis: secus in dispositiõe hõis. d.
l. tutores. §. j. & ad idẽ facit tex. in. l. verbis ciuilib⁹. de vulg. &
13 pup. † vbi substitutio facta v̈bis directis a pagano post pu-
bertatẽ nõ valet & nõ trahitur ad fideicõmissum: qr testator no-
luit ſm pprietatẽ verboz: & sic in dubio nõ receditur a pprieta-
te verborũ. l. nõ aliter. in prin. de leg. iij. l. j. §. is qui nauẽ. vers.
in re igitur dubia. ff. de exer. & nõ obstãt allegata. ff. q vt act⁹
valeat verba etiã improprie accipiũtur: qr illa procedũt quã-
do apparet de mente; secus videtur in dubio. Et ſm istam li-

mitationē restringit̄ qđ. ſ. dictū est q̄ potētior
est illa presumptio q̄ facit actū valere. nam hoc
intelligitur seruata verborū proprietate: q: ex
proprietate verboꝝ volūtas disponētis arguit̄.
14 d.l.non aliter. ¶ Et videmus q̄ † etiā in materia
penali fit extensio s̄m verborū proprietatē. l.cū
lege. ſ. de testa. vbi Aret. q: videtur constare de
mente illud qđ ex verborū proprietate colligit̄.
15 ¶ Scđo regula intelligitur q̄ † actus valeat in
dubio eo modo quo agitur: non aūt fit interpre-
tatio vt valeat eo modo quo valere pōt: q: de il-
lo modo cogitatū nō fuit: ⁊ habet locū qđ dicit̄:
qđ potui nolui: qđ volui adimplere nequi. l. mul-
tū interest. C. si quis alteri vel sibi. ⁊ in. c. cū sup.
de offi. dele. ¶ Et ideo illa clausula qđ valeat eo
modo quo potest nisi apposita sit non intelligit̄:
vt not. Ang. in cōsi. ccxc. noua testandi seu relin-
quendi forma circa fi. hoc tñ videt̄ altiorē inda-
ginē postulare: q: in effectu pendet ab illo arti-
culo si non valet qđ ago vt ago an valeat vt va-
a lere possit: de quo dixi[a] in. d. c. cū super. ¶ Tertio
16 regula limitat̄ procedere † qñ in actu concurrūt
requisita ad validitatē actus: alias secus vnde
pmissio facta sine causa nō valet. l. ij. §. circa. de
doli excep. ita dicit Imo. in. l. a titio. col. pen. de
verb. obli. in ver. nec obstat si dicatur. Et huius
limitationis ratio manifesta videt̄: q: actus va-
lere non pōt non cōcurrentibus requisitis: ⁊ ita
non sumus in dubio prout regula loquit̄. Sed in
casu claro in quo cōstat actū nō valere. ¶ Quin-
17 to limitatur non habere locū † qñ cōtra promis-
sorē posset interpretatio fieri q̄ esset illi multū
onerosa: q: tūc potius stipulatio debet inutilis
iudicari: vt no. Ful. per illū tex. in. l. iij. §. si qs in-
sulā. de eo qđ certo loco. ⁊ ad hoc etiā facit text.
b in. l. qđ in rerū. §. f.[b] de leg. j. vbi potius inutile
legatū reddit̄ q̄ qđ testator videat̄ grauare he-
redē de redimēdo ius finitū p mortē testatoris.
ad idē tex. in. l. vxor patrui. C. de leg. in. l. si dom⁹.
§. fi. de leg. j. ⁊ in. l. dotalē. ſ. de test. mili. ¶ Quin-
18 to regula videt̄ procedere in vno actu. † Secus
c est in duobus: q: in dubio[c] nō debet interpreta-

a ¶ Dixi. Et Bart. ⁊ post eum Jas. in. l. j. §. si qs ita. col. viij. ✠. expedita doctrina. de ver. ob. vbi ponit regulā cū quinqȝ limitationibus.

b ¶ §. f. vbi videas Jas.

* Additio. c ¶ In dubio. Et qs interpretetur vel b x dubia. vide Barto. in. l. veterib⁹. ff. de pactis.

tio fieri[?] vterq[?] actus valeat. l. si q̃s ante. de acqui. posses. vbi si q̃s conducit ꝛ postea rem precario roget vel econtra vnus actus valet: et tñ vterq[?] valere potuisset intelligẽdo ꝙ ex precario nõ trãsferat possessio: ꝛ ita Jas. dicit in. d. l. si quis ante. col. iij. in. iiij. nota. Sed certe ratio que est in vno actu vt presumatur pro validitate actus etiã militat in duobus. non obstat tex. in. d. l. si quis ante. q2 de natura precarij est ꝙ possessio transferat. l. certo. §. f. ff. de precario. ꝛ ideo ibi simpliciter dz de precario ẽm eiusnaturã intelligit ꝙ possessio trãsferat. Ex quo resultat ꝙ vterq[?] actus valere nõ potest. ꝛ sic sumus
19 in casu claro ꝙ vterq[?] act⁹ valere nõ potest. ¶ †Sexto ꝛ vltimo regula non habet locũ qñ ex validitate actus offenderet volũtas testatoris. vt no. Pau. de ca. ꝛ Alex. in. l. verbis ciuilibus per illũ tex. ibi: ne fiat contra volũtatẽ. de vulga. ꝛ pupil.

¶ Regula. l. In condemnatione.

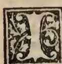

In condẽnatione personarũ q̃ in id q̃d facere possunt damnãtur non totum quod habent extorquendum est: sed ꝛ ipsarum ratio habenda est ne egeant.

De ista regula dictum est. ff. in. l. diuus. in fine.

§. Cum verbum restituas.

Cum verbum restituas lege inuenitur: ꝛ si non specialiter de fructibus additum sit: ꝛ tamen fructus sunt restituendi.

1 Et dicit Bar. in. l. fi. col. iij. C. de sentẽ. pas. ꝙ †semper restitutio tñi restituit q̃tum id aduersus q̃d restitutio petitur abstulit per illũ tex. ꝛ no. Abb. in. c. venerabili in prin. de offi. dele. ꝙ nõ dz q̃s restitutus nisi cõsequatur plenariã restitutionem. ꝛ est tex. in. l. videamus. la. ij. §. in fauiana. in ṽ. nã ptor. de vsur. vbi dz ꝙ ṽbũ restituas plenã hз restitutionẽ vt ẽt fruct⁹ restituãt cũ si. alleg. in gl. hic. ꝛ ad idẽ tex. in. l. cũ pretor. de ver. sig. not. per. gl. in. c. q̃uis. de rescrip. in gl. magna. in princ. ꝛ in. l. attilicinus. in gl. fi. de serui. rustic. pred. in. c. f. de restitu. in integ. in. vs. in verbo beneficiũ: q̃ allegat bonum tex. in. l. q̃d si minor. §. restitutio. de mino. ꝛ tradit Ant. de butrio cõsi. xix. q2 hic agitur. col. f. Andr. sicu. in cõsil. ix. col. pe. lib. f. Ange. consil. cclxxxviij. viso themate. colũ. iij. ¶ Et per istũ text. dñi loquit de fructib⁹. ꝛ in. d. l. videamus. §.
2 in fauiana. videt cõfundi vna cõmunis conclusio† que habet ꝙ restitut⁹ nunq̃ videt recuperare fruct⁹ bonoꝝ perceptos a fisco in bonis etiam nõ alienatis: vt no. Ang. in. l. gallus. §. ꝛ

a ¶ Quid si tãtũ. Ubi videas Jas. col. xiij. v. vnũ tñ diligẽter &c. vbi dicit q̃ restitut⁹ ad bona nullo casu de mundo recuperat fruct⁹ pceptos ex bonis ẽt nõ alienatis siue a quocũq3 alio. & hãc etiã dicit cõe3 opi. finaliter tñ dicit q̃ in consulẽdo & iudicãdo nõ recederet ab opi. quã tenet hic do. Philipp. & Nellus in tracta. bãnni. hic alleg. hãc etiã tenet subtilis dominus me⁹ dñs Carolus ruinus in repe. d. §. & quid si tantũ. col. lxxij. versi. subdit etiã Alexãder hic. et Jo. crotus de monte ferrato in repeti. d. §. col. xxxix. ver. quarto limitatur. de q̃ videas frã. de cur. in consilio. l. incip. memorie recolende. colum. antepenult. ver. ex quibus oibus &c. vsq3 in fi. consilij. hier. chu.

a quid si tm̃[a]. col. fi. de liberis & posthu. per tex. in auf. idẽ est de nestorianis. C. de here. & idẽ Ang. dicit in auten. de here. & falci. in prin. col. ij. ver. itẽ nec ratiõe fructuũ. & idẽ cõcludit Bal. in. c. domino guerrã. col. pe. versi. Sed ego quero. in titulo: hic finitur lex corradi. cum simi. vt tradit Alexander in. d. §. & quid si tantum. col. antepe. versi. predictis adde. ¶ Certe ista conclusio videtur contra istum tex. & contra iura prealleg. & ita tenet Nellus in tractatu bannitorum. in. vij. questione. in prima parte tertij temporis. & respondet ad text. in dicta auten. idem est. Primo q̃ nõ loquitur in restitutione. Sed hoc falsum vt patet ibi restituenda quidem. Secundo respondet & melius q̃ loquitur in dispositione limitatiua & non larga & simplici quasi dicat loquitur in restitutione limitata absq3 fructibus: quia ita disponitur ibi vlterius procedendo & videtur speciale in illo casu contra illos qui a fide recesserunt. ¶ Et quod dictum de restitutione que reponit
3 omnia in pristinum statum limitatur † non habere locũ in pͥudiciũ tertij. c. quãuis. de rescrip. in vl. no. p gl. in. d. l. gall⁹. §. & q̃d si tãtũ. de li. & posthu. de quo ibi Alex. in char. fi. & Feli. in. c. inter q̃tuor. col. pe. & fi. de maio. & obed. Philip. Decius.

§. Unicuiq3.

b **Unicuiq3 mora sua** nocet[b]: q̃ ẽt in duobus reis promittendi obseruatur.

1 **Sic ergo** † vnicuiq3 mora sua sibi nocet & nõ alteri: & hoc etiã h3 locũ in duob⁹ reis pmittẽdi: q2 mora vni⁹ alteri nõ nocet. l. mora. §. fi. de vsur. Et hoc intelligitur nisi essent socij. l. pe. ff. de duo. reis. & no. per glo.

b ¶ Nocet idem d: in r̃la mora isto ti. lib. vj. vbi late per Dynũ.

a ¶ Nocet. Ite3 mora tutoris nocet pupillo. l. si ex legati cã. §. de v. obli. 2 qd intellige quo ad periculu3 interitus speciei debite s3 doc. ibi.

hic. & tradit Bar. in. l. ex duob⁹. in. xj. q. de duob⁹ reis. Sed ista solutio diuinat: q2 in dicta. l. pe. de socio nihil d: vt Are. ibi dicit. & vlterius facit: q2 tex. ibi loqt̃ in duob⁹ reis pmittẽdi: ergo nõ videt loqui in socijs: q2 tũc vni socius alter p alio esset obligatus & nõ reus p reo de quo tex. ibi loquit. † Et iõ dicẽdũ qd mora vni⁹ ex reis pmittẽdi nõ nocet alteri: vt hic. Sec⁹ est in alio facto affirmatiuo. p alio loquit tex. in. d. l. pe. Et gl. ibi ita sm Pla. distinguit & bene. Non ob. quod glo. ibi in contrariũ adducit. l. fin. C. de duob. reis. q2 loquitur quo ad interrumpẽdam prescriptionẽ & nõ habet locum quo ad alios effectus more vt Bar. distinguit in dicta. l. ex duob⁹. in. xj. q. Et sic rl'a ita indistincte procedit q mora vnius alteri
3 non nocet etiã in reis pmittendi. ¶ Fallit in fideiussore † cui
a mora principalis nocet[a]. l. mora. de verbo oblig. & hoc intelligitur in fideiussore dato ante moram vel post moram. gl. in. l. quoties in diem. de verborum oblig. no. Bart. in. l. vinum. circa primam col. §. si cert. peta. & Alex. in. d. l. quoties. in fi.
4 ¶ Sic etiã † mora filij nocet patri in actione de peculio. l. cũ fili⁹. de verb. obli. Et qd dictũ est de fideiussore verum est quo
5 ad perpetuandã obligationẽ put iura. §. dicta loquunt. † Secus est quo ad augendũ obligationẽ: q2 mora principalis non auget obligationẽ fideiussoris. l. f. & ibi not. §. de in litẽ iuran. no. p glo. in. l. siue in duplũ. §. q satisd. cog. & facit tex. in. l. fi. §. de fideius. & tradit Ro. in consil. cclxx. pro decisione. in fi. & hoc
6 intelligitur nisi † fideiussor in omnem casum se obligaret. l. quero. vbi Bar. §. locati. Philippus Decius.

§. Dolo facit.

Dolo facit qui petit quod restituturus est.

Eadem regula habetur in regula dolo facit in. vj. vbi gl. ponit exẽplũ in vsurario. ad idẽ text. in. l.
1 dolo facit. de excep. doli. vbi eũ declarat. ¶ Et rl'a pcedit † si restitutio d3 fieri ei a quo petit: secus si alij. l. si socer. §. luci⁹. §. sol. mat. vbi Bar. no. p gl. hic & in. d. reg. dolo facit. ¶ Et hoc intelligit nisi ille ali⁹ deberet restituere petẽti: q2 tũc rl'a etiã pcedit. l. si donaturus. § f. vbi Bar. p illũ tex. de cõdi. ob cãm.
2 Itẽ rl'a intelligit † qñ restitutio d3 fieri incõtinẽti: sec⁹ si ex interuallo. l. fi. x. idẽ qsiit. §. vt leg. no. vbi Bar. ro. pf. cciiij. p discutiẽda. col. pe. & lati⁹ tradit Bar. in. d. l. si socer. §. luci⁹. vbi la

5 ti⁹ insistit. Itē r'la nō pcedit † i possessorijs: vt no. p gl. hic ⁊ in d. r'la dolo facit. ⁊ facit tex. in. l. f. §. redigunt. ff. quoꝝ leg. ⁊ tradit Pau. de ca. in d. §. luci⁹. post Bar. vid̄ pclusiões octo quas in materia isti⁹ regule tradit Ang. are. inst. de excep. char. pe. ꝟ. q̄ro. an ⁊ qñ pōt opponi illa exceptio dolo facit ⁊c. Phi. De.

¶ Regula. l. Qui potest.

Qui potest facere vt possit conditioni parere iam posse videtur.

Vltra gl. exemplificari potest in. c. fi. de elec. vbi tēpus statutū a iure ad eligendum currit illis qui phibiti erāt eligere absq; licentia superioris qꝛ in mora fuerūt non petēdo licentiā quā de facili impetrare potuissent. ⁊ rationē ibi Abb. adducit per istam regulā qui potest. Et idem no. Bar. per illū tex. in. l. sed ⁊ si per
1 pretorē. §. f. verſ. sed nec ad eos. ff. ex quib. cau. ma. † dicens q̄ nō dꝛ impeditus ille qui de facili potest remouere impedimētū. ⁊ idē Bal. per illū tex. in. l. quibus diebus in prin. de cōdi. ⁊ demō. vbi vide Pau. de ca. vbi ēt alle. tex. in. l. iij. §. q̄d ergo. ff. de ꝯ. iud. tute. vbi bal. alle. pcor. tex. in. d. c. fi. de elec. ¶ Et r'la ista videt̄ habere qñ astringit̄ ad aliquid faciendū prout loquit̄ tex. in. d. c. fi. de elec. alias si nō astringit̄ secus vr̄. ⁊ ita vr̄ pcedere limitatio gl. per. l. is qui heres. §. f. de acqui. here. vbi
2 † institutus sub cōditione potestatiua nō potest repudiare: qꝛ ante implementū cōditionis non dꝛ delata: poterat tn̄ facere qđ fuisset delata: qꝛ in potestate sua erat conditionē implere ⁊ tn̄ talis potestas ibi non consideratur: qꝛ nō erat astrictus ad actū de quo ibi agit̄ cū act⁹ esset voluntarius. vel vbi agit̄ de implemēto cōditionis in potentia pro actu accipitur. l. iij. §. sed ⁊ si sic. de statulibe. ¶ Scđo regula intelligit̄ qñ impedimentū de facili remoueri potest: put iura. ff. alleg. loquūt̄.
3 Secus † si esset difficile remouere impedimentum: qꝛ tūc excusatur si fecit quod potuit. l. q̄ cōmeatus. ⁊ qđ ibi Bart. de re mili. ⁊ qꝛ reputabat̄ impossibile q̄ cū maxima difficultate fieri potest. l. apud iulianū. §. fi. de leg. f. Philippus Decius.

§. Quod quis si velit.

Quod quis si velit habere non potest/id repudiare non potest.

1 Et ecōtra † is pōt repudiare q̄ ēt acq̄rere pōt. l. is pōt. de acq̄. here. repudiatio eñ est q̄dā puatio q̄ psupponit habitū. l. manumissiōes. ff. d iu. ⁊ iur. c. ad dissoluēdū d despō. ipu. ⁊ iō q̄ nō pōt adire nō vr̄ nolle adire. l. nolle adire. d acq̄. hr̄. ⁊ facit. ff. e. in reg. ei⁹ ē vel'e ⁊ q̄ ibi dicta

2 sunt. Et † ideo pendēte cōditione hereditas repudiari nō pōt.
l. is qui heres. §. j. de acqui. here. ⁊ idem in legato cōditionali/
q: ante conditionē repudiari nō pōt. l. si ita scriptū. §. si sub ꝯ
ditione. de lega. ij. Et cū talis repudiatio sit nulla: nō impedit
quominꝰ postea purificata ꝯditiōe hr̄ditas adiri possit ab eo
qui repudiauit. l. hoīe legato. de optio. leg. no. per gl. in. l. nec
is qui. §. fi. in gl. fi. de acqui. here. Bar. in. l. is ꝗ heres. in fin. de
acq̄. here. ¶ Et regula ista negatiua videt̄ semper ꝓcedere ꝙ
nō pōt repudiare qui nō pōt adire. Sed affirmatiua nō ita in
3 distincte ꝓcedit/ † q: nō omnis ꝗ adire pōt repudiare potest:
vt tradit Bar. in. l. is pōt. vbi videndum. Philip. Decius.

¶ Regula. l. In omnibus.

IN omnibus officijs que fieri ꝑ liberas personas leges desiderant seruus interuenire non potest.

ET ad istā regulā vide dicta. s. in. l. qđ attinet.
⁊ in. l. in personā. s. eod. Et ad istā regulā
1 facit tex. in. l. cum p̄tor. §. fi. s. de iudi. vbi d: † qđ ser
ui ciuilibus officijs nō fungunt̄ ideo iudices esse nō
possunt: vt ibi d: ⁊ seruꝰ nō habet cōmunionē iuris ciuilis in
totū: nec edicti p̄toris. l. qui testamēto. §. seruꝰ. de test. vbi di
cit Imol. eē no. q: ius p̄torū est fundatū in naturali eq̄tate. ⁊
adde. l. j. de iur. deli. vbi d: ꝙ serui apud p̄torē ꝓ nullo habēt̄.
2 ¶ † Et seruꝰ nō pōt esse executor. Bal. ꝙ nō. in. l. id qđ paupi
bus. col. ij. q. j. C. de episco. ⁊ cle. idē tenet Card. in cle. j. q. xvij.
3 de test. ¶ Similiter † non potest seruus esse tutor: arbiter:
4 neq̧ testis: vt in gl. dicit̄. ¶ † Et adde ꝙ non potest esse miles.
l. pe. §. fin. C. qui mili. non pos. tempore tn̄ Hannibalis legitur
ꝙ post bellum Cānense permissum fuit propter penuriam ho
minum ꝙ serui militarent: vt refert Lucas de penna in. l. pe.
5 C. qui mili. nō pos. ¶ Similiter adde † ꝙ seruus nō potest esse
6 absens causa reipublice. in. l. fi. j. eo. ¶ † Similiter seruꝰ non
potest esse tabellio. C. de tabel. lib. x. in. l. generali. priuatā tn̄
scripturā seruus facere nō prohibet̄. l. seruus. s. de testa. ¶ Et
7 eodē modo seruus † nō ꝓhibet̄ esse procurator. l. seruū quoq̧.
§. j. ver. ex cōtrario. de ꝓcura. ⁊ in arbitratorē potest seruus
compromittere: vt no. Bar. in. l. licet. §. seruus. ff. de pecu. licet
secꝰ sit in arbitrū: vt not. gl. hic. ¶ Et omnia que ꝓhibita sunt
8 seruis. vt. s. dictū est limitari debent nisi † cōis error interue
nisset: vt no. per gl. in. d. l. fi. j. co. per. l. barbarius philip. s. de
offi. pretо. vbi seruus qui communi opinione reputabatur li
9 ber preturā gessit. ⁊ in. l. j. C. de testa. vbi † valet testm̄ in quo

erāt testes serui q̄ cōmuni omniū cōsensu liberi reputabant*
10 vide q̄ dixi in.c.sciscitat⁹.de rescrip.† an seru⁹ habilitari pos-
sit tacito cōsensu ptis vt iudex esse possit: vid ibi q̄ dixi. P.D.

§.Non debeo.

Non debeo
melioris cōditionis esse ꝙ autor meus a quo ius in me transit.

Vide
dicta.§.in.l.aliud est vendere.in.§.absurdum est. ad idem.j.in.l.qui in ius.⁊ in.l.nemo plus.j.eo.

¶ Regula.l.Non est singulis.

Non est singulis
concedendū qd per magistratū publice fieri possit: ne occasio sit maioris tumultus faciēdi.

Exemplificatur
1 secūdū gl.† ꝙ nō debet permitti alicui ꝙ
eius ppria autoritate ius sibi dicat.⁊ est text.in.l.
extat.§.qd me.cau.in.l.si quis in tantā.C.vnde vi.
et in.l.nullus.C.de iude.in.c.j.§.j.incip.si quis vero.de pa.iu
fir.⁊ Bal.ibi no.plures casus in quibus ista reg.nō procedit.
⁊ idem tradit Bar.in.l.generali.C.de decu.lib.x.vbi Bar.po-
2 nit decem casus in quibus † quis pōt propria autoritate ius
sibi dicere.⁊ adde glo.in.c.ius gentiū.j.dist.que dicit ꝙ quis
potest rem suam propria autoritate accipere qñ aliter per iu-
dicem illā consequi non potest.idē gl.fi.in.d.l.nullus.⁊ est di-
ctū Inn.in.c.olim.el.j.de rest.spo.circa fi.⁊ Ab.in col.fi.⁊ Bar.
in.l.si alius.§.bellissime.§.ꝙ vi aut clam.cū si.vt tradit Alex.
in.l.j.§.qui iudicari.de re iud.⁊ in not.casu tradit Alex.in ɔsi.
cxxxv.circa primū dubiū.lib.j.vbi materiā late prosequit.et
in eo.casu cōsuluit Bar.veroñ.in cōsi.xxvj.magnifice ac ge-
nerose pretor.de muliere q̄ accepit propria autoritate eius sa
lariū.⁊ in eo.casu tradit idē Bar.veroñ.in cōsi.iiij.visa que-
rela qñ quis eius domū propria autoritate intrare possit.Et
fm reg.cōsuluit Alex.in ɔsi.lxxiiij.visa facti narratione.col.j.
lib.ij.Et limitat: vt per Alex.in ɔsi.lxiiij.⁊ si celeberrime.col.
fi.lib.iij.⁊ in alio casu no.Jo.de imo.ɔsi.xvj.viso casu.Et limi-
ta: vt p Ab.post alios in.c.j.col.iij.de do.⁊ cōtu.
3 ¶ Et no.tex.ꝙ † occasio tumultus remoueri dz.
⁊ facit tex.in.l.pe.§.de sica.in fi.ibi: nisi forte tu-
multus aliter sedari nō possit.facit tex.in.§.j.v.
4 deinde.de māda.prin.† q: ppter seditionē ⁊ tu-
multū q̄s incidit in crimē lese maiestatis.l.j.in fi
a §.ad.l.iul.maie.Et de pena seditionis[a] ⁊ tumul-
tus no.Ang.in.l.ij.C.de sedi.habet in.l.si q̄s ali-

*Additio.
a ¶ Seditionis. Vide Bar. in l. capitaliū. §.nonnunq̄.

a ❡ Facit. Et qđ not. Dy. in reg. si qs succedit isto ti. lib. vi.

quid. §. autores seditionis ⁊ tumultus. s̄. de pe. fit enim seditio cōcitādo plebē/et dr̄ seditio quasi seorsum intuitio/q: in diuersum vadunt et alios trahūt: vt no. Dñi. post Arch. ⁊ Jo. an. i. c. decet. co. ij. v̄. quero qual'r fiat seditio. de immu. ecc. in vi. not. Arch. in. c. seditionis. xlvi. dis. Phil. Dec.

§. Infinita est estimatio.

Infinita est estimatio libertatis et necessitudinis.

De libertate supra dictū fuit in. l. libertas. s̄. eod. Necessitudo hic accipit pro coniunctione sanguinis. vt est tex. in. l. fina. s̄. de iusti. ⁊ iure. in. l. in fideicōmissi. §. cum polidius. de vsur. in. l. filium. C. de libe. cau. insti. ad tertul. in princi. Philippus Decius.

❡ Regula. l. Qui in ius.

Qui in ius dominiumve alterius succedit iure eius vti debet.

a
1 **Facit**[a] quod. s̄. dictū est in. l. nemo plus. ⁊ in. l. herede. s̄. eo. ❡ † Et videt hec regu. loqui etiā in successore particulari ⁊ singulari/ quia loquit de illo: q̄ succedit in ius vel dominiū alterius. ⁊ exemplificari potest ista regu. in. l. si aqueductus. ff. de ꝯhen. emp. vbi seruit' aque ducēde quē debet predio trāsit in emptorem predij. ⁊ in. l. forma. §. quāq̄. de censi. vbi immunitas loco concessa ad successorē loci porrigit. ⁊ facit tex. in. l. j. §. permittit. versi. plane. de aqua quoti. ⁊ esti. ⁊ no. Bald. in. l. oia. in prin. C.
2 de epi. ⁊ cler. vbi cōcludit † ꝙ priuilegiū datum loco transit in successorē loci. ⁊ facit qđ not. ꝑ glo. fi. in. c. bone. el. ij. de postu. prela. cū si. vt dixi in ꝯsi. lxxviij. ⁊ vide dicta. s̄. in reg. in oibus. s̄. eo. ⁊ ad regulā hic vide text. in. l. qui fundū. la. ij. §. cū qui. s̄. de cōtrahē. emp. ❡ Et hoc quod dictū est ꝓcedit in iure reali:
3 ꝓut tex. loquit. † Secus est in iure ꝑsonali/vel in obligatiōe personali / q̄ nō sequit singularē successorē. l. j. §. si heres ꝑcepto fundo. ff. ad treb. vbi Bar. l. fi. §. fi. ff. de ꝯhē. empt. l. fi. C. de here. act. l. eris alieni. C. de dona. qđ limitat vt tradit Alex. in d. §. si heres. ❡ Et qđ dr̄ de singulari successore ꝓcedit/q: v̄ba l. hoc ostēdūt dū loquit reg. de iure vel dñio: al's vero ꝙ dr̄ de successore simpl'r de vniuersali intelligit. l. q̄dā. §. nihil. ff. de edē. limitādo ⁊ declarādo vt ꝑ Alex. et Mod. ibi. Philip. Dec.

§. Nemo videtur.

Nemo videtur dolo facere qui ignorat causam cur non debeat petere.

a ¶ In.vs. Ubi videas doct.⁊ satis remissiue p addi. Dy.vltra q̄
vide late Jaso.in.l.s.C.de iudi.⁊ in.l.hmōi.§.legatū.de leg.j.P
hipp.de mar.sing.xvij.et sing.clxxv. Alex.in.c.si laicus.xxxj.

Uide dicta.s.in reg.q̄ in alteri⁹.s.e.Et re
gu.ista etiā vr̄ hr̄e locū in illo q̄ igno
1 rarer cām p ignorātiā iuris †:qꝛ ēt ignorātia iu
ris excusat a dolo.l.sꝫ ⁊ si lege.§.scire.s.de peti.
here.vbi dꝛ dolo caret lꝫ in iure errauerit.et ad
idē tex.in.l.si q̄s in graui.§.si q̄s ignorās.v̄.et si
sciēs.s.ad sill'.⁊ ad idē tex.i.l.si q̄s id qd̄.v̄.doli.
de iu.om.iu.vbi Alex.⁊ adde tex.insti.vi bo.rap.
2 in.§.qꝛ tñ.vbi Ang.are.† Et h̄ intelligit nisi lex
phibeat ⁊ resistat/qꝛ tūc vr̄ in dolo.l.quēadmo
dū.C.de agri.⁊ cēsi.li.xj.⁊ in reg.q̄ ꝯ iura.de reg.
iur.in.vj.⁊ ita Bar.cōcludit in.d.§.scire.cū si.vt
tradit Feli.in.c.de quarta.de pscri.col.x.v̄s.ter
tia restrictio.¶ Et qd̄ dictū est de errore iuris q̄
excusat a dolo:limita vt tradit Alex.in.l.si quis
id qd̄.de iuris.om.iud.vbi inq̄t † hoc nō pcedere
3 in iure perito.l.ij.vbi Ang.s.qd̄ quisqꜫ iur. Sil'r
reg.pcedit in dolo v̄o/sec⁹ est in dolo p̄sumpto.
vt no.Bar.p illū tex.in.l.diu⁹ claudius.s.de fal.
et no.Dy.in reg.iuris ignorātia.e.ti.in.vj.col.ij.
4 et adde qꜫ excusat durāte ignorātia.Secus † si
supueniat scientia:qꝛ si pseuerat non excusat.l.
cū ancillis.C.de ince.nup.vbi Bal. Philip.Dec.

¶ Regula.l.Cum principalis.

Cum principalis causa non
ꝯsistat/ple
rūqꜫ nec ea quidē que sequunt locū habent.

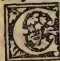

Concordat tex.i.l.nihil dolo.
i.§.cū pncipalis.
j.e.† ⁊ hinc sumpta est reg.accessoriū.
1 e.ti.in.vj.[a] facit tex.i.§.liberis.isti.de
a vul.⁊ pup.cū si.all'.hic in gl.⁊ i.d.reg.accessoriū.
ad idē tex.in.§.si seru⁹.isti.de leg.i.l.ij.ff.de pec.
leg.facit tex.in.l.lucius.s.q̄ po.in pig.in.l.aure
lius.§.legatū.de lib.leg.in.l.nō dubiū.C.d legi.
¶ Et ideo rescisso pncipali rescissum vr̄ accesso
riū:vt no.p gl.in.l.si patron⁹.§.patronū.s.si q̄d
in frau.pat. Et si nō tenet ꝯtus principalis nec

dist.⁊ in.c. q̄ sacrū.l. dis.⁊ quod not.tradit Soc.in cō si.xlj.inci. in presenti ꝯsultatio. colū.vj.in iiij.vo.vbi per totum cōsiliū tra ctat mate. l.luci⁹ hic alleg.⁊ do. Phil.in.c. p̄terea.de offi.deleg. col.vj.v̄s.i gl.si.in pn. ⁊ i.c.prudē tiā.§.si v̄o. ij.col.v̄sic. in gl.in v̄. pncipali.⁊ eūdē i ꝯsi. cxcvij.i.ij. col.v̄.secū do diligen ter.incipi. studendo breuitati. ⁊ Bar.i.q. xvij.final'r. Ancha. in repe.c.ac cessorium. isto titulo lib.vj.

precarium valet quod eo accessorie continet: vt no. Bal. in. l. ex testamẽto. C. de fideicõ. Alex. in cõsi. lxxxi. lecto et discusso. col. iiij. li. ij. et no. Bar. in. l. nemo potest. col. iij. de leg. i. Roma. in cõsi. ccxlvi. clarissime accessor. et idẽ Roma. in consi. xv. viso cõpromisso. in. ij. dubio. cũ simi. que nota. sunt. ¶ Et qñqȝ tamẽ regu. ista nõ procedit: vt innuit tex. hic dũ dicit plerũqȝ. nã regu
2 la intelligitur † vbi est eadẽ ratio: secus si diuersa: vt no. Bar. in. l. ita stipulatus. in. xij. oppo. de ver. obli. et Bal. in. l. non dubiũ. in. xiiij. oppo. C. de leg. Alex. cõsi. iiij. circa primũ. col. pen. lib. i. et hoc modo procedit tex. alleg. gl. hic in. l. et si is. C. de pred. mino. et in. l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. obli. ¶ Et hoc modo adaptari potest: qd no. Bar. in. l. certi cõdictio. §. si nũmos. ff. si cer. pe. vbi voluit † qȝ licet cõtractus principalis sit inutilis: cõfessio tamen valet que in tali contractu cõtinetur. idem Bar. in. l. si ita stipulatus. in. §. chrisogonus. de ver. obli. cũ si. vt tradit ibi Alex. col. viij. nã si stipulatio inutilis interponat super alio cõtractu alias de se valido inutilis stipulatio nõ impedit oriri actionẽ ex illo cõtractu de se vtili. vt no. Bar. in. l. i. §. si qui ita. de ver. obli. cũ simi. vt tradit ibi Alex. tũc enĩ si nõ valet qd ago vt ago valet vt valere potest. l. certi cõdictio. §. quoniã. ff. si cer. pe. et dicto. §. chrisogonus. bon⁹ tex. in. l. si stipuler. §. fi. de ver. obli. nã tali casu cõtractus qui a seipso valere poterat nõ videt accessorius vel est eadẽ ratio qȝ vitietur: q: stipulatio fuit interposita ad maiorẽ cõfirmationẽ vnde si nõ valet nõ impedit oriri actionẽ. arg. l. iij. de test. mili. et eodẽ modo dicit qȝ vitiato expresso nõ vitiat tacitũ quãdo non est eadẽ ratio: vt no. Barto. in. l. fideiussor. in prin. de lega. i. et no. Bal. in. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. et dixi in. d. §. si nũmos. in dictis casib⁹ ille cõtractus licet videat accessorius ei⁹ validitas nõ pendet a principali qui a seipso valet. Secus est in terminis regule: q: validitas accessorij pendet a principali vt colligitur ibi: nec ea que sequuntur. Philippus Decius.

¶ Regula. l. In obscura.

In obscura voluntate manumittentis fauẽdũ est libertati.

De ista regula. ff. dictũ est in. l. quoties. eo. ti. et in. l. proxi. §. fi. de his que in testa. delen.

¶ Regula. l. Quod iussu.

Quod iussu alterius soluitur pro eo est quasi ipse soluisset vel ipsi solutũ esset.

Vide dicta supra in reg. Is damnũ dat.

a ❡Soluitur. Vide Jaso. in. l. eā quā. hic alleg. qui ponit. xij. limita. ad istam regulam.

b ❡pias causas. vide Jas. in. l. eā quā. C. de fideicō. col. xj. ṽs. itē cōsidera. vbi dr cōem opi. cano. ⁊ legistarū esse ꝯ Bar. in. d. l. f. C. de sa. sanc. ecc. imo q̄ etiā relicta ad pias causas nō debent hereditate non adita: q̃ tamē opi. limitatur vt ibi p eū. idem tз etiam Jas. in. d. l. f. in f. lectu. co. vj. versi. ex glo. ⁊ in. ij. lectu. col. fi. ṽsi. vlti. ī quātū ⁊c. de qua q̄st. vidcas latissi. ⁊ melius q̄ alibi Barba. in rubr. ex de testam. colū. lviij. ṽsi. nūc ad vltimā qōnē vbi etiā ponit. xxj. limita. ad regulā nostrā. ⁊ in fi. incipit discutere qōnē istā an legata ad pias causas ⁊c. Hierony. Chuchalon.

❡Regula. l. Si nemo.

a SI nemo subijt hereditatem/omne ius testamento soluitur[a].

Dde tex. in. l. si nemo. la. f. ff. de testamen. tut. ⁊ in. l. eā quā. C.
de fideicō. in. l. sed et si plures. §. si ex
asse. ver. nec enim. ff. de vulg. et pupil.
Ampliat etiā in libertate vt per Barto. in. l. f. in
penul. charta. in ṽ. quarto quero. C. de sac. sanc.
eccle. Et sufficit q̄ ab vno ex pluribꝫ adita sit. d.
l. nemo. cum simi. vt per glo. hic. ⁊ not. Ang. in. d.
§. ex asse. vbi etiā alleg. tex. in. l. apud iulianū. §.
1 idē iulianus. ad treb. † Et ibi Alex. dicit q̄ relicta in testamēto confirmantur ita per aditionē
coactam sicut per voluntariā. Allegat etiā text.
in. l. nam quod. §. si quis cōpulsus. ad trebellia.
2 ❡Et regula ista limitat primo † nisi hereditas
ꝑ adita habeat in ti. si quis omis. causa testa. q:
tunc omnia debent. l. ij. §. plane. ff. de vulg. ⁊ no.
Bart. in. l. f. §. fi. ff. de vulg. ❡Secūdo regu. fallit
in milite. l. miles ita heredē. §. fi. ff. de testa. mili.
❡Tertio qn̄ habet ꝑ adita ꝓpter existentiā sui
heredis. l. si filius qui patri. ff. de vulga. ⁊ ita no.
Jmo. in. d. §. ex asse. ❡Quarto adde q̄ regula nō
3 habet locū † in legatis ad pias causas[b]: vt not.
b Bart. in. l. f. C. de sac. san. eccle. charta pe. in ver.
quarto quero. de quo no. Bald. in cōsi. cclxxxvij.
dicta mulier. in fi. lib. iiij. ⁊ in cōsi. xx. sup primo.
li. v. ⁊ ꝯsi. xxxix. viso testamēto. col. ij. eo. li. v. Ro.
late cōsi. ccccccxxvij. Jn terminis ꝓposite qōnis.
⁊ in ꝯsi. cccccxcix. in casu ꝯsultatiōis. Jo. de ana.
ꝯsi. xxviij. visis. co. pe. Arc. in ꝯsi. lxiiij. diligēter.
col. pe. ⁊ in. l. si filiꝰ q̄ pri. col. f. de vul. ⁊ pup. post
Jmo. ibi. And. sicu. ꝯsi. viij. scribit. col. viij. ṽ. circa istā hesitationē. li. f. Aliq̄d Alex. ꝯsi. iiij. vēdet. li. xij. col. vij. ❡Quinto testator pōt dispone-

4 re q̃ † legata debeantur hereditate non adita.
Alex. in. l. nemo potest. col. iij. in ver. ꝛ ista faciũt
ad questionem. vbi tamen distinguit post alios
quos ibi refert de leg. j. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Quod nullius.

Quod nullius esse potest id vt alicuius fieret nulla obligatio valet efficere.

Uidebimus statim in. l. impossibilium. §. eodem.

¶ Regula. l. Et si nihil.

Et si nihil facile mutãdũ est ex solennibus: tñ vbi equitas euidẽs exposcit subueniendũ.

Concordat ꝛ excplũ habet in
l. pe. ff. de in integ.
1 resti. vbi no. Ang. q̃ † lʒ post latã sentẽ
tiam solẽniter nihil sit in ea mutandũ:
sed illi inherendũ vt verba sonãt. l. iudex postq̃.
de re iud. tñ ꝑpter euidẽtẽ equitatẽ succurrẽdũ
est ei q̃ sentẽtiã passus est ꝯtra se. vnde dicit ipse
succurrit capitaliter condẽnato ꝯtra veritatẽ:
q2 iudex debet ab executione abstinere ꝛ impe
ratori rescribere. l. j. §. fi. de q̃ónibus. ꝛ Bar.[a] ibi
in ver. itẽ nota. dicit recurrendũ ad dños qui nõ
recognoscũt superiorẽ. ꝛ ad hoc est bonus tex. in
l. diui fratres. ff. de penis. ꝛ ad idẽ text. in. c. j. de
purg. vulg. ꝛ ibi Abb. circa fi. ꝛ no. Bal. in. l. j. col.
2 fi. C. de cõfes. q̃ † iudex etiã post cõfessionẽ ꝛ con
dẽnationẽ si liquet de innocẽtia nõ dʒ executio
nẽ facere in pena corporali. alle. Inn. in. d. c. ij. Et
ista exceptio innocẽtie nũq̃ exclusa videt̃: vt di
cit Bal. in. l. aditos. col. ij. C. de epis. aud. q̃ nunq̃
iudex dʒ exeq̃ sentẽtiã capitalẽ si videt illã esse
iniustã. Alle. Inn. i. c. pastoralis. §. q2 vero. de off.
3 deleg. ¶ † Et ꝑpter hoc exceptio innocẽtie nũq̃
exclusa videt̃: vt no. Bal. in. l. edita. C. de edẽ. co.
pe. ỹ. ex tribus añt. q2 est etiã de iure naturali. ꝛ
sequit̃ Jo. de ana. in. c. si aduersus. in fi. de here. ꝛ
in ꝯsi. lix. visa inq̃sitione. cũ si. vt tra. Alex. in ꝯsi.
cxiij. viso themate. col. ij. li. v. ¶ Et ꝑpter innocẽ
tiã ꝓbandã admittunt̃ testes inhabiles: vt not.

a ¶ Ubi videas Hip. de marsil. col. xv. ỹs. nota etiaʒ istum tex. q̃ per tres col. multa dicta doc. cõgerit vl ꝛ a ea que hic posuit do. Phil. ꝛ adde qd̃ si ꝑnceps rescribat alicui iudici vt talẽ de capitare faciat/ vel suspendere ꝛ nõ apparet ð cã dʒ iudex suspẽdere ꝑ xxx. dies. ita est tex. sing. in. l. si vendicari. C. de pe. intellige tñ nisi secũda iussio ꝑncipis veniret: vt i. c. si q̃n. de rescript. vbi cano. ꝛ Jaso. in. l. puniri. i. fi. C. si ꝯ ius vel vtili. pub.

Spec.in tit.de inquisi.§.j.ver.sed nunquid.Jo.de ana.sequit in.d.cōsi.lix.Alex.cōsi.xxiiij.animaduersis.col.pe.lib.ij.¶ Et ꝓpter innocentiā dicit Bar.in.l.absentē.ff.de penis.col.fi.ꝙ
4 †licet cōtumax habeat pro confesso:tñ iudex cui constat absentē contumacem esse innocētem non potest condēnare illū cōtumacem:ꝛ idē Bar.in cōsi.c.a dño Cy.col.fi.ꝛ Bartho.veroñ.consi.xxix.viso processu.col.v.in consi.xlvij.quamꝙ.col.fi.Are.ↄsi.cxlvj.visa cōsulta.col.ij.ꝛ tertia.ꝛ facit qđ no.Ang.in.l.ij.C.qui testa.cum si.vt ibi tradit Alex.ꝛ moder.ꝛ dixi in c.at si clerici.in prin.col.iij.in versi.sexto limitatur.de iudi.ꝛ Pau.de cast.cōsi.l.xxxiiij.super primo quesito.ꝛ Nelus in tractatu bannitorū.q.xxxiiij.in.ij.parte secundi temporis vbi li-
5 mitat qđ dictum est de innocentia.† Et adde qđ non videtur opus consulere superiorē si innocētia esset notoria:vt qꝛ condemnatus fuit pro titio occiso ꝛ apparet illū viuere.d.c.ij.de purg.vulg.ꝛ in.l.inde neratius.§.fi.ff.ad.l.aquil.de quo Are.in.c.de his.de accu.ꝛ Feli.in.c.consanguinei.col.fi.de re iudi.
6 Et no.ꝙ † si innocēs sit punitus per hoc nō est liberatus ille qui deliquit.l.serui.ff.de interrog.act.vbi Bal.ꝛ idē Bald.in c.j.§.iniuria.col.fi.de pace iur.fir.ꝛ in.l.res inter alios.in fi.C.qui.res iud.non noc.Ang.in.l.quoties.§.fi.ff.sol.mat.Abb.in c.pe.in.vij.q.de re iud.Et ad istā regulam faciunt que.ff.dicta sunt in.l.in ambiguis.§.quoties.ff.eo. Philip.Dec.

¶ Regula.l.Impossibilium.

Impossibilium nulla obligatio est.

Idem dicitur.ff.l.qđ nullius esse potest.in regu. nemo potest.e.tit.in.vj.ad idem tex.in.l.j.§.si id qđ.ff.de act.ꝛ obli.idē in iudicio precepto.l.
1 fi.ff.que sen.sine app.† ꝛ adeo hoc procedit ꝙ etiam naturalis obligatio non oritur:vt no.per glo.in.d.reg.nemo potest.in verbo obligari.que pōderat tex.hic in verbo nulla.ꝛ sic vniuersaliter loquit.ꝛ hoc no.Bar.per illū tex.in.l.si sub impossibili.de fideiusso.ꝛ ratio videt:qꝛ non videtur habere animū se obligandi.l.non solū.de act.ꝛ obli.l.cum heres.§.j.
2 de sta.lib.†vnde si deficit animus remouet naturalis obliga
3 tio.¶ Et eodē modo † stipulatio penalis adiecta ꝓcedēti dispositioni impossibili nō valet.l.si homo mortuus.de ver.obl.secus tñ est in eo ꝗ promittit factū alienū:qꝛ licet promissio non valeat.l.stipulatio ista.§.j.in ver.nemo.de verb.obli.§.si quis aliū.instit.de inuti.stipu.tñ si pena apponat valet.dicta l.stipulatio ista.§.j.in ver.mora faciēdi.vt no.Bar.in.l.si duo.

§. hec verba. de constitu. pecu. in. l. si ita stipulatus. in. vij. opp. quinte partis. de verb. obli. cum simi. vt dixi in consi. ij. ¶ Et si fecit quicquid potuit non dicit esset in mora. l. qd te. §. si cer.
4 peta. col. j. et ibi etiā col. iij. concluditur † q̄ qn̄ factum est in obligatione: indistincte difficultas impedit morā committi. l. si vehenda. §. pe. ad. l. rod. de iactu. in. l. j. §. iubet. versi. si frater. de colla. bo. et ideo Abb. in cōsi. xc. videt q̄ fideiussores. lib. j.
5 concludit q̄ † fideiussores q̄ promiserūt se facturos: et curaturos sub pena non incurrūt penā si fecerūt quod potuerunt. et idem Bar. in cōsi. ccxxxvj. Martinus promisit. vbi ponit ca-
6 sum de eo qui promisit se facturū q̄ † Berta contraheret matrimoniū cum titio sub pena si fecit quicquid potuit excusat a pena. idem Fede. in cōsi. cxxij. Martinus promisit. et sequit Abb. post Ant. de bu. in. c. gēma. de spon. col. iij. ver. ad vnū singulariter aduerte. idē Ab. in. c. significātibus. in fi. de of. dele. Are. in cōsi. cxliij. ex facto proponit. col. iiij. ver. venio igit ad primū. et ibi dicit hoc procedere etiā si dictū sit cū effectu: qz intelligit q̄ curabit cū omni diligentia vere: et nō ficte. Si tñ
7 fecit quicq̄d potuit excusat. ¶ Et hoc intelligo † nisi cōstaret de volūtate partiū q̄ voluerit obligari ad penā vel interesse ille q̄ pmisit in omnē euētū q̄ nō sit factū qd fuit pmissum: vt qz pmisit cōseruare indēnē vel soluere de suo pprio. et ita pcedit q̄ no. Are. in. l. si ita stipulatus. §. possum. vbi tenet ptra cōem opi. et q̄ no. Soc. in cōsi. cclxxxviij. circa primā. q. in. v. q. Cu. in cōsi. clxxxvj. viso instrō. et cōsi. clxxxix. testator. nā qn̄ ita apparet de voluntate partiū videt obligatus simpliciter sub euētu cōdi. quo casu qn̄ qs incipit a cōditionis euētu nō cōsiderat mora: ideo obligat. l. in illa. de v̄. ob. Bar. in. l. ptinuus. §. illud. in fi. de v̄. ob. in. d. l. si homo mortuus. et in. d. l. si duo. §. hec v̄ba. de pst. pec. et ideo in casu. d. l. si homo mortuus. fuisset facta pmissio ab euētu pditionis pmissio valuisset: et pari rōne qn̄ pstaret de volūtate partiū: qz pct⁹ ex intētione partiū l. accipiūt. reg. pctus. e. tit. in. vj. et in simili casu Abb. tradit in psi. xliiij. quidā do. Ant. lib. j. ¶ De impossibilitate vide Bar. et Imo. late in. l. j. de pdi. insti. Ang. Are. in. §. impossibilis. insti. de her. insti. gl. et doc. in. d. reg. nemo pōt. Et an gratia pape vitietur ppter impossibilitatē. Ro. cōsi. cccxlviij. querit. P. D.

¶ Regula. l. Uani timoris.

Uani timoris non iusta excusatio est.

Uide supra in. l. in omnibus causis. supra eodem.

Regula

¶ Regula.l. Nihil peti potest.

Nihil peti pōt ante id tp̄s quo p rerū naturam psolui possit. Et cū soluendi tp̄s obligatiōi addif: nisi eo tpe p̄terito peti nō pt.

Uide supra in. l. cū in tempus.

¶ Regula.l. Si quis pregnantem.

Si quis p̄gnantē vxorem reliquit: nō videt̄ si ne liberis decessisse.

1 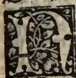Nota † φ nō dicit̄ decessisse sine liberis q̄ vxorem pregnantē reliqt. Et ideo substitutus decedēti sine liberis nō admitteret̄: qꝛ etiam si vnus tantū nascatur cōditio verificat̄. l. non est sine liberis. de verb. sig. ¶ Et propter istam spem natiuitatis mittitur ibi in possessionem. l. j. §. toties. versi. econuuis. ꝛ vsi. sanctius. de ventre in pos. mit. Et si partus nascatur secto ventre substitutus excluditur/vt not. Bal. in consil. cix. verba testamēti. lib. iij. facit text. in. l. quod dicitur. de lib. ꝛ posth. licet ipsa non dicatur peperisse. l. anniculus. §. falsum est. de verb. sig. Et limitatur vt per Bald. in predicto cōsi. cix.
2 lib. iij. vide Feli. in. c. sicut. in fi. de homic. † Et in dubio credit̄ mulieri dicenti se esse pregnantē; vt not. Ang. in. l. illud. p glo. ibi. ꝯ. si pars hered. pet. ꝛ hoc videtur intelligendū concurrētibus cōiecturis: alꝰs ibi non creditur. l. j. §. j. ibi: nec dicere se pregnantē sufficit. Et no. gl. hic que dicit φ ante natiuitatem non dicitur conditio liberorum impleta: qꝛ nō dicitur homo ante natiuitatem/nec puniretur de homicidio. vide Fel. in. c. sicut. de homic. col. j. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Ubi repugnantia.

Ubi repugnantia inter se i testō inuenireī neutrū ratum est.

Exemplificatur p gl. in. l. si titius. ꝯ. de cōdi. insti. facit text. in l. scripture. C. de fid. instr. in. c. solicitudine. de ap. ꝛ in
1 l. j. C. de fur. vbi † allegās cōtraria nō audit̄: ꝛ vbi est
2 cōtrarietas ibi nō cadit executio nec simplicitas. † Ideo etiā rusticus nō excusat̄/vt not. Bal. in. l. scripture. col. fi. ver. que runt doct. C. de fid. inst. Et ideo remota nullitate vel exceptione nō videt̄ tolli nullitas vel exceptio que habet in se cōtrarietatē/vt no. Ang. in. l. tale pactū. §. qui puocauit. col. xv. ver.
3 vlterius iuxta predicta quero. ꝯ. de pac. ¶ Hic etiā † phibita reprobatiōe testiū nō videt̄ prohibita reprobatio que insur-

git ex cõtrarietate ipsorũ testiũ: vt not. Domi. in. c. ij. §. fi. col. fi. de test. in. vj. alleg. gl. que hoc dicit. iiij. q. iij. in. c. si quis testibus. in verbo arguere. ⁊ dicit Ang. in cõsi. clxxxvij. hic puncte
4 prima fronte. circa fi. † ꝙ legislator nec deus ipse põt actũ repugnantē in esse ꝓducere. alleg. istã. l. vbi repugnãria. ⁊ hoc de cõtrarietate in. l. bello. in not. casu tradit Alex. in cõs. cxxs. viso ꝓcessu. lib. s. ⁊ Ang. in cõsi. xxxvs. ꝓ decisione quesitorum. col. ij. ⁊ Pau. de cast. in cõsi. cccxciij. viso quodã libello. ẽm primã formã: de quibus consilijs dixi in. l. edicta. col. xvij. ¶ Et q̃ supra dicta sunt de cõtrarietate ꝓcedũt quãdo est precisa cõtrarietas que tolli nõ potest / secus si remoueri põt distinguẽ-
5 do: † q2 dispositio si fieri põt ita intelligi ⁊ interpretari debet ne cõtradicat / vt in instrumẽto probatur in. c. inter dilectos. de fid. instr. in. §. ceterũ. ⁊ in cõtractibus not. Bar. in. l. fi. §. idẽ quesijt. ff. de cõd. ind. ⁊ in positionibus not. Bal. in. c. cũ falsa. in fi. C. de iur. ⁊ fac. ign. cũ si. vt tradit Alex. in. l. s. in prin. col. ij. ff. ne quis eũ. Et in statutis not. Abb. in. c. gratũ. in prin. in. c. super questionũ. in prin. in. iij. not. de offic. deleg. Et in verbis sentẽtie not. Bar. in cõsi. cxs. queritur. col. iiij. ver. sup secũdo. Et de secunda inuestitura scribit Pau. de cast. in cõsi. clxij. circa id qd primo queritur. col. ij. versi. circa secundũ. Et in omnibus dispositionibus hoc habet locũ vt per distinctionẽ si fieri potest cõtrarietas remoueatur / vt Alex. concludit in cons. cxls. viso testamento. colum. iiij. lib. ij. vbi ad hoc plura inducit. Philippus Decius.

§. Que rerum.

Que rerum natura prohibẽtur: nulla lege confirmata sunt.

De hoc supra in. l. impossibilium. ff. eodem titulo.

¶ Regula. l. Pupillus.

Pupillus nec velle nec nolle in ea etate / nisi apposita tutoris autoritate creditur: nã quod animi iudicio fit / in eo tutoris autoritas necessaria est.

1 Et alibi i. l. s. C. de fal. mo. dr † ꝙ pupill⁹ q̃ eq̃d vider ignorat / ⁊ in tali etate pupill⁹ nec scire nec discernere põt. l. pupill⁹. de acq̃r. here. ⁊ eod. tit. l. more. §. fi. dicit ꝙ nõ est cõsilij capax / ⁊ in omnibus rebus infirmũ est ei⁹ iudiciũ: ideo tutore autore regit. l. fi. ff. de man. vin. ⁊ q2 nõ sentit ingratus estimari nõ põt. l. si q̃s in suo. §. legis. in fi. C. de inof. testa. Et ꝓpter lubricũ cõsilij repellit a testimonio. l. iij. §. lege iulia. ff. de testi. Et testa-

ri prohibet q: nullũ habet iudiciũ.§.preterea.insti.quib.nõ est permis.fac.testa.ↄ stabilẽ mentẽ non habet.l.fi.C.de test.mili. ¶ Et ista regula cũ si. allega. intelligit in pupillo q infans sit
2 vel infantie proximus. † Secus videt si pubertati proximus sit per ea q.s.dicta sunt in reg.pupillũ.vbi dictũ est q ex delicto obligat. Et ↄcludẽdo pupillus an possit habere officiũ dictũ fuit.s.in.l.femine.§.irẽ impuberes.s.e.ti. An ex delicto dictũ
3 est.s.in.l.pupillũ.in ↄctib⁹ † pupillus infans vel infantie proximus nõ obligat etiã naturaliter.l.q pupill⁹.s.de cõdi.ind. vbi gl.ad idẽ tex.in.l.pupillus.s.de act.ↄ ob.ↄ facit tex.hic cũ si. Si vero sit proximus pubertati obligat naturaliter.l.j.ff. de act.ↄ obl.ↄ no.per glo.hic ↄ Bar.in.l.j.ff.de nouatio.cuius dicta refert Ang.are.in.§.pupillus.insti.de inuti.stipu.ↄ vide q dixi in.l.non omnis.§.pupillus.s.si cer.pe. Phil.Dec.

¶ Regula.l.Quod euincitur.

Quod euincitur in bonis nostris non est.

1 Quo. in fi.intelligit qñ euictũ sit: † tunc enim nõ dicit esse in bonis q: non sum dñs/ nec bo. fidei possessor.l.bonorũ.§.in bonis.de ver.signi.s. vbi etiã in bonis esse dicit q bona fide possidem⁹ ↄ in.l.rem in bonis.de acqui.rer.do.dicitur q dicit esse in bonis res pro qua exceptio competit possidenti ↄ actio contra possidentem ↄ hoc largo modo: alias vero quedam dicuntur non esse in bonis nec extra bona.l.j.de vsufru.leg.ↄ ibi Bart. ↄ bona data in feudum computantur in bonis vasalli: vt not. Bal.in.c.j.in prin.circa fi.in tit.per quos fiat inuesti. ¶ Et bo
2 na dotalia † nõ dicunt in bonis mariti. Bar.in.l.lucius.§.idẽ respondet.el.ij.ad municip.ↄ cum res euicta sit an agatur.j. actione: vide Bar.in.l.si quis aliã.s.de solu. Philip.Dec.

¶ Regula.l.Neratius.

Neratius

consultus an qd beneficiũ dare se quasi viuenti Cesar rescripserat: iam defuncto dedisse existimaretur: respondit non videri sibi principem quod ei quem viuere existimabat concessisset: defuncto concessisse: quem tamen modũ esset beneficij sui velle: ipsius estimationem esse.

1 Quo dicta colliguntur. Primum q † priuilegium datum alicui tanquam viuenti mortuo non
2 competit. ¶ Secundum q † interpretatio beneficij vel priuilegij spectat ad principem qui cõcessit. Circa primum glo. adducit simile q iudiciũ inchoatũ pro aliquo

a ¶ potest. de quo vide Ias. qui plura ꝯgerit in. l. ij. C. q̄ test. fa. possunt. Hippo. de Mar. in. l. fi. ff. de. q. col. antepe. vsq; in fin.
b ¶ Heredibus. Sic etiam mortuo vasallo heredes eius tenent iurare fidelitatē dño insolidū lz possideāt feudū pro parte. ita Ang. in. §. ex his hic z all'. arg. il. li'. §. & ibi Are. in. ij. col. ver. ij. noto vbi q̄rit q̄d ecōtra an vn' vasall' teneatur iurare fidelitatē omnibus heredibus patroni. & cōcludit fm cōez opiñ. q̄ non tenetur nisi vni: et q̄ erit in ei' electione cui iurabit per gl. in. c. j. §. omnes filij. si de feu. fue. cōtrouers. inter do. & agna.

tanq̄ viuente illo mortuo extinguitur. & ad idē tex. allegat' in gl. l. pe. ff. que sen. sine ap. rescin. ¶ Et regula videt loqui qñ vnus credebat esse ille cui datum sit priuilegiū: a fortiori si constaret illū mortuū esse idē esset dicendū: q: mortuo legari nō potest. l. j. §. in primo. de cad. tol. l. ij. §. j. l. diuus. §. fi. de iure codi. Et †mortu' doctorari nō potest: vt no. Abb. in. c. a nobis. de sen. ex. ij. in ij. col. in. v. itē infero ad aliā q̄stionē. & mortuo litere dari nō possunt: vt no. q. tradit Bal. in. l. are. retusa. col. ij. ver. & p̄dicta faciūt ad q̄ōnē. de sta. ho. Alia tñ rō vr̄ qñ cogitabat illū viuū & sit mortu': q: nō cogitauit de illo mortuo. Sec' si cogitauit illū mortuū & priuilegiū etiā mortuo cōueniret: q: vr̄ q̄ etiā mortuo ꝯferri possit priuilegiū: gratia exēpli: q̄ nō pōt stare viu' in ciuitate etiā mortuus ibi nō potest sepeliri. l. ij. vbi Bar. l. ij. de cadaue. p̄in. & sepulchra hostiū possunt violari. l. sepulchra. ff. de sepul. viol. †ideo videtur q̄
4 etiā mortuo dari possit priuilegiū q̄d sepulchrū hostis violari nō possit vel q̄ corp' mortui in ciuitatē deferri possit: vide dicta Are. in. §. ls. ex q̄. cau. maio. in vlti. no. Circa. ij. dictū adde tex. in. l. ex facto. in pn̄. de vulg. & pup. & in. c. cū venissent. de iudi. declarādo vt dixi ibi. Philip. Deci'.

¶ Regula. l. Ea que.

EA que in partes diuidi nō possūt solida a singulis heredibus debentur.

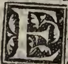

Exemplum habet in. l. vie. ff. de serui. vbi dicit †q̄ seruitus vie itineris & aqueductus p parte i obligationez deduci nō pōt: q: vsus eorum indiuiduus est: & ideo si stipulator decesserit pluribus heredibus relictis singuli insolidū viā petunt: & p̄missor pluribus relictis
b heredib' decesserit a singulis heredib' b solida petitio. est. & idē dicit in. l. ij. §. ex his. ff. de v̄bor.

obli. ibi dñ inquit: et nõ si diuisionẽ res pmissa nõ recipit velut
2 ri via heredes pmissoris singuli insolidum tenent: † et ideo si plures heredes grauati sunt a testatore ad faciendũ opus quilibet insolidũ tenet. l. fideicommissa. §. pe. in ci. si in opere. de leg. iij. vbi Bar. et ratio videt quia facta indiuidua sunt sicut seruitutes. l. stipulationes nõ diuidunt. in prin. de vb. ob. et de illo. §. pe. vide Alex. in. l. ij. §. et hax. col. j. de vbo. obli. Et in indiuiduis quis consequit ex persona alterius quod ex ppria psona non cõpeteret. l. si cõem. ff. quemadmo. serui. amit. cum simili. vt per Fel. in. c. j. de rescrip. Philippus Decius.

§. In re dubia.

In re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustius est quam tutius.

Dictum est supra in regula semp in dubijs.

¶ Regula. l. Omnia.

Omnia fere iura heredum perinde habetur / ac si continuo sub tẽpore mortis heredes extitissent.

Concordat tex. in. l. omnis hereditas. j. eo. et in. l. heres quãdoque. ff. de acq. heredi. et in. l. si ex re. §. fina. de stipu. seruo. ¶ Et ista regula procedit secũdũ fictionem: vt dicit Bar. post
1 glo. in. d. l. heres quãdoque. † ex quo infert quod statutum quod loqueretur de dominio non haberet locũ in tali dominio quod heres fingitur retro habuisse: quia in statutis verba pprie accipiuntur. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. vbi gl. et Bar. in terminis huius regule loquũtur. Et ad hoc facit qd dicit Bar. in. d. l. heres quandoque. quod regula non habet locũ in casibus in quibus veritas requiritur declarando tex. in. l. hereditarie. ff. de fur. alleg. gl. hic et ibi. Et ex hoc infert Romanus in. d. l. heres quandoque. ad questionem de gabella in qualitate ibi insistit
2 Aretinus. ¶ Secundo infertur † quod talis fictio nõ trahitur retro in preiudicium alterius: vt no. Bar. per illum text. in. l. nã et seruitus. §. qui negotia. ff. de nego. gest. facit qd no. Bart. in l. si indebitum. §. si procurator. et in. l. bonorum. ff. rem ratam habe. cũ simi. vt dixi. ff. in regula semper qui nõ prohibet. §. j.
3 ff. eo. ¶ Tertio infertur † quod regula que procedit secundum fictionem non habet locum vbi extrema non sunt habilia que requiruntur in fictione translatiua de tempore ad tempus. l. denique. ff. ex quibus cau. ma. l. huic scripture. ad. l. aquil. in. l. quoties. ff. de noua. et ideo quia quedam extinguũtur morte de-

functi que cũ nõ reperiant tẽpore aditiõis nõ possunt ad heredem pertinere: q2 vltimũ extremũ deficit. l. heres in omne. §. de acquirẽda hereditate cũ no. ibi in glo. Quedam etiã nõ erãt tẽpore mortis: et etiã iacẽte hereditate inchoari nõ potuerunt vt acquisitio vsufruct⁹. l. vsufructus. de stipula. seruo. vl' vsucapio. l. vsucapio. et. l. ceptã. §. de vsucapio. Et in istis ista fictio non habet locũ. et ad istam resolutionẽ dicit Bar. in. d. l. heres quõq3. reducũtur cõtraria alleg. in gl. ibi et hic. Et pter predictos casus in quibus regula nõ procedit hic d2 fere. et in d. l. heres. ad denotandũ q regula nõ semp procedit. Et adde q regula ista etiã nõ videt pcedere quo ad psonam cui hereditas acquirẽda sit: † q2 si filiusfamilias sit heres institutus
4 et priusq adeat efficiatur sui iuris: hereditas postea adita sibi acquirit: nec illa aditio retrotrahitur vt patri acquirat. l. nõ dubiũ. C. de iure deliberã. et facit tex. in. l. si sol⁹. §. fi. de acqui. here. et cũ attẽdatur tempus aditionis quo ad acquisitionem.
5 ¶ † Ex supradictis infertur ad questionẽ q ex quo aditio trahitur retro q si pcurator generalis eius cui erat delata hereditas intẽtauit iudiciũ noie heredis instituti: et opponatur q heres nõ adiuit hereditatẽ adeũdo cõfirmat iudiciũ: quia aditio retrotrahitur. vt not. Bald. et Jmo. post Cynum in. d. l. heres quõq3. quod declarat vt ibi per Aretinum. et adde Jmol. qui similem ponit questionẽ quã dicit de facto habuisse in. l. si filius qui patri. de vulgari. colũ. ij. in versi. et secundum hoc facit ad questionem. de vulga. Philippus Decius.

a ¶ Herdis. Cõtrarium tenuit in. l. q legata. §. eo. in fi. verbis vbi vide q posui in apostil. super vbo heredis. et Cons. ccl xxix. incip. videtur prima facie. iij. volu. et do. Phili. psil. lxxxi. in. f. l col. incip. a in casu.

¶ Regula. l. Qui per successionem.

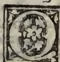

Ui per successionem quis longissimam defuncto heredes extiterint non minus heredes intelliguntur q qui principaliter heredes extiterint.

Um ista regula pcordat tex. in. l. fin. C. de her. inst. vbi heres heredis d2 heres testatoris. et in. l. iij. §. sed et si titio. §. de peti. heredita. in. l. heredis appellatione. in. l. sciendum. de verbor significatione. in. l. si quis filiũ. §. finali. de acquirenda hereditate. † Jdeo cõditio de dãdo heredi impleta d2 dãdo heredi heredis[a]. l. si peculiũ. §. heredi. §. de statu lib. et in. l. cũ ita dat. §. fi. de cõdi. et demonstra.

¶ Et qd dr hic de herede: idē est i alio successore:
2 † qr successor Petri dr qlibet papa: τ lz q̄plures in medio fuerint: vt not. Domi.in.c.j.in princi.in tertio notabili.p illū tex.de homici.in.vj.idē Domi.in.proemio.vj.§.sane per illum tex.τ in.c.j.in prin.ne cleri.vel mona.in.vj.in.c.j.in.iiij.notab. de cleri.cōiuga.in.vj.in.c.cū expediat in secūdo no.de electio.in.vj.in.c.in p̄senti.in principio.τ in c.pe.in pn.de p̄ben.in.vj.ad idē tex.in clemē. dudum.in prin.de sepul.facit tex.in.l.j.§.de castrē.peculio.τ qd per illū textū tradit Roman⁹ in singulari.dclxxiij.heredes heredis. ¶ Et p̄dicta largo modo τ improprie[a] pcedūt vt dicit
a gl.in.l.heredis ap.de verb.signifi.τ ad hoc facit
3 text.in.d.l.si qs filiū.§.fi.in v̄bo vr.†qd denotat improprietatē: vt no.per doct.in.l.j.§.deiecisse. de vi τ vi arma.in.l.naturaliter.de acqr.pos.τ ad hoc facit text.in.l.j.§.hoc edictum.ff̄.quor leg. quē ad hoc allegat Are.in.l.fi.§.fi.in verbo nota. de vulg.τ pupil.dicens q̄ non est de proprietate verbi q̄ heres heredis dicat heres testatoris.τ hoc cōfirmat qr dr heres ſm q̄d τ nō simpliciter dū appellat heres heredis.dicta.l.fi.C.de here. insti.ergo nō pprie: qr verba accipiūtur simpliciter τ nō ſm q̄d.l.hoc legatū.vbi Bar.de lega.iij.
4 ¶ Et hoc verū est nisi agat de his † q̄ iuris sunt: qr vere τ pprie in heredē heredis transmittuntur: vt no.Bal.in.d.l.fi.in.xxj.questione.vnde infert q̄ heres heredis contraueniendo incidit in penā que fuit promissa si heres contraueniret.
¶ Secūdo regula ista nō habet locū qñ dr de he
b redib⁹ infrascriptis[b]: vt no.Bar.in.l.q̄ liberis. §.hec verba.de vulg.in fi.col.versi.quero quid si testator: qr infrascripti dicunt heredes qui legi possunt.l.j.ff̄.de his que in testamen.delentur.τ idē Imo.in.l.si quis filium.§.fi.ff.de acqr.here.
¶ Et hoc pcedit qñ subest aliqua rō particularis affectionis inscriptis heredib⁹: al's secus: vt tradit Corn.in cōsi.lxix.quāq̄.li.iiij. Et ad istam distinctionē reduci possunt oia iura q̄ ɔtra Bar. adducūt Are.τ moder.in.d.l.q̄ liberis.§.hec verba.considerando in effectu an sit eadem ratio.

a ¶ Improprie. Nam proprie et regulariter appellatione heredum veniūt heredes hereditatis ipsius testatoris etiaz extranei τ vt tradit Cornelius ɔsi.cclxxij. inci.in hac cōsultatione.ij.colū.

b ¶ Infrascriptis. Uide Jasonez in.l.fi.C.de here.inst.vbi ponit quatuor extensiones ad istam regulam τ omnes limitatiōes q̄s hic dominus Philippus.

5 ¶ Tertio falli: vbi agitur de pena: † q2 si heredi
imposita sit non habet locũ in herede heredis:
vt notat Bart. in. l. multa de condi. z demon. in
ver. z p hoc dr. z Bald. in. l. fi. in. q. xxij. C. de here.
6 insti. ¶ † Prohibitio tñ alienãdi facta heredi ad
heredẽ heredis extẽditur: vt no. Bar. in. l. filiusfamilias. §. diui. col. fi. in ver. quero vtrũ. de leg.
ſ. z in. l. lucius. §. sempronie. de lega. iij. cum simi.
vt tradit Ro. in consi. cccclvij. circa ppositã con
sultationem. in primo dubio. ¶ Et hoc intelligit
7 † nisi nominatio heredis facta sit pprio noie vt
no. bar. in. d. §. sempronie. cũ si. vt tradit Alex. in
ↄsi. lx. põderatis his in. fi. l. iij. Phil. Deci⁹ Pisis.

¶ Regula. l. Expressa nocent.

Expressa nocent non expressa non nocent.

Glo. ad declarationẽ regule firmanit tres ↄclusiões † .i. ſm regulã vt v̄ba sonãt. ad idẽ tex. in. l. nõnunq̃
in pn. z in. l. si in dic. §. fi. de ↄdi. z demõ.
vbi dr qd sepenumero effectus rei mutatur[a] ex
eo q testator expressit q absq̃ expressione intel
ligit. ad idẽ tex. in. l. sempronium. s. de here. instit.
z in. l. actus legitimi. s. eo. ¶ Et ista conclusio p
cedit quãtũ ad annulla. actus: q2 magis inspicit
2 ex dispositiõe expressa q̃ tacita † vñ quo ad nullitatẽ actus nõ est par virtus taciti z expressi vt
dicit Bal. in. l. elegãter. §. si q̃s. post. col. pe. s. eo.
3 de cõdi. inde. z colligit in iurib⁹. s. allegatis. † z
videmus q remissio iuramenti calũnie expresse
facta nõ valet z tacite admittit. c. ſ. de iura. calũ.
in. vj. c. ceterum de iura calũ. z in. l. ij. §. sed q2 ve
4 remur. C. eo. tit. ¶ † Et error iuris expressus[b] in
sentẽtia vitiat sec⁹ si tacite colligat: vt no. in. c.
ſ. de re iud. z p gl. in. l. ex diuerso. §. fi. s. solu. ma.
¶ Et in casu. d. l. nũq̃. cũ si. s. alleg. nõ pcedit regula que dicit qd expressio eorũ q̃ tacite insunt
nihil operatur. l. iij. de leg. ſ. l. heredis. §. tractari. s. qñ dies leg. ced. l. non recte. C. de fideiusso.
¶ Q2 in dictis iuribus videt aliter facta expres
sio q inesset: vt declarat Imo. in. d. l. si quis sempronium. z docto. late tradunt. in. d. l. iij. de leg. ſ.

a ¶ Mutatur. Adde text. z doc. in. l. iij. §. filius aũt. vbi Jason fin. colum. de libe. et posthu.

b ¶ Expressus. Adde Socin. in tra. fallen. in regula. cccl. z phi. cor. consil. liiij. colũ. iiij. incip. p decisione. z in ↄsi. lxxſ. col. ij. incip. pro decisione. b z in consil. lxxſ. col. ij. incip. sup. in. ſ. volu. z in consil. lxij. incip. q̃q̃. ij. col. iiij. vol.

5 ¶ Secunda conclusio glo. est q † econtra quando
doq; expressio prodest. l. fin. C. de noua. cum simi.
alleg. in glo. ¶ Et expressa pupillaris substitutio
matrem excludit. l. papinianus. §. sed nec impu-
beris. ff. de inoff. test. in. c. si pater. de testa. in. vs.
¶ Secus est in tacita: vt not. in. l. precibus. C. de
6 impub. fm comunē intellectū. ¶ † Et expressa[a]
a renuntiatio plus valet q̄ tacita. gl. no. in cle. se-
pe. in verbo partibus. de ver. sig. Et expressa re-
pudiatio plus nocet q̄ tacita: vt no. Pau. de ca.
in. l. f. C. qui admitti. per gl. in. l. f. §. sed videndū.
7 de cuius intellectu dixi in. d. l. f. col. iij. ¶ † Et qn̄
res expresse legata sit transit dn̄iū in legatariū.
l. a titio. ff. de fur. l. si tibi homo. §. cum seruus. de
leg. f. ¶ Secus est si tacite relictū sit: vt no. Bar.
in. l. emptor. §. ancilla. ff. de rei vēd. in ver. ex quo
8 no. & in. l. seruum filij. §. fi. in fi. de leg. f. ¶ † Et ex-
pressa conditio in vltimis volūtatibus impedit
transmissionē. l. f. §. finantē aliquid sub cōditio-
ne. C. de cad. tol. secus est in tacita. l. cōditiones
extrinsecus. de cōdi. & demō. & no. Bar. in. l. q̄ sub
9 cōditione. §. fi. in prin. ff. de ꝯdi. insti. ¶ † Et per
pactū expressum ipso iure pignus tollit. Secus
est in tacito: vt no. ꝑ gl. in. l. si tibi. §. de pignore.
ff. de pac. Et ꝓcurator q̄ hʒ potestatē reuocandi
substitutū ab eo pōt expresse reuocare non taci-
te: vt no. Oldr. in cōsi. cxxx. col. ij. de qua not. Do.
in. c. si quē. de ꝓcu. in. vs. & Nell' in trac. bānitorꝝ
in. ix. q. tertie partis primi tpis. ¶ Tertia cōclu-
10 sio est fm regulam. l. cū quid. ff. si cer. pet. † q in
ꝯtractibus par virtus est taciti & expressi. ad idem
tex. in. l. triticū. de ver. obli. & hoc procedit in his
q̄ sunt de natura ꝯtus de quibus partes vident
cogitare: non tn̄ proprie hoc videt ex intētione
partiū: sed potius hoc videt ex promissione. l. si-
cut in interesse. qđ tacite venit in obligationib'
facti non dicit esse ex dispositione hominis: sed
legis. vt no. Bar. in. l. cum stipulatus. de ver. obl.
& facit text. in. d. l. cū quid ibi agi videt. & ibi pro
cauto habet. ista enim verba denotāt fictionē. &
ita Are. dicit in. l. iij. §. cato. col. xiij. de ver. obl.
dixi in. d. l. cū q̄d. vbi plene materia explicat. P.

*Additio
a ¶ Expressa. Et an contentū sub generalitate verborum dicatur expressum. vide Bar. in l. si fideiussor. de le. f. & in. l. f. ff quib. mo. pig. vel hyp. solui. & per Dy. in auth. ingressi. C. de sa. san. eccle.

¶ Regula. l. Priuilegia.

PRiuilegia quedã cause sunt: quedã persone: et ideo quedã ad heredes trãsmittũtur que cause sunt: que persone sunt ad heredes non transeunt.

De ista regula dictum est. s. in regu. in omnibus causis id obseruatur.

¶ Regula. l. Semper.

SEmper in contractibus non solum quod liceat cõsiderandum est: sed et quod honestum est.

1 **NOta** q̄ † in cõtractib⁹ consideraт non solũ qđ licet: sed etiã qđ honestũ sit. nã vnũ est preceptũ iustitie q̄ viuat q̄s honeste. l. iustitia. §. iu-
2 ris pcepta. de iusti. et iur. et ideo † ius honestatis ab oi reuerẽtia semp exemptũ esse intelligitur. vt no. Bald. in. l. qđ ex libera. C. de ope. lib. vbi p
3 illũ text. infert q̄ † subditi alicui dño nõ debẽt cõpelli vt eorũ mulieres vadãt ad domũ dñi ad tripudiandũ rõne honestatis. ¶ Et ppter hoc di-
4 cit Pau. de ca. in. l. nullus. C. de sum. tri. † q̄ si aliqua mulier inhonesta veniat ad habitãdũ vicini illã expellere possunt. alle. no. in. §. fi. in auт.
5 de leno. ¶ † Et ideo meretrices cogi possũt portare aliquod signũ vt discernanт ab alijs: vt no.
6 Bal. p illũ text. in. l. minime. C. de epi. aud. ¶ † Et rõne honestatis ad instãtiã vxoris et cõiunctorum potest cõpelli marit⁹ ad dimittẽdũ cõcubinã: vt no. Pau. de ca. post antiquos vbi refert, in. d. l. iu-
7 stitia. §. iuris precepta. ¶ † Et qñ maritus tenet cõcubinã si vxor cõmittit adulteriũ nõ pdit dotem vt no. dicit Pau. de cast. in ↄsi. cxxviij.[a] hec mulier nõ dꝫ excludi: q: paria delicta mutua cõpẽsatione tolluntur. l. viro[b] atq; vxore. ff. sol. mat.
8 et in. c. significasti. de adul. ¶ † Et qñ maritus tenet cõcubinã potest vxor agere ad separationẽ thori et dotẽ repetere: et debet lucrari dona. propter nuptias: vt Rapha. cu. ↄcludit in ↄsi. clxxv. dña Andriola. in fi. ¶ Et ad tex. hic q̄ dicit/ q̄ ho-
9 nestas attẽdiт in cõtractib⁹ dicit glos. † q̄ licet

a ¶ In cõsi. cxxviij. al's in cõsi. ccccij. in primo volu. in nouissi.

b ¶ L. viro. Ubi videas doc. et. l. cũ mulier. eo. ti. et Soci. in tracta. fallen. in reg. clxxvi.

iura permittāt cōtrahentib⁹ se adinuicē decipere.l.in cause.
10 la.ij.§.pe.ff.de mino.l.itē.si pretio.§.fi.ff.loca.† nō tamē hoc honestū est:ꝛ nō cōuenit bono viro.ꝛ in hoc gl.ista est no.quā Bald.sequit in auf.ad hec.in pe.col.ff.de vsur.in.c.quāto.de iureiur.in.c.pponente.de rescrip.¶ Et dicit Bal.in.l.cū ipse.in prin.C.de ptrahē.emp.in prin.ꝙ ad bonā fidē spectat iusto pretio vendere.¶ Et per illā gl.not.cautelā tradit Jo.de ana.in.c.in ciuitate.co.viij.de vsur.dicēs apud Ferrariā psuluisse vt interroget ille q̄ min⁹ iusto pretio emit/an sit bon⁹ vir/ꝛ si cōfitebit hoc ꝙ verisimilr nō negabit tenebit ad iustū ptiū.¶ Istam cautelā vr̄ reprobare Feli.in.c.fi.de p̄sump.co.iiij.qꝛ nō videt ꝙ cogat illi positioni respōdere/qꝛ cōtinet turpitudinē:iuxta no.p gl.ꝛ doc.in.l.qui iurasse.§.si pater.de iureiur.¶ Sed respōderi potest ꝙ ista nō videt turpitudo ex quo iura pmittūt.argu.l.gracchus.C.de adul.¶ Videt tamē ꝙ alia ratione nō teneat respōdere:qꝛ illa positio captiosa videtur:ideo illi nō est respondendū:vt per glo.in.c.ij.in ver.rationabili.de confes.in.vi.¶ Ulterius ad istā gl.considerandū est ꝙ licet glos.dicat ꝙ non cōueniat bono viro:nō per hoc sequit ꝙ cogatur ad istud pretiū in foro cōtentioso/qꝛ glos.videtur
11 loqui de honestate vel in foro cōscientie.¶ Propterea† regula que dicit licitū esse cōtrahentibus se decipere etiā pcedit de iure canonico.c.cū dilecti.c.pe.de emp.ꝛ vend.ergo videt permissum etiā in foro cōscientie:vt per gl.in.c.cū contingat.de iureiur.Et certe si quis vēdit scienti valorē rei nō videtur lesa cōscientia:vt dr̄ Bal.in auf.ad hec.in.xx.q.C.de vsur.et not.Jmo.in.c.j.de emp.ꝛ vendi.et dixi in.l.penul.C.de pactis.¶ Et si in foro cōsciētie hoc licet ergo etiā bono viro hoc permissum videt cōtra gl.hic/qꝛ cōsciētia idē est et bonus vir.vt no.Bal.in.c.cū causam.el.ij.in fi.de testi.Et ad supra dicta de honestate not.Lucas de pena.in.l.retractare.in prin.C.ne fis.rem quam vendi.lib.x. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Neq₃ interdicto.

Neq₃ interdicto neq₃ i ceteris causis pupillo nocere op₃ dolū tutoris siue soluendo est siue non est.

Ista regu.declarat fm distin.Bar.in.l.si dolo tutoris.ff.si q̄s omis.cau.test.ꝛ in.l.j.§.si pcuratoꝛ.ff.si q̄s ius dicē.nō obtē.supplēdo ibi vt p Alex.

¶ Regula.l.Non potest dolo.

Non potest dolo carere qui imperio magistratus non obtemperat.

Facit tex. in. l. f. §. si quis ius dicē. & in. l. iniuriarū. §. si quis. ff. de iniu. & regu. ista declarat quatuor modis: ut tradit Pau. de cast. in. l. ut vim. ff. de iusti. & iur. et vide dicta in. l. nō videt. §. si q iussu. ff. eo. titu. & vide Abb. & que dixi ibi in. c. si qn. de offi. deleg. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Qui in servitute.

Qui in servitute est vsucapere non pōt: nam cū possideat/possidere non videtur.

Adidem tex. in. l. homo liber. §. qcq̄d. ff. de acqr. re. do. ibi: nec possidere itelligit q ipse possidet. & in. l. sic eueniet. ff. de adul. dōt † q ille qui nō est sue ptātis aliū in ptāte habere nō potest et fm Bar. ibi hoc intelligit in eadē qualitate potestatis: secus in ptāte diuerse qualitatis: vt pater in filiofamilias qui est in potestate patris: & tamē pōt esse tutor q habet pupillū in potestate. ita arguit glo. in. d. l. sic eueniet. Sed Bar. rñdet hoc esse propter diuersam qualitatē potestatis. ¶ Sed contra istā resolutionē videt text. hic vbi agit de diuersa specie potestatis: et tamē argumētū pcedit. ¶ Et idē pbat in. d. l. homo liber. §. qcq̄d. et ideo ratio subiecte materie dz psiderari. nā in tutore agit de vtilitate publica/quo casu patria ptās nō attendit: vt no. Are. insti. qui dare tuto. in prin. Philip. Decius.

a ¶ Siuir. vbi videas doct. et ibi Jas. in. iij. colū. in. ij. no. q facit plures illationes. & ex ista regula videt etiā dicendum q vasallus seu quicūq alius prohibitus alienare si tradunt poss. sine titulo q non cadat in penā/si vero ex inutili contractu tunc secus videt dicēdum p ea q dñs pcep tor meus pcludit in trac. feud. in. iiij. parte. in. xvij. q. quem omnino videas. Hierony. Chuchalon.

¶ Regula. l. Non alienat.

Non alienat qui dūtaxat omittit possessionem.

Et ista reg. habet in. l. itē si res. §. sunt & alia. ff. d alie. iu. mut. cau. fac. vbi eadē verba habent. † Et ideo lz donatio sit phibita quo ad dniū inter maritū & vxorē. l. iij. in. §. sciendū. de dona. inter vi. possessio tñ nō phibet trāsferri. l. f. §. si vir. a de acqr. pos. & facit tex. in. l. filius las. §. fundū. de cōtrahen. emp. vbi possessio pōt trāsferri licet nō dñium. Et ratio videt manifesta: 2 † quia alienatio dicitur quando trāsfertur

a ¶ Dominiũ. Adde tex. quē ibi no. p sing. Bart. ꝛ Bal. in. l. fi. C. de reb. alie. nō alie. qui vult ꝙ ꝓhibita alienatione intelligatur dominiũ[a]. l. alienatũ. ff. de verb. sig. l. f. C. de fun. dota. c. nulli. de reb. eccle. nō alie. ¶ Et ista regula intelligitur ꝓprie: largo modo tñ etiā alienare videtur q̄ trāffert possessionē. l. nō solũ. in prin. ff. de alie. iu. facit text. in. l. mulier. §. q̄ possessionē. ff. qđ me. cā. Et ideo † si p rescriptũ cōmittatur ꝙ
3 alienata ad ius et ꝓprietatē ecclie reducantur / cū de possessiōe occupata poterit cognoscere lꝫ ꝓprie nō dicatur alienata: vt est dictũ Inn. in. c. epi. de re. eccle. cũ si. vt tradit Feli. in rub. de rescrip.

¶ Regula. l. Nemo plus cōmodi.

NEmo plus commodi heredi suo reliquit q̄ ꝙ ipse habuit.

VIde dicta supra in. l. heredem. eo. titu.

¶ Regula. l. Qui non facit.

QUi nō facit ꝙ facere debet: videtur facere aduersus ea q: hoc nō facit. Et qui facit qđ facere nō debet: nō videtur facere id qđ facere iussus est.

FAcit tex. in. l. nō quicq̄d. §. iudex. ff. de iudi. cũ si. alle. in gl. Et vide p istā regulā qđ decidit Bal. nouellus ꝛ Cor. in cōsi. xcix. dñs Bald. in prin. lib. f. ¶ Et no. hic ꝙ nō facere dicitur facere. et hoc etiā in penalib⁹ procedit. vide Alexā. qui reprobat decisionē Pe. de ancha. quā ibi refert in. l. vbi autē. §. si id qđ. de ver. obli. Philip. Dec.

¶ Regula. l. Libertas.

LIbertas omnibus rebus fauorabilior est.

VIde dicta supra in. l. quoties. et in. l. in obscura voluntate. eod. titu. ff. et no. limitationes glos. hic.

¶ Regula. l. Nemo alieno.

NEmo alieno noīe agere pōt.

a prohibita oīs trāslatio siue iuris directi siue vtilis siue alteri⁹ cuiusli bet iuris ꝛ q̄ ꝓprie dicatur alienatio. ꝛ quot modis capiatur vide Ias. remis. in. §. itē si q̄s in frat. dē. de act. isti. col. iij. in fi. ꝛ Feli. in rubr. de fi. instr. iij. col. ꝛ ꝓhibita alienatiōe rei cēsetur etiā prohibita diuisio. ita Feli. in. c. que in ecclesiarum. de consti. pe. colum. vers. generaliter. melius q̄ alibi Bal. in c. f. col. fin. de aliena. feu. Hieronymus. Chu.

1 D declarationē regule notandū est q̄ † alieno nomine q̄s agere duobus modis intelligit: vt no. Bar. in. l. j. C. de obsequi. Et regula hic videt intelligenda qn̄ quis agit pro alio & nomine alterius: quia agere non pōt sine mandato: vel nisi ratione officij: vt in. l. quesitū. ff. de in ius voc. in. l. tutorē. de his qui. vt indig. ¶ Et ideo de suo quis & nō de alieno iure agere dz: vt dicit in. l. vti frui. in prin. ff. si vsufr. pe. & facit tex. in. l. cū te. C. si cer. pe. vbi duo mutuo dederūt centū vnusquisq; quinquaginta: nō pōt vnus agere nisi pro sua parte nisi mandatū habeat: & tunc agit partim nomine suo: & partim noie alieno: etiā in eodē libello: vt
2 no. Bal. ibi: & ad idē tex. in. l. plane. ff. fa. herc. ¶ † Et licet nomine alieno quis secundū regulam agere non possit quādoq; tamen quis agere pōt nomine proprio ad vtilitatē alterius. l. non solū. §. interdū. de procur. ¶ Et licet nomine alieno quis
3 agere non possit vt hic: † nomine tñ alieno quis potest defensionē suscipere: etiā inuito actore: vt no. per gl. in. l. iulianus. ff. qui satisd. cog. vbi Ange. limitat nisi animo nouandi suscipiat defensionē: q: hoc inuito actore non pōt. de quo no. Bar. in. l. solutionē. de sol. & sicut defensor admittit sup tota causa: ita sup vno articulo: vt no. Bar. in. l. ij. in fi. C. de neg. gest. ¶ Et
4 regula fallit † in coniūctis. l. exigēdi. C. de pcu. l. sed & he. ff. de pcu. declarādo vt dixi. in. c. cum. M. de cōstitu. col. iiij. P. D.

§. Temporalis.

Temporalis mutatio ius prouincie non innouat.

1 No. ex tex. fm gl. † qd̄ cōsuetudo si firmata sit non tollit / licet semel vel bis contra factū sit & not. Bart. hic: & pro ista gl. Bal. no. tex. in. l. fi. C. de serui. & aqua. in prin. cum si. vt tradit Alex. in. l. ij. in prin. ad fi. ff. solu. mat. & late Feli. in. c. cum accessissent. in vlti. char. in ver. septimo limita. de consti. & dixi ibi addendo Cardi. in consi. cxxxi. videndū est primo. in fi. Abb. in consi. xciiij. videt primo. in fi. lib. j. Alex. in consi. v. si vera sunt. lib. v. col. iij. Aret. in consi. xxiij. in presenti cōsulta-
2 tione. col. fi. ¶ Et ista cōclusio limitat non procedere † qn̄ illi inter quos inducta fuit consuetudo collegialiter & sciēter facerēt actū contra consuetudinem q: tunc in illo actu videret derogatū consuetudini: vt no. Abb. in. c. pro illorū. in vlt. not. in fi. de preben. & dixi in. d. c. cum accessissent. ¶ Scdo fallit in consuetudine q̄ non requirit prescriptionē / videlicet in consuetudine patrisfamilias / q: vltimus actus attendit fm Bal. in. c. j. §. notandū est. colum. ij. qui feud. dare possunt. vbi alle.

l. mella. §. f. de alimen. et ciba. lega. de cuius intellectu dixi in
3 rubr. de consuetudi. ¶ Tertio † non habet locum in possessorio/ quia vltima possessio simpliciter attendit: et ita glo. istam limitat Bal. in c. f. de cog. feud. col. f. dicens illam procedere in petitorio et non in possessorio. alle. no. per Jo. and. in c. cum ecclesia. de elec. et idem Old. in consi. cccxij. thema questionis. circa fi. vbi alle. tex. in c. cum ecclesia sutrina. de causa pos. et proprie. et Fed. in consi. cccxxiiij. super primo. in f. dubio. Cald. in consi. xij. in tit. de iu. pat. et idem Abb. in consi. liiij. videtur primo. col. ij. lib. f. vbi allegat. c. consultationibus. de iur. pat. et c. querelam. de elect. et dixi in consi. cxxix. et consi. cxxxiiij. Philip. Dec.

¶ Regula. l. Ubi non voce.

Ubi non voce: sed presentia opus est: mutus si intellectum habet: potest videri respondere. Idem in surdo: hic quidem et respondere potest.

Glo. restringit text. vbi presentia necessaria sit. Sed tamen tex. videtur considerare presentiam pro intelligentia vt in l. coram. de verb. sig. et intentio regule fuit dicere quod vbi non est opus verbis sed consensu et intelligentia mutus obligari potest secundum pri-
1 mum intellectum glos. ¶ † Et ideo mutus procuratorem constituere potest. l. mutus. in princ. de procur. et heredes institui possunt. l. f. §. mutus et surdus. de heredi. insti. hereditatem adi-
2 re possunt. l. mutum. ff. de acquir. hered. in princ. et † matrimonium contrahere possunt. l. mutus. de iure dot. c. cum apud. et
3 in c. tue. de sponsa. † Et mutus et surdus donare non prohibe-
4 tur. l. qui id quod. §. mutus. ff. de dona. Et mutus † pacisci potest. l. item quia. ff. de pac. Et ista declarari et suppleri debent vt per Alex. in l. f. in prin. de ver. obli. Philip. Decius.

§. Furiosus.

Furiosus absentis loco est. Et ista pomp. lib. f. epistolarum scribit.

Uide dicta supra in regula in negotijs.

¶ Regula. l. Fauorabiliores.

Fauorabiliores rei potius quam actores habentur.

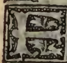

Facit tex. in l. arrianus. de acti. et obli. et in reg. cum sunt partium iura. eo. ti. in vi. et in c. inter dilectos. in fi. de fide instr. et in c. ex literis. de
1 probationibus. ¶ † Et ibi ampliatur regula etiam si

probationes ex parte actoris in aliquo excedant: quia tamen in favorem rei pronunciandum est: vt Abb. ibi dicit per gl. que habetur in. c. clerici. lxxxi. dist. quod declarandum est vt dixi in. d. c. ex literis. col. ij. ¶ Et per istam regulam officium iudicis magis exuberat in absoluendo: †ideo licet absens non possit condemnari. l. absentem. ff. de penis. l. absentem. C. de accusa. tamen si apparet de innocentia absolui potest: vt no. Ant. de bu. post Jo. and. in. c. veniens. col. f. de accusa. et sequitur Bartho. veron. in consi. xlf. licet inuitus. col. fi. in prin. ¶ Et ista regula ampliatur/ vt procedat etiam si reus efficiatur actor per accidens: vt quia debitor prius compareat et petat actori perpetuum silentium imponi: nam per hoc tamen actor non efficitur. Sed habet prerogatiuam regule quod in dubio reus absoluitur: ita not. dicit Ant. de bur. in. c. in presentia. in. vf. not. per illum text. de proba. facit quod no. voluit gl. in. c. ex insinuatione. de procu. et quod no. per gl. et doct. in. c. significauerunt. de excep. glo. et Bar. in. l. circa. in fi. ff. de proba. ¶ Et ista regula non procedit in causis fauorabilibus: puta in libertate dote et similibus: quia fauor cause preualet fauori rei. c. fi. de re iud. l. inter pares. ff. de re iu. et in. l. iulia. ff. de manumis. no. per gl. in. d. reg. cum sunt partium iura. et inter alias causas fauorabiliores etiam est causa fisci† in cuius fauorem in dubio est pronuntiandum: vt no. Spec. in tit. de teste. §. postquam. et Jo. and. et Ant. de bur. in. c. nostra. de testi. cum simi. vt tradit Alex. in. l. f. in prin. ff. solu. mat. et vbi respondet ad text. qui videtur esse in contrarium in. l. non puto. ff. de iure fisci. de cuius intellectu dictum fuit. ff. in regula in ambiguis. ff. e. ¶ †Item regula procedit vbi agitur de decisione cause: quia tunc in dubio absoluitur reus per iura. ff. alleg. secus autem est in preparatorijs iudiciorum in quibus magis fauetur actori quam reo: vt no. Bar. per illum tex. in. l. de die. ff. qui satisda. cog. l. si quis intentione. de iudi. et no. per glo. in. c. cum ad sedem. de rest. spo. in verbo cum pertinentijs. et in dicta reg. cum partium iura. et Bar. in. l. inter stipulantem. §. f. de verb. obli. ¶ †Et in medio cause a pari procedunt actor et reus secundum glo. in locis preallegatis. Sed in contrarium facit: quia reus non tenetur edere actori ad probandum eius intentionem. l. f. l. qui accusare. C. de eden. et tamen actor tenetur edere reo ad probandum eius exceptionem. l. non est nouum. C. de edendo. Et sic in editione et probationibus que videntur esse in medio cause magis fauetur reo quam actori. Sed potest responderi quod probationes respiciunt decisionem cause: quia actore non probante reus absoluitur. l. qui accusare. C. de ede. vnde sicut reo in decisione cause magis fauetur: ita videtur in proba-

in probationibus: in aliis mediis exceptis probationibus videt procedere glo.in.d.c.cū ad sedē.vt lati⁹ dixi in.d.l.nō est nouū. reprobādo ea que ibi moder.dicūt. ¶ Et ad regulā nostrā facit tex.in.l.absentē.ff.de penis.vbi regula tradit† in penis q̄ melius est nocentē absoluere q̄ innocentē cōdemnare. Et ideo
6 si vnus percussus fuit a pluribus / et vno tm̄ letali vulnere mortuus sit: et ignorat a quo illatū sit / nō possunt cōdemnari oēs de homicidio p.d.l.absentē.et late cōcludit Alex.in cōsi.xv.viso processu inqsitionis.lib.j.et idē Pet.de anch.i cōsi.cxxvij.nos Bartholomeus de Sal.vbi alleg.d.l.absentē.et gl.que idē tenet in.l.itē mella.§.sed et si seruū plures.in gl.j.ff.ad.l.aql.et refert ēt Dy.ita cōsuluisse.et idē Ro.cōcludit in cōsi.ccccj.eo p̄sup posito.et Rapha.cu.in cōsi.cxxxiiij.visis.et idē Alex.in cōsi.xiiij. ponderatis narratis.col.ij.lib.iij.vbi approbat opi.Dy.quā Bar.videt reprobare in.l.si in rixa.ff.de sicar.col.fi.et in cōsi.xliiij.copiose adeo scriptū.lib.iiij.et idē Spec.in tit.de homi.§. j.ver.pone q̄ quatuor.refert et sequit Jmo.in cle.vnica.de homic.col.fi.vers.tertio querit.¶ Et de intellectu.d.l.absentes. vide Arch.xxiij.q.ij.c.vlt.quē refert Flor.in.d.l.itē mella.§. sed et si plures.col.iij.v̄s.adde tm̄.ff.ad leg.aql.vbi dicit q̄ illa lex intelligit qn̄ aliq̄ erāt innocētes: et hoc non pōt verificari qn̄ oēs percusserūt. Sed pōt respōderi q̄ licet oēs percusserint et nō sint innocētes absolute possunt dici esse inocētes quo ad penā homicidij put doct.loquunt in locis.ff.allegatis.¶ No
7 tandū tm̄ est singulariter† in tali incertitudine ad veritatē eruendā poterit torqueri ille q̄ est male cōditionis et fame fm Sali.in.l.fi.C.de q̄stion.col.fi.in ver.idē dico si delictū incertum sit.¶ Et p.d.l.absentē.et supra dicta post longā disputationē cōcludit Luc.de pen.in.l.si q̄s forte.q̄ est.l.j.C.de ser.et occulta.eod.lib.xij.col.vij.vers.sed pone dānatus est aliquis.
8 in fi.† q̄ dānatus ad mortē si dū laqueo fuit suspēsus: et fracto laqueo cecidit in terrā / credēdū illud factū miraculose in dubio cū ipse prestatus fuisset de innocētia: et cōcludit illū esse liberandū: quod not. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Nemo predo.

Nemo predo est qui pretiū numerauit.

Et hoc etiā videt habere locū si q̄s sciens rex alienā emit.l.etiā.§.si q̄s sciēs.ff.d̄ pe.
1 hered.† si tm̄ emptor ppria autoritate rē venditā accepit dicit predo.l.si ex stipulatione.de acq̄r.posses.
2 ¶ † Et quatuor modis d̄r p̄do.vide in summa Ang.in v̄.p̄do.et

non dicit pdo q possidet/ et nō pōt rōnē possessiōis sue assigna re: vt no. Ang. in l. p herede. in pn. ff. de pet. here. Et pdo pdit meliorationes rei: vt not. Ang. in l. ex argēto. ff. de cōd. furt. et de pdone vide dicta Alex. i. d. l. stipulatiōe. de acqr. pos. & Luc. de pen. in l. ab his. C. de naucul. lib. xi. Philippus Decius.

§. Locupletior.

Locupletior non est factus qui liberum ac quisierit.

Et quando qs dicat esse locupletior/ vide dicta supra. in reg. ex penalib⁹ causis. eo. ti.

§ Cum de lucro.

Cum de lucro duorū queratur/ melior est causa possidentis.

Vide dicta supra in reg. in eo quod. eodem titulo.

¶ Regula. l. Cum pretor.

CUm pretor in heredem dat actionē quatenus ad eum peruenit sufficit si vel momento ad eum peruenit ex dolo defuncti.

SUfficit enim semel ad heredē puenisse/ vt dr in l. videam⁹. ff. qd met. cā. & hoc pcedit qn ex delicto defuncti puenit: sec⁹ in alio bone fidei possessore: q2 tūc distinguit vt p Bar. i. l. si ipsa res. ff. qd met. cā. ¶ Et no. hic q sufficit aliquid momēto fieri. vide similia vt dixi in l. si tibi. in vltimo notabili. si certum petatur. Philippus Decius.

¶ Regula. l. In pari causa.

In pari causa possessor potior habe ri debet.

1 FAcit tex. in. §. cōmodū. inst. de interdi. i. c. ex lris. de pb. ¶ † Et vbi res dubia reperit melior est pditio possessoris: vt p gl. in. c. nulli dubiū. xij. q. v. & in no. q. tradit Bal. i. c. capitulū. col. j. de rescr. Bar. in. l. j. §. nō autē. ff. de secū. tab. & in. l. si inter. de reb. dub. cū si. vt tradit And. sicul. in. c. j. char. pen. de proba. & reassumunt Moder. in. l. j. ff. solut. matr.

§. Hi qui.

Hi qui in vniuersum ius succedunt loco heredis habentur.

Nam quod dicit de herede idē est in alijs successorib⁹ vniuersalib⁹. l. itē veniunt. §. fi. de pet. here. † Nota tū q successor i plura nō cēset eadē psona

cū antecessore:vt no.Bal.in.c.ij.x.tertio no.q̄ succe.tene.vide tñ Abb.in.c.significauit.de rescri.col.ij.vbi arguit in contrariū.Sed cōcordari potest distinguēdo:vt per Ab.in.c.j.de sol. ¶ Et ista regula pōt etiā in fisco verificari q̄ est loco heredis.l.si vt proponis.C.de bo.proscri.l.si marito.in prin.ff.sol.ma.l.ij.C.ad.l.iul.de vi.no.Ro.in cōsi.ccclxxij.in dubita.z ↄsi.
2 xciij.visis.col.ij.¶ Et generaliter †ille ad quē bona vniuersaliter perueniūt est loco heredis: vt gl.dicit in.l.nō intelligit.§.cū ex causa.in verbo pertinēt.de iur.fis.vbi Bar.cū si.vtrādit Alex.in.l.marito.in prin.ff.alle.dixi in.c.q: quinqȝ.de iud.col.pe.Et ideo ille apud quē hereditas dimittit etiā absqȝ pacto tenet creditoribus satisfacere: q: nomen hereditas hoc importat.gl.z Bar.z doc.in.l.debitor.in fi.C.de pac. P.D.

¶ Regula.l.Nihil dolo.

Nihil dolo creditor facit qui suū recipit.

Vide dicta supra in regula nullus videtur dolo facere.ff.eod.tit.

§.Cum principalis.

Cum principalis causa nō ↄsistit:nec ea q̄ dē q̄ sequūt locū habēt.

Vide dicta supra in regula cum principalis.

¶ Regula.l.Nunq̄ actiones.

Nunq̄ actiōes presertim penales de eadē re cōcurrētes alia aliā ↄsumit.

Hic loquit de eadē re:z eodē facto.z idē text.habetur in.§.fi.insti.si quadru.pau.fecis.z in.l.
1 nūq̄.de act.z ob.¶ Et regula intelligit †q vna aliā nō cōsumit quominus cōcurrāt z simul ↄperāt.Sed vna electa alia tollit.l.idē ait.in fi.ff.nau.cau.stab.ibi:alterutra.cōtētus esse debeat.z in.l.licet.§.possumus.e.tit.ibi: vna cōtēti esse debemus.z in.l.plura.in prin.de act.z ob.facit tex.in.l.qd i heredē.§.eligere.de tribu.¶ Et hoc absolute ꝓcedit
2 †qñ plures actiones ex eodē facto cōpetūt z vnus est tit.criminis:secus si sint plures tit.criminis/q: tūc electa vna altera nō tollit in eo qd excedit.l.j.ff.vi bo.rap.l.j.ff.arb.fur.ces.z in.l.q̄ seruū.de act.z obl.no.in.l.cū ex vno.e.tit.¶ Et p̄dicta
3 habēt locū †qñ sunt plures actiōes q̄ ex eodē facto z delicto ↄpetūt:secus si ex diuersis factis z delictis oriant:q: tūc vna aliā nō tollit.l.nunq̄ plura.de pri.deli. z ita breuiter colligit ex dictis Bar.in.l.j.§.vn̄ q̄rit.co.fi.de pub.vbi latius ipe insti

stit. ꝛ latius distinguit Ang. areti. post Joã. fab. in. §. fi. instit. si
4 quadru. ¶ † Et ꝙ supradictũ est ꝙ vna electa altera tollit hꝫ
locũ etiã si in actione electa succubuit: quia exceptio. rei iudica
te obstãt etiã in alia. vt no. Bar. in. l. hoc edicto. in ver. secũdo
5 querit Dy. de publi. † quia semel absolutus nõ debet vlterius mo
lestari. c. de his. de accusa. cũ si. vt dixi in cõsil. ccxxvij. in prin.
Philippus Decius.

¶ Regula. l. Qui dolo.

QVi dolo desierit possidere pro possidente damnatur: quia pro possessione dolus est.

EAdem regula habet in. l. pare. ꝫ. eodẽ. ꝛ i reg. ꝑ possessore. eodẽ tit. in. vs. vbi. gl. plu
ra exẽpla ponit: ꝛ ꝑ rl'a adde tex. in. l. f. §. toties. ꝟ.
1 sꝫ ꝛ si possideat. ꝭ. si q̄s omis. cau. testa. † vbi regula
ampliat etiã in eo qui dolo noluit possessionẽ acq̄rere. ꝛ in. l.
etiã. §. is qui dolo. de peti. here. ꝛ ibi ꝙ licet agat cõtra illũ q̄
dolo desijt possidere nõ tñ liberat ille q̄ possidet. Et si posses
sor velit iudiciũ suscipere liberat ille q̄ dolo desijt possidere.
¶ Et ꝯ illũ q̄ desijt possidere dat vtilis: vt no. ꝑ gl. hic: ꝛ decla
2 rat Bar. in. l. quãq̄. §. iulian⁹. de aqua plu. ¶ † Et si plat⁹ desijt
dolo possidere hoc nõ nocet ecclesie: no. ꝑ gl. i. d. reg. ꝑ posses
3 sore. ¶ † Et statutũ de possessore an habeat locũ in eo q̄ dolo
desijt possidere. Joã. andre. in reg. ꝑ possessore. ꝛ vide dicta ꝑ
Are. in rub. de acq̄. possessio. col. fin. vbi disputat an statutũ de
possessore habeat locũ in eo q̄ hr̄ ꝑ possessore ꝯ quẽ dat vti
lis actio nõ directa. prout in isto casu cõtingit. Philip. Deci⁹.

¶ Regula. l. Imperitia.

IMperitia culpe adnumerat.

1 VIde dicta in culpa est. ꝭ. eo. Et † iõ medic⁹ de impitia tenet. l. illicitas. §. si
cuti. de offi. presi. cũ si. alle. in gl. adde tex. in. l. qua ra
tione. §. fi. ad legem aquiliam. ꝛ facit tex. in. l. ij. ff. qđ
quisq; iuris. Excusatur tñ medicus qui diligentiam adhibuit
ſm precepta artis. c. ad aures. de eta. ꝛ quali. ꝛ. c. tua nos. de
homi. ꝛ ibi Inn. ꝛ no. Ang. areti. in. §. pterea si medic⁹. inst. ad
legẽ aquil. ꝛ de imperitia alioꝝ. not. Feli. i. d. c. tua nos. in pñ.
Et ad regulã facit tex. in. l. iulian⁹. §. q̄d tñ. ff. de act. emp. vbi
non debet quis qđ ignorat facile asseuerare. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Melior.

MElior conditio nostra per seruos fieri potest: deterior fieri non potest.

Egula ista declaratur in.l.fi.C.de acquir. possessio. Et vide que dixi in.l. seruus.C.de pac. ¶ Et idem in alijs personis que meliorem conditionem alterius facere possunt. deteriorē nō possunt.c.j.§.econtrario.de inuestit.de re alie.facta.
Philippus Decius.

¶ Regula.l.Non fraudantur.

NOn fraudātur creditores cum quid non acquiritur a debitore:sed cum quid de bonis minuitur.

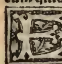
Et ista differētia sepenumero fieri solet:q2 non est eadem ratio lucri cessantis ₇ damni emergentis.l.q̄ autē.in prin.ff.de his que in frau.credi. que in terminis huius regule loquit.₇ ad idem text.in.l.j.§.confertur. ff.de colla.bono.in.l.si sponsus.§.si maritus.el.ij.de dona.inter virum.in.l.fin.§.licentia.el.j.C.de iur. delibe. Et vide que allegaui in.c.ecclesia.de consti.char.fi.colum.ij.versic. tertio predicta conclusio.et adde tex.in.l.j.§.vtrū.ff.si quid in fraudpatro.cum simi.vt per gl.in.l.qui autem.in princip.alleg.ff.₇ dixi in.l.seruus.C.de pac. ¶ Et regula ista limitatur non procedere in casibus in quibus de natura contractus quis tenebatur acquirere:vt no.Bart.in.d.l.qui autem.in prin.₇ latius idem Bar.in.l.j.§.non querimus.ff.si quis omis.cau.testa.₇ vi
1 de tex.in.l.magis puto.§.fundum.de re.eorum.vbi † repudiatio legati & alienatio.vnde regula videt ꝑcedere in his que contra ius cōe cōceduntur:alias secus. Philippus Decius.

§.Nemo ex suo delicto.

NEmo ex suo delicto meliorem suā conditionē facere potest.

Ultra iura alleg.in gl.vide text.in.l.si ab hostibus. §.j.ff.solu.mat.ibi:non enim equum est
1 virum ob facinus suam dotem lucrifacere.† ₇ ad hoc facit/q2 quis eodem facto non debet penam ₇ commodum reportare.
2 l.siue hereditaria.₇ ibi gl.de nego.gest.† ₇ pena immunitatē tribuere non debet.l.relegatorum.§.fi.de inter.₇ releg.in.l.si cui.₇ ibi gl.ff.ex qui.cau.ma.in.l.ita demū.in prin.ff.de arbi. ibi ne quis doli sui premium ferat. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Ea que.

EA que ad dandum impossibilia sunt vt que in rerū natura non sunt pro non adiectis habentur.

Uide dicta supra in regula impossibilium.

¶ Regula. l. Bona fides.

BOna fides tantum possidenti prestat quantum veritas: quoties lex impedimento non est.

1 ADde tex. in. l. magis puto. §. f. de reb. c. † vbi idē iudicat de fundo bone fi. posses-
so. qd̄ de dn̄o fundi vt alienatio fieri nō possit. & in. l.
quoties. de noxa. §. f. l. si postulauerit. §. de eo. ff. de
2 adul. tex. tamen in. l. bone fidei. in prin. de acquir. re. do. † dicit
q̄ bone fidei possessor quo ad fruct⁹ pene est loco dn̄i. & tex. in
3 l. f. §. f. ꝟ. alle. expresse dicit † q̄ dn̄i appellatione nō continet
4 ille qui bona fide seruit. Ang. ibi concludit q̄ † bone fidei pos-
sessor est loco domini si non apparet quis dn̄s sit: alias secus.

¶ Regula. l. Qui autore iudice.

QUi autore iudice comparauit bone fidei possessor est.

Uide dicta supra in l. non videtur. §. qui ius su. ꝟ. eodem.

¶ Regula. l. Omnis hereditas.

OMnis hereditas quamuis postea adeatur: cum tempore mortis tamen continuatur.

Uide supra in. l. omnia fere.

§. Nunq̄.

Nunq̄ ex postfacto crescit preteriti delicti estimatio.

Exemplum secundum gl. habetur in. l. ei qui furti.
1 in princi. ꝟ. de fur. vbi † actio furti non
crescit ex assidua contractatione furis. & facit ad questionē
Bar. in. l. si dominiū. ꝟ. de fur. cū si. Sed ↄtra regulā facit tex.
2 in. l. si furti in prin. de fur. † vbi auget furti actio si res furtiua
facta sit p̄tiosior. ad idē tex. in. l. i faciēdo. §. infans. de furtis.

¶ Regula. l. Omnes actiones.

OMnes actiones q̄ morte aut tp̄e pereūt semel incluse iudicio salue permanent.

Uide dicta supra in. l. non solet. et in. l. penalia. ꝟ. eodem.

§. Non videtur.

Non videt̄ perfecte cuiusq̄ id esse: quod ex causa reuocari potest.

Vide dicta supra in.l.neq3 pign⁹.§.eodem.

¶Regula.l.Absentia.

Absentia eius qui reipublice causa abest: neq3 ei neq3 aliis damnosa esse debet.

1 Primo ipsi non debet esse dãnosa: † ideo illi datur restitutio etiã cõtra fiscũ.l.neq3.C.de resti.mili.Et etiam contra alium absentẽ causa reip.datur restitutio.l.fina.§.ex quib.cau.ma.Et non solũ pro dãno: sed etiã pro lucro qđ cessauit daf resti.l.nõ solũ.§.fin.l.si qs titio.§.fi.ex qb.cau.ma.¶Limitaf tñ regula

2 nõ habere locũ † quo ad primũ decretũ qđ etiã cõtra absentẽ causa reip.interponitur si nõ defendaf.l.ignorare.C.de resti.mili.Scđo rĺa intelligif qñ fuit lesus in omittendo.Secus si faciẽdo.l.q̃ a pr̃e. ibi Paul⁹ de cast.declarat.C.de resti.mili.

¶Regula.l.Quod contra.

Quod contra rationem iuris receptu3 non est producendum ad consequentias.

1 Vidẽ tex.in.l.qđ vero.§.de legi.¶†Et ista regula maxime habet locũ qñ illa lex recepta cõtra rationẽ iuris nõ esset fundata in ratione: sed errore quodã introducta vt est tex.in.l.antepe.q̃ inci.q nõ ratione.§.de leg.facit qđ no.Bal.in.l.iij.col.ij.C.de

2 iur.dot.vbi inquit † q qñ statutũ est fundatũ in sola volũtate non pceditur de similibus ad similia: in.d.l.q non ratione.

3 dum inquit † q nõ ratione: sed errore introductu3 est cõsuetudine comprobatũ non extenditur ad similia intelligitur de errore iuris: quo casu valet cõsuetudo vt ibi presupponitur. ¶Secus si errore facit hoc introductum fuisset: q3 non valet cõsuetudo: vt notat Pau.de ca.in dicta.l.de qbus.in col.fi.q3 tũc deficit consensus.¶Et in effectu Bar.idem dicit in.l.iij.§.fi.de sup.leg.¶Sed quantũ ad regulam nostram.l.quod vero.ista iura intelliguntur qñ aliquid est constitutũ contra regulas iuris: q3 ponitur vna exceptio a regula et talis exceptio potuit tñ fundari ratione tunc

a non extendif[a] si materia sit odiosa: alias sec⁹: vt tradit Pau.de ca.in.l.neq3.ff.de legi. vide q̃ dixi in casibus exceptuatis in.l.s.de regulis iuris.

a ¶Extenditur. Vide Dyn.in reg.i arg. et in eius addit.isto tit.lib.vj.

§.Uni duo.

Uni duo pro solido heredes esse nõ possunt.

a ¶ Tacere idē Dy. in regulis q̄ hic alleg. in pn. de qua materia vide lōgas remissiōes per eius addi. in regula q̄ tacet. et vltra eū Soci. in trac. fallē. in reg. cccxciiij. et ta. cccxcv. Jas. in. §. itē seruiana. col. ix. v. sed pulchrū dubium etc. et do. Philip. in cōsi. xcv. fi. col. vers. nō ob. inci. iurisdicā esse. et in. c. cū. M. de cōsti. vs. col. vsi. tertio Ab. cōcludit. et ibi Feliū. xvs. co. qui ponit regulam cum fallē. et idē Felin. vbi ponit tres regulas in hac materia cū suis fallen. in c. nōne. de presump. et Jas. late i a l. q̄ dotis. hic alleg. vbi meli' q̄ ali' post Bart. examinat istā materiam col. ij. ver. quarto et vltimo. vsq in fi. l. Hie rony. Chu chaion.

Adde tex. in. l. iij. §. ecōtrario. ff. de acq̄. possess. i. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commo. in. l. duo. de preca.

¶ Regula. l. Qui tacet.

Qui tacet non vtiq fatetur: sed tñ verum est eū nō negare.

Eadē regula habetur in regula is qui tacet. eo. tit. in. vs. Et vera est ista regula: 1 †q: qui tacet nihil dicit: vnde non videt consentire nec contradicere: et exemplum est ſm gl. hic. in. l. f. §. scientiā. de tribu. Et est simile inter velle: nolle et nōvelle: vt dixi. ff. in reg. eius est velle. ¶ Et q̄tū ad regulā dicit Bar. in. l. q̄ dotis. col. pe. soluto mrīmonio. 2 †q vere loquēdo tacere[a] est mediū inter cōsentire et cōtradicere. et no. p gl. in cle. sepe. in. §. in verbo cōtradicētibus. in fi. de vb. sig. vbi Car. in prin. et Abb. in. c. nonne. de psumpt. col. ij. dicit q tacēs pprie non cōsentit nec cōtradicit. et idē Feli. ibi in. ij. col. in 3 versi. prima regula est tacēs. ex quo infert † q tacens in statuto non dicit cōsentire: et sentit Bal. in. l. ij. §. volūtatē. solu. mat. Et adde qd in nota. q. istā conclusionē sequitur Soc. in consi. clxvij. non inutilis. col. iiij. versi secundo probatur.

¶ Regula. l. Quod ipsis.

Quod ipsis qui contraxerūt obstat: et successoribus eorum obstabit.

Regula de plano pcedit in successoribus[b] vniuersalibus: inde † mala fides defuncti impedit heredem prescribere. l. cum heres. de diuer. et tempo. prescrip. cum simili. vt dixi in consi. cclxxij. in char. iij. in. f. facie. Et hoc an habeat locum in successione beneficij. Bart. in. l. f. col. ij. versicu. quero. vtrum. ff. de priua. delic. in

b ¶ Successoribus. Adde Soci. in trac. fallē. i reg. ccclxxxix.

l.qui opus.de ope.no.vide tex.in.c.ij.de ope.no.
2 et ab.ibi. Et dicit Bar.in.l.vitia.alle.in gl.† q vi
a tia realia[a] transeũt in quẽlibet successorẽ: per-sonalia vero etiã trãseũt in vniuersalẽ successo-rẽ nõ in singularẽ.l.f.C.de lõg.tẽp.prescri. P.D.

¶ Regula.l.Non omne.

NOn omne quod licet honestum est.

DE hoc supra in.l.semper in cõtractibus.

§.In stipulationibus.

In stipulationibus id tempus spectatur quo contrahimus.

Vide supra eod.in.l. que legata.

¶ Regula.l. Nemo fraudare videtur.

NEmo fraudare videtur eos qui sciunt et consentiunt.

idẽ tex.in.l.qui autẽ.§.preterea. ff.de his q in frau.credi.cũ si.al-
1 leg.in gl.sicut etiã dicit † q volẽti nõ fit iniuria.l.f.§.vsq adeo. ff.de iniur.
b et in reg.scienti.[b]eo.tit.in.vf.¶ Et not.Bar.in.l. quamuis.in fi.ff.de in ius voc.facit tex.in.l.cum donationis.C.de transact.in.l.non putauit.§.si
2 qs sua manu.ff.de cõtratab.† vñ in muliere cũ qua cõmissum est adulteriũ non est opus facere pacem:q2 ipsa nõ est iniuriata q voluit.sed tantum maritus:vt no.Bar.in cõsi.clxxv.Dñe pote.
3 ¶ † Et si me volẽtẽ percussisti nõ põt agi actione iniuriarũ: vt no.Ang.in.l.si vnus.§.pacta.ff.
4 de pac.¶ Et † ideo filius exheredatus de voluntate sua nõ potest impugnare testamẽtũ: vt no. Bar.in.l.si qñ.§.hn.C.de inof.test.cũ si.vt tradit Alex.in auf.non licet.col.ij.C.de libe.pre.¶ Sic
5 etiã ista ratione † mulier q transit ad scdã vota
c de cõsensu filiorũ[c] nõ incurrit penas q fauore filiorũ imponunt:q2 illis volẽtibus nõ fit iniuria. ita gl.cõcludit in auf.de nõ eli.sec.nub.circa mediũ.in verbo copulat: quã pro singulari ibi no.

a ¶ Vitia realia. Vitiũ rei qualiter sumatur. vide pau.de ca.in.l.fluminum.§.vitium autẽ. ff.de dam.infec.

b ¶ Scienti. Ubi videas Dy.et remiss.per eius additiones.

c ¶ Filiorum. Adde Soc.in trac.fallẽ.in regula cclxxij.

a ¶ Baldus. idē Jas. in l. cum do natiōis. in prin. C. de transac.

Ange. in prin. in ver. ꝛ pdicta vera. ꝛ sequit̃ Ro. in cōsi. ccxix. ex themate. col. s. in vers. iiij. idē pro batur. et sufficit cōsensus etiā tacitus filioꝝ: vt no. Bal. in auf. ex testamēto. col. ij. versi. pone ꝙ ista Berta. C. de secū. nup. Alex. in ꝯsi. lxiij. in du bitatione pmissa. lib. v. ꝛ idē tradit Ange. in ꝯsi. cccxcvj. doctor insignis. co. ij. ꝛ dixi in ꝯsi. ccxvj.
¶ Et regula videt̃ pcedere nisi agat de fraude: vt q: q̄s cōsen
a tiret in fraudem. l. vt not. Bal. in. c. s. col. ij. versi. sed nūquid. de plus peti. ¶ Itē rl'a nō h3 locū in dolosa persuasione. l. s. §. persuadere. ff. de ser. corrup. in. l. vnica. C. de rapt. virgi. ꝛ not. Dy. in. d. regula scienti. et no. Bar. in. l. iij. §. si q̄s volentē. de li.
6 homi. exhi. per illū tex. † de illo qui subducit puellā ꝛ retinet illā in domo. ꝛ facit qḋ dicit volūtarie stare. ¶ Et p hoc videt̃,
7 ꝙ nō bene dicat Bar. in ꝯsi. ff. allegato † ꝙ mulier adulterata nō patiatur iniuriā. ꝛ l3 Bar. in. d. cōsi. faciat differentiā inter mulierē raptā ꝛ illā cū qua cōmissum fuit adulteriū talis dif ferētia nō videtur habere bonā rationē diuersitatis: q: con sensus mulieris nō purgat vitiū adulterij. ¶ Similiter regu
8 la nō habet locū † si iniuria inferatur in corpus: q: remitti nō potest cū quis nō sit dn̄s mēbroꝝ suoꝝ. l. liber homo. ff. ad le gē aquil. ita Ang. dicit in. d. l. ꝗuis. ꝛ Bar. in. l. s. §. vsq; adeo. ff. de iniur. vbi dicit hoc esse verū qn̄ infertur in corpus et cutis scindit̃: secus ſm eū esset in alapa. Sed tñ ratio illa ꝙ non sit dn̄s membroꝝ suoꝝ etiā videt̃ habere locū in alapa: q: corpo ri infert̃ iniuria licet cutis nō scindatur. ¶ Et ista faciunt ad q̄ōnē not. quā tradit Paris de puteo in tract. de syndicatu. in
9 pen. q. in vḃ. q̄ro de vna no. q̄ōne de nobili † cui a plebeio erat imputatū delictū qḋ nobilis negabat: ꝛ cōuenit ꝙ torqueret̃ prius plebeius: deinde ipse nobilis: ꝛ post torturā plebei no bilis recusabat torqueri ꝯtra cōuētionē: asserēdo cōuētionē talē nō valuisse: q: nō erat dn̄s mēbroꝝ suoꝝ. ꝛ Bar. ꝓ. gl. in. l. interdū. §. q̄ furē. ff. de fur. cōcludit ꝙ q̄s nō pōt conuenire, vt alter habeat ptātem torquēdi eū ad crimē inueniendū. et idē Bar. in. l. cum seruus. ff. de cōdi. ob cau. ꝛ Flo. in. l. liber homo. la. s. in prin. ff. ad. l. aq̄l. ꝛ facit qḋ no. Bar. in. d. l. s. §. vsq; adeo. de iniur. de rusti. q̄ non potest pacisci ꝙ si reperiat̃ in vinea ꝙ percuti possit. ꝛ Ang. are. in tracta. maleficioꝝ. in ver. contra volūtatē dicti Titij. et idē dicit Ang. in. l. si vnus. §. illud. ẏ. pa cta. in fi. C. de pac. ¶ Hec tñ ꝛ sil'ia nō faciūt ad ꝓpositū q̄ōnis: q: loquunt̃ vt quis torqueri possit a priuato eius aduersario. Sed in q̄ōne pdicta agit̃ qḋ debeat torqueri a ꝑtore ꝛ magi

stratu.cōcludit tamē Paris de puteo in loco prealleg.ꝙ talis cōuentio nō facit ꝙ pretor possit illū torquere sine indicijs ⁊ reliquit cogitādū.¶ Et hoc idē tenet Frācis.bru.in tract.maleficiorū.in pe.char.in ṽ.insup quero.vbi dicit ꝙ lȝ Bar.in locis.ſ.alleg.loquatur qñ quis submittit se ad torturā priuati: idē tamē est si subijciat iudici:q: tali casu iudex esset vt priuatus: ⁊ ideo iudex nō esset excusat⁹ si virtute talis cōuētionis torqueret sine indicijs.¶ Sed certe nō videt torqueri absq; indicijs ex quo alter positus fuit ad torturā ⁊ cū tormētis cō
10 firmauit qḋ pri⁹dixerat.†nā etiā vnū indiciū sufficit arbitrio iudicis:vt no.Bar.in.l.fi.col.iij.ṽsi.sed quero vtrū.ſ.de qōnibus.Et predicta ꝓcedunt in criminalibus. In ciuilib⁹ ṽo nō deuenit ad torturā in liberis hominib⁹.l.diu⁹ pius.de qōni
11 bus.vbi Bar.⁊ ideo talis cōuētio nō valeret.¶ †Ultimo dictū est ꝙ iniuria nō fit volenti:verū est ꝙ ille q̇ cōsentit agere nō pōt.Sed p hoc nō tollit quomin⁹ iudex ꝑ interesse publico agere possit:vt no.Bar.in.d.l.ſ.§.vsq; adeo.in ṗn.de iniur.per.l.q̇ cetu.§.qui vacārē.ſ.de vi publi.⁊.l.iurisgētiū.§.si paciscar.ſ.de pac.⁊ idem Bar.in.l.inter oēs.§.recte.in ṽſ.iuxta hoc quero.ſ.de furtis.cū simi.vt tradit Ang.are.in.§.ſ.insti.de obli.que ex delic.nascun.in glos.in verbo fraudulose.Sed ista cōclusio non videtur transire sine dubio: quia ex quo ille consentiendo videt tollere quod non sit delictum nō videtur quod reipublice aliquod ius acquiratur q: aliquod delictū non videtur commissum. Subtilis Decius.

¶ Regula.l.Quod quis.

Quod quis cum seruus esset egerit: proficere liberto facto non potest.

1 **Seruus** manumissus†nouus homo reputat
2 l.qui res.§.areā.de solu.† ⁊ ideo factū ab eo in seruitute illi liberto facto non prodest neq; nocet.Quod non ꝓsit dicitur hic:et limitatur vt in glos.et per Azonem in summa.C.an seruus ex suo facto Bald.in.l.ſ.C.eod.titu.

¶ Regula.l.Semper generalibus.

Semper generalibus specialia insunt.

De hac regula supra in regula in toto.

¶ Regula.l.Cuius effectus.

Cuius effectus oibus ꝓdest:eius ⁊ partes ad vniuersos oēs pertinēt.

1 Videtur in effectu colligi † argumentum de toto ad
partē put habet in. l. q̄ de tota. ff. de
rei ven. ⁊ in. l. q̄ scit. in prin. ff. de vsur.
cū si. allega. ibi in glos. ⁊ in. l. an pars. ⁊ ibi Bar.
ff. ꝓ derelic. in. l. qui sine. vbi Bar. ff. de cōdi. sine
2 cau. † sic etiā in tpe[a] de toto ad partē arguit. l.
si cui. in pn. in ṽ. ꝓinde. ⁊ ibi Bal. de leg. j. ⁊ facit
tex. in. l. tres tutores. ⁊ ibi Bar. in pmo not. ff. de
admi. tut. ⁊ ꝓ regula etiā est tex. in. c. pastoralis.
§. itē cū in totū. de offi. deleg. vbi gl. ¶ Et ista re
gula ꝓcedit in toto integrali vniuersali ⁊ gnāli:
vt no. Bal. in. l. cōuenticulā. col. ij. C. de epi. ⁊ cle.
et ꝓcedit etiā in exceptiōe: vt not. Bal. in. l. ij. in
3 fi. C. de nō nu. pec. vbi ꝑ illū tex. dicit † q etiā in
exceptiōib⁹ hʒ locū argumētū de toto ad partē.
4 ¶ † Et regula ꝓcedit in diuiduis: sec⁹ est in indi
uiduis: vt no. Bar. per illū tex. in. l. per fundū. ff.
de ser. rusti. pred. ⁊ idem Bart. in. l. qui sine. ff. de
condi. sine cau. vbi allega. l. in executione. §. pro
parte. de verbo. oblig. ⁊ Albe. in. d. l. que de tota.
5 ¶ † Scdo regula fallit in falsa demōstratiōe q̄ si
in totū falsa sit nō vitiat. l. demōstratio falsa. de
cōdi. ⁊ demō. ⁊ tn̄ si in parte falsa sit vitiat lega
tū: vt not. Alex. post Cuma. in. l. serui electione.
§. fi.[b] in fi. de leg. j. ¶ † Tertio reg. nō habet locū
6 qn̄ lex expsse facit differētiā inter totū ⁊ partē:
vt ꝓbat in. l. si dictū. §. in stipulatiōe. ff. de euic.
vbi de euictiōe agit si homo in totū euincatur:
7 secus si ꝓ parte. † Et fiscus rem alienā in totum
alienare nō pōt: secus si ꝓ parte aliena sit. l. j. C.
de vēdi. re. fis. li. x. q: in dictis casib⁹: lex expresse
cōstituit differentiā inter totū ⁊ partē: et ita vi
detur ꝓcedere quod. ff. dictū est de indiuiduis.
8 ¶ † Quarto regu. ꝓcedit vbi est eadē ratio:[c] se
cus si diuersa ratio sit inter totū ⁊ partē: vt no.
ꝑ gl. in. l. qui hominē. in prin. ff. de sol. in cle. fi. in
ṽbi. defensor. de reb. eccl. nō alie. ⁊ no. Abb. in. d.
c. pastoralis. §. itē cū in totū. in fi. ⁊ idē Bar. dicit
in. l. iurisgentium. §. adeo. in pe. opp. ff. de pac. ⁊
Alb. idē cōcludit in. d. l. q̄ de toto. ⁊ in ṽ. argumē
tum in dictionario. vt no. Are. in ↄsi. clxiiij. dili

a ¶ Tēpore. intellige i materia fauorabili secus in materia stricta. Item etiā qn̄ est eadem rō. ita Jas. ibi i. d. l. si cui. in. j. col. in iij. notab.

b ¶ §. fin. vbi videas Jaso. qui tenet cōtra. in. v. colū. versic. ego teneo.

c ¶ Ratio. Idem Jas. i. d. l. serui electione. §. fi. col. v. ver. confirmo. Imol. in. d. cle. ij. in. iiij. col. in prin.

genter.col.iij.ꝟ.nõ obstat ar. Et sub ista limitatione oẽs alie
9 reduci possunt.ꝛ ideo †in papa nõ valet argumentũ:in totum tollere non potest ergo nec ꝑ parte in his q̃ sunt de iure diui-no:quia nõ est eadem ratio vt ex pluribus Feli.deducit in ca. fi.col.fin.de maio.ꝛ obe. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Ex qua persona.

Ex qua persona quis lucrũ capit eius factum prestare debet.

1 Concordat l.cũ a matre.C.de rei vẽdi.vbi †heres qui hꝫ lucrũ ex pſona defuncti eiꝰ facto cõtrauenire nõ debet.ad idẽ tex. in.l.si ab eo.C.de nego.gest.in.l.vxor.C.de bo.auto. iudi.possi.in.l.si tertius.§.fi.de aqua plu.arc.Et ſm istã regu-lam arguit Pau.de ca.in ɔſi.xviij.in cã q̃ vertit.col.iij.Fulgo. cõsi.lxvij.paterfamilias.col.ij.Cuma.in cõsi.xxxiij.quidã.Ro. in ɔſi.xviij.visa facti narratiõe.col.fi.ꝛ dixi in ɔſi.clxxxiiij.i.fi.
2 ¶ Et ista regula limitatur nõ procedere †qñ heres facit inuẽ-tarium/qꝛ tunc cõtrauenire potest:vt no.Bal.in.l.qui se pris. col.x.ꝟſi.itẽ querit.C.vnde libe.de quo dicto Alexã.variauit in cõsi.xix.sup eo.col.iiij.lib.v.ꝛ in cõsi.xxviij.in causa et lite. col.pe.lib.v.late dixi in ɔſi.clxxxv.in prin.ꝛ col.pe.¶ Et qđ di-ctũ est de inuẽtario videt intelligendũ qñ heredi nihil rema-neret de bonis defuncti:vt not.dicit Imo.in.c.ex parte.col.ii. viij.ver.sed aduerte.qꝛ Iaco.de bel.de feu.¶ Et regula etiam limitat vt per Alex.in cõsi.cvij.viso processu.lib.iiij.col.ſ.ꝛ.h. ¶ Et in cõsi.xviij.attentis narratis.in.ij.dubio.lib.v.ꝛ ꝑ Bal. in cõsi.ccxv.ꝑponit.lib.ij.ꝛ Bal.in.l.ij.in fi.C.de inoffic.dona. ꝛ etiã Imo.in.d.c.ex parte.col.viij.in alio ꝟſi.seq.Sed aduer-te qꝛ mirũ videt.ꝛ Frãcis.de cur.in cõsi.ſ.in fi.¶ Et ad tex.hic dũ dicit ꝙ q̃s debet approbare factũ eius persone ex qua lu-crũ capit.facit tex.in.l.põponius.§.cũ quis.ff.de acquir.pos.
3 vbi dicit †ꝙ si q̃s vtitur adminiculo ex pſona alterius cũ sua causa ꝛ suis vitijs vti dꝫ.et facit tex.in.l.secundũ naturã.ꝭ.c.
4 cum fi.vt dixi ibi.† ꝛ ideo qñ clerici vtũtur statutis laicoꝝ eo modo quo statutũ loquit vti debẽt:vt not.Bal.in.l.omni no-uatione.C.de sacrosan.eccl.cũ simi.ꝛ dixi in.c.ecclesia sancte Marie.de cõsti.in fi.char.col.ſ.¶ Et regula ista procedit vbi agitur de lucro prout loquit:ꝛ qꝛ nõ potest culpa imputari ex quo lucrũ quis cõsequit.l.cũ in fundo.§.ſ.ꝛ ibi glos.in ver.lu-crũ.ꝭ.de iure dot.et in.l.nupta.§.ſ.ꝭ.solu.matrimo. Secus si agatur de dãno:vt no.tradit Per.de ancha.in cõsi.ccxlv.quia questio dubitabilis est.col.fi.ꝛ Alex.in consi.vj.viso processu.

col. ij. versi. nec etiam obstat. lib. iiij. vbi idē dicit. non tñ facit mentionem de consi. Pet. de anch. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Parem.

Parem esse conditionē oportet / eius quicquid possideat vel habeat: atque eius cuius dolo malo factum sit quominus possideret vel haberet.

Concordat cum regula qui dolo. supra eodem.

¶ Regula. l. Nemo.

Nemo damnū facit: nisi q̄ id facit q̄ facere non debet.

Resoluitur in eo q̄d dicitur q̄ fit lege premittende rc. l. gracchus. C. de adul. vide que dixi in dicta. l. gracchus.

¶ Regula. l. Hoc iure.

Hoc iure vtimur vt q̄cq̄d oīno per vim fiat: aut in ius publice / vel priuate / crimē incidat.

1 Vide §. in. l. quo tutela. §. vi factū. e. tit. † Et f̄m istam regul. vis distinguitur: q̄ alia publica alia priuata: vt per glo. hic. r Azo. in sum. ad legē

2 iuliā de vi. † in dubio tñ vbi fit mentio de vi: intelligit̄ de vi priuata / vt minor sit pena. l. si preses. ff. de pen. r not.

3 Alex. an. l. viro atque vxore. sol. mat. † Et adde d̄riam esse inter violentiā r actū violenter factū: vt tradit Pau. de ca. in cōsi. ccclxxix. visa inquisitione facta cōtra Bened. r no. q̄ violētia q̄ iuridice infert̄ non est licitū resistere. vide Pau. de cast. in cōsi. cxciiij. viso. ff. scripto pū cto. facit tex. in. l. seruus. C. de his q̄ ad eccle. cōfu. r no. in. l. vt vim. ff. de iust. r iure. Phi. Dec.

§. Deiecit.

Deiecit qui vel iussit vel mandauit / vel ratum habuit: rati enim habitio mandato comparatur.

De mandato ff. in. l. q̄d iussu. Et de ratihabitione ff. l. semper qui non prohibet.

§. In contractibus.

In cōtractibus q̄bus doli p̄statio vel bona fides inest heres i solidū tenet̄.

Ista regula tangit materiā indiuiduorū que altiorē postularet indaginē. idē habetur in. l. ad ea. §. si. ff. eo.

¶ Regula. l. Fere quibuscunque.

Fere quibuscūq̄ modis obligamur: hydē in cōtrariū actis libera

mur:&ñ q̃bus modis acquirimus: iidẽ in cõtrariũ actis amittimus: vt igitur nulla possessio acquiri nisi animo & corpore põt:ita nulla amittit nisi in qua vtrunq3 in cõtrariũ actũ est.

1 Ponit regulã & illationẽ facit ad regulã: vide dicta.§.in.l.nihil tã naturale.e.tit. De illatione qd sicut†nulla possessio acquirit sine animo & corpore:ita nõ amittit.ad idẽ tex.in.l.queãdmodũ.de acq̃.poss.Et ista regula procedit qñ in perdẽda possessione incipio a corpore: nam tũc etiã animus requirit: secus si ab animo inchoetur: q2 animus solus sufficit.l.iij.§.in amittẽda.de acq̃.pos.vbi doc.cõmuniter ita tenẽt:ibi vidẽdũ q2 moderni laborãt/& Doc.ibi ponderat & inducit istum tex.

¶ Regula.l.Cum par.

Cum par delictum est duorũ semper oneratur petitor:& melior habetur possessoris causa sicut fit cum de dolo excipitur petitoris: neq3 enim datur talis replicatio petitori/aut si rei quoq3 in ea re dolo actum sit.

Vide dicta supra in regula in pari causa.eod.tit.

§.Illi debet.

Illi debet permitti penam petere qui in ipsam non incidit.

1 Et qui incidit†in penã illã petere non põt.facit tex.in l.cũ pater.§.libertis.de leg.ij.& Bar.ibi in fi.in-
2 fert†q2 qñ qui contraxerũt pacẽ & contrauenerũt:& ignorat quis primo pacẽ rupit nullus agere põt. Sed si constaret alterũ rupisse alter qui nõ incidit in penã agere ad penã potuisset:vt Bar.ibi per illũ tex.concludit.Et ad hoc vide plene di-
3 cta per Alex.in.l.semel mora.col.j.&.ij.solu.mat.†Et qui vult agere ad penã debet prius implere pro sua parte.no.Ang.dis. xliij.fratres seruorũ.in fi.& late tradit Cor.in consi.cccliiij.in
4 causa vertẽte lib.j.& dixi in.l.cũ proponas.la.ij.C.de pac.†Et liquida debet esse petitio pene/vt dixi in.l.penalibus.§.eo.

¶ Regula.l.Factum suum cuiq3.

Factum suum cuiq3 nõ aduersario suo nocere debet.

Vide supra in reg. non debet.

§.Non videtur.

Non videtur vim facere qui iure suo vti:& ordinaria actione experitur.

non dicit̃ pdo q̃ possidet/ ꝛ nõ põt rõnẽ possessiõis sue assigna re: vt no. Ang. in. l. p herede. in pn. ff. de pet. here. Et pdo pdit meliorationes rei: vt not. Ang. in. l. ex argẽto. ff. de cõd. furt. et de pdone vide dicta Alex. i. d. l. stipulatiõe. de acq̃r. pos. ꝛ Luc. de pen. in. l. ab his. C. de nauicul. lib. xj. Philippus Decius.

§. Locupletior.

Locupletior non est factus qui liberum ac quisierit.

Et quando q̃s dicat̃ esse locupletior/ vide dicta supra. in reg. ex penalib⁹ causis. eo. ti.

§ Cum de lucro.

Cum de lucro duorũ queratur/ melior est causa possidentis.

Vide dicta supra in reg. in eo quod. eo dem titulo.

¶ Regula. l. Cum pretor.

Cum pretor in heredem dat actionẽ quatenus ad eum peruenit sufficit si vel momento ad eum peruenit ex dolo defuncti.

Sufficit enim semel ad heredẽ puenisse/ vt dr̃ in. l. videam⁹. ff. qd met. cã. ꝛ hoc pcedit qñ ex delicto defuncti puenit: sec⁹ in alio bone fidei possessore: qꝛ tũc distinguit̃ vt p Bar. i. l. si ipsa res. ff. qd met. cã. ¶ Et no. hic q sufficit aliquid momẽto fieri. vide similia vt dixi in. l. si tibi. in vltimo notabili. si certum petatur. Philippus Decius.

¶ Regula. l. In pari causa.

In pari causa possessor potior haberi debet.

1 Facit tex. in. §. cõmodũ. inst. de interdi. i. c. ex lr̃is. de pb. ¶ † Et vbi res dubia re perit̃ melior est pditio possessoris: vt p gl. in. c. nulli dubiũ. xij. q. v. ꝛ in no. q. tradit Bal. i. c. capitulũ. col. f. de rescr. Bar. in. l. f. §. nõ autẽ. ff. de secũ. tab. ꝛ in. l. si inter. de reb. dub. cũ si. vt tradit And. sicul. in. c. f. char. pen. de proba. ꝛ reassumunt Moder. in. l. f. ff. solut. matr.

§. Ibi qui.

Ibi qui in vniuersum ius succedunt loco heredis habentur.

Nam quod dicit̃ de herede idẽ est in alijs successo rib⁹ vniuersalib⁹. l. itẽ veniunt. §. fi. de

1 pet. here. † Nota tñ q successor i platura nõ cẽset̃ eadẽ psona

cū antecessore: vt no. Bal.in.c.ij.x̄.tertio no. q̄ succe.tene.vi de tñ Abb.in.c.significauit.de rescri.col.ij. vbi arguit in contrariū. Sed cōcordari potest distinguēdo: vt per Ab.in.c.f.de sol. ¶ Et ista regula pōt etiā in fisco verificari q̄ est loco heredis.l.si vt proponis.C.de bo.proscri.l.si marito.in prin.ß.sol. ma.l.ij.C.ad.l.iul.de vi.no.Ro.in cōsi.ccclxxij.in dubita.z cōsi.
2 xciij.visis.col.ij.¶ Et generaliter † ille ad quē bona vniuersaliter peruenīūt est loco heredis: vt gl.dicit in. l.nō intelligit. §.cū ex causa.in verbo pertinēt.de iur.fis.vbi Bar.cū si.vt tradit Alex.in.l.marito.in prin.ß.alle.dixi in.c.q2 quinq3.de iud. col.pe.Et ideo ille apud quē hereditas dimittit etiā absq3 pacto tenet creditoribus satisfacere: q2 nomen hereditas hoc importat.gl.z Bar.z doc.in.l.debitor.in fi.C.de pac. P.D.

¶ Regula.l.Nihil dolo.

Nihil dolo creditor facit qui suū recipit.

Uide dicta supra in regula nullus videtur dolo facere.ß.eod.tit.

§.Cum principalis.

CUm principalis causa nō cōsistit: nec ea q̄ dē q̄ sequūt locū habēt.

Uide dicta supra in regula cum principalis.

¶ Regula.l.Nunq̄ actiones.

NUnq̄ actiōes presertim penales de eadē re cōcurrētes alia aliā cōsumit.

BEne loquit de eadē re: z eodē facto.z idē text.habetur in.§.fi.insti.si quadru.pau.fecis.z in.l.
1 nūq̄.de act.z ob.¶ Et regula intelligit † q̄ vna aliā nō cōsumit quominus cōcurrāt z simul cōpetāt. Sed vna electa alia tollit.l.idē ait.in fi.ß.nau.cau.stab.ibi: alterutra.cōtētus esse debeat.z in.l.licet.§.possumus.e.tit.ibi: vna cōtēti esse debemus.z in.l.plura.in prin.de act.z ob.facit tex. in.l.qd̄ i heredē.§.eligere.de tribu.¶ Et hoc absolute pcedit
2 † qñ plures actiones ex eodē facto cōpetūt z vnus est tit.criminis: secus si sint plures tit.criminis/q2 tūc electa vna altera nō tollit in eo qd̄ excedit.l.f.ß.vi bo.rap.l.f.ß.arb.fur.cel. z in.l.q̄ seruū.de act.z obl.no.in.l.cū ex vno.e.tit.¶ Et pdicta
3 habēt locū † qñ sunt plures actiōes q̄ ex eodē facto z delicto cōpetūt: secus si ex diuersis factis z delictis oriant: q2 tūc vna aliā nō tollit.l.nunq̄ plura.de pri.deli. z ita breuiter colligit ex dictis Bar.in.l.f.§.vñ q̄rit.co.fi.de pub.vbi latius ipe insi

stit. et latius distinguit Ang. areti. post Joã. fab. in. §. fi. instit. st
4 quadru. ¶ †Et quod supradictũ est quod vna electa altera tollit͏̃ hꝫ locũ etiã si in actione electa succubuit: q: exceptio. rei iudicate obstãt etiã in alia. vt no. Bar. in. l. hoc edicto. in ver. secũdo
5 querit Dy. de publi. †q: semel absolutus nõ debet vlterius molestari. c. de his. de accusa. cũ si. vt dixi in cõsil. ccxxvij. in prin. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Qui dolo.

QUi dolo desierit possidere pro possidente damnatur: q: pro possessione dolus est.

EAdem regula habet͏̃ in. l. parẽ. §. eodẽ. et i reg. pro possessore. eodẽ tit. in. vs. vbi. gl. plura exẽpla ponit: et pro rl'a adde tex. in. l. s. §. toties. vñ.
1 sꝫ et si possideat. §. si q̃s omis. cau. testa. †vbi regula amplia͏̃t etiã in eo qui dolo noluit possessionẽ acq̃rere. et in. l. etiã. §. is qui dolo. de peti. here. et ibi quod licet aga͏̃t cõtra illũ q̃ dolo desijt possidere nõ tñ libera͏̃t ille q̃ possidet. Et si possessor velit iudiciũ suscipere libera͏̃t ille q̃ dolo desijt possidere. ¶ Et contra illũ q̃ desijt possidere da͏̃t vtilis: vt no. per gl. hic: et decla
2 rat Bar. in. l. quãq̃. §. iulian᷒. de aqua plu. ¶ †Et si plat᷒ desijt dolo possidere hoc nõ nocet ecclesie: no. per gl. i. d. reg. pro posses
3 sore. ¶ †Et statutũ de possessore an habeat locũ in eo q̃ dolo desijt possidere. Joã. andre. in reg. pro possessore. et vide dicta per Are. in rub. de acq̃. possessio. col. fin. vbi disputat an statutũ de possessore habeat locũ in eo q̃ hr̃ pro possessore contra quẽ da͏̃t vtilis actio nõ directa. prout in isto casu cõtingit. Philip. Deci᷒.

¶ Regula. l. Imperitia.

IMperitia culpe adnumera͏̃t.

1 VIde dicta in culpa est. §. eo. Et †iõ medic᷒ de impitia tene͏̃t. l. illicitas. §. sicuti. de offi. presi. cũ si. alle. in gl. adde tex. in. l. qua ratione. §. si. ad legem aquiliam. et facit tex. in. l. ij. ff. qd̃ quisq; iuris. Excusatur tñ medicus qui diligentiam adhibuit ẜm precepta artis. c. ad aures. de eta. et quali. et. c. tua nos. de homi. et ibi Inn. et no. Ang. areti. in. §. p̃terea si medic᷒. inst. ad legẽ aquil. et de imperitia alioꝝ. not. Feli. i. d. c. tua nos. in pn. Et ad regulã facit tex. in. l. iulian᷒. §. q̃d tñ. ff. de act. emp. vbi non debet quis qd̃ ignorat facile asseuerare. Philip. Decius.

¶ Regula. l. Melior.

MElior conditio nostra per seruos fieri potest: deterior fieri non potest.

Egula ista declaratur in.l.fi.C.de acquir. possessio. Et vide que dixi in.l. seruus.C.de pac. ¶ Et idem in aliis personis que meliorem conditionem alterius facere possunt. deteriore nō possunt.c.j.§.econtrario.de inuestit.de re alie.facta. Philippus Decius.

¶ Regula.l. Non fraudantur.

NOn fraudātur creditores cum quid non acquiritur a debitore:sed cum quid de bonis minuitur.

Et ista differētia sepenumero fieri solet:qz non est eadem ratio lucri cessantis ⁊ damni emergentis.l.q̄ autē.in prin.ff.de his que in frau.credi. que in terminis huius regule loquit.⁊ ad idem text.in.l.j.§. confertur.ff.de colla.bono.in.l.si sponsus.§.si maritus.el.ij.de dona.inter virum.in.l.fin.§.licentia.el.j.C.de iur. delibe. Et vide que allegaui in.c.ecclesia.de consti.char.fi.colum.ij.versic. tertio predicta conclusio.et adde tex.in.l.j.§.vtrū.ff.si quid in fraupatro.cum simi.vt per gl.in.l.qui autem.in princip. alleg. ff.⁊ dixi in.l.seruus.C.de pac. ¶ Et regula ista limitatur non procedere in casibus in quibus de natura contractus quis tenebatur acquirere:vt no.Bart.in.d.l.qui autem.in prin.⁊ latius idem Bar.in.l.j.§.non querimus.ff.si quis omis.cau.testa.⁊ vi
1 de tex.in.l.magis puto.§.fundum.de re.eorum.vbi † repudiatio legati dz alienatio.vnde regula videt pcedere in his que contra ius cōe cōceduntur:alias secus. Philippus Decius.

§. Nemo ex suo delicto.

Nemo ex suo delicto meliorem suā conditionē facere potest.

Ultra iura alleg.in gl.vide text.in.l.si ab hostibus.§.j.ff.solu.mat.ibi:non enim equum est
1 virum ob facinus suam dotem lucrifacere.† ⁊ ad hoc facit/qz quis eodem facto non debet penam ⁊ commodum reportare.
2 l.siue hereditaria.⁊ ibi gl.de nego.gest.† ⁊ pena immunitatē tribuere non debet.l.relegatorum.§.fi.de inter.⁊ releg.in.l.si cui.⁊ ibi gl.ff.ex qui.cau.ma.in.l.ita demuz.in prin.ff.de arbi. ibi ne quis doli sui premium ferat. Philippus Decius.

¶ Regula.l. Ea que.

EA que ad dandum impossibilia sunt vt que in rerū natura non sunt pro non adiectis habentur.

Vide dicta supra in regula impossibilium.

¶ Regula. l. Bona fides.

BOna fides tantum possidenti prestat quantum veritas: quoties lex impedimento non est.

1 Adde tex. in. l. magis puto. §. f. de reb. c. † vbi idē iudicatur de fundo bone fi. posses
so. qd de dño fundi vt alienatio fieri nō possit. & in. l.
quoties. de noxa. §. f. l. si postulauerit. §. de eo. ff. de
2 adul. tex. tamen in. l. bone fidei. in prin. de acquir. re. do. † dicit
q bone fidei possessor quo ad fruct⁹ pene est loco dñi. & tex. in
3 l. f. §. f. ĝ. alle. expresse dicit † q dñi appellatione nō continet
4 ille qui bona fide seruit. Ang. ibi concludit q † bone fidei possessor est loco domini si non apparet quis dñs sit: alias secus.

¶ Regula. l. Qui autore iudice.

QVi autore iudice comparauit bone fidei possessor est.

Vide dicta supra in l. non videtur. §. qui iussu. ĝ. eodem.

¶ Regula. l. Omnis hereditas.

OMnis hereditas quamuis postea adeatur: cum tempore mortis tamen continuatur.

Vide supra in. l. omnia fere.

§. Nunq.

Nunq ex postfacto crescit preteriti delicti estimatio.

1 Exemplum secundum gl. habetur in. l. ei qui furti. in princi. ĝ. de fur. vbi † actio furti non
crescit ex assidua contractatione furis. & facit ad questionē
Bar. in. l. si dominiū. ĝ. de fur. cū si. Sed ↄtra regulā facit tex.
2 in. l. si furti in prin. de fur. † vbi augetur furti actio si res furtiua
facta sit ꝑtiossor. ad idē tex. in. l. i faciēdo. §. infans. de furtis.

¶ Regula. l. Omnes actiones.

OMnes actiones q morte aut tpe pereūt semel incluse iudicio salue permanent.

Vide dicta supra in. l. non solet. et in. l. penalia. ĝ. eodem.

§. Non videtur.

Non videtur perfecte cuiusq id esse: quod ex causa reuocari potest.

Vide dicta supra in.l.neq3 pign⁹.ff. eodem.

¶ Regula.l.Absentia.

Absentia eius qui reipublice causa abest: neq3 ei neq3 alijs damnosa esse debet.

1 Primo ipsi non debet esse dãnosa: † ꝛ ideo illi datur restitutio etiã cõtra fiscũ.l.neq3.C.de resti.mili.Et etiam contra alium absentẽ causa reip.datur restitutio.l.fina.ff.ex quib.cau.ma.Et non solũ pro dãno: sed etiã pro lucro qd̃ cessauit daꝛ resti.l.nõ solũ.§.fin.l.si q̃s titio.§.fi.ex q̃b.cau.ma.¶ Limitaꝛ tñ regula
2 nõ habere locũ † quo ad primũ decretũ qd̃ etiã cõtra absentẽ causa reip.interponitur si nõ defendaꝛ.l.ignorare.C.de resti.mili.Scđo rl'a intelligiꝛ qñ fuit lesus in omittendo.Secus si faciẽdo.l.q̃ a pr̃e.ꝛ ibi Paul⁹ de cast.declarat.C.de resti.mili.

¶ Regula.l.Quod contra.

Quod contra rationem iurisre ceptu3 non est producendum ad consequentias.

1 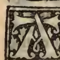Vidẽ tex.in.l.qd̃ vero.ff.de legi.¶ † Et ista regula maxime habet locũ qñ illa lex recepta cõtra rationẽ iuris nõ esset fundata in ratione: sed errore quodã introducta vt est tex.in.l.antepe.q̃ inci.ꝙ nõ ratione.ff.de leg.facit qd̃ no.Bal.in.l.iij.col.ij.C.de
2 iur.dot.vbi inquit † ꝙ qñ statutũ est fundatũ in sola volũtate non ꝓceditur de similibus ad similia: ꝛ in.d.l.ꝙ non ratione.
3 dum inquit † ꝙ nõ ratione: sed errore introductu3 est ꝛ cõsuetudine comprobatũ non extenditur ad similia intelligitur de errore iuris: quo casu valet cõsuetudo vt ibi presupponitur.¶ Secus si errore facti hoc introductum fuisset: q2 non valet cõsuetudo: vt notat Pau.de ca.in dicta.l.de q̃bus.in col.fi.q2 tũc deficit consensus.¶ Et in effectu Bar.idem dicit in.l.iij.§.fi.de sup.leg.¶ Sed quantũ ad regulam nostram.ꝛ.l.quod vero.ista iura intelliguntur qñ aliquid est constitutũ contra regulas iuris: q2 ponitur vna exceptio a regula et talis exceptio potuit tñ fundari ratione ꝛ tunc
a non extendiꝛ[a] si materia sit odiosa: alias sec⁹: vt tradit Pau.de ca.in.l.neq3.ff.de legi.ꝛ vide q̃ dixi in casibus exceptuatis in.l.j.de regulis iuris.

a ¶ Extenditur. Vide Dyn.in reg.i arg. et in eius addit.isto tit.lib.vj.

§.Uni duo.

Uni duo pro solido heredes esse nõ possunt.

a ¶ Tacere idē Dy. in regulis q̄ hic alleg. in pn. de qua materia vide lōgas remissiōes per eius addi. in regula q̄ tacet. ⁊ vltra eū Soci. in trac. fallē. in reg. cccxciiij. ⁊ rl'a. cccxcv. Ias. in. §. itē seruiana. col. ix. ṽ. sed pulchꝛū dubium ⁊c. ⁊ do. Philip. in cōsi. xcv. fi. col. vers. nō ob. inci. iurisdicā esse. ⁊ in. c. cū. M. de cōsti. vs. col. ṽsi. tertio Ab. cōcludit. ⁊ ibi Felin. xvs. co. qui ponit regulam cū fallē. ⁊ idē Felin. vbi ponit tres regulas in hac materia cū suis fallen. in c. nōne. de presump. ⁊ Ias. late i a l. q̄ dotis. hic alleg. vbi meli⁹ q̄ ali⁹ post Bart. examinat istā materiam col. ij. ver. quarto ⁊ vltimo. vsq̄ in fi. l. Hierony. Chuchaion.

b ¶ Successoribus. Adde Soci. in trac. fallē. i reg. ccclxxxix.

Adde tex. in. l. iij. §. ecōtrario. ff. de acq. possess. i. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commo. in. l. duo. de preca.

¶ Regula. l. Qui tacet.

Qui tacet non vtiq̄ fatetur: sed tamē verum est eū nō negare.

Eadē regula habetur in regula is qui tacet. eo. tit. in. vs. Et vera est ista regu-
1 la: † qꝛ qui tacet nihil dicit: vnde non videt̄ consentire nec contradicere: ⁊ exemplum est fm gl. hic. in. l. f. §. scientiā. de tribu. Et est simile inter velle: nolle ⁊ nō velle: vt dixi. ff. in reg. eius est velle. ¶ Et q̄tū ad regulā dicit Bar. in. l. q̄ dotis. col. pe. soluto mr̄imonio. † q̄ vere loquē-
2 do tacere[a] est mediū inter cōsentire ⁊ cōtradicere. ⁊ no. p gl. in cle. sepe. in. §. in verbo cōtradicētibus. in fi. de ṽb. sig. vbi Car. in prin. ⁊ Abb. in. c. nonne. de p̄sumpt. col. ij. dicit q̄ tacēs ꝓprie non cōsentit nec cōtradicit. ⁊ idē Feli. ibi in. ij. col. in
3 versi. prima regula est tacēs. ex quo infert † q̄ tacens in statuto non dicit̄ cōsentire: ⁊ sentit Bal. in. l. ij. §. volūtatē. solu. mat. Et adde qd̄ in nota. q. istā conclusionē sequitur Soc. in consi. clxvij. non inutilis. col. iiij. versi secundo probatur.

¶ Regula. l. Quod ipsis.

Quod ipsis qui contraxerūt obstat: et successoribus eorum obstabit.

Regula de plano ꝓcedit in successoribus[b] vniuersalibus: inde † mala fides defuncti impedit heredem prescribere. l. cum heres. de diuer. ⁊ tempo. prescrip. cum simili. vt dixi in consi. cclxxij. in char. iij. in. f. facie. Et hoc an habeat locum in successione beneficij. Bart. in. l. f. col. ij. versicu. quero. vtrum. ff. de priua. delic. in

l.qui opus.de ope.no.vide tex.in.c.ij.de ope.no.
2 & Ab.ibi. Et dicit Bar.in.l.vitia.alle.in gl.† q vi
a tia realia[a] transeunt in quelibet successorē: per sonalia vero etiā trāseūt in vniuersalē successo rē nō in singularē.l.f.C.de lōg.tēp.prescri. P.D.

¶ Regula.l.Non omne.

NOn omne quod licet honestum est.

De hoc supra in.l.semper in cō tractibus.

§.In stipulationibus.

In stipulationibus id tempus spectatur quo contrahimus.

Vide supra eod.in.l. que legata.

¶ Regula.l. Nemo fraudare videtur.

NEmo fraudare videtur eos qui sciunt & consentiunt.

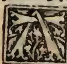

Adidē tex.in.l.qui autē.§.preterea. ff.de his q in frau.credi.cū si.al

1 leg.in gl.sicut etiā dicit † q volēti nō fit iniuria.l.f.§.vsq adeo. ff.de iniur.
b & in reg.scienti.[b]eo.tit.in.vi.¶ Et not.Bar.in.l. quamuis.in fi.ff.de in ius voc.facit tex.in.l.cum donationis.C.de transact.in.l.non putauit.§.si
2 qs sua manu.ff.de cōtratab.† vñ in muliere cū qua cōmissum est adulteriū non est opus facere pacem:q2 ipsa nō est iniuriata q voluit.sed tantum maritus:vt no.Bar.in cōsi.clxxv.Dñe pote.
3 ¶ † Et si me volētē percussisti nō pōt agi actione iniuriarū:vt no.Ang.in.l.si vnus.§.pacta.ff.
4 de pac.¶ Et † ideo filius exheredatus de voluntate sua nō potest impugnare testamētū: vt no. Bar.in.l.si qsi.§.fin.C.de inof.test.cū si.vt tradit Alex.in auf.non licet.col.ij.C.de libe.pre.¶ Sic
5 etiā ista ratione † mulier q transit ad scdā vota
c de cōsensu filiorū[c] nō incurrit penas q fauore filiorū imponunt:q2 illis volētibus nō fit iniuria. ita gl.cōcludit in auf.de nō eli.sec.nub.circa mediū.in verbo copulat: quā pro singulari ibi no.

a ¶ Vitia realia. Vitiū rei qualiter sumatur. vide Pau.d ca.in.l.fluminum.§.vitium autē.ff.de dam.infec.

b ¶ Scientī. Ubi videas Dy.& remiss.per eius additiones.

c ¶ Filiorum. Adde Soc.in trac.fallē.in regula cclxxij.

a ¶ Baldus. idē Iaf. in l. cum do natiōis. in prin. C. de transac.

Ange. in prin. in ver. & p̄dicta vera. & sequit̄ Ro. in cōsi. ccxix. ex themate. col. j. in vers. iiij. idē p̄batur. et sufficit cōsensus etiā tacitus filiorū: vt no. Bal. in aut. ex testamēto. col. ij. versi. pone q̄ ista Berta. C. de secū. nup. Alex. in p̄si. lxiij. in dubitatione p̄missa. lib. v. & idē tradit Ange. in p̄si. ccccxcvj. doctor insignis. co. ij. & dixi in p̄si. ccxvj.
¶ Et regula videt̄ p̄cedere nisi agat de fraude: vt q: q̄s cōsen
a tiret in fraudem. l. vt not. Bal.a in. c. j. col. ij. versi. sed nūquid. de plus peti. ¶ Itē r'la nō h3 locū in dolosa persuasione. l. j. §. persuadere. ff. de ser. corrup. in. l. vnica. C. de rapt. virgi. & not. Dy. in. d. regula scienti. et no. Bar. in. l. iij. §. si q̄s volentē. de li.
6 homi. exhi. per illū tex. † de illo qui subducit puellā & retinet illā in domo. & facit qd̄ dicit volūtarie stare. ¶ Et p̄ hoc videt̄
7 q̄ nō bene dicat Bar. in p̄si. ff. allegato † q̄ mulier adulterata nō patiatur iniuriā. & l3 Bar. in. d. cōsi. faciat differentiā inter mulierē raptā & illā cū qua cōmissum fuit adulteriū talis differētia nō videtur habere bonā ratione diuersitatis: q: consensus mulieris nō purgat vitiū adulterij. ¶ Similiter regu
8 la nō habet locū † si iniuria inferatur in corpus: q: remitti nō potest cū quis nō sit dn̄s mēbrorū suorū. l. liber homo. ff. ad legē aquil. ita Ang. dicit in. d. l. Quis. & Bar. in. l. j. §. vsq̄ adeo. ff. de iniur. vbi dicit hoc esse verū qn̄ infertur in corpus et cutis scindit̄: secus sm̄ eū esset in alapa. Sed tn̄ ratio illa q̄ non sit dn̄s membrorū suorū etiā videt̄ habere locū in alapa: q: corpori infert̄ iniuria licet cutis nō scindatur. ¶ Et ista faciunt ad qōnē not. quā tradit Paris de puteo in tract. de syndicatu. in
9 pen. q. in ṽs. qro de vna no. qōne de nobili † cui a plebeio erat imputatū delictū qd̄ nobilis negabat: & cōuenit q̄ torqueret̄ prius plebeius: deinde ipse nobilis: & post torturā plebei nobilis recusabat torqueri p̄tra cōuētionē: asserēdo cōuētionē talē nō valuisse: q: nō erat dn̄s mēbrorū suorū. & Bar. p̄. gl. in. l. interdū. §. q̄ furē. ff. de fur. cōcludit q̄ q̄s nō pōt conuenire, vt alter habeat ptātem torquēdi eū ad crimē inueniendū. et idē Bar. in. l. cum seruus. ff. de cōdi. ob cau. & Flo. in. l. liber homo. la. j. in prin. ff. ad. l. aq̄l. & facit qd̄ no. Bar. in. d. l. j. §. vsq̄ adeo. de iniur. de rusti. q̄ non potest pacisci q̄ si reperiat̄ in vinea q̄ percuti possit. & Ang. are. in tracta. maleficiorū. in ver. contra volūtatē dicti Titij. et idē dicit Ang. in. l. si vnus. §. illud. ṽ. pacta. in fi. C. de pac. ¶ Hec itū & silia nō faciūt ad p̄positū qōnis: q: loquunt̄ vt quis torqueri possit a priuato eius aduersario. Sed in qōne p̄dicta agit̄. qd̄ debeat torqueri a p̄tore & magi

stratu.cōcludit tamē Paris de puteo in loco p̄realleg.q̄ talis cōuentio nō facit q̄ p̄retor possit illū torquere sine indicijs et reliquit cogitādū.¶ Et hoc idē tenet Frācis.bru.in tract.maleficiorū.in pe.char.in v̄.insup quero.vbi dicit q̄ ls Bar.in locis.ff.alleg.loquatur qn̄ quis submittit se ad torturā priuati: idē tamē est si subijciat iudici:q: tali casu iudex esset vt priuatus: et ideo iudex nō esset excusat⁹ si virtute talis cōuētionis torqueret sine indicijs.¶ Sed certe nō videt torqueri absq̄ indicijs ex quo alter positus fuit ad torturā et cū tormētis cō

10 firmauit qd̄ pri⁹ dixerat.†nā etiā vnū indiciū sufficit arbitrio iudicis:vt no.Bar.in.l.fi.col.iij.v̄si.sed quero vtrū.ff.de q̄onibus.Et predicta p̄cedunt in criminalibus. In ciuilib⁹ v̄o nō deuenit ad torturā in liberis hominib⁹.l.diu⁹ pius.de q̄oni

11 bus.vbi Bar.et ideo talis cōuētio nō valeret.¶ †Ultimo dictū est q̄ iniuria nō fit volenti:verū est q̄ ille q̄ cōsentit agere nō pōt.Sed p hoc nō tollit quomin⁹ iudex p̄ interesse publico agere possit:vt no.Bar.in.d.l.j.§.vsq̄ adeo.in p̄n.de iniur.per.l.q̄ cetu.§.qui vacārē.ff.de vi publi.et.l.iurisgētiū.§.si paciscar.ff.de pac.et idem Bar.in.l.inter oēs.§.recte.in v̄s.iuxta hoc quero.ff.de furtis.cū simi.vt tradit Ang.are.in.§.j.insti.de obli.que ex delic.nascun.in glos.in verbo fraudulose.Sed ista cōclusio non videtur transire sine dubio:quia ex quo ille consentiendo videt tollere quod non sit delictum nō videtur quod reipublice aliquod ius acquiratur q: aliquod delictū non videtur commissum. Subtilis Decius.

¶ Regula.l.Quod quis.

Quod quis cum seruus esset egerit:proficere liberto facto non potest.

1 Seruus manumissus†nouus homo reputat

2 l.qui res.§.areā.de solu.† et ideo factū ab eo in seruitute illi liberto facto non prodest neq̄ nocet.Quod non p̄sit dicitur hic:et limitatur vt in glos.et per Azonem in summa.C.an seruus ex suo facto Bald.in.l.j.C.eod.titu.

¶ Regula.l.Semper generalibus.

Semper generalibus specialia insunt.

De hac regula supra in regula in toto.

¶ Regula.l.Cuius effectus.

Cuius effectus oibus p̄dest:eius et partes ad vniuersos oēs pertinēt.

1 Videtur in effectu colligi † argumentum de toto ad partē put habet in. l. q̄ de tota. ff. de rei ven. ⁊ in. l. q̇ scit. in prin. ff. de vsur. cū si. allega. ibi in glos. ⁊ in. l. an pars. ⁊ ibi Bar. ff. p derelic. in. l. qui sine. vbi Bar. ff. de cōdi. sine
2 cau. † sic etiā in tpe[a] de toto ad partē arguit. l. si cui. in p̄n. in v̄. pinde. ⁊ ibi Bal. de leg. j. ⁊ facit tex. in. l. tres tutores. ⁊ ibi Bar. in p̄mo not. ff. de admi. tut. ⁊ p regula etiā est tex. in. c. pastoralis. §. itē cū in totū. de offi. deleg. vbi gl. ¶ Et ista regula pcedit in toto integrali vniuersali ⁊ gn̄ali: vt no. Bal. in. l. cōuenticulā. col. ij. C. de epi. ⁊ cle. et pcedit etiā in exceptiōe: vt not. Bal. in. l. ij. in
3 fi. C. de nō nu. pec. vbi p illū tex. dicit † q etiā in exceptiōib⁹ h3 locū argumētū de toto ad partē.
4 ¶ † Et regula pcedit in diuiduis: sec⁹ est in indiuiduis: vt no. Bar. per illū tex. in. l. per fundū. ff. de ser. rusti. pred. ⁊ idem Bart. in. l. qui sine. ff. de condi. sine cau. vbi allega. l. in executione. §. pro parte. de verbo. oblig. ⁊ Albe. in. d. l. que de tota.
5 ¶ † Scd̄o regula fallit in falsa demōstratiōe q̄ si in totū falsa sit nō vitiat. l. demōstratio falsa. de cōdi. ⁊ demō. ⁊ tn̄ si in parte falsa sit vitiat legatū: vt not. Alex. post Cuma. in. l. serui electione. §. fi.[b] in fi. de leg. j. ¶ † Tertio reg. nō habet locū
6 qn̄ lex exp̄sse facit differētiā inter totū ⁊ partē: vt pbat in. l. si dictū. §. in stipulatiōe. ff. de euic. vbi de euictiōe agit si homo in totū euincatur:
7 secus si p parte. † Et fiscus rem alienā in totum alienare nō pōt: secus si p parte aliena sit. l. j. C. de vēdi. re. fis. li. x. q: in dictis casib⁹: lex expresse cōstituit differentiā inter totū ⁊ partē: et ita videtur pcedere quod. ff. dictū est de indiuiduis.
8 ¶ † Quarto regu. pcedit vbi est eadē ratio:[c] secus si diuersa ratio sit inter totū ⁊ partē: vt no. p gl. in. l. qui hominē. in prin. ff. de sol. in cle. fi. in v̄li. defensor. de reb. eccl. nō alie. ⁊ no. Abb. in. d. c. pastoralis. §. itē cū in totū. in fi. ⁊ idē Bar. dicit in. l. iurisgentium. §. adeo. in pe. opp. ff. de pac. ⁊ Alb. idē cōcludit in. d. l. q̄ de toto. ⁊ in v̄. argumētum in dictionario. vt no. Are. in ɔsi. clxiij. dili

a ¶ Tēpore. intellige in materia fauorabili secus in materia stricta. Item etiā qn̄ est eadem rō. ita Jas. ibi i. d. l. si cui. in. j. col. in iij. notab.

b ¶ §. fin. vbi videas Jaso. qui tenet cōtra. in. v. colū. versic. ego teneo.

c ¶ Ratio. Idem Jas. i. d. l. serui electione. §. fi. col. v. ver. confirmo. Imol. in. d. cle. ij. in. iiij. col. in prin.

genter.col.iij.ṽ.nõ obstat ar. Et sub ista limitatione oẽs alie
9 reduci possunt.ꝛ ideo†in papa nõ valet argumentũ:in totum
tollere non potest ergo nec ꝑ parte in his q̃ sunt de iure diui-
no:quia nõ est eadem ratio vt ex pluribus Feli.deducit in ca.
fi.col.fin.de maio.ꝛ obe. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Ex qua persona.

Ex qua persona quis lucrũ capit eius factum prestare debet.

Concordat l.cũ a matre.C.de rei vẽdi.vbi
1 †heres qui hꝫ lucrũ ex ꝑsona
defuncti eiꝰ facto cõtrauenire nõ debet.ad idẽ tex.
in.l.si ab eo.C.de nego.gest.in.l.vxor.C.de bo.auto.
iudi.possi.in.l.si tertius.§.fi.de aqua plu.arc.Et ſm istã regu-
lam arguit Pau.de ca.in ↄsi.xvij.in cã q̃ vertit.col iij.Fulgo.
cõsi.lxvij.paterfamilias.col.ij.Cuma.in cõsi.xxxiij.quidã.Ro.
in ↄsi.xviij.visa facti narratiõe.col.fi.ꝛ dixi in ↄsi.clxxxiij.i fi.
2 ¶ Et ista regula limitatur nõ procedere†qñ heres facit inuẽ-
tarium/qꝛ tunc cõtrauenire potest:vt no.Bal.in.l.qui se p̃ris.
col.x.ṽsi.itẽ querit.C.vnde libe.de quo dicto Alexã.variauit
in cõsi.xix.sup eo.col.iiij.lib.v.ꝛ in cõsi.xxviij.in causa et lite.
col.pe.lib.v.late dixi in ↄsi.clxxxv.in prin.ꝛ col.pe.¶ Et qđ di
ctũ est de inuẽtario videt intelligendũ qñ heredi nihil rema-
neret de bonis defuncti:vt not.dicit Imo.in.c.ex parte.col.fi.
viij.ver.sed aduerte.qꝛ Jaco.de bel.de feu.¶ Et regula etiam
limitat vt per Alex.in cõsi.cvij.viso processu.lib.iiij.col.j.ꝛ.ij.
¶ Et in cõsi.xviij.attentis narratis.in.ij.dubio.lib.v.ꝛ ꝑ Bal.
in cõsi.ccxv.ꝓponit.lib.ij.ꝛ Bal.in.l.ij.in fi.C.de inoffic.dona.
ꝛ etiã Imo.in.d.c.ex parte.col.viij.in alio ṽsi.seq.Sed aduer-
te qꝛ mirũ videt.ꝛ Frãcis.de cur.in cõsi.j.in fi.¶ Et ad tex.hic
dũ dicit ꝙ q̃s debet approbare factũ eius persone ex qua lu-
crũ capit.facit tex.in.l.põponius.§.cũ quis.ff.de acquir.pos.
3 vbi dicit†ꝙ si q̃s vtitur adminiculo ex ꝑsona alterius cũ sua
causa ꝛ suis vitijs vti dꝫ.et facit tex.in.l.secundũ naturã.ff.e.
4 cum fi.vt dixi ibi.† ꝛ ideo qñ clerici vtũtur statutis laicoꝝ eo
modo quo statutũ loquit vti debẽt:vt not.Bal.in.l.omni no-
uatione.C.de sacrosan.eccl.cũ simi.ꝛ dixi in.c.ecclesia sancte
Marie.de cõsti.in fi.char.col.j.¶ Et regula ista procedit vbi
agitur de lucro prout loquit:ꝛ qꝛ nõ potest culpa imputari ex
quo lucrũ quis cõsequit.l.cũ in fundo.§.j.ꝛ ibi glos.in ver.lu-
crũ.ff.de iure dot.et in.l.nupta.§.j.ff.solu.matrimo. Secus si
agatur de dãno:vt no.tradit Per.de ancha.in cõsi.ccxlv.quia
questio dubitabilis est.col.fi.ꝛ Alex.in consi.vj.viso processu.

col. ij. versi. nec etiam obstat. lib. iiij. vbi idẽ dicit. non tñ facit mentionem de consi. Pet. de anch. Subtilis Decius.

¶ Regula. l. Parem.

Arem esse conditionẽ oportet / eius quicquid possideat vel habeat: atq; eius cuius dolo malo factum sit quominus possideret vel haberet.

Concordat cum regula qui dolo. supra eodem.

¶ Regula. l. Nemo.

Nemo damnũ facit: nisi q̃ id facit q̃ facere non debet.

Resoluitur in eo qđ dicitur q̃ sit lege premittende ⁊c. l. gracchus. C. de adul. vide que dixi in dicta. l. gracchus.

¶ Regula. l. Hoc iure.

Hoc iure vtimur vt q̃cq̃d oĩno per vim fiat: aut in ius publice / vel priuate / crimẽ incidat.

1 Vide §. in. l. quo tutela. §. vi factũ. e. tit. † Et ßm istam regul. vis distinguitur: q2 alia publica alia priuata: vt per glo. hic. ⁊ Azo. in sum. ad legẽ
2 iuliã de vi. † in dubio tñ vbi fit mentio de vi: intelligit de vi priuata / vt minor sit pena. l. si preses. §. de pen. ⁊ not.
3 Alex. in. l. viro atq; vxore. sol. mat. † Et adde d̃riam esse inter violentiã ⁊ actũ violenter factũ: vt tradit Pau. de ca. in cõsi. ccclxxix. visa inquisitione facta cõtra Bened. ⁊ no. q̃ violẽtia qñ iuridice infert non est licitũ resistere. vide Pau. de cast. in cõsi. cxcilij. viso. §. scripto pũcto. facit tex. in. l. seruus. C. de his q̃ ad eccle. cõfu. ⁊ no. in. l. vt vim. §. de iust. ⁊ iure. Phi. Dec.

§. Deiecit.

Deiecit qui vel iussit vel mandauit / vel ratum habuit: rati enim habitio mandato comparatur.

De mandato §. in. l. qđ iussu. Et de ratihabitione §. l. semper qui non prohibet.

§. In contractibus.

In cõtractibus q̃bus doli p̃statio vel bona fides inest heres i̇ solidũ tenet.

Ista regula tangit materiã indiuiduorũ que altiorẽ postularet indaginẽ. idẽ habetur in. l. ad ea. §. ß. §. eo.

¶ Regula. l. Fere quibuscunq;.

Fere quibuscũq; modis obligamur: iđẽ in cõtrariũ actis libera

mur:&si q̄bus modis acquirimus: ijdē in cōtrariū actis amittimus: vt igitur nulla possessio acquiri nisi animo & corpore pōt: ita nulla amittit nisi in qua vtrunq3 in cōtrariū actū est.

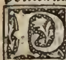

Dnit regulā & illationē facit ad regulā: vide dicta.§.in.l. nihil tā naturale. e. tit. De
1 illatione qđ sicut†nulla possessio acquirit sine animo & corpore: ita nō amittit.ad idē tex.in.l.quēadmodū.de acq̄.poss.Et ista regula procedit qn̄ in perdēda possessione incipio a corpore: nam tūc etiā animus requirit: secus si ab animo inchoetur: q: animus solus sufficit.l.iij.§.in amittēda.de acq̄.pos.vbi doc.communiter ita tenēt: ibi vidēdū q: moderni laborāt/& Doc.ibi ponderat & inducit istum tex.

¶ Regula.l.Cum par.

Cum par delictum est duorū semper oneratur petitor: & melior habetur possessoris causa sicut fit cum de dolo excipitur petitori: neq3 enim datur talis replicatio petitori /aut si rei quoq3 in ea re dolo actum sit.

Vide dicta supra in regula in pari causa.eod.tit.

§.Illi debet.

Illi debet permitti penam petere qui in ipsam non incidit.
1 Et qui incidit†in penā illā petere non pōt.facit tex.in l.cū pater.§.libertis.de leg.ij.& Bar.ibi in fi.infert†q3 qn̄ qui contraxerūt pacē & contrauenerūt: & ignorat
2 quis primo pacē rupit nullus agere pōt. Sed si constaret alterū rupisse alter qui nō incidit in penā agere ad penā potuisset: vt Bar.ibi per illū tex.concludit.Et ad hoc vide plene dicta per Alex.in.l.semel mora.col.j.& ij.solu.mat.†Et qui velit
3 agere ad penā debet prius implere pro sua parte.no.Ang.cōs.
xliiij.fratres seruorū.in fi.& late tradit Cor.in consi.cccliiij.in
4 causa vertēte lib.j.& dixi in.l.cū proponas.la.ij.C.de pac.†Et liquida debet esse petitio pene/vt dixi in.l.penalibus.j.eo.

¶ Regula.l.Factum suum cuiq3.

Factum suum cuiq3 nō aduersario suo nocere debet.

Vide supra in reg. non debet.

§.Non videtur.

Non videtur vim facere qui iure suo vtit: & ordinaria actione experitur.

Vide supra in regula nullus videtur dolo facere.

§. In penalibus.

In penalibus causis benignius interpretandum est.

Et ista regula sumpta est reg. in penis. eo. tit. in. vi. et facit text. in. l. si preses. in. l. interpretatione. ff. de peni. dist. i. in. c. pene. Et ad istã regulã plura dicta sunt. s. in
1 reg. semper in obscuris. Et ibi dictis adde † q si pceptũ fit q aliquid fiat sub pena nõ intelligit q ipso iure pena cõmittat. Sed videt quedã cõminatio: vt no. p gl. in. c. sicut tuis. de simo. in ver. sub interminatione. et in. c. i. in gl. ii. de sagit. in. c. i. in gl. pe. de eo qui fur. ord. succe. et in reg. in penis. eo. tit. in. vi. et in. c. cum esses. in glo. fi. de testa. et ista est cõmunis opi. vt dicit Imo. in. c. i. de loca. col. ii. in versi. et aduerte. et ibi rationem adducit per istam regulam / quia cum agatur de pena mitior interpretatio fieri debet per istã regulam. et idem tradit Jo.
2 de ana. in. d. c. i. de sagitta. col. pe. ¶ Sic etiã † in penis liquida debet esse probatio vt pena committat: vt not. Bal. in. c. i. col. fin. quali. dñs proprie. feu. priue. vbi alle. tex. in. l. ex testamento. la. i. de cond. et demon. et no. etiam Bal. in. l. cum propo-
3 nas. col. fi. C. de hered. insti. † vbi inquit q casus penales sunt stricti iuris et nõ recipiũt interpretationẽ extensiuam per illum tex. in. d. l. in testamento. ¶ Et in penis / q liquida et plena probatio requirit nunq iuramentũ defertur in defectũ probationis: vt no. Bal. dicit in. l. i. col. ii. versi. ex hoc patet. C. de
4 his que pene nomine. ¶ † Et odio pene si pena ex conuẽtione pro vna parte sit apposita ad aliã partem nõ extendit: vt no. Bal. cõcludit in. d. c. i. col. i. ver. et sume hic argumẽtũ qualiter
5 dñs proprieta. priue. feu. † Et idem in testatore q substitutio q alias extendit de vno casu ad alium non habet locum si pena apponat: vt no. Bar. in. l. pater seuerinam. in princ. per illũ tex. de condi. et demon. Et odio pene a persona non receditur: vt no. Bar. in. l. multa. de condi. et demon. et Bal. in. d. l. i. in. iii.
6 oppo. C. de his q pene noie. ¶ Et pena q odiosa est † si in vno capitulo apponat non videt in alio repetita: vt no. Bar. in. l. in testamẽto. ff. alleg. in prin. et idem Bal. in. l. cum pater. §. pater certam. de lega. ii. et ad idẽ est gl. in cle. ii. in verbo sanctioni. de vita et ho. cle. et in cle. fi. de pe. in glo. fi. et hoc tñ declaran-
7 dum est vt dixi in. c. ii. requiris. de appel. ¶ Et dato † q dispositio principalis extendat: pena tñ q odiosa est extendi non debet vt no. Jo. and. in. c. dispendia. in princ. de rescript. in. vi.

et Domi.

ꝛ Domi.ibi col.iij.in v̄si.not.incidenter.hoc dictū sequitur p
dicto not.do.Abb.in.c.j.de locato.col.fin.Domi. in.c.si forte.
col.ij.ver.not.incidenter.de elec.in.vj. ꝛ idē tenet Jmol. post
Ant.de but.quē ibi refert in.c.fi.col.iij.de rescr.de quo inferi⁹
8 dicā.¶ Et in penis † vt pena euitetur attenditur initium.l.qđ
ait.§.quod ait lex.ff.de adul.vbi Bar.in.ij.not.ꝛ not.Domi.in
c.auaritie.in gl.eo ipso.de elec.in.vj.ꝛ facit qđ no. Bar.in.l.j.
9 C.de nundi.¶ Et licet † noīe venditionis etiam alij cōtractus
comprehendātur.l.statuliberi.§.quintus.ff.de statulib.tamē
in materia penali stricte accipitur pro contractu vēditionis:
vt no.Bar.in.l.qui duobus.ff.de fal.Spec.in tit.de empt.ꝛ vē
dit.§.nunc videndum.versi.sed pone.ꝛ not.in.c.j.de exces.pre
10 la.in.vj.Et licet † appel.heredis veniat heres heredis.l.fi.C.
de hered.instit.hoc non habet locū vbi agitur de pena:vt no.
Bal.in.d.l.fi.q.xxj.ꝛ not.Bar.in.l.mulcta.ff.de cond.ꝛ demon.
11 ꝛ dixi in.l.qui per successionē.ff.eod.tit. ¶ Et pena † non ha
bet locū nisi statuta sit.l.ꝛ si quis.§.diuus.ff.de relig. ꝛ per il
lum tex.dicit Bal.in.l.iij.C.de sac.sanc.eccl.in prin. ꝙ pene o
diose sunt/ꝛ non habent locum nisi in casibus expressis in iu
re.ꝛꝙ in penis nō fiat extēsio no.Domi.in.c.ꝙꝙ.de elec.in.vj.
ꝛ in.c.j.col.fi.versi.ex his not.de biga. in.vj.in.c. si ciuitas.in
prin.de sent.excō.in.vj.ꝛ in.c.j.col.j.de temp.ord.Et s̄m regu
lam arguit Ang.in consi.c.premitto.in prin.Cum̄.in consi.xlj.
ad primū.in.iij.dubio.Fulg.in consil.vij.iam pluribus annis.
col.pen. ¶ Et regula ista limitaẗ nō ꝓcedere quantū ad vim
12 verborū:† q: quatenus verborū proprietas significat fit extē
sio etiā in penis:vt not.Aret.in.l.cū lege.per illū tex.ff.de te
stamē.ꝛ idē not/Cald.in consi.j.in tit.de cōsang.ꝛ affi. Secus
si ageretur de lata significatione:q: tunc illa in materia pena
li non attēditur/vt dixi in reg.semper in obsuris.ff.eod.dum
ibi dictum fuit de pena capitali. ¶ Secūdo etiam ibi regula
13 ista limitatur † non habere locum in pena excōmunicationis
per.c.pen.de sent.excom. de cuius intellectu dixi in dicta re
14 gula semper in obscuris.¶ Tertia regula fallit † quādo agiẗ
de remouendo fraudē:q: tūc etiā in penalibus fit extensio ne
dispositio elusoria redderet.c.si ciuitas. ꝛ ibi Domi.in.ij. no.
de sent.excom.in.vj.ꝛ ad hoc gl.no.in gl.fi.in.c.quāꝙ.de vsur.
in.vj.ibi dum inquit:al's facile esset hāc constitutionē elude
re:ꝛ illā gl.not.Domi.ibi.col.pen. versi.not.bene istam gl.ad
idem glo.in cle.j.in verbo sepelire. in fi. de sepulturis. ꝛ facit
tex.in.l.j.§.fin.ff.de calum.ꝛ in.l.sed iulianus.§. mutui datio
15 nem.ff.de senatuscon.maced.¶ Quarto fallit † vbi agitur de

vtilitate publica: q2 tunc etiam in materia penali extensio fieri debet ne delictum sit impunitum. l. ij. §. exercituum. per illum text. ff. de his qui not. infa. et idem not. Bar. in l. quemadmodum. in. v. not. per illum tex. C. de agricol. et censit. lib. xi. cũ simil. vt dixi in consi. lxv. et idem tradit Roff. in consi. cv. viso themate. col. fi. et Paul. de cas. in cõsi. xxiij. viso puncto. col. pe.
16 ¶ Quinto fallit † quando duo sunt equiparata de iure antiquo: q2 pena statuta in vno habebit locũ in alio: et ista extẽsio est facta a lege/ vt not. Bar. in. l. si quis seruo. C. de fur. per gl. ibi et in. l. vt tantum. ff. de ser. corrup. gl. in. c. si postq̃. in gl. fin. de elec. in. vi. et in. c. de mulcta. de preben. et ibi Abb. et debet equiparatio fieri per viam regule: vt not. Mathesil. in trac. extensionis. quem refert et sequitur Ang. aret. in. §. ius autem ciuile. char. antepe. col. iij. versi. tertio fallit.
17 ¶ Sexto fallit † vbi agitur de fauore ecclesie: q2 cõstitutio penalis extenditur: vt no. per gl. in. c. sciant cuncti. et not. ibi Domi. circa fi. in versi. not. primo ex hac gl. de elec. in. vi. et no. Ab. in. c. nihil. col. ante. de elec. in versi. secundo principaliter potest responderi. Et eodẽ modo si agatur de fauore fidei: vt no. Abb. in. c. ij. in fi. de diuortijs. similiter si agatur de fauore animarum constitutio penalis extenditur: vt no. Joan. and. in. c. ex tenore. et ibi Abb. in ver. no. singulariter. qui fi. l. sint leg. no. Bar. in aut. sacramen. pub. col. pen. vers. quero vtrum. C. si aduer. vend. cum si. vt Fel. tradit in. c. translato. de constit. col. fi. et adde Ro. consi. cclxxxv. omnia. in fi. Jmol. in consil. cxxiij. in causa. col. ij. Alex. in consi. xlij. sup premisso. lib. j. in fi. ¶ Septi
18 mo fallit † si ratio sit expressa: q2 tũc etiam in penalibus extẽsio fieri potest/ vt no. Alex. in. l. cum mulier. per illum tex. in. v. no. ff. sol. mat. et idẽ no. Domi. in. c. si ciuitas. §. j. in prin. de sen.
19 ten. excom. in vi. ¶ Octauo generaliter † dici potest q̃ etiam vbi agitur de pena fiat extẽsio de similibus ad similia ab idẽtitate rationis: vt no. Bal. per gl. ibi in. l. si quis id quod. ff. de iur. om. iud. et Alex. ibi col. pe. et ad hoc est tex. in. c. j. §. porro. in tit. que fuit pri. cau. benef. amit. Et Bal. ibi col. iij. dicit illum tex. esse meliorẽ de iure: ibi tamẽ text. ex noua puisione vlterius procedẽdo in illo casu videt statuere: ita q̃ absq̃ illa noua dispositione aliud fuisset dicẽdum. Ad. §. porro respondet dupliciter vt per Jmol. in. l. si vero. §. de viro. col. viij. sol. ma. tamẽ pista cõclusiõe q̃ fiat extẽsio etiã in penalibus sunt gl. xiij. quas alleg. Ang. aret. in. §. ius autẽ ciuile. in pe. char. col. ij. de iust. et iur. et ibi etiam. xij. glo. contrarias adducit.
¶ Et p resolutione recurrendũ est ad ea q̃ scribit Jo. de imo.

in.l.si vero.§.de viro.ff.sol.ma. Ex cuius dictis firmari potest
regula negatiua quod vbi agitur de pena non debet extensio fie-
ri per istum tex.cum si.ff.alleg. Subtilis Decius.

¶ Regula.l.Inuitus.

Inuitus nemo cogitur defende-re.

1 Et inuitus †procurator non constituit.
l.inuitus.C.de procu.et in.l.fi-
liusfa.§.inuitus.ff.de procur. Et idem in executore
qui inuitus non cogitur officiũ executoris suscipe-
re.no.Bar.in.l.at si quis.in ver.credo tamen.de relig.ff.not.
2 Card.in cle.f.in quarta.q.de testa. ¶ †Secus est in aduocato
qui cogitur patrociniũ suscipere vt no.Bal.et Sali.post Gof.
in.l.inuitus.per tex.in.l.prouidendũ.C.de postu.not.per glo.
in.l.f.§.ait pretor.ff.de postu.in verbo.habebunt.et ibi Ange.
3 not.illam glo. Et idem est † in procuratoribus qui soliti sunt
exercere se in palatiis qui largo modo dicuntur aduocati.et
ita dicunt Fulgo.Pau.de ca.et Alex.in.d.l.inuitus.facit tex.in
4 l.f.§.aduocatos.ff.de var.et extraor.cog. ¶ Et idem est †in pro-
curatore fisci seu reipublice secundum Salic.in.d.l.inuitus.
argumẽ.l.hi qui ad ciuilia.C.de appel.et in.l.si quis magistra-
tus.ff.de mune.et hono. Et ideo syndicus vniuersitatis cogi-
tur officium suscipere: vt not.Bald.in dicta.l.filiusfamilias.
§.inuitus.in princip. ¶ Et idem dicit Ange.in dicto.§.ait pre-
5 tor.†in notario qui compellitur instrumẽta conficere: vt no.
Bart.in.l.f.ff.furti aduer.nau.et Bal.in rubr.C.de fide instru.
col.ij.ver.sed dubitatur. Idem Hostien.in summa.de fide in-
6 stru.in.§.ex quibus.ver.et hi qui.†vbi dicit quod si recusat susci-
pere rogatus: est periurus: et potest priuari officio et hoc di-
ctum refert et sequitur Card.in cle.f.in ver.dudum.in.xiij.no.
7 de iureiur.†Et idem dicit Ange.in dicto.§.ait pretor.in cau-
pone hospite et tabernario: quia etiam inuitus cogitur hospi-
tes recipere.et idẽ no.Bar.in.d.l.f.ff.furti aduer.nau.et in.l.f.
§.f.ff.naute caupo.in.l.f.§.cura carnis.de officio prefec.vrb.
8 Sic etiã †doctor cogit consulere: vt no.per gl.in.l.ij.in verbo
cõsensum.C.de prox.sacro.scri.lib.xij.et ibi Bar.et gl.ibi alle.
l.sancimus.la.f.C.de aduoca.diuer.iud.et Salic.ibidẽ dicit.et
idẽ Bar.in.l.proxime.in prin.ff.de his q in testa.delen.et Ant.
de but.in.c.si pro debilitate.col.iiij.de of.dele. ¶ Et idẽ videt
9 †in meretrice q sit in lupanari et in artifice q tenet signũ artis
per rationẽ q alleg.in hospite p Bar.in.d.l.f.fur.aduer.nau.et
10 Bal.in.d.l.filiusfa.§.inuit⁹.cõcludit in gl.f.ibi:†quod oẽ officiũ

a ¶ Debet. Uide ad istā regulam Soci. in trac. fallen. in regula cccixxix. vbi ponit. xij. limitationes. ꝛ Hippo. de marsilijs qui ponit alias duas in singu. xj. et in singu. cxcix. doct. in. l. natu raliter. §. nihil cōe. de acqui. poss. vbi Bald. po. suit. xij. limitatio nes quas refert ibi Alexan. in viij. colū. cum seq. et Spec. i ti. ß pet. ꝛ pos se. §. fi. vbi ponit. xxij. fallē. Lan frā. de oīa no i repe. rub. ß cau. pos. ꝛ ppri. in. viij. co. i fi. vbi po nit. xj. fal lē. ꝛ Corse tū in trac. fallē. ad re gu. spolia t⁹ ante oia ꝛc. vbi po nit. l. fallē. qui tract. est in. ij. vo lumie tra cta. diuer sorum do ctorū. Hie rony. Chu chalon. a

vtilitate ꝛ autoritate publicā: vel vtroq; modo publicum dicitur officium necessarium: ꝛ recu cusari non potest. ꝛ ad not. glo. ibi facit text. in l. munerum. §. iudicandi. ff. de mune. ꝛ hon.

Philippus Decius.

§. Cui damus.

Cui damus actionem ꝛ eidem exceptionem cōpetere mul to magis quis dixerit.

Hec regula etiam habetur in. c. qui ad agendum. eo. ti. in. vi.
ꝛ probatur in. l. j. §. his autem. ff. de superficie. ꝛ
in. l. creditori. in fi. ꝛ gl. ibi per illū tex. C. de pac.
ꝛ fm reg. arguit Bal. in cōsil. cccxxxv. sup eodē.
1 col. ij. lib. iiij. ¶ Et ista regula ꝓcedit† vbi ratio
diuersitatis non datur secus est vbi sit ratio di
uersitatis ꝓpter quā actio daꝛ ꝛ exceptio dene
gaꝛ: vt no. Abb. post Ant. de but. in. c. debitores.
per illū tex. de iureiur. vbi i exēplū habeꝛ. ¶ Se
2 cundo principaliter †regula limitaꝛ ꝓcedere ꝛ
ꝛ declaraꝛ qn̄ actio ꝛ exceptio tendūt ad eūdem
finē: qꝛ tūc si actio datur a fortiori exceptio vide
tur cōpetere: qꝛ in exceptione est reus cui⁹ cau
sa fauorabilior est. l. fauorabiliores. ff. eo. ꝛ in. l.
arrianus. ff. de actio. ꝛ obli. ꝛ quia in exceptione
agitur de retētione que facilius cōceditur. l. per
retentionē. C. de vsur. l. ij. vbi Bald. in tertio no.
3 C. de fideicō. †Sec⁹ est si exceptio ꝛ actio tēdūt
ad diuersa: qꝛ tūc exceptio vno respectu denega
tur: ꝛ tn̄ actio alio respectu cōcedi potest. vt no.
Jnn. ꝛ Hostiēsis in. c. inter dilectos. de exces. ꝑ
la. ꝛ Abb. ibi in fi. ꝛ Pet. de ancha. ꝛ Jo. de ana. in
c. accedens. col. j. de accusa. Et hoc modo omnia
4 resoluunꝛ que in cōtrariū allegari possunt. †nā
in iudicijs possessorijs recuperande possessiōis
ille qui spoliauit: nō potest exceptionē oppone
re ad impediendū restitutionē possessionis: qꝛ
a spoliatus ante omnia restitui debet⁹. c. in lite.

ris.de resti.spolia.l.si quis a se fundum.C.vnde vi.Sed facta
restitutione datur sibi actio respectu proprietatis:⁊ sic actio
⁊ exceptio diuersa recipiunt:⁊ ita etiam videt̃ procedere tex.
in.l.si quis conductionis.C.locati.⁊ hoc modo etiã videt̃ p-
cedere tex.in.d.c.debitores.⁊ adde tex.in.d.c.indemnitatib⁹.
§.verũ.⁊ ibi gl.in ṽbo facultas.de electio.in.vj.vbi gl.dr̃ esse
speciale ibi in monialibus.⁊ regula ista non habet locũ.Sed
potest respõderi q̃ ille tex.pcedit ſm no.in.c.accedẽs.de ac-
cusatio.⁊ in.c.cõstitutus.de appellationibus. Philip.Deci⁹.

§.Cum quis.

Cum quis in alicuius locum successerit: non est equum ei nocere hoc quod aduersus eum non nocuit:in cuius locum successerit.

De ista regula dictũ fuit.s̃.in regula q̃s ipsis qui cõtraxerũt.

§.plerunqȝ.

Plerũqȝ emptoris eadem causa debet esse circa petendum ac defendendum:que fuit autoris.

De ista regula gl. hic se remittit ad supradicta in reg.nemo plus iuris.

§.Quod cuiqȝ.

Quod cuiqȝ prestatur inuito nõ tribuitur.

1 **Quia beneficium** †inuito non datur in regula inuito.s̃.eodem.

2 ¶ Et not:dictum Bar.hic/qui per gl.hic infert† q̃ si notarius
priorum non potest salarium accipere de aliqua scriptura:q̃
etiam a sponte soluentibus accipere non licet.⁊ ad hoc facit
3 tex.in.c.exigit.de censi.in.vj.†vbi sicut non potest quis exige
re:pariter a sponte soluente recipere non licet.⁊ gl.ibi in ver
bo volente.ad idem facit tex.in.c.statutum.§.accessorem.in
4 ver.si quis autem.de rescrip.i.vj.†vbi q̃ñ licite exactum fuit
remitti non potest.ad idem tex.in cle.nolentes.de here.⁊ ad
idem est gl.in.l.vnica.C.publice leti.consulum.lib.xij.in ver.
5 accipientem.que etiam dicit† q̃ pari pena punitur ille qui ac
cipit a sponte dantibus:⁊ ille qui exigit:⁊ illam no.ibi Jo.de
pla.⁊ idem no.Bal.per illum tex.in aut.sed hodie.C.de epi.⁊
6 cler.vbi colligit argumentum q̃ † notarij puniuntur si vltra
debitum aliquid accipiant a sponte soluentibus.Et ista con-
clusio videt̃ pcedere vbi agit̃ de interesse publico ⁊ in casib⁹
a iure exp̃ssis:al's secus videt̃:q̃ q̃dã honeste accipiunt̃ q̃ in-

honeste petuntur: vt dicit tex. in. l. f. §. proinde. de var. et extra. cogni. et glo. in. l. ij. circa fi. in verbo. sed prestare. §. de ori. iur. per illum tex. ibi: hoc non peti sed prestari solere: et idem glo. in dicto. c. exigit. de censi. in. vs. in dicto verbo voluntate. que dicit hoc regulariter procedere. et alleg. §. in contrarium habere locum in quibusdam casibus. et ad idem tex. cum gl. xviij. distin. in. c. de eulogijs. in glo. fi. et in. c. dilectus. el. ij. in fi. de simoniacis. ¶ Item dictum Bart. hic videtur procedere prout
7 ipse loquitur † quando statutum prohibet salarium acciperet ista verba generalia sunt et comprehendunt etiam sponte soluentem. Secus videtur si quis esset prohibitus petere: quia non prohiberetur accipere ab eo qui sponte solueret. dicto. c. dilectus. cum similibus. §. allegatis. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Ad ea.

AD ea que non habet attrocitatem facinoris vel sceleris in his ignoscit seruis siue dominis siue his qui vice dominorum sunt: veluti tutoribus et curatoribus obtemperauerint.

Uide dicta supra in. l. velle non creditur.

§. Semper.

Semper qui dolo fecit quominus haberet / pro eo est habendus ac si haberet.

Uide dicta supra in. l. qui dolo.

§. In contractibus.

In contractibus successores ex dolo eorum quibus successerunt non tantum in id quod ad eos peruenit: verum etiam insolidum tenentur: hoc est vt vnusquisque pro ea parte qua heres est conueniatur.

Uide dicta supra in. l. hoc iure. §. finali.

¶ Regula. l. Quoties.

QUoties nihil sine captione inuestigari potest: eligendum est quod minimum habet iniquitatis.

Uide dicta. §. in regula in obscuris. et adde regulam quam tradit Pau. de ca. in. l. f. ff. si quis
1 cau. per illum tex. † quod in dubio eligi debet quod sit mi
2 nus preiudiciale. vnde infert † quod in dubio pronuntiandum sit appellationem non esse desertam: et pari ratione † in
3 dubio est pronuntiandum appellationem admittendam. et not. per gl. in. c. vt debitus. de appel. cum si. vt dixi ibi. ¶ Et ad regulam hic

faciunt iura que dicunt de duobus malis minus esse eligendū.l.si procurator rei.τ ibi gl.ff.de excep.doli.cum si.alleg.in gl.hic τ in.c.f.xiij.distin.in prin.τ in.c.ij.in fi.ea.dist.τ gl.ibi in ver.minimu.salleg.istum tex.τ ad idē tex.in.c.nō solū.xxxiij.q.iiij.τ gl.ibi similiter allegat istū tex. Philippus Decius.

¶ Regula.l.Omnia.

OMnia que ex testamento proficiscuntur/ ita statum euentus capiunt si initium quidem sine vitio ceperint.

Uide dicta supra in regu. quod ab initio.

¶ Regula.l.Omnis diffinitio.

OMnis diffinitio in iure ciuili periculosa est: parum est enim vt non subuerti possint.

Glos.intelligit omnis diffinitio pro reg.sed capiēdo diffinitionem vt verba sonant dicendum est: vt notat
1 Bart.in.l.f.col.f.ff.de testa. † φ diffinitio dȝ ponere substantialia rei diffinite/τ per hoc debet continere genus sub quo res est diffinita.¶ Item debet ɔtinere differētias vt appareat φ res diffinita differt ab alijs speciebus contentis sub illo genere: vt patet in.d.l.f.de testa.τ in alijs diffinitionibus.τ idem Baldus in.l.cum quis.colum.ij.C.de iur.τ fa.
2 igno.et in rub.C.qui admit.colum.ij.¶ † Et illa est bona diffinitio que conuertitur cum diffinito.l.ij.§.dolum.vbi Barto.ff.de dolo.ad idem est tex.in.l.mortis causa capitur.in princi.ff.de dona.causa mor.in.l.quintus.la.ij.in.§.cum aurū.ff.de
3 auro τ argen.lega.¶ † Et non est bona diffinitio si cā diffinit per effectum: vt notat Barto.in.l.f.in princi.colū.vij.ff.de appella.quod dictum declaratur/vt dixi in rub.de probationibus.colum.v.¶ Et propter hoc dicitur hic φ diffinitio est periculosa in iure/quia difficile est explicare quiditatem τ essentiam rei diffinite secundum φ philosophi veram diffinitionem perscrutantur considerando quiditatem τ essentiam rei diffinite.¶ Sed secundum Legistas videtur φ diffinitio non sit ita periculosa/quia dato φ quiditas τ essentia rei non exprimatur satis est diffinitionem constare ex genere et differentijs.ideo quandoqȝ res diffinitur considerando rem/ prout est in fieri.l.libertas.§.seruitus.de statu homi.τ in.l.v.§.stipulatio.de ver.obli.τ dixi in dicta rub.de proba.col.iiij.

Philippus Decius.

¶ Regula. l. Quod quis.

Quod quis ex culpa sua damnum sentit: non videtur damnum sentire.

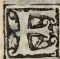

Eadem regula habetur in regula damnum. eo. tit. in. vi. ¶ Et vltra gl. hic facit text. in
1 l. qui proprio. §. item. ff. de procu. vbi dicitur q† procurator penam quam ex suo delicto passus est recuperare non debet. ad idem tex. in. l. si communis familia. ff. de noxa. in. l. inter coheredes. §. quod ex facto. ff. fami. hercis. cū simi. vt per Dyn. in. d. regula damnum. ¶ Et per iura predicta
2 infert Albe. hic† q victus non tenetur victori ad expensas in quibus condemnatus fuit propter eius contumaciam q2 culpa sua habuit illud damnum. et idem dicit Specu. in ti. de expen. §. nunc de expensis. versi. ceterum. & idem Bar. in. l. si pignore. ff. de pig. ac. Abb. in. c. finem litibus. de do. & contu. col. vi. versi. insuper queri. & no. Imo. per illum tex. in. l. damni infecti quidam. §. cum parietem. in princi. ff. de damno infecto.
3 ¶ Eodē modo infert Alb. hic† q fideiussor nō poterit repetere a principali vsuras quas soluit culpa sua eo casu quo illas soluere nō cogebat in quo late disputādo insistit: de quo vidēdū est qd Alex. scribit cōsi. ccxix. q̄m in. q. li. ij. Philip. Dec.

¶ Regula. l. Minus.

Minus est actionem habere q re.

Ista regula declarata fuit. ff. in regula qui actionem. vbi videndum est.

¶ Regula. l. Plerunq3 fit.

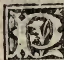

Plerūq3 fit vt etiā ea que a nobis abire possunt perinde in eo statu sint / atq3 si nō essent eius cōditionis vt abire possunt: & ideo q fit obligamus: & vendicare interdum: & alienare: & seruitutem predio supponere possumus.

1 Noto q† status de presenti cōsideratur: nec attenditur q status qui est de presenti resolui
2 possit: † vnde res legata sub cōditione cū interim sit heres alienari potest. l. fin. §. sed q2. C. cōia de leg. et
3 not. per gl. hic. ¶ Et adde text. in. l. ij. ff. de in diem adiec. † vbi vēditio de p̄senti est pura licet sub conditione resolui possit. ad idē tex. in. l. hec vēditio. §. fi. de cōtrahē. empt. vbi vēditio fuit facta pro cētū & quāti plurimi postea repertū fuerit interim d3 certa vēditio que certū habet pretiū licet illud alterari in futurū possit. ¶ Et ad hoc facit nota. questio quā tradit

Bar.in.l.iulianus.in fi.de condi.indebi.vbi con
4 cludit † q facta reformatione q omnes repre
salie debeāt reuideri ꝛ que reprobate nō valeāt
interim executio fieri pōt licet in futurū possēt
reuocari:ꝛ idē in simili casu not.Bart.in.l.iudex
5 postq.ff.de re.iud.in fi.†de iudice q condemna
uit reū in certa quantitate addita clausula plus
ꝛ minus secundū formam statutorum:nam talis
sententia non est conditionalis sed resoluenda
sub conditione.d.l.ij.de in diē adiec.ꝛ sic de pre
senti est certa.ꝛ idē Bal.in rubr.C.deposit.in.vj.
6 q.† vbi inquit si mercator scribit se debitorē in
decem ex causa depositi ꝛ plus ꝛ minus prout in
libro rationum continetur:illa confessio dicitur
certa de presenti per.l.publia.§.fin.ff.depo.ꝛ qđ
ibi Bar.¶ Que omnia dicta confirmant per istā
regulam que secundū gl.intelligit q dispositio
cōsiderato presenti statu fieri possit cū sua cau
sa/ꝛ cū illa cōditione resolutiua.l.si debitor.C.
de distr.pig.ꝛ ad h facit qꝛ resoluto iure datoris
resoluit ius acceptoris.l.lex vectigali.ff.de pig.
no.Bald.in.c.j.in consi.no.de alie.feud.Jmo.in
cōsi.viij.in casu pmisso.col.pe.Alex.cōsi.xxxviij.
consideratis his.col.ij.lib.ij.in consi.clxxij.viso
themate.col.iij.eo.lib.ij.in consi.xj.ponderatis
his.col.xj.lib.iij.Bal.cōsi.ccclxxj.massiolus.li.j.
Soc.cōsi.lxxxv.viso cōpromisso.col.pe. P.D.

*Additio. a ¶ Alternatiue. Et an et quomodo differant inter se copulatiua ꝛ alternatiua. Vide Bar.in.l.j.§.sed si mihi.ff.de v.oblig.

¶ Regula.l.Jure nature.

IUre nature equum est neminē cum alterius detrimēto ꝛ iniuria fieri locupletiorem.

HEc regula habetur in.l.nam hoc a natura.de condi.inde.ꝛ in reg.
locupletari.eod.tit.in.vj.Et licet tex.
hic copulatiue loquat: tex.in.d.regu.

pupillus obligat in eo in quo factus sit locuple tior. l. f. §. f. in fi. ff. de auto. tuto. & in. §. finautem. insti. qui. alie. licet. & in. l. fi. C. de usucap. pro emp.
3 ¶ Et pari ratione † etiã obligatur ecclesia si facta sit locupletior: vt no. per gl. & ibi Bar. in auf. qui rea. in versi. eum. C. de sacrosan. eccle. Bald. in. l. iubemus. §. sane. in prin. C. de sacrosan. eccl. in. l. si prediũ. C. de pred. mino. Abb. in ca. si quis presbyter. in fi. de reb. ecce. non alie. Alex. consi. iiij. viso processu. colũ. f. in fi. lib. iij. Andr. sicu. in
4 consi. xl. col. x. lib. f. ¶ Et hac ratione † si statutũ tollit exceptionem non habet locum si contingat alium lucrari cum iactura alterius/quia tali casu officium iudicis potest implorari: vt not. Bar. in. l. plane. in fi. ff. de pett. heredi. Abb. in. c. ex parte. el. ij. de offic. delega. cũ simi. vt dixi ibi post Moder. ¶ Et hac ratione iudex ne quis lucretur cum iactura alterius mouetur etiam ad priuatam vtilitatem: vt notat Abb. post alios in. c. ad nostram. colũ. ij. de iureiur. ¶ Et eadem ratione concludit Dy. in dicta regula locupleta
5 ri. in fi. † q̃ de equitate canonica[a] exceptio non numerate pecunie potest opponi etiam post biennium. et not. Bal. in. l. si ex cautione. in. ix. q. in l. in contractibus. in princ. C. de nõ nume. pecu. ¶ Sed tamen idem videtur de iure ciuili/q2 militat ratio regule ne creditor lucretur cũ iactura debitoris. ¶ Et hoc si ipse debitor pbet se pecuniam nõ recepisse/quia potest probare/etiam post bienniũ: vt not. per glos. in. l. in cõtractib⁹. in prin. in versi. nullo modo. C. de nõ nume. pecu. cũ simi. vt tradit Alex. cõsi. clviij. in causa & lite. col. penul. lib. ij. de quo videndũ est quod scribit Felin. in. c. si cautio. de fide instru. in. iiij. charta.
6 ¶ Et regula limitatur non procedere † ex causa prout in vsucapione seu prescrip. gl. dicit. & in. d. l. nam hoc natura. & in dicta regula locupletari. ¶ Et in casibus in quib⁹ quis priuatur iure suo ꝓpter vtilitatẽ publicã: vt in. l. itẽ si verberatũ. §. item si ager. ff. de rei vendi. & in. l. lucius. ff. de euict. in. l. vẽditor. §. si cõstat. s. cõia predio. cum simi. vt not. in. c. que in ecclesiarũ. de consti. et in

[a] ¶ Canonica. Hec est magis cõmunis opinio de qua vide satis late additio. Dy. in regula locupletari. hic alleg. super ṽsi. biennium. sz vltra ea que ipse allega. vide Jas. i. l. cũ quis. C. de iure & fac. igno. colũ. viij. in p̃n. versic. sed ꝺ moneo. vbi tenet cõtra Dy. et cõem.

l.fi.C.si contra ius.¶ Et idē est in eo qui in alieno solo edificat:vt in.§.et ex diuerso.insti.de rerum diuisione.ꝛ in.l.si is cōtra quem.C.de edil. priua.nā imputatꝛ illi qui in alieno solo scienter edificauit:vt ꝑ Dy.in dicta regu.locupletari.Et quādo quis dicatur locupletior dixi.ff.in regu. ex penalibus causis.ff.eo. Philip.Decius.

¶ Regula.l.Res iudicata.

Res iudicata pro veritate habetur.

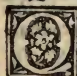

Quia regula loquitur de re iudicata. No
1 tandum est † ꝙ res iudicata dicitur[a]
a proprie qñ appellari nō potest:vt not. per glos.in.c.nō solū.in ver.innouata.de appel. in.vi.et Domi.ibi in prin.dicti.c.non solum.in fi. no.illā glo.ad statuta que de iudicato loquuntꝛ. et no.Bar.in rub.C.de re iudi.Abb.in rub.de re iudi.facit tex.in.c.dilecti.in fi.de elec.in.c.quod ad cōsultationē.de re iudi.in.l.elegāter.§.si q̄d post.ff.de cōdi.inde.¶ Et in not.casu Ro.tradit in cōsi.cccxxxiiij.circa primū.col.ij.ꝛ Alexan.in consi.xciiij.in causa ꝛ lite.in prin.lib.ij.vbi propter hoc concludit ꝙ licet dicatur nō obstante priori sententia nō per hoc videtꝛ esse derogatū rei iudicate.¶ Et talis res iudicata ꝑ veritate
2 habetꝛ:vt hic.† Et ideo sententia lata cōtra rem iudicatam nō valet.l.j.C.qñ prouo.nō est neces.
3 et † rescriptum principis nō valet contra sententiā que in rē iudicatā.l.fi.C.sen.rescin.nō posse. l.causas vel lites.C.de trāsac.et bonus tex.in.c. exposita.de arbi.¶ Et hoc intelligitꝛ nisi precise cōstaret de mēte principis ꝙ voluisset derogare rei iudicate:q2 potest cū illud sit ius quesitū de iure ciuili: vt not.Bal.in.l.fi.col.ij.in ver.sed

a ¶ Dicitꝛ. Adde Ias. in.l.pma. ff.de re iudicata.

§. si paciscar. ff. de pactis. Et non solum expresse: sed etiam tacite renuntiari potest: q: si quis fuit admissus ad probandum de iniquitate sententie. et ita probatũ fuit parte nõ opponẽte iudex debet primã sententiã que transiuerat in rem iudicatã reuocare: vt no. voluit Inno. in. c. cum dilecta. de rescrip. in. c. cum bertoldus. de re iudi. et sequitur Alexã. in. l. iudex postq̃. col. ij. ver. sexto fallit. de re iudi. et idẽ Alex. psi. lxxvij. in causa et lite. col. fi. lib. ij. et in cõsi. ccxij. viso. in prin. lib. ij. et no. Anto. de bu. in. c. quoniã cõtra. col. fi. et Abb. ibi: de pba. et idẽ Anto. in cõsi. xxvij. visis. col. iij. Abb. in cõsi. lxxxix. in. q. lib. j. Roma. cõsi. clxxiij. amplissime doctor. in fine. Areti. consi. lxxiij. diligenter. col. ij. et hoc declaratur vt dixi. in. d. c. qm̃ contra. charta. v. versi. quartus casus. Philippus Decius.

¶ Regula. l. Non potest videri.

NOn potest videri desijsse habere qui nunq̃ habuit.

DE ista regula dictum fuit in regula non videtur rem amittere. s. eodem.

¶ Regula. l. Seruitutem.

SEruitutem mortalitati fere cõparamus.

1 ET seruitus †morti assimilatur: vt dicit tex. in. l. interdicit. in fin. de cõdi. et demõ. et in. l. cũ hic status. §. si donator. ibi: licet seruitus morti cõparetur: et ista regula videt generaliter pcedere siue q̃s efficiatur seruus pene: prout loquitur tex. in. d. l. interdicit: siue efficiatur seru⁹ alicuius priuati. d. l. cum hic status. §. si donator. ad idem tex. in. l. res vxoris. C. de dona. inter vir. et in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ver. sed si seruus pene. ff. ad trebell. et in. l. j. §. filius qui mortis. s. ad tertul. facit tex. in. l. qui in vltimo. s. de penis. Al's tamẽ est
2 differẽtia †quia seruus pene manumitti nõ potest: vt not. Jo. and. in. c. ita quorũdam. de iude. et ibi Abb. in fi. per tex. in. l. ij. C. qui. ad libe. procla. nõ licet. et hoc dictum pro singulari tradit Roma. in singulari. cccccclxxvj. nullus qui ex suo delicto.
3 ¶ Et † seruus pene est omnino incapax. l. si in metallum. ff. de his que pro non scrip. l. si quis mihi bona. §. si quis plane. de
4 acquir. heredi. non sic in seruo priuati: † quia domino acquirit. l. si paterfamilias. ff. de heredi. institu. et not. Bar. in. l. si co
5 gnatis. de rebus dubijs. in princi. et ibi propter hoc dicit † q̃ seruus pene non habilitatur: dato q̃ restituatur. l. interdicit. in fine. de condi. et demonstra. Secus in seruo priuati. l. ex fa-

cto.§.fina.de vulga.et pupilla.et Jmo. ibi sequitur.colum.ij. quod tamen limitatur et declaratur:vt per Bartol.in.l.j.§.filius qui mortis.ff.ad tertulianũ.¶ Et que dicta sunt de seruo
6 pene procedunt ƀm iura antiqua:hodie vero † propter delictum nullus seruus pene efficitur : auf.sed hodie.C.de dona. inter virum.¶ Et hoc intelligitur in illis qui viui remanent post condemnationẽ puta in deportatis. Secus est in damnatis ad mortem:vt not.Bart.in dicta auf.sed hodie.et in dicta l.qui vltimo.de penis.in dicta.l.si eius.§.si cui.de testa.et in l.si quis mihi bona.§.si seruus.de acquiren.heredi.et idem Angel.in.l.si quis filio.§.irritum.ff.de iniusto rupto.

Philippus Decius.

¶ Regula.l.Que ab initio.

QUe ab initio inutilis fuit institutio temporis tractu conualescere non potest.

TE ista regula dictum fuit generaliter in regula qđ ab initio. š.eod.et quantum ad institutionem de qua specia-
1 liter tert.hic loquitur regula procedit † quando est defectus in substantialibus : secus est si defectus sit in accidentalibus qui extrinsecus contingit:quia tunc confirmatur institutio que a principio fuit nulla.l.qui soluendo.la.j.vbi Bartol.hoc dicit.ff.de heredi.instituend.ad idem facit text. in.l.pignori.ff.eodem titulo.

Philippus Decius.

¶ Regula.l.Seruus reipublice.

SEruus reipublice causa abesse non potest.

ISta regula videtur procedere prout lo-
1 quitur † quando abesset titulo honorabili al's videtur ꝙ seruus cũ possit esse procurator ad negotia.l.seruũ quoqꝫ.§.primo.š.de procura.ꝙ etiam pro republica procurator constitui possit: quia officiũ procuratoris vilissimum est.§.fi.institu.de excep. ¶ Et hoc saltem videtur procedere quando non esset alius

etiam inhabiles admittunt[a]. l. si qs in graui. §. vtrū. in ver. hi quoq;. ff. ad sille. vbi Bar. dicit q lex vel statutū qd respicit vtilitatem publicam nō recipit restrictionem de habilitate persone. ¶ Et ideo si proclamatū sit † q quicunq; ceperit talem bannitū habeat castrū in feudum: etiam inhabiles ad feudum tali casu admittuntur: vt Alex. cōcludit post Guil. de cu.[b] in. l. filiusfa. §. si
4 cer. pe. Et si statutū dicat † qd quilibet admittat ad accusandū de homi. etiam al's inhabiles admittunt: vt no. Bal. in rub. C. qui accu. col. pe. q ro si statutū. ergo pariter esset dicēdū q seruus propter vtilitatē publicā causa reip. abesse possit nisi dicamus hoc nō procedere in officio honorabili legationis: vel q ita specialiter hic expressum sit. Uel dicamus vt dixi in. l. si filiusfa. q inhabiles nō admittunt. et patet: q multi sunt inhabiles ad accusandū. l. senatuscōsulto. l. non prohibentur. C. qui accus. non pos. in. l. j. in. l. qui accusare. §. de accu. ¶ Et nō obstat text. in. d. l. si quis in graui. §. vtrū. q non pbat illud qd Bar. et doc. dicunt q loquitur in eo seruo q alienatus erat cū illa cōditiōe ne manumitteret ab ēptore et sic ab homine: merito nō habet locū in manumissione q procedit ex dispositione legis sm senatuscōsul. silleia. q verba prohibitionis ne manumitteret ab emptore nō conueniūt manumis-
5 sioni que inducit a lege propter vtilitatē publicam † q conuētio facta inter priuatos non attē-
6 dit vbi tractat de vtilitate publica. vt no. Bar. in. l. q seruū. de ver. ob. † de illo q promisit aliquē non offendere. nam si ille bānitus sit offendēdo illū bānitū nō dicit p facere: vt latius dixi in. d. l. si filiusfa. Et p illū. §. vtrū nō bene infert ad. q. de feudo: q inhabiles ad feudū erāt prohibiti a lege. et p illa verba gnālia nō vident habilitati; q statutū satis operat in habilibus ergo debet restringi ad habiles. l. vt gradatim. §. si lege. de mu. et ho. Secus est si al's statutū nihil operaret et ita videtur procedere q no. Bal. in. d. rub. j. qui accu. et lati⁹ dixi in. d. l. si filiusfa. vbi videndū est.

a ¶ Admittuntur. Ui de Jas. in l. j. C. de sa. san. eccle. 3 iij. col. ver sic. regula est &c.

b ¶ Guil. de Cu. cuius opin. communiter ē approbata. vt dicit ibi Jas. in l. istud notabile. et cū istis finem impono lucubrationibus nris ad laudes omnipotētis dei et gloriosissime intemerateq; eius genitricis virginis Marie aduocate nre.

Abetis feruentissimi scholares adnotationes quasdam super hoc titulo.ff.de regulis iuris:quas instantissimis precibus vestris deuictus coactus fui precipitato studio absolue re. Et in his non potui diligentiam maximam adhibere propter onus lectionis quod assidue mihi incumbit. Licet enim multa dicta sint plura omissa fuerunt.

¶ Polliceor tamē vobis in maiori ocio deo si placuerit operi imperfecto adere supplementum:ita quod illud quod nūc in rudi massa editum est:expolitum magis reddetur.

¶ Scio etiam quod hec industria mea a plerisq; non commendabitur : ex eo quod dici solet laboriosum esse hoc opus potius ꝙ subtile:mihi autem satis erit scholasticis meis aliqua ex parte satisfecisse. Quibus a me vti de me benemeritis nihil qualicunq; mee facultatis sit denegari potest. Philippus Decius Pisis. Ad laudem dei omnipotentis.Amen.

Regestum.

A B C D E a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t v x y z ꝛ. Omnes sunt quaterni.

¶ Impressum Lugduni per Stephanū Roussin
et Joannem Ausoult : Anno salutis
1539. Die 25. Mensis
Octobris.
.

CO
GITA ANTE OPVS
FINE
N
P